

Nota van zienswijzen Omgevingsvisie Limburg en milieueffectrapport

Gedeputeerde Staten van Limburg, 15 december 2020.

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING EN LEESWIJZER	4
2.	BEANTWOORDING ZIENSWIJZEN	5
2.1.	Zienswijzen over Hoofdstuk 1: Uitdagingen voor de Limburgse fysieke leefomgeving	6
2.2.	Zienswijzen over Hoofdstuk 2: Toekomstbeeld 2030 – 2050	12
2.3.	Zienswijzen over Hoofdstuk 3: Limburgse principes en algemene zonering	14
2.4.	Zienswijzen over Hoofdstuk 4: Provinciaal belang	29
DEEL A – Thematische visies (hoofdstuk 5 t/m 16)		31
2.5.	Zienswijzen over Hoofdstuk 5: Wonen en leefomgeving	31
2.6.	Zienswijzen over Hoofdstuk 6: Veiligheid en gezondheid	47
2.7.	Zienswijzen over Hoofdstuk 7: Cultuur, sport en erfgoed	56
2.8.	Zienswijzen over Hoofdstuk 8: Economie	61
2.9.	Zienswijzen over Hoofdstuk 9: Werklocaties	93
2.10.	Zienswijzen over Hoofdstuk 10: Mobiliteit	103
2.11.	Zienswijzen over Hoofdstuk 11: Energie	117
2.12.	Zienswijzen over Hoofdstuk 12: Land- en tuinbouw	145
2.13.	Zienswijzen over Hoofdstuk 13: Water	211
2.14.	Zienswijzen over Hoofdstuk 14: Natuur	231
2.15.	Zienswijzen over Hoofdstuk 15: Landschap	255
2.16.	Zienswijzen over Hoofdstuk 16: Bodem en ondergrond	269
DEEL B – Gebiedsgerichte visies (hoofdstuk 17, 18, 19)		276
2.17.	Zienswijzen over Hoofdstuk 17: Limburg in bovenregionaal perspectief	276
2.18.	Zienswijzen over Hoofdstuk 18: Regiovisies Noord- en Midden-Limburg	281
2.19.	Zienswijzen over Hoofdstuk 19: Regiovisie Zuid-Limburg	288
2.20.	Zienswijzen over Hoofdstuk 20: Van doorwerking naar uitvoering	300
2.21.	Zienswijzen over het proces	307
2.22.	Zienswijzen over Omgevingsvisie (Algemeen)	313
2.23.	Zienswijzen over de Kaartbeelden bij de Omgevingsvisie	325
2.24.	Zienswijzen over het plan-MER	344
3.	OVERZICHT VOORGESTELDE AANPASSINGEN	348
3.1.	Hoofdstuk 1: Uitdagingen voor de Limburgse fysieke leefomgeving	348
3.2.	Hoofdstuk 2: Toekomstbeeld 2030-2050	348
3.3.	Hoofdstuk 3: Limburgse principes en algemene zonering	348
3.4.	Hoofdstuk 4: Provinciaal belang	349
DEEL A – Thematische visies (hoofdstuk 5 t/m 16)		350
3.5.	Hoofdstuk 5: Wonen en leefomgeving	350
3.6.	Hoofdstuk 6: Veiligheid en gezondheid	351
3.7.	Hoofdstuk 7: Cultuur, sport en erfgoed	352
3.8.	Hoofdstuk 8: Economie	352
3.9.	Hoofdstuk 9: Werklocaties	353
3.10.	Hoofdstuk 10: Mobiliteit	355
3.11.	Hoofdstuk 11: Energie	356
3.12.	Hoofdstuk 12: Land- en tuinbouw	357
3.13.	Hoofdstuk 13: Water	361
3.14.	Hoofdstuk 14: Natuur	362
3.15.	Hoofdstuk 15: Landschap	363
3.16.	Hoofdstuk 16: Bodem en ondergrond	363
DEEL B – Gebiedsgerichte visies (hoofdstuk 17, 18, 19)		364
3.17.	Hoofdstuk 17: Limburg in bovenregionaal perspectief	364
3.18.	Hoofdstuk 18: Regiovisies Noord- en Midden Limburg	364
3.19.	Hoofdstuk 19: Regiovisie Zuid-Limburg	365
3.20.	Hoofdstuk 20: Van doorwerking naar uitvoering	367
3.21.	Omgevingsvisie (Proces)	368
3.22.	Omgevingsvisie (Algemeen)	368
3.23.	Kaartbeelden bij de Omgevingsvisie	368
3.24.	PlanMER	369

1. INLEIDING EN LEESWIJZER

Van 7 september tot en met 18 oktober 2020 heeft de ontwerp-Omgevingsvisie Limburg met bijbehorend plan-MER ter inzage gelegen. Gedurende deze periode bestond voor een ieder de gelegenheid daarover zienswijzen kenbaar te maken. Er is ook een advies uitgebracht over het plan-MER door de Commissie voor de m.e.r.

Er zijn in totaliteit 278 zienswijzen ontvangen. Deze zijn afkomstig van overheden, belangenorganisaties, adviseurs, buitenlandse instanties, politiek partijen, ondernemers, bedrijven en particulieren. Al deze zienswijzen zijn samengevat, waarbij is bekeken wat de kernpunten zijn van elke zienswijze. Die punten zijn in deze Nota van zienswijzen zoveel mogelijk gebundeld (per thema) en voorzien van een reactie van Gedeputeerde Staten. Er wordt steeds aangegeven of de reactie leidt tot een aanpassing in een van de voorliggende documenten.

Provinciale Staten betrekken de ingediende zienswijzen bij hun besluitvorming over de vaststelling van de Omgevingsvisie Limburg. De besluitvorming hierover vindt naar verwachting begin 2021 plaats (sonderende commissiebehandeling op 15 januari 2021, commissie RLN 12 maart 2021 en behandeling in Provinciale Staten op 9 april 2021).

Leeswijzer

Deze Nota van zienswijzen bevat de kernpunten van de ingediende zienswijzen voor de ontwerp-Omgevingsvisie Limburg inclusief Plan-MER. Hoofdstuk 2 begint met een beknopt overzicht van de aard van de zienswijzen over ontwerp-Omgevingsvisie Limburg. Vervolgens worden de ingekomen zienswijzen per hoofdstuk van de Ontwerp-Omgevingsvisie beantwoord. Binnen deze indeling zijn de kernpunten uit zienswijzen nader uitgesplitst naar de verschillende thema's conform inhoudsopgaven van de ontwerp-Omgevingsvisie. De laatste vier paragrafen van hoofdstuk 2 gaan vervolgens in op zienswijzen over het proces van totstandkoming van de Omgevingsvisie, zienswijzen over de Omgevingsvisie, zienswijzen over kaartbeelden en zienswijzen over het plan-MER. Als zienswijzen tot aanpassing hebben geleid, dan is dit in de reactie op de zienswijze benoemd.

In hoofdstuk 3 worden alle voorstellen tot aanpassing van de ontwerp-Omgevingsvisie, de kaartbeelden en het plan-MER nogmaals gebundeld weergegeven.

Hoofdstuk 4 tot slot omvat bijlagen: het advies van de Commissie voor de m.e.r.

Waar staat mijn zienswijze?

Aan alle insprekers van zienswijzen is een uniek nummer toegekend. In de Nota van zienswijzen wordt dit nummer gebruikt om te refereren naar uw ingediende zienswijze. Mocht een belangenbehartiger uw zienswijze hebben ingediend, dan kunt u uw zienswijze terugvinden onder het nummer dat uw belangenbehartiger heeft ontvangen.

De kernpunten uit de zienswijzen staan, per hoofdstuk waar ze betrekking op hebben, geordend op de unieke zienswijzennummers die u heeft ontvangen. Uw zienswijzennummer kan dus op meerdere plekken in deze Nota terug komen.

2. BEANTWOORDING ZIENSWIJZEN

Overzicht van binnengekomen zienswijzen

In veel reacties wordt waardering uitgesproken voor het gezamenlijk doorlopen participatietraject voor de totstandkoming van de Omgevingsvisie Limburg. Ook blijkt dat de teksten voor veel indieners herkenbaar zijn en blijkt op hoofdlijnen draagvlak voor de koers die de provincie met de Omgevingsvisie uitzet.

De zienswijzen snijden veel verschillende onderwerpen aan, hierbij komt een aantal zaken vaker terug:

- We staan voor veel verschillende opgaven en transities en deze gaan niet overal samen. Met de Omgevingsvisie Limburg is gekozen voor een strategische lange termijn visie op hoofdlijnen en met een modulair karakter; een visie die gebiedsgericht en in diverse programma's wordt uitgewerkt en op onderdelen kan worden geactualiseerd. In diverse reacties geven indieners aan dat men graag meer en scherpere keuzes in de Omgevingsvisie zou zien.
- We hebben ervoor gekozen om het proces van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening los te koppelen van elkaar. Hier worden door verschillende indieners vragen over gesteld, onder meer met betrekking tot de inhoud en de planning van de van de Omgevingsverordening. In de beantwoording van de zienswijzen gaan we hier verder op in.
- We zien een brede steun voor het voortzetten de regionale samenwerking. Samen met de regio's zullen we de bestaande bestuursafspraken herijken en actualiseren. De herijking van de bestuursafspraken wordt opgestart na vaststelling van de Omgevingsvisie en de provincie zal hiervoor het initiatief nemen.
- Veel indieners hebben behoefte aan verduidelijking over de Groenblauwe mantel en het Natuurnetwerk Limburg die in de Omgevingsvisie worden beschreven. In de beantwoording van diverse zienswijzen (waaronder in hoofdstuk 2.4 van deze Nota van Zienswijzen) bieden we deze verduidelijking. Uiteraard nemen we deze vragen ook mee bij de uitwerking van de Omgevingsverordening.
- Daarnaast zijn er vragen over de status van en begrenzing en zonerings op de kaarten die in de Omgevingsvisie staan (bij de regiovisies) en de kaarten in de POLviewer. Om dit beter te duiden, lichten we de status van de kaarten toe met een extra tekstpassages in de Omgevingsvisie (zie ook hoofdstuk 2.24 van deze Nota van Zienswijzen).
- Tot slot, een groot deel van de zienswijzen heeft betrekking op land- en tuinbouw. De verklaring hiervoor is dat een tweetal organisaties agrarische bedrijven actief hebben benaderd met het aanbod zienswijzen in te dienen. Dit heeft een significant aantal zienswijzen (75) tot gevolg. Deze ingediende zienswijzen zijn wel allemaal apart ingediend en geregistreerd, maar komen qua inhoud zeer sterk overeen met elkaar.

2.1. Zienswijzen over Hoofdstuk 1: Uitdagingen voor de Limburgse fysieke leefomgeving

Klimaatadaptatie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat op het gebied van klimaatadaptatie onduidelijk is welke opgave er is, wat de ambitie van de provincie is en welke rol de provincie voor zichzelf ziet weggelegd.	1003
Indiener stelt voor om een apart hoofdstuk voor klimaatadaptatie toe te voegen aan de Omgevingsvisie waarin ook wordt ingegaan op hittestress.	1003
Indiener vraagt, vooral binnen het bebouwd gebied, meer aandacht voor klimaatadaptatie in bebouwd gebied. Indiener ziet een regierol voor de provincie bij het klimaatadaptief bouwen aangezien gemeenten nu hun bestemmingsplannen voor de fysieke leefomgeving om moeten zetten in Omgevingsplannen. Het is aan de provincie om de integraliteit te bewaken. Indiener biedt aan in gesprek te gaan met de provincie om te zorgen dat er voldoende instrumenten zijn om klimaatneutraal bouwen en het daadwerkelijk komen tot uitvoer in alle gemeenten voor elkaar te krijgen. Indiener ondersteunt de zaken die hier vermeld worden, echter niet alleen de benoemde beekdalen maar ook de hoger gelegen gebieden en het stedelijk gebied hebben een klimaatadaptieve functie waar aandacht voor moet zijn (zoals waterconservering, tegengaan wateroverlast en afkoppelen).	1015
Indiener stelt dat in relatie tot klimaatadaptatie hittestress en vergroening onderbelicht is. De positieve effecten van groen, waar met name in stedelijk gebied een impuls aan kan worden gegeven, worden te weinig benoemd in de Omgevingsvisie en zouden integraal gekoppeld moeten worden aan de relevante thema's (zoals wonen, leefomgeving, werklocaties, economie en mobiliteit) volgens indiener.	1016
Indiener vindt het belangrijk om kleine kernen (zoals Winthagen en Lerop) als zodanig op te nemen in de zoneringskaart of ze specifiek aan te wijzen op de normeringskaart wateroverlast. De watergangen binnen bebouwd gebied lijken nu nergens onder te vallen omdat ze niet onder de zonering groenblauwe mantel vallen. Bij stedelijk gebied wordt wel verwezen naar het belang dat wordt ingespeeld op ruimte voor klimaatadaptatie via het watersysteem en groenvoorzieningen, onder meer in de overgangsgebieden stad-land. Het is belangrijk dat onder meer in de overgangsgebieden stad-land wordt ingespeeld op ruimte voor klimaatadaptatie via het watersysteem en de groenvoorziening. Indiener ziet graag dat in de visie wordt aangegeven hoe dit zal worden vormgegeven in de Omgevingsverordening.	1015

Standpunt GS

Hoofdstuk 1 beschrijft integraal en op hoofdlijnen de uitdagingen waar Limburg voor staat. Het hoofdstuk beoogt geen limitatieve opsomming te geven van alle uitdagingen en opgaven binnen de provincie. Deze worden namelijk in de thematische en gebiedsgerichte hoofdstukken verder uitgewerkt. Om de integraliteit te borgen, worden opgaven niet als aparte hoofdstukken uitgewerkt, maar in de rest van de visie steeds teruggepakt.

De opgaven met betrekking tot klimaatverandering worden globaal geduïd in hoofdstuk 1 en de aanpak hiervan, op het gebied van klimaatadaptatie en ook hittestress, wordt door verschillende hoofdstukken heen verder uitgewerkt. We verwijzen de indiener hierbij graag naar onder meer de hoofdstukken 13 Water en 14 Natuur.

Klimaatadaptatie, en ook vergroening en hittestress, komen ook op verschillende andere plekken in de Omgevingsvisie terug. We onderkennen de positieve effecten van groen in de leefomgeving, ook om hittestress tegen te gaan. Zo schrijven we onder meer in hoofdstuk 5.1: "... de nabijheid van groen - ook om hittestress tegen te gaan-, voorzieningen om wateroverlast tegen te gaan bij extreme buien en de kwaliteit van de openbare ruimte dragen bij aan de omgevingskwaliteit".

In relatie tot het bebouwd gebied en klimaatadaptief bouwen, geven we in hoofdstuk 5 Wonen en Leefomgeving onder meer aan dat "Met het stimuleren van ... de verduurzamingsopgave ... zien wij

meekoppelkansen voor een klimaatbestendige en klimaatadaptieve woonomgeving". Zie hiervoor ook de beantwoording van de zienswijzen op hoofdstuk 5 Wonen en leefomgeving.

Om dit te verduidelijken, aan te scherpen en aan te laten sluiten bij het in ontwikkeling zijnde Provinciale Waterprogramma, zullen we op een aantal plekken in de Omgevingsvisie middels korte tekstaanvullingen een de koppeling naar klimaatadaptatie leggen. Bij het opstellen van het Provinciaal Waterprogramma worden de relevante partijen betrokken via een participatieproces.

We benoemen klimaatadaptatie daarnaast, net zoals andere thema's ook op verschillende plekken in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, paragraaf 5.3 Waar kiezen wij voor?, aan de 4^e bullet:

- Met het stimuleren van **natuurinclusief en circulair bouwen**, de verduurzamingsopgave en het levensloopbestendig maken van bestaande en nieuwe woningen **vragen we om gebruik te maken van** meekoppelkansen voor een klimaatbestendige en klimaatadaptieve woonomgeving.

m.b.t. toevoeging natuurinclusief en circulair bouwen: zie zienswijzebeantwoording van hoofdstuk 5 – Wonen en Leefomgeving

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?:

- Belangrijke criteria bij het bepalen van nieuwe locaties voor dit type bedrijvigheid zijn verder multimodaliteit, arbeidsmarkt, gezondheid, veiligheid, clusteren van risicovolle activiteiten, biodiversiteit, **klimaatadaptatie** en landschappelijke kwaliteit.
- Bij de vestiging van nieuwe bedrijven streven we zo veel mogelijk naar multifunctioneel ruimtegebruik. Combinaties van functies vergroot de levensvatbaarheid en duurzaamheid van bedrijventerreinen en de koppelkansen met andere beleidsdoelen zoals de energietransitie **en klimaatadaptatie**.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?:

- Ten aanzien van het provinciale wegennet willen wij de basis op orde hebben (beheer en onderhoud) **en waarbij we risicogestuurd rekening houden met de gevolgen van klimaatverandering**.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat droogte op lange termijn grotere gevolgen heeft dan wateroverlast op korte termijn aan schade veroorzaakt. Indiener verzoekt dan ook de volgorde van prioritering in paragraaf 1.3 aan te passen.	5142

Standpunt GS

Wij erkennen de gevolgen van droogte op zowel de korte als lange termijn. Wij onderschrijven het belang van zoetwaterbeschikbaarheid voor alle watergebruikers, zoals de agrofoodsector, de industrie, de drinkwatervoorziening en waterafhankelijke natuur. In ons Waterprogramma zullen wij aandacht besteden aan innovatieve maatregelen die de zoetwaterbeschikbaarheid kunnen vergroten. In de opsomming is geen sprake van een volgorde naar prioritering. Wij hebben aandacht voor zowel wateroverlast als droogte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener ziet veel overeenkomsten met betrekking tot opgaven in relatie tot klimaatverandering, onder andere met betrekking tot luchtverontreiniging en hittestress in (delen van) steden. Indiener treft hiervoor zelf diverse maatregelen en gaat klimaatverandering tegen met behulp van het "Geïntegreerde Klimaatbeschermingsconcept" (Integrierten Klimaschutzkonzeptes) waarin concrete (preventieve) uitvoeringsmaatregelen incl. financiering beschreven worden. Indiener	3018

dient deze voorbeelden aan als suggesties om een gemeenschappelijk probleem van oplossingen te voorzien.

Standpunt GS

Wij zijn blij om te constateren dat onze opgaven op het gebied van klimaatadaptatie gedeeld worden en waarderen de inzet van partners op deze opgaven. Wij nemen graag kennis van de aanbevolen concrete maatregelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Demografische ontwikkelingen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist een visie op demografische ontwikkeling, onder andere met betrekking tot krimp, ruimtelijke concentratie van kwetsbare groepen en groeiende maatschappelijke tweedeling. Indiener vindt dit ook van belang als indicatie voor de woningdifferentiatie.	2016
Indiener mist een gedegen analyse van de demografische situatie en de te verwachten demografische ontwikkeling. Indiener vraagt zich af wat de gevolgen van vergrijzing zijn voor het ambitieniveau van elk thema. Indiener vraagt zich af waarom de gevolgen van vergrijzing niet als kans worden gezien. Indiener vraagt zich af waarom de demografische ontwikkeling niet centraal wordt gesteld.	5081
Indiener wenst een ambitieniveau te zien m.b.t. het inwoneraantal van Limburg.	5154

Standpunt GS

De demografische ontwikkeling van Limburg wordt op verschillende plekken in de Omgevingsvisie benoemd. Naast aandacht in thematische hoofdstukken is er in paragraaf 1.1 'Een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving' een meer algemene reflectie op dit onderwerp. Daar illustreren we aan de hand van de prognosecijfers van 'CBS 2019' en 'Etil Progneff2019 update' onze demografische toekomstverwachting. Dit geldt ook als uitgangssituatie bij de opgaven en ambities van diverse thema's. Zo wordt ten aanzien van wonen in hoofdstuk 5 'Wonen en Leefomgeving' reeds aangehaald dat volgens de huidige prognoses we vanaf ongeveer 2030 overschotten in de woningvoorraad kunnen verwachten. De gevolgen van vergrijzing klinken in hoofdstuk 8 'Economie' bijvoorbeeld door in de opgave voor een vitale beroepsbevolking en voldoende gekwalificeerd personeel. We delen de zorg voor maatschappelijke tweedeling. In paragraaf 1.2 'Toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economie' stellen we dat die tweedeling zich ook fysiek uit in de vorm van de ruimtelijke concentratie van kwetsbare groepen.

Overigens merken we op dat de prognosecijfers periodiek worden geactualiseerd. We blijven dynamisch meebewegen met de consequenties die nieuwe prognosecijfers met zich meebrengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Diversen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de inzet en ontwikkeling van toerisme en recreatie in Midden-Limburg en Maasgouw in het bijzonder een belangrijk speerpunt is. Indiener stelt dat toerisme en recreatie invloed heeft op de fysieke leefomgeving en daarom ook een belangrijke uitdaging is. Indiener vindt dat dit meer naar voren moet komen als uitdaging in het eerste hoofdstuk 'Uitdagingen voor de fysieke leefomgeving'.	1020

Standpunt GS

Hoofdstuk 1 beschrijft integraal en op hoofdlijnen de uitdagingen waar Limburg voor staat. Het hoofdstuk beoogt geen limitatieve opsomming te geven van alle uitdagingen en opgaven binnen de provincie. Deze worden namelijk in de thematische en gebiedsgerichte hoofdstukken verder

uitgewerkt. Zo worden de uitdagingen met betrekking tot toerisme en recreatie in Midden-Limburg o.a. beschreven in hoofdstuk 18.3 (de Regiovisie Midden-Limburg).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener beveelt aan om bij "Een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving" het woord 'groene' toe te voegen, gezien de positieve uitwerking van groen op gezondheid en welbevinden.	2014

Standpunt GS

Wij bedanken de indiener voor de aanbeveling. De positieve uitwerking van bijvoorbeeld 'groen', maar ook andere aspecten in de leefomgeving worden verwoord in de termen "aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving. Een specificering is derhalve niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt in de omgevingsvisie nadrukkelijker aan te geven wie, welke rol heeft in het proces van verwezenlijking van de drie hoofdpogaven.	1028

Standpunt GS

Hoofdstuk 1 beschrijft integraal en op hoofdlijnen de uitdagingen waar Limburg voor staat.. Het hoofdstuk beoogt geen limitatieve opsomming te geven van alle uitdagingen en opgaven binnen de provincie. Dit geldt ook voor het beschrijven van de rol en ambitie binnen deze opgaven. Deze worden namelijk in de thematische en gebiedsgerichte hoofdstukken verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener kan zich vinden in de drie hoofdpogaven.	1028

Standpunt GS

We zijn blij te vernemen dat de drie door ons beschreven hoofdpogaven herkenbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Het bevreemd indiener dat er in Hoofdstuk 12 - Land- en tuinbouw gesproken wordt over de stikstofproblematiek en de daarbij horende maatregelen, terwijl hier in andere hoofdstukken niet op ingegaan wordt. Indiener stelt dat de stikstofproblematiek niet alleen voor de veehouderij geldt, maar dat er ook in andere sectoren maatregelen genomen moeten worden. Indiener verzoekt om verdere motivatie (blz. 82).	5084

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat stikstofproblematiek niet alleen voor de veehouderij geldt. Ook bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in andere sectoren moet worden aangetoond dat de stikstofdepositie in de aanlegfase en gebruiksfase geen negatieve gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden. In het Limburgs Aanvalsplan Stikstof wordt een aanpak geformuleerd gericht op gebiedsgerichte en brongerichte maatregelen, waardoor herstel van natuurkwaliteit en de biodiversiteit in de gevoelige Limburgse natuurgebieden versneld kan worden opgepakt en er ruimte kan worden geboden aan ontwikkelingen, daar waar mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt om explicieter de problemen voor planet en people te onderkennen. Indiener doelt hierbij op problemen op het gebied van klimaat, droogte, waterbeheer, biodiversiteit, dierenleed, ziekmakende luchtkwaliteit, de op veel plaatsen ongezonde en verrommelde Limburgse leefomgeving, de terugloop van het aantal insecten, de rotzooi die de vervuilende industrie produceert en veroorzaakt, de rotzooi die ingevoerd wordt uit bijvoorbeeld China en via grote overslagcentra (warehouses) in Limburg worden verspreid, de natuur die stikt in de stikstof, de ongelijke verdeling van middelen, de bomen die doodgaan door de droogte, de plastics en medicijnen in het water, de landbouw die bijdraagt aan een enorme bodemdegradatie, terugloop van biodiversiteit, wateronttrekking en die gif brengt in de producten, de bodem, het grondwater en de lucht.	5109

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een strategische een lange termijn visie voor de fysieke leefomgeving. De aandachtspunten van de indiener worden herkend en voor zo ver ze betrekking hebben op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie komen deze ook aan bod in het betreffende document. De uitdagingen, het toekomstbeeld, de ambitie van de provincie en daaraan gekoppelde beleidskeuzes geven de koers aan die voor Limburg worden voorgesteld (voor de beleidsterreinen die vallen onder de fysieke leefomgeving).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de urgentie van de problematiek van de administratieve en culturele grensbarrières onvoldoende wordt benadrukt.	1017

Standpunt GS

Wij erkennen die problematiek. We noemen in hoofdstuk 17 daarom ook grensoverschrijdende samenwerking als provinciaal belang. Daarnaast zal hier extra aandacht aan worden geschonken in het NOVI-gebied Zuid-Limburg en wordt er momenteel binnen de Regio Deal Parkstad ook gewerkt aan bijv. de verbetering van de grensoverschrijdende gegevensuitwisseling met als pilot de grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan er als grensgemeente belang bij te hebben dat grenzen vervagen en barrières worden weggenomen. Indiener vraagt de provincie dan ook om een aantal grensoverschrijdende opgaven te erkennen en indiener daarbij te ondersteunen: het aansluiten op de verstedelijkingsopgave van de provincie Noord-Brabant; de mobiliteitsopgave binnen Zuid- Oost Brabant en Noord- en Midden-Limburg, waaronder het openstellen van het grensoverschrijdende spoor voor personenvervoer Weert-Hamont; toerisme en recreatie binnen het grenspark Kempen-Broek.	1030

Standpunt GS

Zoals ook is aangegeven in hoofdstuk 17 van de Omgevingsvisie, vinden we het als provincie uiteraard ook belangrijk om over de provinciale en nationale grenzen te kijken en strekt het leefgebied van de Limburgers zich uit over lands- en provinciegrenzen. In het toekomstbeeld 2030-2050 is Weert-Eindhoven ook geschetst als een van de lands- of provinciegrensoverschrijdende stedelijke netwerken (daily urban systems).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.2. Zienswijzen over Hoofdstuk 2: Toekomstbeeld 2030 – 2050

Vrijetijdseconomie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat het onderwerp vrijetijdseconomie nadrukkelijker als functie voor de regio Midden-Limburg en omliggende regio's moet worden opgevoerd.	1003, 1027
Indiener stelt dat het onderscheidend vermogen van Midden-Limburg als bezoekersbestemming niet is benoemd.	1003

Standpunt GS

Hoofdstuk 2 van de Omgevingsvisie geeft een integraal en globaal Limburg-breed beeld van de toekomst van Limburg. Hierin komt ook de sector vrijetijdseconomie heel kort naar voren. Het abstractieniveau van dit hoofdstuk maakt dat het niet is bedoeld als uitputtende beschrijving van ontwikkelingen in verschillende sectoren. Regiospecifieke toekomstbeelden staan in deel B van de Omgevingsvisie.

Het belang van vrijetijdseconomie en de functie van de sector voor Midden-Limburg en omliggende regio's komt nadrukkelijk aan bod in de Regiovisie Midden-Limburg: zowel in de beschrijving van het profiel van Midden-Limburg als bij het toekomstbeeld en de opgaven voor de regio. Zo wordt in hoofdstuk 18.3 van de ontwerp-Omgevingsvisie aangegeven dat "toerisme ... een belangrijke groeiemarkt" is in Midden-Limburg en wordt ook de rol van natuurparken en de Maasplassen als een belangrijke toeristische trekker in het gebied benoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wenst in het Toekomstbeeld een duidelijkere positionering van de vrijetijdseconomie.	1029

Standpunt GS

Hoofdstuk 2 van de Omgevingsvisie geeft een integraal en globaal Limburg-breed beeld van de toekomst van Limburg. Hierin komt ook de sector vrijetijdseconomie heel kort naar voren. Het abstractieniveau van dit hoofdstuk maakt dat het niet is bedoeld als uitputtende beschrijving van ontwikkelingen in verschillende sectoren. De positionering van de vrijetijdseconomie komt wel terug in hoofdstuk 8 (Economie) en in de gebiedsgerichte hoofdstukken (17 t/m 19).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Internationale werknemers

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat internationale werknemers niet worden genoemd in het toekomstbeeld.	1003
Indiener constateert dat internationale werknemers niet worden benoemd in het toekomstbeeld. Indiener stelt dat dit een van de grootste opgaven is voor de komende jaren. Indiener verzoekt dit te benoemen in het toekomstbeeld.	1027
Indiener vraagt ook in het Toekomstbeeld aandacht voor (het huisvesten van) internationale werknemers.	1029

Standpunt GS

Hoofdstuk 2 van de Omgevingsvisie geeft een integraal en globaal Limburg-breed beeld van de toekomst van Limburg. Het hoofdstuk is niet bedoeld als uitputtende beschrijving van ontwikkelingen in verschillende sectoren. Het abstractieniveau van dit hoofdstuk maakt dat het niet is bedoeld als uitputtende beschrijving.

Internationale werknemers komt aan bod in verschillende thematische hoofdstukken, waaronder hoofdstuk 5 en 8 en gebiedsgerichte hoofdstukken zoals hoofdstuk 17.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Sociaal domein

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat het sociale domein niet wordt genoemd in het toekomstbeeld.	1003
Indiener constateert dat het sociale domein niet in het toekomstbeeld terugkomt. Indiener stelt dat wel moet omdat de omgevingswet breder is dan klassieke ruimtelijke aspecten.	1027, 1029

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie beschrijven we onze lange termijn visie voor de fysieke leefomgeving. We bekijken hierbij voor de verschillende thema's beschreven in de Omgevingsvisie ook de raakvlakken met het economische en sociale beleid. Om dit ook in het toekomstbeeld nadrukkelijker naar voren te laten komen, voegen we een alinea toe waarin we ingaan op de onderwerpen die raken aan zowel het sociale domein als de fysieke leefomgeving. We beogen hierbij geen uitputtende beschrijving te doen van ontwikkelingen binnen het sociale domein aangezien deze uiteraard veel breder zijn dan enkel de raakvlakken met het fysieke domein.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 2. Toekomstbeeld 2030 - 2050, als derde alinea.

Limburg heeft een leefomgeving waar mensen zich prettig voelen. Alle mensen Limburg kunnen wonen in een zelf gekozen woning en woonomgeving (die past bij hun mogelijkheden en levensfase) waar ze zich thuis voelen. De inrichting van de leefomgeving stimuleert bewegen, sporten, ontmoeten, zelfredzaamheid, educatie en een gezonde levensstijl en draagt bij aan de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van de inwoners van Limburg in een kwetsbare positie en aan het verbeteren van hun participatie in de samenleving. Limburg heeft een sterke culturele basisinfrastructuur, cultureel erfgoed wordt behouden en (her)gebruikt en Limburg kent een ruim, divers, bereikbaar en toegankelijk aanbod aan kwalitatief goede sport- en cultuurvoorzieningen in de hele provincie.

2.3. Zienswijzen over Hoofdstuk 3: Limburgse principes en algemene zonering

Limburgse principes

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat Dynamisch Voorraadbeheer niet meer is opgenomen in de Omgevingsvisie, maar de onderliggende principes (zoals afstemming) wel en vraagt zich af of deze nuancering gevolgen heeft voor de toepassing van deze principes.	1003

Standpunt GS

De indiener constateert terecht dat deze term niet meer voorkomt in de Omgevingsvisie. De term wordt als zodanig niet gebruikt, maar de onderliggende principes zijn nog altijd van kracht (we gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden). Met de Omgevingsvisie en de Limburgse principes, waaronder “we gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden”, bieden we ruimte voor maatwerk en lokale afwegingen. Voor wat betreft dynamisch voorraadbeheer, verwijzen we ook naar de tweede alinea onder het kopjes “Samenhangend oppakken” op blz.130 in hoofdstuk 17.3 van de Ontwerp-Omgevingsvisie: “Voor woningen en stedelijke voorzieningen ... Toevoegingen aan de voorraad moeten aansluiten bij de behoeften én iets nieuws toevoegen aan de kwaliteit van Limburg ... Als daarvoor aanleiding is zullen we via de Omgevingsverordening kaders stellen. Met rigide koppelingen op projectniveau (‘nieuw voor oud’) zal terughoudend worden omgegaan, omdat ze de dynamiek onnodig in de weg kunnen staan”.

De nuancering heeft, op het niveau van de Omgevingsvisie, geen gevolgen voor de toepassing van de principes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de principes algemeen zijn omschreven en op iedere provincie toepasbaar kunnen zijn. De indiener verzoekt deze meer concreet te maken.	1020

Standpunt GS

Zoals beschreven in hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie kiezen we voor maatwerk en houden we rekening met het karakter en mogelijkheden van een gebied en de afweging van belangen op lokale schaal. Hiermee letten we op het unieke karakter, de opgaven en de kansen van de verschillende gebieden en ontwikkelingen in Limburg. De Limburgse principes dienen hierbij als kaders die op die verschillende gebieden en ontwikkelingen toepasbaar moeten zijn. Het toepassen van deze principes en de gebiedsgerichte benadering maakt dat we de verschillen binnen Limburg en de verschillen van Limburg met andere provincies kunnen koesteren en hier maatwerk voor kunnen bieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist ten aanzien van de provinciale belangen het ‘Ruimtelijk beleid’ of de ‘Ruimtelijke ordening’.	2016

Standpunt GS

In de thematische en gebiedsgerichte paragrafen wordt aangegeven wat de provinciale belangen zijn en hoe wij onze rol en instrumentarium gaan inzetten bij zaken waar sprake is van ruimtelijke impact en impact op de omgevingskwaliteit. Het belang van ruimtelijke ordening speelt dus bij al deze provinciale belangen en is dus van algemenere aard. Daarom is dit belang geborgd in onze Limburgse principes, welke gelden als basis voor het maken van de door u gevraagde afgewogen keuzes. In hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie staat als principe omschreven dat wij zorgvuldig omgaan met onze ruimte (en voorraden; boven- én ondergronds).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat in de beschrijving van het buitengebied 'biodiversiteit' ontbreekt als factor om rekening mee te houden.	1017

Standpunt GS

In deze paragraaf 3.2 geven wij duiding aan de verschillende zones die wij in de Omgevingsvisie hanteren. In de duiding van zone Buitengebied is sprake van een niet-limitatieve opsomming van factoren en een niet goed lopende zin. Wij zullen dit aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonerings, paragraaf 3.2 Algemene zonerings, kopje Buitengebied:

Van:

Op de hogere zandgronden van Noord- en Midden-Limburg is, rekening houdend met de ~~droogtegevoeligheid en de kwaliteit van de grondwatervoorraden~~, een breed scala aan grondgebruiksvormen mogelijk en rekening houdend met de ruimteclaims vanuit de verschillende transitieopgaves.'

Naar:

Op de hogere zandgronden van Noord- en Midden-Limburg is, rekening houdend met **de natuurlijke omstandigheden** en de ruimteclaims vanuit verschillende transitieopgaves, een breed scala aan gebruiksvormen mogelijk.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener beveelt aan om bij de Limburgse principes het woord 'groene' toe te voegen, gezien de positieve uitwerking van groen op gezondheid en welbevinden.	2014

Standpunt GS

Wij bedanken de indiener voor de aanbeveling. De positieve uitwerking van bijvoorbeeld 'groen', maar ook andere aspecten in de leefomgeving worden verwoord in de termen "gezonde en veilige" leefomgeving. Een specificering is derhalve niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Principe "De kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal"

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet bij "Sturen aan de voorkant" graag aangegeven dat bij nieuwe ontwikkelingen ook water een meesturende factor moet zijn.	1015

Standpunt GS

Bij het "Sturen aan de voorkant" (zoals aangegeven in hoofdstuk 17.3 van de Ontwerp-Omgevingsvisie) worden ook de Limburgse in acht genomen. Dit betekent dat bij ontwikkelingen met behulp van de Limburgse principes, gebiedsgericht gekeken naar de verschillende belangen die spelen. Dit alles kijkend naar de kwaliteiten, de mogelijkheden, onmogelijkheden, kansen en uitdagingen in verschillende gebieden. Water komt hierbij ook als een van de thema's in een gebied naar voren. Zo geven we bij het Limburgse principe "de kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal" aan dat we bij "nieuwe ontwikkelingen ...vertrekken vanuit gebieds- en cultuurkenmerken".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Principe “Meer stad, meer land”

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil de complementariteit tussen bebouwde gebieden en platteland benadrukken. Er is geen sprake van een tegenstelling, juist de combinatie maakt de regio Zuid-Limburg uniek.	1002, 1005
Indiener stelt dat de provincie zich inzet op de transitie van het landelijk gebied. Landelijke gebieden worden ontwikkeld als tegenhanger van de drukkere stedelijke gebieden. Wat dat betekent is niet duidelijk volgens de indiener. Indiener verwacht dat de provincie concrete normen zal stellen voor deze transitie.	1015
Indiener pleit ervoor de scheiding tussen stad en platteland niet uit te vergroten. Indiener ziet juist in de combinatie nieuwe kansen.	1025, 1017, 1009
Indiener ziet graag de volgende mogelijkheid terug komen in de Omgevingsvisie Volgens indiener dient er gezorgd te worden voor een vitale stad en vitaal land(dorpen), secundair is dan hoe te komen tot meer stad en meer land. De doelstelling zou moeten zijn dat stad en land zich uiteindelijk samen versterken. Kwaliteit van leven zorgt voor leefbaarheid, waar nodig met nieuwe (stedelijke) in het land, gekoppeld aan een goede mobiliteit en bereikbaarheid en waar nodig met een verbetering van de bestaande infrastructuur passend binnen behoeften en ontwikkelingen.	1026

Standpunt GS

Wij onderschrijven deze inbreng. Met het principe ‘meer stad meer land’ willen we geen tegenstelling tussen beide gebieden nastreven, maar benadrukken dat ze complementair aan elkaar zijn. Door bij onze opgaven aandacht te hebben voor deze zoneringen streven we naar zowel een duurzame verstedelijking als transitie van het landelijk gebied. De Omgevingsvisie is zelfbindend, in de provinciale Omgevingsverordening Limburg worden eventuele regels en bepalingen ten opzichte van de gebiedscategorieën opgesteld. Deze verordening volgt nog (zie ook beantwoording bij Omgevingsvisie proces).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zoneringen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de gronden aangeduid voor Natuurnetwerk en Natura 2000-gebied zijdelings maar geschikt zijn voor kringlooplandbouw, waardoor agrarische bedrijfsvoering op een zijspoor komt te staan.	5027

Standpunt GS

In het Natuurnetwerk Limburg en in Natura 2000-gebieden ligt inderdaad niet de focus op agrarische ontwikkeling. Binnen het Natuurnetwerk Limburg wordt ingezet op een goede kwaliteit en bescherming van de natuur met een bijzonder accent op bedreigde Limburgse dier- en plantensoorten. Daarnaast is het bieden van mogelijkheden voor natuurbeleving belangrijk. De Natura 2000-gebieden vormen een selectie binnen het Natuurnetwerk Limburg. Hier ligt de absolute nadruk op de natuurwaarden: het zo spoedig mogelijk en verantwoord bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de soorten en habitats, waarop de aanwijzing als Natura 2000-gebied is gebaseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af wat de consequenties zijn van het noemen van het Natuurnetwerk Limburg en de bufferzones voor het beschermen van natuurgebieden tegen schadelijke invloeden van buitenaf.	1003
Indiener leidt uit de teksten af dat er in overgangen van het ene naar het andere gebied	5032, 5036,

strengere eisen kunnen gelden. Indiener verzoekt om af te zien van dergelijke verschillen omdat dit leidt tot subgebieden met onduidelijkheid over het karakter en de geldende beperkingen.	5039, 5163, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5191
Indiener stelt dat de gebiedscategorieën “landelijk buitengebied, groenblauwe mantel en het beschermingsgebied” in Omgevingsvisie niet duidelijk zijn omschreven. Indiener verzoekt om deze reden geen aanvullende bepalingen en/of voorwaarden op te nemen (ten opzichte van de wet- en regelgeving in het POL2014) die op dit moment nog niet duidelijk zijn en/of effect kunnen hebben op de “huidige duurzame agrarische bedrijfsvoering”, agrarische bedrijfsopvolging en continuïteit van zijn veehouderij.	5006

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie worden bij Zonerings (hoofdstuk 3) de verschillende gebiedscategorieën geduid. Wij hanteren zonerings om in verschillende gebieden tot de juiste uitwerking van onze opgaven te komen. Zodoende hebben we aandacht voor de verschillen die tussen elk van de gebiedscategorieën spelen. De Omgevingsvisie is zelfbindend, in de provinciale Omgevingsverordening Limburg worden eventuele regels en bepalingen ten opzichte van de gebiedscategorieën opgesteld. Vooralsnog is dit in de huidige Omgevingsverordening Limburg 2014. Deze Omgevingsverordening zal in 2021 worden herzien. Wij zijn niet voornemens om hier tot beleidswijzigingen te komen.

Voor een verduidelijking over de Groenblauwe mantel verwijzen we naar de zienswijze beantwoording rond dit thema in hoofdstuk 2.4. Zonering Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist het belang van de stad Maastricht als stad “van onbetwiste stedelijke allure”, als hoofdstad, internationale kennisstad, cultureel centrum, internationaal centrum en stad van ontmoeting.	1010

Standpunt GS

Paragraaf 3.2 geeft een algemene indicatieve zonering van Limburg. Hierbij wordt (de functie van) de stad Maastricht benoemd onder de zonerings “stedelijk gebied” en “stedelijk centrumgebied”. Deze zonerings gaan niet in op specifieke steden an sich, maar geven wel aan dat stedelijke centrumgebieden belangrijke ontmoetingsplaatsen zijn en “een levendig karakter met internationale allure, een sterke menging van functies en uitstekende bereikbaarheid” van belang zijn. De specifieke functie van de stad Maastricht als onder meer een van de acht culturele brandpunten van Nederland (hoofdstuk 7 Cultuur) en als historische, internationale cultuur- en bezoekstad met een mix aan hoogwaardige functies wordt in de thematische hoofdstukken en in de regiovisie Zuid-Limburg geduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat ten aanzien van “landelijke kern”, voor kernen met een regionaal verzorgende functie, ook moet worden ingezet op behoud en versterking van deze verzorgende functie. Indiener vindt dat Horst en Echt kernen zijn die zich hierin met hun functie onderscheiden. Indiener vindt dat door de indeling als landelijke kern sprake is van planologische beperkingen en ‘buiten de boot vallen’ voor economische activiteiten (voorbeeld: trampolinepark of kartbaan). Indiener ziet dit als ongewenste ontwikkeling.	1027

Standpunt GS

Paragraaf 3.2 geeft een algemene indicatieve zonering van Limburg. Onder de zone landelijke kernen vallen ook de kernen die een regionaal verzorgende functie vervullen. De functie van de kernen Horst en Echt wordt ook onderkend in de betreffende regiovisies. In de profielschets van regiovisie Noord-

Limburg (paragraaf 18.2.1) staat dat Horst (en andere kernen) met wonen, detailhandel, voorzieningen en werkgelegenheid profiel geeft aan de regio. In de profielschets van regiovisie Midden-Limburg (paragraaf 18.3.1) staat dat gemeente Echt-Susteren als een van de meer landelijke gemeenten vanuit eigen kracht, mede profiel geeft aan de regio.

Vanuit de zonerings landelijke kern gaat geen beperking uit ten opzichte van landelijke kernen met een regionaal verzorgende functie. Planologische beperkingen voor de nieuwvestiging van economische activiteiten zoals trampolinepark of kartbaan kunnen gelden binnen de categorieën die onder hoofdtype 'landelijk gebied' van de Algemene zonerings in paragraaf 3.2 vallen. Landelijke kernen vallen echter onder hoofdtype 'bebouwd gebied'. In de ontwerp-Omgevingsvisie is abusievelijk de term 'stedelijk gebied' gehanteerd in plaats van 'bebouwd gebied'. De tekst van het derde onderdeel in de paragraaf Vrijetijdseconomie dient verduidelijkt te worden.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 8. Economie, paragraaf 8.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Vrijetijdseconomie, derde bullet:

~~Hotels en Dagrecreatieve voorzieningen zoals bioscopen, escaperooms, casino's, kartbanen en trampolineparken horen thuis in het stedelijk gebied 'bebouwd gebied' ('stedelijk gebied', 'stedelijke centrumgebied' en 'landelijke kern'). Dit type voorzieningen en andere functies zoals detailhandel en horeca profiteren van elkaars aanwezigheid, zij versterken elkaar en daarmee de vitaliteit van de stadscentra. Voorzieningen als kartbanen en trampolineparken zijn fysiek meestal te groot voor de stadscentra, maar zijn ook gebonden aan het stedelijk gebied. In het landelijk gebied buiten de plattelandskernen en bebouwingsclusters zijn alleen initiatieven voor vrijetijdseconomie mogelijk die daar functioneel aan gebonden zijn, zoals een kampeerterrein en een dagstrand. Een uitzondering hierop is het vestigen van een grootschalige (boven)regionale dagrecreatieve trekker, indien het landelijk gebied bij een integrale afweging de meest optimale locatie blijkt. Dit type voorzieningen en andere functies zoals detailhandel en horeca versterken elkaar en kunnen daardoor met name de vitaliteit van stedelijke centra versterken. De schaal van de voorziening dient te passen bij de schaal van de kern. In het 'buitengebied' en de 'groenblauwe mantel' zijn alleen initiatieven voor vrijetijdseconomie mogelijk die daar functioneel aan gebonden zijn, zoals bijvoorbeeld een kampeerterrein, een dagstrand, agrotourisme of een visvijver voor de sportvisserij. Een uitzondering hierop is het vestigen van een grootschalige (boven)regionale dagrecreatieve trekker in het 'buitengebied', indien de beoogde locatie bij een integrale afweging de meest optimale locatie blijkt.~~

Zonering Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe mantel

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Terminologie Groenblauwe mantel en Natuurnetwerk Limburg	
Indiener vraagt waarom de huidige Zilver-/Goudgroene en Bronsgroene zone worden samengevoegd? Indiener vindt het onduidelijk waarom er nieuwe terminologieën zijn ingevoerd voor Goudgroen, Zilvergroen en Bronsgroen. Indiener mist een uitleg over de begrippen, begrenzing en beschermingswaarde van Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe mantel.	2014, 5001, 5038, 5058, 5092, 5096, 5117, 5128, 5129, 5130
Indiener verzoekt om de Groenblauwe mantel hetzelfde karakter te geven als de voormalige Bronsgroene landschapszone.	5032, 5036, 5039, 5075, 5127, 5163, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5191, 5185
Indiener stelt dat de naam Groenblauwe mantel duidt op behoudt en ontwikkeling van natuur. Indiener stelt voor om de naam te veranderen in Blauwgroene mantel om recht te doen aan de productiefunctie van landbouw in deze gebieden.	5040, 5200
Consequenties / gebruiksmogelijkheden / uitbreidingsmogelijkheden door wijziging Groenblauwe mantel	
Indiener verzoekt om te benoemen wat de gevolgen zijn voor (agrarische) bedrijven in de Groenblauwe mantel, dat er geen beperkingen zijn en dat zij zich kunnen blijven ontwikkelen conform het vigerende beleid. Indiener heeft al dan niet kaartbeelden van een eigendomslocatie toegevoegd waar een dergelijke ontwikkeling aan de orde is. Toevoeging 2011: Voorwaarde is dat daarbij rekening wordt gehouden met de omgevingskwaliteit (milieu, landschap, water).	2011, 5032, 5039, 5058, 5073, 5075, 5078, 5096, 5120, 5127, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5191, 5185
Indiener vindt het onduidelijk wat de consequenties van het introduceren van de Groenblauwe mantel zijn. Indiener vraagt zich af of de beperkingen van de voormalige Bronsgroene zone van toepassing zijn, of dat de beperkingen van de voormalige Zilvergroene zone van toepassing zijn.	5023, 5084
Indiener geeft aan dat niet duidelijk is waarom de wijziging in terminologie (Groenblauwe mantel in plaats van Zilver- en Bronsgroene natuurzone) en het samenvoegen van twee natuurzones is doorgevoerd en welke gevolgen deze wijziging heeft als het gaat om het gebruik en de ontwikkelingsmogelijkheden in de betreffende gebieden. Indiener vraagt zich af of de Omgevingsverordening hiervoor heldere kaders zal bevatten en of hierin individuele belangen van reeds zittende ondernemers en burgers actief betrokken worden.	5034, 5058, 5129, 5130, 5140, 5143, 5177
Indiener verzoekt in de Omgevingsvisie te benoemen dat bestaande agrarische bedrijven zich in de groenblauwe mantel moeten kunnen blijven ontwikkelen conform het vigerende beleid. Dit om te voorkomen dat gemeenten anders in de GOVI's en omgevingsplannen extra beperkingen gaan opnemen met een beroep op de Omgevingsvisie nu de Omgevingsvisie dermate onduidelijk is.	5036, 5163
Indiener stelt dat het door de indicatieve opzet van veel wensbeelden voor zijn bedrijf moeilijk is om zich op de toekomst te richten. Zo is het kaartmateriaal behorende bij de Groenblauwe mantel volstrekt onduidelijk/vaag. Indiener vraagt zich hierbij af wat de status is en hoe de onderliggende begrenzing op perceelsniveau uitpakt.	5103
Indiener maakt er bezwaar tegen dat zijn als reguliere landbouwgrond bestemde percelen in de Omgevingsvisie zijn gewijzigd naar landbouwgronden met beperkingen en voorwaarden (natuurontwikkeling en extensief gebruik) omdat deze cruciaal zijn voor zijn melkveebedrijf. Hierdoor kan het melkveebedrijf geen gesloten productieproces (voer en mest) houden. Grondgebondenheid en duurzaam produceren zijn cruciaal voor zijn melkveebedrijf.	5153

Indiener geeft aan dat indien de gronden een andere dan agrarische bestemming krijgen, er sprake zal zijn van aanzienlijke bedrijfsschade (planschade) en bedrijfsvoering onmogelijk wordt gemaakt.	5170, 5172
Indiener ziet vooral nadelen in het samenvoegen van Bronsgroen en Zilvergroen en vraagt dan ook de scheiding tussen deze twee zones in stand te laten.	5206
Door de Groenblauwe mantel wordt bedrijfsontwikkeling beperkt omdat het telen van voedergewassen beperkt mogelijk is en hierdoor de sluitende kringloop in het gedrang komt.	5156
Indiener geeft aan dat hun landbouwbedrijf deels in de Groenblauwe mantel ligt. De indiener stelt dat dit inhoudt dat zijn verkaveld gebied "verbinding en bufferzone" wordt voor aangrenzende natuur. Indiener vreest, mede als gevolg van oplopende faunaschade, dat dit door "degradatie en waardedaling" voor beperkt landbouwgebruik zorgt.	5007
Indiener constateert dat zijn melkveebedrijf met veel gronden in de uiterwaarden van de Maas (kaartje bijgevoegd) grotendeels binnen de Groenblauwe mantel valt. Indiener vreest dat de ligging in de Groenblauwe mantel in de toekomst zou kunnen leiden tot landbouwkundige beperkingen in de bedrijfsvoering.	5063
Indiener vraagt/verwacht dat de Omgevingsvisie ruimte blijft bieden voor duurzame bedrijfsontwikkeling en voor het voeren van een economisch rendabel bedrijf op de huidige locatie (in de Groenblauwe mantel en gelegen nabij een Regionaal Landschap).	5063
Indiener erkent dat er binnen de Groenblauwe mantel ook ruimte moet zijn voor ontwikkeling van natuurlijke verbindingen, maar stelt dat de aanleg van extra (grootschalige) bos- en of natuurgebieden binnen de Groenblauwe mantel niet als beleidsuitgangspunt moet worden vastgelegd. Dit omdat de overheid volgens de indiener niet over de financiële middelen en ruilrond beschikt en omdat het de grondprijs voor grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven zal opdrijven.	5009, 5013, 5047, 5076, 5079, 5080, 5105, 5184, 5189
Indiener vindt dat, in samenspraak met de landbouw, ruimte geschonken moet worden aan beperkte natuurontwikkeling. Indiener vindt dat de productiefunctie van landbouw hierin voorop moet staan en de aanleg van (grootschalige) bos- of natuur(gebieden) in de Groenblauwe mantel niet als uitgangspunt mag dienen. Indiener stelt dat dit de grondprijs verder zal opdrijven.	5013, 5018, 5019, 5021, 5047, 5093, 5099, 5105, 5120, 5132, 5133, 5136, 5139, 5187, 5197, 5198, 5199, 5200, 5215
Indiener stelt dat binnen het POL 2014 behoud van grondgebonden land- en tuinbouw nog van groot belang werd geacht voor het beheer en grondgebruik. In de Omgevingsvisie wordt de grondgebonden landbouw binnen de Groenblauwe mantel naar de achtergrond verdrongen. Indiener vindt dit in strijd met de ambitie dat de land- en tuinbouw, als belangrijke gebruiker en beheerder van het buiten gebied, van groot belang is voor het aanzien en de kwaliteit van het cultuurlandschap en leefklimaat. Indiener verzoekt om in de Omgevingsvisie het primaat van de landbouw binnen de Groenblauwe mantel te erkennen (overeenkomstig de Bronsgroene landschapszone). Indiener stelt dat de aanleg van bos- en natuurgebieden niet binnen de Groenblauwe mantel als uitgangspunt moet dienen.	5009, 5013, 5018, 5019, 5021, 5028, 5035, 5047, 5052, 5053, 5071, 5073, 5076, 5078, 5079, 5080, 5093, 5105, 5132, 5133, 5136, 5137, 5138, 5139, 5184, 5187, 5189, 5197, 5198, 5199, 5200, 5215
Indiener verzoekt om expliciet in de Omgevingsvisie op te nemen dat het behoud van de grondgebonden land- en tuinbouw (inclusief paardenhouderij) van groot belang is voor het beheer en grondgebruik binnen de Groenblauwe mantel.	5015, 5018, 5184, 5189
Indiener stelt dat grondgebonden landbouw belangrijk is voor de instandhouding van het (cultuur)landschap. Indiener onderschrijft dat land- en tuinbouw de belangrijkste gebruiker en beheerder vormt van het buitengebied. Indiener stelt dat voor agrariërs het op zijn plaats is dat de provincie voor deze doelgroep een gunstig ondernemersklimaat wil bieden.	5067, 5198, 5197, 5132, 5200

Indiener stelt dat geen verdergaande beperkingen dienen te worden opgelegd aan grondgebonden landbouw binnen de Groenblauwe mantel omdat dit in strijd is met de ambitie van de Omgevingsvisie: dat de land- en tuinbouw van groot belang is voor het cultuurlandschap en het leefklimaat en het uitgangspunt van de Omgevingsvisie een gunstig ondernemersklimaat te willen bieden voor de land- en tuinbouw.	5021, 5052, 5053, 5105
Indiener stelt dat Omgevingsvisie wel aangeeft dat kringlooplandbouw mogelijk is buiten de Groenblauwe mantel, maar niet welke landbouw mogelijk is in de Groenblauwe mantel.	5154
Indiener vraagt op te nemen dat de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen binnen de vollegrondstuinbouw mogelijk blijft en dat daar in de Groenblauwe mantel geen (verdergaande) beperkingen aan worden opgelegd. Dit om de grondgebonden land – en tuinbouw in stand te houden en te voorkomen dat het aantal gezinsbedrijven verder afneemt.	5071
Indiener verzoekt om agrarisch gebruik op agrarische bouwvlakken en percelen in en rond de beekdalen te behouden en te beschermen.	5165, 5166, 5178, 5183, 5191, 5168, 5178, 5179, 5180, 5191
Indiener heeft plannen om zijn bedrijf uit te breiden met een nieuwe stal. Met name de doorsnijding van zijn bouwvlak baart hem zorgen. Indiener vreest dat als de natuur- en landschapswaarden van de Groenblauwe mantel worden versterkt hij straks ook op zijn bouwvlak niet meer mag bouwen (de Groenblauwe mantel loopt dwars over de bestaande stal en deels over het gebied waar de uitbreiding en bouw van onder meer een stal is voorzien). Indiener verzoekt om af te zien van het stellen van strengere eisen bij overgangen van het ene naar het andere gebied.	5075
Indiener is van mening dat zijn bouwvlakken niet in een Groenblauwe mantel dienen te liggen omdat hier geen sprake is van specifieke kwaliteiten van het landschap die dienen te worden beschermd. Indiener vreest dat de Groenblauwe mantel die over de percelen van zijn beide bedrijfslocaties is gelegd gevolgen zal hebben voor de ontwikkelingsmogelijkheden van zijn bedrijf.	5127
Indiener vraagt zich af wat de wijziging van Bronsgroene landschapzone naar Groenblauwe mantel voor gevolgen heeft (als het gaat om het gebruik en de ontwikkelingsmogelijkheden in de betreffende gebieden). Indiener is er niet gerust op dat dit geen nieuwe beperkingen oplevert. Indiener wil in ieder geval geen nadere inperkingen/beperkingen van het agrarisch gebruik van hun landbouwpercelen door de voorgenomen wijziging van benaming van de zoneringsen en willen zeker ervan zijn dat ze zich kunnen blijven ontwikkelen conform het vigerende beleid (of anderszins gecompenseerd).	5012, 5038, 5074
Indiener wil met klem benadrukken dat de aanwijzing van het gebied rond zijn bedrijf als Groenblauwe mantel geen beperkingen voor de bedrijfsactiviteiten met zich mee mag brengen.	5121
Indiener constateert dat een gedeelte van zijn percelen in eigendom en de huiskavel in de Groenblauwe mantel liggen (percelen aangeduid in bijlagen bij de zienswijze). Indiener vreest dat deze aanduiding hen in de toekomst beperkt in de mogelijkheden voor wijziging van het teeltplan, waarbij bijvoorbeeld teeltondersteunende voorzieningen nodig zijn.	5037
Indiener vraagt welke (toekomst)mogelijkheden er in de Groenblauwe mantel zijn voor zijn akker- en vollegrondstuinbouwbedrijf?	5055
Indiener stelt dat in de Omgevingsvisie moet worden opgenomen dat de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen binnen de vollegrondsteelt mogelijk blijft en dat daar in de Groenblauwe mantel geen (verdergaande) beperkingen aan worden opgelegd.	5067
Indiener stelt dat hij zijn landbouwbedrijf (gelegen binnen het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg met aanduiding 'Landelijk gebied – buitengebied') wil uitbreiden met een loods, maar binnen de vingerende bestemming "Agrarische bedrijfsdoeleinden" is hiervoor onvoldoende ruimte. Indiener verzoekt om de aanduiding 'buitengebied' voor de betreffende locatie ca. 25 m. op te schuiven in noordwestelijke richting, zodat de vergroting binnen één aanduiding komt te liggen (landelijk gebied – buitengebied) en niet binnen twee (buitengebied en Groenblauwe mantel).	5090
Indiener verzoekt de provincie uitdrukkelijk om vast te leggen dat medewerking wordt verleend aan de wijziging van bestaande agrarische bouw kavels binnen de Groenblauwe mantel indien dit noodzakelijk is voor de bedrijfsontwikkeling.	5155, 5174, 5175

Indiener verzoekt om vast te leggen dat medewerking wordt verleend aan bedrijfsontwikkeling en vergroting van bestaande agrarische bouwkvavels binnen de Groenblauwe mantel. Indiener heeft een kaart toegevoegd van een planlocatie waar een dergelijke ontwikkeling (een melkveehouderijbedrijf) voorzien is.	5085
Indiener heeft een bedrijfslocatie in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (binnen de aanduiding 'landelijk gebied - Groenblauwe mantel). Indiener verzoekt om medewerking wanneer ten behoeve van de bedrijfsontwikkeling een wijziging plaats dient te vinden van de bestaande agrarische bouwkvavels (met teelt van suikerbieten, granen, mais en grasland).	5097
Indiener vreest dat de Groenblauwe mantel dusdanig in het bestemmingsplan zal worden doorvertaald dat er sprake zal zijn van een beperking van toekomstige bouw mogelijkheden en uitbreidingen van de bestaand bouwvlakken.	5127
Indiener verzoekt om de gronden rond de Mariapeel (nu Bronsgroen) te schrappen uit de Groenblauwe mantel zodat dit de verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering van bedrijven niet in de weg staat.	5121
Indiener leest in de Ontwerpvisie dat zijn gronden deels in de Groenblauwe mantel liggen. Indiener is van mening dat de toekomst van vooral Zuid-Limburgse agrarische bedrijven in de Groenblauwe mantel bepaald niet rooskleurig lijkt.	5039
Indiener leest in de Ontwerpvisie dat zijn bouwvlak/thuislocatie vrijwel geheel in de Groenblauwe mantel ligt en in deze zone het grondgebruik ook overwegend agrarisch is. Indiener vreest dat deze zone beperkingen met zich meebrengt ten opzichte van de voormalige Bronsgroene landschapszone. Indiener vreest dat de onduidelijkheid van de Omgevingsvisie zal leiden tot extra beperkingen of minder ontwikkelingsruimte in de GOVI van gemeenten en zal leiden tot extra eisen en kosten. Indiener wil investeren in een eigen mestverwerker voor zijn bedrijf maar kan uit de ontwerp-Omgevingsvisie niet opmaken of dit in deze Groenblauwe mantel is toegestaan.	5032
Indiener stelt dat uitbreiding van land- en tuinbouwbedrijven wordt belemmerd door de gebiedsaanduiding Groenblauwe mantel, met name door het beleidsuitgangspunt dat er grootschalige bos- en natuurgebieden in de gebieden van de Groenblauwe mantel worden aangelegd. Indiener vreest dat de provinciale ambities op het terrein van natuurontwikkeling in de gebieden van het Natuurnetwerk en de Groenblauwe mantel ten koste gaan van de ontwikkel mogelijkheden van de land- en tuinbouw.	5041, 5094, 5133, 5136
Indiener geeft aan dat de meeste van zijn teeltgronden in de Groenblauwe mantel liggen en wil geen onterechte benadeling hiervan op basis van de Omgevingsvisie. De Groenblauwe mantel in is zijn ogen erg ruim genomen en betreft veel landbouwgronden. Door veel bosontwikkeling in de omgeving worden de gronden schaarser en duurder volgens indiener. Indiener vraagt hoe de provincie wil implementeren dat de biodiversiteit in de Groenblauwe mantel wordt bevorderd? Omschakelen naar biologische landbouw of voedselbossen is voor indiener financieel niet haalbaar.	5194
Indiener geeft aan dat een groot deel van de (fruitteelt)gronden van zijn bedrijf in de groenblauwe zone zijn gelegen. Indiener maakt zich zorgen over de consequenties van de zone voor zijn economische positie en toekomstperspectief (uitbreidingsmogelijkheden). Volgens indiener mag meer de nadruk worden gelegd op de economische impact van de agrarische bedrijven in de groenblauwe zone. Indiener vindt dat hij met zijn bedrijf bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van het gebied; een financiële prikkel zou helpen om dit op termijn in stand te houden.	5209
Indiener onderschrijft de ambitie dat de land- en tuinbouw als belangrijke gebruiker en beheerder van het buitengebied van groot belang is voor het aanzien en de kwaliteit van ons (Zuid-Limburgse) cultuurlandschap en het leefklimaat en dat de provincie in dat opzicht een gunstig ondernemersklimaat voor de land- en tuinbouw wil bieden.	5071, 5079, 5093, 5105, 5200
Indiener is van mening dat de Bronsgroene landschapszone niet thuishoort in de Groenblauwe mantel van de Omgevingsvisie. Indien de provincie niet bereid is een separate zone hiervoor op te nemen dient in de visie opgenomen te worden dat het behoud van grondgebonden land- en tuinbouw en met name melkrundveehouderij en de daarbij behorende bedrijfslocaties van groot belang is voor het beheer en grondgebruik binnen de Groenblauwe mantel.	5079
Indiener stelt dat natuurgebieden en natuurontwikkeling in de gebieden van de Groenblauwe mantel ten onrechte voorrang krijgen boven de grondgebonden landbouw.	5009, 5013, 5043, 5047,
Indiener stelt dat in de gebieden van de Groenblauwe mantel de landbouwfunctie voorop	5040, 5114

moet staan in plaats van de natuurontwikkeling.	
Indiener stel dat de land- en tuinbouw binnen de zone Groenblauwe mantel slechts een onderschikte rol speelt en wordt gelieerd als combinatiemogelijkheid met andere duurzame functies, terwijl de Bronsgroene landschapszone ruimte bood voor een duurzame ontwikkeling van de grondgebonden land- en tuinbouw. Indiener verzoekt om in de Groenblauwe mantel een groot primaat toe te kennen aan de land- en tuinbouw en apprecieert het niet als hun landbouwgronden worden ingezet voor de ontwikkeling van nieuwe natuur.	2014, 5023
Indiener is van mening dat de Zilvergroene zone niet ondergebracht dient te worden bij de Groenblauwe mantel maar bij het Natuurnetwerk omdat deze in het POL2014 eerder aansloot bij Goudgroen dan bij Bronsgroen.	5128
Bij Greenport Venlo en Brightlands Venlo is veel Groenblauwe mantel opgenomen. Indiener is van mening dat juist de land en tuinbouw binnen deze economische dragers zou moeten worden ondersteund en gefaciliteerd.	5156
Indiener constateert dat één van zijn locaties ligt in de Groenblauwe mantel. Voorheen was het grondgebruik overwegend agrarisch. Nu is aangegeven dat de ambities van natuur en landschap, biodiversiteit en klimaatadaptatie belangrijke doelen zijn. Dit scheidt geen duidelijk beeld door het ontbreken van kaders en keuzes. Indiener verzoekt de provincie om de Omgevingsvisie op dit punt aan te passen.	5060
Indiener vreest belemmering van de bedrijfsvoering en de toekomstmogelijkheden van zijn glastuinbouwbedrijf door de ligging binnen de zone Groenblauwe mantel en verzoekt de aanduiding ter plaatse te wijzigen in "landelijk gebied/buitengebied".	5044
Indiener stelt dat zijn bedrijf, een paardenhouderij, ligt ingesloten tussen spoor, snelweg en een fabriek. Op papier lijkt een verbindingzone tussen Savelsbos en St. Pietersberg logisch, maar in de praktijk is die verbinding er niet. Indiener vindt daarom de aanduiding Groenblauwe mantel op die locatie niet de juiste. Indiener stelt dat de Groenblauwe mantel dient als buffer voor natuurgebieden. In de situatie van indiener vormt het een overgang tussen industrie en buitengebied. Ook om die reden is de aanduiding Groenblauwe mantel op die locatie niet de juiste.	5117
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie in het gebied Oost-Asenray een opstapeling van begrenzingen aan bedrijfsontwikkeling bewerkstelligt. Doordat bestemmingen van reguliere landbouwgronden die in pacht of eigendom zijn van de indiener gewijzigd worden naar landbouwgronden met beperkingen of voorwaarden (zoals natuurontwikkeling en extensief gebruik), wordt de toekomstige bedrijfsvoering en –uitbreiding mogelijk belemmerd. Indiener maakt hiertegen bezwaar.	5145
Indiener stelt dat aangegeven is dat gestreefd wordt naar een gunstig ondernemersklimaat voor de agrofoodsector, echter indiener vindt dat, gezien het feit dat maar deel van de eigendommen deze aanduiding hebben meegekregen, daar niet uit blijkt dat er rekening wordt gehouden met haar individuele belangen. Tevens heeft een deel van de gronden de aanduiding extensivering intensieve veehouderij.	5027
Indiener stelt dat zijn bedrijf aan de oostkant tegen het Brabantse natuurgebied de Bult zit en stelt dat hij daar geen beperkende maatregelen door moet krijgen en dat er geen hinder of opbrengstderving moet komen. Afwatering gaat volgens indiener namelijk richting de Maas en niet richting de Bult.	5094

Standpunt GS

Een groot aantal zienswijzen hebben betrekking op de Groenblauwe mantel en komen in meerderheid van agrariërs die zich zorgen maken over de positie van de landbouw en de ontwikkelingsmogelijkheden in deze zone. Omdat er inhoudelijk een grote overlap zit in de deze zienswijzen hebben wij besloten om voor de meeste zienswijzen één integraal standpunt te formuleren op basis van een aantal thema's.

Waarom samenvoeging Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone?

In POL2014 is de toenmalige Ecologische hoofdstructuur wegens rijksbezuinigingen op het natuurbeleid sterk verkleind tot de Goudgroene natuurzone. De Zilvergroene natuurzone (voormalige Ecologische hoofdstructuur) is toen bewust apart begrensd van de Goudgroene natuurzone. In de Omgevingsverordening Limburg zijn voor de Zilvergroene natuurzone beschermingsregels opgesteld. Deze regels komen sterk overeen met de regels van de Bronsgroene landschapszone. Ook in gebruik van deze gebieden (veelal agrarisch, grondgebonden landbouw) is weinig verschil (dit in tegenstelling tot de Goudgroene natuurzone waar het natuurbelang prevaleert). Wij vinden het daarom logisch om

de Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone samen te voegen tot de Groenblauwe mantel. De Groenblauwe mantel omvat de landschappelijk waardevolle beekdalen, het Maasdal, hellingen en zones rond en tussen bestaande natuurgebieden met de daarin aanwezige landbouwgebieden, monumenten, kleinschalige cultuurhistorische landschapselementen, waterlopen, archeologische vindplaatsen, et cetera. In Zuid-Limburg omvat de Groenblauwe mantel tevens de steilere hellingen, droogdalen en de belangrijkste landschappelijke verbindingen naar het Maasdal. Wij vinden dat de naamgeving Groenblauwe mantel goed bij past bij voorgenoemde functies.

Vanuit de Omgevingswet streeft men in het kader van de digitalisatie naar harmonisatie van de naamgeving van natuurzonerings. De term Groenblauwe mantel sluit aan bij de gehanteerde terminologie in andere provincies. Voor de Goudgroene natuurzone hanteren wij het begrip Natuurnetwerk Limburg dat aansluit bij de naamgeving van het Natuurnetwerk Nederland van de Rijksoverheid.

De samenvoeging van deze zones in de Omgevingsvisie leidt niet tot aanpassingen en/of uitbreiding van de begrenzing van deze zonerings in de indicatieve kaartbeelden in de Omgevingsvisie. De samenvoeging tot Groenblauwe mantel leidt ons inziens tot beleidsvereenvoudiging, het verminderen van de versnippering van beleid en het vergroten van de eenduidigheid naar gebruikers.

De ontwerp-Omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen. We zijn van mening dat binnen dit kader de begrippen en begrenzing van het Natuurnetwerk Limburg en Groenblauwe mantel voldoende zijn uitgewerkt.

Belang grondgebonden landbouw

Grondgebonden landbouw is en blijft de belangrijkste functie in de Groenblauwe mantel en de agrarische sector is daarmee tevens de belangrijkste beheerder van dit deel van het landelijke gebied en daarin voorkomende landschapselementen en natuurwaarden. In de ontwerp-Omgevingsvisie wordt het belang en de rol van de grondgebonden landbouw binnen de Groenblauwe mantel niet voldoende benoemd. Wij zijn voornemens om dit in de definitieve versie beter te duiden.

Detailniveau begrenzing en bestaand agrarisch gebruik

De Groenblauwe mantel is globaal en niet op kavelniveau begrensd. Er kunnen binnen deze zone daarom ook 'rode functies' liggen als woningen, agrarische bouwkavels, bedrijven alsmede campings. Voor deze andere functies gelden de bestaande rechten volgens het vigerende bestemmingsplan. De Groenblauwe mantel zal, ook na de toekomstige herziening van de omgevingsverordening geen extra beperkingen of eisen stellen aan het huidige agrarisch gebruik (mits het gebruik in overeenstemming is met het vigerende bestemmingsplan of gemeentelijk omgevingsplan). Het blijft veelal landbouwgebied met natuur- en landschappelijke waarden. Het huidige gebruik van gronden en bestemmingen blijft ongemoeid.

Beschermingsregime

In de Omgevingsvisie wordt bij Zonerings (Hoofdstuk 3) de verschillende gebiedscategorieën geduid. De Omgevingsvisie is zelfbindend, in de provinciale Omgevingsverordening Limburg worden eventuele regels en bepalingen ten opzichte van de gebiedscategorieën opgesteld. Deze verordening volgt nog (zie ook beantwoording bij Omgevingsvisie proces).

De beschermingsregimes van de huidige Zilvergroene natuurzone en de Bronsgroene landschapszone in de huidige omgevingsverordening komen sterk overeen. In de omgevingsverordening gaat het in beide gevallen om een motiveringsplicht en geen gebodsbepaling. Voor zowel de Zilvergroene natuurzone als de Bronsgroene landschapszone geldt, dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen inzichtelijk gemaakt moet worden:

- wat de in het plangebied voorkomende kernkwaliteiten zijn,
- de wijze waarop met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten is omgegaan en
- hoe de (resterende) negatieve effecten worden gecompenseerd.

Wij zijn voornemens om de bestaande regels die momenteel gelden in de Omgevingsverordening Limburg 2014 voor de Zilvergroene natuurzone van toepassing te laten zijn voor de Groenblauwe mantel. Hiermee wordt het bestaande beleid grotendeels gehandhaafd. Via aanpassing van de provinciale Omgevingsverordening, zijn wij voornemens voor de voormalige Bronsgroene landschapszone een extra artikel van kracht te laten zijn, dat nu ook van toepassing is op de

Zilvergroene natuurzone. Belangrijk is dat dit extra artikel een motiveringsplicht is en geen gebodsbepaling. Het betreft het inzichtelijk maken van de betekenis van een 'plangebied' in de Groenblauwe mantel voor de natuurwaarden in aangrenzende gebieden van het Natuurnetwerk Limburg. Het gaat om de verbindings- en bufferfunctie. De verwachting is dat deze motiveringsplicht in veel situaties weinig extra inspanning (motivering) vergt omdat de verbindings- of bufferfunctie veel gevallen niet speelt of geraakt wordt (zoals in het huidige Bronsgroene landschapszone).

Gezien het feit dat de Groenblauwe mantel in sommige situaties (zoals huidige Zilvergroene natuurzone) wel een verbindings- of bufferfunctie heeft ten opzichte van het Natuurnetwerk Limburg, vinden wij het van belang om deze waarde wel inzichtelijk te hebben bij een ruimtelijke afweging van nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten.

Specifiek voor glastuinbouw is er in de vigerende Omgevingsverordening beleid geformuleerd gekoppeld aan de Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone. In de herziening van de Omgevingsverordening zullen wij dit beleid ten aanzien van de Groenblauwe mantel niet wijzigen. Wij verwijzen hiervoor tevens naar onze beantwoording onder hoofdstuk 12 Landbouw ten aanzien van glastuinbouw.

Gemeenten hebben op basis van de Omgevingsverordening de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan. Bij nieuwe ontwikkelingen zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezige omgevingskwaliteiten, maar bijvoorbeeld ook met regionale afspraken ten aanzien van de ontwikkeling van onder meer wonen, bedrijventerreinen, detailhandel en vrijetijdseconomie.

De vaststelling van de nieuwe Omgevingsverordening door Gedeputeerde Staten is voorzien in april 2021 en door Provinciale Staten in november 2021. Het proces om te komen tot de nieuwe Omgevingsverordening is gelijk aan de Omgevingsvisie (ontwerp, tervisielegging, vaststelling) en daarmee wordt ruimte geboden aan tijdige betrokkenheid van partners.

Planschade

Het beleid zoals opgenomen in de Omgevingsvisie is zelfbindend voor het bestuursorgaan dat dit beleid vaststelt in casu de provincie. Een planschadevergoeding als bedoeld in artikel 6.1 Wet ruimtelijke ordening als gevolg van het beleid in deze visie is niet aan de orde aangezien een visie niet als schadeoorzaak wordt benoemd.

Ontwikkelingsmogelijkheden grondgebonden landbouw- en tuinbouwbedrijven

De algemene stelregel voor land- en tuinbouwbedrijven is dat ontwikkelruimte geboden wordt op basis van een integrale kwaliteitsverbetering van de omgeving en draagvlak in de omgeving.

De wettelijke kaders voor ammoniak, geur, fijnstof, etc. zijn - naast het draagvlak in de omgeving - bepalend voor de ontwikkelingsmogelijkheden van het bedrijf van indiener.

Zoals aangegeven geldt in de Omgevingsverordening een beschermingsregime voor de huidige Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone (en zijn wij voornemens dit in de herziening van de Omgevingsverordening samen te voegen tot Groenblauwe mantel). Indien het gaat om nieuwe activiteiten waarvoor nog geen aanlegvergunning of bouwvergunning verleend is geldt dat de gemeente artikel 5.18 van de Omgevingsverordening zal moeten toepassen. Een beschrijving van de in het plangebied voorkomende kernkwaliteiten en de wijze waarop met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten is omgegaan. Of dit tot gevolg heeft dat de door de indiener genoemde activiteiten en voorzieningen toegestaan worden is afhankelijk van de beoordeling door de gemeente. Die beoordeling zal afhangen van de (mate van) negatieve beïnvloeding dan wel bescherming en versterking van de rondom het bedrijf aanwezige natuurlijke en landschappelijke kernkwaliteiten.

Het is niet uitgesloten dat de uitwerking van het aanvalsplan Stikstof, definitie Intensieve Veehouderij, Herijking kwetsbare gebieden en Limburgs Natuurprogramma nog consequenties heeft voor de land- en tuinbouw. Over de wijze waarop zullen nog nadere afspraken gemaakt moeten worden per gebied. De betrokkenen krijgen daarbij gelegenheid tot inspraak en overleg.

De ontwikkelingsmogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen is op gemeentelijk niveau doorvertaald in bestemmingsplannen en/ of structuurvisies. Het gemeentelijke niveau is het beste

niveau om te bepalen of ontwikkelingsmogelijkheden passend zijn binnen de aanwezige gebiedskwaliteiten. Er gaat geen regulerende werking uit van de Groenblauwe mantel richting de teeltondersteunende voorzieningen

Functies en instrumenten Groenblauwe mantel en kansen landbouw

Zoals al door ons aangegeven is en blijft de grondgebonden landbouw de belangrijkste gebruiker en beheerder. We continueren onze rol gericht op het behouden, beschermen, beheren, ontwikkelen en beleven van de kernkwaliteiten van de Groenblauwe mantel. Voor de Groenblauwe mantel is het beleid ook gericht op het faciliteren en ondersteunen van de verbindings- en bufferfunctie voor aangrenzende gebieden van het Natuurnetwerk Limburg. Dit kan vaak gerealiseerd worden in beekdalen door beekherstelprojecten of door het in stand houden en/of herstellen van netwerken van kleine landschapselementen in het landelijke gebied bijvoorbeeld in combinatie met agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Wij zien belangrijke kansen voor het versterken van de landschappelijke kernkwaliteiten door onder andere de aanleg van (verbindende) kleine landschapselementen, bosontwikkeling en agrarisch natuurbeheer op vrijwillige basis in de groenblauwe mantel. Hiermee kunnen we meerdere maatschappelijke doelen bereiken zoals het vergroten van de leefbaarheid, beleefbaarheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en waterbuffering, tegengaan van hittestress en CO₂-reductie door koolstofvastlegging.

Wij zien voor de grondgebonden landbouw in de Groenblauwe mantel veel kansen voor verweving met voorgenoemde functies. Verwerving van agrarische gronden zal dan vaak niet aan de orde zijn. Daarnaast beseffen wij dat de komende jaren een groot aantal agrariërs zal stoppen waarbij genoemde doelen kansen geven aan de overige agrariërs om in deze landschappelijke kwetsbare gebieden te extensiveren en beter invulling te geven aan kringlooplandbouw.

Voor eventuele vergoeding van faunaschade aan landbouwgewassen kan een beroep worden gedaan op het faunafonds.

Wij werken onze ambities voor bossen uit in een Limburgse bossenstrategie. De uiteindelijke ambities zullen mede afhangen van de beschikbare (Rijks)financiering. Met het 1 Miljoenbomenplan heeft de provincie Limburg al het voortouw genomen en een eerste stap gezet. De uitwerking en afweging van de nieuw bos ambities vinden plaats in het toekomstig provinciale Programma Natuur. Aandacht voor de locaties wordt meegenomen in het te ontwikkelen uitvoeringsprogramma bossen. De voorgenomen bosaanleg vindt plaats op vrijwillige basis, in nauw overleg met grondeigenaren en als de financiering ervan rond is.

De visie en ambities ten aanzien van natuur, biodiversiteit, landbouw en klimaatadaptatie zijn in deze Omgevingsvisie op hoofdlijnen verwoord. De provinciale visie wordt in de komende jaren in samenwerking met stakeholders verder uitgewerkt in programma's en concrete instrumenten zoals het Waterprogramma, het Natuurprogramma, via uitwerking van thema's als kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw en in concrete projecten op allerlei gebieden. Op dit moment is het voor ons nog niet mogelijk om concreet aan te geven welke instrumenten dit exact zullen zijn.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonerings, paragraaf 3.2 Algemene zonerings, kopje Groenblauwe mantel:

In de Groenblauwe mantel blijft de grondgebonden landbouw de belangrijkste functie en is de agrarische sector tevens de belangrijkste beheerder. Wij bieden mogelijkheden voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer die bijdragen aan de instandhouding en versterking van de landschappelijke kernkwaliteiten.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 15. Landschap, paragraaf 15.3 Waar kiezen wij voor?: **De grondgebonden land- en tuinbouw heeft van oudsher bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het zeer aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap in de Groenblauwe mantel. Behoud en ontwikkeling van een grondgebonden kringlooplandbouw in balans met de omgevingskwaliteiten is hier van groot belang. Vooral hier liggen kansen voor de verweving van functies voor landbouw, natuur, waterbeheer, landschapsbeheer en andere maatschappelijke diensten én meervoudig grondgebruik. Wij willen hier meer mogelijkheden**

bieden voor natuurinclusieve en biologische landbouw. Voor het specifieke beleid van land- en tuinbouw verwijzen we naar hoofdstuk 12 Land- en tuinbouw.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener geeft aan dat zowel de camping als het parkeerterrein aan de overzijde van de camping in de ontwerp-Omgevingsvisie zijn aangeduid als 'Landelijk gebied - Groenblauwe mantel'.</p> <p>Indiener bezit een perceel landbouwgrond, hetgeen aangeduid wordt in de ontwerp-Omgevingsvisie als 'Landelijk gebied - Natuurnetwerk' en Natura 2000-gebied. Dit perceel is te midden van natuurgronden gelegen, maar als landbouwgrond in gebruik. Indiener vermeldt dat ten noorden aansluitend aan de camping een perceel grasland gelegen is (in gebruik bij de camping en eigendom van Staatsbosbeheer) dat aangeduid wordt als 'landelijk gebied - Natuurnetwerk', maar geen Natura 2000-gebied is.</p> <p>Indiener verzoekt om een ruiling tussen genoemde percelen te bewerkstelligen (met eventueel aanvullende financiële verrekening), met als voordeel dat op de landbouwgrond binnen Natura 2000-gebied en 'Goudgroene natuurzone' daadwerkelijk natuurontwikkeling kan plaatsvinden. Indiener voegt toe dat hierover reeds contacten zijn gelegd met de ecologen van de provincie en met Staatsbosbeheer.</p>	5161

Standpunt GS

De provincie is bekend met het voorstel wat betreft ruiling van percelen. Met Staatsbosbeheer lopen gesprekken of een ruiling tot de mogelijkheden behoort en zo ja, onder welke condities.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indieners zijn bezorgd over het toekomstperspectief (en bedrijfsvoering) van glastuinbouwbedrijven en Ontwikkelingsgebieden Glastuinbouw in of nabij de "Groenblauwe mantel" of nabij Nationale Parken (waaronder de Meinweg en de Peel). Indieners vragen zich af wat de Groenblauwe mantel en de transitie van de Nationale Parken naar regionale landschappen met buffers rondom de natuurkern voor hen betekent.</p> <p>De ontwerp-Omgevingsvisie geeft geen duiding over de verenigbaarheid van glastuinbouw met genoemde zoneringen. Indieners vragen duidelijkheid én het bieden van perspectief voor gevestigde bedrijven. Indieners vragen zich af wat voor gevolgen de Groenblauwe mantel en de omvorming van Nationale Parken naar regionale landschappen voor (ontwikkelingsgebieden) glastuinbouw hebben.</p>	5025, 5024
<p>Indieners merken op dat op kaarten blijkt dat het glastuinbouwgebied bijna helemaal ingesloten is door de combinatie van het zogenaamde Natuurnetwerk en de nieuwe zonering Groenblauwe mantel. Zij begrijpen dat er initiatieven zijn om de Nationale Parken met elkaar te verbinden tot regionale landschappen; over heel Limburg op de oostoever van de Maas. Hierbij zou ook gedacht kunnen worden dit in te richten aan de andere kant van onze landsgrens, waar dat veel logischer zou zijn. Indieners maken zich zorgen dat daardoor (toekomstige) beperkingen voor hun bedrijven zullen ontstaan.</p>	5030
<p>Indieners vinden het positief dat hun vestigingsgebied als Ontwikkelingsgebied Glastuinbouw op de kaart is opgenomen. Indieners merken op dat dit gebied bijna helemaal ingesloten is door Natuurnetwerk en de Groenblauwe mantel. Zij vrezen dat dit in de toekomst voor beperkingen voor hun bedrijven zal zorgen. Indieners vragen daarom dringend om in alle opzichten ruimte te bieden voor glastuinbouw in hun gebied en de garantie te geven dat ze kunnen blijven ondernemen en ontwikkelen naar de toekomst.</p>	5186
<p>De bedrijfslocatie (sorteer, opslag en verwerkingsactiviteiten; teelten onder glas, teelten op het trayveld en vollegrondspercelen) van indiener zijn gelegen in de Groenblauwe mantel en regionaal landschap. De indiener maakt zich zorgen over toekomstige beperkingen voor het bedrijf en vraagt dringend om in alle opzichten ruimte te bieden voor glastuinbouw in dit gebied en de garantie te geven dat ze kunnen blijven ondernemen en ontwikkelen naar de toekomst.</p>	5121
<p>Indiener valt op dat het ontwikkelingsgebied glastuinbouw bijna helemaal ingesloten is</p>	5054, 5059,

door de combinatie van het natuurnetwerk en de Groenblauwe mantel. Indiener begrijpt dat er initiatieven zijn om de Nationale Parken met elkaar te verbinden tot regionale landschappen, over heel Limburg op de oostoever van de Maas. Indiener maakt zich zorgen dat daardoor (toekomstige) beperkingen voor de glastuinbouwbedrijven zullen ontstaan. Indiener verzoekt om in alle opzicht ruimte te bieden voor glastuinbouw in het betreffende gebied en de garantie te geven dat de ondernemers kunnen blijven ondernemen en ontwikkelen naar de toekomst.	5111
--	------

Standpunt GS

De aanduiding van het Natuurnetwerk, de Groenblauwe mantel rondom het ontwikkelingsgebied glastuinbouw en de aanwijzing van de regionale landschappen vormen geen directe belemmering voor de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de glastuinbouwbedrijven in het Ontwikkelingsgebied Glastuinbouw. Wet- en regelgeving is bepalend voor de doorgroei en vestiging van de bedrijven in het gebied. Derhalve stellen wij voor de voorgestane aanduiding te behouden. De ontwikkelingsmogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen is op gemeentelijk niveau doorvertaald in bestemmingsplannen en/ of structuurvisies. Het gemeentelijke niveau is het beste niveau om te bepalen of ontwikkelingsmogelijkheden passend zijn binnen de aanwezige gebiedskwaliteiten. Er gaat geen regulerende werking uit van de Groenblauwe mantel richting de teeltondersteunende voorzieningen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener gaat ervan uit dat een toelichting op de Groenblauwe mantel op kaarten terugkomt in de Omgevingsverordening.	1015

Standpunt GS

Dat klopt. De toekomstige Omgevingsverordening bevat alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving. Er komt één Omgevingsverordening die de bestaande verordeningen vervangt. Hierin worden ook de regels, kaarten en bijbehorende toelichting met betrekking tot de Groenblauwe mantel meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener onderschrijft het onderdeel vrijetijdseconomie waarbij gekozen worden voor het verhogen van kwaliteit van het aanbod. Indiener stelt dat recreatiebedrijven gelegen op een locatie met de gebiedsaanduiding 'Groenblauwe mantel' een kwaliteitsslag in de weg staat. Indiener verzoekt om in de Omgevingsverordening op te nemen dat het binnen de Groenblauwe mantel mogelijk blijft om de gewenste kwaliteitsverbetering van bestaande recreatieve bedrijven vorm te geven.	5135

Standpunt GS

Zoals in paragraaf 3.2. is aangegeven bouwt de algemene zonering voort op "...de typering en ontwikkeling van het ruimtegebruik in deelgebieden binnen Limburg in de afgelopen decennia". Alhoewel vrijetijdseconomie niet expliciet benoemd wordt bij de algemene zonering, staat de Groenblauwe mantel (net als bij de voorheen Bronsgroene zone) een eventuele kwaliteitsslag van recreatieterreinen niet per definitie in de weg. Bij dergelijke initiatieven hanteren we de Limburgse principes om casus- en gebiedsgericht te werken en staan de kenmerken en identiteit van het betreffende gebied centraal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.4. Zienswijzen over Hoofdstuk 4: Provinciaal belang

Duiding provinciale belangen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
In de ogen van de indiener heeft de provincie vooral een taak in de bovenlokale of (boven)regionale afstemming en het fungeren als provinciaal ruimtelijk regisseur. Indiener vraagt de provincie dan ook om de teksten met betrekking tot provinciale kerntaken en het oppakken van autonome taken te verduidelijken: wat zijn de provinciale belangen en taken en waarom zijn ze dat?	1009, 1017, 1025
Indiener begrijpt niet waarom verschillende thema's (woningopgave) en industrieën/bedrijventerreinen (VDL, Chemelot en MAA) worden aangeduid als provinciaal belang.	5016
Indiener is niet duidelijk waarom een aantal thema's (bijv. woningopgave en industrie/bedrijventerreinen VDL, MAA, Chemelot) als provinciaal belang wordt geduid. Indiener vraagt of provincie wellicht financiële belangen hierin heeft? Het lijkt dat provincie dit instrument inzet om gemeentelijke besluitvormingsprocessen te overrulen. Indiener acht dat ondemocratisch en verzoekt vanuit het burgerbelang deze planologische duiding niet of slechts zeer sporadisch te gebruiken	5182

Standpunt GS

Zoals aangegeven in hoofdstuk 4 van de Omgevingsvisie, is het begrip 'provinciaal belang' niet nader afgebakend in de Omgevingswet, maar worden in de Memorie van Toelichting wél enkele voorbeelden van provinciale belangen benoemd. We bepalen het provinciaal belang aan de hand van de volgende criteria (die zowel afzonderlijk van elkaar als in combinatie gelden):

- “er is sprake van de uitvoering van één of meerdere kerntaken van de Provincie;
- er is sprake van een gemeentegrensoverschrijdende/(boven)regionale problematiek;
- er is sprake van een algemeen belang voor de bevolking, de omgevingskwaliteit of het bedrijfsleven in de provincie Limburg”.

De provinciale belangen staan in het thematische gedeelte van de Omgevingsvisie op het voorblad van ieder thema. In het gebiedsgerichte gedeelte staan de provinciale belangen in de tekst benoemd.

Zoals aangegeven in de Memorie van Toelichting (Kamerstuk 33962, nr.3): “Of een bepaald onderwerp als een provinciaal of nationaal belang kan worden aangemerkt is afhankelijk van de bestuurlijke context op een bepaald moment. Dit betekent dat hetgeen als provinciaal of nationaal belang wordt aangemerkt naar tijd en plaats uiteen kan lopen ... De aanwezigheid van een provinciaal belang kan allereerst voortvloeien uit uitdrukkelijk bij de wet aan de provincies toegekende taken (zoals voor stiltegebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, luchthavens van regionale betekenis). Daarnaast kunnen provinciale staten ook zelf oordelen dat er sprake is van een provinciaal belang, waarvoor het doelmatig en doeltreffend is om bij omgevingsverordening instructieregels of instructies te geven. Provinciale staten kunnen daarbij door het Rijk behartigde nationale belangen ook als provinciale belangen aanmerken. Die belangenbehartiging (al dan niet met het geven van instructieregels of een instructie) door de provincie kan dan alleen plaatsvinden voor zover deze geen strijd oplevert met de behartiging van het belang door het Rijk”.

MAA, VDL en Chemelot vertegenwoordigen een provinciaal belang vanwege de belangrijke bijdrage aan de economie en de werkgelegenheid in de regio en de provincie Limburg. Daarnaast is MAA één van de vestigingsplaatsfactoren die kansen biedt en voorwaarden schept voor toekomstige groei werkgelegenheid en economie. Chemelot wordt ook gezien als provinciaal belang omdat er sprake is van gemeentegrensoverschrijdende problematiek en er een algemeen belang is voor de bevolking en de omgevingskwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Diversen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat in hoofdstuk 4. 'Provinciaal belang' het 'functioneren' en het belang van stedelijke centra en dorpen ontbreekt.	1003

Standpunt GS

In hoofdstuk 4 geven we aan op basis waarvan we de provinciale belangen onderscheiden. Het daadwerkelijk benoemen van de diverse provinciale belangen gebeurt in het thematische gedeelte van de Omgevingsvisie op het voorblad van ieder thema. In het gebiedsgerichte gedeelte staan de provinciale belangen in de tekst benoemd. Voor wat betreft het belang van het functioneren van stedelijke centra en dorpen geldt dat we in paragraaf 17.3 aandacht hebben voor de grote uitdagingen voor steden en dorpen. In paragraaf 3.2 benoemen we ten aanzien van stedelijke (centrum)gebieden en landelijke kernen belangrijke uitgangspunten voor het goed functioneren. Daarnaast geldt dat het nastreven van de thematische provinciale belangen zijn uitwerking heeft op het functioneren van de steden en dorpen. Op die manier is 'het functioneren van stedelijke centra en dorpen' niet als op zichzelf staand belang benoemd, maar is het wel geborgd in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

DEEL A – Thematische visies (hoofdstuk 5 t/m 16)

2.5. Zienswijzen over Hoofdstuk 5: Wonen en leefomgeving

Bijdragen aan Brabantse verstedelijkingsstrategieën

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil een bijdrage leveren aan de regionale verstedelijkingsstrategieën in Brabant.	1004
Indiener geeft aan bij te willen dragen aan de regionale verstedelijkingsstrategieën in Brabant in verband met de grote kwantitatieve opgaven. Indiener wil en kan een bijdrage leveren aan de woonopgave van de gemeente Eindhoven en het SRE-gebied.	1030

Standpunt GS

Vanuit de grondslag van de Omgevingsvisie richt deze zich primair eerst op het grondgebied van de provincie Limburg en is het leveren van een bijdrage aan de woningbehoefte van een andere provincie niet de casus die met urgentie dient te worden opgenomen. Zoals ook is aangegeven in hoofdstuk 17 van de Omgevingsvisie, vinden we het als provincie uiteraard wel belangrijk om over de provinciale en nationale grenzen te kijken en strekt het leefgebied van de Limburgers zich uit over lands- en provinciegrenzen. Hierbij vinden we het ook van belang te kijken naar de dynamiek en woningmarktontwikkelingen in gebieden grenzend aan Limburg.

De vraagstelling van de indieners is eerder al ter sprake gekomen in het BO Midden-Limburg van 15 januari 2020. De provincie Limburg heeft toen op verzoek van een van de gemeenten contact opgenomen met de provincie Noord-Brabant. Uitkomst was dat Noord-Brabant geen behoefte en geen aanleiding ziet om hierover het gesprek aan te gaan. Daarnaast ontbreken daadwerkelijke cijfers die aangeven hoe groot een veronderstelde behoefte is of zou moeten zijn.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, paragraaf 5.1 Wat is de opgave?, aan het einde van de 1^e alinea:

We bezien daarbij ook de woningmarktontwikkelingen in gebieden grenzend aan Limburg (nationaal en internationaal).

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil graag een woningvoorraad die minimaal 30% groter is dan de behoefte, mede gelet op de bijdrage die men wil leveren aan de regionale verstedelijkingsstrategie Brabantstad.	1004

Standpunt GS

Het door minister Ollongren in het kader van de nieuw gemaakte afspraken met de provincies voorgestelde percentage plancapaciteit voor woningbouw is een kwantitatieve streefwaarde, gebaseerd op aantallen plannen in relatie tot de behoefte. Deze streefwaarde zegt echter niets uit over de kwaliteit van de plannen, iets wat voor ons belangrijker is dan het aantal. De Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 en de daaruit voortvloeiende acties spelen daarop in. De plancapaciteit is overigens getalsmatig in meerdere regio's en gemeenten meer dan voldoende, waarmee we cijfermatig tegemoet komen aan de oproep van de Minister. Wij als provincie hebben geen plafond of ambitie in dit kader in onze beleidsstukken vastgelegd, anders dan dat de planvoorraad en de (kwalitatieve) behoefte aan woningen (op basis van prognoses van Progneff) in evenwicht met elkaar dienen te zijn, een gelijkmatige tred volgen. Te weinig planvoorraad ten opzicht van de behoefte is namelijk schadelijk voor de realisaties, maar teveel planvoorraad, die niet past bij de kwalitatieve behoefte, ook. Het is aan gemeenten eigenstandig en gezamenlijk in (sub)regio's, om met elkaar afspraken te maken over de ambities en bandbreedte in dit kader. om deze ruimte aan gemeenten en (sub)regio's te laten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Woningbouwopgave, planvoorraad en plancapaciteit

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt waarom de woningbouwopgave niet preciezer is omschreven als ambitie (blz. 35), gezien vanuit de actualiteit. Indiener stelt dat de provincie aangeeft speelruimte voor nieuwe woningbouwinitiatieven te willen creëren ondanks de geldende reductieopgave binnen de huidige plancapaciteit. Indiener vindt dat het hieruit voortvloeiende spanningsveld en een oplossingsrichting nadrukkelijker aan bod moet komen in de Omgevingsvisie.	1020

Standpunt GS

De provinciale Omgevingsvisie is een richtinggevend kader op hoofdlijnen op de lange termijn. Een aan verandering onderhevige kwantitatieve woningbouwopgave hierin benoemen is niet wenselijk. Met het instrument 'Woonmonitor' is het wel mogelijk, zowel kwantitatief als ook kwalitatief, op de woonopgave te sturen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat in de in 2019 in Midden-Limburg vastgestelde 'Structuurvisie Midden-Limburg Wonen 2018-2021' nadrukkelijk is vastgelegd dat gemeenten woningbouwplannen waaraan behoefte bestaat, kunnen ondersteunen, ook bij een generiek overschot aan woningbouwplannen. Indiener verzoekt dit op te nemen in de provinciale Omgevingsvisie.	1003, 1028
Indiener mist in het provinciaal woonbeleid ruimte voor maatwerk. Zowel nu als voor de komende jaren is de woonopgave binnen Zuid-Limburg zeer divers. De opgave verschilt per gemeente. De ene gemeente heeft een grotere incurante woningvoorraad dan de andere gemeente. De ontwerp-Omgevingsvisie legt een grote focus op de aanwezige, ongewenste grote plancapaciteit binnen Limburg, welke volgens de provincie remmend werkt op nieuwe woningbouwontwikkelingen. Indiener geeft aan dat haar gemeente niet beschikt over grote onbenutte plancapaciteit voor zogenaamde ongewenste woningen op ongewenste plekken. Indiener stelt dat derhalve maatwerk nodig is. Indiener geeft aan dat zij vanuit het oogpunt van de ladder van duurzame verstedelijking eerst binnen bebouwd gebied kijkt of de vereiste woningbouw mogelijkheden er zijn alvorens elders te kijken. Transformatie van vastgoed is daarbij uiteraard belangrijk. Echter voor een gemeente met weinig (incurant) corporatiebezit en veel courant particulier woningbezit geldt er een andere woonopgave om aan de woonbehoefte tegemoet te komen. Indiener geeft aan dat er een uitdaging is op het gebied van wonen wat betreft doorstroming en huurwoningen in het middensegment. Indiener mist in de ontwerp-Omgevingsvisie aandacht voor herbestemming/ herstructurering van leegstaande of -komende agrarische gebouwen in de buitengebieden. Sanering van deze gebouwen om woningbouw elders binnen de gemeente in te zetten op gewenste locaties, vergelijkbaar met Ruimte voor Ruimte in het verleden. Indiener vraagt dan ook om meer maatwerk per gemeente om zo gericht zelf haar eigen woonbehoefte in te kunnen vullen als ook om steun (middelen/nieuwe regelingen) voor de opgave met betrekking tot herbestemming/herstructurering in het buitengebied.	1026
Indiener geeft aan dat het door specifieke lokale omstandigheden wenselijk is om een planvoorraad aan te houden die groter is dan de behoefte, namelijk 130%. Indiener begrijpt dat de lokale omstandigheden te divers zijn om dit generiek uit te rollen over de provincie Limburg. Indiener verzoekt de provincie hiervoor ruimte te geven.	1030
Indiener maakt er bezwaar tegen dat de beschreven uitgangspunten rond Wonen en leefomgeving niet geschraagd worden door een concrete aanpak/afweging/keuzes en het	5107

aangeven van voldoende plancapaciteit (130 %) voor de woningbehoefte van de diverse doelgroepen met name in Zuid-Limburg voor de komende 10-15 jaar, zoals ook het Rijk dat vraagt en er geen lange termijn doorzicht is naar 2050.	
Indiener verwijst naar de evaluatie Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (juli 2020, Stec Groep) en de plan MER bij de Omgevingsvisie, waarbij wordt aangedrongen op een sterk te verbeteren concrete aanpak van de woningbouwplannen. Indiener vindt het opvallend dat gezien de beschreven urgentie, er in de ontwerp-Omgevingsvisie geen concrete aanpak en inventarisatie van plancapaciteit te lezen valt, terwijl de provinciale Omgevingsvisie wel als richtinggevend kader op hoofdlijnen voor het wonen wordt bestempeld.	5107
Indiener is van mening dat er sprake is van weinig actuele gegevens en een gebrek aan een adequaat doorzicht voor de komende 10 jaar met als gevaar dat steeds achter de woningbouwfeiten aangelopen wordt. Indiener stelt dat er sprake is van onbalans tussen vraag en aanbod. Indiener stelt dat er dringend voorspellende sturing en waar nodig bijsturing van de provincie nodig is, waarbij de vrijblijvendheid er af moet. Indiener vindt dat dit geheel past in de lijn van de opvatting in het voorliggende ontwerp dat alle woningbouwontwikkelingen beschouwd worden als een provinciaal belang.	5107

Standpunt GS

De provinciale Omgevingsvisie is ons richtinggevende kader op hoofdlijnen op de lange termijn. Omdat de woonbehoeften veranderen, maar ook omdat er lokale en regionale verschillen zijn in de opgaven ten aanzien van wonen en leefomgeving, zijn meer gerichte uitwerkingen in provinciale, regionale en/of gemeentelijke programma's, agenda's en instrumenten noodzakelijk. Zo bieden we flexibiliteit om als uitwerking van deze Omgevingsvisie, opgaven gericht op te pakken en bij te sturen. Wij zullen daarom in de Omgevingsvisie geen Limburg-brede uitspraak doen over de planvoorraad in relatie tot de actuele behoefte.

In de provinciale Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 hebben we onze nadere aanpak voor de komende jaren kenbaar gemaakt. We laten echter ruimte aan regio's om woningmarkt-specifieke besluiten te nemen. We hebben de ambitie om samen met onze partners een voortreffelijke woon- en leefomgeving te realiseren; een leefomgeving waar mensen zich prettig voelen. Om dat samen met onze partners te kunnen doen, dienen we in de Omgevingsvisie onze kaders vast te leggen en ruimte te laten voor deze samenwerking.

Het onlangs vernieuwde provinciale Dataportaal (zie <https://dataportaal-viewer.prvlimburg.nl/Dashboard>) geeft actuele informatie over de Limburgse woningmarkt en wordt jaarlijks geactualiseerd. Ook wordt in het Dataportaal een doorzicht gegeven voor de toekomst op basis van bevolkings- en huishoudensprognoses.

Het door minister Ollongren in het kader van de nieuw gemaakte afspraken met de provincies voorgestelde percentage plancapaciteit voor woningbouw is een kwantitatieve streefwaarde, gebaseerd op aantallen plannen in relatie tot de behoefte. Deze streefwaarde zegt echter niets uit over de kwaliteit van de plannen, iets wat voor ons belangrijker is dan het aantal. De Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 en de daaruit voortvloeiende acties spelen daarop in. De plancapaciteit is overigens getalsmatig in meerdere regio's en gemeenten meer dan voldoende, waarmee we cijfermatig tegemoet komen aan de oproep van de Minister. Wij als provincie hebben geen plafond of ambitie in dit kader in onze beleidsstukken vastgelegd, anders dan dat de planvoorraad en de (kwalitatieve) behoefte aan woningen (op basis van prognoses van Progneff) in evenwicht met elkaar dienen te zijn, een gelijkmatige tred volgen. Te weinig planvoorraad ten opzicht van de behoefte is namelijk schadelijk voor de realisaties, maar teveel planvoorraad, die niet past bij de kwalitatieve behoefte, ook. Het is aan gemeenten eigenstandig en gezamenlijk in (sub)regio's, om met elkaar afspraken te maken over de ambities en bandbreedte in dit kader. om deze ruimte aan gemeenten en (sub)regio's te laten.

De Ladder voor duurzame verstedelijking betreft nationale wetgeving in het kader van de Wet ruimtelijke ordening. Het is goed om te horen dat hiermee in uw praktijk rekening gehouden wordt. In dat kader zult u tevens gemerkt hebben dat regionale planvoorraad meegewogen moet worden bij lokale toevoegingen aan de planvoorraad.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat er op de Zuid-Limburgse woningmarkt regionale verschillen bestaan die vragen om een sub-regionale of zelfs lokale aanpak. Om de woningmarkt vlot te kunnen trekken moeten we ons flexibel opstellen en zoveel mogelijk drempels of extra regels wegnemen. Indiener verzoekt om het vertrouwen dat de sub-regio hier zelf vorm en inhoud aan kan geven zonder regelgerichte bemoeienis van de provincie. Indiener ziet wel een rol voor de provincie als samenwerkingspartner en facilitator.	1019

Standpunt GS

Ook wij constateren binnen Zuid-Limburg zeker verschillen. Zo zijn sociale huurwoningen vooral geconcentreerd in de steden, terwijl veel plattelandsgemeenten een uitdaging kennen in een goede invulling van vrijkomende agrarische bebouwing. Die natuurlijke verschillen kunnen binnen regionaal gezamenlijk gehanteerde spelregels leiden tot verschillende uitkomsten. Daarbij staat voor ons steeds het doel voorop: zorgen voor voldoende goede woningen voor alle doelgroepen, zonder woningen toe te voegen waarvan op afzienbare termijn een regionaal overschot te verwachten is. De flexibiliteit waarom indiener vraagt, klinkt alsof bij voorbaat alle plannen moeten worden toegelaten. Wij denken dat een meer selectieve houding gewenst is en hebben het vertrouwen dat de regio daarvoor de juiste beleidskeuzes kan maken. Onze rolopvatting (breder dan alleen die van samenwerkingspartner en facilitator) staat beschreven in de Limburgse Agenda Wonen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de grote verschillen tussen gemeenten en regio's voor wat betreft de kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte moet worden opgenomen.	1003

Standpunt GS

De kwantitatieve en kwalitatieve woonopgave op regionaal en lokaal is opgenomen in het Dataportaal Wonen (zie <https://dataportaal-viewer.prvlimburg.nl/Dashboard>) en wordt jaarlijks geactualiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Huisvesting internationale werknemers

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener verzoekt de provincie om beleid, aanvullende regels, etc. met betrekking tot de huisvesting van internationale werknemers te bundelen in één nieuw en voor iedereen herkenbaar document.	1009

Standpunt GS

In de Beleidsbrief Integratie wordt de integratie van nieuwe Limburgers per kader reeds benoemd. Hierin wordt ook beschreven in welke vastgestelde kaders wij een impuls geven aan het integratiebeleid en daarmee ook aan integratie en huisvesting van internationale werknemers.

Verder wordt in de 'Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 – Versnellen, versterken en doorzetten' de doelgroep internationale werknemers juist samengenomen met andere 'kwetsbare doelgroepen'. In de Limburgse Agenda Wonen wordt de focus gelegd op betaalbare woningen voor allerlei doelgroepen zoals starters, spoedzoekers, nieuwkomers, sociale huurders en senioren. Dit woonbeleid is ook ons vertrekpunt en daar worden de diverse doelgroepen samengenomen. We hebben geen speciaal doelgroepenbeleid.

Tenslotte kunnen gemeenten ook gemeentelijk beleid maken omtrent huisvesting van internationale werknemers. Het opstellen van een nieuw en herkenbaar document lijkt daarom snel achterhaald. De Stuurgroep Internationale Werknemers zal overigens nog een visiedocument internationale werknemers uitbrengen waar acties en beleid die gezamenlijk zijn afgesproken in vermeld staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de huisvesting van arbeidsmigranten zorgt voor een druk op de leefbaarheid.	2013

Standpunt GS

We herkennen de inbreng van de indiener, maar dit punt vraagt om lokale afwegingen en maatwerk. Leefbaarheid is primair iets waar gemeenten op sturen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om voor het onderdeel huisvesting van internationale werknemers op vakantieparken en kampeertreinen toe te voegen dat dit alleen mogelijk is indien de woon- en verblijfskwaliteit op de vakantieparken en kampeertreinen voldoet aan de geldende normen (SNF).	1022
Indiener pleit voor passende woonruimte (kwantitatief en kwalitatief) voor internationale werknemers. Dat kan het beste door in afstemming met gemeenten beleidsruimte te creëren voor het realiseren van woonruimte passend bij de behoefte. Voor internationale werknemers die actief zijn in de agrarische sector is het van belang aan te sluiten bij de vraag naar betaalbare, soms tijdelijke voorzieningen van goede basiskwaliteit nabij werklocaties. Dit conform het Agrarisch Keurmerk Flexwonen of de voorschriften van Stichting Normering Flexwonen.	2011

Standpunt GS

In het collegeprogramma Vernieuwend Verbinden 2019-2023 (pagina 28) is de SNF-norm reeds benoemd.

- Waar nodig maken wij met ondernemers ruimte voor arbeidsmigratie met leefbare huisvesting voor tijdelijke arbeidsmigranten en goede integratie van 'nieuwe Limburgers'.
- Wij helpen gemeenten om op een goede wijze de huisvesting te organiseren die voldoet aan het keurmerk van de Stichting Normering Flexwonen (SNF)".

Deze kwaliteitseisen voor huisvesting van internationale werknemers worden tevens in de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 en Beleidsbrief Integratie provincie Limburg naar voren gebracht.

Tenslotte, wordt in het rapport van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (Geen Tweederangsburgers) de SNF-norm in de aanbevelingen benoemd. 'Om de kwaliteit van huisvesting te verhogen adviseert het Aanjaagteam om de eisen van bestaande keurmerken (Agrarisch Keurmerk Flexwonen (AKF) en Stichting Normering Flexwonen (SNF) aan te scherpen en te integreren.'

De SNF-norm is een belangrijke norm die we als provincie nastreven en in hiervoor genoemde stukken reeds beschrijven. De Omgevingsvisie Limburg wordt hiermee in overeenstemming gebracht middels het toevoegen van een passage aan het hoofdstuk Wonen en Leefomgeving.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, paragraaf 5.3 Waar kiezen wij voor?, als nieuwe bullet:

Waar nodig maken wij met ondernemers ruimte voor arbeidsmigratie met leefbare huisvesting voor tijdelijke arbeidsmigranten en goede integratie van 'nieuwe Limburgers'. Wij helpen

gemeenten om op een goede wijze de huisvesting te organiseren waarbij we willen toewerken naar één keurmerk, namelijk het keurmerk van de Stichting Normering Flexwonen (SNF).

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat het inzetten van vakantieparken voor huisvesting van internationale werknemers onacceptabel is.	5128

Standpunt GS

In de Omgevingsverordening Limburg 2014 is in artikel 2.5.3 opgenomen dat, onder de daarin opgenomen strikte voorwaarden, huisvesting van (short-stay) internationale werknemers mogelijk is voor maximaal 10 jaar op vakantieparken die gesaneerd of gerevitaliseerd worden. In deze Omgevingsvisie hebben wij opgenomen dat huisvesting van internationale werknemers moet voldoen aan de kwaliteitseisen van het keurmerk van de Stichting Normering Flexwonen (SNF). Dit geldt ook bij huisvesting van internationale werknemers op vakantieparken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Verduurzaming (algemeen)

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat voor projecten van gemeenten en particulieren duidelijke regels gesteld dienen te worden voor optimale energie neutraliteit.	5128

Standpunt GS

Regels voor optimale energieneutraliteit zijn er niet. Daarmee is dit momenteel niet afdwingbaar. Wel kan een overheidsorgaan in het pakket van wensen en eisen in opdrachtverlening en subsidieverlening hierover iets opnemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om in de Omgevingsvisie op te nemen dat tot het verduurzamen en klimaatbestendig maken van woningen ook watermaatregelen horen als afkoppelen en waterbesparende inventaris in huizen. De genoemde voorbeelden gaan alleen over energie. Indiener stelt dat het een gemiste kans is als hier ook niet de watermaatregelen terugkomen.	1015
Indiener is van mening dat er masterplannen met duidelijk vastgestelde doelen en tijdspaden moeten komen voor de afkoppeling van regenwater, ontstening en vergroening in woongebieden en industrieterreinen.	5128

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie geven wij aan dat bij nieuwe ontwikkelingen zoals meer bebouwing, verharding of een grotere watervraag, wij zullen kijken naar de gevolgen hiervan op droogte en wateroverlast en het watersysteem. Een standpunt over mogelijke maatregelen om eventuele negatieve gevolgen voor het watersysteem te voorkomen dan wel te beperken zal in het kader van het Waterprogramma worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat in de Omgevingsvisie de nadruk wordt gelegd op corporatiebezit, hoewel in Limburg juist sprake is van veel particulier bezit en dat daar m.b.t.	1023

verduurzaming en transformatie van de woningvoorraad de grootste uitdagingen liggen.	
--	--

Standpunt GS

Indiener merkt terecht op dat de particuliere woningvoorraad in Limburg (ruim 4/5e deel) erg belangrijk is en hier de grootste uitdagingen liggen op het gebied van verduurzaming. Deze woningen dienen dan ook de bijbehorende aandacht te krijgen en hier worden ook beïnvloedingsinstrumenten op ingezet. Het corporatiewoningbezit is qua verduurzaming wel makkelijker te beïnvloeden en krijgt daarmee ook meer korte termijn aandacht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Natuurinclusief bouwen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat in het hoofdstuk wonen en leefomgeving een link wordt gelegd met klimaatbestendige en klimaat adaptieve woonomgeving. Indiener verzoekt ook een link te leggen met het streven naar het zoveel mogelijk natuurinclusief en circulair bouwen.	1029
Op blz. 37 wordt bij de verduurzamingsopgave een link gemaakt met de klimaatbestendige en klimaatadaptieve woonomgeving. Indiener zou willen zien dat dit verbreed wordt met biodiversiteit en dat in de vorm van natuurinclusief bouwen. Natuurinclusief- en circulair bouwen zou de voorkeur moeten krijgen.	1030
Indiener stelt dat het belangrijk is om het ontwerpen of in stand houden van vlakken zonder groen tegen te gaan, met het oog op klimaatadaptatie.	5142

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie geven we aan dat ‘wonen’ meer is dan alleen de spreekwoordelijke stenen. Door in samenhang naar woonopgaves te kijken, leggen we de juiste verbindingen tussen opgaven. Met de Stimuleringsregeling Wonen ondersteunen wij ook initiatieven op het gebied van o.a. natuurinclusief en circulair bouwen. Voor de volledigheid van de opsomming wordt de Omgevingsvisie Limburg hiermee in overeenstemming gebracht door middel van het doorvoeren van een tekstuele aanvulling.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, paragraaf 5.3 Waar kiezen wij voor?:

Met het stimuleren van **natuurinclusief en circulair bouwen**, de verduurzamingsopgave en het levensloopbestendig maken van bestaande en nieuwe woningen **vragen we om gebruik te maken van** meekoppelkansen voor een klimaatbestendige en klimaatadaptieve woonomgeving.

m.b.t. toevoeging “vragen we om gebruik te maken van”: zie zienswijzebeantwoording van hoofdstuk 1 – Uitdagingen voor de Limburgse fysieke leefomgeving.

Toekomstgeschikt maken woningen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt welke rol de gemeente van de provincie mag verwachten als het gaat om de opgave van het toekomstgeschikt maken van de verouderde woningen.	1028

Standpunt GS

Behalve de bouw van nieuwe, geschikte woningen op de juiste plek is ook inzicht in en vervolgens de verduurzaming en het toekomstgeschikt maken van de huidige woningvoorraad van groot belang om uiteindelijk te komen tot een werkbaar voorraadbeheer.

In Zuid-Limburg wordt, vanwege de aanstaande urgentie van beginnende krimp en verouderende, deels overcomplete, woningvoorraad, momenteel door 16 gemeenten, ondersteund door de provincie, gewerkt aan een aanpak particuliere woningvoorraad. Uit een eerste onderzoeksfase zal een actueel

beeld worden verkregen van de actuele woningvoorraad en de, gelet op hun toekomstgeschiktheid, kwetsbare woningen hierbinnen. Ook zullen mogelijke handelingsperspectieven worden uitgewerkt. In samenwerking met de partners, in eerste instantie vooral de woningcorporaties, zullen meerdere perspectieven voor de aanpak worden uitgewerkt en in diverse experimenten worden beproefd. De ervaringen zullen in een later stadium worden gedeeld en zo mogelijk breder worden uitgerold.

De provincie speelt in dezen vooral een faciliterende en verbindende rol.

De verduurzaming en de levensloopbestendigheid van de particuliere woningvoorraad door particuliere woningbezitters en huurders kunnen daarnaast een verdere impuls krijgen middels Duurzaam Thuis leningen (Verordening leningen Duurzaam Thuis). Daarnaast kunnen projecten worden ondersteund vanuit subsidie-instrument ELENA (instrument van de Europese investeringsbank (EIB)), waarmee de uitzettingsnelheid van de leningen verhoogd wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Woningbouwontwikkelingen als provinciaal belang

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt wat het aanduiden van woningbouwontwikkelingen als een provinciaal belang betekent voor de huidige structuur van bestuursafspraken en regionale samenwerking. Binnen deze regionale samenwerking zijn namelijk effectieve stappen gezet om te komen tot een werkbaar voorraadbeheer. Indiener wil niet (terug) naar een werkwijze waarbij ieder woningbouwplan aan de provincie moet worden voorgelegd.	1028

Standpunt GS

Anders dan gesteld door indiener, is het ook onder de huidige werkwijze met bestuursafspraken en regionale structuurvisies zo geregeld, dat elk woningbouwplan aan de provincie voor vooroverleg etc. aangeboden dient te worden. Hieraan heeft het werken met regionale bestuursafspraken en regionale structuurvisies niets gewijzigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het provinciaal belang mogelijk gelezen moet worden als een streven of ambitie, zoals bij andere thema's. Indiener stelt niet alle woningbouwontwikkelingen na te streven maar te zoeken naar een passend woningaanbod, aansluitend bij de behoefte.	1028

Standpunt GS

De Limburgse Woonmonitor van 2020 biedt een verscherpt en geactualiseerd beeld van de situatie op de Limburgse woningmarkt. Helder is dat in Limburg met name sprake is van een kwalitatieve woonopgave. De ingezette lijn van de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 "Versnellen, versterken en doorzetten" wordt daarmee verder bekrachtigd. Het blijft dus zaak om plannen die voorzien in een urgente behoefte (voor senioren, starters, internationale werknemers, spoedzoekers, in de sociale en middeldure huur) met voorrang te realiseren en de bestaande woningvoorraad toekomstbestendig te transformeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor om de ondergrens van 12 woningen te hanteren (conform de Ladder voor duurzame verstedelijking) waar het gaat om het provinciaal belang voor alle woningbouwontwikkelingen	1017

Standpunt GS

Ook onder de huidige werkwijze met bestuursafspraken en regionale structuurvisies is het zo geregeld, dat elk woningbouwplan aan de provincie voor vooroverleg etc. aangeboden dient te worden. Van een ondergrens van 12 woningen in een plan voordat vooroverleg met de provincie noodzakelijk is, is nooit sprake geweest. Deze ondergrens is alleen van belang voor de toets van het plan aan de Ladder voor duurzame verstedelijking.

De regiogemeenten hebben in het kader van de (nieuwe) Regionale Woonvisie Noord-Limburg 2020-2024 afgesproken, dat plannen voor meer dan 10 woningen regionaal worden afgestemd. Maar dat staat los van dat er voor dit 'provinciaal belang' geen ondergrens geldt.

Zie verder de beantwoording van Gedeputeerde Staten over de actualisering en herijking van de bestuursafspraken in de zienswijzenbeantwoording op hoofdstuk 20.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener onderschrijft de stelling dat alle woningbouwontwikkelingen in de provincie beschouwd worden als een provinciaal belang.</p> <p>Indiener onderstreept de noodzaak dat in de ontwerp-Omgevingsvisie wonen en woonomgeving een prioritair en dragend thema is dat conform de bedoelingen van de Omgevingswet een integrale afweging en inbedding moet krijgen in de Omgevingsvisie.</p>	5107

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering die door indiener is uitgesproken voor het onveranderd continueren van onze provinciale rol en ambitie met betrekking tot woningbouw in de provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Diversen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener wil ook meer passende mogelijkheden aan dorpsranden als het aantal locaties (binnenstedelijk) niet toereikend blijkt te zijn, met de waarborging voor voldoende kwaliteit, respect voor het landschap en passende behoefte.</p> <p>Indiener vraagt om een gezamenlijke sub-regionale aanpak of via een kleinere gemeentelijke samenwerking als trekker en verbinder te fungeren in het licht versneld bouwen en de landelijke woningbouw impuls. Denk aan de koppeling van projecten, bijvoorbeeld bij de Poort van Heuvelland tussen Cadier & Keer en Maastricht.</p>	1026

Standpunt GS

De provinciale Omgevingsvisie is ons richtinggevende kader op hoofdlijnen op de lange termijn. Uw verzoek ziet op het veranderen van functies in de fysieke leefomgeving. Deze door u gewenste wijziging zal gepaard moeten gaan met een duiding van de actuele en toekomstige behoefte, het niet kunnen inbreiden voor uitbreiden en het garanderen van een goede fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie is van een hoger abstractieniveau dan de vraag van indiener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener is er blij mee dat de provincie ook aandacht heeft voor de ruimtelijke invalshoek van de woningbouwopgave (transitie, woontekorten voor doelgroepen, segregatie, herstructureringsopgaven). Indiener wil graag met de provincie blijven samenwerken aan een toekomstbestendige woningmarkt.</p>	1012, 1013

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering die door indiener is uitgesproken voor de integrale rol en ambitie die de provincie nastreeft met het woningmarktbeleid. We blijven samen met gemeenten werken aan een gemeenschappelijk regionaal woonbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener geeft ten aanzien van de evaluatie van de regionale SVWZL aan dat op 19 november een voorstel voorgelegd wordt aan het BOWZL. Daarbij komt ook de sloopcompensatie aan de orde. In de raadsvergadering van 8 oktober 2020 is door de raad van Sittard-Geleen de motie sloop de sloopregeling aangenomen, hetgeen ook al in een aantal andere gemeenten is gebeurd.</p> <p>Indiener verzoekt de provincie deze feitelijke situatie bij de behandeling van de evaluatie van de structuurvisie nadrukkelijk te betrekken, opdat tegemoet wordt gekomen aan de wens van de gemeenten en de provincie om deze belemmering voor de realisering van bouwplannen weg te nemen.</p>	1024

Standpunt GS

Deze zienswijze heeft geen relatie met de provinciale Omgevingsvisie.

Indiener verwijst naar een motie die een relatie heeft met de inhoud van het regionaal gevoerde woonbeleid, zoals dat in de regionale Structuurvisie Wonen is opgenomen. De regio heeft zelf een wijziging van dat beleid aangekondigd. Besluitvorming daarover ligt in handen van alle Zuid-Limburgse gemeenteraden, niet van Provinciale Staten.

Wij danken u voor uw kennisgeving aangaande de motie en zullen deze kennisgeving doorgeleiden naar het traject aangaande de evaluatie van de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener vindt dat in de Omgevingsvisie terecht wordt gesteld dat, in het verlengde van een voldoende woningaanbod, er sprake moet zijn van een gezonde en veilige leefomgeving en zelfredzaamheid. Indiener stelt dat dit betekent dat er voldoende woningbouw-aanbod voor meerdere doelgroepen in buurten in de steden en kleine dorpen moet zijn. Indiener verzoekt dit expliciet als uitgangspunt in de Omgevingsvisie op te nemen.</p>	5107

Standpunt GS

Het door indiener gestelde over doelgroepen in specifieke buurten van steden en kleine dorpen zal niet in de Omgevingsvisie als uitgangspunt opgenomen worden, omdat dit onderhavig is aan verandering. De Omgevingsvisie is van een hoger abstractieniveau. In de Limburgse Agenda Wonen 2020 – 2023 is voor de kortere termijn opgenomen op welke doelgroepen het provinciale woonbeleid focust.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener vindt dat ruimtelijke kwaliteit ook centraal moet staan om de ambitie voor een voortreffelijk woon- en leefmilieu te kunnen realiseren.</p>	1017

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie Limburg is in paragraaf 5.2 en 5.3 reeds voldoende opgenomen over de integrale aanpak met betrekking tot het sociaal domein en het ruimtelijk domein.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt expliciet aandacht voor woonwagenzaken en pleit voor een meer actieve rol van de provincie in dit dossier en vindt dit onderwerp een provinciaal belang (kijkend naar de definitie op blz. 29).	1023

Standpunt GS

De provincie oefent haar taken en bevoegdheden uit als dat nodig is met het oog op het provinciaal belang, als dat belang niet doeltreffend en doelmatig kan worden behartigd door gemeente of waterschap, of als dat bij wet is bepaald. Gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk voor het opstellen van integraal woonwagenebeleid en door de minister op deze verantwoordelijkheid aangesproken. Corporaties voorzien in de huisvesting van woonwagenebewoners voor zover deze tot de doelgroep behoren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat in dit hoofdstuk antwoord moet worden gegeven op de vraag hoe jongeren naar de provincie zouden moeten worden 'getrokken'.	1003

Standpunt GS

Met focus op de doelgroep 'starters' (in grote getallen overeenkomend met 'jongeren' in de ruime zin van het woord) is de Starterslening al jarenlang een instrument dat met succes wordt ingezet om starters aan een koopwoning te helpen in Limburg. Bovenstaande in relatie tot andere economische (en met name arbeidsmarkttechnische) prikkels om jongeren naar Limburg te 'trekken', zoals verwoord in paragraaf 8.3.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat niet altijd duidelijk is wat onder 'gemengde wijken' wordt verstaan.	1003

Standpunt GS

Onder gemengde wijken wordt verstaan dat wijken een gevarieerd woningbestand kennen (huur en koop in verschillende prijsklassen). Ter verduidelijking voegen we dit als toelichting in een voetnoot aan de tekst toe. Daarnaast verwijzen we naar de begrippenlijst van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen als voetnoot bij de term 'gemengde wijken' in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, paragraaf 5.1 Wat is de opgave?:

Onder gemengde wijken wordt verstaan dat wijken een gevarieerd woningbestand kennen (huur en koop in verschillende prijsklassen).

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 22. Begrippenlijst, begrip "gemengde wijken":

Ruimtelijke situatie waarin een woongebied gekenmerkt wordt door **een gevarieerd woningbestand (huur en koop in verschillende prijsklassen)** huisvesting van mensen uit verschillende klassen in eenzelfde wijk, in plaats van in aparte wijken.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener dringt erop aan de stedelijke gebieden die status te geven die de voorziene stedelijke ontwikkelingen niet belemmeren zodat woningen ook buiten het bestaand bebouwd gebied (maar wel gelegen binnen het stedelijk gebied) kunnen worden gebouwd.	1003

Standpunt GS

Het aanwijzen van woningbouwlocaties is een specifiek gemeentelijke verantwoordelijkheid. Deze locaties liggen bij voorkeur binnen bestaand bebouwd gebied, tenzij om zwaarwegende redenen hiervan afgeweken wordt.

Uitgangspunt is dus inbreiden voor uitbreiden. Maar dit laat onverlet dat er ook situaties denkbaar zijn waarbij een ontwikkeling buiten bestaand bebouwd gebied, maar wel gelegen binnen het stedelijk gebied mogelijk gemaakt wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het dorp Lomm er baat bij heeft als er meer ruimte komt voor de toekomst. Indiener denk hierbij aan agrarisch en industrie, wonen, recreatie en ook natuur.	5094

Standpunt GS

De primaire verantwoordelijkheid voor het vaststellen van het ruimtelijk beleid met betrekking tot specifieke kernen ligt bij de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het hoofdstuk Wonen en leefomgeving een erg algemeen verhaal betreft. Indiener stelt dat het beschrijven, herhalend, weinig concreet en vanuit de bestaande situatie is beschreven. Indiener stelt dat het document hierdoor niet praktisch hanteerbaar is en niet snel geraadpleegd gaat worden. Indiener vindt de thematiek helder, maar vindt dat de integraliteit veelal ontbreekt.	1020

Standpunt GS

We nemen kennis van de mening van indiener en waarderen de conclusie dat de thematiek helder beschreven is. De integraliteit van de opgave kan echter niet in één hoofdstuk gevonden worden, maar ligt in de complete Omgevingsvisie, inclusief de regionale uitwerkingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich in het licht van de kansen van vergrijzing af wat de gevolgen van het bezit van 'een tweede huisje in Limburg' zijn.	5081

Standpunt GS

Over de gevolgen van het bezit van een tweede huisje in Limburg in het kader van de vergrijzing kunnen geen generieke uitspraken gedaan worden. Zowel het bezit van een reguliere als

recreatiewoning brengt rechten en plichten met zich mee die losstaan van demografische ontwikkelingen, die niet in de Omgevingsvisie maar in andere wet- en regelgeving geregeld worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in de visie aandacht voor historische linten met een cumulatie van vraagstukken, waaronder leegstand, verloedering, ondermijning en leegstand. Gevraagd wordt om de samenhangende aanpak van deze vraagstukken aan te merken als provinciaal belang.	1008
Indiener stelt dat het versterken van de relatie met het sociale domein (o.a. onderwijs, taal, participatie en zorg) belangrijk is om het woonbeleid effectiever te laten zijn en verzoekt de provincie een relevante actie in de Omgevingsvisie op te nemen.	1009

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie Limburg is in paragraaf 5.2 en 5.3 reeds voldoende opgenomen over de integrale aanpak met betrekking tot het sociaal domein en het ruimtelijk domein.

In de nieuwe regionale woonvisie Noord-Limburg (www.venlo.nl/file/57522/download) wordt een goede samenwerking tussen het sociale domein en het ruimtelijke/fysieke domein 'essentieel' genoemd en is er ook voldoende aandacht voor sociaal duurzame woonconcepten en diverse (sociale en fysieke) leefbaarheidsaspecten, mede in het uitvoeringsprogramma (hoofdstuk 4). Op gemeentelijk niveau zullen de uitgangspunten uitgewerkt worden in de nieuwe lokale woonvisies, die integraal onderdeel gaan vormen van de gemeentelijke omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de gemeente Venray diverse bijzondere woonfuncties kent en vraagt aandacht voor voldoende provinciale en regionale spreiding van deze woonfuncties.	1009

Standpunt GS

De gemeente Venray doelt met deze 'bijzondere woonfuncties' in het bijzonder op de spreiding van uitgestroomde zorgdoelgroepen, die voornamelijk aangewezen zijn op de locaties waar de leefbaarheid al onder druk staat, zoals wijken met een groot aandeel woningen in de sociale huursector. Voorkomen van (te grote) clustering van deze doelgroep(en) zet de leefbaarheid minder onder druk en spreiding ervan geeft andere gemeenten ook een verantwoordelijkheid voor de personen. Vanwege de omvangrijke GGZ- instelling in Venray wonen er al veel zorgdoelgroepen in deze gemeente, die veel zorg en aandacht vragen. Tegelijkertijd ziet de gemeente dat dit vanuit de Algemene Uitkering niet wordt gehonoreerd. En vanuit dat perspectief pleit de gemeente derhalve ook voor meer spreiding over de regio.

Voor het beleid hieromtrent en de uitvoering hiervan zijn de gemeenten en (woon)regio verantwoordelijk. Hierover zijn regionale afspraken gemaakt en is ook het Transferpunt Noord-Limburg opgericht dat - samen met woningcorporaties en zorgorganisaties - streeft naar een zo optimaal mogelijke spreiding van de GGZ-doelgroep over alle regiogemeenten.

Vanuit de wetgever is de provinciale rol beperkt. In het licht van de Omgevingsvisie en het provinciaal woonbeleid kiezen we vanwege het maatschappelijke belang rondom de gevolgen van de extramuralisering van de zorg - en waar dit toegevoegde waarde heeft - voor een agenderende, stimulerende, meesturende, verbindende, ondersteunende en monitorende rol om te kunnen bijdragen aan passende huisvesting voor de verschillende zorgdoelgroepen. Daarbij is er ook aandacht voor nieuwe woon(zorg)concepten in de sociale huur en voor woonurgenten.

In die context zien we de component 'wonen' als méér dan alleen de spreekwoordelijke stenen. Door in samenhang naar woonopgaves te kijken, leggen we de juiste verbindingen tussen fysieke en sociale woonopgaves (wonen, zorg, welzijn en leefbaarheid) en een duurzame, veilige en gezonde

leefomgeving met gevarieerde woonmilieus. Waar nodig en mogelijk zullen we onze provinciale instrumenten hiervoor inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Om maatwerk te kunnen bieden, verzoekt de indiener om de functie wonen in monumentale panden in het buitengebied als optie mogelijk te maken.	1009

Standpunt GS

Het toewijzen van een specifieke functie (in deze: wonen) op een specifieke plek is een verantwoordelijkheid van de gemeenten, mede rekening houdend met de regionale afsprakenkaders (onder andere regionale woonvisie), het provinciaal woonbeleid en de Omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet de koppeling tussen sociale en ruimtelijke opgaven te weinig terug in het uitgangspunt van "meer stad meer land". Ook de aanduiding "landschappelijk gebied met kleine kernen" dekt niet de hele lading. Sommige van deze kernen hebben namelijk een stedelijk karakter met een daaraan hangende problematiek. De grenslijging van Vaals, direct tegen een stad van circa 250.000 inwoners, is daarvan een sprekend voorbeeld, waarbij de stedelijke problematiek van Aken niet stopt aan de grens. Indiener pleit voor meer ruimte voor kwalitatieve inbreiding binnen de contouren van de (kleine) kernen.	1007

Standpunt GS

De provinciale Omgevingsvisie is ons richtinggevende kader op hoofdlijnen op de lange termijn. Omdat de woonbehoeften veranderen, maar ook omdat er lokale en regionale verschillen zijn in de opgaven ten aanzien van wonen en leefomgeving, zijn meer gerichte uitwerkingen in provinciale, regionale en/of gemeentelijke programma's, agenda's en instrumenten noodzakelijk. In de provinciale Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 hebben we onze nadere aanpak voor de komende jaren kenbaar gemaakt. We laten echter ruimte aan regio's om woningmarkt specifieke besluiten te nemen. We hebben de ambitie om samen met onze partners een voortreffelijke woon- en leefomgeving te realiseren; een leefomgeving waar mensen zich prettig voelen. Om dat samen met onze partners te kunnen doen, dienen we in de Omgevingsvisie onze kaders vast te leggen en ruimte te laten voor deze samenwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener stelt dat de provincie boven lokale belangen kan staan voor wat betreft bouwen voor koopkrachtige doelgroepen in plaats van voor doelgroepen met complexe zorgvraag. De indiener dringt erop aan om "met name de meesturende provinciale rol op te pakken en nader uit te werken met als doel de menging van woningtypes te bemoedigen en segregatie te ontmoedigen".	1010

Standpunt GS

Daar waar de provincie betrokken is bij gebiedsgerichte ontwikkelingen, hebben wij aandacht voor een goede "menging van woontypes" en voor het terugdringen van segregatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener bepleit de instandhouding van de compensatieregeling voor niet betaalbare woningen om ervoor te zorgen dat de gewenste betaalbare woningen er komen.	1010

Standpunt GS

Deze zienswijze heeft geen relatie met de provinciale Omgevingsvisie.

Indiener verwijst naar het regionaal gevoerde woonbeleid, zoals dat in de regionale Structuurvisie Wonen is opgenomen. De regio heeft zelf een wijziging van dat beleid aangekondigd. Besluitvorming daarover ligt in handen van alle Zuid-Limburgse gemeenteraden, niet van Provinciale Staten. Overigens onderschrijven wij het doel dat indiener beschrijft: zorgen dat er betaalbare woningen komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener verzoekt een verruiming van de termijn voor tijdelijke flexibele woningbouw van 10 jaar naar 15 jaar (conform de landelijke mogelijkheden).	1010

Standpunt GS

Hiervoor is geen provinciale regeling van toepassing. Gemeenten kunnen gebruik maken van de mogelijkheden die landelijke wetgeving biedt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Door behoefte aan eengezinswoningen stijgt de druk op de woningmarkt in de grensregio. De Euregionale Woonmonitor is in dit kader een stap in de goede richting. Indiener is vanuit een breder perspectief geïnteresseerd in een meeromvattende 'vestigingsgebiedenmonitor'. Het duurzaam plannen en benutten van nieuwe en bestaande gebouwen biedt immers ook aanknopingspunten voor euregionale samenwerking.	3011

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering die door indiener is uitgesproken voor de Euregionale Woonmonitor. In de komende periode vindt er in het kader van de vastgestelde Omgevingsvisie een herijking van de monitoring plaats, waarin wij de suggestie voor monitoring op vestigingsklimaat meenemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in eigen gemeente qua demografische ontwikkelingen op de middellange termijn nog een stijging in bevolkingsaantal verwacht wordt. De ontwikkelingen m.b.t. de bevolkingsopbouw zijn vergelijkbaar met Limburg. De indiener stelt dat de grensligging vanuit dit perspectief geen belemmering maar een kans is om gezamenlijk te bezien hoe het wegtrekken van bepaalde mobiele bevolkingsgroepen tegen kan worden gegaan en kan worden gezorgd voor een evenwichtig en gedifferentieerd woningaanbod.	3018

Standpunt GS

We zijn blij met de erkenning die door indiener is uitgesproken voor de grensoverschrijdende samenwerking. Met het Interreg V-A project 'Woonmonitor Euregio Maas-Rijn' wordt hier in de

toekomst concreet verder invulling aan gegeven en we nodigen indiener uit om actiever te gaan participeren in dit project.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambtshalve wijzigingen

Argument
Aanvulling in het hoofdstuk Wonen en leefomgeving inzake Ruimte voor Ruimte. De provinciale ambitie en rol wordt geduid door middel van het toevoegen van een tweetal tekstdelen aansluitend bij bestaand beleid.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, onderaan paragraaf 5.2 Wat is onze ambitie?:

Verder is het ten aanzien van het project Ruimte voor Ruimte onze ambitie om de komende jaren samen met gemeenten het project af te ronden door middel van de realisatie van in totaal 900 woningen op planologisch aanvaardbare locaties in het buitengebied. Hiermee worden de in 2001 gemaakte afspraken tussen provincie, de gemeenten in Noord- en Midden-Limburg en Ruimte voor Ruimte Limburg C.V./B.V. niet gewijzigd door de Omgevingsvisie.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, onderaan paragraaf 5.3 Waar kiezen wij voor?:

... het herbestemmen van monumentale bebouwing in het buitengebied zijn hiervan voorbeelden (zie hiervoor ook het hoofdstuk Economie). **Deze uitzondering – hoewel niet tijdelijk – geldt ook voor Ruimte voor Ruimte woningen.**

Argument
Formulering van provinciaal belang aangepast zodat dit aansluit bij communicatiestrategie en andere beleidsdocumenten.

Voorstel voor PS:

Dikgedrukte tekst toevoegen en doorgestreepte tekst weghalen in hoofdstuk 5, provinciaal belang:

Een woningaanbod/ planvoorraad waarbij vraag en aanbod in evenwicht zijn, ~~zowel~~ in kwalitatief en kwantitatief opzicht. Derhalve voldoende (betaalbare) woningen van de juiste kwaliteit op de juiste plek **op het juiste moment beschikbaar.**

2.6. Zienswijzen over Hoofdstuk 6: Veiligheid en gezondheid

Lucht, geluid en externe veiligheid

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).	2001
Indiener verzoekt voor het aspect Geluid in relatie tot railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Geluidproductieplafonds).	2001
Indiener stelt dat trillinghinder kan ontstaan voor gebruikers of bewoners van bebouwing dichtbij het spoor. Indiener verzoekt om, ondanks het ontbreken van een wettelijke normering, het aspect trillinghinder te betrekken in de Omgevingsvisie.	2001

Standpunt GS

Wij geven in de Omgevingsvisie onze ambities en uitgangspunten aan. In de afweging die aan deze ambities en uitgangspunten ten grondslag liggen, hebben wij het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor, geluid langs het spoor en trillingen betrokken.

Daar waar deze visie uitgewerkt wordt in ruimtelijke plannen zal gebruik worden gemaakt van de meest recente gegevens over het vervoer van gevaarlijke stoffen (waaronder de in het kader van het programma Robuust Basisnet nieuwe prognoses vervoer gevaarlijke stoffen voor het jaar 2028), geluid en trillingen. De ruimtelijke plannen worden onder de Omgevingswet gemaakt door gemeenten. Daarmee is het in de eerste plaats een taak en verantwoordelijkheid van gemeenten om de meest recente gegevens over externe veiligheid, geluid en trillingen in haar afwegingen te betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat gezondheidsschade o.a. door lucht- en geluidsvervuiling onderbelicht is.	5152

Standpunt GS

De milieuthema's zijn in de Omgevingsvisie zo min mogelijk sectoraal benaderd en zoveel mogelijk gekoppeld aan de thema's waarbij milieuaspecten een rol spelen. Dit in lijn met het milieubeleid dat zich in toenemende mate heeft ontwikkeld tot facetbeleid en doorwerkt in verschillende beleidsthema's. Daarom kent deze Omgevingsvisie, net als het POL2014, geen apart Milieuhoofdstuk, maar is het milieubeleid uitgewerkt in combinatie met andere beleidsthema's, zoals landbouw, infrastructuur en bereikbaarheid en gezondheid. Daarbij onderschrijven wij in de Omgevingsvisie dat gezondheid voor een deel beïnvloed wordt door omgevingskwaliteit en milieukwaliteit. Luchtkwaliteit en geluidhinder behoren tot deze factoren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwacht meer ambitie op het gebied van lucht, geluid en externe veiligheid om de ambitie om een voortreffelijke woon- en leefomgeving te realiseren.	1017

Standpunt GS

We zullen onze ambities ten aanzien van luchtkwaliteit bezien in het kader van onderzoeken over deelname aan het Schone Lucht Akkoord. Het eventueel opnemen van de tekstpassage wordt bezien in het licht van de GS nota "Deelname Schone Lucht Akkoord (SLA)".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven. / Tekst aanvullen conform GS besluit in januari 2021.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener vindt dat het vervoer van gevaarlijke stoffen via Venlo geen lokaal probleem mag en kan zijn c.q. worden vanwege het economische belang van Chemelot voor de Limburgse economie.	1017
---	------

Standpunt GS

Om de veiligheid langs transportroutes voor gevaarlijke stoffen te garanderen, om gemeentes duidelijkheid te geven tot waar zij kunnen bouwen en om het vervoer van gevaarlijke stoffen te faciliteren hebben de overheid en het bedrijfsleven gezamenlijk een systeem ontwikkeld: het Basisnet. Het Basisnet maakt lokale overheden duidelijk waar en wat ze kunnen bouwen langs transportroutes van gevaarlijke stoffen. Momenteel werkt het Rijk samen met decentrale overheden en het bedrijfsleven aan het 'Robuust Basisnet'. De provincie Limburg participeert actief in dit traject en brengt daarin economische, bereikbaarheids- en ruimtelijke belangen in en stemt daarin af met lokale overheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener onderstreept de aandacht voor communicatie over externe veiligheid(srisico's). Indiener vraagt ook aandacht daarbij voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor, gelet op het aantal inwoners in de directe nabijheid van spoorlijnen voor goederenvervoer.	1012, 1013

Standpunt GS

Wij zijn het eens met de indiener dat blijvende aandacht vereist is voor risicocommunicatie. Op basis van het Registratiebesluit externe veiligheid en de Wet milieubeheer moeten bronnen van externe veiligheid inzichtelijk worden gemaakt. Deze worden opgenomen in het risicoregister. Het gaat onder andere om:

- de soort stoffen,
- hoeveelheden,
- plaatsgebonden risicocontouren en
- de specifieke locatie van bedrijven met opslag en de transportroutes.

De gegevens worden gebruikt voor een risicokaart, die digitaal wordt ontsloten via diverse websites. De risicokaarten bevatten niet alleen informatie over gevaarlijke stoffen, maar ook over andere mogelijk te verwachten calamiteiten (dijkdoorbraken, overstromingen, e.d.). De risicokaarten worden gebruikt voor het informeren van burgers over hun leefomgeving. De gegevens van de risicokaarten kunnen ook gebruikt worden door de overheid zelf, zoals een betere voorbereiding op calamiteiten en een goede ruimtelijke planning.

Volgens de Wet veiligheidsregio's draagt het bestuur van de Veiligheidsregio er zorg voor dat de bevolking informatie wordt verschaft over de rampen en de crises die de regio kunnen treffen, over de maatregelen die zijn getroffen ter voorkoming en bestrijding of beheersing hiervan en over de daarbij te volgen gedragslijn. Deze taak van de Veiligheidsregio's valt buiten de scope van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener gaat ervan uit dat de Seveso II en III richtlijnen voor chemische bedrijven onderdeel zijn van de nationale Nederlandse wetgeving, waarmee er geen aanleiding is om zorgen te uiten met betrekking tot veiligheidsrisico's in de context van risicovolle industriële activiteiten.	3002

Standpunt GS

Risicovolle industriële activiteiten moeten voldoen aan nationale wet- en regelgeving (o.a. het Besluit risico's zware ongevallen) waarin de Europese richtlijnen zoals Seveso II en III zijn geïmplementeerd. Dit betekent onder meer dat risicovolle bedrijven die onder de Seveso-richtlijnen vallen, moeten voldoen aan wettelijke grenswaarden voor het plaatsgebonden risico.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Subjectieve veiligheid

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener acht het van belang dat er vanuit provinciaal perspectief, samen met gemeenten en andere partners, aandacht wordt besteed en initiatief wordt genomen voor het verbeteren van ook de subjectieve veiligheidsbeleving. Indiener stelt dat overheden (mede) verantwoordelijk zijn voor een objectieve en subjectieve veilige woon- en werkomgeving.	1003, 1029

Standpunt GS

De primaire verantwoordelijkheid voor subjectieve veiligheid ligt bij de gemeenten. Daarnaast heeft de provincie Limburg een Veiligheidsagenda vast gesteld voor de huidige bestuursperiode. Daarin staat subjectieve veiligheid niet expliciet genoemd maar worden er wel projecten uitgevoerd die ook subjectieve veiligheid verbeteren. Hierbij kan gedacht worden aan de bewustwording rondom ondermijning en innovatieve projecten om de handhaving in het buitengebied te verbeteren. Ook is de provincie de afgelopen jaren bezig geweest met de integrale aanpak van wijken. Voorbeelden hiervan zijn de wijken Vastenavondkamp in Venlo en de Donderberg in Roermond, waarbij in samenwerking tussen de gemeente, woningcoöperaties en de provincie Limburg gekeken wordt naar de verbetering van de wijk op zowel sociale als fysieke aspecten.

Meer in het bijzonder in relatie tot de veiligheidsbeleving rondom de Chemelot site kan worden verwezen naar de eind 2019 door de colleges van GS en van B&W van de gemeenten Sittard-Geleen, Stein en Beek vastgestelde 'Veiligheidsvisie Chemelot e.o.'. In het kader daarvan ontwikkelt een externe, onafhankelijke Technische VeiligheidsCommissie een boven- / nevenwettelijk veiligheidskader met criteria voor initiatieven en ontwikkelingen op en rond Chemelot. Daarnaast vindt met het oog op verbetering van de communicatie met de omgeving een belevingsonderzoek plaats naar de veiligheidsbeleving bij bewoners rondom Chemelot. Op basis van dit onderzoek zullen naar verwachting ook communicatieactiviteiten worden ontwikkeld die een bijdrage kunnen leveren aan de subjectieve veiligheid van de omwonenden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Brandveiligheid

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat er vanuit veiligheid geen aandacht besteed wordt aan de ruimtelijke gevolgen van het (toenemend) risico op bos- en heidebranden.	1003, 1029
Indiener constateert dat in de hoofdstukken over natuur en water het toenemend risico op bos- en heidebranden weliswaar genoemd wordt, maar dat vanuit veiligheid geen aandacht wordt besteed aan de ruimtelijke gevolgen hiervan. Door de brand in de Meinweg heeft indiener ervaringen opgedaan, die aanleiding zijn voor het verzoek dit hoofdstuk hieromtrent verder aan te vullen.	1029
Indiener stelt dat het aspect brandveiligheid nagenoeg geheel ontbreekt in de Omgevingsvisie. Dit onderwerp verdient meer aandacht in de Omgevingsvisie.	1029

Standpunt GS

Zoals aangegeven in het hoofdstuk Veiligheid en Gezondheid van de Omgevingsvisie zijn er diverse soorten veiligheden (fysieke, externe en sociale veiligheid). Brandveiligheid is uiteraard ook een belangrijk aspect van het thema veiligheid en een onderdeel van een gezonde en veilige leefomgeving voor iedere Limburger. Vanwege het strategische lange termijn karakter van de Omgevingsvisie wordt echter niet in detail ingegaan op alle verschillende veiligheden en thema's die hieronder vallen. Specifiek ten aanzien van brandveiligheid in relatie tot natuurbranden geldt dat in het nieuwe bosbeleid, onderdeel van het toekomstige programma Natuur, en in de uitwerking van het

uitvoeringsprogramma bossen aandacht wordt besteed aan de risicobeperking van bos- en natuurbranden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ondermijning

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de aandacht voor veiligheid, criminaliteit en de strijd tegen ondermijning in het buitengebied in de Omgevingsvisie onder de maat is, terwijl deze (terecht) steeds hoger op de politieke agenda staat. Indiener pleit voor het herijken van de veiligheidsanalyse en het opstellen van een nieuw plan van aanpak. Indiener zoekt daarin de structurele samenwerking met het Platform Veilig Ondernemen welke in samenwerking met het Centrum voor Criminaliteitsbestrijding en Veiligheid (CCV) het Keurmerk Veilig Buitengebied ontwikkelt. Deze zogenaamde KVO's zouden wat de indiener betreft prioriteit moeten krijgen, overeenkomstig de afspraken binnen de regiodeals.	2011

Standpunt GS

Vanwege het strategische lange termijn karakter van de Omgevingsvisie, beschrijft de visie de benoemde thema's op hoofdlijnen. De provincie Limburg erkent de problematiek op het gebied van veiligheid, criminaliteit en ondermijning in het buitengebied. De provincie Limburg heeft een Veiligheidsagenda vastgesteld waarbij ook het buitengebied in heel Limburg een van de speerpunten is. Om dit te verduidelijken, voegen we een zin toe aan de ontwerp-Omgevingsvisie. Onderwerpen die hierbij aan de orde komen zijn onder andere leegstaande agrarische bebouwing, natuurgebieden, bedrijventerreinen en recreatieparken. Daarbij wordt gezien hoe de signalerende en handhavende functies hierop versterkt kunnen worden. Dit resulteert in een Aanpak Veilig Buitengebied Limburg. De bestrijding van ondermijning, gebeurt in samenspraak met onze handhavingpartners.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen aan hoofdstuk 6. Veiligheid en Gezondheid, paragraaf 6.3 Waar kiezen we voor?:

Daar waar wij geen wettelijke bevoegdheid of kerntaken hebben, vervullen wij vanuit de Veiligheidsagenda de rol van een goed middenbestuur door te faciliteren, verbinden, netwerken, signaleren en zo nodig te coördineren. Met de Veiligheidsagenda geven we een extra impuls aan onze reguliere wettelijke taken. **Het buitengebied in heel Limburg is een van de speerpunten in deze Veiligheidsagenda, en ook ondermijning pakken we hierbij samen met onze handhavingpartners op.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat zowel bij woon- en leefomgeving, als bij de teksten over de veranderende landbouw en leegkomende agrarische bebouwing wordt gesproken over het risico van ondermijning. Indiener stelt dat het van waarde zou zijn om ook meer 'gebiedsgericht/fysiek' de link te leggen naar ondermijning. Indiener geeft aan dat bij de uitvoering van criminele activiteiten en voor het investeren van de verkregen winsten de crimineel aangewezen is op de mogelijkheden die de plaatselijke infrastructuur en faciliteiten bieden: de zogenaamde gelegenheidsstructuren voor ondermijnende criminaliteit. Denk aan geografische ligging, infrastructuur, sociaaleconomische factoren, culturele factoren. Fysiek de Euregionale ligging maar ook leegstand van industrie- bedrijventerreinen, etc.	1024

Standpunt GS

De provincie Limburg erkent dat fysieke aspecten en de unieke ligging van de provincie een risicofactor zijn voor ondermijning. Daarom heeft het RIEC Limburg in opdracht van de provincie

Limburg een integraal ondermijningsbeeld voor de heel Limburg laten opstellen. Aan de basis van dit ondermijningsbeeld staan de gemeentelijke ondermijningsbeelden. Voor elke gemeente heeft het RIEC een ondermijningsbeeld opgesteld waarbij ook gefocust wordt op de risico factoren en blinde vlekken van het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Stiltegebieden

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is verheugd dat er door middel van het aanwijzen van stiltegebieden naar wordt gestreefd om deze nieuwe en oude stiltegebieden ook stil te laten blijven. Het beleven van momenten van stilte is essentieel voor de gezondheid van de mens, zeker in het druk bevolkte Zuid-Limburg dat al zo getart wordt door geluidsoverlast van diverse economische activiteiten. Indiener adviseert om de huidige stiltegebieden in het groene Heuvelland te verruimen, daar deze een belangrijke waarde hebben voor onze toeristische economie in dit deel van Zuid-Limburg, die voor een belangrijk deel gebouwd is op rust en stilte.	5149

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering voor onze stiltegebieden. We onderschrijven het belang van stille gebieden voor de gezondheid van de mens. We hebben de wettelijke bevoegdheid, maar nu niet het voornemen om aanvullend stiltegebieden aan te wijzen. Wel hebben wij het voornemen om op andere manieren (hoofdstuk 6.1) relatief rustige en stille gebieden te behouden en waar mogelijk uit te breiden. Dit kan onder andere door middel van (nieuwe) stadsnatuur en vergroening van stad-landzones, uitbreiding van bos en nieuwe natuur door biodiversiteitsdoelen en klimaatmaatregelen in het buitengebied. Hierop wordt in hoofdstuk 14, 15 en (specifiek voor Zuid-Limburg) hoofdstuk 19 nader ingegaan. Er zijn dus verschillende instrumenten die we willen inzetten (soms als nevendoeel) om stille plekken in o.a. Zuid-Limburg te vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil dat er over stiltegebieden goed moet worden nagedacht over fysieke maatregelen om de kwaliteit in de (nog aan te wijzen) gebieden te borgen in goed overleg, evenals luchtkwaliteit en geluidsoverlast.	1026
Indiener is van mening dat de provincie nu telkens akkoord gaat met ontwikkelingen in stiltegebieden die het moeilijker maken om de gestelde streefwaarden van 40 decibel of lager te kunnen realiseren. Indiener is van mening dat de regelgeving en handhaving van stiltegebieden duidelijk dient worden vastgelegd en gehandhaafd om de gestelde streefwaarden van 40 decibel of lager te kunnen realiseren.	5128

Standpunt GS

De oproep met betrekking tot maatregelen, regelgeving en handhaving gaat over de uitvoering van het stiltebeleid. Wij hebben daarvoor de Omgevingsverordening Limburg en gerelateerde beleidsregels en uitvoeringsplannen. In de daarvoor geldende beleidscyclus zullen wij uw suggesties meenemen. Wij herkennen ons overigens niet in het beeld dat telkens akkoord wordt gegaan met ontwikkelingen in stiltegebieden. Ruimtelijke plannen worden getoetst aan provinciale belangen en in het geval van stiltegebieden aan wat die plannen toevoegen aan de geluidbelasting. Daarbij is het meermaals voorgekomen dat wij zienswijzen hebben ingediend in de planvormingsprocedure.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van veiligheid

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener dringt erop aan het bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking bij rampenbestrijding, brandveiligheid en reddingsdiensten als leidend doel of principe op te nemen in de Omgevingsvisie.	3016

Standpunt GS

Dit onderwerp valt buiten de scope van de Omgevingsvisie. Grensoverschrijdende samenwerking in het kader van rampenbestrijding, brandveiligheid en reddingsdiensten is namelijk wettelijk belegd bij de Veiligheidsregio waarbij de Commissaris van de Koning als Rijksorgaan toezichthoudende taken en rollen heeft. Wij hebben op dit vlak geen rol en taak. Als GS hebben nemen we hierbij wel een agenderende rol in overleggen met onze buurlanden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Rol en ambitie m.b.t. gezondheid en veiligheid

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het onduidelijk is wat de consequenties zijn in het belang van dit thema (een gezonde en veilige leefomgeving voor iedere Limburger) en welke rol de provincie hierin neemt.	1016

Standpunt GS

Zoals staat benoemd in de inleiding van hoofdstuk 6: “Beide thema’s (red: Veiligheid en gezondheid) verschillen enigszins van de eerder beschreven onderwerpen [...]. Uitdagingen op het gebied van veiligheid en gezondheid lopen als een rode draad en verbindende factor door de verschillende thematische opgaven en transities in deze Omgevingsvisie”. Dit betekent dat de rol en ambitie van de provincie in relatie tot deze thema’s ook bij diverse themahoofdstukken wordt aangehaald. Algemeen geldt dat de provincie de ambitie heeft om daar waar zij betrokken is naast haar wettelijke taken en doelen waar mogelijk de verbinding tussen diverse thema’s te bevorderen om tot betere, integrale oplossingen te komen. Behalve de inhoudelijke ambities is hier ook de samenwerking tussen partners van groot belang. De provincie wil voorop lopen in het samen met de partners gaandeweg ontwikkelen van een manier van samenwerken die de kwaliteit en dus de gezondheid als gevolg van te maken keuzes bevordert. Een goede maatwerkgerichte agendering – ook in de breedte - van opgaven in hun samenhang en juiste scope, waar zinvol aan het begin van trajecten en projecten en met betrokkenheid van relevante partners alsook de burger, hoort daarbij.

Voor het thema veiligheid, wordt in hoofdstuk 6 aangeduid op welke soorten veiligheid de Omgevingsvisie ingaat. Voor het thema gezondheid geldt dat dit, net zoals veiligheid, een breed begrip is en de provincie hier vanuit verschillende invalshoeken mee bezig is. Om dit te verduidelijken, voegen we een korte passage toe aan hoofdstuk 6.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 6. Veiligheid en gezondheid, paragraaf 6.3 Waar kiezen wij voor?, onder het kopje Gezondheid en aanpak sociale opgaven:

Gezondheid heeft raakvlakken met zowel het sociale en fysieke domein. In de diverse onderdelen van deze Omgevingsvisie, focussen we ons in relatie tot gezondheid op de fysieke componenten die de gezondheid beïnvloeden zonder hierbij de aanhaking naar het sociale en economische beleid te vergeten. Zo kijken we onder meer naar omgevings- en milieukwaliteit, stille gebieden, de inrichting van de woon- en leefomgeving en (de bereikbaarheid en toegankelijkheid van) het voorzieningenniveau. De provincie Limburg kijkt vanuit onder meer de Sociale Agenda breder naar het thema gezondheid. Dit heeft ook raakvlakken met de fysieke leefomgeving en wordt hieronder daarom kort benoemd.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de ambitie op het gebied van gezondheid niet duidelijk is.	1028

<p>Indiener stelt dat de luchtkwaliteit in Limburg niet goed is en vraagt welke relaties worden gelegd tussen wonen, economie en veiligheid / gezondheid. Indiener vraagt welke ambitie de provincie heeft en wat gemeenten, maar vooral inwoners van Limburg, van de (provinciale) overheid mogen verwachten.</p>	
---	--

Standpunt GS

De ambitie is weergegeven in paragraaf 6.2: "Wij willen een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen in Limburg. [...] Daarnaast willen we met de inrichting van de leefomgeving bijdragen aan een gezonde en veilige omgeving die bewegen, ontmoeten, zelfredzaamheid, educatie en een gezonde levensstijl stimuleert".

De milieuthema's zijn in de Omgevingsvisie zo min mogelijk sectoraal benaderd en zoveel mogelijk gekoppeld aan de thema's waarbij milieuaspecten een rol spelen, in lijn met het milieubeleid dat zich in toenemende mate heeft ontwikkeld tot facetbeleid en doorwerkt in verschillende beleidsthema's. Daarom kent deze Omgevingsvisie, net als het POL2014, geen apart Milieuhoofdstuk, maar is het milieubeleid uitgewerkt in combinatie met andere beleidsthema's, zoals landbouw, infrastructuur en bereikbaarheid en gezondheid. Wij delen niet het beeld dat de luchtkwaliteit in Limburg generiek slecht is. Wel willen wij werken aan een voortdurende verbetering van de luchtkwaliteit. Daarom zijn de WHO advieswaarden voor luchtkwaliteit opgenomen als streefwaarde voor 2030.

We realiseren ons dat de Omgevingsvisie consequenties heeft voor de samenwerking van overheden gericht op maatschappelijk vraagstukken. De wijze waarop wij deze samenwerking vormgeven is veelal maatwerk en is daarmee onderwerp van sectorale beleidskaders of actieplannen.

Omdat gezondheid een breed begrip is en de provincie hier vanuit verschillende invalshoeken mee bezig is, voegen we een korte passage toe in hoofdstuk 6 om dit te verduidelijken.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 6 Veiligheid en gezondheid, paragraaf 6.3 Waar kiezen wij voor?, onder het kopje Gezondheid en aanpak sociale opgaven:

Gezondheid heeft raakvlakken met zowel het sociale en fysieke domein. In de diverse onderdelen van deze Omgevingsvisie, focussen we ons in relatie tot gezondheid op de fysieke componenten die de gezondheid beïnvloeden zonder hierbij de aanhaking naar het sociale en economische beleid te vergeten. Zo kijken we onder meer naar omgevings- en milieukwaliteit, stille gebieden, de inrichting van de woon- en leefomgeving en (de bereikbaarheid en toegankelijkheid van) het voorzieningenniveau. De provincie Limburg kijkt vanuit onder meer de Sociale Agenda breder naar het thema gezondheid. Dit heeft ook raakvlakken met de fysieke leefomgeving en wordt hieronder daarom kort benoemd.

Diversen

Toelichting	Nummer(s) spreker
Indiener spreekt haar zorg uit over de overlast van (nieuwe) energiecentrales, als ook vliegtuiglawaai (Bierset). Indiener wil dit graag met de provincie oppakken om gezamenlijk een eenduidige invulling te verzorgen om deze problemen aan te pakken.	1026

Standpunt GS

Het college van GS deelt deze zorgen. Mede om die reden zal het provinciaal bestuur de bestuurlijke banden met België (Wallonië en Vlaanderen) aanhalen.

Het doel is om ontwikkelingen die grensoverschrijdende effecten hebben in een vroegtijdig stadium met elkaar te kunnen delen en bespreken. Daarbij horen niet alleen toekomstige ontwikkelingen maar ook bestaande activiteiten die tot effecten leiden of voor overlast zorgen. Een en ander moet vorm krijgen in het maken van concrete (werk)afspraken. De indiener van de zienswijze zal bij dit proces worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) spreker
Indiener wil benadrukken dat het Middengebied als 'gezondheidsoase' en	1002, 1005

experimenteeromgeving dient voor de opgaven waar we samen met Zuid-Limburg voor staan, zoals de uitrol van de gezonde Basisschool van de Toekomst in het Middengebied.	
--	--

Standpunt GS

In de uitwerking van het plan van aanpak voor de NOVI voor Zuid-Limburg wordt al een relatie gelegd met diverse initiatieven. De ontwikkeling en versterking van het unieke Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de versterking van gezondheid en innovatie zijn hier belangrijke opgaven. Hierbij zullen ook de ervaringen bij diverse reeds lopende initiatieven en samenwerkingen worden meegenomen zoals de Gezonde Basisschool en het traject “de groene long van Zuid-Limburg” en de relatie met gezondheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om het aspect opleidingsniveau te betrekken bij gezondheid en levensverwachting. Indiener mist een referentie aan de functie en uitstraling van de Universiteit van Maastricht voor Limburg.	2014

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van onderwijs met betrekking tot het onderwerp gezondheid. In de in 2018 uitgevoerde nulmeting van de Sociale Agenda is blijkt dat er een duidelijke relatie bestaat tussen gezondheid en opleidingsniveau. Zo ook de invloed van opleiding op de weerbaarheid en wendbaarheid van het individu met als gevolg dat de positie op de arbeidsmarkt versterkt wordt en de kansen op inzetbaarheid toenemen.

De diversiteit van het onderwijsaanbod in den brede is ook van belang: van universiteiten, beroepsonderwijs tot en met bijzonder onderwijs. De aantrekkingskracht van een Universiteit is van belang op diverse fronten, zoals werkgelegenheid en innovatie alsook voor de publieke gezondheid in Limburg en het vestigingsklimaat van Limburg en de regio in het algemeen. De functie van (de campus van) de Universiteit Maastricht als belangrijke groeimotor voor Limburg wordt benoemd in de Regiovisie Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet een rol weggelegd voor de provincie om in faciliterende zin te bevorderen dat zorgprofessionals goed samenwerken met hun veiligheidspartners wanneer het gaat over de ondersteuning en zorg van hulpbehoevenden die te maken hebben met een opeenstapeling van persoonlijke problemen (psychisch, verstandelijk, verslaafd, ed.). Deze mensen zijn vaak slachtoffer van misbruik en criminaliteit of veroorzaken zelf overlast en veiligheidsproblemen. Zoals dit gebeurt onder andere in veiligheidshuizen.	1024

Standpunt GS

De primaire verantwoordelijkheid voor de samenwerking rondom de ondersteuning en zorg van hulpbehoevenden ligt niet bij de provincie maar bij de gemeenten. Iedere gemeenten werkt daarbij op een andere manier samen met de zorgprofessionals en veiligheidspartners. Dit kan onder andere door middel van de Veiligheidshuizen. De provincie kan hierbij een faciliterende rol spelen in het verbinden van de zorg en veiligheidsprofessionals. De Omgevingsvisie focust op vraagstukken die een weerslag hebben op de fysieke leefomgeving en kijkt hierbij naar de aanhaking met het sociale domein. De mogelijke faciliterende rol van de provincie bij de ondersteuning en zorg van hulpbehoevenden heeft niet primair zijn weerslag in de fysieke leefomgeving en staat daarom niet benoemd in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat sociale veiligheid ook betrekking heeft op ondernemers. Dit is onderdeel van de Regio Deal Parkstad Limburg.	1012, 1013

Standpunt GS

De sociale veiligheid zal door zowel ondernemers als burgers op dezelfde manier ervaren worden. Daarnaast zijn ondernemers ook burgers van de provincie Limburg. Daarom wordt in deze context geen onderscheid gemaakt tussen burgers en ondernemers.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat ter bescherming van mens en omgeving meer aandacht gegeven had moeten worden aan goede en adequate handhaving.	5081

Standpunt GS

Vanwege het strategische lange termijn karakter van de Omgevingsvisie gaat deze visie niet in op operationele vraagstukken zoals een goede en adequate handhaving. Aandacht voor goede en adequate handhaving komt terug in andere tactisch operationele documenten van de provincie. In deze documenten is er een voortdurende wisselwerking tussen beleid, zoals de Omgevingsvisie, en uitvoering, waaronder handhaving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ondersteunt de opvatting dat de provincie wettelijke taken en verantwoordelijkheden op het gebied van veiligheid ziet. Hierbij ziet de provincie een verbindende, intermediaire, stimulerende en faciliterende rol voor zichzelf.	1015

Standpunt GS

We danken de indiener voor de zienswijze en zijn blij te vernemen dat de indiener de opvatting van de provincie met betrekking tot het thema veiligheid ondersteunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambtshalve wijzigingen

Argument
De hoofdstuktitel van dit hoofdstuk is bij de opmaak op blz. 38 van het Ontwerp deels weggefallen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 6. Veiligheid en gezondheid, in de hoofdstuktitel: **Veiligheid en gezondheid**

2.7. Zienswijzen over Hoofdstuk 7: Cultuur, sport en erfgoed

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de doelstelling ten aanzien van 'Cultuur, sport en erfgoed' goed aansluit bij het project zandgroeve Spaubeek en groeve Nagelbeek en de afgewerkte stortplaats mits de kernkwaliteit van het beschermingsgebied daarbij wordt behouden (dan wel wordt versterkt).	5068

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering voor de doelstelling ten aanzien van 'Cultuur, sport en erfgoed'. Juist vanwege de toegevoegde waarde hiervan is er een koppeling met de kernkwaliteiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener onderstreept het belang van het behoud en herbestemming van beschermde monumenten en biedt aan desgewenst te willen bijdragen aan activiteiten van het ErfgoedLab.	5048

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van het behoud en herbestemming van beschermde monumenten wordt onderschreven en waarderen uw aanbod. Het stimuleren van herbestemming van erfgoed willen we sámen doen men met eigenaren, het Rijk, gemeenten én deskundigen. Die ambitie sluit aan bij de omgevingswet, welke uitgaat van het monument in zijn omgeving.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.2 Wat is onze ambitie?, in de derde alinea:

Daarnaast zetten we ons met eigenaren, Rijk, gemeenten **en deskundigen** in voor het behoud en de herbestemming van beschermde monumenten.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat het goed is om te lezen hoe de positieve invloed van cultuur op het ruimtelijk ontwerp wordt omschreven en hoe er ingezet wordt op het inbedden van regionaal en lokaal cultuuraanbod door de verbinding te zoeken met andere domeinen.	1030

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering voor onze keuze om het lokale en regionale cultuuraanbod meer te laten betrekken bij de directe leefomgeving en zo de verbindingen met andere beleidsdomeinen te leggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener denkt dat de aantrekkelijkheid van het Heuvelland niet in het minst mede wordt bepaald door de aanwezigheid van (archeologisch) erfgoed en bijzondere architectuur in het landschap. Indiener is het eens met; 'door erfgoed, maar ook cultuur als inspiratiebron te benutten voegen we kwaliteit en eigenheid toe aan het ruimtelijk ontwerp en de inrichting bij grote ruimtelijke opgaven'. Indiener stelt dat hergebruik van erfgoed de beste garantie vormt voor behoud ervan.	2016
Indiener is van mening dat een daadkrachtig beleid betreffende de inzet van cultureel erfgoed als gebiedspassende werklocatie echt uit de verf dient te komen. Indiener is van mening dat het cultureel erfgoed in Zuid-Limburg ook ingezet kan worden	5128

voor bewoning. De indiener is van mening dat dit voor recreatieve overnachtingen niet nodig is, omdat er voldoende toeristische overnachtingsplaatsen zijn.	
---	--

Standpunt GS

Het belang van de koppeling tussen cultuur en ruimtelijk ontwerp en –inrichting onderschrijven we. Juist vanwege de toegevoegde waarde hiervan is er een koppeling met de kernkwaliteiten. Wij delen de mening dat (her) gebruik van erfgoed de beste garantie is voor behoud. De Omgevingsverordening verplicht daarom tot het motiveren van de herbenutting van deze leegstaande gebouwen. Deze verplichting is onderdeel van de Ladder voor duurzame verstedelijking in de Omgevingsverordening. Wij ondersteunen hierin ook actief via het instrument ErfgoedLab (zie beleidsprogramma Monumenten 2020-2023).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat het cultuurbeleid meer integraal moet worden opgenomen in de Omgevingsvisie.	1003

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat het cultuurbeleid voldoende integraal opgenomen is in de Omgevingsvisie. In de Provinciale Omgevingsvisie wordt met het samenpakken van cultuur, sport en erfgoed in één hoofdstuk al integraliteit van het cultuurbeleid nagestreefd. Daarnaast zijn er ook dwarsverbanden gemaakt binnen andere thematische hoofdstukken en in het gebiedsgerichte deel van het document. Ook in de Limburgse principes, waarop we onze afwegingen baseren, komt cultuur terug. Bijvoorbeeld in het principe dat de kenmerken en identiteit van gebieden centraal staan. Als we ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen of oplossingen zoeken voor maatschappelijke vraagstukken, vertrekken we vanuit gebieds- en cultuurkenmerken zoals het historisch perspectief, landschap en erfgoed. We streven naar het behoud van deze kenmerken en de identiteit van het gebied. Het resultaat is vaak een gebiedsgerichte aanpak, met ruimte voor maatwerk, die de basis vormt voor samenwerking met andere partijen en initiatiefnemers.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat het belang van sportaccommodaties breder is dan de georganiseerde sport. De omvang van deze accommodaties wordt ook beoordeeld in relatie tot leefbaarheid en voor buurten en wijken.	1003

Standpunt GS

De constatering dat maatschappelijke (waaronder sport-)accommodaties een breder(e) belang/functie in relatie tot hun omgeving hebben, wordt onderschreven. In de ontwerp-Omgevingsvisie is dan ook geen sprake van een andere/smaller benadering. Daarbij is het belangrijk te vermelden dat de verantwoordelijkheid voor sportaccommodaties primair bij de lokale overheden ligt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat vermeld mag worden dat evenementen/festivals belangrijker worden in de vrijetijdsbesteding. Dit vraagt ook om aanpassingen van het fysieke domein.	1003
Indiener vraagt, gelet op de hoeveelheid evenementen en de druk op het landelijk gebied, om uit te spreken dat we evenementen faciliteren die verbonden zijn met de identiteit of het DNA van de streek.	1026

Standpunt GS

We onderschrijven dat het bezoeken van evenementen en festivals belangrijk is als vrijetijdsbesteding. Culturele- en sportevenementen zorgen voor een levendige omgeving, een positief imago en een stimulans voor de plaatselijke economie. Wij ondersteunen met ons cultuur- en sportbeleid grote en kleine evenementen door middel van subsidieregelingen en via het provinciaal Cultuurplan en de Subinfrastructuur. We realiseren ons evenwel dat de wijzigingen die dit mogelijk vraagt in de fysieke omgeving in de meeste gevallen tot de taak van de gemeenten behoort.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.1 Wat is de opgave?, in de vijfde alinea:

Het belang van het bezoeken van evenementen in de vrijetijdsbesteding is toegenomen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.2 Wat is onze ambitie?, in de tweede alinea:

Wij ondersteunen met ons cultuur- en sportbeleid grote en kleine evenementen door middel van subsidieregelingen en via het provinciaal Cultuurplan en de Subinfrastructuur.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat door te zorgen voor betere randvoorwaarden gekoppeld aan de benodigde basisvoorzieningen kan het behoud en de verbreding van cultuur, sport en erfgoed in de samenleving mogelijk worden behaald. Indiener stelt dat gemeenten dit niet alleen kunnen er dient een wisselwerking te zijn tussen hogere en lagere overheden.	1026

Standpunt GS

We onderschrijven dat de leefbaarheid een gezamenlijke opgave is van hogere en lagere overheden.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.3 Waar kiezen wij voor?, in de tweede alinea:

Dit doen we in samenwerking met het Rijk, gemeenten en relevante partners.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de provincie om meer en breder aandacht te besteden aan de betekenis en de ontwikkeling van paardensport in Limburg, inclusief de samenhang met en kansen voor andere (sectorale) ontwikkelingen	1022

Standpunt GS

Het noemen van specifieke sporttakken is niet essentieel om ruimtelijke vraagstukken of effecten die spelen in relatie tot de sport in Limburg te verwoorden. In het gebiedsgerichte deel wordt in Hoofdstuk 18 Regiovisies Noord- en Midden-Limburg wel specifiek de hippische zone Grandorse benoemd. Benadrukt wordt dat in dat gebied internationale, aan paarden gerelateerde economische activiteiten zich sterk ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt in paragraaf 7.2 de "eigen" waarde van cultuur wat onderbelicht. Het zou goed zijn om daarnaast de maatschappelijke en economische waarde of effecten te omschrijven.	1030
Indiener vindt dat ook de intrinsieke waarde van cultuur als uitingsvorm benoemd moet worden als tegenhanger van ratio en rendement.	1017
Indiener mist de erkenning van cultuur als substantiële sector, de intrinsieke waarde en	1010

professionele kant ervan. De indiener stelt dat de (groot)stedelijke omgeving, massa van en een productief innovatieklimaat van belang is om culturele makers te faciliteren en bepleit daarin te blijven investeren en faciliteren. De indiener stelt dat dit belangrijk is voor de grootstedelijke allure van Maastricht en heel (Zuid-)Limburg.	
--	--

Standpunt GS

Cultuur heeft een intrinsieke waarde die we van belang vinden voor het leefklimaat en de sociale en economische ontwikkeling van Limburg en haar inwoners. We erkennen de rol die professionele culturele sector speelt in creatief en innovatief (leef)klimaat. Een verdere uitdieping van de intrinsieke waarde van cultuur vindt u terug in het Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.1 Wat is de opgave? In de eerste alinea:

De intrinsieke waarde van cultuur en de als professionele culturele sector is cultuur van belang voor het leefklimaat en de sociale en economische ontwikkeling van Limburg en haar inwoners.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in het Middengebied Zuid-Limburg een professionele infrastructuur op het gebied van cultuur, sport en erfgoed. Indiener wil de krachten van het legio aanbod, van verenigingen en organisaties op dit gebied in het Middengebied Zuid-Limburg, bundelen en gebruik maken van de infrastructuur in het stedelijk gebied en daarmee bijdragen aan een toekomstbestendige leefomgeving. Versterking, vernieuwing en verbreding van het cultureel aanbod is noodzakelijk voor toekomstbestendigheid van de gemeenschappen in het Midden gebied Zuid-Limburg.	1002, 1005

Standpunt GS

Wij onderschrijven in het algemeen het belang van samenwerking voor versterking, vernieuwing en verbreding van de infrastructuur op het gebied van cultuur, sport en erfgoed. In hoofdstuk 20 'van doorwerking naar uitvoering' zijn dan ook onze procesmatige uitgangspunten voor de uitvoering van ons beleid benoemd. Wij werken onder meer gebiedsgericht, adaptief en als één overheid samen met organisaties, bedrijven en inwoners aan de maatschappelijke opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat te weinig wordt ingegaan op de definitie en het belang van het historisch cultuur landschap. Indiener verzoekt om dit explicieter te maken, naar tijdsperiodes, relatie met natuur, relatie met bebouwing.	2014

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat het explicieter maken van tijdsperiodes, relatie met natuur en bebouwing niet past binnen het schaalniveau van de Omgevingsvisie. Dit zijn zaken die bij concrete plannen wel uitgewerkt moeten worden. Daarom hebben gemeenten via de Omgevingsverordening de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat er ten aanzien van erfgoed nog een verdieping moet worden gemaakt.	1026

Indiener vraagt, naast de aandacht voor rijksmonumenten, extra aandacht te hebben voor gemeentelijke monumenten en/of beeldbepalende panden, maar ook bijvoorbeeld ensembles in het buitengebied en karakteristieke panden die de moeite van behouden waard zijn. Net zoals de beschermde dorpsgezichten.	
---	--

Standpunt GS

Wij geven op een aantal manieren aandacht aan andere monumenten dan rijksmonumenten. Ten eerste is als provinciaal belang geformuleerd 'het behoud en (her)gebruik van cultureel erfgoed en monumenten in hun omgeving (erfgoed-ensembles)'. Ten tweede komt het hergebruik van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende monumenten terug in de Omgevingsverordening. Verder beschermen en versterken we via de Omgevingsverordening de kernkwaliteiten van het landschap, waaronder erfgoed. Aan gemeentelijke monumenten en groen erfgoed wordt specifiek aandacht besteed in het beleidsprogramma monumenten. Beschermde dorpsgezicht dienen verankerd te zijn in omgevingsplannen van de gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat recreatieve routes even belangrijk zijn als snelfietsroutes. Hierdoor zorg je voor meer spreiding van fietsers en kun je zorgen voor een gevarieerd aanbod en kun je verbindingen leggen met de culturele pareltjes in ons landschap. In het kader van sport komt hier nog eens een dimensie bovenop bijv. routes voor de paardensport en mountainbiken. Meer buiten bewegen in een aantrekkelijk landschap draagt bij aan gezondere inwoners, maar we zouden wel samen willen sturen in de plaatsen waar dat gebeurt. Indiener vindt dit een opgave voor gemeenten en provincie.	1026

Standpunt GS

De meerwaarde van recreatieve fietspaden voor sociale (gezondheids-) en culturele doeleinden onderschrijven wij. Ons huidige beleid is er ook op gericht om het fietsverkeer te stimuleren.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.3 Waar kiezen wij voor?:

Ook de aanleg en opwaardering van recreatieve fietspaden in het landschap kan een bijdrage leveren.

Het gebruik van dit soort routes willen wij stimuleren.'

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener doet de aanbeveling om bij hoofdstuk 7.3 blz. 50 op te nemen dat de ingebruikname van het monument geen negatief effect mag hebben op de nabij gelegen Natura 2000-gebieden.	2009

Standpunt GS

De bescherming van Natura 2000 gebieden valt onder de Wet Natuurbescherming 2017. Daarnaast geven we in hoofdstuk Cultuur, sport en erfgoed aan dat het behoud van monumenten nadrukkelijk meeweegt bij het beheer van Natura 2000-gebieden. Hiermee is deze belangenafstemming tussen monument en natuur geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.8. Zienswijzen over Hoofdstuk 8: Economie

Economie algemeen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat economische activiteiten die onvoldoende van belang zijn voor Limburg gesaneerd dienen te worden en dat de oppervlaktes die beschikbaar komen gebruikt dienen te worden voor activiteiten die wel van belang zijn. Indiener verwijst hierbij ook naar H8 en H17: Limburg in bovenregionaal perspectief.	5128

Standpunt GS

Het economisch beleid van de provincie is gericht op versterking van het vestigingsklimaat en het realiseren van een aantal maatschappelijke opgaven relevant voor Limburg, via twee 'Limburgse missies'. De provincie stimuleert en faciliteert ontwikkelingen en (economische) activiteiten die daaraan bijdragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het in de wilde weg binnen halen van bedrijven niet verstandig is. Indiener is van mening dat er een visie op het vestigingsbeleid moet komen waarin rekening wordt gehouden met de schaarse Limburgse ruimte en de daadwerkelijke behoefte aan arbeidsplaatsen voor de Limburgse bevolking. Indiener verwijst hierbij ook naar hoofdstuk 8 en 17: Limburg in bovenregionaal perspectief.	5128

Standpunt GS

Het economisch beleid van de provincie is gericht op versterking van het vestigingsklimaat en het realiseren van een aantal maatschappelijke opgaven relevant voor Limburg, via twee missies. Bij het acquireren van nieuwe bedrijven en instellingen richt de provincie zich primair op (economische) activiteiten die daaraan bijdragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat een beschrijving en de meerwaarde van de cross-overs tussen de verschillende economische sectoren ontbreekt.	1017

Standpunt GS

In de tekst is, net als in het Missiegedreven Economisch Beleidskader, nadrukkelijk aandacht voor ecosystemen en triple helix-samenwerking. Daarmee onderschrijven beide het belang van cross sectorale samenwerking ('cross overs') en netwerken tussen bedrijven en instellingen. We stellen voor een verduidelijking aan te brengen in de tekst van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 8. Economie, paragraaf 8.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Campusontwikkeling, eerste bullet:

Wij blijven inzetten op de doorontwikkeling van de vier Brightlands-campusen in Limburg **en versterking van de samenhang daartussen.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat het ontbreekt aan visie op de noodzakelijke digitale infrastructuur op regionaal of (inter)provinciaal niveau.	1017

Standpunt GS

In het Missiegedreven Economisch Beleidskader is digitalisering als een van de basisuitdagingen genoemd en digitale infrastructuur als een noodzakelijke voorwaarde daarbij. De provincie vervult een verbindende en faciliterende rol tussen gemeenten en marktpartijen. In de Omgevingsvisie wordt het benoemd bij de uitdagingen voor Limburg, het toekomstbeeld en wordt er nader op ingegaan bij het hoofdstuk Mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt het onterecht dat bij economie landbouw niet is aangemerkt als belangrijke economische pijler van (Midden-)Limburg. Indiener vindt het onterecht dat in het hoofdstuk Economie slechts vrijkomende en herbestemde agrarische bebouwing worden vermeld.	5154

Standpunt GS

Het belang van deze activiteiten is onderstreept door de inhoudelijke focus van Brightlands Campus Greenport Venlo, één van de vier Brightlands campussen. Het Missiegedreven Economisch Beleidskader is niet sectoraal van insteek maar richt zich via twee missies op een aantal maatschappelijke opgaven. Daarnaast wordt in de Omgevingsvisie, in het hoofdstuk 8 Economie via agrofood en duidelijke verwijzing naar hoofdstuk 12 Land en tuinbouw gemaakt. Hier vindt een verduidelijking plaats en staat onder andere: "agribusiness is een belangrijke economische en innovatieve motor en beheerder van het landelijk gebied".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de LEA-bedrijven moeten worden erkend als economische dragers van de provincie Limburg die kunnen rekenen op de steun van de provincie Limburg en dienen te worden opgenomen in de Omgevingsvisie Limburg.	5066

Standpunt GS

Alle activiteiten gericht op innovatie in een bepaalde thema's zijn van belang en hebben potentie voor Limburg, zo ook in relatie tot de energietransitie. We benoemen in een ruimtelijk plan als de Omgevingsvisie geen individuele bedrijven, maar slechts gebiedsontwikkelingen die van belang zijn voor bepaalde economische clusters. Zo ook in bij de aanduiding van de gebiedsontwikkeling rond VDL Nedcar).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Circulaire Economie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vertrouwt erop dat de provincie een actieve rol zal innemen bij de transitie van de opgave voor circulaire economie.	1003
Indiener stelt dat de opgave voor circulaire economie groot is en dat de uitwerking in de Omgevingsvisie nu nog vooral is gericht op verkennen, informeren en faciliteren. Indiener vertrouwt er op dat de provincie een actieve rol zal innemen in deze transitie.	1029

Standpunt GS

We bedanken de indiener voor de reactie. In het beleidskader Circulaire Economie 2.0 zijn de accenten van het provinciaal beleid voor deze bestuursperiode beschreven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil meer aandacht voor het lokale belang van circulariteit.	1002, 1005

Standpunt GS

In het Beleidskader Circulaire Economie 2.0 zijn de accenten van het provinciaal beleid voor deze bestuursperiode beschreven. Circulair ondernemen is zowel een lokale, (eu)regionale, alsook internationale aangelegenheid. Enerzijds gezien de regionale ketens en partnerships, maar anderzijds ook omdat het een Europese/internationale dynamiek kent vanwege de benodigde schaalgrootte, volumes en de kwaliteit van grondstoffen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt op te nemen dat het biobased bedrijventerrein Zevenellen een grote rol kan vervullen in de ambitie voor economie. Zevenellen biedt ca. 80 hectare bedrijfskavels, aan het water ontsloten, voor circulaire bedrijvigheid. Daarmee biedt dit bedrijventerrein een belangrijke schakel tussen vier Brightland campussen.	1028

Standpunt GS

We beschikken in Limburg over een goede diversiteit aan bedrijventerreinen (zoals beschreven in hoofdstuk 9 Werklocaties). Dat gaat het over meer dan 250 werklocaties, van volledig bezette en functionerende terreinen tot terreinen met ontwikkelingspotentie, zoals Zevenellen. In algemene zin is aangegeven dat terreinen met mogelijkheden voor hogere milieu categorieën en multimodale mogelijkheden een bijzondere positie innemen, ook in relatie tot circulaire economie. In dat totale landschap van werklocaties kiest deze Omgevingsvisie voor het benoemen van type terreinen, zonder één of enkele terreinen specifiek bij naam te noemen, aangezien het totale palet aan werklocaties – van klein tot groot – van belang is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is het er mee eens dat we spaarzaam moeten omgaan met grondstoffen en dat gewerkt moet worden aan een circulaire economie en dat grondstoffen en materialen zo lang mogelijk van waarde blijven voor productie en consumptie.	5212

Standpunt GS

Wij zijn verheugd dat indiener dit uitgangspunt deelt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat voor het uitvoering geven van een circulaire economie voldoende (buiten)opslag noodzakelijk is. Indiener vraagt om ruimte te geven aan lokale ondernemers om uitvoering te geven aan een circulaire economie.	2017

Standpunt GS

Een vraag die benoemd is in het Circulaire Economie Limburg 2.0 en die de komende jaren beantwoord moet worden is welke ruimtelijke consequenties een circulaire economie heeft voor Limburg. Wij gaan deze vraag verkennen aan de hand van een aantal concrete praktijkcasussen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambities economie t.o.v. natuur en landschap

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat te fors en te zwaar wordt ingezet op economische sectoren vergeleken met de bescherming en ontwikkeling van essentiële waarden als natuur, lucht, landschap, water en bodem. Indiener stelt dat deze op de lange termijn de provincie geen goed zullen doen. Indiener vraagt zich af of de geschetste economische ontwikkelingen reëel te achten zijn. Indiener stelt dat sterk vervuilende economische groei te veel het uitgangspunt is, in plaats van de ontwikkeling van een schone economie. Indiener roept op om de zorgsector als (schone) economische pijler te zien.	5081
Indiener stelt dat er sprake is van een sterke onbalans in de Omgevingsvisie: stimulering van de economie krijgt onevenredig veel aandacht vergeleken bij de bescherming en ontwikkeling van essentiële waarden als natuur, landschap, water en bodem en voelt zich daarin gesteund door de uitkomsten van het burgerparticipatietraject. Economische groei is teveel uitgangspunt in plaats van het bevorderen van duurzaamheid.	2013, 5104, 5113, 5118
Indiener stelt dat uit de resultaten van de burgerparticipatie blijkt dat de switch naar een meer duurzame economie vaak genoemd is. Een meerderheid van de respondenten (ruim 63%) antwoordde nee op de vraag of de Limburgse economie eindeloos kan doorgroeien.	5118
Indiener vindt dat gekozen moet worden tussen onderwerpen in plaats van voor vele ontwikkelingen op velerlei gebieden. Indiener stelt dat niet alles overal tegelijk kan.	2014
Indiener is van mening dat er sprake is van een onbalans in de Omgevingsvisie en dat de stimulering van de economie onevenredig veel aandacht krijgt in plaats van het bevorderen van duurzaamheid en ten opzichte van waarden als natuur, landschap, water en bodem. Het MER constateert dit ook. Als voorbeeld wordt onder andere de uitbreiding van luchthaven MAA genoemd met negatieve gevolgen voor de leefbaarheid. Naar mening van indiener zouden de verbetering van het natuurlijke kapitaal een voorwaarde moeten zijn voor economische ontwikkelingen.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106
Indiener is van mening dat de Omgevingsvisie voor het landelijk gebied een opwaardering van natuur en landschap dient uit te stralen zodat er een gelijkwaardig veld ontstaat tussen natuur, landschap en leefomgeving enerzijds en economie anderzijds. Dit is nu niet het geval.	5128

Standpunt GS

Het Missiegedreven Economisch Beleidskader richt zich via twee missies op een aantal maatschappelijke opgaven. In deze beide missies ('Limburg maakt gezond!' en 'Limburg maakt energiek!') staat duurzaamheid centraal. Een van de transities die het economische beleid ondersteunt is de energie-transitie. Met de twee missies is een duidelijke focus aangebracht in het regionaal economisch beleid. Het regionaal economisch beleid staat naast ander provinciaal beleid zoals het provinciaal beleid voor veiligheid, gezondheid- en natuur. De Omgevingsvisie is de verbindende en integrerende visie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om 'herstel' toe te voegen aan "(Een stabiele balans is nodig) tussen beleving en bescherming van landschap en natuur".	2014

Standpunt GS

In de betreffende passage geven wij ons algemeen streven naar balans tussen verschillende aspecten aan. Het toevoegen van het woord 'herstel' impliceert dat er sprake is van onbalans. Naar onze mening zijn er ook situaties waarbij er wel degelijk reeds sprake is van de nagestreefde balans. In dat geval is dus sprake van behoud in plaats van herstel. De specifieke ambities voor landschap en natuur zijn te vinden in de betreffende themahoofdstukken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie ontwikkelingen overlaat aan de markt. Het gevolg zal zijn dat de keuze valt op profit ten kosten van planet en people. Indiener pleit voor een bewuste keuze voor gezondheid, veiligheid en een aantrekkelijke leefomgeving.	5109
Indiener heeft de indruk dat de nadruk te veel op economie ligt en voorziet daarmee een verstoring van balans tussen welvaart en welzijn. Indiener vreest dat de markt daardoor te veel de ruimtelijke ordening zal sturen.	2016

Standpunt GS

Het economisch beleid van de provincie is gericht op versterking van het vestigingsklimaat en het realiseren van een aantal maatschappelijke opgaven relevant voor Limburg, via twee missies ('Limburg maakt gezond!' en 'Limburg maakt energie!'). De provincie stimuleert en faciliteert ontwikkelingen en (economische) activiteiten die daaraan bijdragen. Het regionaal economisch beleid staat naast het ruimtelijke beleid en het natuurbeleid van de provincie. De Omgevingsvisie is de verbindende en integrerende visie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat ondermijning negatieve effecten op de economische ontwikkeling van de provincie heeft. Indiener stelt dat dit bij het hoofdstuk economie nog de nodige aandacht zou moeten krijgen.	1016

Standpunt GS

Vanwege het strategische lange termijn karakter van de Omgevingsvisie beschrijft de visie het door de indiener benoemde thema op hoofdlijnen in onder meer hoofdstuk 1. De provincie Limburg erkent de problematiek op het gebied van veiligheid, criminaliteit en ondermijning, ook in relatie tot de economische ontwikkeling van de provincie. De provincie Limburg heeft een Veiligheidsagenda vastgesteld waarin ondermijning een van de speerpunten is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit voor de 'Donut'. De Donut is een economisch model dat economische welvaart meet door te kijken naar de realisatie van een sociaal fundament zonder het overschrijden van ecologische plafonds. Indiener dringt aan om te kiezen voor kwaliteit van leven boven consumptie.	5109

Standpunt GS

Wij stellen de inbreng van de indiener op prijs. Met het Missiegedreven Economisch Beleidskader heeft de provincie een beleid ingezet dat gericht is op maatschappelijke opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet volgende passage als positief en zou binnen de provinciale visie nog meer uitwerking/basis mogen krijgen: "Welke accenten er gelegd worden in het economisch beleid wordt per collegeperiode bepaald. Die accenten krijgen vervolgens uitwerking via	1015

beleidskaders, programma's, bestuurlijke afspraken en uiteindelijke concrete acties. Dat kan zich ook vertalen in..., het voorkomen van wateroverlast en droogte (klimaatadaptatie) (zie ook hoofdstuk Water),...".	
---	--

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering voor het leggen van accenten in het economisch beleid. Voor de huidige collegeperiode is het regionaal economisch beleid vastgelegd in het Missiegedreven Economisch Beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Einstein telescoop

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil provincie erop attenderen dat bij het aanwijzen van een locatie voor de Einsteintelecoop voorafgaand onderzoek aan te bevelen is met betrekking tot EMC beïnvloeding of interferentie indien in de nabijheid van een hoogspanningsverbinding is. Indiener biedt een contactpersoon aan voor toekomstige afstemming over dit onderwerp.	5202
Indiener ziet in de realisatie van de Einsteintelecoop een grote kans.	3011

Standpunt GS

We bedanken de indieners voor de positieve reactie. Voor wat betreft het aanbod bedanken wij de indiener hiervoor en zullen wij als betrokken partij het NIKHEF in contact brengen met de aangedragen contactpersoon.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

VDL Nedcar

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af of inpassingsmaatregelen voor uitbreiding van VDL Nedcar nu al nodig zijn, zonder dat zeker is dat dit bedrijf nieuwe opdrachten heeft binnengehaald en uitbreiding onontkoombaar is. Het kappen van bomen of aanpassen van de infrastructuur en verleggen van de Geleenbeek vindt indiener dan ook prematuur.	2016

Standpunt GS

In de regels van het inpassingsplan Uitbreiding VDL Nedcar zijn voorwaardelijke verplichtingen opgenomen ten aanzien van de landschappelijke inpassing. Deze inpassing moet gereed zijn 1 jaar na gereedkomen van de bouw van de nieuwe bedrijfsgebouwen van VDL Nedcar dan wel 1 jaar na het in gebruik nemen van de bedrijventerreingronden daar waar het delen van het bedrijventerrein betreft waar geen gebouwen worden gerealiseerd. Voor wat betreft inpassing van de infrastructuur geldt dat deze gereed dient te zijn voor ingebruikname van de randweg. De situatie die indiener schetst doet zich dan ook niet voor omdat inpassing aan de bouw of ingebruikname daaraan gekoppeld is. Wat betreft het kappen van de bomen en het aanpassen van de infrastructuur voordat er nieuwe opdrachten zijn verwijzen wij naar de antwoorden in de Nota van Zienswijzen en Advies bij het Inpassingsplan Uitbreiding VDL Nedcar: deze Nota is terug te vinden op www.ruimtelijkeplannen.nl (IMRO-code NL.IMRO.9931.VDLNedcar-VGO1) en/of op www.gebiedsontwikkelingvdlnedcar.nl). Wat betreft de Geleenbeek: deze wordt niet verlegd in het kader van het project VDL Nedcar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Chemelot

Toelichting	Nummer(s) inspreker

Indiener constateert dat de provincie de ambitie ondersteunt om Chemelot in 2050 een klimaat neutrale chemiesite te laten zijn. Indiener verzoekt om bij de ontwikkeling de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet nauw te betrekken zodat zij tijdig een afweging kunnen maken of dit gevolgen heeft of kan hebben voor de capaciteit van het transportnetwerk. Indiener biedt contactgegevens aan en kan meer informatie verstrekken.	5202
--	------

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie en onderliggende Limburgse Energie Stysteemstudie is dit punt opgenomen en wordt een Regionaal Programma Energie Infrastructuur aangekondigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat versnelde vermindering van uitstoot door bedrijven in de lucht, op het land en in het water in de Omgevingsvisie meer aandacht dient te krijgen. Indiener geeft als voorbeeld de mogelijkheid die Chemelot krijgt om nog 30 jaar te werken aan het beëindigen van de uitstoot.	5128

Standpunt GS

Het verminderen van de uitstoot en de verdere verduurzaming van Chemelot is iets waar Chemelot nadrukkelijk aan werkt. Zie hiertoe ook de visie 2025 van Chemelot waarbij zij aangeeft de meest duurzame chemiesite van West-Europa te willen worden. Voor 2050 streeft Chemelot (in lijn met de Nederlandse en Europese ambities) naar een circulaire, duurzame en volledig klimaat neutrale chemiesite. Als overheid ondersteunen wij Chemelot in deze ambitie vanuit onze eigen (wettelijke) rol. Een dergelijke transitie is dermate groot dat dit niet van de ene op de andere dag gerealiseerd kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener meldt dat de regio Westelijke Mijnstreek op 9 juli 2020 een gezamenlijke reactie heeft gegeven op het tweede concept van de Omgevingsvisie. Een aspect daarvan betrof de ontwikkeling van Chemelot in relatie tot de omgeving. Daarin werd aangegeven: "De inrichting Chemelot en de ontwikkeling daarvan komt uitgebreid aan bod in de Omgevingsvisie zowel in relatie tot duurzaamheid, werkgelegenheid, economie, mobiliteit als tot de kwaliteit van de leefomgeving. Wat wij minder terugzien in het tweede concept van de Omgevingsvisie is de balans tussen de ontwikkelingen van Chemelot enerzijds en de ontwikkelingsmogelijkheden van de omliggende gemeenten anderzijds. Ontwikkelingen binnen de inrichting Chemelot kunnen er immers toe leiden dat mogelijkheden voor bijvoorbeeld woningbouw en bedrijven in onze gemeenten in het gedrang komen vanwege milieuregelgeving, denk aan externe veiligheid en geluidsregelgeving". Indiener ziet in het ontwerp-Omgevingsvisie deze balans nog onvoldoende terugkomen en verzoekt dit alsnog te doen.	1024

Standpunt GS

Eind 2019 is de 'Veiligheidsvisie Chemelot e.o.' vastgesteld. Eén van de in deze visie opgenomen maatregelen is de ontwikkeling van een bovenwettelijk veiligheidskader. Hiertoe is een externe technische veiligheidscommissie in het leven geroepen.

Genoemd veiligheidskader gaat criteria bevatten voor zowel nieuwe initiatieven binnen als buiten Chemelot, alsmede criteria voor ingrijpende veranderingen aan bestaande installaties die een veranderend risicoprofiel met zich meebrengen. Deze criteria dienen als afwegings- en beoordelingskader. Uitgangspunt daarbij is het mogelijk maken van een passende balans tussen het belang van veiligheid en het belang van ruimtelijk-planologische en economische ontwikkeling, waarbij veiligheid voorop staat.

Onlangs heeft een actualisatie van de beschrijving van de systemen en algemene voorschriften van hoofdstuk 1 van de omgevingsvergunning van de site Chemelot (de zogenaamde koepelvergunning) plaatsgevonden. De omgevingsvergunning (als geheel) bestaat uit een algemeen deel met voorschriften (hoofdstuk 1) en momenteel 64 deelvergunningen voor de activiteiten van de verschillende bedrijven met specifieke vergunningsvoorschriften per bedrijf voor onder andere bodem, grondwater, geluid, lucht, (externe) veiligheid en afvalstoffen.

De ontwikkeling van activiteiten op de site wordt dus door de 'koepelvergunning' en het toekomstig veiligheidskader gereguleerd.

Met name voor majeure ontwikkelingen buiten de site geldt dat het toekomstige veiligheidskader daar ook criteria voor aangeeft. Uiteraard geldt voor ontwikkelingen buiten de site ook geldende wet- en regelgeving waar wij als provincie onder andere vanuit de WABO onze wettelijke taak vervullen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in de ontwerp-Omgevingsvisie de oude term European Circulair Hub wordt gebruikt. Inmiddels wordt voor deze ontwikkeling de term Chemelot Circulair Hub gebruikt. Indiener verzoekt dit aan te passen.	1024

Standpunt GS

De actuele term is Chemelot Circular Hub. Deze term kan ingevoerd worden in de teksten van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 8. Economie, paragraaf 8.3 Waar kiezen wij voor?, bij kopje Circulaire economie en bij kopje Chemelot-site. In hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.2 Wat is onze ambitie?. In hoofdstuk 17. Limburg in bovenregionaal perspectief, paragraaf 17.4 Werken aan een uitnodigend vestigingsklimaat, in het kader Chemelot. En in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, 3f Grote werklocaties.

~~European Circular Hub~~ **Chemelot Circular Hub.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de provincie expliciet in de Omgevingsvisie op te nemen dat er geen industriële activiteit wordt toegestaan in het gebied Graetheide en de gouden natuurparel De Lexhy.	5016
Indiener verzoekt om expliciet in de Omgevingsvisie op te nemen dat er geen industriële activiteit wordt toegestaan in het gebied Graetheide en dat De Lexhy behouden blijft voor natuur en landschap.	5182

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie zijn de Graetheide en Lexhy aangemerkt als buitengebied en deels als natuurwerk en groenblauwe mantel. Wat de indiener vraagt kunnen wij op dit moment niet opnemen in de Omgevingsvisie omdat een dergelijke keuze op dit moment niet aan de orde is. Er wordt gewerkt aan een integrale gebiedsvisie om ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van Chemelot in balans te brengen, met aandacht voor de landschappelijke kwaliteiten van de omliggende gebieden, leefbaarheid en leefomgeving, economie, mobiliteit en logistiek (blz.133). Dit doen we met betrokken overheden, Chemelot, omwonenden en andere belanghebbenden. De genoemde gebieden Graetheide en de Lexhy maken deel uit van deze gebiedsvisie, die vooral zal worden gebruikt als richtinggevend kader en inspiratie voor beoogde ruimtelijke ontwikkelingen in deze omgeving. Bij een verdere doorgroei van de Brightlands Chemelot Campus in de toekomst is de locatie van de Lexhy wel in beeld. Pas op het moment dat er sprake is van concrete ontwikkelingen, zullen deze (waar nodig) worden ingepast in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener verzoekt om in het kader van het belang van de versterking van de haven Stein een tekstpassage toe te voegen (in tekstblok Chemelot blz. 133): "De noodzaak tot het creëren van voldoende ruimte in de haven Stein zowel fysiek als qua milieuruimte in relatie tot circulariteit is van essentieel belang voor Chemelot. Hiertoe wordt in overleg met alle betrokken partijen een ontwikkelingsperspectief met uitvoeringsprogramma voor de haven Stein opgesteld. Het realiseren van een duurzame multimodale verbinding tussen de haven en de Chemelot site is hierbij een belangrijke randvoorwaarde." Indiener verzoekt om in het kader van het belang van de versterking van de haven Stein een tekstpassage toe te voegen (zie zienswijze).</p>	5026

Standpunt GS

Aanvullend op het benoemde op blz.133 is in hoofdstuk 9 'Werklocaties' Stein opgenomen in de opsomming van multimodale hotspots (blz.67). Gezien het abstractieniveau van de Omgevingsvisie achten wij dit voldoende. De havenvisie die wordt ontwikkeld zal meer in detail op de zaken ingaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener wijst erop binnen afzienbare tijd een integrale havenvisie wordt opgesteld voor de Haven Stein.</p>	1023

Standpunt GS

Het is bekend dat de integrale havenvisie wordt opgesteld. De Omgevingsvisie heeft een hoger abstractieniveau. De havenvisie zal passen binnen de kaders van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener ziet de balans tussen de ontwikkelingen van Chemelot enerzijds en de ontwikkelingsmogelijkheden van de omliggende gemeenten anderzijds onvoldoende terugkomen.</p>	1009

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een goede balans tussen de ontwikkelingen van Chemelot enerzijds en de ontwikkelingsmogelijkheden van de omliggende gemeenten anderzijds. In dat kader wordt onder andere gewerkt aan een integrale gebiedsvisie, om ruimtelijke ontwikkelingen in deze omgeving in balans te brengen, met aandacht voor de landschappelijke kwaliteiten van de omliggende gebieden, leefbaarheid en leefomgeving, economie, mobiliteit en logistiek. Dit doen we samen met betrokken overheden, Chemelot, omwonenden en andere belanghebbenden (blz. 133). Dit zal ook terugkomen in onze ambitie om een gezonde en veilige leefomgeving te realiseren voor iedereen in Limburg en (meer concreet voor deze omgeving) in de recent vastgestelde 'Veiligheidsvisie Chemelot e.o.' (blz. 43).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener spreekt waardering uit voor de Omgevingsvisie waarin duidelijk het provinciale belang is aangegeven van het realiseren van European Circular Hub, de verduurzaming van de Chemelot site en de doorgroei van de Brightlands Chemelot Campus.</p>	5026

Standpunt GS

We zijn blij met de ontvangen waardering voor de wijze waarop de Chemelot Circular Hub, Chemelot site Brightlands Chemelot Campus is opgenomen in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om het belang van waterstof, niet alleen als alternatieve energiedrager, maar ook als grondstof te benadrukken en hiervoor een beleidskader aan te geven.	5026

Standpunt GS

In de Limburgse Waterstofagenda 2.0 is dit opgenomen, die deel uitmaakt van de Provinciale Energie Strategie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om de status van de gebiedsvisie voor de omgeving van Chemelot te verduidelijken en om de Lexhy, als beoogde uitbreidingslocatie voor de BCC alsmede een van de mogelijkheden voor het realiseren van een zogenaamde circulaire satelliet site, in de definitieve Omgevingsvisie op te nemen.	5026

Standpunt GS

Doel van de integrale gebiedsvisie is om ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van Chemelot in balans te brengen, met aandacht voor de landschappelijke kwaliteiten van de omliggende gebieden, leefbaarheid en leefomgeving, economie, mobiliteit en logistiek. Dit doen we met betrokken overheden, Chemelot, omwonenden en andere belanghebbenden. Het is niet de bedoeling om de gebiedsvisie een formele juridische status te geven, maar deze vooral te gebruiken als richtinggevend kader en inspiratie voor beoogde ruimtelijke ontwikkelingen in deze omgeving. Op het moment dat er sprake is van concrete, gewenste ontwikkelingen, zullen deze via een (gemeentelijk) omgevingsplan planologisch mogelijk moeten worden gemaakt en zal (waar dat nodig is) dit ook worden ingepast in de provinciale Omgevingsvisie. Bij een verdere doorgroei van de Brightlands Chemelot Campus in de toekomst is de locatie van de Lexhy wel in beeld. Mochten plannen voor de Campusuitbreiding naar De Lexhy aan de orde zijn, dan zal hierover aparte besluitvorming moeten plaatsvinden, op basis van de dan geldende inzichten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in het kader van een duurzame, betrouwbare en veilige energievoorziening de door te trekken elektriciteitsverbinding boven 150 KV (380 KV) vanaf Maasbracht naar Chemelot en verzoekt om deze essentiële verbinding een plaats te geven in de definitieve Omgevingsvisie.	5026

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie (PES) en de onderliggende Limburgse Energie Systemstudie is dit punt opgenomen en wordt een Regionaal Programma Energie Infrastructuur aangekondigd. Zie ook beantwoording zienswijzen hoofdstuk 11 Energie .met betrekking tot specifiek de PES. Alleen door in te zetten op CO₂-reductie, circulaire economie en een robuuste duurzame energie-infrastructuur kunnen voorgenoemde bedreigingen het hoofd worden geboden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener onderschrijft de visie op de regio, met Chemelot en BCC als motor en proeftuin voor een circulaire samenleving, maar mist hierin een verwijzing naar de ruimtebehoefte die hiermee gepaard kan gaan. Indiener verzoekt aan de tekst op blz. 173 een zin toe te voegen, namelijk: "Deze transitie brengt een ruimtevraag met zich mee, die wij een plaats moeten geven in de regio".	5026

Standpunt GS

Ons inziens is de voorgestelde toevoeging overbodig. Wij onderkennen dat de ontwikkeling naar een circulaire samenleving gepaard kan gaan met ruimtebehoefte. In de ontwerp-Omgevingsvisie is hierover dan ook het volgende gesteld (blz.133): "Wij zetten in op het optimaliseren van het huidig ruimtegebruik door compacter ruimtegebruik en het combineren van functies. Waar nodig kijken wij naar het beschikbaar stellen van extra ruimte voor de verdere omschakeling naar een duurzame, circulaire economie." En verder: "Circulaire economie stelt op haar beurt ook eisen aan het ruimtegebruik voor inzameling en opslag van materialen. Chemelot gaat deze zaken niet op de site Chemelot vestigen, maar is op zoek naar circulaire satelliet sites in Limburg en in het buitenland." Daarmee is uitgedrukt dat wij oog hebben voor de ruimtevraag van deze transitie en tegelijkertijd dat deze vraag veel breder gaat dan alleen de regio. De verduurzamingsopgave vraagt enerzijds om voldoende beschikbaarheid van betaalbare en groene energiedragers zoals elektriciteit en (circulaire) grondstoffen, anderzijds om voldoende fysieke ruimte. Hier hoort ook een robuuste duurzame energie-infrastructuur bij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Brightlands campussen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener verzoekt de provincie om bij doorontwikkeling van de Brightlands Campus Greenport Venlo voldoende aandacht te hebben voor alle typen agrarische bedrijvigheid, waaronder de (verduurzaming van de) intensieve veehouderij. Nu ligt veel focus op (glas)tuinbouw, samenwerking met BASF en future farming.	1009

Standpunt GS

Brightlands Campus Greenport Venlo richt zich met haar activiteiten op innovatie in een beperkt aantal thema's van belang en met potentie voor Limburg. Met het kiezen van focus kan er meer impact gerealiseerd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener heeft in verband met een eigen beleidsontwikkeling belangstelling voor de ontwikkeling van commerciële- en bedrijfslocaties (waaronder de Brightlands-campussen) in de grensregio. Tevens heeft indiener interesse in forenzenverbindingen en verscheidene arbeidsmarktaspecten zoals arbeidstekorten.	3002

Standpunt GS

Voor informatie over commerciële en bedrijfslocaties wordt verwezen naar de betreffende lokale overheden, de ontwikkelaars van specifieke locaties en LIOF.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Brightlands Campus Greenport Venlo een breed scala aan	3007

grensoverschrijdende effecten kan hebben, die gecontroleerd moeten worden via ruimtelijke ordeningsinstrumenten. Indiener stelt bijvoorbeeld dat de behoefte aan goedkope huisvesting voor internationale arbeidskrachten die werkzaam zijn op de campus niet mag leiden tot een onbalans op de woningmarkt in de Duitse grensgemeenten. Voor deze werknemers moet huisvesting gerealiseerd worden op Nederlands grondgebied.	
---	--

Standpunt GS

De Brightlands Campus Greenport Venlo is gelokaliseerd rondom de Innovatoren en Villa Flora in Venlo. Er vindt geen productie plaats. De campus als zodanig heeft geen fysieke grensoverschrijdende effecten (anders dan woon-/werkverkeer). De campus richt zich met name op innovatie en starters en heeft een community-functie in de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om meer balans in de Omgevingsvisie aan te brengen tussen enerzijds de beperkte aandacht voor centra van de grote steden en anderzijds de grote(re) aandacht voor andere economische dragers zoals campussen.	1003

Standpunt GS

In de tekst van het hoofdstuk Economie is het belang van de stedelijke centra benoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat in het hoofdstuk Economie de nadruk wordt gelegd op fysieke campussen. Dit gaat voorbij aan het grote belang van netwerken tussen bedrijven en instellingen. Juist het verbinden is een van de dingen waarin de regio Midden-Limburg goed is (zie regionale bijdrage: Midden-Limburg, Het verbindend hart van Limburg).	1029

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie is, net als in het Missiegedreven Economisch Beleidskader, nadrukkelijk aandacht voor ecosystemen en triple helix-samenwerking. Daarmee onderschrijven beiden het belang van netwerken tussen bedrijven en instellingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener waardeert de aandacht voor de triple helix organisaties. Er wordt een goede link gemaakt met arbeidsmarkt en onderwijs.	1030

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering voor de aandacht voor triple helix organisaties en de link naar arbeidsmarkt en onderwijs.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de focus erg eenzijdig op de campussen en Zuid-Limburg is gericht. Er staat beschreven dat de provincie de samenhang tussen de campussen wil versterken. Indiener vindt echter dat ook de relaties met de omliggende regio's versterkt	1030

moet worden. Dit is van belang om toegevoegde waarde en massa te creëren.

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie is de relatie met de omliggende regio's opgenomen door het belang van stedelijke omgeving en de aanhaking van (internationaal en regionaal) MKB te benoemen. In hoofdstuk 17: Limburg in bovenregionaal perspectief wordt hier specifieke aandacht aan besteed en het belang geduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil samen met de provincie haar ambitie verkennen ten aanzien van haar Proeftuin 'Green Experience'. Met de proeftuin wordt een ontwikkeling gestart richting kenniscentrum en field lab, met daarin experimenten op het gebied van landschap, landbouw, voedsel, gezondheid, samenleven, vrijetijdseconomie, ondernemen en duurzaamheid ruimte krijgen.	1002, 1005

Standpunt GS

Wij verkennen graag samen de ambities van de indiener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener zou graag in hoofdstuk 8 Economie teruglezen dat agrarische productiebedrijven in het algemeen én het agro-foodcluster van cruciaal belang zijn voor de Limburgse economie. Indiener vindt het passend om dit als ambitie op te nemen en de expliciete keuze te maken vóór toekomstbestendige, renderende en duurzame ondernemingen in Greenport Venlo c.q. het agrofoodcluster.	2004
Indiener zou graag zouden in hoofdstuk 8 Economie teruglezen dat (glas)tuinbouwbedrijven én het agro-foodcluster van cruciaal belang zijn voor de Limburgse economie. Indiener vindt het passend om dit als ambitie op te nemen en de expliciete keuze te maken vóór toekomstbestendige, renderende en duurzame glastuinbouwondernemingen in Greenport Venlo c.q. het agrofoodcluster. Dat sluit aan op de afspraken en uitvoeringsagenda waaraan de provincie zich heeft gecommitteerd in het Tuinbouwakkoord en de Nationale Tuinbouwagenda.	2011, 5042

Standpunt GS

Het belang van deze activiteiten is onderstreept door de inhoudelijke focus op Brightlands Campus Greenport Venlo, één van de vier Brightlands campussen. Het Missiegedreven Economisch Beleidskader is niet langer sectoraal van insteek maar richt zich via twee missies op een aantal maatschappelijke opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Maastricht Aachen Airport

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat de verdere ontwikkeling van MAA gepaard gaat met een enorme toename van CO2- en stikstofuitstoot. Indiener stelt dat dit grote negatieve gevolgen heeft voor nabijgelegen Natura 2000-gebieden, de leefbaarheid voor omwonenden en de toeristische sector van Zuid-Limburg. Indiener vraagt zich af waarom de Omgevingsvisie zich met betrekking tot MAA beperkt tot 'ernstig gehinderden'. Indiener verzoekt om een visie ten aanzien van de niet-ernstige hinderniveaus. Indiener verzoekt om een gebiedsgerichte benadering met cumulatieve visie omtrent de mate van geluidshinder en	5081

de CO2-uitstoot / (milieu-)vervuiling door bedrijven op Aviation Valley.	
Indiener mist ten aanzien van MAA een specificering van de relevante milieufactoren zoals stikstof.	2014

Standpunt GS

Er is op dit moment reeds sprake van een vergunde activiteit. Het streven is om bij toekomstige ontwikkelingen binnen deze vergunde waarden te blijven. Voor de toekomstige ontwikkelingen van MAA geldt dat deze moeten voldoen aan de huidige en toekomstige wettelijke normen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is het niet eens met het uitgangspunt dat het aantal ernstig gehinderden vanwege MAA ten opzichte van de huidige vergunde situatie in de toekomst niet mag toenemen en stelt dat dit aantal op basis van de huidige beleidsuitgangspunten zou moeten verminderden.	2005

Standpunt GS

Dat het aantal ernstig gehinderden niet mag toenemen ten opzichte van de huidige vergunde situatie is een uitgangspunt dat Provinciale Staten in 2014 hebben geformuleerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat ook andere negatieve effecten van MAA, naast de negatieve invloed op het welzijn van omwonenden, zoals de verstoring van natuur en stiltegebieden en de invloed op flora en fauna, genoemd moeten worden.	2005

Standpunt GS

Dat luchtvaart in zijn algemeenheid en de luchthaven Maastricht Aachen Airport (MAA) naast welvaart ook hinder kunnen opleveren wordt onderkend. Om die reden wordt voor de toekomstige ontwikkeling van de luchthaven aangegeven dat de hinder niet verder mag toenemen. Voor MAA zetten wij in op een balans tussen de economische verankering in de regio én het behoud van de leefkwaliteit voor de omgeving. Voor natuurwaarden geldt dat de stikstofdepositie van de luchthaven gelijk of minder dient te zijn dan de huidig vergunde situatie. In 2011 is onderzocht dat de huidig vergunde situatie geen significant effect op natuurwaarden heeft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat MAA verder ontwikkeld zou moeten worden en dat daarbij een goede balans gevonden moet worden tussen economie en belangen. Indiener stelt ook dat dit een illusie is. Verdere ontwikkelingen zouden zwaar ten koste gaan van de leefomgeving en woongenot.	5095
Indiener is van mening dat aan Maastricht Aachen Airport (MAA) een veel te grote positieve betekenis wordt toegekend en er vrijwel geen aandacht wordt besteed aan de negatieve gevolgen die de activiteiten van MAA hebben op de leefomgeving en andere economische activiteiten, zoals toerisme in het Heuvelland.	2005

Standpunt GS

Voor Maastricht Aachen Airport (MAA) zetten wij in op een balans tussen de economische verankering in de regio én behoud van de leefkwaliteit voor de omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt sluiting en herbestemming van MAA de enige juiste keuze.	2012

Standpunt GS

Provinciale Staten hebben in 2019 nog aangegeven niet voor sluiting van de luchthaven Maastricht Aachen Airport (MAA) te zijn. Voor MAA zetten wij in op een balans tussen de economische verankering in de regio én behoud van de leefkwaliteit voor de omgeving. Hierbij zal altijd sprake zijn dat de deze ontwikkeling er niet toe mag leiden dat het aantal ernstig gehinderden zal toenemen ten opzichte van de huidig vergunde situatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de positieve impact van MAA op de Limburgse samenleving nagenoeg nihil is. Indiener is van mening dat het terrein van MAA in de Omgevingsvisie beter benoemd kan worden voor nieuwe locaties voor Brightlands, wonen en natuur en zaken die er echt toedoen.	5128

Standpunt GS

De bijdrage van MAA aan de Limburgse Economie vertaalt zich in bereikbaarheid en werkgelegenheid. Een goede bereikbaarheid is een van de belangrijke vestigingsplaatsfactoren. Het belang van de werkgelegenheid is in 2019 door het onderzoeksbureau Etil becijferd op ruim 1.500 werkzame personen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat het grote terrein van MAA een uitstekende locatie is om in te zetten als nieuwe werklocatie om zo te komen tot meer effectiviteit en ruimtebeslag.	5128

Standpunt GS

De provincie onderschrijft de opvatting van het Rijk dat deze regionale luchthaven van nationale betekenis is, derhalve is de optie om deze in te zetten als (nieuwe) werklocatie niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
'Verder zetten wij in op het versterken van de inbedding van de luchthaven in de regionale economie en de ontwikkeling van het gebied van Aviation Valley. Hier zijn meer dan 5.000 fte werkzaam in sectoren die ook ten dienste staan aan MAA.' Indiener plaatst vraagtekens bij de rechtmatigheid en motivering van deze stelling en ziet graag een gedegen onderbouwing ten aanzien van de economische effecten van MAA. Indiener vraagt zich af om welke sectoren en bedrijven het gaat, of de revenuen ook provincie Limburg toekomen en of de 5.000 fte in Limburg woonachtig en werkzaam zijn.	5081
Indiener vindt de werkgelegenheidscijfers in relatie tot MAA onbetrouwbaar omdat deze gebaseerd zijn op onjuiste aannames en geforceerde berekeningen. Indiener stelt dat de	2012

genoemde 5.000 fte's van Aviation Valley maar zeer ten dele een relatie hebben met MAA en dus ook elders in de provincie een plek zouden kunnen krijgen.	
--	--

Standpunt GS

Het aantal van 5.000 arbeidsplaatsen volgt uit een analyse van de werkgelegenheidscijfers op basis van het vestigingenregister (Lisa) voor de bedrijven gelegen rondom de luchthaven. Het betreffen bedrijven in de volgende sectoren: Transport en logistiek, Maintenance, Med-Tech, High-Tech, Bouwbedrijven, Rechtskundige Dienstverlening, Luchtverkeersleiding, Eurocontrol, Douane en Marechaussee Personenvervoer door de lucht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener roept op om te stoppen met het (stimuleren tot het) werven en aantrekken van bedrijven in relatie tot MAA.	5095

Standpunt GS

De met de luchthaven samenhangende werkgelegenheid en de toekomstige groei daarvan kan niet los gezien worden van de verdere ontwikkeling van de luchthaven in een goede balans tussen economische ontwikkeling en de belangen van een goede leefomgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat MAA, met een paar duizend arbeidsplaatsen, geen grote economische drager is en per saldo een zeer geringe of zelfs mogelijk een negatieve economische bijdrage levert aan de regio, doordat het ten koste gaat van de economische drager toerisme (goed voor 20.000 directe en indirecte arbeidsplaatsen).	2005

Standpunt GS

De omvang van de werkgelegenheid die samenhangt met de luchthaven vormt voor het provinciaal bestuur een aanzienlijk belang. Het vertegenwoordigt daarmee alleen al een positief effect op de regionale economie. Het onderzoeksbureau Etil heeft becijferd dat dit circa € 100 miljoen per jaar inhoud.

Voor Maastricht Aachen Airport (MAA) zetten wij in op een balans tussen de economische verankering in de regio én behoud van de leefkwaliteit voor de omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener voorziet schade voor de toeristische en sector en banenverlies door meer activiteiten op MAA.	5152

Standpunt GS

Tot nu toe heeft de toeristische sector geen (negatief) effect gehad van de ontwikkeling van de luchthaven. Voor de toekomst wordt erop gelet dat de ontwikkeling van de luchthaven in balans blijft met andere belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener twijfelt aan de voordelen van MAA voor de werkgelegenheid en de economische	5152

voordelen voor de regio. Indiener verzoekt een totaal en cumulatief beeld van de door hem genoemde factoren (schade aan natuur en gezondheid, werkgelegenheidswinst en –afname, kosten).	
--	--

Standpunt GS

De luchthaven beschikt op dit moment over een vergund kader waarbinnen deze kan opereren. Bij toekomstige beslissingen over de luchthaven zullen alle relevante (omgevings)aspecten opnieuw onderzocht en afgewogen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt als inwoner in de buurt van MAA last te hebben van MAA sinds de verlenging van de landingsbaan; zonder vergunning stelt indiener. Dit door verhoging van het aantal vliegbewegingen (ook na 23.00 uur) die veel geluid maken en huizen laten trillen (vooral bij opstijgen en als ze net voorbijvliegen). Indiener stelt dat de vliegtuigen naast lawaai en trillingen ook zorgen voor besproeiingen en uitlaatgassen en dat het kweken van groente daarom niet zo verstandig is op die locatie.	5095

Standpunt GS

Het verlengde baangebruik is inmiddels beëindigd. Na 23.00 uur mag niet gevlogen worden. Er bestaat voor vertragingen buiten de invloedssfeer van de luchthaven een regeling dat in uitzonderingsgevallen na 23.00 uur vliegtuigen mogen vertrekken of landen. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ziet toe op de correcte toepassing van die regeling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt tijdens het rennen bij Kazen een keer kerosinelucht te hebben geroken van een zwaar vliegtuig. Indiener is vervolgens een beetje onwel geworden. Normaal wordt indiener niet zo snel onwel.	5095

Standpunt GS

Wij adviseren om, indien er sprake is van een afwijkende situatie waarbij kerosinelucht wordt waargenomen, direct contact op te nemen met de luchthaven of het KICL om te bezien of sprake is van een ongeoorloofde situatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het veel reëler zou zijn de luchthaven weer naar het oude niveau te brengen en zware vrachtvliegtuigen te weren of anders de luchthaven te amoveren.	5095

Standpunt GS

Er is op dit moment reeds sprake van een vergunde activiteit. Het streven is om bij toekomstige ontwikkelingen binnen deze vergunde waarden te blijven. Voor Maastricht Aachen Airport (MAA) zetten wij in op een balans tussen de economische verankering in de regio én behoud van de leefkwaliteit voor de omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s)

	inspreker
Indiener roept op om de mooie woorden in de Omgevingsvisie over natuur, landschap, woon-werk-leefmilieu, gezondheid echt betekenis te geven en de luchthaven af te schalen.	5095

Standpunt GS

Voor de toekomstige ontwikkeling van de luchthaven is inmiddels een verkenning gestart onder leiding van de heer Van Geel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener roept op tot het zoeken van internationale samenwerking indien vervoer per lucht belangrijk is voor Limburg.	5095

Standpunt GS

De mogelijkheden van (internationale) samenwerking met andere luchthavens zal verder worden bekeken. In het kader van de nationale Luchtvaartnota wordt de samenwerking met andere luchthavens opgezocht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt te onderzoeken of het juridisch mag dat de provincie zowel eigenaar van MAA als opsteller van de Omgevingsvisie is.	5152

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie weegt de provincie vanuit haar publieke taak het belang van de bereikbaarheid af. Dit staat los van het eigenaarschap. Ook bij andere infrastructuur is de provincie eigenaar, maar staat dat op zich het wegen van het belang van mobiliteit niet in de weg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat te zwaar wordt ingezet op economische sectoren, die deels gesubsidieerd worden, zoals MAA.	5152

Standpunt GS

De luchthaven krijgt voor de niet economische diensten van algemeen belang (NEDAB) een bijdrage van de provincie. Hiermee kan de publieke infrastructuurfunctie van de luchthaven gegarandeerd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist met betrekking tot MAA in de teksten een relatie met de veranderende wereld waarin Limburg zich begeeft.	2012
Indiener mist ten aanzien van MAA de onzekerheid over de vliegbranche na Corona.	2014

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie is aangegeven dat wij voor Maastricht Aachen Airport (MAA) inzetten op een balans tussen de economische verankering in de regio én behoud van de leefkwaliteit voor de omgeving. Hierbij wordt rekening gehouden met veranderende inzichten. Voor een algemene toelichting over Corona in relatie tot de Omgevingsvisie verwijzen we naar het hoofdstuk Proces.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt her en der gelezen te hebben dat MAA altijd, ook in economisch opzicht, een moeizame aangelegenheid is geweest, maar dat men desondanks deze niet wil laten vallen en het belangrijk vindt.	5095
Indiener verwijst naar een uitgevoerde MKBA van MAA en stelt dat de luchthaven als bedrijf economisch onrendabel en daarmee overbodig is. Indiener stelt dat MAA geen economische drager van de provinciale economie is.	2012
Indiener geeft aan dat de stelling, dat de regionale luchthaven MAA van bijzonder provinciaal belang is, onjuist is en op geen enkele wijze in een onafhankelijke studie wordt onderbouwd (indiener verwijst naar paragraaf 17.4 blz. 132 en 137).	2005

Standpunt GS

De luchthaven kent de afgelopen jaren positieve bedrijfsresultaten. Daarnaast is op basis van cijfers van het onderzoeksbureau Etil in beeld gebracht wat het werkgelegenheidseffect van de luchthaven is. Op basis daarvan is sprake van een positieve bijdrage aan de regionale economie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het vasthouden aan MAA, met alle daaraan gegeven kwalificaties, haaks staat op tal van opties en voornemens in de Omgevingsvisie. Het is daarmee contraproductief voor tal van ambities op het gebied van duurzaamheid, innovatie, leefklimaat, gezondheid, een hoogwaardig in rust te beleven landschap dat dienstdoet voor recreatie en wonen, voor welvaart en welzijn. Indiener verzoekt daarom om de Omgevingsvisie kritisch te herzien, eerst en vooral met betrekking tot de plaats die MAA er in heeft. Ook al is die niet al te prominent geformuleerd.	2012

Standpunt GS

De ontwikkeling van MAA zal in balans met de belangen van een goede leefomgeving worden gezien, waarbij duurzaamheid en innovatie bij MAA belangrijk zullen zijn. Hierdoor is op voorhand niet a priori sprake van de genoemde tegenstelling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in relatie tot MAA en vrijetijdseconomie de noodzakelijke voorwaarde voor rust en ruimte voor vrijetijdseconomie en bewoners.	2012

Standpunt GS

Voor Maastricht Aachen Airport (MAA) zetten wij in op een balans tussen de economische verankering in de regio én behoud van de leefkwaliteit voor de omgeving. Dit geldt ook voor de balans tussen de economische betekenis van de luchthaven, de economische betekenis van de vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwijst naar een uitgevoerde MKBA van MAA en stelt dat de luchthaven verstoorder is van andere, wel renderende economische activiteiten in Zuid-Limburg.	2012
Indiener vindt het schandalig dat er zo dicht bij woongebieden een luchthaven ligt.	5095
Indiener stelt dat MAA de directe levenssfeer van omwonenden bedreigt en wijst op het aantal direct gehinderden. Indiener vindt dit niet acceptabel voor een bedrijf.	2012
Indiener stelt dat het veiligheidsaspect bij MAA in het geding is en dat de bedrijfsvoering leidt tot een verslechtering van de leefomgeving en luchtkwaliteit.	2012

Standpunt GS

De luchthaven dient te opereren binnen de gelden veiligheidsnormen en milieukaders, zodat verstoring van andere belangen binnen wettelijke normen blijft. Voor de toekomstige ontwikkelingen van MAA geldt dat deze moeten voldoen aan de huidige en toekomstige wettelijke normen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener begrijpt niet waarom MAA als wezenlijk onderdeel van de provinciale basisinfrastructuur is aangeduid. Indiener dicht de luchthaven geen directe of indirecte regionale betekenis toe.	2012

Standpunt GS

De luchthaven MAA is na Schiphol de enige vrachtluchthaven van Nederland en zorgt voor connectiviteit die voor Nederland van groot belang is. Daarnaast betekent de luchthaven een aanzienlijke werkgelegenheid zowel regionaal en nationaal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener beschouwd de status 'Luchthaven van Nationale betekenis' van MAA als formaliteit en wijst op de gebrekkige rol van MAA in de NOVI en de luchtvaartsector.	2012

Standpunt GS

De luchthaven Maastricht Aachen Airport is een regionale luchthaven van nationaal betekenis. Dit is als zodanig ook in de nationale luchtvaartnota opgenomen. De regionale luchthavens van nationaal betekenis vervullen samen met Schiphol een samenhangend systeem van luchthavens die zorgen voor de connectiviteit van Nederland via de lucht. MAA is met Schiphol de enige vrachtluchthaven van Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de resultaten van de ontwikkelvisie, die wordt opgesteld voor de luchthaven als vertaling van de Nationale Luchtvaart 2020-2050 onder aansturing van een onafhankelijk verkenner, moeten worden meegenomen in de Omgevingsvisie. Pas als dit gebeurd is kan de Omgevingsvisie definitief worden.	2005

Standpunt GS

De onafhankelijk verkenner zal een advies opstellen op basis waarvan GS en PS conclusies zullen trekken die bepalend zullen zijn voor de verdere ontwikkeling van de luchthaven. In dat verband ligt het in de rede om besluitvorming en keuzes te baseren op voortschrijdend inzicht. Dit betekent dus niet dat de vaststelling van de Omgevingsvisie op afronding van dat advies dient te wachten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de luchthaven / Aviation Valley in de Omgevingsvisie goed is gepositioneerd.	2005

Standpunt GS

Bij de verder ontwikkeling van de luchthaven zal verdere versterking van de regionale inbedding onder andere in het gebied van Aviation Valley speerpunt van beleid blijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is het niet eens met de stelling dat vliegveld MAA en de connectiviteit via de lucht van groot belang is voor de regionale economie en het vestigingsklimaat. Er is volgens indiener geen lijndienst voor zakelijk verkeer en goederenvervoer kan ook via omliggende luchthavens.	2005

Standpunt GS

Door de aanwezigheid van de luchthaven is de regio aantrekkelijk voor de vestiging van met name logistieke bedrijven die als onderdeel van de logistieke keten ook luchtvracht vervoeren. Daarnaast is de luchthaven een randvoorwaarde voor de vestiging van het cluster vliegtuigonderhoudsbedrijven (MRO) bedrijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Vliegbasis de Peel

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de plannen van defensie om vliegbasis de Peel te heropenen niet in de Omgevingsvisie voorkomen. Indiener verzoekt om dit in de Omgevingsvisie op te nemen.	2015, 4001, 5119, 5195
Indiener stelt dat de reactivering van vliegbasis de Peel is voorzien voor lange termijn en zo ook de negatieve invloed op mens en natuur.	4001
Indiener stelt dat de reactivering van vliegbasis de Peel veel geluidsoverlast veroorzaakt en van invloed is op gezondheid van veel mensen.	4001
Indiener stelt dat de reactivering van vliegbasis de Peel zorgt voor een nog hogere stikstofuitstoot en nog meer uitstoot van fijnstof.	4001
Indiener stelt dat de luchtkwaliteit in het gebied reeds slecht is en de reactivering van vliegbasis de Peel dit nog slechter maakt. Indiener geeft aan dat de provincie dit niet vermeldt heeft.	4001, 5119
Indiener stelt dat belangrijke natuurgebieden in de directe omgeving, naast invloed van intensieve landbouw, verdere negatieve effecten zullen ervaren door de reactivering van vliegbasis de Peel.	4001, 5119
Indiener stelt dat de reactivering van vliegbasis de Peel negatieve invloed heeft op toerisme in de omgeving.	4001, 5119
Indiener verzoekt namens een aantal omwonenden de (on)gewenstheid van een eventuele reactivering van militaire vliegbasis De Peel in de Omgevingsvisie op te nemen en hierbij een aantal nader genoemde aspecten af te wegen. De vliegbasis is volgens indiener grotendeels in de provincie Limburg gelegen. Er kleven volgens indiener ernstige bezwaren aan de eventuele reactivering van militaire vliegbasis De Peel en daarvoor is ook geen draagvlak aanwezig. Indiener stelt dat de betrokken omwonenden zich in algemene zin zorgen maken over het woon- en leefklimaat in Noord-Limburg en de staat van de kwetsbare natuurgebieden in	2015, 5203

die regio. Daarnaast maken de agrarische ondernemers en de ondernemers uit de toeristische sector binnen de groep omwonenden zich zorgen over hun toekomstperspectief.	
Indiener stelt dat bij reactivering van vliegbasis De Peel de geluidsoverlast in zeer forse mate zal toenemen. Een specifiek aandachtspunt daarbij is het laagfrequent geluid.	2015, 5203
Indiener stelt dat bij reactivering een toename plaats zal vinden van de geëmitteerde fijnstof en het ultrafijn stof. Dit terwijl veehouderijbedrijven in De Peel juist al jarenlang "op slot" zitten en dat nieuwvestiging is uitgesloten omdat toename van fijnstof uit den boze is.	2015, 5203
Indiener acht het van groot belang dat onderzocht wordt wat de gevolgen zijn voor de gezondheid van omwonenden (waaronder gezinnen met kinderen) van de toename van de geluidsoverlast en de verslechtering van de luchtkwaliteit.	2015, 5203
Indiener stelt dat de herontwikkeling van de vliegbasis kan leiden tot meer stikstofdepositie en daardoor tot een onaanvaardbare aantasting van kwetsbare natuurgebieden. Dit terwijl voor veehouderijen al vele jaren geldt dat er geen ontwikkelingsruimte is in de omgeving van de Peel.	2015, 5203
Indiener stelt dat bij een reactivering van vliegbasis de Peel agrarische ondernemers vrezen voor een aantasting van hun bedrijfsvoering. Overmatige geluidsoverlast leidt tot een toename van stress bij de dieren en tot schrikreacties. Dit leidt tot nadelige gevolgen in het kader van dierenwelzijn en de bedrijfsvoering.	2015, 5203
Indiener stelt dat bij een reactivering van vliegbasis de Peel toeristische ondernemers vrezen voor een aantasting van hun bedrijfsvoering. Een toename van de geluidsoverlast door extra vliegbewegingen zal leiden tot een afname van het toerisme	2015, 5203
Indiener wenst ter overweging mee te geven het van groot belang te achten dat voor reactivering van vliegbasis De Peel een breed draagvlak dient te bestaan en dat voor dergelijke ontwikkelingen een goede omgevingsdialoog dient te worden gevoerd op basis van gelijkwaardigheid en volledige en juiste informatie. Het gevaar dreigt dat activiteiten die op vliegbasis Gilze-Rijen worden geschrappt vanwege gebrek aan draagvlak, verplaatst worden naar vliegbasis de Peel.	2015, 5203
Indiener is van mening dat de reactivering van vliegbasis de Peel (gemeente Venray) ten onrechte niet in de Omgevingsvisie is opgenomen. Vanwege de verhoging van de geluidsbelasting en de stikstofdepositie worden zowel het leefklimaat als de aanwezige natuurwaarden negatief beïnvloed. Reactivering kent geen draagvlak binnen Limburg en in het aangrenzende gebied in de provincie Brabant. De provincie zou deze ontwikkeling derhalve als ongewenst moeten aanmerken.	2022
Indiener vindt dat de voorgenomen reactivering van Vliegbasis de Peel niet kan ontbreken in de definitieve Omgevingsvisie. Indiener wijst hierbij naar de relatie met de belangrijke uitdaging voor het realiseren van een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving voor de Limburgers. Indiener stelt dat er ernstige bezwaren kleven aan de eventuele reactivering van militaire vliegbasis De Peel en geeft aan dat hiervoor ook geen draagvlak aanwezig is.	2015

Standpunt GS

Het ministerie van Defensie is bezig met de voorbereiding van een luchthavenbesluit voor de militaire luchthaven De Peel. Ter voorbereiding daarop zal het ministerie van Defensie eerst een milieueffectrapportage uit laten voeren. En ter voorbereiding daarop heeft het ministerie van Defensie een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau uit laten voeren die moet leiden tot een definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

Daarmee zit het Ministerie in een zeer vroege verkenningsfase van een lang traject om te komen tot een luchthavenbesluit en is het niet opportuun om nu iets te zeggen over (de toekomst van) de militaire luchthaven. Zo is er op basis van onderzoek nog geen duidelijkheid over invloed op mens en natuur(gebieden) en over aspecten als geluidsoverlast, stikstofuitstoot, fijnstof, luchtkwaliteit, agrarische bedrijfsvoering en toerisme. Het is aan het Ministerie van Defensie om te reageren op eventuele zorgen die leven bij omwonenden, omdat zij verantwoordelijk zijn voor het opstellen van het eerdergenoemde luchthavenbesluit. Het is daarom nog te vroeg om iets te zeggen over een mogelijke reactivering van de militaire luchthaven De Peel; reden waarom er nu geen passage is opgenomen over de militaire luchthaven De Peel. De provincie blijft wel via de Commissie Overleg en Voorlichting Milieu (COVM) in overleg met de betrokken gemeenten, de provincie Noord-Brabant en het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Vrijtijdseconomie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt het College van Gedeputeerde Staten uitdrukkelijk om de mogelijkheden voor de combinatie van landschap en vrijetijdseconomie nóg sterker te benadrukken zodat Zuid-Limburg ook voldoende toekomstperspectief wordt geboden.	5068

Standpunt GS

Het behouden en ontwikkelen van de kernkwaliteiten van het landschap is van groot belang voor de vrijetijdseconomie. Bij ruimtelijke ontwikkelingen en projecten waar provinciale belangen spelen kiezen wij voor een samenwerking op basis van integraal ontwerpen (zie paragraaf 15.3).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt op het gebied van vrijetijdseconomie meer aandacht voor de vele (familie)bedrijven die de slag naar meer kwaliteit niet of moeilijk kunnen maken. Zorg voor aansluiting tussen beleidsdoelen en werkelijkheid (bijvoorbeeld door een vitaliteitsonderzoek) en stel werknemers in staat om de kwaliteitsslag bij te houden.	1007

Standpunt GS

In het project vitalisering verblijfsrecreatie dat de provincie samen met gemeenten uitvoert krijgen alle bedrijven, waaronder ook kleine familiebedrijven, ondersteuning aangeboden om een kwaliteitsslag te maken. Mochten wij dit project gaan verbreden naar bijvoorbeeld hotels of dagrecreatie dan zullen wij hiervoor aandacht hebben. Ook zullen wij kijken hoe we instrumenten als innovatieprogramma's van LIOF en de MKB-deal familiebedrijven kunnen betrekken bij de versterking van kleinere bedrijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat watersport en de Maasplassen ontbreken in het hoofdstuk Economie gezien het belang voor de vrijetijdseconomie en –besteding.	1003

Standpunt GS

De Omgevingsvisie beoogt geen limitatieve opsomming van ontwikkelingen te geven. In paragraaf 18.3.2 Toekomstbeeld Midden-Limburg van de Regiovisie Midden-Limburg wordt het belang van de Maasplassen als toeristische trekker beschreven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet graag het volgende aandachtspunt op blz. 60 toegevoegd: "Wij stimuleren de ontwikkeling van een sectorplatform dat quattro-helix netwerkverbindingen legt en integraal functioneert voor de gehele Zuid-Limburgse Vrijtijdseconomie binnen een blijvend vijfsterren landschap."	1002, 1005

Standpunt GS

Wij zien het stimuleren van een quattro-helix sectorplatform als een primaire verantwoordelijkheid voor de gemeenten die al in triple-helixverband samenwerken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener doet de aanbeveling om de verschillende belangengroepen actief te betrekken bij gebiedsontwikkelingen en in het proces te waarborgen dat sport en recreatie niet ondergeschikt gemaakt worden aan andere doelen.	2009

Standpunt GS

In paragraaf 20.1 hebben wij uitgangspunten bij de uitvoering opgenomen. 'Per opgave kiezen we de juiste aanpak en werkwijze zodat we in een vroegtijdig stadium in gesprek kunnen gaan met de relevante overheden, verlengd lokaal bestuur, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners. Zij worden hierdoor betrokken bij hun omgeving en in staat gesteld om zich "mede-eigenaar" te voelen, ook door zelf in actie te komen. Zo creëren we draagvlak, dragen we bij aan de kwaliteit van de besluitvorming en kunnen er nieuwe, op uitvoering gerichte allianties ontstaan'. Wij streven bij gebiedsontwikkelingen naar een goede afweging van belangen. Dat betekent dat soms keuzes moeten worden gemaakt tussen belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener biedt aan graag mee te denken bij de programmatische beleidsuitwerking van vrijetijdseconomie.	2009

Standpunt GS

Het aanbod van indiener wordt gewaardeerd, maar voor vrijetijdseconomie zal geen separate beleidsuitwerking worden opgesteld. Paragraaf 3.5 Toerisme en recreatie in het uitvoeringskader van het Missiegedreven Economisch Beleidskader is leidend voor de ondersteuningsactiviteiten voor de toeristisch-recreatieve sector.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de doelstellingen van de vrijetijdseconomie mikken op de kapitaalkrachtige bezoekers. Indiener vraagt om meer aandacht voor de minderdraagkrachtige doelgroep.	2014

Standpunt GS

In het toeristisch beleid zetten we in op een algehele kwaliteitsverbetering van het toeristisch-recreatieve aanbod. Wij willen over de volle breedte van de sector een aantrekkelijk aanbod met een goede prijs-kwaliteit verhouding realiseren, ook voor de minder kapitaalkrachtige doelgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is benieuwd naar de doelgroepen waar de marketingstrategie ter voorkoming van overdruk in de vrijetijdseconomie zich op richt en welke voorzieningen en landschapsinrichting daarvoor nodig zijn.	2016

Standpunt GS

Onze marketingstrategie richt zich op drie types van Nederlandse doelgroepen: de inzichtzoeker, de avontuurzoeker en de harmoniezoeker. We mikken met deze doelgroepen op een betere spreiding van bezoekers door het hele jaar heen, maar ook op herhaalbezoek en daarmee op verhoging van de

bestedingen in andere perioden dan het hoogseizoen en de schoolvakanties. Daar zijn niet direct specifieke voorzieningen en landschapsinrichtingen voor voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt ten aanzien van de vrijetijdseconomie-marketingstrategie voor doelgroepen om overdruk te voorkomen, dat de praktijk leert dat het beperken van aantallen bezoekers onmogelijk is.	2016

Standpunt GS

Onze marketingstrategie richt zich op drie types van Nederlandse doelgroepen: de inzichtzoeker, de avontuurzoeker en de harmoniezoeker. We mikken met deze doelgroepen op een betere spreiding van bezoekers door het hele jaar heen, dus buiten het hoogseizoen en schoolvakanties, wat ons inziens tot verlagings van overdruk in sommige regio's zal leiden.

Ook vanuit het mobiliteitsbeleid wordt gewerkt aan het voorkomen van overdruk. De Zuid-Limburgse gemeenten hebben samen met de provincie en Rijkswaterstaat de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg opgesteld, op basis van het provinciale mobiliteitsplan Slim op weg naar morgen en de gemeentelijke mobiliteitsvisies. In de visie worden een 34-tal mobiliteitsopgaven genoemd die vragen om nadere uitwerking. De mobiliteitsdruk, waaronder begrepen de toeristische mobiliteit, in het Heuvelland wordt genoemd. In de komende periode vindt door dezelfde partners als hierboven genoemd de uitwerking plaats van Mobiliteitsvisie naar Mobiliteitsagenda, met het doel de opgaven en de mogelijk daaruit voortvloeiende maatregelen steeds verder te concretiseren. Indien concrete maatregelen worden gepland, worden de sector, burgers en anderen hier uiteraard bij betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener deelt de visie ten aanzien van de vrijetijdseconomie. Ten aanzien van de marketingstrategie blijft indiener echter van mening dat u dit het beste regionaal kunt faciliteren. Vanuit het perspectief van de consument is Limburg als bestuurlijke eenheid geen bestemming. De consument in zijn vele gedaantes herkent Limburg niet als één bestemming, de consument herkent de regio's als bestemmingen, waarbij Zuid-Limburg een van de meest bekende (en grootste) Nederlandse bestemmingen is. Indiener vraagt om samen naar een methodiek te zoeken die juist deze toeristische regio's in haar kracht zet, waarbij het merk Limburg versterkt wordt daar waar dit het meest kansrijk is.	5149

Standpunt GS

Wij zijn het gedeeltelijk met de indiener eens wat de marketingstrategie betreft: voor de recreërende Limburgers en een deel van de Nederlandse toeristen is profilering van een specifieke regio bepalend. Maar door de buitenlandse toeristen en het overige deel van de Nederlandse toeristen zal Limburg wel degelijk als bestemming worden gezien. Daarnaast vinden we het voor het trekken van bezoekers voor meerdaags verblijf juist zinvol om aan te geven dat er in Limburg (en de omliggende grensstreek) meer te bezoeken en te beleven is, dan alleen in de betreffende regio waar men wil overnachten. De toeristische marketingstrategie richt zich op vijf verhaallijnen. Deze verhaallijnen/thema's worden vermarkt aan de hand van content die past bij de betreffende doelgroep/leefstijl. Het vermarkten van een Limburgse regio is dus geen doel op zich; de verhaallijnen zijn op meerdere regio's toepasbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de agrarische sector veel betekent voor de belevingswaarde van toeristen in het gebied, vanwege de landelijke uitstraling en het gevarieerde landschap dat	2007

het met zich meebrengt.	
-------------------------	--

Standpunt GS

Wij delen de opvatting van indiener. In paragraaf 12.1 hebben wij opgenomen dat de bijdrage van de agrarische sector aan de omgevingskwaliteit van economische waarde is voor recreatie en toerisme.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat alleen de economische betekenis van toerisme in de Omgevingsvisie wordt belicht. Indiener is van mening dat hierbij meerdere invalshoeken moeten worden betrokken zoals de spankracht qua milieu, natuur, veiligheid en gezondheid van de eigen inwoners. Indiener verzoekt een visie op het toerisme in Limburg in de toekomst (rekening houdend met de Corona effecten) in de definitieve Omgevingsvisie op te nemen.	5107

Standpunt GS

In hoofdstuk 8 wordt de economische betekenis van toerisme belicht. In andere hoofdstukken van de Omgevingsvisie komen zijdelings de raakvlakken van recreatie en toerisme met andere thema's aan de orde. In hoofdstuk 20 is opgenomen hoe wij uitvoering willen geven aan de Omgevingsvisie. In het Missiegedreven Economisch Beleidskader zijn twee missies centraal gesteld: de Limburgers gezonder te maken en Limburg duurzamer te maken. Ontwikkelingen in de toeristisch-recreatieve sector zullen op de bijdrage aan die missies worden beoordeeld. Daarbij zullen wij indien mogelijk de effecten van COVID-19 (Corona) meenemen. Zie ook de beantwoording op zienswijzen met vragen over de doorwerking van gevolgen van COVID-19 (Corona) op het algemene hoofdstuk van deze nota van Zienswijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat het op het gebied van vrijetijdseconomie het aantal overnachtingsplaatsen in Zuid-Limburg meer dan voldoende is omdat overlast voor bewoners een halt toegeroepen moet worden.	5128

Standpunt GS

Volgens de geldende Omgevingsverordening Limburg moet bij de ontwikkeling van een initiatief met overnachtingsmogelijkheden onder meer aangetoond worden dat het initiatief voorziet in een behoefte. Het is de verantwoordelijkheid van de betreffende gemeente om bij een dergelijk initiatief de balans te zoeken tussen de diverse belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist de toeristische bedrijfstak als een van de partners in het streven om te komen tot een betere veiligheid en gezondheid voor de inwoners. Dit terwijl deze bedrijfstak wel de voorzieningen aanbiedt die de inwoners in hun vrijetijd gebruiken en die daarmee een essentiële rol vervullen bij hun gezondheid en gelukbeleving. Indiener mist aldus onder het thema Gezondheid de rol die de verdere versterking en vernieuwing van de voorzieningen in de toeristische sector kunnen spelen bij het in stand houden en verbeteren van de gezondheid van onze inwoners. De toeristische bedrijfstak kan volgens indiener via gerichte communicatie en via de aanleg en de bewegwijzering van wandel-, fiets- en MTB-routes vanuit de stedelijke agglomeraties een positieve bijdrage leveren aan meer bewegen en meer vertoeven in de buitenlucht.	5149

Standpunt GS

Wij delen de opvatting van indiener dat de toeristisch-recreatieve bedrijfstak een partner is in het streven om te komen tot een betere gezondheid voor inwoners. In het Missiegedreven Economisch Beleidskader zijn twee missies centraal gesteld waaronder de missie om Limburgers gezonder te maken. Ontwikkelingen in de toeristisch-recreatieve sector zullen op de bijdrage aan die missies worden beoordeeld.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 6. Veiligheid en gezondheid, paragraaf 6.3 Waar kiezen wij voor?, onder kopje Gezondheid en aanpak sociale opgaven, als bullet 7:

De toeristisch-recreatieve bedrijfstak kan bijvoorbeeld via aanleg en bewegwijzering van routes een positieve bijdrage leveren aan gezondheid door meer bewegen en meer vertoeven in de buitenlucht te stimuleren.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet de toerisme- en vrijetijdssector als een belangrijke economische factor en streeft er dan ook naar het belang van toerisme te vergroten door actieve investeringen in de toeristische infrastructuur. Indiener is op dit gebied geïnteresseerd in grensoverschrijdende samenwerking.	3011

Standpunt GS

Wij zien de euregionale ligging van Limburg als één van onze troeven voor de versterking van de toeristisch-recreatieve sector. We werken daarin samen met partners aan Duitse en Belgische zijde van de grens. Zie voor grensoverschrijdende samenwerking (algemeen) ook de antwoorden op zienswijzen met betrekking tot Euregionale samenwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Vrijtijdseconomie in stedelijk en landelijk gebied

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om ook aandacht te besteden aan de samenhangende benadering voor vrijetijdseconomie in landelijke kernen, net zoals dat wel gebeurt voor vrijetijdseconomie in steden.	1022
Indiener pleit voor het mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van toerisme en recreatie in het buitengebied.	1025, 1017, 1009
Indiener stelt dat in de Omgevingsvisie staat dat hotels thuishoren in het stedelijk gebied en is van mening dat hotels eveneens thuishoren in het landelijk gebied.	1019
Indiener vindt dat ook in de kernen buiten het stedelijk gebied en zelfs in het buitengebied in bijvoorbeeld leegstaande monumentale carréhoeves, kleinschalige hotels tot de mogelijkheden moeten kunnen behoren.	1026
Indiener is van mening dat de stelling dat dagrecreatieve voorzieningen thuishoren in stedelijk gebied erg beperkend is voor de mogelijkheden van het buitengebied. Indiener vindt dat goede ontwikkelingen in het buitengebied mogelijk moeten blijven. Indiener verzoekt om de mogelijkheden om toerisme en leisure in het buitengebied meer integraal te bekijken.	1014
De indiener acht een meer integrale benadering van het Noord-Limburgse buitengebied met betrekking tot Toerisme en Leisure als noodzakelijk. De indiener ziet in de gemeente Venray kansen om dagrecreatieve voorzieningen toe te staan, "en gebieden te versterken qua leefbaarheid en omgevingskwaliteiten. Het gaat om het mogelijk maken van nieuwe verdienmodellen die Noord-Limburg als agro-toeristische bestemming verrijken".	1009
Indiener ziet kansen op het gebied van Toerisme en Leisure in het buitengebied, welke tevens een bijdrage kunnen leveren aan het voorkomen van verloedering en ondermijnende problematiek in het buitengebied. Indiener pleit er dan ook voor om nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied tot de mogelijkheden te laten behoren.	1011
Volgens indiener ontbreekt bij het derde aandachtspunt op blz. 60 een aanduiding in schaalgrootte en conceptuele inpassing (locatiepassend) in het landschap voor passende	1002, 1005

kleinschalige verblijfsaccommodaties en dagrecreatieve voorzieningen. Indiener ziet graag het volgende toegevoegd: "Grootschalige hotels en dagrecreatieve voorzieningen horen in stedelijk gebied [...] Voor het Landelijk Middengebied reserveren wij kleinschalige innovatieve initiatieven, passend bij cultuur en het landschap van de locatie."	
Op blz. 60 staat dat hotels en dagrecreatieve voorzieningen thuishoren in het stedelijk gebied. Volgens het kaartmateriaal is de kern Valkenburg aangeduid als landelijke kern. Indiener verzoekt om de kern Valkenburg toe te voegen aan het stedelijk gebied, dan wel een aparte "tussen"-categorie te benoemen voor toeristische centra, waarbij meer ruimte gegeven wordt voor passende ontwikkelingen voor die categorie. Hotels en dagrecreatieve voorzieningen passen namelijk ook prima in dit profiel.	1018
Indiener verzoekt de provincie om aan te geven dat er specifieke zones in het landelijk gebied bestaan die ruimte bieden voor nieuwe dag- en verblijfsrecreatieve ontwikkelingen.	1022
Indiener verzoekt om naast 'kampeerterrein' en 'dagstrand' de sportvisserijvoorziening expliciet te vermelden.	2009
Ten aanzien van winkelgebieden ziet indiener kansen tot synergie met de toeristische bedrijfstak door meer attractiewaarden toe te voegen aan binnensteden, waardoor niet alleen winkels en horeca de trekkers zijn.	5149

Standpunt GS

De tekst van het derde onderdeel in de paragraaf Vrijtijdseconomie dient verduidelijkt te worden. In plaats van de term 'bebouwd gebied' is abusievelijk de term 'stedelijk gebied' gehanteerd. Dit heeft veel misverstanden opgeleverd bij de indieners van zienswijzen. De tekst heeft betrekking op het ontwikkelen van nieuwe voorzieningen. Reeds vastgelegde mogelijkheden in vigerende ruimtelijke plannen blijven in stand.

In dit onderdeel kan de tekst over hotels vervallen. Ten aanzien van initiatieven voor hotels gelden onder meer de Limburgse principes en de zonering in hoofdstuk 3. Een specifieke aanvulling in hoofdstuk 8 is overbodig.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 8. Economie, paragraaf 8.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Vrijtijdseconomie, derde bullet:

~~Hotels en~~ Dagrecreatieve voorzieningen zoals bioscopen, ~~escapereems~~, casino's, **kartbanen en trampolineparken** horen thuis in het ~~stedelijk gebied~~ **'bebouwd gebied' ('stedelijk gebied', 'stedelijke centrumgebied' en 'landelijke kern')**. Dit type voorzieningen en andere functies zoals detailhandel en horeca profiteren van elkaars aanwezigheid, zij versterken elkaar en daarmee de vitaliteit van de stadscentra. Voorzieningen als kartbanen en trampolineparken zijn fysiek meestal te groot voor de stadscentra, maar zijn ook gebonden aan het stedelijk gebied. In het landelijk gebied buiten de plattelandskernen en bebouwingsclusters zijn alleen initiatieven voor vrijetijdseconomie mogelijk die daar functioneel aan gebonden zijn, zoals een kampeerterrein en een dagstrand. Een uitzondering hierop is het vestigen van een grootschalige (boven)regionale dagrecreatieve trekker, indien het landelijk gebied bij een integrale afweging de meest optimale locatie blijkt. **Dit type voorzieningen en andere functies zoals detailhandel en horeca versterken elkaar en kunnen daardoor met name de vitaliteit van stedelijke centra versterken. De schaal van de voorziening dient te passen bij de schaal van de kern. In het 'buitengebied' en de 'groenblauwe mantel' zijn alleen initiatieven voor vrijetijdseconomie mogelijk die daar functioneel aan gebonden zijn, zoals bijvoorbeeld een kampeerterrein, een dagstrand, agrotourisme of een visvijver voor de sportvisserij. Een uitzondering hierop is het vestigen van een grootschalige (boven)regionale dagrecreatieve trekker in het 'buitengebied', indien de beoogde locatie bij een integrale afweging de meest optimale locatie blijkt.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Op blz. 60 staat vermeld dat het gebruik van recreatieverblijven voor andere functies dan verblijfsrecreatie, zoals permanent en tijdelijk wonen, verboden blijft. Indiener is het in beginsel hiermee eens, echter bij incidentele vakantiehuisjes in onze dorpskernen kan het wenselijk zijn om deze om te zetten naar een andere functie omdat ze bijvoorbeeld midden in een woonbuurt zijn gelegen.	1019

Standpunt GS

In de Omgevingsverordening Limburg 2014 is het gebruik van recreatieverblijven voor permanent of tijdelijk wonen verboden. Dat beleid zullen wij continueren. Ook het wijzigen van de bestemming van een recreatieverblijf naar de functie wonen is nu verboden. Wij zijn van mening dat voor zeer specifieke situaties dat verbod te strikt is. Wij zullen bij de herziening van de Omgevingsverordening een voorstel doen om een bepaling op te nemen om van dit verbod te kunnen afwijken. Daarmee krijgen gemeenten de mogelijkheid om in specifieke situaties maatwerk te leveren om in incidentele gevallen de bestemming van een recreatieverblijf om te zetten naar wonen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er een tegenstrijdigheid lijkt te zijn als het gaat om het oneigenlijk gebruik van verblijfsaccommodaties. Enerzijds leidt dit tot vertroebeling van de recreatieve identiteit en is het daarmee ongewenst (blz. 54), anderzijds kan het nodig en wenselijk zijn voor de huisvesting van arbeidsmigranten en is het daarmee functioneel (blz. 37). Het is onduidelijk hoe hiermee moet worden omgegaan en welke rol de provincie hierbij heeft. Indiener verzoekt dit eenduidig op te nemen in de Omgevingsvisie.	1028
Indiener geeft aan dat hetgeen op blz. 37 wordt aangegeven ten aanzien van de mogelijkheden voor tijdelijke bewoning op recreatieparken (het mag) ruimer is dan hetgeen hierover wordt gezegd op blz. 54 en 60 (het mag niet tenzij.)	1024
Indiener vindt dat het ruimte bieden aan tijdelijke huisvesting van woonurgenten in verblijfsrecreatieve objecten in strijd is met het tegengaan van permanent en tijdelijk wonen op verblijfsrecreatieve locaties.	1003
Indiener geeft aan dat in hoofdstuk 5 (wonen en leefomgeving) alsook in hoofdstuk 8 (economie) wordt aangegeven dat tijdelijk permanente bewoning is toegestaan in recreatieparken voor de huisvesting van internationale werknemers en/of woonurgenten voor de duur van maximaal 10 jaar onder nader te stellen voorwaarden. Indiener stelt dat het oneigenlijk gebruik van verblijfsaccommodaties, zoals permanent of tijdelijk wonen, leidt tot vertroebeling van de recreatieve identiteit (duurzaam toerisme) en daarom ongewenst is. Het ruimte bieden aan tijdelijke huisvesting van woonurgenten in verblijfsrecreatieve objecten is reguliere huisvesting en daarmee strijdig. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor handhaving. Indiener is van mening dat deze tijdelijke toestemming niet bijdraagt aan een duurzame oplossing en vraagt het opnemen van deze uitzondering te heroverwegen of er juridisch strengere (handhavings)voorwaarden aan te koppelen.	1029
Indiener is van mening dan het argument 'verdienmodel voor herontwikkeling of sanering' een perverse prikkel is voor ondernemers.	5128

Standpunt GS

In de Omgevingsverordening Limburg 2014 is het gebruik van recreatieverblijven voor permanent of tijdelijk wonen verboden. Dat beleid zullen wij continueren. Door gemeenten en provincie is de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan de vitaliteit van vakantieparken. Door de inzet van een vitaliteitsmanager kunnen recreatiebedrijven begeleid worden in hun toekomstperspectief. Indien het perspectief gelegen is in de sanering of revitalisatie van het bedrijf zijn financiële middelen nodig om het perspectief te bekostigen. In de Omgevingsverordening Limburg 2014 is een bepaling opgenomen om desgewenst in deze, zeer specifieke situatie, onder bepaalde voorwaarden, huisvesting van (short-stay) internationale werknemers mogelijk te maken voor maximaal 10 jaar. Eén van de voorwaarden hierbij is dat geen samenloop met recreatief gebruik (en daardoor vertroebeling van de recreatieve identiteit) mag plaatsvinden. Gemeenten zijn zelf aan zet om te bepalen of ze dit een wenselijke oplossing vinden en eventueel gebruik te maken van deze bepaling. Op dit moment is via deze bepaling in de Omgevingsverordening het huisvesten van woonurgenten nog niet mogelijk. Wij zijn voornemens bij de herziening van de Omgevingsverordening een voorstel daartoe aan Provinciale Staten voor te leggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s)
-------------	-----------

	inspreker
Indiener wil nadrukkelijk betrokken worden bij het opstellen van nader beleid over Het huisvesten van arbeidsmigranten (short stay) en woonurgenten op bungalowparken die gesaneerd moeten worden.	1026

Standpunt GS

Aanvullend op het direct bovenstaande antwoord: ten aanzien van short-stay internationale werknemers zijn de regels al vastgelegd in een bepaling in de Omgevingsverordening. Bij de herziening van de Omgevingsverordening ten aanzien van het huisvesten van woonurgenten via deze bepaling zal de gebruikelijke inspraak mogelijk zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Centra / winkelgebieden

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat grote economische dragers zoals de binnensteden, het Heuvelland, de Maas(plassen) en het Designer Outlet Roermond niet worden genoemd. Indiener vindt dat het belang van steden voor de basisvoorzieningen, retail en werkgelegenheid voor de regio meer aandacht moet krijgen in de Omgevingsvisie.	1003

Standpunt GS

Het belang van de steden en stedelijkheid in relatie tot het provinciaal economisch beleid, is opgenomen in het Missiegedreven Economisch Beleidskader. De door de indiener beschreven economische dragers binnensteden en het Designer Outlet Center worden weliswaar in het hoofdstuk 8 Economie niet benoemd, maar zijn in het hoofdstuk 9 Werklocaties wel opgenomen in de beschrijving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist de waarde van de Midden-Limburgse economie, denk aan het Designer Outlet Centrum en de Big Five Natuurgebieden, voor Limburg als geheel. Beide economische dragers zorgen voor bezoekers, werkgelegenheid en een aantrekkelijke leefomgeving. Indiener stelt dat het van belang is deze economische dragers niet alleen te behouden, maar versterkend te laten zijn voor de economische structuur.	1028

Standpunt GS

In het Missiegedreven Economisch Beleidskader zijn de accenten van het provinciaal economisch beleid voor de deze bestuursperiode beschreven. De natuurgebieden zijn beschreven in het onderdeel natuur en in de regionale paragrafen wordt met een verwijzing naar het Designer Outlet Center beschreven dat Roermond haar naam als 'retail capital' wilt behouden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Onderwijs en arbeidsmarkt

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat focussen op innovatie pas zin heeft als de basis op orde is (goede arbeidsmarkt en kwalitatief goed onderwijs).	1016

Standpunt GS

We bedanken de indiener voor de reactie en onderschrijven de reactie. In ons collegeprogramma en het Missiegedreven Economisch Beleidskader hebben wij onze ambitie ten aanzien van een goed

functionerende arbeidsmarkt en kwalitatief goed onderwijs opgenomen. Deze is integraal verwoord in de ambitie in paragraaf 8.2.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist de positie van internationale werknemers. Deze zijn hard nodig voor de economische ontwikkeling van Limburg, mede gezien de demografische ontwikkelingen in Limburg.	2011

Standpunt GS

Wij onderkennen dat het beschikbaar hebben van voldoende gekwalificeerd personeel voor ondernemers cruciaal is, waaronder internationale werknemers. Wij maken met ondernemers waar nodig ruimte voor arbeidsmigratie, met leefbare huisvesting voor tijdelijke arbeidsmigranten en goede integratie van 'nieuwe Limburgers'. In paragraaf 1.2 Toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economie, is dit geduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist het belang om het MBO- en HBO-onderwijs weer naar de binnensteden te brengen (of aldaar te houden), waardoor er meer traffic en jeugdige dynamiek blijft dan wel ontstaat. Dit biedt ook voordelen voor onze horeca in de binnensteden en natuurlijk voor onze detailhandel.	5149

Standpunt GS

De primaire verantwoordelijkheid voor huisvesting MBO- en HBO onderwijs ligt bij de gemeenten. De provincie heeft hierin een hooguit een faciliterende rol. Wij onderkennen wel dat in de toekomst naast de campussen ook in bijvoorbeeld de binnensteden innovatiemilieus kunnen ontstaan, die elkaar en de campussen kunnen versterken. Dergelijke ontwikkelingen hebben toegevoegde waarde voor de structuurversterking en daarmee het vestigingsklimaat van Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de bredere relatie van studenten en (internationale) werknemers met culturele en andere voorzieningen ontbreekt.	1017

Standpunt GS

De primaire verantwoordelijkheid voor huisvesting onderwijs en arbeidsmigranten, in relatie tot culturele en andere voorzieningen, ligt bij de gemeenten en bedrijven, Wij erkennen wel dat stedelijke en grootstedelijke allure onmiskenbaar een factor is die onze provincie aantrekkelijk maakt voor talent.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor om meer in te zetten op een economie en bedrijvigheid die past bij de ontwikkeling van de regionale arbeidsmarkt, het innovatieve karakter van MKB en kennisinstellingen én de mogelijkheden die automatisering, robotisering en digitalisering bieden.	1017

Standpunt GS

Het inzetten op een economie en bedrijvigheid die past bij regio-specifieke kenmerken, ontwikkelingen en kansen onderschrijven wij. De zienswijze zal echter niet overgenomen worden in de Omgevingsvisie Limburg, omdat deze van een ander abstractieniveau is. Wij geven in deze Omgevingsvisie met gefocusseerde campusontwikkelingen invulling aan de zienswijze. In de campus Venlo ligt daarom de focus op agrofood en logistiek, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor vormen van digitalisering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de belemmeringen en barrières van de grensligging voor de arbeidsmarkt onvoldoende naar voren komen. Indiener ziet hier een belangrijke opgave voor de fysieke bereikbaarheid van banen. Indiener stelt dat het verzilveren van grensoverschrijdende agglomeratievoordelen een belangrijke pijler is van de NOVI Zuid-Limburg.	1012, 1013, 3018
Indiener stelt dat zij de centrale positie van de Euregio, gelegen tussen een netwerk van grensoverschrijdende onderwijsinstellingen, als belangrijke impuls voor de ontwikkeling van de Stad Aachen en de regio ziet, ook in relatie tot directe en indirecte werkplekken.	3018

Standpunt GS

De barrières die de grensligging voor de arbeidsmarkt met zich meebrengt zijn op blz. 166 op hoofdlijnen benoemd. Wij blijven daarom inzetten op Grensinformatiepunten (GIP's) en grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling (bijvoorbeeld via 'Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling', SGA). De Omgevingsvisie is echter van een hoger abstractieniveau, waardoor deze voorbeelden niet zijn opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is geïnteresseerd in een intensieve samenwerking met de hogere onderwijsinstellingen in de provincie Limburg (bijvoorbeeld Universiteit Maastricht, Hogeschool Zuyd Heerlen en Brightlands Campussen).	3011

Standpunt GS

We bedanken de indiener voor de reactie en onderschrijven de reactie. In ons collegeprogramma is het voornemen opgenomen voor het sluiten van een bestuursakkoord met kennisinstellingen. Hierin zullen wij verkennen hoe de samenwerking met RWTH kan worden geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambtshalve wijzigingen

Argument
In het hoofdstuk Economie wordt gebruik gemaakt van de term 'arbeidsmigranten'. In de gehele Omgevingsvisie wordt echter gebruik gemaakt van de term 'internationale werknemers'. Om het hoofdstuk Economie op dit onderdeel in lijn te brengen wordt op blz. 60 de term 'arbeidsmigranten' vervangen door 'internationale werknemers'.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 8. Economie, paragraaf 8.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Vrijtijdseconomie:
~~arbeidsmigranten~~ **internationale werknemers**

2.9. Zienswijzen over Hoofdstuk 9: Werklocaties

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af of er onderzoek wordt gedaan naar nieuwe economische werkgebieden indien de logistieke markt instort, de sluiting van de Staatsmijnen indachtig.	5142

Standpunt GS

De logistiek is nog eerder een (te) grote groeiemarkt dan dat er instorting dreigt. Ondanks dat vervoer van goederen altijd zal blijven, zet de provincie in op logistiek die de economische structuur van Limburg versterkt (Missiegedreven Economisch Beleidskader). Concreet betekent dit dat voor nieuwe logistieke bedrijvigheid verwevenheid met maakindustrie, food/agro-sector nagestreefd wordt. Om zo via innovaties een bijdrage te leveren aan een (open) kennis- en logistiek ecosysteem in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener deelt de zorg ten aanzien van de verdozing van Limburg en de aantasting van het landschap waar dit toe heeft geleid. Gezien de hellingsgraden en hoogteverschillen in Zuid-Limburg adviseert indiener om meer te gaan werken met beeldkwaliteitsplannen die de aantasting van vergezichten vanaf verder weg gelegen locaties meenemen in toekomstige afwegingen. Wat indiener nu veel ziet is dat sommige ontwikkelingen kilometers verderop nog zichtbaar zijn wat leidt tot een aantasting van de toeristische beleving en feitelijk een 'industrialisatie' van ons toeristische product.	5149

Standpunt GS

Inrichtingseisen voor werklocaties en beeldkwaliteitsplannen zijn pas aan de orde bij het ontwerp/vaststelling van het gemeentelijk bestemmingsplan. Binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg zijn nieuwe werklocaties niet toegestaan. Aan de randen van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg zijn geen nieuwe werklocaties gepland; dus meer 'industrialisatie' in relatie tot het toeristisch product Zuid-Limburg is niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Grensoverschrijdend aspecten werklocaties

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Er worden werklocaties van meer dan 10 ha voorzien. Indiener stelt dat deze emissies (geluid, geur, stof etc.) kunnen veroorzaken en verzoekt daarom vooraf alle emissie-scenario's te onderzoeken en te borgen dat de gezondheid van inwoners van Duitse grensgemeenschappen niet geschaad wordt.	3007

Standpunt GS

Bij nieuwe werklocaties zullen alle wettelijk verplichte onderzoeken onder andere op gebied van verkeer, milieu en emissies worden uitgevoerd om de gezondheid van omwonenden te waarborgen; dat geldt ook voor de landgrensoverschrijdende effecten voor bewoners aldaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat bedrijventerreinen steeds schaarser worden en is daarom gestart met het opwaarderen van bestaande bedrijventerreinen. Indiener is op dit gebied geïnteresseerd in grensoverschrijdende samenwerking.	3011

Standpunt GS

Omdat het moeilijker wordt ruimte te vinden voor nieuwe bedrijventerreinen ligt de focus op opwaardering van bestaande bedrijventerreinen. Dit sluit aan bij de redeneerlijn van de Omgevingsvisie: eerst bestaand, dan eventueel uitbreiding alvorens nieuw terrein aan te leggen. Wij verkennen graag samen met indiener en andere relevante partijen, ook grensoverschrijdend, welke samenwerking mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt de provincie de in voorbereiding zijnde ontwikkeling van de voormalige vliegbasis in Niederkrüchten-Elmpt (tot bovenregionaal bedrijventerrein) op te nemen in de Omgevingsvisie. Indiener vraagt de rol van de provincie hierin te benoemen in de Omgevingsvisie.	1003, 1029
Indiener vraagt aandacht voor de op handen zijnde ontwikkelingen in het buitenland ter plaatse van de voormalige vliegbasis in Niederkrüchten-Elmpt. De herontwikkeling van deze locatie zal impact hebben op de diverse thema's uit de Omgevingsvisie Limburg, zoals arbeidsmarkt, woonbehoefte en de behoefte aan (grensoverschrijdende) bereikbaarheid. Indiener verzoekt dit in de Omgevingsvisie te vermelden.	1029

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie is aangegeven dat de provincie op ruimtelijk gebied een coördinerende rol heeft in relatie tot afstemming van ruimtelijke plannen die grensoverschrijdende effecten kunnen hebben over en weer. Deze afstemming loopt veelal bilateraal, maar bijvoorbeeld ook via de Nederlands-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening. Met Vlaanderen en Duitsland zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop consultatie van ruimtelijke plannen over en weer dient plaats te vinden. Met Wallonië zijn dergelijke afspraken (vooralsnog) niet gemaakt. Wel gelden uiteraard afspraken op Europees niveau (bijv. ESPOO). Zo ook in het geval van het door indiener genoemde plan voor de vliegbasis in Niederkrüchten-Elmpt (D). Aangezien de Omgevingsvisie een ruimtelijk plan is voor het grondgebied van de provincie Limburg worden geen concrete projecten van of in het aangrenzende buitenland opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwijst naar passage op blz. 66: "Bij de vestiging van.....verplicht te stellen". Indiener vindt dat multifunctionaliteit van gebouwen bevorderd moet worden. Indiener draagt als voorbeelden aan dat er bij de constructie rekening gehouden moet worden van mogelijke plaatsing van zonnepanelen, compartimentering van een nieuw gebouw om eenvoudige opsplitsing mogelijk te maken en in het kader daarvan een strook voor parkeren en verkeersbewegingen aan beide lange zijden. Indiener verzoekt dit op te nemen in de Omgevingsvisie.	1027

Standpunt GS

De inspraakreactie bevat suggesties die voortborduren op de inhoud van de Omgevingsvisie. Inrichtingseisen en bouwvoorschriften zijn aspecten die op locatieniveau relevant zijn en zullen moeten worden geregeld in het bestemmingsplan dan wel de gemeentelijke omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Relatie regionaal beleid werklocaties

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de ontwerp-Omgevingsvisie in paragraaf 20.3 regionale	1024

samenwerking, aangeeft de regionale uitwerkingen (SVWZL en SVREZL) te respecteren. Indiener vindt het wenselijk om deze verbinding ook bij de betreffende thema's terug te laten komen.	
Indiener geeft aan dat de tekst in de ontwerp-Omgevingsvisie niet overeenkomt met SVREZL: blz. 68 onderdeel werklocaties kantoorgebieden 2e aandachtspunt en blz. 175 2e alinea gebiedsprofiel ZL: De vier Brightlands campussen worden nu als concentratiegebieden voor middelgrote kantoren genoemd in één adem met de grootschalige kantoorlocaties in de steden Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen, Weert, Roermond en Venlo. In deze formulering wordt geen koppeling gemaakt met het thema van de campus. Voor de Chemelot campus geldt immers dat er alleen campus (chemie en materialen) gerelateerde kantoren zijn toegestaan.	1024
Indiener geeft aan dat de tekst in de ontwerp-Omgevingsvisie niet overeenkomt met SVREZL: blz. 68 kantoren en winkels op bedrijventerreinen: "Geen zelfstandige kantoren of detailhandel of detailhandel op bedrijventerreinen. In zeer uitzonderlijke gevallen kan hiervan worden afgeweken als dit leidt tot meer kwaliteit en het schrappen van areaal elders". Indiener stelt dat dit nieuw is en niet in lijn met de SVREZL. Indiener vraagt om deze zinsnede te schrappen aangezien dit verwachtingen in de markt kan scheppen die niet wenselijk zijn.	1024
Indiener geeft aan dat de tekst in de ontwerp-Omgevingsvisie niet overeenkomt met SVREZL: blz. 172 gebiedsprofiel Zuid-Limburg 3e alinea: Retailparken als Belvédère, Gardenz en de Makado zoeken naar nieuwe aanvullende functies om op de langere termijn te overleven". Indiener vindt dat Makado in deze opsomming niet thuis hoort. Indiener stelt dat het toevoegen van een zin als 'de evaluatie van de SVREZL zal hier aandacht aan besteden' zeer wenselijk is.	1024

Standpunt GS

In paragraaf 20.3 is verwoord dat wij de regionale samenwerking voor de daar genoemde thema's gezamenlijk zullen herijken en mede in het kader van de inwerkingtreding van de Omgevingswet zullen actualiseren. Daarmee bevestigen wij dat de bestaande regionale uitwerkingen, visies en programma's regionale uitwerkingen zijn van ons provinciaal beleid, totdat deze geactualiseerd worden. Het herhalen hiervan vinden wij ondoelmatig en overbodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Herstructurering werklocaties, multifunctioneel ruimtegebruik

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om zonnepanelen niet alleen voor nieuwe, maar ook voor bestaande bedrijven verplicht te stellen. Indiener verzoekt hierbij om het aanbieden van subsidie.	2014

Standpunt GS

Het is juridisch gezien (er is sprake van reeds eerder verkregen privaat eigendom) niet mogelijk bij bestaande bedrijven zonnepanelen te verplichten. Subsidieregelingen als aanjager om dit te bevorderen (nationaal) zijn er al.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener betreurt het dat in de Omgevingsvisie over het klimaatadaptief maken van bestaande bedrijventerreinen niets is terug te vinden. De stip aan de horizon moet meer zijn dan constateren dat er iets moet gebeuren. Industrierreinen van de toekomst zijn wat betreft de indiener groen en waterhuishoudkundig toekomstbestendig. Indiener roept dan ook op om hierover wel een visie te formuleren, immers van de bedrijventerreinen is 98% bestaand, en 2% nieuw. Het is een gemiste kans wanneer enkel over toekomstige	1015

bedrijventerreinen wordt gesproken, waar overigens via de keur van het waterschap ook al op wordt gestuurd, en 98% links te laten liggen.	
Indiener verzoekt in het kader van multifunctioneel ruimtegebruik om bomen en water- en groen-doorlatende verharding verplicht te stellen op parkeerterreinen.	2014

Standpunt GS

Deze Omgevingsvisie is een ruimtelijk plan waar iets wel of niet mogelijk is: per definitie zijn dat nieuwe ontwikkelingen/uitbreidingen. Maar in deze Omgevingsvisie geven we ook aan dat (bestaande) bedrijventerreinen meervoudig ruimtegebruik mogelijk kunnen maken (o.a. energie) en kunnen bijdragen aan het voorkomen van wateroverlast en droogte, naast bevorderen van biodiversiteit en veiligheid. Voor uitvoeringsaspecten zijn er andere beleidsprogramma's aangaande energie, water en circulaire economie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de provincie niet alleen een faciliterende rol moet vervullen bij de herstructurering van werklocaties, maar ook financiële ondersteuning zou moeten bieden.	1003
Indiener vraagt de provincie met een programma inclusief financiële middelen te komen om invulling te geven aan de circulaire economie en zorgvuldig ruimtegebruik.	1004
Indiener verzoekt de provincie meer ambitie te tonen in de eigen bijdrage en rol om de herstructurering van verouderde werklocaties aan te pakken. Indiener vindt het onterecht dat de provincie slechts een faciliterende rol overweegt en de gemeenten aan zet worden geacht, gezien het belang van de opgave en het feit dat gemeenten vaak niet over voldoende financiële middelen of spankracht beschikken.	1011
Indiener stelt dat het onderwerp herstructurering bedrijventerreinen verder is afgezwakt in vergelijking met de concept Omgevingsvisie. Indiener stelt dat in de concept Omgevingsvisie werd beschreven dat de provincie een nadrukkelijke rol overweegt, maar dat in de ontwerp-Omgevingsvisie de provincie een faciliterende rol voor zich ziet weggelegd.	1020
Indiener verwijst naar passage op blz. 67: "Het in stand houden van.....faciliterende rol overwegen". Indiener vindt dat hier een (financieel) stimulerende rol van de provincie wenselijk en noodzakelijk is.	1027
Indiener geeft aan dat er wordt gesignaleerd dat vanuit het oogpunt van circulariteit en optimaal ruimtegebruik, multifunctioneel ruimtegebruik en herstructurering kansen bieden. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat dit meestal niet financieerbaar is, en dat gemeenten in een dilemma terecht kunnen komen: aanleg nieuwe bedrijventerreinen versus herstructurering. Met deze constatering wordt vervolgens niets gedaan. De keuze in de praktijk, noodgedwongen, zal snel op uitbreiding vallen. Indiener stelt dat als de provincie circulaire economie en optimaal ruimtegebruik daadwerkelijk voorop wil stellen, hier ook een programma incl. middelen aan gekoppeld zal moeten worden. Dit wringt ook met het doorlopen van de voorkeursvolgorde-stappen (bestaand/nieuw aansluitend/buiten). De eerste stap kun je in geval van herstructurering (hetgeen bij een toenemend aantal terreinen het geval is), in verband met het niet kunnen financieren overslaan. Resteert uitbreiding aan de bestaande terreinen of op een andere locatie. Dit conflicteert met de uitgangspunten van circulariteit en optimaal ruimtegebruik.	1030

Standpunt GS

Deze Omgevingsvisie is een ruimtelijk plan, waarin de provincie ook haar rol opvattingen aangeeft, van agenderend, via faciliterend tot stimulerend, meesturend en verbindend. Een eventuele opgave waarvoor aanvullend financieel instrumentarium nodig zou zijn, vereist afspraken (programmatisch of projectgewijs) via andere beleidskaders dan deze Omgevingsvisie. Bijvoorbeeld beleidsprogramma's aangaande energie, water en circulaire economie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt expliciet aandacht voor het midden en kleinbedrijf (MKB) en de herstructurering en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen. Men verwacht dat de provincie hierin ook een actieve rol zal nemen en niet alleen aandacht heeft voor grote bedrijven, campussen, vliegveld en Einstein Telescoop.	1008

Standpunt GS

Aanhaking van (regionaal) MKB is concreet benoemd onder Economie; van verduurzaming, kwaliteitsverbetering en herstructurering van bedrijventerreinen is het belang aangegeven en benoemd dat de provincie daar een faciliterende rol wil spelen. Dat kan programmatisch via het beleidskader Circulaire Economie of projectgewijs via concrete afspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat in de Omgevingsvisie meer aandacht nodig is voor de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen, gericht op kwaliteitsverbetering en verduurzaming.	1012, 1013, 2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106

Standpunt GS

We onderstrepen het belang van bestaande bedrijventerreinen: het belang van verduurzaming (hoofdstuk Economie) en kwaliteitsverbetering c.q. herstructurering van bedrijventerreinen (hoofdstuk Werklocaties) is aangegeven en er is benoemd dat de provincie daar een faciliterende rol wil spelen. Dat kan programmatisch via het beleidskader Circulaire Economie of projectgewijs via concrete afspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Uitbreiding werklocaties / bedrijventerreinen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwijst naar passage op blz. 66: "We kiezen voor compacte werklocaties.....andere buiten stedelijke locaties". Indiener is van mening dat er ruimte moet blijven voor uitbreiding van bestaande terreinen die niet gelegen zijn in stedelijk gebied. Indiener geeft aan dat Echt-Susteren buiten de definitie stedelijk gebied valt.	1027

Standpunt GS

In de passage over mogelijkheden tot uitbreiding van werklocaties geven we een verduidelijking waarin wordt beschreven dat "Wanneer dit niet mogelijk is, sturen we op uitbreiding aan de grenzen van enkel bestaande werklocaties". We begrijpen dat de beschrijving in de voorkeursvolgorde tot verwarring kan leiden. We stellen daarom voor om beide tekstpassages met elkaar in overeenstemming te brengen en te verduidelijken dat het ontwikkelingen aansluitend aan bestaande werklocaties betreft. Middels een bredere ambtshalve wijziging (zie onderaan dit hoofdstuk) is dit reeds voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven. (zie ambtshalve wijziging aan het einde van hoofdstuk werklocaties).

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet een gezamenlijke opgave voor het bepalen van nieuwe locaties voor bedrijventerreinen voor grootschalige productielocaties en/of logistieke terreinen van meer	1009, 1017, 1025

dan 10 ha. Het bepalen van een specifieke locatie is daarbij primair een gemeentelijke of intergemeentelijke aangelegenheid. Volgens de indiener is de provinciale rol hierbij secundair als het aankomt op de regie over de verdeling van de programmatische vraag.	
--	--

Standpunt GS

Indien bezwaar van indieners betrekking heeft op de ondermaat van 10 ha, is al ambtshalve geconstateerd dat hier abusievelijk een te klein getal is aangegeven. De provincie kiest bewust voor regievoering bij grootschalige locaties, Hogere Milieucategorien (HMC)- en logistieke terreinen die gezien hun omvang en impact per definitie een gemeente- en regio-overstijgend effect hebben. Ook om vanuit onze monitoringsrol zowel te waken voor versnippering van het aanbod alsook overprogrammering te voorkomen. Voorgesteld wordt om de betreffende passage aan te passen op afmeting (70 hectare bruto) en 'bovenregionale afstemming'.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje bedrijventerreinen, tweede bullet:

Wij nemen de regie als het gaat om het bepalen van nieuwe locaties voor bedrijventerreinen voor grootschalige productielocaties van meer dan ~~40 hectaren~~ **70 hectaren bruto**, met bedrijvigheid van de hogere milieu categorieën en/of logistieke terreinen. De reden hiervoor is dat ~~deze nationaal en internationaal opererende bedrijven op bovenregionale schaal locaties zoeken~~ **de ontwikkeling van een dergelijk terrein een bovenregionale afweging vereist.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Blz. 65: "hoe compacter de werklocaties, hoe beter de omgevingskwaliteit". Bij stap 2 wordt het bestaande terrein uitgebreid, hetgeen dus conflicteert met dit uitgangspunt en ten koste gaat van de omgevingskwaliteit. Indiener zou eerder pleiten voor maatwerk. In bepaalde gevallen zal aansluiting, afhankelijk van de ligging van het terrein, juist een sterkere aantasting van de omgeving kunnen betekenen. Ook moeten snelweglocaties in verband met ontsluiting, congestie en druk op de omgeving niet worden uitgesloten. Per geval bekijken dus.	1030

Standpunt GS

We maken gebruik van de redeneerlijn: eerst benutten ruimte op bestaande terreinen, dan uitbreiding/ontwikkeling grenzend aan bestaande terreinen alvorens mogelijkheden voor nieuwe locaties elders buitenstedelijk te benutten. Bij het volgen van deze lijn moet er uiteraard rekening gehouden worden met de situatie ter plaatse. Iedere uitbreiding of nieuw terrein vereist een (aangepast) bestemmingsplan waarbij alle effecten op de omgeving (milieu, verkeer/infra, emissies, wonen etc.) worden afgewogen of het ter plekke ook mogelijk is of gemaakt kan worden. In die zin is er altijd sprake van maatwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de Omgevingsvisie meer ruimte moet bieden aan gemeenten om nieuwe werklocaties te realiseren voor bijvoorbeeld lokaal/regionaal gebonden MKB.	1003
Indiener verwijst naar passage op blz. 63: "Er is een behoorlijke voorraad.....multifunctioneel ruimtegebruik en herstructurering bieden hier kansen". Indiener vindt dat, naast herstructurering, er behoefte blijft aan kleinschalige uitbreidingen van bedrijventerreinen op lokaal niveau. Indiener verzoekt om beleidsruimte te bieden op dit onderdeel.	1027
Indiener vindt dat overloop van beschikbare ruimte eenzijdig wordt bekeken. Indiener geeft aan dat ruimte op besloten terrein kan liggen en niet alle typen ondernemerschap toelaat. Indiener is van mening dat op lokaal niveau ook behoefte ontstaat voor kleine uitbreidingen door uitbreiding van kleine kavels. Indiener constateert dat dit in 'waar kiezen wij voor' wordt beschreven. Indiener verzoekt ook bij de inleidende tekst een	

nuancering aan te brengen.

Standpunt GS

De Omgevingsvisie geeft aan dat de provincie enkel de regie neemt boven een bepaalde bruto-omvang van plannen en voor een bepaald type terrein. Juist voor uitbreiding/nieuw van kleinere terreinen voor lokaal/regionaal gebonden MKB staat er dat "Gemeenten hierbij als eerste partij aan zet zijn, maar wel in onderlinge regionale afstemming". Uiteraard wel volgens de redeneerlijn: behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener vraagt om verduidelijking van de zin "Specifiek ten aanzien van logistieke bedrijvigheid is nieuwvestiging mogelijk voor bedrijven die van 'toegevoegde waarde' zijn voor onze economische structuur". De indiener stelt hierbij de volgende vragen: Hoe wilt u dat beoordelen? Welke beleidsterreinen zijn daarbij van belang? Op welke wijze houdt u rekening met de aanpassingen in de (ontwerp)NOVI-teksten met betrekking tot dit onderwerp?	1009

Standpunt GS

De toegevoegde waarde van logistieke bedrijvigheid betekent dat het dient aan te sluiten bij de Limburgse missies ("Limburg gezond en energiek"), zoals die in het Missiegedreven Economisch Beleidskader zijn omschreven. Concreet betekent dit voor nieuwe logistieke bedrijvigheid dat die gericht dienen te zijn op verwevenheid met maakindustrie, food/agro-sector en via innovaties een bijdrage willen/kunnen leveren aan een (open) kennis- en logistiek ecosysteem. Naast ruimte zijn beleidsterreinen als arbeidsmarkt, duurzaamheid/energie, mobiliteit en milieu van belang. Voor zover relevant hebben wij aanpassingen in de NOVI verwerkt in de Omgevingsvisie, waarbij provincies via een eigenstandige afweging aanvullende aspecten in hun ruimtelijk plannen kunnen opnemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Detailhandel / winkelgebieden

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat bij detailhandel vooral de focus wordt gelegd op de centra. Een link naar dorpen en kernen wordt gemist. In het kader van de leefbaarheid is het ook van belang dat daar winkels gevestigd kunnen blijven.	1031

Standpunt GS

Wij steunen en stimuleren gemeenten bij het compacter maken en kwalitatief versterken van de bestaande winkelgebieden in zowel de steden als de landelijke gebieden (dorpen en kernen). Dit in het verlengde van de reeds lopende (inter-)gemeentelijke visievorming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwijst naar passage op blz. 69: "We moeten een goede balans.....thuishoren in stadscentra". Indiener vindt dat, voor concepten die meer ruimtebeslag nodig hebben dan in de stadscentra voorhanden is, ook ruimte moet zijn op grootschalige winkelgebieden aan de randen van steden.	1027
De passage "We moeten een goede balans vinden tussen de winkelvoorraad in de grootschalige winkelgebieden zoals meubel-, huis-en-tuin-boulevards en outletcentra aan de rand van de steden, in de binnensteden en in de dorpskernen en wijken" mag wat indiener betreft wat meer nuancering.	1031

Indiener heeft kritiek op grootschalige detailhandelslocaties buiten de stadscentra die substantiële grensoverschrijdende koopkrachtstromen genereren en stelt daarom voor de verdere ontwikkeling van grootschalige, solitaire detailhandelslocaties buiten de stadscentra te beperken tot locaties met een lokaal verzorgingsgebied.	3002
Indiener uit zorgen over de mogelijke toename van grootschalige winkelcentra of – gebieden en grensoverschrijdend kooptoeisme, voor zover de realisatie van deze centra of gebieden plaatsvindt zonder afstemming met de Duitse gemeenten nabij de grens en de verantwoordelijke Landesplanung in Nordrhein-Westfalen.	3007
In verband met de koopkracht die uit Duitsland wordt gehaald door het grote aantal Limburgse winkellocaties, zou de indiener het een goede ontwikkeling vinden als er geen winkellocaties buiten de steden meer gerealiseerd worden.	3010
Indiener onderschrijft het zoeken naar een goede balans tussen winkelvoorraad in de grootschalige winkelgebieden aan de randen van de steden aan de ene kant en de binnensteden en dorpskernen/wijken aan de andere kant.	5149

Standpunt GS

Nieuwe grootschalige winkelgebieden zijn niet aan de orde gezien de overmaat aan winkels. Daarom streven wij naar een goede balans tussen de winkelvoorraad in de diverse soorten winkelgebieden. Zie voor grensoverschrijdende samenwerking (algemeen) de antwoorden op zienswijzen Omgevingsvisie proces met betrekking tot Euregionale samenwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist bij thema werklocaties de transformatieopgave in (aanloop)straten en (historische) linten. Hiervoor moeten programmatische en functionele uitdagingen worden aangegaan.	1012, 1013

Standpunt GS

Wij steunen en stimuleren gemeenten bij het compacter maken en kwalitatief versterken van de bestaande winkelgebieden in zowel de steden als de landelijke gebieden (dorpen en kernen). Dit in het verlengde van de reeds lopende (inter-)gemeentelijke visievorming. Het aangaan van programmatische en functionele uitdagingen hoort daarbij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Kantoren

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener citeert de passage over kantoorgebouwen: "Net zoals bij winkels, kan de functiewijziging van (voormalige) grootschalige kantoorgebouwen alleen als hier een integrale afweging aan vooraf gaat. Grote leegstaande, verloederde kantoorgebouwen die de leefomgeving aantasten en waarin geen ander programma gerealiseerd kan worden, worden gesloopt. Dit brengt een financiële uitdaging met zich mee." Indiener vraagt zich af of hier wordt gedacht aan een sloopfonds. Indiener is van mening dat de provincie hier een belangrijke voortrekkersrol in zou kunnen spelen.	1031

Standpunt GS

Deze Omgevingsvisie is een ruimtelijk plan, waarin de provincie ook haar rol opvattingen aangeeft, van agenderend, via faciliterend tot stimulerend, meesturend en verbindend. Een eventuele opgave waarvoor aanvullend financieel instrumentarium nodig zou zijn, vereist afspraken (programmatisch of projectgewijs) via andere beleidskaders dan deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener onderschrijft dat kantoren zoveel mogelijk gesitueerd moeten worden op de daarvoor aangewezen concentratielocaties. Ook kan indiener zich vinden in het (bij hoge uitzondering) toestaan van kantoren die leiden tot meer kwaliteit. Wij denken hierbij aan historisch gegroeide situaties die een extra kantorenmilieu toevoegen. Indiener denkt daarbij aan een specifieke locatie die voorziet in de behoefte van bedrijven die zich willen profileren op een zichtlocatie langs de snelweg. De huidige concentratielocaties bieden daartoe geen mogelijkheid. Indiener geeft aan met het schrappen van areaal elders al een aantal jaren succesvol actief te zijn. Diverse kantoren zijn inmiddels getransformeerd naar andere functies. Indiener gaat hier graag met de provincie over in gesprek.</p>	1030

Standpunt GS

We vinden het fijn dat indiener onderschrijft om kantoren in concentratielocaties te situeren. Bestaande functionerende kantoren worden uiteraard gerespecteerd, maar gezien structurele aspecten (minder vraag naar meters) en kwaliteitsaspecten (verduurzaming, energielabels en verschuiving van werk- naar ontmoetingsfunctie) kiezen wij voor focus op centrumgebieden en aanpalende stationsomgevingen in stedelijke centra en geen (nieuwe) snelweglocaties. Verder verkennen wij graag samen met indiener de ambities en ervaringen om kantoren te transformeren naar andere functies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambtshalve wijzigingen

Argument
<p>De ontwerp-Omgevingsvisie lag reeds ter inzage toen bleek dat de definitief vastgestelde teksten van de Nationale Omgevingsvisie aangaande de trapsgewijze redeneerlijn voor werklocaties alsnog aangepast waren. Via deze ambtshalve wijziging laten we de Omgevingsvisie tekst weer aansluiten bij de tekstpassages van het Rijk op dit onderdeel.</p>

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Bedrijventerreinen, eerste bullet:

Van:

~~We hanteren de voorkeursvolgorde volgens de NOVI: 1. gebruik ruimte op bestaande terreinen; 2. ontwikkeling nieuwe terreinen aansluitend aan stedelijk gebied; 3. andere buitenstedelijke locaties. Hiermee sluiten we niet alleen aan bij de nationale lijn (NOVI), maar ook bij onze eigen 'Limburgse principes', met name de principes 'meer stad, meer land' en 'zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden'.~~

Naar:

We hanteren de redeneerlijn "behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw", om zo zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik te stimuleren. Dit betekent concreet: 1. de behoefte aantonen; 2. (her)gebruik ruimte op bestaande, evt. te herstructureren terreinen; 3. ontwikkel nieuwe terreinen aansluitend aan bestaande werklocaties; 4. mogelijk andere buitenstedelijke locaties, mits gemotiveerd, te ontwikkelen. Hierbij sluiten we ook bij onze eigen 'Limburgse principes', met name de principes 'meer stad, meer land' en 'zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden'. Ergo..

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Bedrijventerreinen, eerste bullet:

Pas als dit geen oplossing biedt, bekijken we in overleg met de gemeenten de ~~derde~~ vierde stap: de mogelijkheden voor nieuwe locaties voor bedrijventerreinen.

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Logistiek, eerste alinea:

Ook voor het uitbreiden ... **sluiten we aan bij de voorkeursvolgorde volgens de NOVI: na aangetoonde behoefte (1) vestiging in eerste instantie op bestaande, eventueel te herstructureren bedrijventerreinen (2), indien niet haalbaar dan concentreren in aantal vooraf aangewezen nationale en bovenregionale clusters langs corridors; in Limburg ligt de focus geldt de voorkeursvolgorde volgens de NOVI. De focus ligt daarbij op de Limburgse multimodale hotspots die zich bevinden in Venlo-Venray en Sittard-Geleen/Stein/ Beek. Hier komen meerdere vervoersmodaliteiten (spoor, weg, water, lucht) bij elkaar en is overslag mogelijk (3). Aanvullend op deze treden uit de NOVI houden wij vast aan een extra trede: indien ook trede 3 niet haalbaar is, dan gemotiveerd eventueel andere buitenstedelijke locaties in clusters langs corridors (4). De reden hiervoor is gelegen in het mogelijk maken van combinaties van logistieke functies aan regionaal gebonden maakindustrie. In de uitvoeringsagenda NOVI 2021-2024 wordt deze optie benoemd.**

Weghalen ~~doorgestreepte~~ tekst uit hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Logistiek, tweede alinea:

~~Ook voor het uitbreiden van de logistieke vestigingsmogelijkheden geldt de eerder genoemde voorkeursvolgorde in drie stappen. De focus ligt daarbij op de Limburgse multimodale hotspots Venlo-Venray en Sittard-Geleen/Stein/Beek. Hier komen meerdere vervoersmodaliteiten (spoor, weg, water, lucht) bij elkaar en is overslag mogelijk.~~

Argument
Tekst in ontwerp-Omgevingsvisie verduidelijken.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Bedrijventerreinen:

Van: ~~We verkennen bijvoorbeeld de mogelijkheden om bij grote logistieke hallen en bedrijfsgebouwen het plaatsen van zonnepanelen verplicht te stellen.~~

Naar: **We verkennen bijvoorbeeld de mogelijkheid om bij grote logistieke hallen en bedrijfsgebouwen het plaatsen van zonnepanelen verplicht te stellen via een juridische verankering in de omgevingsverordening.**

2.10. Zienswijzen over Hoofdstuk 10: Mobiliteit

Mobiliteitstransitie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat rol van mobiliteit en de benodigde mobiliteitstransitie in het versterken van de (grensoverschrijdende) agglomeratiekracht niet helder is benoemd. De indiener stelt dat, zoals aangegeven in de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg, de mobiliteitstransitie niet enkel een onderdeel is van de opgave maar tegelijkertijd bijdraagt aan de oplossing van andere opgaven (zoals klimaat, het tegengaan van segregatie en het verbinden van knooppunten in Zuid-Limburg).	1010

Standpunt GS

Wij verzoeken u hoofdstuk 10 in samenhang te lezen met hoofdstuk 19 van de Omgevingsvisie en met het Plan van Aanpak NOVI-gebied Zuid-Limburg, waaraan onder meer vertegenwoordigers van de ministeries van BZK en EZK, Zuid-Limburgse steden, Parkstad, Middengebied Zuid-Limburg en provincie hebben meegewerkt en waarvan de inhoud de komende maanden breed gedeeld wordt met en ter verdere uitwerking voorgelegd wordt aan de partners in de (Eu)regio. Bovendien is de door u genoemde Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg uiteraard zowel ook een bouwsteen voor de Omgevingsvisie als een uitwerking daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Openbaar vervoer

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat, ondanks alle innovatieve vormen van mobiliteit, auto en openbaar vervoer vaak de enige échte alternatieven zijn in het landelijk gebied. En verder dat het openbaar vervoer al jaren verschaalt als gevolg van marktdenken en de wijze van (provinciaal) aanbesteden, waardoor de mobiliteit van de bewoners in de kleine landelijke kernen fors inboet. Ook vanuit het streven naar een inclusieve samenleving dient in dezen meer nadruk te liggen op een betrouwbaar en betaalbaar openbaar vervoer en een goede ontsluiting van de kleine kernen.	1007

Standpunt GS

We zijn ook van mening dat landelijke gebieden op een juiste maar ook toekomstvaste manier moeten worden ontsloten. Juist om een betrouwbare en betaalbare vorm van mobiliteit te kunnen blijven bieden, kijken we verder dan de klassieke oplossingen zoals het OV en de auto. Dit bereiken we door slimme keuzes te maken waarbij we ook kijken naar innovatieve vormen van (aanvullende) mobiliteit. Dit is een van de belangrijkste kernpunten uit het OV Ontwikkelplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Internationale en regionale verbindingen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt in het kader van openbaar vervoer en grensoverschrijdende treinverbindingen aandacht voor het doorrijden van de stoptrein van Kerkrade Centrum naar Kerkrade-West, zoals ook in de huidige OV concessie van Arriva als optie is opgenomen, en vindt dat de mogelijkheid om de spoorlijn op langere termijn door te trekken naar bedrijventerrein Avantis en Aken behouden dient te blijven.	1008

Standpunt GS

Met betrekking tot de Avantislijn hebben Provinciale Staten in het kader van het integraal programma mobiliteitsopgaven Limburg (IPML) bij besluit van 14 februari 2020 besloten het project te beëindigen.

Met betrekking tot de mogelijkheid de stoptrein van Kerkrade Centrum door te trekken naar Kerkrade-West verwijzen wij naar de Mobiliteitsverkenning Regio Parkstad - Stadt Aachen, waarin de provincie, de regio en de betrokken gemeenten actief participeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Met het oog op een betere ontsluiting van de regio per spoor zet indiener zich in voor netwerken van spoorgebonden routes. In dat kader ondersteunt indiener ook plannen voor de grensoverschrijdende spoorverbinding 'Via Avantis'. Indiener ziet een verdere promotie van internationale spoorverbindingen als een belangrijke taak.	3011

Standpunt GS

Ook de provincie ziet een verdere promotie van internationale spoorverbindingen als een belangrijke taak. We blijven ons samen met de euregionale partners, waaronder NVR, inzetten voor verbetering van de internationale treinverbinding met Aken via Herzogenrath. Met betrekking tot de Avantislijn hebben Provinciale Staten bij besluit van 14 februari 2020 besloten het project Avantis te beëindigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener adviseert om de mogelijkheden voor OV, de aanleg van grensoverschrijdende fietsverbindingen en de bereikbaarheid van bedrijventerreinen voor OV en fiets als alternatief voor de auto, in het thematische deel bij mobiliteit en werklocaties op te nemen.	1008

Standpunt GS

De Omgevingsvisie heeft als strategische lange termijn visie een hoger abstractieniveau. Voor een meer gedetailleerde uitwerking van het thema mobiliteit en de door u genoemde aspecten verwijzen wij naar (de uitwerking/uitvoering van) het Mobiliteitsplan "Slim op weg naar morgen" (2018) of bijvoorbeeld het Uitvoeringsprogramma Fiets. Deze zijn een onderdeel van de planstructuur van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener onderschrijft het belang van de treinverbinding Eindhoven-Düsseldorf voor personenvervoer, mits deze geen belemmering vormt voor Regionalexpress 13. Indiener geeft aan dat het in stand houden van de huidige treinverbindingen van verschillende Duitse kernen van fundamenteel belang is.	3010

Standpunt GS

Goede grensoverschrijdende verbindingen, waaronder de treinverbinding Eindhoven-Düsseldorf, zijn reeds lang een speerpunt van de provincie en het verheugt ons dat u het belang van de treinverbinding onderschrijft. We begrijpen dat het instandhouden van de RE13 voor u van fundamenteel belang is. We kunnen er echter alleen kennis van nemen, omdat de verdere uitwerking van de verbinding geen bevoegdheid van de provincie Limburg is. Niettemin zullen we uw zorgen aan de bevoegde autoriteiten kenbaar maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener heeft belangstelling voor de verdere ontwikkeling c.q. optimalisatie van	3010

grensoverschrijdende snelle busverbindingen.	
--	--

Standpunt GS

De verbetering van het grensoverschrijdend openbaar vervoer per bus is een van de doelstellingen uit het provinciale mobiliteitsplan Slim op weg naar morgen. Vanwege het grensoverschrijdende karakter betreft het hierbij, op Nederlands grondgebied, OV anders dan bij concessie. Voor verdere ontwikkeling of optimalisatie staan wij open, rekening houdend met hetgeen de wetgevingen in beide landen wel en niet mogelijk maken. Gezien het abstractieniveau van de Omgevingsvisie achten wij het zinvoller u in voorkomende gevallen op casusniveau te benaderen, zoals dat omgekeerd uiteraard ook mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Met betrekking tot de genoemde spoorverdubbeling van de spoorlijn Kaldenkirchen-Dülken, geeft indiener aan dat zij hier voorstander van is, mits er geluidsbeschermingsmaatregelen getroffen worden over het gehele tracé. Indiener is echter geen voorstander van het realiseren van een verbindingsovergang in Viersen, in verband met het geringe verkeerskundige nut en de aanzienlijke belasting voor de omgeving.	3010

Standpunt GS

We zijn blij dat u het belang van de spoorverdubbeling van de spoorlijn Kaldenkirchen-Dülken onderschrijft. Van uw standpunt nemen we kennis. De nadere uitwerking van het project bij de door u genoemde punten is echter een bevoegdheid van de Duitse autoriteiten, niet van de provincie Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wijst op een tweetal grensoverschrijdende spoorprojecten met het verzoek om hieraan gepaste aandacht te besteden. Het gaat om de volgende spoorprojecten: <ul style="list-style-type: none">- Aachen-Richterich – Bedrijventerrein Avantis – Kerkrade (Nieuwbouw)- Mönchengladbach hoofdstation – Wegberg-Dalheim – Roermond (reactivering spoorverbinding voor goederenverkeer, 'IJzeren Rijn' en voor personenverkeer).	3016

Standpunt GS

Met betrekking tot de Avantislijn hebben Provinciale Staten bij besluit van 14 februari 2020 besloten het project te beëindigen.

Voor 3RX/IJzeren Rijn is door België/Vlaanderen in 2016 een haalbaarheidsstudie uitgevoerd, waar Nederland en Duitsland ook hun inbreng in hebben kunnen leveren. Op grond daarvan wordt thans een MKBA (Maatschappelijke Kosten Baten Analyse) uitgevoerd, waarvan de uitkomsten eind 2021 worden verwacht. Pas daarna ligt er materiaal om als betrokken (drie) landen in gesprek te gaan. In die gesprekken zal de uitspraak van het Hof van Arbitrage worden betrokken alsmede de MKBA. Op dit moment liggen er geen concrete voorstellen voor en is een standpuntbepaling nog niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat u streeft naar betere OV verbindingen met grote steden in het omliggende buitenland. Het is indiener niet duidelijk of u dan ook doelt op een betere connectiviteit met de luchthavens van deze steden. Zo niet, dan wil indiener daar op deze	5149

plaats voor pleiten. Een directe OV verbinding met Brussel-Zaventem en Düsseldorf International heeft immers een ongekend positieve impact op Zuid-Limburg als zakelijke en toeristische destinatie.	
--	--

Standpunt GS

We danken u voor uw standpunt. Het is correct dat bij betere OV-verbindingen met grote steden in het omringende buitenland een betere connectiviteit met de luchthavens van grote toegevoegde waarde is. Voor de realisatie zijn we echter vooral afhankelijk van de buitenlandse OV-autoriteiten. Uit onderzoeken weten we dat reizigers een enkele overstap bij betrouwbare snelle verbindingen accepteren. We zouden al zeer geholpen zijn met betere OV-verbindingen met grote steden in het omliggende buitenland. Als daarbij ook een luchthaven wordt aangedaan is dat meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener onderschrijft het belang van internationale treinverbindingen. Indiener wenst in de Omgevingsvisie de ondersteuning van de provincie voor de intercity Den Haag – Eindhoven – Heerlen Aken.	1012, 1013

Standpunt GS

We danken u voor uw steun. Onze eerste prioriteit gaat uit naar de verbinding Eindhoven-Heerlen-Aken. Doortrekken naar de Randstad is een aantrekkelijke optie, waarvoor de lead echter niet bij de provincie ligt. Uiteraard zullen wij ons inspannen voor alle opties die internationale treinverbindingen (verder) optimaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt in het licht van de ambitie voor een daily urban system dat de inzet op luchtvaartconnectie ten koste gaat van goede, realistische treinverbindingen met bijvoorbeeld het te weinig geïncorporeerde buitenland.	2012

Standpunt GS

Deze twee ambities hoeven elkaar niet uit te sluiten. We zetten in op een luchtvaartconnectie en tegelijkertijd op goede, realistische treinverbindingen. Bij luchtvaartconnectie ligt de nadruk op vrachtvervoer en logistiek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener stelt dat het wenselijk is een kader te definiëren voor de sociale mobiliteit om zo de grensoverschrijdende verbinding te verbeteren. Indiener stelt dat naast bestaande infrastructuur (auto en rail) en uitbreiding daarvan ook de nieuwe mogelijkheden van digitalisering benut kunnen worden.	3018

Standpunt GS

We hebben met instemming kennis genomen van uw opmerking. Zoals we beschrijven in hoofdstuk 10.2 willen we een Limburg dat uitstekend bereikbaar is voor alle mensen, voor goederen en informatie, mede door een goede aansluiting op (eu)regionale netwerken, waaronder digitaal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Grensoverschrijdende effecten

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de genoemde ontwikkelingen mogelijk leiden tot een toenemende druk op de infrastructuur. Indiener wijst op een raadsbesluit tegen intensief gebruik van goederenvervoer per spoor (toegevoegd als bijlage). Indiener dringt er daarom op aan om in het verdere proces rekening te houden met de gevolgen van een toename van het goederenvervoer (met name per spoor) voor de indiener en haar inwoners. Indiener wenst meegenomen te worden in de besluitvorming hieromtrent.	3002

Standpunt GS

De provincie Limburg participeert actief in de processen met betrekking tot goederenvervoer per spoor en brengt daarin economische, bereikbaarheids- en ruimtelijke belangen in en stemt daarin af met lokale overheden in Limburg en in aangrenzende regio's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Mobiliteitsknelpunten

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de provincie om het mobiliteitsknelpunt i.r.t. retail Roermond op te nemen.	1003
Indiener stelt dat problemen in het kader van de doorstroming van het autoverkeer op de A73 leiden tot het uitwijken van het verkeer naar de N271, wat leidt tot problematiek op het gebied van onder meer bereikbaarheid, betrouwbaarheid, economische schade, milieuschade en leefbaarheid. Indiener zou het dan ook op prijs stellen als dit knelpunt benoemd wordt in de Omgevingsvisie.	1011
Indiener vraagt aandacht voor een goede oost-westverbinding van de A73 naar het achterland, met name de verbinding A73-Mook-Groesbeek. Indiener stelt dat de bestaande verbindingen onvoldoende ingericht zijn voor de hoeveelheid (vracht)verkeer.	1011

Standpunt GS

De Omgevingsvisie heeft een dusdanig abstractieniveau dat hierin geen specifieke mobiliteitsknelpunten benoemd zijn. De provincie monitort op basis van de doelen van het Mobiliteitsplan en kijkt ook (samen met gemeenten) periodiek vooruit op basis van prognoses. In dit verband kunnen knelpunten gesignaleerd worden, ook in relatie tot sluipverkeer en leefbaarheid en de ontwikkeling van retail Roermond. Het is dan denkbaar dat verdiepend onderzoek plaatsvindt om de ernst van het knelpunt en mogelijke oplossingen in beeld te brengen, uiteraard in samenspraak met de betreffende gemeenten. Om de mate van prioriteit te bepalen worden deze oplossingen vervolgens alsnog getoetst aan de criteria zoals deze zijn neergelegd in het IPML.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in de Omgevingsvisie de A79 in het kader van de verbetering van de doorstroming op de rijkswegen.	1012, 1013

Standpunt GS

In de voorliggende Omgevingsvisie zijn enkele specifieke snelwegen benoemd waarvan we weten dat er (op delen) structurele vertraging is of verwachten dat er op termijn structurele vertraging zal optreden. Op de A79 is naar onze inzichten geen sprake van structurele vertragingen. Wel zullen we deze tekst algemener verwoorden, omdat knelpunten en de wijze hoe we knelpunten bepalen zich na verloop van tijd kunnen ontwikkelen. De provincie monitort op basis van de doelen van het Mobiliteitsplan en kijkt ook (samen met regio's/ gemeenten) periodiek vooruit op basis van prognoses. In dit verband kunnen nieuwe knelpunten gesignaleerd worden.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?:

~~We streven naar een betere doorstroming op de A2, A67 en A76 en op de A73 ter hoogte van Venlo.~~
We streven naar een goede doorstroming op het Limburgse hoofdwegennet.

Specifieke ontwikkelingen / gebieden

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener verzoekt de provincie om de doorontwikkeling van de Maaslijn een nadrukkelijker plek te geven in de Omgevingsvisie in het kader van het bereikbaar maken van opleidings- en stageplaatsen. De indiener ziet de Maaslijn en stations als de verbinding naar Venlo, Maastricht, Nijmegen en de Brainportregio.	1009

Standpunt GS

De Maaslijn is een belangrijke corridor voor de verbinding tussen Zuid- en Oost Nederland. Dat geldt zowel voor de bereikbaarheid van opleidingen, als voor economisch- en woon-werkverkeer. Dit belang wordt verankerd in het Toekomstbeeld OV2040. Streven blijft gericht op integrale verdubbeling van de Maaslijn, zodat er op termijn een systeem van stop- en sneltreinen/IC's mogelijk wordt. Om een completer beeld te geven van de ontwikkelingen m.b.t. treinverbindingen, voegen we de doorontwikkeling van de Maaslijn toe aan de tekst van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?, als vijfde bullet:

Met het oog op een verdere ruimtelijk-economische vervlechting tussen zuid- en oost-Nederland, en de bereikbaarheid van wonen, onderwijs en economische clusters daarbinnen blijft ons streven gericht op integrale verdubbeling van de Maaslijn, zodat er op termijn een systeem van meer treinen en snellere treinen mogelijk wordt.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener gaat ervan uit dat de provincie Limburg samen met de betreffende gemeenten de ambities van de provincie Noord-Brabant op het gebied van reactivering van de IJzeren Rijn via welk tracé in Midden-Limburg dan ook zal tegenstreven.	1003, 1029, 1030

Standpunt GS

Door België/Vlaanderen is in 2016 een haalbaarheidsstudie uitgevoerd, waar Nederland en Duitsland ook hun inbreng in hebben kunnen leveren. Op grond daarvan wordt thans een MKBA (Maatschappelijke Kosten Baten Analyse) uitgevoerd, waarvan de uitkomsten eind 2021 worden verwacht. Pas daarna ligt er materiaal om als betrokken (drie) landen in gesprek te gaan. In die gesprekken zal de uitspraak van het Hof van Arbitrage worden betrokken alsmede de MKBA. Op dit moment liggen er geen concrete voorstellen voor en is een standpuntbepaling nog niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in de Omgevingsvisie de vermelding van de ontwikkelingen rondom station Kerkrade-West.	1012, 1013

Standpunt GS

Gegeven het abstractieniveau van de Omgevingsvisie worden niet alle ontwikkelingen separaat benoemd. Dat wil niet zeggen dat er geen ontwikkelingen plaatsvinden. Met betrekking tot Kerkrade-

West verwijzen wij naar de Mobiliteitsverkenning Regio Parkstad - Stadt Aachen, waarin de provincie, de regio en de betrokken gemeenten actief participeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Diversen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De Brabantroute neemt als uitwijkroute voor de Betuwelijn momenteel al een gedeelte van de goederenverkeersstroom over. Indiener stelt dat door een toename van het goederenvervoer de druk op de Brabantroute zal toenemen en dringt daarom aan op nauwe afstemming met alle betrokken gemeenschappen bij verdere planvorming hieromtrent.	3010

Standpunt GS

Voor de periodes waarin er werkzaamheden aan het derde spoor Betuweroute in Duitsland, en na afronding daarvan onderhoudswerkzaamheden, zijn, zal de Brabantroute een rol vervullen als omleidingsroute. Daarnaast is de Brabantroute van belang voor de bereikbaarheid van economische locaties langs de route. De provincie Limburg participeert actief in de processen met betrekking tot goederenvervoer per spoor en brengt daarin economische, bereikbaarheids- en ruimtelijke belangen in en stemt daarin af met lokale overheden en gemeenschappen in Limburg en in aangrenzende regio's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener geeft aan dat beveiligde vrachtwagenparkeerplaatsen ten onrechte zijn benoemd als deel van de uitwerking van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid. De indiener verwacht dat dit gecorrigeerd wordt en geen verkeersveiligheidsmiddelen worden besteed aan vrachtwagen parkeren.	1010

Standpunt GS

De tekst in de ontwerp-Omgevingsvisie wordt gecorrigeerd.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?, laatste bullet:

~~Dit wordt verder uitgewerkt in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid voor Limburg en de eventuele vervolgen daarop.~~

Nadere uitwerking van vrachtwagenveiligheid vindt plaats op basis van de intentieovereenkomst tussen de provincie, diverse gemeenten, LWV, RWS, politie en branchepartijen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener wil samen met wegbeheerders waaronder de provincie werken aan het opstellen en uitvoeren van de risico-gestuurde aanpak van verkeersveiligheid als uitwerking van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid.	1010

Standpunt GS

In samenwerking met de RMO's worden alle gemeenten in Limburg benaderd, uitgenodigd en betrokken bij het opstellen en uitvoeren van de risico-gestuurde aanpak van verkeersveiligheid als uitwerking van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwijst naar paragraaf 10.3: "Ten aanzien van het provinciale wegennet.....maak van nul een punt". Indiener stelt dat dit in tegenstelling is met Rijksbeleid waarin wordt gestreefd naar nul slachtoffers in 2030. Indiener verzoekt om het Rijksbeleid door te vertalen in de Omgevingsvisie.	1027

Standpunt GS

De provincie Limburg gebruikt al jaren de uitdrukking "Maak van de nul een punt". Daarmee geeft ze onder andere aan dat ze streeft naar nul verkeersslachtoffers, evenals het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt of de provincie onderstreept dat de lead van gebiedsverkenningen primair bij de provincie moet liggen. In dezelfde paragraaf wordt immers aanvullend gesproken over 'verkenningen', die door anderen uitgevoerd worden en waarin de provincie in participeert. Indiener vraagt welke rol de provincie dan pakt in dergelijke verkenningen.	1030

Standpunt GS

De lead van een gebiedsverkenning hoeft niet primair bij de provincie te liggen. Gemeenten kunnen ook op eigen initiatief een verkenning starten en trekken. De provincie kan daarbij als een gelijkwaardige partner mee werken. De provincie treedt op als trekker van een verkenning indien de omvang, complexiteit en urgentie van de mobiliteitsopgaven in een gebied daartoe aanleiding geven. Het oppakken van een provinciale verkenning gebeurt in overleg en samen met de betrokken partners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener acht de Zuid Willemsvaart kansrijk om het goederenvervoer te intensiveren, waarbij uiteraard de leefbaarheid meegenomen dient te worden.	1030

Standpunt GS

We zetten in op het verhogen van de kwaliteit van de waterwegen op de corridor door vlot en betrouwbaar transport over water. Door de modal shift ontlasten we het wegennetwerk. Dit is positief voor het totale vervoerssysteem over de corridors. Er is een aanzienlijk modal shift potentieel. Algemeen geldt dat er zorg is over de betrouwbaarheid van de binnenvaart. Daarvoor moeten op verschillende plekken in Limburg een aantal knelpunten aangepakt worden, waaronder knelpunten veroorzaakt door lage waterstanden en moet worden gezorgd voor robuuste uitwijkroutes bij laagwater of calamiteiten. Bij gebiedsontwikkelingen wordt breed gekeken naar verschillende belangen, waaronder de leefbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat nadere verdieping nodig is ten aanzien van een strategie multimodale bereikbaarheid perifere centra en campussen. Economische activiteiten en vormen van dienstverlening vinden ook buiten de binnensteden plaats, vaak op snelweglocaties. Een goede bereikbaarheid met alle modaliteiten vanuit geheel Zuid-Limburg, maar ook van buiten de regio is van het grootste belang. Vanuit de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg wordt gepleit voor een schaa sprong in het regionale openbaar vervoer, of, indien mogelijk, het verplaatsen van regionale functies naar	1031

bestaande knooppunten van openbaar vervoer. Ook het Ontwikkelplan OV, waar provincie en Arriva aan werken, vraagt om een gezamenlijk vervolg.	
---	--

Standpunt GS

We danken de indiener voor zijn input. Het abstractieniveau van de Omgevingsvisie zelf is ons inziens te hoog voor die nadere verdieping. De Zuid-Limburgse gemeenten hebben samen met de provincie en Rijkswaterstaat de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg opgesteld. In de komende periode vindt door dezelfde partners als hierboven genoemd de uitwerking plaats van Mobiliteitsvisie naar Mobiliteitsagenda. De door u genoemde verdieping krijgt daarin een eerste nadere uitwerking. Ook het ontwikkelplan OV en de uitwerking van de OV-dienstregeling zullen daarbij een rol spelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is het eens met de meerwaarde van een gebiedsdekkende (glasvezel)netwerk, maar mist hierbij de rol die provincie hierin zou moeten nemen als facilitator en coördinator.	1019

Standpunt GS

Met de Heuvellandgemeenten zijn we proactief in gesprek over de digitale bereikbaarheid in Zuid-Limburg. Dat heeft ertoe geleid dat de provincie Limburg op dit moment een faciliterende rol speelt bij het maken van concrete afspraken tussen gemeenten en een marktpartij om te komen tot de aanleg van glasvezel in het buitengebied van Zuid-Limburg. In Q1 2021 wordt daaraan met de gemeenten in Zuid-Limburg een verdere opvolging gegeven. Daarbij heeft de provincie reeds een faciliterende en coördinerende handreiking gedaan. In de nota Snel Internet 2022 voor alle Limburgers hebben we onze ambitie uitgesproken. De daadwerkelijke uitrol is echter te allen tijde primair aan de marktpartijen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt in relatie tot de vergroening bij de binnenvaart om speciale aandacht voor ecologische kanaaloevers.	2014

Standpunt GS

Het beheer van de vaarwegen is een bevoegdheid van Rijkswaterstaat. Rijkswaterstaat zet onder meer in op de verbetering van de ecologische waterkwaliteit (o.a. vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water). Als provincie zetten we in op duurzaam transport. Bij de vergroening van de binnenvaart zijn onder meer data gestuurde supply chain strategieën, zelfvarende schepen, het robuust inzetten op duurzame vlootvernieuwing en innovatieve scheepstypen die minder diepgang vereisen van belang. Daarnaast zijn we bij de vergroening van de binnenvaart onder meer bezig met groene brandstoffen en hybride schepen voor elektrisch varen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat de gemeente Maasgouw samen de regio Midden-Limburg en Blueports gaat inzetten op modal shift, meer transport over water. Indiener geeft aan dit niet in de Omgevingsvisie terug te zien. Indiener geeft aan dat de gemeente Maasgouw zich in Midden-Limburg wil profileren en meer watergebonden en –verbonden bedrijvigheid aantrekken.	1020

Standpunt GS

Zowel het Rijk, als de EU zetten zwaar in op ondersteuning van de modal shift van de weg naar het

water. Er is direct subsidie beschikbaar op de Goederen Corridor voor onrendabele top van deze modal shift, en voor kademuren, voor Havenontwikkelingen is er de CEF (EU) subsidie, voor de komende 7 jaar. De Binnenhavens spelen een belangrijke rol in de circulaire economie, en de binnenhavens in Limburg zullen allemaal zullen gaan groeien en er komen 2 nieuwe havens bij. Transport over water zit in de lift. Ook als provincie zetten we in op modal shift, onder meer in relatie tot de transitie naar een circulaire economie. Zo benoemen we in het hoofdstuk Mobiliteit onder meer dat we “het gebruik van de binnenvaart en de Limburgse binnenhavens [stimuleren]. Zij vormen een belangrijk onderdeel van de grensoverschrijdende logistieke corridors van waterwegen, kunnen een bijdrage leveren aan duurzaam vervoer en het wegennetwerk ontlasten”. Om de relatie met modal shift te verduidelijken, voegen we een korte passage toe aan de Ontwerp-Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?, zevende bullet:

We stimuleren het gebruik van de binnenvaart en de Limburgse binnenhavens. Zij vormen een belangrijk onderdeel van de grensoverschrijdende logistieke corridors van waterwegen, kunnen een bijdrage leveren aan duurzaam vervoer, **spelen een belangrijke rol in de modal shift en kunnen** het wegennetwerk ontlasten.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat in ‘Bestemming Zuid-Limburg 2030’ de zorg wordt uitgesproken over de mobiliteitsdruk in het zuidelijke Heuvelland als gevolg van racende motoren, autoralleys, groepen scooters en toerend autoverkeer. Deze mobiliteitsdruk speelt al twee decennia, is groeiende en wordt veroorzaakt door inwoners uit de omliggende agglomeraties en niet door toeristen. Echter, deze ongewenste mobiliteit is wel een bedreiging voor het toerisme, daar onze verblijfgasten komen voor de stilte en de rust en om te wandelen en te fietsen. Indiener vraagt de provincie aandacht te schenken aan dit probleem en de gemeenten in kwestie te steunen in de acties die zij voorbereiden om deze overdruk te minimaliseren en te kanaliseren.	5149
Indiener mist een visie op de toeristische mobiliteit en de daarmee samenhangende noodzakelijke vergroening op dit domein. Gezien de 6,3 miljoen (!)overnachtende gasten op jaarbasis in Zuid-Limburg is het relevant om op dit punt een verdiepingsslag te maken.	5149

Standpunt GS

De Zuid-Limburgse gemeenten hebben samen met de provincie en Rijkswaterstaat de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg opgesteld, op basis van het Provinciale mobiliteitsplan Slim op weg naar morgen en de gemeentelijke mobiliteitsvisies. In de visie worden een 34-tal mobiliteitsopgaven genoemd die vragen om nadere uitwerking. De mobiliteitsdruk, waaronder begrepen de toeristische mobiliteit, in het Heuvelland wordt genoemd. In de komende periode vindt door dezelfde partners als hierboven genoemd de uitwerking plaats van Mobiliteitsvisie naar Mobiliteitsagenda met het doel de opgaven en de mogelijk daaruit voortvloeiende maatregelen steeds verder te concretiseren. Indien concrete maatregelen worden gepland, worden de sector, burgers en anderen hier uiteraard bij betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wenst aandacht voor landbouwverkeer ten opzichte van ander verkeer inclusief voetgangers (het veilig bereik van de akker en de noodzaak van verladen en transport).	5154

Standpunt GS

Wij erkennen het probleem. Afstemming dient echter meer op het lokale, het uitvoeringsniveau plaats te vinden, zoals in de uitwerking van een Mobiliteitsagenda Zuid-Limburg en andere uitwerkingen die op de Omgevingsvisie zullen volgen. Het abstractieniveau van de Omgevingsvisie is hiervoor te hoog.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het verkeer een van de veroorzakers is van de stikstofproblematiek. Dit dient volgens indiener met voortvarendheid te worden teruggedrongen en met diverse maatregelen in de Omgevingsvisie te worden opgenomen en noemt drie voorbeelden: - Vervoer over water stimuleren en faciliteren; - Bij de Rijksoverheid erop aandringen om zo snel mogelijk tol in te voeren, minstens gelijkwaardig aan België en Duitsland; en - Bij de Rijksoverheid erop aandringen om uitstel/afstel van de verbredingsplannen A2 (Het Vonderen-Kerensheide).	5104

Standpunt GS

Vanuit het Limburgs Aanvalsplan Stikstof wordt op dit moment gewerkt aan een probleemgerichte gebiedsaanpak die moet leiden tot de vermindering van stikstofemissies (en daarmee van de depositie op natuur) door middel van bronmaatregelen. Voor wat betreft mobiliteit zijn in het Aanvalsplan een aantal concrete acties benoemd, zoals het stimuleren van fietsgebruik en (elektrisch) openbaar vervoer met werkgeversprogramma's als Zuid-Limburg Bereikbaar. Ook het stimuleren van elektrisch rijden, het investeren in laadpaleninfrastructuur en het investeren in een 'modal shift' in de logistiek behoren daartoe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat Trendsportal ontbreekt in de opsomming van mobiliteitsvisies.	1017

Standpunt GS

Om een completer beeld te geven van de mobiliteitsvisies wordt Trensportal toegevoegd aan de opsomming in de tekst.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen aan hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.1 Wat is de opgave?: Voorbeelden van deze aanpak zijn de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg, **Trendsportal**, de gebiedsopgave Westelijke Mijnstreek (Chemelot-MAA) en de corridors Weert en Venlo.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is blij met de koppeling tussen mobiliteit en circulaire economie, maar deze is nu beperkt tot binnenhavens en zou verbreed moeten worden naar andere vormen van mobiliteit.	1012, 1013

Standpunt GS

Onder het thema mobiliteit, wordt bij het onderdeel binnenhavens inderdaad een koppeling gelegd naar de circulaire economie. Dit betekent echter niet dat het thema circulaire economie alleen bij binnenhavens aan de orde is. In de Omgevingsvisie komt de circulaire economie breed aan de orde bij verschillende thema's. In het Beleidskader Circulaire Economie 2.0, en in deze Omgevingsvisie is er in relatie tot de circulaire economie ook aandacht voor andere sectoren waaronder agrofood, bouw en industrie. Bij verschillende ontwikkelingen in deze sectoren komt ook het thema mobiliteit naar voren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wenst aandacht voor het belang van goede verbindingen tussen stedelijke en landelijke gebieden in aansluiting op haar elders in haar zienswijze gemaakte	1012, 1013

opmerkingen het spreiden van recreatieve druk.	
--	--

Standpunt GS

De Zuid-Limburgse gemeenten hebben samen met de provincie en Rijkswaterstaat de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg opgesteld, op basis van het Provinciale mobiliteitsplan Slim op weg naar morgen en de gemeentelijke mobiliteitsvisies. In de visie worden een 34-tal mobiliteitsopgaven genoemd die vragen om nadere uitwerking. De relatie stad-platteland komt binnen diverse opgaven aan de orde. In de komende periode vindt door dezelfde partners als hierboven genoemd de uitwerking plaats van Mobiliteitsvisie naar Mobiliteitsagenda met het doel de opgaven en de mogelijk daaruit voortvloeiende maatregelen steeds verder te concretiseren. Indien concrete maatregelen worden gepland, worden naast de betrokken overheden de sector, burgers en anderen hier uiteraard bij betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt aandacht voor de geluid- en luchtverontreiniging door vrachtverkeer dat niet door Duitsland rijdt om tol te ontlopen.	5195

Standpunt GS

In algemene zin proberen we sluijverkeer te beperken door een logisch wegennetwerk (Kwaliteitsnet Goederenvervoer) en regionaal verkeersmanagement, waarbij verkeer gestuurd wordt naar wegen die geschikt zijn voor de afwikkeling van doorgaand verkeer. We werken samen met medeoverheden aan een goede doorstroming op dit wegennet. Specifiek betreft de tolheffing voor vrachtverkeer in onze buurlanden is de minister van Infrastructuur en Waterstaat voornemens om een heffing voor binnen- en buitenlands vrachtverkeer in te voeren op alle Rijkswegen en wegen met significante uitwijk. Hierdoor ontstaat een gelijk speelveld, waarmee het voordeel van eventuele uitwijkroutes voor buitenlands vrachtverkeer komt te vervallen. Verder geven wij in de visie onder het hoofdstuk over Mobiliteit aan het gebruik van spoor, binnenvaart en binnenhavens te stimuleren om een aantrekkelijk alternatief voor vracht over de weg te bieden. Dit draagt bij aan de verduurzaming van vervoer en een betere doorstroming op de weg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Ten aan zien provinciale wegen en gezonde en veilige leefomgeving wil indiener mee geven ook te denken aan de inrichting van deze wegen met o.a. Vergroening, zoals bloemrijke berm. Dit draagt enerzijds bij aan een meer landelijke beleving en anderzijds draagt dit bij aan de biodiversiteit.	1026

Standpunt GS

De provincie Limburg richt de berm langs provinciale wegen in afgestemd op de primaire functie van deze berm (vluchtruimte, afwatering). Om deze functies te kunnen borgen worden grasbermen aangebracht.

Wel is er bij de aanleg aandacht voor beschermde dieren bij de inrichting van deze berm (aanvullende inrichtingseisen zoals aangepaste beplanting, dassenrasters, amfibieschermen en dergelijke) met uiteraard aandacht voor de obstakelvrije ruimtes.

Daarnaast richt de provincie Limburg zich met name op ecologisch onderhoud van deze berm. Dit komt tot uiting door specifiek ecologisch maaibeheer, uitbanning gebruik bestrijdingsmiddelen, inzet van schapen, specifiek bermbeheer conform Actieplan Bermen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener geeft aan dat er sprake is van een voortschrijdende verloedering van grote delen van het Buitenring tracé (N300), ten gevolge van graffiti-uitingen. Als gevolg van de criteria die de provincie Limburg hanteert voor beheer en onderhoud van de civieltechnische werken (graffiti wordt alleen verwijderd indien sprake is van racistische en/of aanstootgevende uitingen), wordt impliciet meer dan 90% van alle graffiti geaccepteerd. Hierdoor ontstaat volgens indiener op het grondgebied van meerdere Parkstad-gemeenten een kwaliteitsbeeld dat in strijd is met de ambitie van de Omgevingsvisie in termen van een aantrekkelijke leefomgeving en uitstekende omgevingskwaliteit.	1008
--	------

Standpunt GS

Vooralsnog is de provincie Limburg op basis van de ervaringen uit het verleden niet voornemens om het beleid ten aanzien van aanpak graffiti aan te passen. Wanneer er initiatieven (zoals de 'Murals' in de gemeente Heerlen) worden genomen om het kwaliteitsbeeld in de omgeving van de provinciale wegen te verbeteren, dan zal de provincie Limburg daar haar medewerking aan verlenen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt met betrekking tot het beheer en onderhoud van openbare ruimte en provinciale infrastructuur aandacht voor het gebruik van glyfosaat bij onkruidbestrijding. Voor gemeentelijke overheden is het bij wet verboden om glyfosaat te gebruiken, terwijl door PS is besloten om het verbod niet in te voeren.	1008

Standpunt GS

Langs de provinciale wegen worden al (meer dan) 20 jaar helemaal geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt. Het gebruik van glyfosaat is sinds enkele jaren alleen nog toegestaan in de landbouw en mag niet in openbare ruimte gebruikt worden. Het wel of niet toelaten van middelen is een verantwoordelijkheid van het Rijk. Provinciale Staten kunnen eventueel aanvullend op de Rijksregels het gebruik van middelen verbieden in milieubeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat zich grenzend aan het grondgebied van provincie Limburg verschillende wegen bevinden, die soms grensoverschrijdend zijn. Indiener wijst uit voorzorg op een paar plannen in het grensgebied en verzoekt de provincie hiermee rekening te houden en indiener waar nodig vroegtijdig te betrekken bij ontwikkelingen. Het gaat concreet om de volgende plannen: - B 221 Omleiding Scherpenseel - A 4 uitbreiding 6 rijstroken AS Aachen-Laurensberg – AK Aachen (A44) - A 3 Grenze Niederlande – AS Hünxe - A 4 Tank- en ruststation 'Grensovergang Vetschau S' - Basisreparaties Grensovergang Vetschau - AK Aachen - A 57 Vernieuwing Grens – Goch - A 61 AS Nettetal West	3015

Standpunt GS

Voor zover dit in onze bevoegdheidssfeer ligt, houden we rekening met uw opmerkingen. Binnen de samenwerking Mobility NL-NRW wisselen we informatie uit over projecten die grensoverschrijdend relevant zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s)
-------------	-----------

	inspreker
Indiener vraagt voor de locatie Landgraaf aandacht voor het borgen van een goede ontsluiting van de groeve(s) en bereikbaarheid van de productielocatie. Een en ander zoals in de zienswijze geschetst. Indiener verzoekt de Omgevingsvisie hier zodanig op aan te passen, dat over de blijvende ontsluiting van de groeve(s) via genoemde beide (mogelijke) routes geen onduidelijkheid meer kan bestaan.	5056

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is van een ander abstractieniveau dan genoemde ontwikkelingen. Besluitvorming over de genoemde ontwikkelingen vindt niet via de Omgevingsvisie maar via andere sporen (project Randweg Abdissenbosch) plaats. In verband met landelijke ontwikkelingen op het gebied van stikstof, is dit project op dit moment stikstof-technisch niet realiseerbaar. Wij volgen de landelijke ontwikkelingen op het gebied van stikstof nauwgezet.

Over het voorkeurstracé van de geplande Randweg Abdissenbosch en de mogelijke raakvlakken met het bedrijf van indiener heeft een gesprek met indiener plaatsgevonden. Mocht het project in welke vorm dan ook op of langs het terrein van de indiener doorgaan dan spreekt voor zich dat wij rekening houden met wensen en eisen vanuit de indiener voor zover mogelijk en wenselijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambtshalve wijzigingen

Argument
De Omgevingswet gaat niet in op provinciale reserveringszones. Provinciale reserveringszones worden geregeld in de Provinciale Omgevingsverordening. Om deze reden nemen we onderstaande passage, die eerder in het POL2014 stond, op in de Omgevingsvisie. Reserveringsstroken zijn nodig om te voorkomen dat er ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen kunnen plaatsvinden in de directe omgeving van de betreffende (spoor)weg. In de huidige Verordening staan de reserveringsstroken beschreven. Dit zal ook in de nieuwe Verordening worden meegenomen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen aan hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?, als nieuwe bullet:

Voor de belangrijkste provinciale wegen, die een belangrijke bereikbaarheids- en doorstroomfunctie hebben, en voor enkele spoorwegen hanteren we aan weerszijden reserveringsstroken, zodat op termijn een verbreding en/of aanpassing van de (spoor)weg eventueel mogelijk is. Dit geldt ook voor toekomstige, nieuwe (spoor)wegen. Aanleiding kan dan zijn de (verwachte) verkeersgroei, wegontwerpeisen voortkomend uit het streven naar een duurzaam veilig wegverkeerssysteem, of maatschappelijk-bestuurlijke overwegingen (de (spoor)weg moet 'toekomstvast' zijn). De reserveringsstroken zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening.

2.11. Zienswijzen over Hoofdstuk 11: Energie

Diverse vormen van energieopwekking

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de provincie naast de gangbare vormen van energieopwekking ook moet inzetten op (onderzoek naar) verschillende nieuwe(re) vormen van energieopwekking zoals warmtekoude opslag, waterkracht, waterstof, kernenergie, etc.	2011

Standpunt GS

De indiener benoemt voorbeelden van energieopwekking. Hierbij wordt, voor beantwoording, opgemerkt dat de benoemde voorbeelden zowel energieopwekking, energieopslag (WKO) als energiedragers (waterstof) betreffen. Voor wat betreft het inhoudelijke standpunt: in de Provinciale Energie Strategie (PES) is hier nadrukkelijk ruimte voor gehouden. Om de verhouding tot de PES, Limburgse Waterstofagenda 2.0 en Stysteemstudie Energie-infrastructuur aan te geven wordt voorgesteld om enkele verduidelijkende (geactualiseerde) passages toe te voegen in het hoofdstuk 11 Energie. Hierbij zijn wij er ons van bewust dat de passages een breder antwoord geven dan de zienswijze, maar daarmee wel het meest complete en actuele beleid wordt beschreven in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS (onder voorbehoud van besluitvorming PES door Provinciale Staten)

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.2 Wat is onze ambitie?, na de eerste alinea:

Veel inwoners, instellingen en bedrijven willen om verschillende redenen bijdragen aan de energietransitie. Daarbij gaat het om besparen op gebruik, duurzaam opwekken met zon en wind en andere bronnen. Waterstof als energiedrager is daarbij in beeld en ook het gesprek over kernenergie is weer mogelijk.

Samen met alle partijen willen wij werken aan een innovatieve en structuurversterkende energietransitie. Daarbij gaan wij op zoek naar een passende energiemix met bijpassende infrastructuur voor Limburg. Een zoektocht die nog zeker 10-20 jaar duurt en waarbinnen ook de Stysteemstudie Energie-infrastructuur past.

Belangrijk daarbij zijn leveringszekerheid, draagvlak en eigenaarschap, een realistische tempo met haalbare en betaalbare investeringen.

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte tekst~~ weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.2 Wat is onze ambitie?:

~~Als Provincie werken wij aan de Provinciale Energiestrategie (PES), waarin wij keuzes maken voor Limburgse sleutelinnovaties en betaalbare energiebesparingsmaatregelen. De Omgevingsvisie zal op dit onderdeel worden aangevuld met de gemaakte keuzes.~~

In de Provinciale Energie Strategie (PES) beschrijven wij een vijftal perspectieven waarmee wij richting geven aan de energietransitie. Perspectieven voor inwoners, instellingen en bedrijven:

- 1. een toekomstbestendige infrastructuur;**
- 2. volop ruimte voor innovatie, techniek en vakmanschap;**
- 3. de kansen die de Limburgse warmte biedt;**
- 4. sociaal en eerlijk door participatie en lokaal profijt;**
- 5. de provincie die zelf het goede voorbeeld geeft.**

Als randvoorwaarde hanteren wij dat de energietransitie is ingebed in de leefomgeving. Met actielijnen voor ieder perspectief geven wij invulling aan onze ambitie.

In de Limburgse Waterstofagenda 2.0 zien wij een toenemende rol voor waterstof bij de energievoorziening en het energietransport. Belangrijk daarbij is het om tijdig aan te sluiten op de nationale en internationale waterstofinfrastructuur en te onderzoeken of en hoe het maken van blauwe en groene waterstof in Limburg mogelijk wordt.

De Stysteemstudie Energie-infrastructuur benoemt een aantal uitdagingen die een ruimtelijke impact hebben. De bestaande netwerken in Limburg zullen moeten worden verzaamd en uitgebreid tussen Maasbracht, Chemelot en Zuid Limburg. Het overgrote deel van de

onderstations zal moeten worden uitgebreid. Niet overal is daar ruimte voor. Nieuwe buisleidingen tussen Chemelot en Rotterdam en Duitsland zijn nodig bij de energietransitie. Daarmee zetten we ook een stap naar een circulaire economie.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener stelt dat wind- en zonne-energie alleen de energietransitie niet kunnen realiseren wanneer alle kosten en voor- en nadelen onder elkaar worden gezet. In dat kader mist de steller het benoemen van kernenergie in de Omgevingsvisie, toekomstperspectief voor wat betreft thoriumcentrales en de rol van waterstof als schone drager van energie.	5004

Standpunt GS

De energiebronnen die Limburg gebruikt liggen in zéér hoge mate buiten Limburg en dat zal in de toekomst niet anders zijn. Dit blijkt ook duidelijk uit de Limburgse Energie Stysteemstudie. In de toekomst is er volgens het Kabinet, de Europese Unie en het Internationaal Energie Agentschap een grote rol voor waterstof wenselijk. Kernenergie wordt ook niet uitgesloten en vormt ook nu al onderdeel van de Nederlandse en Europese energiemix. De provincie Limburg kijkt op verzoek van Provinciale Staten ook naar de mogelijkheden voor kernenergie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat er in de Omgevingsvisie met geen enkel woord over kernenergie wordt gesproken, terwijl in de landelijke en provinciale politiek wel de mogelijkheden van kernenergie worden onderzocht. Indiener stelt dat kernenergie zeer kostbaar is en gepaard gaat met eeuwenlang dodelijk afval. Indiener wijst op tienduizenden burgers die zich tegen Tihange 2 hebben gekeerd.	5008

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie (deel 2) hebben wij aangegeven dat het College van Gedeputeerde Staten samen met het Rijk en de provincies Noord-Brabant en Zeeland gezamenlijk optrekt in de landelijke marktconsultatie die momenteel loopt. Daarmee geven wij invulling aan de motie zoals die in Provinciale Staten van Limburg is aangenomen. Tevens zullen wij begin 2021 een informatiesessie over kernenergie organiseren en zullen wij de opgedane inzichten benutten uit het TNO-onderzoek dat eveneens in januari/februari 2021 beschikbaar komt welke in opdracht van de Provincie Noord-Brabant wordt uitgevoerd over kernenergie en de technologische ontwikkelingen (zoals o.a. thorium-centrales en kleinere kernreactors).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat er voldoende mogelijkheden zijn voor schone energie waaronder waterstof en voor nog niet ontdekte vormen van energieopwekking . Kernenergie hoort hier niet bij omdat het probleem van radioactief afval nog niet opgelost is. Indiener is van mening dat hiervoor de grootste aandacht dient te bestaan.	5128

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie (deel 2) hebben wij aangegeven dat het College van Gedeputeerde Staten samen met het Rijk en de provincies Noord-Brabant en Zeeland gezamenlijk optrekt in de landelijke marktconsultatie die momenteel loopt. Daarmee geven wij invulling aan de motie zoals die in Provinciale Staten van Limburg is aangenomen. Tevens zullen wij begin 2021 een informatiesessie over kernenergie organiseren en zullen wij de opgedane inzichten benutten uit het TNO-onderzoek dat eveneens in januari/februari 2021 beschikbaar komt welke in opdracht van de Provincie Noord-Brabant wordt uitgevoerd over kernenergie en de technologische ontwikkelingen (zoals o.a. thorium-centrales en kleinere kernreactors).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt aandacht voor de energietransitie in het bijzonder de aanleg van een of meerdere kleine kerncentrales met de provincie Noord-Brabant.	5195

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie (deel 2) hebben wij aangegeven dat het College van Gedeputeerde Staten samen met het Rijk en de provincies Noord-Brabant en Zeeland gezamenlijk optrekt in de landelijke marktconsultatie die momenteel loopt. Daarmee geven wij invulling aan de motie zoals die in Provinciale Staten van Limburg is aangenomen. Tevens zullen wij begin 2021 een informatiesessie over kernenergie organiseren en zullen wij de opgedane inzichten benutten uit het TNO-onderzoek dat eveneens in januari/februari 2021 beschikbaar komt welke in opdracht van de Provincie Noord-Brabant wordt uitgevoerd over kernenergie en de technologische ontwikkelingen (zoals o.a. thorium-centrales en kleinere kernreactors).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt om aandacht voor waterstof in hoofdstuk 11 Energie.	1012, 1013

Standpunt GS

Uit de Limburgse Waterstofagenda 2.0 blijkt dat waterstof voor Limburg een grote rol kan gaan spelen. Het is de komende jaren zaak innovatie aan te jagen, aansluitingen op landelijke en internationale infrastructuur te realiseren en het gebruik van duurzame waterstof te gaan opschalen. Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat waterkracht een geringe opbrengst van energieopwekking heeft.	2009
Indiener roept op om alleen waterkrachtcentrales te gebruiken als voldoende vast staat dat dit geen negatieve invloed heeft op vis en de overige ecologische toestand van wateren. Indiener geeft de voorkeur aan andere, duurzame vormen van energieopwekking.	2009
Indiener verzoekt om het nemen van een standpunt inzake waterkracht. Indiener roept in navolging van het verbod op windturbines op tot een verbod op waterenergie in en nabij Natura 2000-gebieden.	2009

Standpunt GS

Waterkracht zal in de energiemix een bescheiden rol spelen, evenwel willen we kansen voor waterkracht benutten daar waar haalbaar en verantwoord. Daarbij vormt de natuurwetgeving waarborg voor de bescherming van soorten en habitats. Een extra verbodsbepaling achten wij daarom niet noodzakelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om het belang van waterstof, niet alleen als alternatieve energiedrager, maar ook als grondstof te benadrukken en hiervoor een beleidskader aan te geven.	5026

Standpunt GS

Dit doen wij in de Limburgse Waterstofagenda 2.0 en het kader Circulaire Economie. Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om de trias energetica aan te vullen met energie uit restproduct biomassa. Indiener ziet voordelen in deze bron gezien de beoogde toename van bos en restafval. Indiener stelt voor om bij de instrumenten op te nemen; biomassacentrales van een voor het milieu veilige grootte in principe alleen ten behoeve van de reststromen van biomassa uit de provincie Limburg.	2014

Standpunt GS

In de Provinciale Energiestrategie (PES) volgen wij ten aanzien van biomassa de voorgestelde lijn van het recente SER-advies, waarbij de SER een zogeheten ‘cascadering’ adviseert: hoogwaardigere toepassingen in chemie, materialen, en gezondheid gaan voor op energetisch toepassingen. Dit vraagt terughoudendheid in het toepassen van biomassa voor de toekomstige energietransitie. In dit licht kiezen wij er niet voor om biomassacentrales expliciet als instrument in de Omgevingsvisie te benoemen. Dit laat onverlet dat wij in sommige situaties wel een oplossing zien in biomassa voor energie, zeker daar waar biomassa beschikbaar is en andere opties tegen financiële of technische beperkingen aanlopen. Ook zien wij beperkt ruimte voor productie van groen gas. Zie voor een nadere toelichting PES deel 2, hoofdstuk 2 Analyse van de potentie van ‘warmte’ (de ‘Warmtevisie’).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat windenergie in Limburg altijd minder renderend zal zijn dan op zee en langs kust en ruime wateren. Indiener vindt het van durf en innovatiekracht getuigen als er ook naar andere energiebronnen en –opslag wordt gezocht, zoals waterkracht en aardwarmte op grotere diepte. Indiener verwijst hiervoor naar de wind- en zonnevisie van de NML.	5104

Standpunt GS

In de energietransitie zijn vele opties voor opwekking en opslag van belang, wij sluiten geen van de in de zienswijze genoemde opties op voorhand uit. Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zonneladder

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwelkomt de ambitie om draagvlak en betaalbaarheid van de energietransitie centraal te stellen en reageert positief op de Limburgse zonneladder.	5086

Standpunt GS

De uitgesproken waardering over de Limburgse zonneladder stellen wij op prijs. Met deze Limburgse zonneladder dragen wij samen met de Regionale Energie Strategieën (RES'en) bij aan een goede ruimtelijke afweging voor het realiseren van zonne-energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat de zonneladder kan botsen met de invulling die de RES en regio moeten geven aan de energietransitie (mede met het oog op het verkrijgen van draagvlak) en omdat daar ook sterk naar landschappelijke kwaliteit wordt gekeken.	1003, 1027

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie. De provincie is een van de deelnemers aan het RES-proces en heeft als kader de Limburgse zonneladder aan de regio meegegeven.

Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging, waaronder landschappelijke kwaliteit, van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~ waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

m.b.t. toevoegingen bij en over trede 4 & 5: zie zienswijzebeantwoording verder op in dit hoofdstuk.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de zonneladder geen volgtijdelijkheid kent en onderschrijft dit. Indiener vindt dat gemeenten wel een inspanning moeten leveren om zoveel mogelijk gebouwen te transformeren. Indiener verzoekt uitgebreider te formuleren dat er geen sprake is van volgtijdelijkheid, zodat dit onomstotelijk vaststaat.	1005, 1021

Standpunt GS

De energietransitie vergt nu eenmaal extra ruimte, zowel bovengronds als ondergronds, en die ruimte moet vrijgemaakt worden. Wij benadrukken daarbij dat een goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is. Dat is het doel van de Limburgse zonneladder. Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

In de Limburgse RES'en zet de provincie zich samen met gemeenten in om de geschikte daken te benutten voor de opwek van zonne-energie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4.

Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~-waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

m.b.t. toevoegingen bij en over trede 4 & 5: zie zienswijzebeantwoording verder op in dit hoofdstuk.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener is geïnteresseerd in de (vervolg)resultaten van de "Limburgse Energie Systeemstudie".</p> <p>Indiener stelt dat in de Omgevingsvisie wordt vermeld dat voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie de Limburgse zonneladder wordt gehanteerd. Omdat de RES en de regio invulling zouden moeten geven aan de transitie (mede met het oog op het verkrijgen van draagvlak) kan dit volgens indiener botsen met het principe van de zonneladder.</p>	1029

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie. De provincie is één van de deelnemers aan het RES-proces en heeft als kader de Limburgse zonneladder aan de regio meegegeven.

Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging hierbij van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

De resultaten van de Limburgse Energie Systeemstudie staan vermeld op de website www.Limburg.nl Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~-waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

m.b.t. toevoegingen bij en over trede 4 & 5: zie zienswijzebeantwoording verder op in dit hoofdstuk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener vraagt zich af waarom er geen zonneparken in waterwingebieden mogen worden aangelegd en wel op agrarische gronden.</p>	5084, 5120

Standpunt GS

Gezien het grote belang van een waterwingebied voor een veilige openbare drinkwatervoorziening, zijn in deze gebieden strikte regels opgenomen ter bescherming van het grondwater. In waterwingebieden wordt dan ook het voorzorgprincipe gehanteerd. Dat wil zeggen dat bij enige

onzekerheid over een mogelijk negatief effect van een ingreep, deze niet wordt toegestaan. Om deze reden zijn waterwingebieden opgenomen als uitsluitingsgebied voor zonneparken door de provincie.

Naar aanleiding van de meest recente inzichten uit de Provinciale Statenvergadering van 12 december 2020, willen we de zonneladder verduidelijken middels een tekstaanvulling. Voor agrarische gronden geldt, als trede 4 van de zonneladder, een nee-tenzij principe. De waterwingebieden, trede 5, zijn uitsluitingsgebieden. Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening.

Bij de behandeling van de Provinciale Energiestrategie op 18 december 2020 heeft Provinciale Staten de gewijzigde motie 2685 zonneladder stap voor stap aangenomen. Deze motie verzoekt het College van Gedeputeerde Staten om:

- In de Provinciale Omgevingsvisie het ‘nee, tenzij-principe’ dat wordt gehanteerd bij de Limburgse zonneladder nader te omschrijven en te duiden en op te nemen in de nog op te stellen Omgevingsverordening. Zo uit te leggen dat goede landbouwgrond en kwetsbare natuur als uitzonderingsmogelijkheid worden gebruikt bij de inpassing van zonne-energie.
- In de Omgevingsverordening een motivatieplicht op te nemen zodat gemeenten en de provincie moeten motiveren waarom er wordt gekozen voor een bepaalde trede van de zonneladder. Conform deze motie is de tekst in de Omgevingsvisie aangevuld.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~ **waterwingebieden en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt de zonneladder onvoldoende. Indiener verzoekt volgtijdelijkheid toe te passen.	1017, 2011, 5032, 5036, 5039, 5059, 5075, 5048, 5127, 5163, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5191
Indiener stelt dat de ambitie voor het realiseren van zonneweides ten koste kan gaan van de landbouw. Indiener verzoekt om de landbouwgrond van Limburg als uitsluitingsgebied voor zonneweides op te nemen.	5032, 5036, 5039, 5059, 5075, 5103, 5127, 5131, 5163, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5191

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie. Provincie is één van de deelnemers aan het RES-proces en heeft als kader de Limburgse zonneladder aan de

regio meegegeven. Wij benadrukken daarbij dat een goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is en meervoudig ruimtegebruik de voorkeur geniet. Echter, de energietransitie vergt nu eenmaal extra ruimte, zowel bovengronds als ondergrond, en die ruimte moet vrijgemaakt worden. Volgtijdelijkheid (eerst daken dan pas overige treden) werk vertragend en is daarmee onwenselijk. Wel is het zaak om de eerste treden van de zonneladder te stimuleren. Wij zetten ons samen met gemeenten in om meervoudig ruimtegebruik te stimuleren en geschikte daken te benutten voor de opwek van zonne-energie.

Naar aanleiding van de meest recente inzichten uit de Provinciale Statenvergadering van 12 december 2020, willen we de zonneladder verduidelijken middels een tekstaanvulling. Voor agrarische gronden geldt, als trede 4 van de zonneladder, een nee-tenzij principe. Trede 5, zijn uitsluitingsgebieden. Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening.

Bij de behandeling van de Provinciale Energiestrategie op 18 december 2020 heeft Provinciale Staten de gewijzigde motie 2685 zonneladder stap voor stap aangenomen. Deze motie verzoekt het College van Gedeputeerde Staten om:

- In de Provinciale Omgevingsvisie het 'nee, tenzij-principe' dat wordt gehanteerd bij de Limburgse zonneladder nader te omschrijven en te duiden en op te nemen in de nog op te stellen Omgevingsverordening. Zo uit te leggen dat goede landbouwgrond en kwetsbare natuur als uitzonderingsmogelijkheid worden gebruikt bij de inpassing van zonne-energie.
- In de Omgevingsverordening een motivatieplicht op te nemen zodat gemeenten en de provincie moeten motiveren waarom er wordt gekozen voor een bepaalde trede van de zonneladder. Conform deze motie is de tekst in de Omgevingsvisie aangevuld.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~ waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt te borgen dat voor aanleg van zonneweides eerst onderzocht moet worden wat de gevolgen zijn voor de kwaliteit van bodem en grondwater, risico op milieuverontreiniging en veiligheid van voedsel.	5032, 5039, 5059, 5075, 5127, 5163, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5191
Indiener vraagt aandacht voor de effecten van zonneparken op de kwaliteit van bodem en water. Indiener maakt zich ernstige zorgen over de toestand van de landbouwgrond en het grondwater als de grond na 20 jaar te zijn gebruikt voor de opwekking van zonne-energie, daarna weer als landbouwgrond in gebruik wordt genomen. De impact van zonneparken op de kwaliteit van bodem en water zal eerst onderzocht moeten worden alvorens over te gaan tot grootschalige realisatie.	2011

Standpunt GS

Wij leveren een bijdrage aan een landelijk onderzoek naar de relatie tussen zonneparken en het bodemleven, de ondergrond en de biodiversiteit. In dit onderzoek worden de effecten bij bestaande zonneparken gemonitord. In de ruimtelijke onderbouwing dienen ontwikkelaars de effecten van het

beoogde zonnepark op bodem en water inzichtelijk te maken. Deze ruimtelijke onderbouwing is noodzakelijk voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning vanuit de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zonne-energie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit in algemene zin voor zoveel mogelijk ruimte voor maatwerk op lokaal niveau, maar geeft aan dat een aantal concrete richtlijnen vanuit de provincie wenselijk zijn met het oog op landschap, participatie en ecologie. Indiener vindt dit ook van belang voor relatief gelijke ontwikkelingsbeginselen voor zonneparken in Limburg.	5086

Standpunt GS

Het belang van natuur en landschap onderschrijven wij en blijkt ook uit twee afzonderlijke hoofdstukken hierover in de Omgevingsvisie. De zonneladder en de uitsluitingen voor wind zijn extra kaders die we aan de ontwikkeling van wind- en zonne-energie stellen. In de Regionale Energie Strategieën (RES'en) werken we met gemeenten aan een aanvullend kader voor locaties voor zon- en windenergie. Daarbij zullen de belangen van landschap en natuur betrokken worden. Participatie maakt deel uit van dit proces.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wijst er op dat in het Klimaatakkoord een streven naar 50% lokaal eigendom van duurzame energie-opwek is opgenomen en dit ook in de Limburgse concept-RES'sen staat. Indiener stelt dat dit bewezen resultaat voor draagvlak en participatie in de omgeving van zonneparken oplevert. Derhalve verzoekt indiener om in navolging van H3. 'Limburgse principes en algemene zonering' ook in H.11 'Energie' het volgende op te nemen: het onderschrijven van het belang van de verdeling van lusten en lasten.	5086

Standpunt GS

Wij onderkennen de gemaakte afspraken uit het Klimaatakkoord en streven naar 50% lokaal eigendom bij energieprojecten. Zowel in de beide RES'en als in de Provinciale Energiestrategie (PES deel 2) geven wij reeds nadere invulling aan dit streven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat zonneparkontwikkelaars in staat zijn om maatwerk te leveren en zodoende breed gedragen mogelijkheden te creëren en benutten. Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van zonneparken bijdraagt aan de Limburgse economie en werkgelegenheid.	5086

Standpunt GS

Wij hebben waardering voor initiatiefnemers in de energietransitie die actief zoeken naar breed gedragen mogelijkheden en oplossingen in onze Limburgse samenleving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener gelooft dat er een win-win situatie kan ontstaan door het plaatsen van	5088

zonnepanelen op landbouwgrond en wil hier een bijdrage aan leveren. Met een goede inpassing binnen de aanduiding 'landelijk gebied- buitengebied' kan in zijn ogen deze nieuwe functie in het landschap worden geïntegreerd.	
--	--

Standpunt GS

Wij waarderen de reactie om een bijdrage te leveren aan een goede inpassing van zonneparken. Ideeën over een juiste landschappelijke inpassing van zonneparken nemen wij graag ter harte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil bijdragen aan de ambities en opgaven op landbouwgrond door landbouwgrond ter beschikking te stellen voor zonnepanelen (zie bijlage 2).	5090

Standpunt GS

Wij hebben waardering voor initiatiefnemers die actief zoeken naar breed gedragen mogelijkheden en oplossingen in de energietransitie in onze Limburgse samenleving. Bij het afwegen van dergelijke initiatieven gelden kaders als bijvoorbeeld de zonneladder. U kunt uw verzoek bespreken met uw gemeente en de Regionale Energie Strategie Zuid-Limburg (RES-ZL). Zie met betrekking tot zonnepanelen op landbouwgronden ook de beantwoording van de zienswijzen op de voorgaande pagina's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat ontgrondingsprojecten een bijdrage kunnen leveren in het kader van de energietransitie. Concreet kan hierbij gedacht worden aan het voorzien in koude-warmte opslag, maar ook aan de plaatsing van drijvende zonnepanelen op ontgrondingsplassen. Hiervan zijn inmiddels al succesvolle projecten elders in het land gerealiseerd. Dit biedt ook kansen voor Limburg. Indiener verzoekt om in de Omgevingsvisie te verankeren dat ontgrondingsplassen een bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie.	5033

Standpunt GS

Na afronding van de ontgrondingswerkzaamheden kunnen (voormalige) ontgrondingsprojecten een scala van maatschappelijke doelen dienen. Eén daarvan zou drijvende zonnepanelen kunnen zijn. Andere voorbeelden zijn natuur of recreatieplas. In het afwerkings-/eindplan van een ontgrondingslocatie kan de afweging worden gemaakt hoe de grootste maatschappelijke meerwaarde wordt bereikt. Dat is ter nadere locatie-specifieke beoordeling. Wij zijn het met u eens dat, in voorkomende gevallen, drijvende zonnepanelen een bijdrage kunnen leveren aan de Limburgse Energietransitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener spreekt onvrede uit over ruimtelijke ontwikkelingen (betonnen fietspad, zonneweide, windturbines in België) in het Lanakerveld/Zouwdal in Maastricht die de landschappelijke kwaliteit aantasten. Indiener vindt het onbegrijpelijk dat er in uitsluitingsgebieden geen verbod op zonneweides geldt, zoals dat wel aan de orde is voor windturbines.	5008

Standpunt GS

De gecombineerde opgave van duurzame energieopwekking en het waarborgen van het Zuid-Limburgse landschap is een proces van zorgvuldige afwegingen.

De energietransitie vergt nu eenmaal extra ruimte, zowel bovengronds als ondergronds, en die ruimte moet vrijgemaakt worden. Wij benadrukken daarbij dat een goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is.

De primaire verantwoordelijkheid voor de genoemde ruimtelijke ontwikkelingen in het Lanakerveld ligt bij de gemeente Maastricht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt aandacht voor de vervuiling van landbouwgrond door resten van zonnepanelen na een brand. Dit leidt tot verontreiniging van de voedselproductie op de naastgelegen grond. Het risico hiervoor ligt volledig bij de naastgelegen grondeigenaar, aangezien deze de schade niet kan verzekeren.	2011

Standpunt GS

Wij zijn het met u eens dat brandgevaar van zonnepanelen en bijbehorende risico's blijvend aandacht verdienen. Om brandgevaar te voorkomen worden de veiligheidsregio's steeds meer betrokken bij de ontwikkeling van zonneparken. Landelijk bestaan diverse kwaliteitsregelingen die toezien op de kwaliteit van de installateur en de installatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil bepleiten dat er een verbod komt op zonneweides op agrarische gronden in het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Dit omdat de indiener nu al signaleert dat exploitanten van zonneweides agrariërs benaderen met het verzoek of zij gronden willen afstaan voor zonneweides, om deze vervolgens tot ontwikkeling te brengen wanneer dit planologisch mogelijk wordt. Het risico is aanwezig dat een deel van de boeren hieraan wil meewerken en dat de aanleg van zonneweides zich vervolgens gaat manifesteren vanuit het concept van eigendomsplanologie. Dit is een ongewenste ontwikkeling en kan het landschap onherstelbaar aantasten en kan daarmee de toeristische bedrijvigheid bedreigen.	5149

Standpunt GS

Het belang van natuur en landschap onderschrijven wij en blijkt ook uit twee afzonderlijke hoofdstukken hierover in de Omgevingsvisie. De zonneladder en de uitsluitingen voor wind zijn extra kaders die we bij het ontwikkelen van wind- en zonne-energie stellen. In de Regionale Energie Strategieën (RES'en) werken we met gemeenten aan een aanvullend kader voor locaties voor zon- en windenergie. Daarbij zullen de belangen van landschap en natuur betrokken worden.

Naar aanleiding van de meest recente inzichten uit de Provinciale Statenvergadering van 12 december 2020, willen we de zonneladder daarnaast verduidelijken middels een tekstaanvulling. Voor agrarische gronden geldt, als trede 4 van de zonneladder, een nee-tenzij principe. Trede 5, zijn uitsluitingsgebieden. Om te verduidelijken dat goede ruimtelijke afweging, inclusief landschap en natuur, van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

Bij de behandeling van de Provinciale Energiestrategie op 18 december 2020 heeft Provinciale Staten de gewijzigde motie 2685 zonneladder stap voor stap aangenomen. Deze motie verzoekt het College van Gedeputeerde Staten om:

- In de Provinciale Omgevingsvisie het 'nee, tenzij-principe' dat wordt gehanteerd bij de Limburgse zonneladder nader te omschrijven en te duiden en op te nemen in de nog op te stellen Omgevingsverordening. Zo uit te leggen dat goede landbouwgrond en kwetsbare natuur als uitzonderingsmogelijkheid worden gebruikt bij de inpassing van zonne-energie.

- In de Omgevingsverordening een motivatieplicht op te nemen zodat gemeenten en de provincie moeten motiveren waarom er wordt gekozen voor een bepaalde trede van de zonneladder. Conform deze motie is de tekst in de Omgevingsvisie aangevuld.

Vanzelfsprekend dient eventuele plaatsing van zonnepanelen in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg met respect voor de landschappelijke kernwaarden te gebeuren. Het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg is daarvoor een belangrijke handreiking.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~ waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt te borgen dat alvorens wordt overgegaan tot de aanleg van zonneweides eerst onderzocht dient te worden wat de gevolgen daarvan zijn op de kwaliteit van bodem en grondwater en risico's voor milieuverontreiniging en veiligheid van voedsel in geval van brand.	5036

Standpunt GS

Wij leveren een bijdrage aan een landelijk onderzoek naar de relatie tussen zonneparken en het bodemleven, de ondergrond en de biodiversiteit. In dit onderzoek worden de effecten bij bestaande zonneparken gemonitord.

In de ruimtelijke onderbouwing dienen ontwikkelaars de effecten van het beoogde zonnepark op bodem en water inzichtelijk te maken. Deze ruimtelijke onderbouwing is noodzakelijk voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning vanuit de gemeente.

Wij zijn het met u eens dat brandgevaar van zonnepanelen en bijbehorende risico's blijvend aandacht verdient. Om brandgevaar te voorkomen worden de veiligheidsregio's steeds meer betrokken bij de ontwikkeling van zonneparken. Landelijk bestaan diverse kwaliteitsregelingen die toezien op de kwaliteit van de installateur en de installatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt t.a.v. het schema De Limburgse zonneladder het volgende toe te voegen aan: "zon PV in landelijk gebied", agrarisch bouwblok, mits in gebruik. Anders krijgen we lege schuren, die we eigenlijk niet meer willen handhaven, met zonnepanelen.	1026

Standpunt GS

Trede 3 van de Limburgse zonneladder geldt als een gewenste trede voor grondgebonden zonneparken. Het agrarisch bouwblok is expliciet als voorbeeld benoemd in deze trede. Het gaat hierbij met name om de stoppende agrariërs waarbij een herontwikkeling na sloop en/of herbestemming van niet courante bebouwing binnen de bouwkavel is beoogd. De koppeling met zonnepanelen op het agrarisch bouwblok kan juist bijdragen aan de sloop van deze lege schuren. Uit de evaluatie van de pilot VAB's warme saneringsregeling varkenshouderij wordt bezien of dit concept aanleiding geeft tot herijking en/of verdere uitrol. Verplichte sloop van niet courante bebouwing maakt

onderdeel uit van deze evaluatie. Wij onderschrijven dat het niet wenselijk is zonnepanelen te plaatsen op bedrijfspanden die niet meer in functie zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat het plaatsen van zonnepanelen op vrijkomende agrarische bouwkavels bij voorkeur tijdelijk zou moeten en gepaard moet gaan met een sloopverplichting.	1017

Standpunt GS

Zonneparken kennen een levensduur van ±25 jaar. Het is aan gemeenten om in de planregels een (voorwaardelijke) sloopverplichting op te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat zonneweides het landschap ontsieren en daarmee recreanten en toeristen afschrikken.	5163

Standpunt GS

Het belang van natuur en landschap onderschrijven wij en blijkt ook uit twee afzonderlijke hoofdstukken hierover in de Omgevingsvisie. De zonneladder en de uitsluitingen voor wind zijn extra kaders die we aan de ontwikkeling van wind- en zonne-energie stellen. In de Regionale Energie Strategieën (RES'en) werken we met gemeenten aan een aanvullend kader voor locaties voor zon- en windenergie. Daarbij zullen de belangen van landschap en natuur betrokken worden.

Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging, inclusief landschap en natuur, van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg, en-waterwingebieden en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

m.b.t. toevoegingen over en bij trede 4 & 5: zie zienswijzebeantwoording eerder in dit hoofdstuk.

Windenergie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet dat de Omgevingsvisie lijkt vast te houden aan een verbod op windturbines in de benoemde uitsluitingsgebieden (Nationaal Landschap, Natura 2000) en vraagt zich af in hoeverre dit uitgangspunt overeind blijft. Indiener is van mening dat deze afweging die verder gaat dan alleen landschap, het beste gemaakt kan worden in de RES Zuid-Limburg.	1007

Standpunt GS

Wij geven aan dat we voorsnog deze uitsluitingen aanhouden, waarbij we aangeven dat we de uitsluitingen actualiseren als de RES'en daartoe aanleiding geven. De RES'en zijn evenwel nog slechts in concept vastgesteld. Dat betekent dat een actualisatie opportuur kan worden na vaststelling van de RES1.0.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt de provincie ten aanzien van windenergie de uitsluitingsgebieden te heroverwegen, kijkend naar zuinig ruimtegebruik. Het ruimtebeslag per eenheid energie is bij windenergie 1% van het ruimtebeslag dat zonneparken hebben. In het concept RES Noord- en Midden-Limburg en RES Zuid-Limburg blijkt een grote voorkeur voor zonne-energie. Zelfs zo groot dat de verhouding ten opzichte van wind ook uit het oogpunt van benutting en capaciteit van de infrastructuur niet efficiënt is. Dit rechtvaardigt een groter aandeel wind dan thans is voorzien.	2011

Standpunt GS

Wij geven aan dat we voorsnog deze uitsluitingen aanhouden, waarbij we aangeven dat we de uitsluitingen actualiseren als de RES'en daartoe aanleiding geven. De RES'en zijn evenwel nog slechts in concept vastgesteld. Dat betekent dat een actualisatie opportuur kan worden na vaststelling van de RES1.0. Bij de RES1.0 zullen belangen als landschap, landgebruik, hernieuwbare elektriciteitsopwekking, netwerkinpassing en draagvlak afgewogen moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat op blz. 80 gesproken wordt over de mogelijkheden van windturbines in bepaalde gebieden. Indiener wil dit onderwerp graag samen bespreken.	1026

Standpunt GS

Gemeenten en provincie zijn partner in de RES'en. Binnen deze regionale samenwerking is ruimte om de mogelijkheden voor windenergie te bespreken. Ook buiten deze samenwerking bestaat de mogelijkheid om met elkaar in gesprek te gaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet tegenstrijdigheden ten aanzien van de energietransitie, namelijk enerzijds het respecteren van de RES-aanpak en anderzijds het opleggen van beperkingen (door bijv. windmolens in Nationaal Landschap Zuid-Limburg te verbieden). Indiener wenst dat eventuele ruimtelijke voorwaarden vanuit het RES-proces tot stand komen.	1019
Indiener deelt de visie dat er géén windmolens geplaatst mogen worden in het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg en in de Natura 2000-zones, daar de fraaie uiterlijke verschijningsvorm van onze ongeschonden heuvels de basis zijn voor onze toeristische economie.	5149

Standpunt GS

Wij geven aan dat we voorsnog deze uitsluitingen aanhouden, waarbij we aangeven dat we de uitsluitingen actualiseren als de RES'en daartoe aanleiding geven. De RES'en zijn evenwel nog slechts in concept vastgesteld. Dat betekent dat een actualisatie opportuur kan worden na vaststelling van de RES1.0.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af waarom kleine windturbines niet bij agrarische locaties kunnen.	5075

Standpunt GS

Wij sluiten windturbines vooralsnog in bepaalde gebieden uit. Deze uitsluiting is van toepassing op windturbines met een hoogte van 25 m of meer. De planologische mogelijkheden voor kleinere windturbines worden door gemeenten bepaald.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Energietransitie en het klimaatakkoord

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de ontwerp-Omgevingsvisie slechts in beperkte mate kaders stelt aan de Limburgse energietransitie en hij verwijst in dit verband ook naar blz. 79 MER. De ruimtelijke mogelijkheden voor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie zijn ruimer dan de Wind- en Zonnevisie van indiener. Indiener beveelt aan om de kaders voor opwek van wind- en zonne-energie helderder te stellen en de belangen van natuur- en landschap en lokaal eigendom uitdrukkelijk mee te nemen.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie. De provincie is een van de deelnemers aan het RES-proces en heeft als kader de Limburgse zonneladder aan de regio meegegeven.

Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging hierbij van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~ waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

m.b.t. toevoegingen over en bij trede 4 & 5: zie zienswijzebeantwoording eerder in dit hoofdstuk.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit er voor niet alleen te focussen op een duurzame energievoorziening in 2050 maar ook op de doelstellingen die voortkomen uit het Klimaatakkoord. Indiener stelt dat het Nederlandse Klimaatakkoord dient te worden opgenomen in de Omgevingsvisie	5066

Limburg.	
----------	--

Standpunt GS

Limburg levert naar vermogen een bijdrage aan de landelijke klimaatdoelstellingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt om de provincie ook een ambitie heeft in het terugdringen van de CO2-uitstoot? Zo ja, wat is deze en kan deze gekoppeld worden aan de energie ambitie? Indiener vraagt welk percentage duurzame energie en/of elektriciteit de provincie na streeft in 2030 en 2050? Indiener stelt dat deze aanvullende ambities de totale opgave kunnen verduidelijken.	1026

Standpunt GS

Limburg levert naar vermogen een bijdrage aan de landelijke klimaatdoelstellingen. Provincie Limburg heeft niet een gekwantificeerde CO2-reductiedoelstelling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener acht de betaalbaarheid van de energietransitie minstens net zo belangrijk als bijvoorbeeld de ruimtelijke inpassing ervan en vindt bovendien dat die betaalbaarheid meer handen en voeten moet krijgen dan nu vermeld in de Omgevingsvisie.	1003

Standpunt GS

In de PES zijn criteria haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak verder uitgewerkt. Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 - Energie

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt ten aanzien van de energietransitie dat niet de indruk moet worden gewekt dat er ruimte bestaat die niet of nauwelijks wordt ingezet.	1003

Standpunt GS

Wij veronderstellen dat de zienswijze doelt op de terminologie 'restruimte' zoals gebruikt in de Limburgse zonneladder. Wij zijn ons ervan bewust dat in onze provincie veel ruimte reeds voor een specifiek doel wordt ingezet. Gezien de grote ruimtelijke opgaven is het zinvol om te onderzoeken of de schaarse restruimte in bebouwd gebied in onze provincie ingezet kan worden voor opwek van energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit bij de opgave van energietransitie voor meer slimme combinaties met opgaven uit andere domeinen om integraal invulling te geven aan de opgave.	1017

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de uitvoering van energietransitie met alleen duurzame energie niet zal lukken. Ook moet gedacht worden aan: <ul style="list-style-type: none">- energiebesparing,- andere werkwijzen van produceren, en- het reduceren van verplaatsingen.	5104

Standpunt GS

De trias energetica is een belangrijk uitgangspunt in de Provinciale Energie Strategie (PES) en de Limburgse Regionale Energie Strategieën (RES'en). Zodoende zal zowel vanuit de PES als de RES'en worden ingezet op energiebesparing in de gebouwde omgeving en de industrie. Hiertoe worden o.a. doelgroepgerichte stimuleringscampagnes en ontzorgings-programma's opgezet. Tevens wordt het toezicht op energiebesparing door bedrijven en organisaties geïntensiveerd. Ook wordt in het kader van energiebesparing door de provincie ook meer ingezet op isolatiemaatregelen middels de stimuleringsregeling Duurzaam Thuis. Wij zien dat het aandeel aangevraagde leningen om de energievraag (isolerende maatregelen) te beperken toeneemt. Overigens zijn er fysische grenzen aan energiebesparing. Daarom richten we ons ook op reductie van CO2-uitstoot, zodat ook maatregelen gericht op vervanging van fossiele door hernieuwbare energie gestimuleerd kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af hoe de opgave voor de energietransitie vorm gegeven kan worden als het netwerk hier niet op berekend is. Indiener stelt dat eerst het netwerk op orde moet worden gebracht alvorens plannen uitgewerkt worden.	5163

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie (PES) en de onderliggende Limburgse Energie Stroomstudie wordt dit onderschreven. Een belangrijke actielijn die hier op aansluit en die samen met de netwerkbeheerders en alle andere partners zal worden uitgewerkt is een regionaal programma energie infrastructuur.

Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Grensoverschrijdende aspecten

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat gezorgd moet worden dat het milieu in het Duitse grensgebied evenals de inwoners niet beïnvloed worden door nadelige veranderingen of emissies (bijv. van windturbines) als gevolg van het gebruik van nieuwe energiebronnen.	3007

Standpunt GS

Conform de Europese m.e.r.-richtlijn en de bilaterale uitvoeringsafspraken die daarover gemaakt zijn tussen Nederland en Duitsland, zullen bij toekomstige concrete projecten de mogelijke grensoverschrijdende milieueffecten van ruimtelijke ontwikkelingen in het grensgebied onderzocht worden. Wanneer dergelijke effecten optreden, zullen zowel de Duitse inwoners als de autoriteiten betrokken worden bij de betreffende planprocedures.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat de waterbeschermingsgebieden Reichswald en Straelen aan de Duitse kant van de grens mogen niet worden aangetast door de genoemde energieopwekkingsprocessen. Hiertoe moeten voldoende veiligheidsafstanden tot de staatsgrens geborgd worden.	3007

Standpunt GS

Conform de Europese m.e.r.-richtlijn en de bilaterale uitvoeringsafspraken die daarover gemaakt zijn tussen Nederland en Duitsland, zullen bij toekomstige concrete projecten de mogelijke grensoverschrijdende milieueffecten van ruimtelijke ontwikkelingen in het grensgebied onderzocht worden. Wanneer dergelijke effecten optreden, zullen zowel de Duitse inwoners als de autoriteiten betrokken worden bij de betreffende planprocedures.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Om na te kunnen gaan of er sprake is van grensoverschrijdende effecten, verzoekt de indiener om ontvangst van de scope en resultaten van de systeemstudie Energie infrastructuur.	3010

Standpunt GS

De Limburgse Energie Systeemstudie is als bijlage bij de Limburgse Provinciale Energie Strategie gedeeld met de Provinciale Staten en publiekelijk beschikbaar via [de website van de provincie Limburg](#).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Het is indiener niet duidelijk of het onderzoeksgebied van de systeemstudie naar de benodigde energie-infrastructuur ook Duits grondgebied betreft. Indiener verzoekt daarom om de ontvangst van de (tussen)resultaten van voornoemde studie, om te kunnen nagaan of de belangen van de indiener geraakt worden.	3002

Standpunt GS

De Limburgse Energie Systeemstudie is als bijlage bij de Limburgse Provinciale Energie Strategie gedeeld met de Provinciale Staten en publiekelijk beschikbaar via [de website van de provincie Limburg](#).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat er op het gebied van energie verscheidene projecten zijn met een groot potentieel voor Euregionale samenwerking. Indiener noemt in dit kader de innovatieve ideeën voor de toekomst van energiecentrale Eschweiler-Weisweiler, het geplande energiepark Herzogenrath en geplande of reeds gerealiseerde mijnwater thermische projecten.	3011

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie en met name in hoofdstuk Limburg in bovenregionaal perspectief, beschrijven wij de grensoverschrijdende en Euregionale samenwerking. Euregionale samenwerking richt zich ook op projecten in het kader van de energietransitie. Belangrijk daarbij zijn de technische mogelijkheden en de ruimte die de geldende Europese wet- en regelgeving en die van de lidstaten biedt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Energie infrastructuur

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de provincie om voor het aanwijzen van gebieden voor duurzame energie rekening te houden met voldoende afstand ten opzichte van de assets van de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet.	5202

Standpunt GS

De netbeheerders hebben aangegeven de samenwerking zoals heeft plaatsgevonden tijdens het uitvoeren van de Limburgse Energie Systeemstudie voort te willen zetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet te betrekken (betrokken te houden) bij de doelen met betrekking tot de energietransitie. Indiener wil graag deelnemen of op de hoogte worden gehouden bij de systeemstudie energie-infrastructuur.	5202

Standpunt GS

De netbeheerders hebben aangegeven de samenwerking zoals heeft plaatsgevonden tijdens het uitvoeren van de Limburgse Energie Systeemstudie voort te willen zetten. De Provinciale Staten zullen geregeld worden geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de Provinciale Energie Strategie. De Limburgse Energie Systeemstudie is als bijlage bij de Limburgse Provinciale Energie Strategie gedeeld met de Provinciale Staten en publiekelijk beschikbaar via [de website van de Provinciale Staten](#). Ook toekomstig nieuws zal via dit kanaal beschikbaar worden gesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om ontwikkelingen die mogelijk de betrouwbaarheid en veiligheid van het functioneren van het landelijke hoogspanningsnet kunnen schaden vooraf af te stemmen met de beheerder en pas toe te staan na een positief verkregen schriftelijk advies.	5202

Standpunt GS

De netbeheerders hebben aangegeven de samenwerking zoals heeft plaatsgevonden tijdens het uitvoeren van de Limburgse Energie Systeemstudie voort te willen zetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af hoe de provincie de opgave op het gebied van "duurzame" energie" wilt vorm geven als het netwerk hierop niet is berekend. Indiener is van mening dat eerst het energienetwerk aangepast moet worden alvorens ambitieuze plannen op het gebied van duurzame energie te faciliteren.	5036, 5127

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie (PES) en de onderliggende Limburgse Energie Stysteemstudie wordt dit onderschreven. Een belangrijke actielijn die hier op aansluit en die samen met de netwerkbeheerders en alle andere partners zal worden uitgewerkt is een regionaal programma energie infrastructuur.

Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de provincie zich ervan bewust is dat als gevolg van de Regionale Energiestrategie mogelijke uitbreiding of aanpassingen van de energie infrastructuur nodig zijn. Indiener geeft aan dat eventuele netuitbreiding niet onmogelijk wordt gemaakt door hier ook rekening mee te houden in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Indiener verzoekt om, daar waar dat mogelijk is dit niet onmogelijk te maken en hiermee rekening te houden en ruimte op te nemen hiervoor.	5202

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie (PES) en de onderliggende Limburgse Energie Stysteemstudie wordt dit onderschreven. Een belangrijke actielijn die hier op aansluit en die samen met de netwerkbeheerders en alle andere partners zal worden uitgewerkt is een regionaal programma energie infrastructuur.

Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet te betrekken bij de ontwikkelingen/uitwerkingen van de Omgevingsverordening, specifiek met betrekking tot Energie.	5202

Standpunt GS

De netbeheerders hebben aangegeven de samenwerking zoals heeft plaatsgevonden tijdens het uitvoeren van de Limburgse Energie Stysteemstudie voort te willen zetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan naar verwachting eind 2020 of begin 2021 een staalkaart voor het hoogspanningsnet in omgevingsplannen gereed te hebben. Indiener geeft aan deze te sturen naar de provincie inclusief het aanbod om mee te denken met het op duurzame wijze opnemen van het hoogspanningsnet in de omgevingsverordening.	5202

Standpunt GS

De netbeheerders hebben aangegeven de samenwerking zoals heeft plaatsgevonden tijdens het uitvoeren van de Limburgse Energie Stysteemstudie voort te willen zetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

PES, RES en volgtijdelijkheid

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener wil kenbaar maken dat de eerder vanuit de provincie (Stuurgroep RES-Zuid-Limburg d.d. 20 februari) is aangegeven dat de Omgevingsvisie de RES volgt. Indiener geeft aan dit niet terug te zien in de ontwerp-Omgevingsvisie. Indiener verzoekt dit te formaliseren en op te nemen in de Omgevingsvisie.	1005, 1021
--	------------

Standpunt GS

GS zijn van mening dat de ruimtelijke keuzes met betrekking tot energie worden genomen in de RES'en en dat de Omgevingsvisie deze keuze borgt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat het voor hem/haar onduidelijk is welke ruimte voor ontwikkelingen wordt gemaakt met de passage in de Omgevingsvisie blz. 79-80 "In de regionale Energie Strategieën.....voorkeursgebieden zoals opgenomen in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2014 (POL2014)." Indiener stelt dat met deze tekst een streep wordt gezet door de afwegingen die nu door gemeenten zijn gemaakt en de discussie die in de gemeenten gaat plaatsvinden. Indiener stelt dat het erop lijkt dat met deze passage de regie en beslisbevoegdheid bij de provincie wordt gelegd.	1005, 1021

Standpunt GS

GS zijn van mening dat de ruimtelijke keuzes met betrekking tot energie worden genomen in de RES'en en dat de Omgevingsvisie deze keuze borgt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener stelt dat actieve ondersteuning vanuit de provincie in RES-verband nodig is om voortgang te blijven maken, witte vlekken uit te zoeken en een duidelijke en gezamenlijke boodschap naar buiten toe af te geven.	1009

Standpunt GS

In de PES wordt bevestigd dat provincie Limburg een betrouwbare partner is; ook voor RES-partners door onder meer verdere (proces)ondersteuning te leveren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat uit de volgende passage blijkt dat gemeenten hun rol in de energieopgave oppakken en daarin in samenspraak met de provincie vorm aan geven. "Wij zoeken naar maximalisatie... ..instrumentarium dat daarvoor beschikbaar is." Indiener verzoekt dit te weerspiegelen in dit actiepunt (passage).	1005, 1021

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de samenwerkende overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stel dat "Wij streven naar minder aardgasgebruik in 2050.....(door middel van	1014

zon- en windenergie)” de suggestie wekt dat we ons alleen focussen op zon- en windenergie. Indien er stelt voor deze passage aan te passen op de concept RES (waarin geen enkele duurzame techniek wordt uitgesloten) om misverstanden te voorkomen.	
--	--

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie (PES) gaan wij hier nader op in. In de reden ligt dat zon- en windenergie voor een grote bijdrage naar 2030 zorgen. Andere technieken worden zeker niet uitgesloten (maar vragen mogelijk meer tijd vanwege innovatie en grootschalige implementatie). Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Diversen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de zin “de opwekking van duurzame energie is verweven met dorpen en steden en vindt plaats in enkele grootschalige productielocaties in Limburg” openomen is in de samenvatting, maar niet is benoemd in het hoofdstuk Energie. Indien er vraagt naar aanleiding daarvan hoe de provincie staat in de discussie clustering versus versnippering van grootschalige opwekking van hernieuwbare energie.	1012, 1013

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie. In beide Limburgse RES'en is de voorkeur uitgesproken voor clustering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in hoofdstuk 11 Energie de link met het thema Circulaire Economie.	1012, 1013

Standpunt GS

De relatie zit vooral in het thema klimaat, en minder in het thema energie. Circulaire economie kan inderdaad van grote positieve betekenis zijn voor de CO₂-emissie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat het energie vraagstuk samen opgepakt moet worden, met de provincie als trekker, met respect en gevoel voor maat en schaal van Zuid Limburg. Waarbij rekening gehouden moet worden met de doelstellingen van het Middengebied.	1026

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie. Provincie is hier geen trekker. Zij is een van de overheden die samenwerkt bij het opstellen van de RES'en.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt of de zin “wij streven naar minder aardgasgebruik in 2050” nader gespecificeerd kan worden? hoeveel minder en hoe weerhoudt zicht dat met de landelijke	1026

klimaatdoelstellingen, zodat de totale opgave scherper geduid kan worden.	
---	--

Standpunt GS

De provincie sluit zich in principe aan bij Nationale taakstellingen en bij de doelstellingen binnen de RES-gebieden, maar wil zich daarbij wel baseren op haalbaarheid en betaalbaarheid van initiatieven. De nationale doelstelling is om in 2050 een duurzame energievoorziening te hebben. De provincie komt niet met eigen, aanvullende norm- of taakstellingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af hoe de opgave voor de energietransitie vorm gegeven kan worden als het netwerk hier niet op berekend is. Indiener stelt dat eerst het netwerk op orde moet worden gebracht alvorens plannen uitgewerkt worden.	5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5183, 5191

Standpunt GS

In de Provinciale Energie Strategie (PES) en de onderliggende Limburgse Energie Stroomstudie wordt dit onderschreven. Een belangrijke actielijn die hier op aansluit en die samen met de netwerkbeheerders en alle andere partners zal worden uitgewerkt is een regionaal programma energie infrastructuur.

Zie ook onze reactie op zienswijze 2011 bij Hoofdstuk 11 – Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat bedrijf gelegen is in een boringvrije zone. Het is niet duidelijk in hoeverre zich dit verzet tegen bijv. de toepassing van aardwarmte. Voor glastuinbouwbedrijven is verwarming van de kassen via aardwarmte een methode om het bedrijf te verduurzamen. Voor indiener zou dit als neven- of reservemethode kunnen worden ingezet, naast de verwarming via de composteerinstallatie. Indiener verzoekt dit mogelijk te maken in Ontwikkelingsgebieden Glas.	5059

Standpunt GS

In de omgevingsverordening zijn twee boringvrije zones aangegeven: de Roerdalslenk en de Venloschol. In de Roerdalslenk is geothermie niet toegestaan. In de Venloschol kan dit onder voorwaarden vastgelegd in landelijke wet- en regelgeving en aanvullende provinciale voorwaarden zoals vastgelegd in het Besluit algemene voorschriften opsporen en winnen aardwarmte in de Venloschol van 21 december 2017 (provincie Limburg).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt om in H 11. Energie aandacht te hebben voor de opgave en de ambitie van glastuinbouw. Te kiezen tot het faciliteren van energieverduurzaming glastuinbouw met noodzakelijke randvoorwaarden (zoals warmtenetten, CO ₂ -levering, beleidsruimte voor bodemenergie, geothermie en andere duurzaamheidsinitiatieven) alsook tot het onderzoeken van meekoppelkansen van glastuinbouw in Provinciale verkenningen.	5042
Indiener vraagt om vroegtijdige betrokkenheid van de sector bij systeemontwerp en verkenningen (onder andere waterstof), pro-actieve facilitering met warmtenetten, CO ₂ levering, geothermie/bodemenergie, E-infrastructuur en concrete ondersteuning c.q. beleidsruimte bij praktische duurzaamheidsinitiatieven, gelet op de bijdrager van de glastuinbouw aan een klimaatneutraal Limburg.	2012

Standpunt GS

Glastuinbouw is als klankbordgroep lid betrokken bij de RES-NML. De indiener van de zienswijze kan zich tot hen richten met concrete initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de opgave voor energietransitie (ook in buurlanden) een zeer grote bedreiging vormt voor de bescherming van cultuurhistorie, het landschap en aantasting van de leef/woon omgeving. Indiener roept op tot waakzaamheid en verzoekt om het financiële aspect niet bepalend te laten zijn.	5008

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie. Het is de taak van de RES'en om overige belangen integraal te wegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt het een goede stap energie te besparen en verspilling tegen te gaan. De indiener begrijpt sommige verlichting 's nachts vanuit veiligheidsoverwegingen, maar stelt dat 's avonds veel locaties (overheidsgebouwen, bedrijfsgebouwen en industrieterreinen) onnodig verlicht zijn. De indiener vraagt zich af hoe veel energie daar bespaard kan worden. De indiener mist in het kader van energiebesparing en tegengaan van verspilling de (verbeterde) isolatie van woningen en gebouwen en de verdere doorvoering van het gebruik van ledverlichting.	5004

Standpunt GS

De trias energetica is een belangrijk uitgangspunt in de PES en de Limburgse RES'en. Zodoende zal zowel vanuit de PES als de RES'en worden ingezet op energiebesparing in de gebouwde omgeving en de industrie. Hiertoe worden o.a. doelgroepgerichte stimuleringscampagnes en ontzorgingsprogramma's opgezet. Tevens wordt het toezicht op energiebesparing door bedrijven en organisaties geïntensiveerd.

Behalve technische maatregelen (isoleren, energiezuinige apparaten en processen) speelt ook gedrag een belangrijke rol bij energiebesparing. Bewustwording van gebruikers is een aspect dat wij in stimuleringscampagnes niet dienen te vergeten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener stelt dat Nederland een "uniek netwerk voor aardgasvoorziening heeft en aardgas ... de schoonste fossiele energie [is]". De indiener stelt dat aardgas gebruikt moet blijven worden aangezien het betaalbaar is en mensen zo niet met hoge (transitie)kosten te maken krijgen.	5004

Standpunt GS

Het is het voornemen van het Rijk en van de provincie om het aardgasnetwerk niet verloren te laten gaan. Dit kan in de toekomst nog altijd worden gebruikt voor het transport van bijvoorbeeld groen gas of waterstof. Om de CO₂ doelstellingen te kunnen halen heeft het Rijk besloten op termijn aardgasvrij te worden. Dit kan alleen maar door in te zetten op duurzame energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit ervoor dat grootschalige productielocaties voor duurzame energieopwekking in de Stad-Landzone worden gesitueerd en niet midden in het buitengebied.	5048

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de provincie om naast een focus op grote energiegebruikers ook aandacht te hebben voor de grote groep kleine tot middelgrote bedrijven die samen veel energie gebruiken.	1009

Standpunt GS

Zowel vanuit de PES als de RES'en wordt ingezet op energiebesparing in de industrie en commercieel vastgoed. Primair door intensivering van toezicht door de Limburgse RUD's (Regionale Uitvoeringsdiensten) op energiebesparing door bedrijven en organisaties. De focus is daarbij op bedrijven en organisaties die jaarlijks 25.000 m³ aardgas of meer of 50.000 kWh elektriciteit of meer gebruiken. Deze vallen onder de informatie- en energiebesparingsplicht, en moeten maatregelen treffen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder. Daarnaast dienen ook vergunningplichtige bedrijven energiebesparende maatregelen te treffen.

Verder zetten wij in op doelgroepgerichte stimulering en ontzorgingsprogramma's energiebesparing voor m.n. MKB bedrijven. Daarbij wordt ook energieopwekking middels zon-op-dak meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het onderschrijven van de principes van de 'Trias Energetica' ook betekent dat de productie van aardgas door fracking in de toekomst volledig moet worden gestaakt.	3010

Standpunt GS

Het een sluit het ander niet bij voorbaat uit. De laatste stap van de trias energetica luidt immers: Voor de energiebehoefte die niet met duurzame bronnen kan worden ingevuld kiezen we zo efficiënt en schoon mogelijke fossiele bronnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie weinig zegt over de kansen die Chemelot biedt bij de levering van restwarmte aan gebieden als Maastricht en Sittard. De indiener geeft aan dat het benutten van restwarmte hoort bij de transformatie en ontwikkeling van de Chemelot Circular Hub.	1010

Standpunt GS

De kansen voor het leveren van restwarmte aan de gebouwde omgeving zullen door de provincie worden onderzocht. De potentie voor het leveren van industriële restwarmte is in ieder geval aanwezig. Onderzocht dient te worden of en zo ja hoe dit in de praktijk realiseerbaar is, waarbij ook

naar de mogelijkheden zullen worden gekeken, die de Wet Collectieve Warmtevoorziening hiervoor biedt. Wij zijn het met indiener eens, dat restwarmte in de energietransitie een belangrijke rol kan spelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener dringt erop aan dat de provincie de rol bij toetsing van bovengemeentelijke warmtenetten (zoals bij Chemelot) actief oppakt, zoals ook in de nieuwe Warmtewet staat.	1010

Standpunt GS

De provincie onderzoekt welke rol zij kan spelen bij intergemeentelijke warmtenetten. Volgens de Wet Collectieve Warmtevoorziening is dat vooral een toetsende rol. Nu al speelt de provincie een meer actieve rol bij warmtenetten en zal in de komende tijd onderzoeken welke rol hierin het meest bij haar past.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de ontwerp- Omgevingsvisie aangeeft dat inwoners maximaal worden betrokken bij het nemen van maatregelen en het opzetten van initiatieven. Indiener geeft aan dat zij werkt aan instrumenten om inwoners en bedrijven optimaal te informeren en de samenwerking binnen gemeenschappen wil faciliteren door initiatieven, kartrekkers en specialisten met elkaar in verbinding te brengen. Indiener trekt graag samen hierin op.	1002, 1005
Indiener stelt dat de ruimtelijke effecten van de energietransitie op lange termijn op de schaal van Zuid-Limburg verder moeten worden verkend in ontwerpend onderzoek. Het zorgvuldig omgaan met de kwaliteiten van het landschap en de stedelijke omgeving is hierbij van groot belang.	1031

Standpunt GS

Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil op het gebied van energietransitie en duurzaamheid een experimenteerregio zijn. Indiener stelt dat er ligt een grote opgave ligt in haar kleine kernen en gehuchten t.a.v. de betaalbaarheid en leveringszekerheid van elektriciteit en warmte. Indiener vraagt om bij de uitwerking van de PES hier rekening mee te houden. Indiener denkt graag mee naar mogelijkheden om kleinschalige alternatieven passend in het karakteristieke Zuid- Limburgse Landschap te stimuleren.	1002, 1005

Standpunt GS

Wij waarderen initiatieven om met de energietransitie aan de slag te gaan. Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke overheden in de Regionale Energie Strategieën (RES'en) om te komen tot een landschappelijk en maatschappelijk gedragen strategie. Met concrete initiatieven kan de indiener van de zienswijze zich richten tot de RES.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s)
-------------	-----------

	inspreker
Indiener verzoekt om de kaders voor het opwekken van wind- en zonne-energie helderder te stellen en de belangen van natuur en landschap uitdrukkelijk mee te nemen in de energietransitie. Hiertoe verwijst indiener naar de Wind- en Zonnevisie van de Natuur en Milieufederatie Limburg.	2013

Standpunt GS

Het belang van natuur en landschap onderschrijven wij en blijkt ook uit twee afzonderlijke hoofdstukken hierover in de Omgevingsvisie. De zonneladder en de uitsluitingen voor wind zijn extra kaders die we aan de ontwikkeling van wind- en zonne-energie stellen. In de RES werken we met gemeenten aan een aanvullend kader voor locaties voor zon- en windenergie. Daarbij zullen de belangen van landschap en natuur betrokken worden.

Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging, inclusief landschap en natuur, van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~ waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

m.b.t. toevoegingen over en bij trede 4 & 5: zie zienswijzebeantwoording eerder in dit hoofdstuk.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat energiebesparing ook wordt gestimuleerd door onder andere nivellering van de tarieven van gas en stroom. Voor iedereen dezelfde tarieven, geen grootverbruikerskortingen van 90% zoals nu het geval is.	5104

Standpunt GS

De provincie heeft geen zeggenschap over tarieven van elektriciteit, gas of andere vormen van energie. De allergrootste energiegebruikers vallen onder de Europese emissiehandel voor CO₂ (ETS) en betalen per uitgestoten ton CO₂. Op basis van het Klimaatakkoord voert het rijk ook een landelijke CO₂-heffing voor deze bedrijven in, aanvullend op de ETS. Zodoende worden deze bedrijven gestimuleerd om ook hun energiegebruik (zeker in de vorm van fossiele energie) te reduceren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is tegen het winnen van aardgas uit onconventionele aardlagen, het zogenaamde fracking, in verband met risico's voor het grondwater en seismische effecten. Indiener vraagt om aandacht voor het onderwerp in de Omgevingsvisie.	3012

Standpunt GS

Uitgangspunt is Trias Energetica. Bij elk initiatief voor het plegen van mijnbouw geldt dat dit veilig en verantwoord moet plaatsvinden en geen nadelige effecten op natuur en milieu mag hebben.

Het ministerie van EZK is bevoegd gezag op grond van de Mijnbouwwet en Omgevingswet en ziet hierop toe. Wij worden daarbij betrokken als wettelijk adviseur en zullen vanuit onze rol inbreng leveren.

In de Omgevingsverordening Limburg zijn gebieden ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de waterwinning opgenomen, alsmede het bodembeschermingsgebied Mergelland en boringvrije zones. Voor (proef)boringen dient een omgevingsvergunning bij de Minister te worden aangevraagd. Zolang geen besluit wordt genomen over eventuele proefboringen, wordt provinciale regelgeving mogelijk later nader beschouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.12. Zienswijzen over Hoofdstuk 12: Land- en tuinbouw

Ondernemersklimaat (algemeen)

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener vindt dat de provincie duidelijk stelling moet nemen om de landbouw te beschermen. De Omgevingsvisie biedt te weinig perspectief voor de landbouw. Indiener verzoekt de Omgevingsvisie aan te passen zodat landbouwbedrijven bestaansrecht houden.</p> <p>Toevoeging zienswijzen 5034 en 5129: Indiener verzoekt om duidelijke kaders te stellen waarbinnen gewerkt kan worden, zonder dat alle kosten voor rekening van de sector komen.</p>	5034, 5129, 5131, 5157
Het stoort indiener dat er in de Omgevingsvisie nagenoeg niet wordt gesproken over de groene economische motor: de primaire agrarische sector. Indiener is van mening dat de landbouw nu en voor de toekomst van groot economisch belang zijn voor het gehele buitengebied. Indiener geeft aan dat dit in de Omgevingsvisie niet benoemd dan wel erkend wordt. Indiener verzoekt de provincie om de Omgevingsvisie op dit punt aan te passen.	5060
Indiener geeft aan dat een duurzame ontwikkeling van de land- en tuinbouw essentieel is voor het creëren van een gezonde sector voor de toekomst. Deze duurzame ontwikkeling dient volgens indiener ondersteund te worden en te allen tijde werkbaar te blijven.	5093, 5098
Indiener geeft aan dat onder POL2014 de land- en tuinbouwsector nog van groot belang werd geacht voor het beheer en grondgebruik binnen de Bronsgroene landschapszone. Nu in de Omgevingsvisie wordt binnen de Groenblauwe mantel, naar de mening van indiener, de landbouw naar de achtergrond gedrongen en krijgt de ontwikkeling van natuur en natuurgebieden meer voorrang. Indiener is van mening dat een dergelijke beleidswijziging onder andere strijdig is met het uitgangspunt van de provincie om een gunstig ondernemersklimaat voor de land- en tuinbouw te willen bieden. En ook strijdig met de ambitie dat de landbouw als belangrijke gebruiker en beheerder van het landschap van groot belang is voor de kwaliteit van het cultuurlandschap en het leefklimaat.	5078, 5079
Indiener ziet kansen voor nieuwe vormen van agrarisch ondernemen (in Zuid-Limburg). Cruciaal is hierbij dat wet- en regelgeving hier (ontwikkel)ruimte voor bieden en dat de boerderij centraal blijft staan in de beleving van het buitengebied.	2007
Indiener vindt dat de toekomstbestendigheid van bedrijfslocaties onderbelicht blijft.	1017
Indiener stelt dat gezinsbedrijven hun bedrijf exploiteren met een lange termijn doelstelling. Het bedrijf moet toekomstbestendig blijven en dergelijke bedrijven moeten in de toekomst van de regio Midden-Limburg dan ook behouden blijven.	5093
<p>Indiener stelt dat het belangrijk is dat agrariërs een goed ondernemersklimaat wordt geboden, zodat het aantal gezinsbedrijven in Limburg behouden blijft.</p> <p>Toevoeging zienswijze 2001 Indiener geeft aan dat er een duidelijk toekomstperspectief geboden moet worden.</p> <p>Toevoeging zienswijze 5023 indiener geeft aan dat gezinsbedrijven gesteund moeten worden als zij een concrete ontwikkeling voor ogen hebben.</p>	2007, 5023, 5028, 5035
Indiener wil bedrijf duurzaam voortzetten voor een volwaardig inkomen van hemzelf en een mogelijke opvolger.	5053
Indiener stelt dat agrarische bedrijven ook onderdeel zijn van het toeristisch aanbod. Daarnaast zijn de agrarische bedrijven de stoffeerdere van ons landschap en daarmee onlosmakelijk verbonden met de toeristische sector in Zuid-Limburg. Vanuit het gedeelde belang van de toeristische sector met de agrariërs acht indiener het belangrijk dat er perspectief blijft voor land- en tuinbouwbedrijven in Zuid-Limburg en dan vooral in het Heuvelland. Indiener vraagt meer oog te hebben voor de perspectieven van de land- en tuinbouwbedrijven zowel wat de primaire productie betreft als de nevenactiviteiten op het gebied van toerisme en streekproducten. Met name de fruitteeltbedrijven en de grondgebonden melkveehouderijen spelen hierin een belangrijke rol.	5149

Standpunt GS

De agribusiness is een belangrijke economische en innovatieve motor en de belangrijkste gebruiker en beheerder van het buitengebied. Ook in de toekomst willen wij in Limburg een gunstig ondernemersklimaat voor de land- en tuinbouw bieden.

We bieden ruimte voor het uitbouwen van onze positie als toonaangevende agrarisch regio tot een sector die duurzame oplossingen voor maatschappelijke opgaven biedt. In verbinding en samenwerking met andere kennisregio's wordt hier de nieuwe standaard ontwikkeld voor moderne, duurzame en circulaire, vraaggestuurde land- en tuinbouw, die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving.

Met deze ambitie kiest Limburg, in lijn met het nationale beleid, voor een betekenisvolle transitie in de agrifoodsector.

De Omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen en schets een doorkijk naar 2030- 2050. In de Omgevingsvisie is een breed scala aan transitiepaden benoemd die volgens ons perspectief bieden op lange termijn. De transitiepaden hebben een gedeeld perspectief: duurzaam agrarisch ondernemen in een eerlijke markt en binnen de randvoorwaarden die omgeving, samenleving en landschap stellen. De provincie heeft hiermee geen blauwdruk willen geven, die van toepassing is voor alle bedrijven en alle bedrijfssituaties.

Middels diverse uitvoeringsprogramma's wordt de realisatie van de provinciale ambitie ondersteund, zoals het beleidskader 'Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023', 'Koers naar de toekomst', het 'Actieplan Natuurinclusieve land- en tuinbouw', het 'Provinciaal Natuurprogramma' en het 'Provinciaal Waterprogramma'.

Het is in eerste instantie aan ondernemers zelf om het ondernemen te richten op een solide verdienmodel en bedrijfsontwikkeling. De provincie staat hiertoe een ontwikkelingsgerichte en gebiedsgerichte aanpak voor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het zaak is dat jonge agrarische ondernemers gestimuleerd worden om het agrarisch bedrijf van hun ouders over te nemen. Het wensbeeld dat in de ontwerp-Omgevingsvisie naar voren komt ten aanzien van de landbouwsector als geheel en de indeling van landbouwgronden, draagt daar niet aan bij. Ook de ingrijpende wet- en regelgeving draagt aan het vorenstaande niet bij.	5035, 5132, 5215

Standpunt GS

We stimuleren jonge agrarische ondernemers via een aantal lijnen. Zo zetten we ons in om Limburgse jonge boeren gebruik te laten maken van de Rijksgarantieregeling voor opvolging door jonge boeren en het benutten van de beschikbare budgetten voor opleiding rondom overnameprocessen.

Ook is van belang dat de Rijksoverheid op dit punt diverse voorzieningen heeft getroffen, waaronder dit jaar de openstelling van de borgstelling Vermogensversterkend Krediet (VVK) voor jonge boeren en dat het Rijk zich op nieuwe maatregelen beraadt. De provincie Limburg zal de instrumentontwikkeling bij de Rijksoverheid volgen.

Bij de doorontwikkeling van een actieprogramma rond de investeringslijn 'Sterker in de marktketen' zal, samen met de regionale partners, nader worden bezien welke acties voor jonge ondernemers en hun specifieke financiële opgave en positie aanvullend zinvol en gewenst zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wijst erop dat bij bedrijfsverbreding (in het kader van de landbouwtransitie) op het belang en de toewijzing van voldoende ontwikkelingsruimte voor agrariërs. Indiener vindt dit nog onderbelicht in de ontwerp-Omgevingsvisie en vraagt om ondersteuning voor	5098

benoemde verbredingsactiviteiten (en de daarbij behorende ontwikkelingen). Indiener geeft daarbij aan dat verankering in bestemmingsplannen bijzondere aandacht verdient.	
Indiener pleit ervoor om ontwikkelruimte voor verbreding en bijbehorende activiteiten te verankeren in bestemmingsplannen.	5110
Indiener verzoekt om bij agrarische ontwikkeling in Noord- en Midden-Limburg maatwerk toe te passen. Sommige locaties zijn niet geschikt voor verbrede landbouw. Indiener ziet rondom dorpen grotere mogelijkheden om andere activiteiten naast het bedrijf te ontplooiën.	2007
Indiener stelt dat professionele multifunctionele landbouw een alternatief verdienmodel kan zijn voor ondernemers in de Groenblauwe mantel. Maar dat kan betekenen dat er fysiek ruimte geboden moet worden.	2011

Standpunt GS

Verbrede of multifunctionele land- en tuinbouw kent velerlei vormen en verschijningsvormen. Verbrede of multifunctionele landbouw die inspeelt op gebiedsspecifieke opgaven biedt het meest toekomstperspectief voor het behoud van een vitaal platteland. De planologische afweging hiertoe zal in beginsel op lokaal / regionaal niveau plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?, als nieuwe bullet:

Verbreding van de land- en tuinbouw met niet-agrarische nevenfuncties draagt bij aan een vitaal landelijk gebied. Afhankelijk van de aard van de verbrede land- en tuinbouwactiviteit(en) leidt dit tot nieuw- en verbouw van agrarische bedrijfsgebouwen, vaak kleinschalig van aard. De ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor niet-agrarische activiteit(en) dienen te worden afgestemd op de regionale behoefte.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat binnen de landbouw al veel gebruik wordt gemaakt van technieken voor verbetering van klimaat & milieu. Indiener is van mening dat alleen door (verantwoorde) schaalvergroting bedrijven kunnen blijven investeren in duurzame oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.	5093, 5184, 5189
Indiener stelt dat voor sommige bedrijven schaalvergroting nodig is om duurzame oplossingen te bieden voor maatschappelijke vraagstukken.	5009, 5028, 5136, 5187
Toevoeging zienswijze 5187: het moet gaan om een verantwoorde schaalvergroting.	
Indiener onderstreept dat ook grootschalige, gespecialiseerde bedrijven zich duurzaam kunnen ontwikkelen en dat dit nodig is om de positie als toonaangevende agrarische regio gestalte te blijven geven.	5009, 5028, 5093, 5136, 5187, 5198, 5200
Indiener stelt dat ook de traditionele landbouw respect heeft voor de leefomgeving en duurzame productie. Indiener verzoekt om ook deze traditionele landbouw te faciliteren.	5036, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5191
Indiener stelt dat de ondernemers primair gezond voedsel willen blijven produceren voor de West-Europese markt. Indiener verzoekt hiermee bij de vaststelling van de Omgevingsvisie rekening te houden.	5069
Indiener vreest afhankelijkheid van het buitenland voor wat betreft voedsel. Hij stelt dat nergens zo veilig voedsel wordt geproduceerd als in Nederland.	5037
Indiener stelt dat de landbouw meer naar Nederlands voorbeeld moet worden ingericht om zo met een hoge productie-efficiënte echte natuur te kunnen ontzien.	5103
Indiener verzoekt om in de visie nadrukkelijker tot uiting te laten komen dat initiatieven van agrariërs in zijn algemeenheid op een positieve manier worden benaderd en gefaciliteerd indien aan de wet- en regelgeving wordt voldaan, ook als het gaat om de 'traditionele landbouw'.	5032, 5036, 5039, 5059, 5075, 5127

Indiener bepleit het belang voor ontwikkelingsperspectief voor grote "traditionele" landbouwbedrijven en niet alleen nichemarkten.	5036, 2007
Toevoeging zienswijze 2007: Indiener verzoekt om ook voor agrarische bedrijven in Noord- en Midden-Limburg ruimte te bieden voor duurzame groei (in omvang door innovatieve moderne technieken of in de richting van nichemarkten).	
Indiener geeft aan van mening te zijn dat schaalvergroting en intensivering binnen de landbouw gezien het belang voor een goede voedselvoorziening tegen redelijke consumentenprijzen zeker niet tegengewerkt mag worden.	5129
Indiener stelt dat om het rundveebedrijf duurzaam in Zuid-Limburg duurzaam in stand te kunnen houden het bedrijf op een efficiënte wijze moet kunnen blijven exploiteren.	5021

Standpunt GS

De meeste land- en tuinbouwbedrijven in Limburg zijn gespecialiseerde bedrijven welke voor een belangrijk deel voor de buitenlandse afzetmarkt produceren. De markt waar de concurrentie groot is en kostprijs leidend. Het economische verdienmodel van 'meer produceren met minder kosten per product' blijkt aan slijtage onderhevig en hoewel er al een flinke winst is geboekt in het verlagen van emissies, worden een aantal doelen (bijvoorbeeld op het gebied van biodiversiteit en (grond)waterkwaliteit) niet behaald.

In de Omgevingsvisie is derhalve een breed scala aan transitiepaden benoemd die volgens ons perspectief bieden op lange termijn. De transitiepaden hebben een gedeeld perspectief: duurzaam agrarisch ondernemen in een eerlijke markt en binnen de randvoorwaarden die omgeving, samenleving en landschap stellen. De provincie heeft hiermee geen blauwdruk willen geven, die van toepassing is voor alle bedrijven en alle bedrijfssituaties.

Het is niet onze insteek om de realisatie van de in de Omgevingsvisie opgenomen ambitie te koppelen aan een specifieke schaalgrootte. Op toekomstbestendige locaties zal schaalvergroting mogelijk blijven. Uiteraard zijn wet- en regelgeving en de Omgevingsverordening Limburg leidend voor wat betreft de concrete ontwikkelingsmogelijkheden op bedrijfsniveau.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en Tuinbouw, paragraaf 1 Tekst ontwerp-Omgevingsvisie Limburg bij hoofdstuk Land- en tuinbouw 12 paragraaf 1 Wat is de opgave?:

(...) voedselgemeenschappen. **Transitiepaden zijn niet bedoeld als blauwdruk voor bedrijven en in alle situaties toepasbaar. De Provincie wil ruimte bieden aan ondernemers, onafhankelijk van de schaalgrootte, om hun pad te kiezen hierin dat passend is bij hun visie, fysieke ontwikkelruimte, marktpotentieel etc.** Het is belangrijk dat tegenover de transitieopgave een passend en realistisch verdienmodel staat.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indieners achten het van essentieel belang dat varkenshouders de ruimte moeten krijgen om te ondernemen om daarmee ook een verdere bijdrage te leveren aan het terugdringen van emissies en het versterken van de structuur van het platteland.	2004
Indiener verzoekt op te nemen dat de provincie zich faciliterend inzet voor het behoud van de fruitsector voor Zuid-Limburg en erop ingezet wordt gunstige condities te scheppen voor de bloei van de fruitsector.	5039, 5110, 5205
Indiener leest dat de Omgevingsvisie vooral duurzame bedrijven wil faciliteren, maar vreest dat provincie niet voldoende onderkent dat ook glastuinbouwbedrijven duurzaam en biologisch kunnen zijn en vreest dat (biologische) glastuinbouwbedrijven niet zullen worden gefaciliteerd/ondersteund. Indiener merkt op dat "kringloopgedachte" leidend is voor zijn bedrijf.	5059
Indiener onderschrijft de ambitie dat de (grondgebonden) land- en tuinbouw als belangrijke gebruiker en beheerder van het buitengebied van groot belang is voor het aanzien en de kwaliteit van het cultuurlandschap en het leefklimaat en dat de provincie in dat opzicht als belangrijkste uitgangspunt een gunstig ondernemersklimaat voor de land- en tuinbouw (behoud van gezinsbedrijven) wil bieden.	5052, 5073, 5079, 5105, 5184
Indiener is van mening dat er in de visie ten onrechte geen aandacht is voor de professionele paardenhouderij.	5117

Standpunt GS

Kijkende naar de aanwezige land- en tuinbouwsectoren in Limburg zijn zowel de grondgebonden als niet-grondgebonden plantaardige en dierlijke sectoren sterk vertegenwoordigd. Van kleinschalig tot grootschalig en van intensief tot extensief. Niet alleen omvang van de agrifoodsector bepaalt het belang, maar vooral ook de hoogstaande kwaliteit, diversiteit in teelten en bedrijfsvormen en ketens en (in delen van de sector) de innovatiekracht. Wij zijn ons hier terdege bewust van, hetgeen tot uiting komt in ons faciliterend beleid, zoals (de uitvoering van) het Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, Brightlands Campus Greenport Venlo, de kanskaart voor de Fruitteelt die nu opgesteld wordt, maar ook facilitering van de paardensport via ons provinciale sportbeleid. De Omgevingsvisie hebben we dit, vanwege het abstractieniveau, beperkt tot het benoemen van de agribusiness als zijnde een belangrijke economische en innovatieve motor en beheerder van het landelijk gebied. De provincie heeft een positieve grondhouding en staat hier een ontwikkelingsgerichte en gebiedsgerichte aanpak voor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat voor de specialisten in groen, grond en infra is het van groot belang dat in de toekomst een gunstig ondernemersklimaat gecreëerd wordt in het buitengebied van de provincie Limburg.	2017

Standpunt GS

De Provincie stimuleert en faciliteert ontwikkelingen die bijdragen aan versterking van het vestigingsklimaat en het realiseren van bijdragen aan een aantal in de POVI genoemde maatschappelijke opgaven. Specialisten in groen, grond en infra zijn faciliterend voor de realisatie van ontwikkelingen in het buitengebied. Derhalve wil de Provincie een gunstig ondernemersklimaat bieden voor deze sector. De planologische afweging van concrete initiatieven zal in beginsel op lokaal / regionaal niveau plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Opgaven in buitengebied

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de gronddruk leidt tot verder stijgende grondprijzen door vergroting van het areaal natuur- en bosgebied. Voor het beperkt aantal agrariërs dat momenteel nog in Limburg opereert, is deze ontwikkeling zeer nadelig.	5005, 5035, 5041, 5072, 5102, 5157, 5162
Toevoeging zienswijze 5157 en 5012: Indiener geeft aan dat dit leidt tot een negatieve spiraal, die onwenselijk is voor Limburg. En dat dit leidt tot verdere afname van veehouderijbedrijven.	
Toevoeging zienswijze 5162: Ook de aanleg van zonnepanelen op landbouwgrond heeft dit effect en maakt natuurinclusieve landbouw moeilijker door schaarste aan landbouwgrond	
Toevoeging zienswijze 5102 op vorenstaande: Ook de aanleg van windmolenparken heeft dit effect. Ook geeft indiener aan dat hij zou willen doen aan het beheer van natuur en landschap (natuurinclusieve landbouw) maar dat ook dit schaarste van landbouwgrond met prijsopdrijving tot gevolg heeft en de marges van het bedrijf kleiner worden.	
Toevoeging zienswijze 5005 op vorenstaande: Indiener stelt dat hij wil bijdragen aan ambities (zie ook vorenstaande zienswijzen), maar maakt zich zorgen over de toekomst (van de land- en tuinbouw sector). De indiener vraagt zich af of er een rendabel verdienmodel blijft bestaan. Indiener stelt dat het dan lastiger wordt opvolging te vinden en dat kleinschaligheid niet mogelijk is aangezien bedrijf al kleinschalig is.	

<p>De indiener vraagt ook hoe en of er aan termen zoals "landschap, klimaat, biodiversiteit, kringlooplandbouw, korte ketens en natuurinclusief voldaan kan worden onder andere in relatie tot de beschikbaarheid van grond.</p> <p>Toevoeging zienswijze 5120: Door kringloop en natuurinclusieve landbouw wordt ook een groter beslag gelegd op de schaarse landbouwgrond.</p>	5003, 5120
<p>Indiener vindt dat het erop lijkt dat de grote opgave (zoals natuur-, lucht- en waterkwaliteit) op hun bordje wordt gelegd door 2/3 van hun grond aan te wijzen voor natuur en landschap.</p>	5027
<p>Indiener geeft aan dat de LLTB een eerste globale inventarisatie heeft uitgevoerd van de ruimteclaims die in Limburg op ons af komen in het buitengebieden. Deze inventarisatie komt uit op ruim 16.000 ha landbouwgrond waarvan de functie zal wijzigen of waarvan het agrarisch gebruik substantieel zal worden beperkt (17% van de Limburgse cultuurgrond). Terwijl de sector zelf de behoefte, maar ook de opdracht heeft, om meer grondstoffen uit de omgeving te gaan halen om invulling te geven aan natuurinclusieve en kringlooplandbouw.</p> <p>Als er geen regie komt op het proces om aan de provinciale ambities invulling te geven dan zal volgens indiener louter het financiële rendement bepalen waar welke functies zich zullen ontwikkelen.</p>	2004, 2011
<p>Indiener constateert dat de gestelde ambitie en te realiseren doelen (zoals een (nog) robuuster natuur-, bos- en waternetwerk) in de ontwerp-Omgevingsvisie ten koste gaat van de landbouw waarbij de landbouw aanzienlijk aan landbouwareaal moet inleveren. Tegelijkertijd geeft de provincie aan dat er een landbouwtransitie moet komen en dat boeren meer extensief moeten werken. Hoe wil de provincie dat realiseren als het landbouwareaal alleen maar af zal nemen als gevolg van de andere ambities die u realiseren wilt? Provincie geeft aan te streven naar een integrale benadering waarbij rekening gehouden wordt met alle thema's. Uit de ontwerp-Omgevingsvisie kan volgens indiener echter worden afgeleid dat er vooral één sector is die inlevert en dat is de landbouw.</p>	5032, 5036
<p>Indiener stelt dat velerlei ambities in de Omgevingsvisie ruimte vragen en dit ten koste gaat van landbouwareaal. Indiener mist een landbouwinclusieve benadering. Indiener vraagt zich af hoe de ambities ten aanzien van de landbouwtransitie en extensief werken moeten worden gerealiseerd als landbouwareaal afneemt.</p> <p>Indiener verzoekt op te nemen dat bij het ruimtebeslag van alle ambities gehandeld wordt overeenkomstig met de uitgangspunten van de Verklaring van Roermond (eerst onderzoeken in hoeverre ingreep op landbouwgrond nodig is, dan streven naar meervoudig ruimtegebruik, tot slot landbouwcompensatie).</p> <p>Toevoeging uit zienswijze 5039: Indiener vreest dat deze ambities steeds meer ruimte op slokken, ruimte die er niet is en die alleen beschikbaar kan komen als landbouw moet inleveren.</p>	5032, 5036, 5039, 5059, 5075, 5127, 5163, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5185, 5191
<p>Indiener is van mening dat er zuinig moet worden omgegaan met de beschikbare grond. Indiener pleit ervoor om de realisatie van natuurontwikkeling niet ten koste van de (fruitteelt)sector, maar juist samen met de sector op te pakken.</p>	5098, 5110
<p>Indiener stelt dat door tegenstrijdigheden in beleid, stapeling van beleidsthema's (onder andere energie, klimaat, luchtkwaliteit) en het ontbreken van een financieel perspectief voor ondernemers de geschetste ontwikkelingen vaak worden tegengewerkt, een vertragend of een tegengesteld effect veroorzaken. Indiener geeft aan dat er beleidskeuzes moeten worden gemaakt. Het landelijk gebied is immers te klein om alle ambities te realiseren.</p> <p>Toevoeging uit zienswijzen 5034 en 5177: Indiener geeft aan dat er een balans gevonden moet worden tussen de diverse thematische ontwikkelingen.</p>	5034, 5096, 5177
<p>Indiener geeft aan dat de druk op de ruimte en de ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied toeneemt en er een balans moet worden gevonden tussen diverse thematische ontwikkelingen, zoals natuur(behoud), het mogelijk maken van ontwikkelingen en ruimtelijke kwaliteit.</p>	5140, 5143
<p>Indiener verzoekt te onderzoeken of een gecombineerd gebruik van de grond ten gunste van zowel de landbouw als de andere gewenste functie (meervoudig ruimtegebruik)</p>	1015, 5127, 5151

<p>mogelijk is.</p> <p>Toevoeging uit zienswijze 1015: Verweving van functies en meervoudig ruimtegebruik mag steviger terugkomen in de Omgevingsvisie</p> <p>Toevoeging uit zienswijze 5151: Zuinig en meervoudig ruimtegebruik is nodig omdat voor extensivering extra grond nodig is omdat het houden van minder dieren economisch niet haalbaar is.</p>	
<p>Indiener geeft aan dat in het kader van transitie met 'iets belangrijk vinden', 'stimuleren' en 'plannen/beleid maken' ondernemers geen duurzaam perspectief wordt geboden. Het zou volgens indiener moeten gaan om het feitelijke handelen waarbij de financieel en juridisch zwakkere ondernemer/grondeigenaar niet de sluitpost mag zijn. Daarbij geeft indiener aan houden tegenstrijdigheden in beleid, stapeling van beleidsthema's, onnodige beperkingen en/of ontbreken van financieel perspectief de ontwikkelingen vaak tegen, werken ze vertragend of veroorzaken ze juist het tegengestelde effect.</p>	5096
<p>Indiener geeft aan dat er gelet op de bedrijfsvoering gronden nodig zijn. Er is veel landbouwgrond verdwenen in de omgeving gelet op de aanleg van de A73 en de daarbij behorende natuurcompensatie. De Omgevingsvisie legt nog een extra claim op dit gebied. Indiener wenst dan ook dat voldoende reguliere landbouwgrond ter plaatse ter beschikking blijft voor de duurzame bedrijfsvoering.</p>	5153
<p>Indiener stelt dat de benadering in de ontwerp-Omgevingsvisie alles behalve "landbouw inclusief" is omdat wordt aangegeven dat bij het verbeteren van de omgevingskwaliteit en leefbaarheid rondom veehouderijen natuur, water, landschappelijke en milieukundige doelen leidend zijn en dat landbouw en veehouderij in het bijzonder hieraan ondergeschikt zijn. Indiener stelt dat niet getuigd van een evenwichtige belangen afweging.</p>	5032, 5127
<p>Indiener vraagt hoe kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw zich bijvoorbeeld verhouden tot de maatschappelijke discussie over de verdozing van het landschap? Kringlooplandbouw of natuurinclusieve landbouw al dan niet gecombineerd met innovatieve methodes/technieken zal ongetwijfeld ook weer een nieuwe ruimtevraag met zich meebrengen.</p>	1031
<p>Indiener stelt dat de "extensiverings/lokaal-produceren" eisen voor extra druk op de bestaande bedrijven zorgt, waardoor er naar alle waarschijnlijkheid nog minder bedrijven overblijven. Een kleiner aantal bedrijven zal desastreus zijn voor het landschap omdat het grasland van elk stoppend melkveebedrijf wordt omgezet in bouwland (akker).</p>	5103

Standpunt GS

Recentelijk zijn op Europees, Rijks en provinciaal niveau een aantal grote en complexe opgaven benoemd. Opgaven die niet enkel een ruimtelijk beslag (kunnen) krijgen binnen het stedelijk gebied, maar ook in het landelijk gebied.

De transities en opgaven (waaronder de transities beschreven bij het thema landbouw) waar we voor staan, komen met verschillende soorten ruimtevragen en bijbehorende spanningen en dilemma's. Deze ruimtevragen, spanningen en dilemma's worden aangekaart in de Omgevingsvisie en waar mogelijk ook al geduid. De transities vergen van eenieder een grote omslag in denken en doen. Niet voor niets hebben we als onderdeel van de totstandkoming van de Omgevingsvisie een Nota Omgevingsdilemma's opgesteld. Een deel van deze dilemma's geven we in deze Omgevingsvisie al een richting, voor andere vraagstukken vindt concretisering plaats in provinciale of regionale uitwerkingen.

Voor stedelijke functies bestaat de ladder van duurzame verstedelijking die uitgaat van het principe dat deze functies zoveel als mogelijk thuis horen in het stedelijke gebied. Verder hanteren we het Limburgse principe "meer stad meer land". Met voorkeursvolgordes zoals de Zonneladder voorzien we in bescherming van landbouwgrond voor toepassingen anders dan agrarische ontwikkeling. De essentie hiervan is zuinig ruimtegebruik en daar waar mogelijk ook meervoudig ruimtegebruik. Naar aanleiding van de meest recente inzichten uit de Provinciale Statenvergadering van 12 december 2020, willen we de zonneladder verduidelijken middels een tekstaanvulling. Voor agrarische gronden geldt, als trede 4 van de zonneladder, een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder

uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

Bij de behandeling van de Provinciale Energiestrategie op 18 december 2020 heeft Provinciale Staten de gewijzigde motie 2685 zonneladder stap voor stap aangenomen. Deze motie verzoekt het College van Gedeputeerde Staten om:

- In de Provinciale Omgevingsvisie het 'nee, tenzij-principe' dat wordt gehanteerd bij de Limburgse zonneladder nader te omschrijven en te duiden en op te nemen in de nog op te stellen Omgevingsverordening. Zo uit te leggen dat goede landbouwgrond en kwetsbare natuur als uitzonderingsmogelijkheid worden gebruikt bij de inpassing van zonne-energie.
- In de Omgevingsverordening een motivatieplicht op te nemen zodat gemeenten en de provincie moeten motiveren waarom er wordt gekozen voor een bepaalde trede van de zonneladder. Conform deze motie is de tekst in de Omgevingsvisie aangevuld.

De aanvullende ruimtevraag voor verschillende opgaven en transities in het buitengebied is nog niet te duiden. Er lopen diverse processen, waaronder de Regionale Energie Strategieën en Provinciale Energie Strategie, waarbij uitkomsten uit de processen invloed kunnen hebben op de uitwerking van de Omgevingsvisie. We vinden het belangrijk niet vooruit te lopen op de uitkomsten van deze processen. Het modulaire karakter van de Omgevingsvisie maakt het mogelijk de visie na vaststelling ook op onderdelen te actualiseren en bij te sturen. Zo kan ingespeeld worden op de dynamiek in de samenleving (vergelijkbare zienswijzen zijn ook voor het onderdeel "Van doorwerking naar Uitwerking" van de Omgevingsvisie Limburg aangedragen en deze beantwoording is daar dan ook op van toepassing).

Ook wordt vanuit de provincie een ontwerpend onderzoek gestart dat nader inzicht zal bieden in de toekomstige ruimtevraag in Limburg, gebaseerd op onder andere het geformuleerde beleid in de Omgevingsvisie. Deze verkenning zal in de komende periode worden uitgevoerd. Bij (de uitwerking van) de verkenning wordt gekeken naar de kenmerken en kwaliteiten van gebieden om, rekening houdend met de belangen en de in het gebied spelende opgaven, een zo passend mogelijke toekomstvisie op te stellen. We bedanken de LLTB voor informatieve inventarisatie van het gevraagde ruimtegebruik. Stakeholders, zoals de LLTB, worden waar nodig betrokken bij het ontwerpend onderzoek.

De uitkomsten van de lopende processen en het ontwerpend onderzoek bieden de basis om in gezamenlijkheid met de regio's en partners de invulling van onze ambities te verduidelijken en gebiedsgericht te prioriteren. Dan wordt inzichtelijk wat de gevolgen zijn voor het te verwachten ruimtegebruik in Limburg. Niet alleen vanuit landbouw, maar ook vanuit andere thema's. Daar zal een balans worden gezocht door het benutten van kansen (bijvoorbeeld meervoudig ruimtegebruik) en het actief oppakken van knelpunten. Een integrale aanpak is daarbij nodig. Deze is complexer maar in veel gevallen noodzakelijk omdat de problematiek uitsluitend in zijn onderlinge samenhang op een doeltreffende wijze oplosbaar is.

Duidelijk is dat transities en ambities in heel Limburg: ruimte vragen, dat gebiedsgericht gekeken dient te worden naar waar deze opgaven het beste kunnen landen en/op opgepakt moeten worden, het de inzet vraagt van alle partijen, maar dat het niet de intentie is dat de gevolgen ten nadele van één gebied of sector komen.

Land- en tuinbouw is en blijft mogelijk. De sector speelt een grote rol in de realisatie van de opgaven die spelen. Zo is de sector mede van belang voor het (agrarische) beheer van het landelijke gebied en daarin voorkomende landschapselementen en natuurwaarden. Wij zien ook belangrijke kansen voor het versterken van de landschappelijke kernkwaliteiten door onder andere de aanleg van (verbindende) kleine landschapselementen, bosontwikkeling en agrarisch natuurbeheer op vrijwillige basis in de groenblauwe mantel. Dit is een voorbeeld waarmee meerdere maatschappelijke doelen gediend worden, zoals leefbaarheid, biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Er wordt terecht gevraagd naar mogelijke gevolgen voor ondernemers of de sector (onder andere de courantheid van landbouwgrond, druk op bedrijven, bereikbaarheid, landbouwstructuur). Dit zijn terechte aandachtspunten die worden meegenomen in de gezamenlijke vervolgaanpak, maar zoals hierboven wordt aangegeven is het in deze fase nog te vroeg om dit te beantwoorden.

Voor wat betreft een toelichting op de Verklaring van Roermond verwijzen we naar de beantwoording van de eerstvolgende zienswijze.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte tekst~~ weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg, en-waterwingebieden en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt aan de ontwerp-Omgevingsvisie tenminste toe te voegen dat bij het ruimtebeslag dat nodig is voor andere ambities wordt gehandeld overeenkomstig de uitgangspunten van de Verklaring van Roermond.	5127
Indiener wijst op de rol voor de landschapsvorming en het landschapsbeheer door landbouwers. Indiener wijst op de Verklaring van Roermond en de daarin opgenomen principes. Naast compensatie van de verkleining van het productiepotentieel geeft indiener ook aan dat de landbouw ook een rol kan spelen bij het beheer van de compensatiegronden voor de natuur op het moment dat het productiepotentieel wordt verkleind.	5127, 5165, 5166, 5168, 5178, 5179, 5180, 5183, 5191

Standpunt GS

In 2009 is de Verklaring van Roermond getekend, met bijbehorend maatregelenpakket. De betreffende verklaring uit 2009 komt niet met naam en expliciet terug in de ontwerp-Omgevingsvisie. De opgaven zijn inmiddels gewijzigd. Echter overeind blijft de beleidslijn dat voorbereiders, beslissers en uitvoerders van ruimtelijke plannen en projecten rekening houden met de belangen van de landbouw als, voor dat plan of project, landbouwgrond wordt omgezet in een andere functie. Deze beleidslijn is opgegaan in het algemene principe van zuinig ruimtegebruik dat in de vorm van het principe 'Meer stad, meer land' en in de vorm van het toepassen van de 'Ladder voor duurzame verstedelijking' verankerd is. Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) kan in onze ogen geen wijze zijn waarop hoogwaardige natuur gecompenseerd kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Definitie traditionele en extensieve landbouw

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af hoe de provincie 'traditionele landbouw' en 'extensieve landbouw' definieert.	5032, 5075
Indiener vraagt zich af hoe "traditionele landbouw" en "extensieve landbouw" worden gedefinieerd en hoe de grens wordt bepaald tussen bedrijven die wel (extra) worden ondersteund en bedrijven die hiervoor niet in aanmerking komen.	5036, 5127
Indiener vraagt zich af hoe 'traditionele landbouw' en 'extensieve landbouw' gedefinieerd worden en waar de grens ligt met de in de Omgevingsvisie nagestreefde vormen van natuurinclusieve landbouw.	5163, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5183, 5191
Indiener vindt het onduidelijk hoe traditionele landbouw gedefinieerd wordt en of een	5181

vaste plantenkwekerij hier ook onder valt.	
Indiener vindt het onduidelijk hoe de Omgevingsvisie traditionele landbouw definieert en of hieronder ook de glastuinbouw valt.	5059

Standpunt GS

In de ontwerp tekst van de Omgevingsvisie is opgenomen: "We faciliteren en ondersteunen omvorming van traditionele vormen van land- en tuinbouw naar meer extensieve vormen". Het is niet zozeer bedoeld als het aanduiden van een bedrijf als traditioneel of extensief, maar om het faciliteren van een proces om van bestaande vormen van land- en tuinbouw naar meer extensieve vormen van land- en tuinbouw te komen. Extensief is daarbij in ieder geval minder belastend voor en beter afgestemd op de omgeving van de landbouwactiviteiten.

De hoofdvraag bij de afweging of een initiatief in aanmerking komt voor ondersteuning is: "In hoeverre draagt het initiatief bij aan de geformuleerde doelen in de gestelde investeringskaders?".

Nader bezien is de term 'traditionele landbouw' wellicht een minder goed gekozen term. Wij stellen voor aan PS om deze zin aan te passen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in Hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

We faciliteren en ondersteunen omvorming ~~van traditionele vormen van land- en tuinbouw~~ naar meer extensieve vormen **van land- en tuinbouw**.

Definitie kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Wat betreft de landbouwtransitie worden veelal de termen kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw gebruikt. Indiener constateert dat de behoefte bestaat om in de Omgevingsvisie meer richting te geven aan deze termen met name in de ruimtelijke vertaling daarvan.	1031, 5051
Indiener mist een definitie van kringlooplandbouw. Indiener verzoekt om voor de definiëring af te stemmen met de agrarische ondernemers, omdat de definitie per regio, sector en bedrijf anders zal zijn.	2007
Indiener vraagt zich af wat met natuurinclusieve landbouw wordt bedoeld. Indiener adviseert de volgende omschrijving: natuurinclusieve landbouw is een economisch rendabel landbouwsysteem, dat optimaal beheer van natuurlijke hulpbronnen duurzaam integreert in de bedrijfsvoering (zowel veehouderijsysteem als teeltsysteem) en inclusief zorgt voor ecologische functies en de biodiversiteit op en om het agrarisch bedrijf.	2011
Indiener wil graag weten wat kringloop- en natuurinclusieve landbouw precies inhoudt.	5206
Indiener constateert dat termen als kringlooplandbouw, duurzaam en natuurinclusief, vaak genoemd worden, zonder dat duidelijk wordt wat hier nu mee bedoeld wordt.	5131
Indiener stelt dat in de Omgevingsvisie kringlooplandbouw een begrip zonder inhoud is. Indiener stelt dat hij daarom niet kan oordelen of hij het eens is met de ambitie van de provincie omtrent kringlooplandbouw.	5154
Indiener vraagt wat termen zoals 'landschap, klimaat, biodiversiteit, kringlooplandbouw, korte ketens en natuurinclusief' in de praktijk inhouden.	5003
Indiener vindt de termen 'kringlooplandbouw', 'natuurinclusieve landbouw' onvoldoende uitgewerkt, waardoor verschil in interpretatie mogelijk is.	5188

Standpunt GS

Het begrip kringlooplandbouw is genoemd in het Rijksbeleid en momenteel volop in ontwikkeling. Een eenduidige, afgebakende definitie is nog niet beschikbaar. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) beschrijft kringlooplandbouw als volgt: "Niet langer zoveel mogelijk, zo goedkoop produceren, maar produceren met zo min mogelijk verlies aan grondstoffen en een zorgvuldig beheer van bodem, water en natuur". Die essentie volgen wij. Wij willen zoveel als mogelijk aansluiten bij door het Rijk gebruikte definities.

Kringlooplandbouw is een middel en geen doel op zich. Het streven naar een zorgvuldig gebruik van natuurlijke hulpbronnen, het duurzaam beheren van de bodem en het minimaliseren van emissies staat centraal.

De kringlopen kunnen sectoraal verschillend en op diverse schaalniveaus worden ingericht: binnen een bedrijf, een regio, Nederland of grensoverschrijdend. We hanteren geen specifieke actieradius voor kringloopconcepten, omdat we kansen optimaal willen benutten en flexibiliteit belangrijk is.

Bij kringlooplandbouw ligt het accent op het sluiten van kringlopen van mineralen en grondstoffen. Bij natuurinclusieve landbouw ligt het accent op een verantwoord gebruik van natuur en natuurlijke processen. Natuurinclusieve landbouw gaat uit van een veerkrachtig voedsel- en ecosysteem met een nadrukkelijk accent op biodiversiteit. Voor beide geldt dat economisch rendabele bedrijfsvoering de basis is. De termen zijn als zodanig opgenomen in de begrippenlijst van de Omgevingsvisie.

Kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw zijn nog niet ruimtelijk vertaald. Bij de herijking van kwetsbare gebieden en de uitwerking van het Limburgs actieplan natuurinclusieve landbouw (mede op initiatief van de provincie) wordt ingegaan op de verduurzaming van de landbouw en de ruimtelijke vertaling van de begrippen. Deze verduurzaming is zowel gericht op de verbetering van bodem, water, natuur, biodiversiteit en luchtkwaliteit alsook gericht op wat daarvoor nodig is en de mogelijkheid om hier invulling aan te geven. Voorgesteld wordt aan PS om aanpassingen in de ontwerp-Omgevingsvisie door te voeren.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk. 12 Land- en tuinbouw, paragraaf 12.1 Wat is de opgaven?:

Die essentie volgen wij. **Kringlooplandbouw is daarbij een middel en geen doel op zich.** De kringlopen kunnen **sectoraal** verschillend **en op diverse schaalniveaus** zijn ingericht: binnen een bedrijf, een regio, Nederland of grensoverschrijdend.

Visie landbouwtransitie, kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de transitie van de landbouw onontkoombaar en broodnodig is. In de Omgevingsvisie ligt echter teveel de nadruk op bebouwing en herbestemming. Indiener is van mening dat de nadruk dient te liggen op bedrijfsvoering, gezondheid en dierenwelzijn.	1007

Standpunt GS

We delen uw mening. De Nederlandse land- en tuinbouw staat op een keerpunt. De voedselvoorziening moet én economisch én ecologisch efficiënt zijn. Hierbinnen moet voorzien kunnen worden in de behoefte aan voedsel, met een volhoudbaar gebruik van grondstoffen en een verantwoord gebruik van hulpbronnen.

Vanuit verschillende overheden/overheidslagen worden tal van instrumenten ingezet om de agrarisch ondernemer daarbij te ondersteunen.

De Omgevingsvisie is gericht op het benoemen van de provinciale rol en provinciale belangen daar waar sprake is van ruimtelijke impact en impact op de omgevingskwaliteit. Bedrijfsvoering, dierenwelzijn en gezondheid zijn thema's die overwegend wettelijk verankerd zijn op nationaal niveau.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat Provinciale Staten in het voorjaar miljoenen beschikbaar hebben gesteld voor de biologische landbouw om de sector te ondersteunen en te faciliteren. Indiener betreurt daarom dat de biologische landbouw onder '12.3 waar kiezen wij voor?' niet genoemd wordt. Indiener benoemt een aantal pluspunten van biologische landbouw en verzoekt de biologische landbouw op te nemen in de Omgevingsvisie en te ondersteunen. Dit om te komen tot een toekomstbestendige biologische landbouwsector.	5144

Standpunt GS

De Omgevingsvisie Limburg heeft een integraal karakter en kent een hoog abstractieniveau. De concrete uitwerking en het faciliterende instrumentarium is als zodanig niet opgenomen in de Omgevingsvisie. In de ontwerp-Omgevingsvisie is opgenomen dat er extra aandacht is voor boeren die in hun bedrijfsvoering kiezen voor natuurinclusieve of biologische landbouw.

Wij hebben het 10-puntenplan van de biologische sector ontvangen. De biologische sector is, vanwege haar gidsfunctie, nauw betrokken bij het opstellen van het 'Actieplan Natuurinclusieve landbouw'. In die zin is de biologische sector actief betrokken en kan zij volwaardig gebruik maken van acties die uit het Actieplan volgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de Omgevingsvisie er onvoldoende in slaagt om de transitie naar kringlooplandbouw te koppelen aan andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, stikstofaanpak, klimaatopgave en biodiversiteitsherstel.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106
Indiener stelt dat de ontwerp-Omgevingsvisie er niet in slaagt om de grote ruimtelijke consequenties van de landbouwtransitie te koppelen aan andere maatschappelijke opgaven. Intensieve landbouw wordt zelfs gestimuleerd. De transitie naar circulaire/kringloop-/natuurinclusieve landbouw moet als opgave centraal worden gesteld.	5104
Indiener beveelt aan om als provincie veel actiever in te zetten op de landbouwtransitie. Op de kaart zou aangegeven moeten worden waar de transitie bij voorkeur dient plaats te vinden in samenhang met andere maatschappelijke opgaven als natuur- en landschapsherstel, energietransitie, klimaatopgave enz.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106

Standpunt GS

Kringlooplandbouw zien we als instrument om doelen te bereiken, bijvoorbeeld op het gebied van biodiversiteitsherstel, de stikstofaanpak en de klimaatopgave.

Opgaven kunnen verschillen per regio. De te maken keuzes zijn daarom ook vaak gebiedsspecifiek. Een gebiedsgerichte benadering helpt om, in partnerschap met betrokkenen, gerichte keuzes te maken waarbij de kenmerken en de identiteit van het gebied centraal staan.

Dit wordt verder vormgegeven door diverse (uitvoerings-)programma's o.a. op het gebied van natuur en water en het voorziene Actieplan Natuurinclusieve landbouw. Vooralsnog zijn kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw niet ruimtelijk vertaald. De procesafspraken 'Herijking kwetsbare gebieden' biedt de mogelijkheid om hier invulling aan te geven. Dit biedt dan tevens de mogelijkheid voor een gebiedsgerichte inzet van middelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat grond- en monumenteigenaren een voortrekkersrol kunnen vervullen bij vernieuwing, ingegeven door: schaal, kennis, kunde en het combineren van functionaliteiten als water, natuur, landbouw en recreatie.	5112
Indiener stelt dat grondeigenaren de sleutel zijn bij beheer en transitie van landelijk gebied en het toekomstbeeld volgens de Omgevingsvisie. Indiener benadrukt het belang om grond- en monumenteigenaren in een vroeg stadium te betrekken bij het realiseren van natuurnetwerken, agrarisch natuurbeheer, duurzaam bodembeheer, toezicht, aanplant, cultuurhistorisch bezit en behouden van water in de haarvaten. Hierdoor ontstaan kansen. Integraliteit en gelijkberechtiging zijn kernbegrippen daarbij. Het landgoedmodel biedt daartoe mogelijkheden.	5112

Standpunt GS

Wij maken graag gebruik van uw aanbod. Wij delen uw mening dat de grondeigenaren de sleutel zijn in het kader van de transitie in het landelijk gebied. Per opgave gaan we vroegtijdig in gesprek met

relevante partijen en kiezen we de juiste aanpak en werkwijze. Zo creëren we draagvlak, dragen we bij aan de kwaliteit van de besluitvorming en kunnen er nieuwe, op uitvoering gerichte allianties ontstaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat de Omgevingsvisie geen duidelijke visie heeft ten aanzien van de natuurinclusieve / kringlooplandbouw. Daarbij is onduidelijk wat de stip aan de horizon is?	5099

Standpunt GS

Op nationaal niveau beschrijft de overheid in haar beleidsvisie 'Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden' de omslag naar kringlooplandbouw en wat het van Nederland zal vragen, om de toekomst van onze voedselvoorziening veilig te stellen. In het bijbehorende realisatieplan is aangegeven hoe dit te realiseren. Wij sluiten hierbij aan met de uitwerking van het 'Actieplan natuurinclusieve landbouw' dat wij op dit moment, samen met een aantal partijen, opstellen. Hierin wordt de stip op de horizon en de daarvoor beoogde strategie beschreven. Dit actieplan wordt begin 2021 vastgesteld en gevolgd door een uitvoeringsprogramma later dat jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener roept op om de transitie naar circulaire /kringloop-/natuurinclusieve landbouw centraal als opgave te stellen, de intensieve veehouderij dient zich hiernaar te voegen.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5104, 5106

Standpunt GS

De transitie staat centraal in de ambitie voor de land- en tuinbouw. Zie paragraaf 12.2 van de Omgevingsvisie. Het Ministerie van LNV werkt op dit moment aan een herijking van het mestbeleid. Via dit beleid wordt ook gestuurd op een intensieve veehouderij die circulair opereert.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet functionele agrobiodiversiteit aan de basis staan van een veerkrachtig landbouwsysteem met perspectiefvolle bedrijven waarbij kringlopen zoveel mogelijk gesloten zijn en ook in een duurzame groene infrastructuur voorzien wordt.	2011

Standpunt GS

Agrobiodiversiteit is de basis van een agrarisch systeem dat optimale ondersteuning biedt bij diverse grondgebondenteelten. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt in dit systeem teruggedrongen door het gebruik van natuurlijke vijanden. De opmaat naar kringlooplandbouw kan door agrobiodiversiteit gemaakt worden.

Binnen het Beleidskader 'Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, Koers naar de toekomst' staat beschreven dat wij als provincie Limburg gaan investeren in de transitie naar het circulair produceren binnen de landbouw door een aantal activiteiten. Tevens is de provincie op dit moment bezig met het uitwerken van het 'Actieplan Natuurinclusieve landbouw'. Functionele agrobiodiversiteit is hierbij één van de maatregelen die nodig is voor de verbetering van de biodiversiteit in de landbouw. In het actieplan wordt ingegaan op de wijze waarop dit vorm gegeven kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Uitvoerbaarheid visie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener twijfelt aan de uitvoerbaarheid van het beleid ten aanzien van de landbouwsector, met name ten aanzien van de extensivering en/of de biologische landbouw.	5047, 5093, 5136, 5184, 5189
Indiener stelt dat de voorbeelden in de media van 'kringlooplandbouw' en 'natuurinclusieve landbouw' onhaalbaar zijn, omdat ze kostprijsverhogend of opbrengstverlagend zijn.	5051
Een radicale koerswijziging (zoals het verrichten van maatschappelijke diensten, extensivering en/of biologische landbouw) is niet uitvoerbaar voor de hele sector.	5184
Indiener plaatst vraagtekens bij de uitvoerbaarheid van het agrarisch deel van de Omgevingsvisie en de wijze waarop dit in de Omgevingsverordening zal landen.	5009, 5028, 5136
Indiener wil dat aan de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie meer aandacht wordt gegeven.	5129, 5187, 5189
Indiener bespeurt te weinig daadkracht en te weinig positieve sturing (verleiden van bedrijven) in de Omgevingsvisie.	5059
Indiener is van mening dat er gezien de intensieve vorm van landbouw in Limburg een extra inspanning van de provincie nodig is om deze landbouw om te bouwen naar een natuurinclusieve grondgebonden landbouw waarbij schaalvergroting als megastallen in waardevolle gebieden als het Nationaal Landschap Zuid-Limburg niet toegelaten dienen te worden.	5128

Standpunt GS

Wij zien dat veel agrariërs best willen veranderen en mee willen gaan in de ontwikkeling naar andere vormen van landbouw. Maar dat veranderen wordt bemoeilijkt, omdat zij onderdeel zijn van een complex systeem. Toch zijn er pioniers die aantonen dat het kan. Van deze inzichten wordt gebruik gemaakt in onder andere het 'Actieplan Natuurinclusieve Landbouw'. Ook hebben zowel Europa als het Rijk substantiële budgetten beschikbaar gesteld om deze transitie mogelijk te maken.

In het Beleidskader 'Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023' is 20 miljoen euro gereserveerd ter ondersteuning van de landbouwtransitie. Ook andere provinciale beleidskaders, die zich meer richten op doelstellingen ten aanzien van de leefomgeving (zoals water, natuur en landschap) en het herijkt provinciaal Pachtbeleid, bieden aanknopingspunten voor landbouwers die relevante maatregelen nemen voor de transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Uitvoerbaarheid en snelheid landbouwtransitie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het belangrijk blijft dat omschakeling geleidelijk verloopt en niet leidt tot marktverstoring waardoor het verdienmodel van die bedrijven onderuit gaat.	5009, 5019, 5028, 5047, 5093, 5136, 5184, 5187, 5189, 5198, 5200,
Indiener vindt dat dit geleidelijk vanuit de markt en de sector moet komen en dat de provincie hierin moet faciliteren.	5132, 5184, 5187, 5189
Indiener heeft een rundveebedrijf en is voornemens nieuwe initiatieven te ontwikkelen maar wel naar eigen inzicht en tempo.	5027
Indiener stelt dat investeringen voor 20 jaar of langer worden gedaan en dat fundamentele veranderingen in de bedrijfsopzet tussentijds leiden tot kapitaalvernietiging en feitelijk niet mogelijk zijn.	2004, 2011

Indiener ondersteunt de lange termijn visie in de Omgevingsvisie omdat dit van belang is voor innovatie en verduurzaming in combinatie met nieuwe technieken en het creëren van financiële ruimte. Indiener geeft wel aan dat hier een reëel tijdspad voor nodig is om aan die visie te werken.	5162
---	------

Standpunt GS

De aanpak en de realisering van de opgaven in het landelijk gebied, vragen om een koerswijziging en een lange adem. Het is duidelijk dat de koerswijziging niet gerealiseerd kan worden met kleine aanpassingen binnen de grenzen van het huidige systeem. Dit vraagt om een landbouwtransitie die de komende decennia stapsgewijs zal plaatsvinden. De visie is dan ook gericht op 2030- 2050.

Wij beseffen dat de aanpak niet in één keer maar stap voor stap zal gaan. In de Omgevingsvisie is dit al onderkend. Wij begrijpen dat fundamentele veranderingen enkel worden doorgevoerd gelijklopend met onder andere het investeringsritme op bedrijfsniveau, bedrijfsovernames en als gevolg van regulerende dan wel stimulerende overheidsinterventies.

Wij proberen bij het inzetten van (aanvullende) regulerende en/of stimulerende overheidsinterventies hier zoveel als mogelijk rekening mee te houden, zodat dit niet leidt tot kapitaalvernietiging en/of marktverstoring.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Uitvoerbaarheid en monitoring

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat blijkbaar het risico bestaat dat gewenste doelen niet gehaald (Plan-MER) worden, indien landbouwtransformatie niet gaat zoals voorzien. Indiener vraagt zich het volgende af: "Wat dit betekent voor de sector? Hoe en door wie wordt transformatie gemonitord? Wat zijn de consequenties als de landbouwtransitie 'onder de maat' blijft? En hoe wordt die maat bepaald?"	5034, 5058, 5129, 5177

Standpunt GS

De maatschappelijke en vervolgens politieke druk op de eisen die gesteld worden aan een veilige en gezonde leefomgeving voor mens en natuur, is de laatste jaren sterk toegenomen. Dit betekent dat de te stellen doelen ook in de tijd (kunnen) evolueren. Transitie van de landbouw is één van de belangrijke strategieën voor het bereiken van die doelen. In het beleidskader 'Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, Koers naar de toekomst' zijn indicatoren benoemd op basis waarvan de voortgang van de landbouwtransitie te monitoren is. Afhankelijk van resultaten die voortkomen uit monitoring en evaluatie wordt een voorstel gedaan voor herijking van het (stimulerend of regulerend) instrumentarium om de doelen te behalen. We kunnen niet uitsluiten dat bepaalde onderdelen van de transitie via regelgeving op Europees, landelijk, provinciaal of gemeentelijk niveau een verplichtende werking gaan hebben. Wanneer het regulerende spoor wordt gewijzigd, zal daartoe het reguliere planproces, met inspraakmogelijkheden, doorlopen worden. Overigens zal naar verwachting het merendeel van de te stellen doelen op Rijks of Europees niveau bepaald worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Uitvoerbaarheid in relatie tot plan-MER

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener plaatst net als in de plan-MER vraagtekens bij de uitvoerbaarheid voor het agrarische deel van de uiteindelijke Omgevingsvisie.	5093, 5132, 5200
Indiener maakt uit de MER-rapportage op dat er blijkbaar voldoende risico's bestaan op het niet halen van de gewenste doelen indien de transformatie van de landbouw niet gaat zoals zou moeten. Indiener vraagt wat dit betekent voor de sector.	5034
Indiener geeft aan dat uit bijbehorende MER-rapportage blijkt dat het huidige provinciale	5058

beleid een onsamenvattend samenspel is van beleidsvoornemens, rollen, plannen en maatregelen om ongewenste effecten van land- en tuinbouw in te perken. Blijkbaar bestaat het risico dat gewenste doelen niet gehaald worden (indien landbouwtransformatie niet gaat zoals voorzien).	
Indiener stelt dat GS geen concreet onderzoek heeft verricht naar de vraag of de beoogde maatschappelijke diensten (zoals voedselgemeenschappen) toekomstbestendig en rendabel zijn. De uitvoerbaarheid van deze diensten trekt de indiener in twijfel en verwijst hierbij naar het plan-MER. Indiener stelt dat meer aandacht moet worden gegeven aan de uitvoerbaarheid.	5105

Standpunt GS

Het Plan-MER is bedoeld om de provincie te helpen bij het maken van keuzes in de Omgevingsvisie. In dit MER is een breed en integraal beoordelingskader gebruikt dat is gebaseerd op de indeling: People, Planet, Prosperity.

Als gevolg van het strategische karakter van de (ontwerp-)Omgevingsvisie en het beleid dat op hoofdlijnen is beschreven, heeft de beoordeling van de effecten in belangrijke mate het karakter van een deskundigenoordeel. Dus zonder rekenmodellen of andere manieren om effecten te kwantificeren. Deze aanpak past bij het strategische karakter van dit MER.

In het Plan-MER wordt aangegeven dat een transformatie van de landbouw nodig is om natuurdoelstellingen te bereiken. De provincie volgt hierin de landelijke koers. De onderhandelingen tussen Rijk en provincie over extra inspanningen, verantwoordelijkheden en middelen voor natuur lopen nog. De uitkomsten hiervan zullen medebepalend zijn voor het doelbereik. Nadere uitwerking volgt in het landelijk respectievelijk het provinciaal natuurprogramma. Het Plan-MER benoemt de druk van land- en tuinbouwbedrijven op milieu en biodiversiteit. Intensief gebruik van grond en de emissies vanuit de landbouw hebben negatieve effecten op de biodiversiteit en bij een onvoldoende transformatie van de landbouw blijft dit effect (te) groot. Ook natuurinclusief handelen is nog onvoldoende verankerd in de samenleving.

Het Plan-MER geeft aanbevelingen om de landbouwtransitie te realiseren: "maak nadrukkelijk (provinciale) keuze om economische activiteiten meer in balans te brengen met natuur, bodem en landschappelijke waarden".

Of risico's en kansen zich uiteindelijk ook echt zullen manifesteren, hangt dus deels ook af van de vraag of keuzes worden gemaakt en op welke manier het instrumentarium door alle partners wordt uitgewerkt. Uitwerking van deze gemaakte keuzes gebeurt in uitvoeringsprogramma's zoals bijvoorbeeld het 'Provinciaal Waterprogramma' en het 'Provinciaal Natuurprogramma'. Door middel van monitoring en evaluatie wordt de haalbaarheid van gewenste doelen c.q. bijstelling van beleid en/of instrumentarium aan de orde gesteld.

Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot het plan-MER. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen op hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "Uitvoerbaarheid landbouwtransitie, kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Transitiepaden landbouwtransitie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indieners stellen dat de provincie nader onderzoek had moeten doen naar de wensbeelden zoals die opgesteld zijn over voedselgemeenschappen, extensieve vormen van landbouw, voedselbossen, het concept herenboeren en het verrichten van maatschappelijke diensten. Indiener acht deze koerswijziging niet uitvoerbaar en vindt dat daar in de Omgevingsvisie meer aandacht aan moet worden gegeven.	5028, 5093, 5132, 5187, 5189, 5200
Indiener wenst dat de Omgevingsvisie perspectief biedt voor de landbouw, die aansluit bij de realiteit. Alleen dan blijft er perspectief voor bedrijfsopvolging. Zonder dit perspectief kan het landschap niet meer (zo goedkoop als nu) worden beheerd.	5087, 5088
Indiener stelt dat niet elk bedrijf vanuit zijn historie gericht is op natuurontwikkeling (natuur-inclusieve landbouw, landschapsbeheer voedselgemeenschappen) en/of een biologische bedrijfsvoering. Dit zijn keuzes die door individuele ondernemers zijn/worden	5009, 5028, 5035, 5078, 5093, 5105,

gemaakt en niet van bovenaf moeten worden opgelegd. Ook in die sectoren geldt, dat de vraag uit de markt mede bepaalt of er nog groei ruimte is.	5136, 5184, 5189
Indiener stelt dat kleinschaligheid en biologische landbouw voor zijn bedrijf geen opties zijn. Een dergelijk bedrijf inrichten op maatschappelijke diensten is geen optie en ook niet noodzakelijk voor de diversiteit in de sector. Indiener stelt dat dit daarom niet als uitgangspunt voor alle bedrijven in de Omgevingsvisie moet worden vastgelegd.	5009, 5019, 5021, 5028, 5071, 5073, 5093, 5105, 5132, 5136, 5155, 5187, 5189, 5198, 5200
Indiener stelt dat de er een concreet toekomst wensbeeld in het kader van de landbouwtransitie wordt geschetst waar alle Limburgse agrariërs zich naar moeten voegen. Indiener stelt dat het niet doelmatig is om een concreet wensbeeld te schetsen omdat transities bij de agrariër moeten passen.	5105, 5139
Indiener stelt de uitvoerbaarheid van de wensbeelden ter discussie. Een ondernemer kan wellicht graag een omschakeling wensen naar meer circulaire landbouw, maar bedrijfseconomische omstandigheden, opvolging, beschikbare ruimte, toekomstperspectief, etc. spelen ook een belangrijke rol.	5058
Indiener verzoekt de provincie de passages over kringlooplandbouw met betrekking tot landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit aan te passen en aan te geven dat de schaal van de bedrijven van invloed is op de ontwikkelingsmogelijkheden van kringlooplandbouw.	1022

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie is een breed scala aan transitiepaden benoemd die volgens ons perspectief bieden op lange termijn. De transitiepaden hebben een gedeeld perspectief: duurzaam agrarisch ondernemen in een eerlijke markt en binnen de randvoorwaarden die omgeving, samenleving en landschap stellen. De provincie heeft hiermee geen blauwdruk willen geven, die van toepassing is op alle bedrijven en alle situaties. De provincie wil ruimte bieden aan ondernemers om hun route in deze transitie te kiezen, rekening houdend met de visie van de ondernemer, fysieke ontwikkelruimte, financiële mogelijkheden, marktpotentieel, et cetera.

Het is niet onze insteek om de realisatie van de in de Omgevingsvisie opgenomen ambitie en genoemde transitiepaden te koppelen aan een specifieke schaalgrootte. Het kan zo zijn dat bij de realisatie van benoemde transitiepaden een bepaalde schaal nodig is om toepassing van bijvoorbeeld specifieke innoverende apparatuur rendabel te maken.

Enkele genoemde transitiepaden staan nog in de kinderschoenen. Dat brengt met zich mee dat daar onzekerheden inzitten, die op voorhand niet te voorspellen zijn. Echter doordat deze vormen van landbouw een meerwaarde hebben, voor bijvoorbeeld biodiversiteit, hittestress en koolstofopslag, kiest de provincie ervoor deze wel op te nemen. Kennisontwikkeling en –deling op zich is ook bijzonder relevant.

Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder de kopjes “Uitvoerbaarheid visie”, “Verdienmodel voor de land- en tuinbouw”, “Uitvoerbaarheid in relatie tot plan-MER” en “Instrument: ecodiensten”.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk. 12 Land- en tuinbouw, paragraaf 12.1 Wat is de opgaven?:

Er zijn meerdere transitiepaden waarin de kringloopgedachte centraal staat die ons inziens perspectief bieden. Denk aan landbouw gericht op maatschappelijke diensten (verbrede land- en tuinbouw, energietransitie of klimaat), land- en tuinbouw gericht op hightech of verkorting van de keten met meer vraaggestuurd, gepersonaliseerd voedsel en voedselgemeenschappen. **Transitiepaden zijn niet bedoeld als blauwdruk voor bedrijven en in alle situaties toepasbaar. De provincie wil ruimte bieden aan ondernemers, onafhankelijk van de schaalgrootte, om hun pad te kiezen hierin dat passend is bij hun visie, fysieke ontwikkelruimte, marktpotentieel etc.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener vindt het niet serieus te noemen dat de provincie voedselbossen en initiatieven als herenboeren voorhoudt in het kader van de landbouwtransitie.	5032, 5036, 5039
---	------------------

Standpunt GS

Voedselbossen en herenboeren zijn vormen van land- en tuinbouw die aansluiten bij natuurinclusieve land- en tuinbouw en vraaggestuurde concepten als voedselgemeenschappen.

Voedselbossen, agroforestry, et cetera, zijn inderdaad een nieuwe vorm van landbouw die zich nog moet bewijzen. Echter door de ecologische meerwaarde en toekomstbestendigheid van deze landbouwvormen (omdat er geen gebruik gemaakt wordt van kunstmest en bestrijdingsmiddelen en er sprake is van aanvullende koolstofbinding in de bodem en een toenemende biodiversiteit), hebben deze vormen potentie. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "Uitvoerbaarheid landbouwtransitie, kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Landbouwtransitie: bottum-up

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de landbouwtransitie niet van bovenaf moet worden opgelegd en mede moet worden bepaald door de vraag uit de markt.	5059, 5108, 5184, 5187, 5189, 5200
Indiener stelt dat transitie vanuit de landbouwsector zelf (en sector breed) ingezet en door de sector onderschreven dienen te worden en niet van bovenaf moeten worden opgelegd. (5034) Indiener merkt op dat daar tegenover hoort te staan dat er sprake blijft van een balans en dat niet alle lasten enkel en alleen voor rekening van de sector komen.	5009, 5013, 5019, 5021, 5028, 5034, 5043, 5047, 5052, 5058, 5071, 5073, 5076, 5078, 5079, 5080, 5093, 5105, 5132, 5133, 5136, 5143, 5184, , 5187, 5189, 5198, 5199, 5200, 5215
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie ruimte zou moeten bieden aan lokale initiatieven en maatwerk in het kader van de landbouwtransitie. Op die manier worden haalbare en gedragen initiatieven gestimuleerd.	5096
Hoewel het op zich een goede insteek kan zijn dat een grote rol binnen de transitie wordt toebedeeld aan de sector zelf, vraagt indiener zich af hoe dit zijn verdere uitwerking kan krijgen.	5058, 5129
Indiener mist duidelijke kaders en lange termijn visie op basis waarvan hij zijn investeringen en verdienmodel kan maken.	5156

Standpunt GS

Grondeigenaren en met name agrarische ondernemers zijn de spil in het verwezenlijken van de opgaven die spelen in het buitengebied. In de Omgevingsvisie is een aantal transitiepaden benoemd dat volgens ons perspectief voor de land- en tuinbouwsector biedt op lange termijn. De visie van de ondernemer, financiële mogelijkheden, ontwikkelruimte, ligging, marktpotentieel, gebiedskenmerken, et cetera, maken of een dergelijk transitiepad passend is voor en bij de ondernemer.

Met de benoemde transitiepaden heeft de provincie geen blauwdruk willen geven, maar wil de provincie ruimte bieden aan ondernemers om hun route in deze transitie te kiezen. De individuele invulling van de landbouwtransitie is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van de ondernemer zelf. Hierbij kan door een integrale sectorale dan wel gebiedsgerichte aanpak het doelbereik relatief groter worden.

Het voortouw ligt hierbij zowel bij de partijen in het gebied als bij de marktpartijen en bij de samenleving.

Vanuit verschillende overheidslagen worden tal van instrumenten ingezet om de agrarisch ondernemer daarbij te ondersteunen. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "Financieel instrumentarium".

De provinciale rol op land- en tuinbouwgebied is vooral een mix van faciliteren, stimuleren, het creëren van condities voor bloei, regisseren en zo nodig reguleren. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "Uitvoerbaarheid visie".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ontwikkelingsmogelijkheden land- en tuinbouw

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener stelt dat voorkomen moet worden dat verdergaande beperkingen worden opgelegd aan de landbouwsector om verdere afname van het aantal gezinsbedrijven en/of (grondgebonden) landbouwbedrijven te voorkomen.</p> <p>Toevoeging zienswijzen 5028, 5137, 5138, 5139, 5215: Indiener stelt dat ook toekomstige opvolgers een gezinsinkomen moeten kunnen verwerven.</p>	5018, 5019, 5021, 5028, 5035, 5037, 5040, 5043, 5047, 5073, 5076, 5078, 5079, 5080, 5093, 5114, 5132, 5133, 5136, 5137, 5138, 5139, 5162, 5187, 5189, 5197, 5198, 5215
Indiener constateert dat de Omgevingsvisie veel onzekerheden oplevert over het toekomstperspectief van zijn bedrijf en voor zijn bedrijfsopvolger.	5063
Het is volgens indiener van belang om te voorkomen dat verdergaande beperkingen aan de grondgebonden landbouw worden opgelegd. Agrarische ondernemers dienen volgens de indiener in deze tijd te worden gestimuleerd om het agrarisch bedrijf van hun ouders voort te zetten en transities mogen alleen plaatsvinden als deze door de sector worden onderschreven en sector breed gestalte krijgen.	5028
Indiener geeft aan dat onvoldoende in de ontwerp-Omgevingsvisie tot uitdrukking wordt gebracht hoe wordt omgegaan met bestaande rechten en ontwikkelingsmogelijkheden van agrariërs en indiener in bijzonder. Door de genoemde landbouwtransitie en de thematische ambities die een druk leggen op onder andere het landbouwgebied wordt gevreesd voor de toekomstvastheid van het bedrijf.	5130
Indiener stelt dat in de Omgevingsvisie wederom de landbouw hard geraakt wordt in de doorontwikkeling en transitie en dat kansen in bedrijfsontwikkeling en verduurzaming worden beperkt.	5156
<p>Indiener bepleit om de belangen van de agrarische sector concreet te respecteren (voldoende rekening houden met bestaande rechten en ontwikkelingsmogelijkheden) en ervoor zorg te dragen dat er duidelijke kaders worden gesteld waarbinnen deze kan blijven acteren.</p> <p>Toevoeging uit zienswijze 5130: Indiener geeft aan dat bovenstaande moet gebeuren zonder dat alle kosten voor rekening van de sector komen.</p>	5130, 5140, 5143
<p>Indiener stelt de vraag hoe de in de Omgevingsvisie geschetste grote (landbouw)ambitie zijn uitwerking heeft op de eigen onderneming. Indiener geeft aan dat zicht op de invloed die de koers van de provincie in de Omgevingsvisie heeft op de eigen toekomst en locatie ontbreekt.</p> <p>Indiener pleit ervoor om bij het stellen van de kaders voldoende rekening te houden met bestaande rechten en gewenste ontwikkelingsmogelijkheden.</p>	5058, 5129

<p>Indiener geeft aan dat de druk op de ruimte en de ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied toeneemt en er een balans moet worden gevonden tussen diverse thematische ontwikkelingen, zoals natuur(behoud), het mogelijk maken van ontwikkelingen en ruimtelijke kwaliteit.</p> <p>Indiener stelt zich de vraag hoe deze grote ambitie zijn uitwerking heeft ten aanzien van de huidige ondernemer.</p>	5034, 5140, 5143, 5177
<p>Indiener wijst erop dat een dergelijke transitie veel vraagt van betrokken spelers en de provincie de sector een grote rol in de transitie biedt, terwijl de rol van de provincie vooral ondersteunend en faciliterend zal zijn. Indiener merkt op dat duidelijke kaders ontbreken en vraagt hoe een en ander in de Omgevingsverordening wordt vastgelegd. Indiener pleit ervoor dat bij het stellen van deze kaders voldoende rekening gehouden wordt met reeds bestaande rechten en gewenste (ontwikkelings)mogelijkheden.</p>	5034
<p>Indiener mist nogal wat duidelijkheid in de ontwerp-Omgevingsvisie met betrekking tot het agrarisch bedrijf en mogelijkheden in de toekomst.</p>	5120
<p>Indiener stelt dat nergens uit blijkt dat de bestaande situatie (landbouw) gehandhaafd kan worden en het voor de indiener helder is dat op grond van deze Omgevingsvisie haar bedrijf wel kan beëindigen.</p>	5027
<p>Indiener vraagt zich af hoe de in de ontwerp-Omgevingsvisie opgesomde ambities en opgaven uitwerken op haar landbouwgronden en hoe bij het stellen van de kaders voldoende rekening wordt gehouden met reeds bestaande rechten en gewenste (ontwikkelings-)mogelijkheden.</p>	5129, 5130

Standpunt GS

De nieuwe benaming van de provinciale zonerings en de beschrijving van de transitiepaden brengen geen rechtstreekse beperkingen met zich mee in de Omgevingsvisie. Het huidige gebruik van gronden en bestemmingen blijft ongewijzigd als gevolg van de Omgevingsvisie.

Gemeenten hebben wel de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan voor wat betreft de Groenblauwe mantel.

De maatschappelijke en vervolgens politieke druk op de eisen die gesteld worden aan een veilige en gezonde leefomgeving voor mens en natuur, is de laatste jaren sterk toegenomen.

In plaats van het stellen van extra eisen in de Omgevingsvisie Limburg, zet de provincie in op nieuwe perspectieven, de genoemde transitiepaden. Transitie van de landbouw is één van de belangrijke strategieën voor het bereiken van die doelen.

Grondeigenaren en met name agrarische ondernemers zijn de spil in het verwezenlijken van de opgaven die spelen in het buitengebied. In de Omgevingsvisie is een aantal transitiepaden benoemd dat volgens ons perspectief voor de land- en tuinbouwsector biedt op lange termijn. De visie van de ondernemer, financiële mogelijkheden, ontwikkelruimte, ligging, marktpotentieel, gebiedskenmerken, et cetera, maken of een dergelijk transitiepad passend is voor en bij de ondernemer.

Met de benoemde transitiepaden heeft de provincie geen blauwdruk willen geven, maar wil de provincie ruimte bieden aan ondernemers om hun route in deze transitie te kiezen. De individuele invulling van de landbouwtransitie is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van de ondernemer zelf.

In het Beleidskader 'Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, Koers naar de toekomst' zijn indicatoren benoemd op basis waarvan de voortgang de landbouwtransitie te monitoren is. Afhankelijk van de resultaten die voortkomen uit monitoring en evaluatie wordt een voorstel gedaan voor herijking van het instrumentarium (stimulerend danwel regulerend) om de doelen te behalen. We kunnen niet uitsluiten dat bepaalde onderdelen van de transitie via regelgeving op Europees, landelijk, provinciaal of gemeentelijk niveau een verplichtende werking gaan hebben. Wanneer het regulerende spoor wordt gewijzigd, zal daartoe het reguliere planproces, met inspraakmogelijkheden, doorlopen worden. Overigens zal naar verwachting het merendeel van de te stellen doelen op Rijks of Europees niveau bepaald worden.

Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder de kopjes "Regeldruk, onduidelijke regels" en "Verdienmodel voor de land- en tuinbouw".

De visie en ambities ten aanzien van natuur, biodiversiteit, landbouw en klimaatadaptatie zijn in deze Omgevingsvisie op hoofdlijnen verwoord. De provinciale visie wordt in de komende jaren in

samenwerking met stakeholders verder uitgewerkt in programma's en concrete instrumenten zoals het Waterprogramma, het Natuurprogramma, via uitwerking van thema's als kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw en in concrete projecten op allerlei gebieden. Op dit moment is het voor ons nog niet mogelijk om concreet aan te geven welke instrumenten dit exact zullen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt hoe het motto van het Nationaal Landschap 'Groots in kleinschaligheid' zich verhoudt tot de schaalvergroting (minder boeren op grotere terreinen) in de landbouwsector?	1031

Standpunt GS

De schaalvergroting in de agrarische sector is een blijvend gegeven, gelet op het aantal stoppende agrarische bedrijven. Het aantal hectaren te bewerken grond zal voor de blijvende agrarisch ondernemer op bedrijfsniveau toenemen.

Via onder andere het 'Provinciaal Natuurprogramma' en het 'Actieplan Natuurinclusieve landbouw' worden ondernemers gestimuleerd een bijdrage te leveren aan het behoud van het kleinschalig landschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in de ontwerp-Omgevingsvisie is aangegeven dat beken en beekdalen mede sturend zijn voor ruimtelijke gebruiksfuncties en dat de mogelijkheden worden bezien om deze beter te beschermen om voldoende ruimte te houden voor het vasthouden en bergen en water. Indiener vraagt om het bestaande agrarische gebruik in en rond beekdalen te beschermen in die zin dat bestaand gebruik op agrarische percelen en in het bijzonder bouw- en ontwikkelingsmogelijkheden behouden blijven.	5036, 5127
Indiener verzoekt om agrarisch gebruik op agrarische bouwvlakken en percelen in en rond de beekdalen te behouden en te beschermen.	5164

Standpunt GS

Het realiseren van een ecologisch gezond, veerkrachtig en adaptief watersysteem om weersextremen zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze op te vangen zal ook gevolgen hebben voor de ruimtelijke gebruiksfuncties. Hoe moet worden omgegaan met bestaand grondgebruik zullen wij in het komende 'Provinciaal Waterprogramma 2022-2027' vastleggen/opnemen.

Voor de agrarische functies gelden de bestaande rechten volgens het vigerende bestemmingsplan. Het huidige gebruik van gronden en bestemmingen blijft dus ongewijzigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de indicatieve opzet van de wensbeelden het voor het bedrijf moeilijk maken om zich op de toekomst te richten. Voor de indiener is volstrekt onduidelijk wat de status van de groenblauwe mantel is en hoe de onderliggende begrenzing op perceelniveau uitpakt. De kaart is zo vaag dat je met allerlei regels opgezadeld kunt worden. Daarnaast zou indiener graag zien dat een kleiner gedeelte van zijn huiskavel binnen deze zone valt. Voor de kringloop op zijn bedrijf is het van groot belang dat hij al zijn percelen vrij kan gebruiken voor een zo goed mogelijk milieu- en bedrijfseconomisch resultaat.	5103
Indiener geeft aan dat er overleg heeft plaatsgevonden met de provincie om een gedeelte van de huiskavel te verwerven voor natuurontwikkeling. Dit is uiteindelijk niet geslaagd.	5021

Indiener stelt dat op die gronden (Groenblauwe mantel) geen verdere beperkingen mogen worden gelegd en behouden moeten worden voor de melkrundveehouderij.	
--	--

Standpunt GS

De bestaande rechten volgens het vigerende bestemmingsplan blijven gelden voor de betreffende percelen. De Groenblauwe mantel zal, ook na de toekomstige herziening van de omgevingsverordening geen extra beperkingen of eisen stellen aan het huidig agrarisch gebruik (mits het gebruik in overeenstemming is met het vigerende bestemmingsplan of gemeentelijk omgevingsplan). Het blijft veelal landbouwgebied met natuur- en landschappelijke waarden. Het huidige gebruik van gronden en bestemmingen blijft ongemoeid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat bouwblokken zich beter moeten kunnen aanpassen op de duurzaamheidseisen in de rundveehouderij van nu en in de toekomst.	5094

Standpunt GS

Mogelijk gaan de genoemde duurzaamheidseisen gepaard met een ruimtelijke ontwikkeling. De ruimtelijke afweging hiervan vindt plaats via de reguliere planprocedures.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wenst zijn bedrijfsvoering om te zetten van een (inmiddels gesloten) nertsenfokkerij naar een andere soort (grondgebonden) intensieve veehouderij en stelt dat de Omgevingsvisie de omzetting niet mag bemoeilijken.	5043

Standpunt GS

Omschakeling van een nertsenhouderij naar een andere soort intensieve veehouderij is op basis van de Omgevingsvisie toegestaan binnen de bestaande vergunningsruimte. Is een vergroting van de vergunningsruimte en/of het bouwvlak aan de orde dan dient hier voor het reguliere planproces doorlopen te worden. Gelet op het vervroegde verbod op het houden van edelpelsdieren heeft de provincie Limburg middelen beschikbaar gesteld voor het voeren van keukentafelgesprekken met de nertsenhouders. Samen wordt gesproken over een nieuw perspectief voor de ondernemer en zijn locatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil als eigenaar van een jongvee opfokbedrijf met agrarische kinderopvang op tweede locaties te Leunen, Venray, de mogelijkheid openhouden om op beide locaties deze takken uit te breiden (en mogelijk met een nieuwe neventak). Afhankelijk van toekomstplannen van de kinderen.	5050

Standpunt GS

De concrete afweging hiertoe zal plaatsvinden via de reguliere planprocedures. De wettelijke kaders voor ammoniak, geur, fijnstof, etc. zijn - naast het draagvlak in de omgeving - bepalend voor de ontwikkelingsmogelijkheden van het bedrijf van indiener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s)

	inspreker
Indiener wil zijn ontwikkelingsmogelijkheden en die van de daarnaast gelegen varkenshouderij behouden zonder elkaar te beperken. Indiener verduidelijkt dat wetgeving soms ontwikkeling van beide kanten in de weg staat, terwijl dat feitelijk onnodig is.	5050

Standpunt GS

Bij ontwikkelingen van het bouwvlak zal sprake moeten zijn van een goede ruimtelijke ordening. Bij de afweging zal dus ook rekening moeten worden gehouden met de vraag of dit leidt tot hinder en/of belemmeringen voor omliggende functies. Wet- en regelgeving hieromtrent is met name een landelijke aangelegenheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil Nb-wetvergunning (onderdeel stikstof) voor veehouderij.	5192

Standpunt GS

Om een vergunning aan te vragen verwijzen wij u graag door. Meer informatie voor aanvragen van een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) kunt u vinden op de website van de [provincie Limburg](#).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Omgevingskwaliteit en integrale benadering

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat duurzaam ondernemen zich niet beperkt tot milieu- en ruimtelijke componenten in de bedrijfsvoering maar zich ook dient te richten op de plaats van de onderneming in de omgeving in brede zin.	5108
Indiener pleit ervoor om vanuit toeristisch oogpunt een goede inpassing van agrarische gebouwen binnen het iconische landschap van Zuid-Limburg.	5149
Indiener stelt dat ontwikkelingen op basis van integrale kwaliteitsverbetering van de omgeving en gericht op duurzame bedrijfsvoering gefaciliteerd moeten worden om de transitie in de land- en tuinbouw van de grond te krijgen.	1019
Indiener stelt dat vastgelegd dient te worden dat grootschaligere kringlooplandbouw gepaard gaat kleinschalige landschapselementen en dat opslagloodsen op industrieterreinen geplaatst dienen te worden.	5128
Indiener is van mening dat de landbouw haar verbondenheid met de natuur verloren is en is verworden tot industrie. Profit gaat nu in de landbouw ten koste van planet en people.	5109

Standpunt GS

De algemene stelregel is dat voor ontwikkelingen op kleine en grote schaal ontwikkelruimte geboden wordt op basis van een integrale kwaliteitsverbetering van de omgeving. Daarbij moet de ontwikkeling ook passend zijn bij de draagkracht van het gebied en ook passend zijn binnen wet- en regelgeving. Een ondernemer die duurzaam onderneemt, beperkt zich niet enkel tot milieu- en ruimtelijke componenten in zijn bedrijfsvoering, maar heeft nadrukkelijk aandacht voor duurzaam, excellent ondernemerschap en een duurzame bedrijfsvoering. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder de kopjes "Grootschalige voorzieningen in buitengebied", "Agglomeratielandbouw", "Vestigingsbeleid intensieve veehouderij" en "Vestigingsbeleid glastuinbouw".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Regeldruk, onduidelijke regels

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat strenge en onduidelijke regels voor de ontwikkeling van bedrijfsgebouwen vertragend en kostprijs verhogend werken.	5157, 5188
Indiener stelt dat het stellen van verplichtingen voor agrariërs demotiverend en kostprijs opdrijvend werken.	5188
Indiener stelt dat de regeldruk voor agrarische bedrijven het afgelopen decennium wederom is toegenomen en dat dit zwaar op de bedrijfsvoering drukt.	5132, 5187, 5189, 5197, 5198, 5215
Indiener verzoekt vast te leggen dat een halt wordt toegeeroepen aan de toenemende regeldruk voor de grondgebonden landbouw.	5073
Indiener stelt dat het (dwingend) opleggen van regels van bovenaf ongunstig werkt voor het ondernemersklimaat, hetgeen voorkomen moet worden.	2007, 5078, 5079, 5105
Indiener is van mening dat 'transities' vanuit de sector zelf gestalte moeten krijgen en niet moeten worden opgelegd. Dat leidt tot nog meer regeldruk.	5052, 5132, 5184

Standpunt GS

Wij realiseren ons dat de regeldruk voor land- en tuinbouwbedrijven sterk is toegenomen de laatste decennia. De wet- en regelgeving die de Nederlandse land- en tuinbouw voor een belangrijk deel vormgeeft, wordt veelal op Europees niveau besloten en op nationaal niveau geconcretiseerd.

Relatief strenge regelgeving speelt een rol in hogere productiekosten van de land- en tuinbouwsector ten opzichte van buurlanden. De provincie Limburg ziet de zwakke marktpositie van de primaire sector als één van de belangrijkste obstakels voor het verder ontwikkelen en verduurzamen van de agrifoodsector en heeft versterking van de keten als één van de vier investeringslijnen benoemd in het Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, Koers naar de toekomst. (Zie ook de beantwoording van de zienswijzen m.b.t. hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "Verdienmodel voor de land- en tuinbouw").

Tegelijk spelen provincie en gemeenten via ruimtelijk beleid een belangrijke rol in de vormgeving van de landbouwtransitie. Wij hanteren daarbij een aantal procesmatige uitgangspunten, zoals: de maatschappelijke opgaven staan centraal, samenwerking, participatie en eigenaarschap en een gebiedsgerichte aanpak (zie hoofdstuk 20.1 van de Omgevingsvisie). Dit betekent dat we zoveel als mogelijk gebiedsgericht en samen aan de slag willen gaan. Dit op een ontwikkelingsgerichte manier en niet door het stellen van extra regels.

Ondernemers die de transitie en nieuwe verbinding opzoeken worden mogelijk geconfronteerd met grenzen die wet- en regelgeving opwerpen, die niet altijd meer passend zijn bij de oplossingen van de toekomst. De provincie wil ook in dit kader de transitie faciliteren, door te lobbyen voor ruimte, om grenzen op te zoeken en nieuwe oplossingen uit te vinden en toe te passen.

Aanvullende provinciale regels kunnen uiteindelijk wel aan de orde zijn, daar waar de provinciale ambities niet behaald worden. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "Uitvoerbaarheid en monitoring".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt het niet duidelijk naar voren komen welke keuzes generiek gelden en welke specifiek gelden voor deelsectoren en/of regio's. Dé land- en tuinbouw bestaat niet en een specificatie naar deelsectoren zou de Omgevingsvisie verduidelijken.	5042

Standpunt GS

Daar waar beleidskeuzes specifiek zijn voor een deelsector en/of regio zijn deze als zodanig benoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Verlagen van lasten

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om de landbouwsector tegemoet te komen door de lasten (leges waterschapeffingen, vergunningen, en dergelijke) van landbouwbedrijven die ten dienste staan van versterking van het landschap, klimaatadaptie korte ketens, kleinschaligheid et cetera (onder andere de voor ambities en opgaven die zijn geschetst) te verlagen.	5069, 5085, 5087, 5088, 5089, 5090, 5097, 5129, 5130, 5140, 5143, 5155, 5174, 5175, 5177

Standpunt GS

De hoogte van de leges wordt jaarlijks vastgelegd in de Legesverordening Limburg (als onderdeel van de jaarlijkse Programmabegroting, vast te stellen door PS). Provinciale Staten hebben bepaald dat de hoogte van de leges voor alle bedrijfscategorieën kostendekkend dienen te zijn. Vanuit het gelijkheidsbeginsel willen we hier voor één bedrijfscategorie geen uitzondering op maken. Leges zijn aan de orde bij nagenoeg alle vergunningen, dus naast de vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming ook bijvoorbeeld voor de vergunningen in het kader van de Waterwet en de Ontgrondingenwet.

Als tegemoetkoming in gemaakte kosten voor de landbouwtransitie worden stimuleringsmiddelen ter beschikking gesteld. Meer informatie hierover kunt u vinden in de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "Financieel instrumentarium". Hiervoor bent u geen leges aan de provincie verschuldigd, tenzij deze gepaard gaan met een vergunningaanvraag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Aanpak van beknellende wet- en regelgeving en het creëren van ruimte voor experimenten en innovaties

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt het positief dat de provincie zich wil inzetten voor een aanpak van beknellende wet- en regelgeving en het creëren van ruimte voor experimenten en innovaties. Helaas merkt indiener hier in de praktijk voorsnog niets van, terwijl dit toch ook al een ambitie was onder het POL2014.	5036, 5039, 5059, 5127, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5183, 5191

Standpunt GS

GS delen het standpunt van de indieners niet. We hebben geëxperimenteerd met diverse pilots gericht op ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied. Zoals het werken in casusteams, de pilot 'Modern boeren op oude hoeves' en de pilot 'Realisatie van zonnevelden op vrijkomende agrarische bouwvlakken'. Op de website www.expeditieruimte.nl verzamelen we voorbeelden van experimenten die in het kader van en vooruitlopend op de Omgevingswet passen bij de nieuwe werkwijze.

Daarnaast stelt de provincie Limburg via onder andere POP3 en het LIOF middelen ter beschikking om een impuls te geven aan innovatie in de land- en tuinbouwsector. Provinciale Staten hebben deze collegeperiode maar liefst 20 miljoen euro ter beschikking gesteld ter realisatie van het beleidskader 'Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023'. De doorontwikkeling en versterking van de Brightlands Campus Greenport Venlo en ondersteuning van innoverende ondernemers staan hierbij centraal.

Ondernemers die de transitie en nieuwe verbinding opzoeken worden mogelijk geconfronteerd met grenzen die wet- en regelgeving opwerpen, die niet altijd meer passen bij de oplossingen van de toekomst. De provincie wil ook in deze zin de transitie faciliteren, door te lobbyen voor ruimte om grenzen op te zoeken en nieuwe oplossingen uit te vinden en toe te passen. Naast onze inzet om de

lobby naar Den Haag te verbeteren, zijn we ook een actieve partner in het Interprovinciaal Overleg. Deze lobby aan de voorzijde van het planproces, zorgt ervoor dat wet- en regelgeving, maar ook stimulerend beleid vanuit hogere overheidslagen beter aansluit bij de praktijk. Hiertoe gaan we de knelpunten in wet- en regelgeving inventariseren en analyseren en ontwikkelen we een lobbyagenda.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt hoe we omgaan met experimenteren met andere vormen van onder andere landbouw, zoals natuurinclusieve landbouw en voedselbossen. In hoeverre wordt kennis daarover opgedaan en in praktijk gebracht? Het Middengebied zou hiervoor een goede leeromgeving kunnen zijn. Indiener verwijst naar Soete II en het uitvoeringsprogramma: experimenteren.	1026

Standpunt GS

Binnen het beleidskader 'Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023 Koers naar de toekomst' staat beschreven dat we als provincie Limburg gaan investeren in de transitie naar het circulair produceren binnen de landbouw. De provincie is op dit moment bezig met het uitwerken van een 'Actieplan Natuurinclusieve landbouw'. In dit actieplan staat de verbetering van de biodiversiteit in de landbouw als hoofdlijn beschreven

Zie ook de beantwoording van zienswijzen over regionale samenwerking en uitwerkingen op Hoofdstuk 20 van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Verdienmodel voor de land- en tuinbouw

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt de termen 'korte ketens' onvoldoende uitgewerkt, waardoor verschil in interpretatie mogelijk is.	5188

Standpunt GS

De term korte ketens is gedefinieerd in de begrippenlijst als zijnde 'Een duurzaam afzetsysteem met maximaal één ketenpartij tussen boer en consument, met als doel het versterken van de economische positie van agrariërs, zodat ze beter in staat zijn aan maatschappelijke wensen te voldoen'. Uitwerking van de term korte keten vindt plaats in het 'Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023'. Graag verwijzen we u hiernaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan het positief te vinden dat wordt benadrukt dat er een verdienmodel moet zijn voor agrariërs.	5059, 5127
Toevoeging zienswijze 5127: maar dat het positieve voor de landbouw daarmee ophoudt.	
Indiener ziet gigantische economische en ecologische kansen in de agrarische sector.	2007
Indiener stelt dat naarmate natuur, milieu, water en landschappelijke doelen belangrijker worden gevonden, dit ten koste gaat van het verdienvermogen van bedrijven. Er moeten dan meer mogelijkheden zijn of komen voor een alternatief verdienmodel, waar zowel agrarische productie als maatschappelijke diensten onderdeel van zijn.	2011
Indiener vraagt welk verdienmodel er voor agrariërs blijft bestaan als gevolg van de Omgevingsvisie.	5007
Indiener is van mening dat de Omgevingsvisie niet het concrete verdienmodel duidelijk maakt.	5058, 5129

Indiener is bereid zijn bijdrage te leveren aan de gewenste transitie, echter op basis van een langjarig beleidskader op basis waarvan hij verantwoord kan investeren en een verbeterd verdienmodel kan ontstaan.	5156
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie geen enkele garantie biedt voor een fatsoenlijk verdienmodel voor de landbouw.	5157
Indien een agrariër activiteiten wil uitoefenen passend bij genoemde transitiepaden, moet volgens de indiener de provincie daarbij faciliteiten en een verdienmodel creëren.	5023
Indiener verzoekt provincie bij vaststelling van de Omgevingsvisie rekening te houden met het feit dat de ondernemer een volwaardig verdienmodel wil hebben teneinde goed voor de grond te zorgen en gezond voedsel te produceren.	5174, 5175
Indiener geeft aan open te staan om hun bedrijf verder te verduurzamen als daar een geschikt verdienmodel tegenover staat.	5162
Indiener verzoekt om er rekening mee te houden dat hij al invulling geeft aan de ambitie van de Omgevingsvisie "dat landbouw ten dienste dient te staan voor versterking van het landschap, de biodiversiteit en de klimaatadaptatie en dat korte ketens en kleinschaligheid passen bij de landbouw in het Heuvelland", maar dat hieruit geen volwaardig inkomen kan worden gehaald.	5097, 5155
Indiener stelt dat ketenverkorting voor (grootschalige) individuele bedrijven niet realistisch is. De macht van de retailsector is daarvoor te groot. De retailsector drukt individuele bedrijven uit de markt. Zonder hulp van de sector en de overheid is ketenverkorting geen realistisch verdienmodel.	5013, 5047, 5136, 5197, 5198
Indiener is van mening dat gezien de ligging en de productieomvang van zijn bedrijf via korte ketens geen verdienmodel kan worden ontwikkeld. In het verleden heeft het bedrijf geïnvesteerd in de productontwikkeling en afzet van streekaardappelen via grote supermarktketens. De marge bleek te klein en het verdienmodel onvoldoende om het bedrijf op die wijze te kunnen continueren.	5088
Indiener stelt invulling te geven aan de eis van de ontwerp-Omgevingsvisie dat de landbouw ten dienste dient te staan voor versterking van het landschap, de biodiversiteit, klimaatadaptatie en dat korte ketens en kleinschaligheid passen bij de landbouw in het Heuvelland. Echter zonder de afzet via de verwerkende industrie kan er geen volwaardig inkomen worden behaald. Indiener heeft geen invloed op dat er landbouwproducent buiten de regio worden afzet.	5090
Indiener stelt dat niet elk bedrijf de mogelijkheid heeft om een alternatief verdienmodel te ontwikkelen door bijvoorbeeld het type bedrijf en de hoeveelheid grond.	5058
Indiener is van mening dat kleinschaligheid voor zijn bedrijf geen optie is. Het leidt tot kostprijsverhoging (toevoeging 5088) en gaat ten kosten van de rentabiliteit. Toevoeging in 5069 en 5090: Zo resteert er onvoldoende inkomen voor levensonderhoud en om alle verplichtingen te kunnen voldoen. (toevoeging 5069) Indiener verzoekt hiermee bij de vaststelling van de ontwerp-Omgevingsvisie rekening te houden.	5069, 5088, 5090
Indiener geeft aan dat de afzet van dieren op nationale schaal is geregeld en verwaardiging van het karkas internationaal. Indiener geeft aan dat alternatieve verdienmodellen (met bijvoorbeeld lokale afzet van producten) niet past binnen de schaalgrootte van zijn bedrijf.	5099
Indiener wenst haar akkerbouwbedrijf met enkele hectares weiland voort te zetten, ook voor bedrijfsopvolger. Indiener is bewust bezig met het milieu en de omgeving, past niet-kerende grondbewerking toe met groenbedekkers en probeert zo verantwoord mogelijk om te gaan met gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest. Haar akkerbouwproducten worden via de coöperatie anoniem weggezet op de wereldmarkt, waardoor de marges klein zijn en er geen ruimte is deze verder te verlagen.	5051
Indiener stelt dat kleinschaligheid of alternatieve verdienmodellen voor hem geen optie zijn, omdat deze juist leiden tot kostprijsverhoging. Indiener wil op huidige wijze de bedrijfsvoering kunnen voortzetten. Hij streeft daarbij naar verhoging van het saldo per ha en niet naar verdere groei. Indiener boert samen met zijn broer op drie bedrijfslocaties waarvan twee akkerbouw en één gemend bedrijf.	5062
Indiener geeft aan dat de in de Omgevingsvisie nagestreefde alternatieve agrarische verdienmodellen voor hun varkenshouderij niet haalbaar zijn. Indiener geeft aan reeds duurzaam te werken en dierenwelzijn hoog in het vaandel te hebben. Indiener stelt dat	5010

kleinschaligheid voor een te hoge kostprijs zorgt. Volgens indiener kan verdergaande verduurzaming dan niet gefinancierd worden en komt de continuïteit van het bedrijf dan in gevaar.	
--	--

Standpunt GS

De provincie onderkent dat de veranderende marktomstandigheden in de agrifoodsector noodzaken tot een heroriëntatie op het verdienmodel. Dat kan onder meer door te komen tot een versterking van de relatie tussen producent en consument, hogere winstmarges en een eerlijke verdeling van deze winstmarges over de keten. Het aanpassen van productieprocessen in de richting van de maatschappelijke opgaven biedt aanknopingspunten om te komen tot producten met meerwaarde. Daarnaast speelt innovatie in de breedste zin van het woord een belangrijke rol bij het vinden van nieuwe of het verbeteren van bestaande verdienmodellen in de agrifoodsector.

Het is in eerste instantie aan ondernemers zelf om het ondernemen te richten op een solide verdienmodel. De provincie erkent dat dit een lastige opgave is, gegeven de huidige marktordering. In het beleidskader 'Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, 'Koers naar de toekomst' is het versterken van de markt ketens daarom benoemd tot één van de vier investeringslijnen, waarvoor de provinciemiddelen en beleidsinstrumenten ter beschikking stelt om de ondernemer bij zijn opgave te ondersteunen. Het versterken van de economische kracht, meer samenwerking in de keten en oog voor de consument, staan hierin centraal; met aandacht voor regionale en lokale productie en een circulaire distributieketen. Hierdoor kan ook de unieke streekidentiteit en het culinaire erfgoed van de streek worden versterkt.

De mogelijkheden om (op termijn) om te schakelen en een verdienmodel te realiseren zijn afhankelijk van meerdere factoren, zoals de bedrijfslocatie, de financiële structuur en de visie van de ondernemer. Zo zal natuur- en landschapsbeheer niet overal een substantieel zelfstandig verdienmodel zijn of kunnen zijn. Wel zien we natuur- en landschapsbeheer als mogelijk onderdeel van een hybride businessmodel binnen de agrarische sector. In de diverse provinciale beleidsprogramma's die nu opgesteld worden en die zich richten op specifieke maatschappelijke opgaven (water, natuur, landschap) zitten aanknopingspunten en beleidsinstrumenten die agrarisch ondernemers kunnen helpen bij een transitie naar nieuwe verdienmodellen of inkomstenbronnen. Ook geldt dat het verkrijgen van Europese landbouwsubsidies in toenemende mate afhankelijk wordt van een bedrijfsvoering die ook invulling geeft aan maatschappelijke opgaven (zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie, wateropgaven en landschappelijke kwaliteit). Er zijn overigens voorbeelden van korte ketens en kleinschaligheid die wel leiden tot een volwaardig verdienmodel. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "ketenverkorting en regionalisering".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt in het licht van de landbouwtransitie dat nagestreefde vormen van natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuur- en landschapsbeheer geen verdienmodel opleveren voor het merendeel van de agrarische ondernemers.	5035, 5105, 5127, 5163, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5183, 5187, 5191
Indiener mist in de Omgevingsvisie concreet wat voor hem de toegevoegde waarde is van nevenactiviteiten als landschapsonderhoud ten behoeve van de biodiversiteit en de kernkwaliteiten van het landschap. Het is voor de indiener onduidelijk op welke manier uit landschapsonderhoud aanvullende inkomsten voor zijn gezinsbedrijf kan worden gegenereerd.	5093
Indiener leest dat de provincie faciliterend wil optreden voor landbouw, gericht op maatschappelijke diensten, biologische landbouw, natuurinclusieve landbouw, agrarisch natuur- en landschapsbeheer, agroforestry en voedselbossen. Indiener verricht zelf ook agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dit is echter ontoereikend om als bedrijf van te	5032, 5039, 5075, 5102

bestaan.	
Indiener spant zich binnen de huidige bedrijfsvoering in voor beheer van natuur en landschap, hij voorziet daar echter geen verdienmodel in.	5078, 5093, 5162, 5184, 5189
Indiener geeft aan zich te willen inspannen voor het beheer van natuur en landschap, zolang er voor hem een verdienmodel aan vast zit.	5012, 5099
Indiener stelt dat in de Omgevingsvisie perspectief wordt geboden voor bedrijven ten dienste van het landschap, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Indiener ontkent niet dat de landbouw deze maatschappelijke functies kan vervullen, maar vraagt wel aandacht voor de wijze waarop deze functies zouden moeten worden vervuld. Doordat de meeste kostprijsverhogend werken, zou de rekening hiervoor bij indiener worden neergelegd. Gezien de lage marges in de landbouw en de onmogelijkheid een hogere kostprijs door te rekenen naar de afnemer, is indiener het niet eens met de gestelde visie.	5047
Indiener wil graag weten wat het verdienmodel van kringloop- en natuurinclusieve landbouw is.	5206
Indiener vindt dat er een verdienmodel onder het beheer van natuur en landschap moet liggen. Indiener stelt dat de overheid hier in moet faciliteren en verzoekt dit op te nemen in de Omgevingsvisie.	5199
Indiener stelt dat natuur- en landschapsbeheer niet voor iedereen een geschikt verdienmodel biedt, zeker niet voor grootschalige land- en tuinbouwbedrijven, en dat dit niet als uitgangspunt in de Omgevingsvisie moet worden opgenomen.	5027, 5035, 5037, 5041, 5047, 5132, 5133, 5136
Indieners stellen dat de provincie nader onderzoek had moeten doen naar de wensbeelden zoals die opgesteld zijn over voedselgemeenschappen, extensieve vormen van landbouw, voedselbossen, het concept herenboeren en het verrichten van maatschappelijke diensten. Indiener mist dat hierbij niet wordt ingegaan op verdienmodellen die aan de opties gekoppeld zijn.	5023 , 5058
Indiener vindt het positief dat de provincie benadrukt dat het belangrijk is dat er ook een verdienmodel moet zijn voor de agrariërs in het kader van de landbouwtransitie. provincie geeft aan faciliterend te willen optreden voor landbouw gericht op bijvoorbeeld maatschappelijke diensten en voedselbossen en initiatieven als dat van herenboeren. Indiener stelt dat dergelijke initiatieven voor een enkeling misschien een oplossing vormen, maar kunnen geen verdienmodel opleveren voor het merendeel van de agrarische ondernemers.	5036
Indiener vindt dat grond- en landgoedeigenaren steun verdienen bij het ontwikkelen van verdienmodellen. Indiener vindt dat particulier en agrarisch beheer van landschap en erfgoed een faire vergoeding vraagt. Indiener vindt dat daartoe de extra Rijks- en provinciale middelen dienen te worden ingezet met voorrang voor particuliere initiatieven. Indiener vindt niet dat reeds ruim gesubsidieerde TBO's opnieuw de grootste gebruikers van deze extra middelen mogen worden.	5112

Standpunt GS

Bijzonder punt van aandacht is de positie van de agrarisch ondernemers die (in kwetsbaar landschap) niet alleen agrarische producten opleveren, maar door hun wijze van produceren ook cruciale bijdragen leveren aan maatschappelijke opgaven zoals biodiversiteit, wateropgaven, klimaatdoestellingen en landschappelijke kwaliteit. De provincie ondersteunt in het kader van de integrale gebiedsontwikkeling onderzoek naar nieuwe mogelijkheden om de financiële basis voor deze ondernemers te versterken. Onder meer door onderzoek naar het instellen van een mogelijk landschapsfonds en realisatie van maatschappelijke opgaven ook waardering te geven in de Provinciale implementatie van het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid. De provincie doet zelf geen fundamenteel onderzoek, maar kan wel de toepassing hiervan ondersteunen die door het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen gedaan wordt. Deze kennis wordt, indien nodig, meegenomen bij de ontwikkeling van beleid. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "Uitvoerbaarheid visie".

Alleen insteken op agrarisch natuur- en landschapsbeheer zal inderdaad niet voldoende zijn voor een volwaardig inkomen. Het is per bedrijf wenselijk een totaalplan te maken. Binnen het 'Actieplan

Natuurinclusieve landbouw' wordt momenteel met diverse partijen bekeken hoe we de agrariër kunnen helpen met deze nieuwe materie.

De ontwikkeling van voedselbossen en/of agroforestry zijn nieuwe vormen van landbouw die nog in ontwikkeling zijn en zeker niet voor ieder bedrijf een oplossing zijn. Ook hier wordt gekeken naar een verdienmodel. Daarnaast wordt in het kader van het 'Actieplan Natuurinclusieve landbouw' momenteel gekeken hoe initiatieven en/of bedrijven gesteund kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af of landbouwtransitie, met omvorming naar extensieve landbouw en kleinschaligheid en voedselbossen voldoende voedsel opbrengt.	5007

Standpunt GS

De natuurinclusieve landbouw is gericht op enerzijds het extensiveren van landbouw en anderzijds op hoogwaardige landbouw waarbij meer natuurwaarden ontwikkeld worden. De natuurinclusieve landbouw zoals een voedselbos en agroforestry is gericht op een lokale afzetmarkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener geeft aan dat het niet gaat om "de internationale vraag naar land- en tuinbouwproducten" maar dat het zou moeten zijn "de behoefte aan landbouwproducten wordt groter". Wat volgens indiener de vraag zou moeten zijn is of in het mooie Limburg voor de bulk van de wereldhandel geproduceerd moet worden of dat de Limburgse productie zich richt op de regio. Indiener verzoekt dan ook om het stuk minder toe te schrijven naar de wereldhandel en meer naar productie voor de regio.	2014
Indiener is tegen het verplaatsen van het hier geproduceerde voedsel over heel de wereld.	5195
Indiener pleit voor een koppeling tussen landbouwtransitie en Cittaslow- uitgangspunten (op regionale markt gerichte duurzame bedrijfsvoering).	1007

Standpunt GS

Veel van de landbouwproducten vinden hun weg naar het buitenland, hoofdzakelijk onze buurlanden. De Nederlandse land- en tuinbouw staat wereldwijd bekend om zijn efficiënte gebruik van water en andere grondstoffen, zijn kennis en innovatiekracht.

In de toekomst zal de afzet meer en meer gericht zijn op het slim vermarkten van hoogwaardig geproduceerde bio-grondstoffen, voedsel en daarmee samenhangende technologische- en circulaire concepten.

We bieden ruimte voor het uitbouwen van onze positie als toonaangevende agrarische regio tot een sector die duurzame oplossingen voor maatschappelijke opgaven biedt.

Wij besteden via het 'Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023' óók aandacht aan thema's als ketenverkorting en regionalisering. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw onder het kopje "Ketenverkorting en regionalisering".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ondersteunt initiatieven die bijdragen aan versterkende verdienmodellen zoals landbouw gericht op maatschappelijke diensten, natuurinclusieve landbouw, agrarisch landschapsbeheer en voedselgemeenschappen, regionale afzet, korte ketens, hightech en gepersonaliseerd voedsel, mits daarbij wordt uitgegaan van de potentie van het gebied.	5108

Standpunt GS

Onderdeel bij de afweging welk transitiepad bewandeld kan worden, is de potentie van het gebied. Bij de uitwerking van onder andere het 'Provinciale Waterprogramma' en het 'Provinciale Natuurprogramma' wordt rekening gehouden met de kenmerken van een gebied, zodat ook maatwerk geleverd kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Financieel instrumentarium

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener bepleit dat, indien de provincie wenst dat de landbouw een landbouwtransitie ondergaat, hier ook toereikende financiële middelen voor beschikbaar gesteld worden en dat dit niet alleen aan de sector en de samenleving kan worden overgelaten.	2013, 5032, 5036, 5039, 5058, 5059, 5075, 5127, 5130, 5163, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5191, 5200
Indiener stelt dat er rekening mag worden gehouden met de toekomst van agrarische bedrijven en dat er voor de extra inspanning ook een marktconforme beloning gerealiseerd moet worden.	5094
Indiener vraagt de provincie om de landbouwtransformatie naar duurzame productie, in samenwerking met de natuur, gericht op lokale consumptie met eerlijke prijzen en respect voor de boer te ondersteunen en stimuleren en er kaders voor aan te geven.	5109
Indiener geeft aan dat wanneer de maatschappij eisen verlangt die niet door de sector betaald kunnen worden, hier geld voor beschikbaar moet komen vanuit het Rijk en provincie.	2007
Indiener stelt dat in de Groenblauwe mantel rondom natuurgebieden de focus op bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw een optie is, mits dit wordt voorzien van goede financiële randvoorwaarden die een rendabele duurzame toekomst van de landbouw ondersteunen.	2011
Indiener verzoekt om de transitie naar een circulaire en natuurinclusieve landbouw te starten en te stimuleren.	2013

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is erop gericht om de provinciale rol en belangen te benoemen bij die zaken waar sprake is van ruimtelijke impact en impact op de omgevingskwaliteit. De afweging van de inzet van financiële middelen vindt plaats binnen huidige en in de toekomst vast te stellen provinciale beleidskaders.

De individuele invulling van de landbouwtransitie is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van de ondernemer zelf. Vanuit verschillende overheden worden tal van instrumenten ingezet om de agrarisch ondernemer daarbij te ondersteunen.

Op nationaal niveau beschrijft de overheid in haar beleidsvisie 'Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden' de omslag naar kringlooplandbouw en wat het van Nederland zal vragen, om de toekomst van onze voedselvoorziening veilig te stellen. In het bijbehorende realisatieplan is aangegeven hoe dit te realiseren.

De provincie Limburg heeft via het beleidskader 'Koers naar de Toekomst' aangegeven dat zij de noodzaak van de landbouwtransitie onderschrijft en tevens aangegeven hoe zij, gebruik makend van de 20 miljoen euro die voor dit beleidskader in deze collegeperiode ter beschikking zijn gesteld, de ondernemers daarbij faciliteert, via instrumenten zoals 'POP3', het LIOF programma 'Limburg toekomstbestendig' en het voorziene 'Actieplan Natuurinclusieve landbouw'. Door middel van dit

actieprogramma worden ondernemers gestimuleerd om de transitie in te zetten naar duurzame en natuurinclusieve landbouw, onder andere in de groenblauwe mantel rondom natuurgebieden. Via investeringslijn 3 'Sterker in de marktketen' agendeert de provincie daarbij ook de positie van de agrarisch ondernemer in de marktketen en investeert zij in de beweging om tot een meer evenwichtige winstverdeling in de marktketen te komen.

Ook andere Provinciale beleidskaders, die zich meer richten op doelstellingen ten aanzien van de leefomgeving (zoals water, natuur en landschap), bieden aanknopingspunten voor landbouwers om in hun transitie ondersteund te worden.

Ook Europees beleid en Europese fondsen helpen bij de transitie. Met de 'Farm to Fork' ofwel 'Boer tot Bord'-strategie en de Biodiversiteitsstrategie wordt ingezet op verantwoorde en gezonde consumptie, eerlijke prijzen, transparantie over de producten, verminderen van gewasbescherming en herstel van de leefomgeving. De strategie krijgt invulling via onder meer het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en Europese herstellmiddelen en financieringsinstrumenten voor de landbouw. Voor het GLB komt er een 'Nationaal Strategisch Programma', dat Rijk en provincies samen opstellen en aansturen, en dat in het teken staat van de noodzaak om een toekomstbestendige landbouw te realiseren. Dit betekent dat Europese middelen deels worden ingezet op eco-regelingen en voor meer ruimte voor investeringen, innovatie, samenwerken en kennisoverdracht voor toekomstgerichte bedrijven.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

Het initiatief voor het bewerkstelligen van de landbouwtransitie zal vanuit de sector én de samenleving moeten komen. De provinciale rol op land- en tuinbouwgebied is vooral een mix van faciliteren, stimuleren en van het creëren van condities voor bloei, regisseren en reguleren, **via diverse (uitvoerings)programma's en de Omgevingsverordening.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet graag dat de provincie niet alleen een faciliterende, maar ook een regisserende en initiërende rol pakt om de landbouwtransitie in gang te zetten en te doen slagen.	2003

Standpunt GS

De transitie in de landbouw is een proces dat zich op vele niveaus en langs vele sporen voltrekt en daarmee als totaalvraagstuk het niveau van een individuele provincie overstijgt. Dat neemt niet weg dat de provincie Limburg zich vanuit haar positie inzet om partijen in de regio achter een gezamenlijke ambitie te verenigen om zo ook de focus en slagkracht van de gezamenlijk inzet te vergroten. Op specifieke beleidsinstrumenten, zoals bij het ontwikkelen van een programma 'Limburg Toekomstbestendig', kan ook een initiërende rol van de provincie aan de orde zijn. Via de ruimtelijke keuzes in de omgevingsvisie zet de provincie lijnen uit die in zekere zin richting geven aan de landbouwtransities. De wijze waarop binnen geldende randvoorwaarden aan de landbouwtransitie invulling wordt gegeven is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van de ondernemer zelf, hetgeen ook tot uitdrukking komt in de stelling 'geen blauwdruk' als een van de uitgangspunten van het Limburgse landbouwbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat wanneer de provincie Limburg maatregelen instelt die verder gaan dan de nationale wet- en regelgeving er compensatie dient plaats te vinden, in de vorm van vergoedingen welk direct bij de ondernemers komt. Indiener geeft daarbij aan dat de compensatie niet middels stimulaties plaats moet vinden waarbij er plannen worden gemaakt en al het geld richting adviesbureaus gaat.	5099

Standpunt GS

Zie het eerste GS standpunt aangaande het financiële instrumentarium onder dit kopje “financieel Instrumentarium” van de Nota van Zienswijzen. Primair ligt de focus bij deze facilitering op de ondernemers. Het is wel mogelijk dat, om de doelen van het beleidskader ‘Koers naar de Toekomst’ te behalen, adviesbureaus een rol toebedeeld krijgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt of en in welke mate de ondernemer gecompenseerd wordt voor de schade als gevolg van de uitvoering van beleidskeuze uit de Omgevingsvisie? Wat is het verschil als deze schade plaatsvindt in de Groenblauwe mantel of daarbuiten?	5096

Standpunt GS

Het beleid zoals opgenomen in de Omgevingsvisie is zelfbindend voor het bestuursorgaan dat dit beleid vaststelt, in dit geval de provincie. Een planschadevergoeding, als bedoeld in artikel 6.1 Wet ruimtelijke ordening als gevolg van het beleid in deze visie, is niet aan de orde aangezien een visie niet als schadeoorzaak wordt benoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt provincie te stimuleren dat de melkveehouderij en dus het grasland ter plaats behouden wordt.	5175

Standpunt GS

Het areaal grasland in Nederland mag per jaar maximaal 5% dalen. Dit is per lidstaat met de Europese Commissie afgesproken. Door het monitoren van het grasland areaal in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid wordt dit jaarlijks gecontroleerd. Provincie Limburg kan via haar eigen pachtbeleid ervoor zorgen dat haar eigen gronden grasland blijven. Vanuit de ‘Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) openstellingen’ zijn er ook diverse mogelijkheden voor de melkveehouderij om met innovaties voor de toekomst te starten. Met deze instrumenten hoopt de Provincie de melkveehouderij in de toekomst te behouden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Instrument: grondbeleid en gebiedsgerichte kavelruil

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat, om te komen tot verdere natuuraanleg en natuurlijke verbindingen tussen bestaande bosgebieden in de Groenblauwe mantel, gebiedsgerichte kavelruil geïntroduceerd dient te worden. Indiener stelt dat de overheid moet zorgen voor voldoende ruilgrond in deze gebieden. Indiener stelt dat de provincie hierin kan faciliteren door stoppende bedrijven uit te kopen en deze gronden hiervoor in te zetten.	5018, 5019, 5021, 5028, 5035, 5052, 5053, 5071, 5073, 5078, 5123, 5136, 5137, 5138, 5139, 5187, 5197, 5199, 5200, 5215
Toevoeging in 5197: Indiener stelt dat daardoor kansen ontstaan om de productiefunctie van toekomstgerichte agrarische gezinsbedrijven overeind te laten blijven.	
Indiener ziet kansen bij stoppende bedrijven door dit grondareaal in te zetten voor natuurontwikkeling. Volgens indiener verdient het de voorkeur dat de provincie daarin een faciliterende en sturende rol op zich neemt.	5105

Standpunt GS

Met betrekking tot de realisatie van de nieuwe natuur wordt per gebied in het kader van de 'Ontwikkelopgave Natuur' een realisatiestrategie opgesteld, die voor goedkeuring aan Gedeputeerde Staten wordt voorgelegd. In deze realisatiestrategie wordt vastgelegd wat voor het onderhavige gebied de beste weg is om tot realisatie van de natuur te komen. Een gebiedsgerichte kavelruil kan een instrument zijn dat hierbij ingezet kan worden, maar hoeft niet altijd het beste instrument te zijn. Het komt er op neer dat bij het realiseren van de natuuropgave maatwerk geleverd moet worden en wordt.

Ten behoeve van de realisatie van de natuur kan het nodig zijn om gronden te verwerven. De invulling hiervan is ook onderdeel van de realisatiestrategie. Het opkopen van stoppende bedrijven is geen vast onderdeel van de realisatiestrategie. In voorkomende gevallen kan uiteraard wel onderzocht worden of dit noodzakelijk is en leidt tot voldoende resultaat in relatie tot de aanleg van nieuwe natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt provincie om de grondstrategie op te nemen in de Omgevingsvisie en een duidelijk standpunt in te nemen met betrekking tot het beschikbaar stellen van natuurgronden voor natuurinclusieve landbouw.	5020

Standpunt GS

De grondstrategie zal onderdeel zijn van de nog op te stellen 'Nota Grond en Vastgoedbeleid' (vaststelling in PS voorzien medio 2021).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt hoe we kunnen sturen vanuit een afgestemd grondbeleid tussen diverse overheden zoals gemeenten, provincie en waterschap. Indiener stelt dat gemeenten ook de mogelijkheden willen bekijken buiten natuurgebieden randvoorwaarden in de pachtovereenkomsten op te nemen die een bijdrage leveren aan de biodiversiteit.	1026
Indiener wil de krachten bundelen door gezamenlijk actief grondbeleid in te zetten bij VAB's en vrijkomende agrarische gronden.	1026

Standpunt GS

Met de nieuwe 'Uitvoeringsnota pacht 2021' wil de provincie actief sturen op de uitgifte van landbouwgronden om een zo maximaal mogelijk maatschappelijk rendement te behalen. Dat betekent dat de pacht een bijdrage moet leveren aan de gestelde beleidsdoelen. Denk hierbij aan het ontwikkelen van natuur, het terugdringen van de stikstofuitstoot, het versterken van de biologische en natuur-inclusieve land- en tuinbouw, biodiversiteitsherstel, het uitvoeren van het provinciaal waterbeleid, de structuurontwikkeling van de landbouw (onder meer stimuleren jonge landbouwers) en ruimtelijke ontwikkelingen.

De provincie werkt in ruimtelijke projecten per definitie samen met andere overheden. Ten aanzien van grondbeleid en –strategie wordt binnen dergelijke projecten nadrukkelijk de afstemming gezocht. In de nog op te stellen 'Nota Grond en Vastgoedbeleid' (vaststelling in PS voorzien medio 2021) komt de afstemming met andere overheden en terrein behorende organisaties (TBO's) ook aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat hoge grondprijzen de landbouwtransitie in de weg staan en vraagt wat de provincie kan doen om de transitie te ondersteunen.	5109

Standpunt GS

Met de nieuwe 'Uitvoeringsnota pacht 2021' wil de provincie actief sturen op de uitgifte van landbouwgronden om zo maximaal maatschappelijk rendement te behalen. Met de nieuwe wijze van pachtuitgifte wordt tegemoet te komen aan de transitieopgaven waarvoor agrarische ondernemers staan. Dit sluit aan bij het 'Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023' dat beoogt om binnen de agrarische sector een overgang naar een duurzame en circulaire productie te realiseren. Binnen de investeringslijn 'Circulair produceren' is biologische landbouw en natuurinclusieve landbouw benoemd als speerpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Instrument: pachtbeleid

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er weinig aandacht is voor vrijkomende agrarische gronden. Door schaalvergroting kan de kleinschaligheid van het landschap worden aangetast. Door nieuwe verdienmodellen en een andere manier van landbouw kan gestuurd worden met de inzet van gronden. Op blz. 107 wordt aangegeven dat het pachtbeleid wordt aangepast en mogelijke voorwaarden op het gebied van natuurbeheer worden gesteld. Indiener zou graag samen met de provincie kijken welke mogelijkheden het grondbeleid biedt om ervoor te zorgen dat de juiste ontwikkeling op de juiste locatie wordt ingezet en meerdere doelen gediend kunnen worden.	1002, 1005

Standpunt GS

Met de nieuwe 'Uitvoeringsnota pacht 2021' wil de provincie actief sturen op de uitgifte van landbouwgronden om een zo maximaal maatschappelijk rendement te behalen. Dat betekent dat de pacht een bijdrage moet leveren aan de gestelde beleidsdoelen. Denk hierbij aan het ontwikkelen van natuur, het terugdringen van de stikstofuitstoot, het versterken van de biologische en natuurinclusieve land- en tuinbouw, biodiversiteitsherstel, het uitvoeren van het provinciaal waterbeleid, de structuurontwikkeling van de landbouw (onder meer stimuleren jonge landbouwers) en ruimtelijke ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wenst in de toekomst te blijven ontwikkelen waaronder het vergroten van dieraantallen en grond. Indiener geeft aan dat natuurinclusieve landbouw voor het bedrijf niet haalbaar is omdat er onvoldoende grond bij te pachten of te koop is. Ook alternatieve verdienmodellen zijn voor het bedrijf niet haalbaar. Kleinschaligheid is geen optie omdat de kostprijs dan te hoog wordt.	5072

Standpunt GS

Grond is inderdaad een schaars goed. Indien een bedrijf wenst uit te breiden en hiervoor gronden nodig heeft zal zij zelf de markt op moeten. Indien de provincie gronden te koop aanbiedt zal zij dit in principe via een openbare biedprocedure doen. In het kader van 'Uitvoeringsnota pacht 2021' kunnen belangstellenden zich vanaf half november 2020 inschrijven voor het pachten van provinciale percelen. Bij de uitgifte hebben bedrijven die een transitie naar biologische landbouw doen een voorkeurspositie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Instrument: ecodiensten

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener stelt dat het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) het afgelopen jaar haar toegevoegde waarde heeft bewezen.	2006
---	------

Standpunt GS

Het stelsel voor 'Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb)' zoals dat in 2016 van start is gegaan wordt nog geëvalueerd. Het lijkt erop dat de aanpak via agrarische collectieven goed werkt, bijvoorbeeld door de actieve begeleiding, samenhang in beheer en kennisoverdracht aan beheerders. De beleidsmonitoring van de ecologische effectiviteit voor populaties van agrarische soorten heeft meer tijd nodig. Los van het bovenstaande heeft ANLb-beheer een positief effect op de abiotische kwaliteiten van bodem, lucht en water, bijvoorbeeld door minder erosie en minder gebruik van mest en bestrijdingsmiddelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener benadrukt dat het 'Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb) past bij de ambitie voor vermaatschappelijking van het natuurbeleid.' Indiener verzoekt om de rol en bijdrage van het 'Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb)' apart te benoemen en de ambitie uit te spreken om extra te investeren in het ANLb.	2006

Standpunt GS

Het stelsel voor Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) is primair gericht op het versterken van de leefgebieden van beschermde agrarische doelsoorten. Door de inzet van vrijwilligers zit daar soms ook een maatschappelijke component aan, net als bij vrijwilligers in reguliere natuurgebieden.

Voor nu is ervoor gekozen om eerst te bezien hoe het ALNb-stelsel zich gaat ontwikkelen mede in relatie tot het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid dat in 2023 wordt verwacht. Op het moment dat meer inzicht bestaat, kan bezien worden of het een mogelijkheid is om het ALNb separaat op te nemen en zichtbaar te maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat als er in plaats van aanplant van bossen op hellingen een subsidieregeling komt voor blijvend grasland, er voordeel wordt behaald. Er blijft een vorm van voedselproductie overheid, meer regenwater wordt toegevoegd aan het grondwater en het grasland legt koolstof vast in de bodem.	5151

Standpunt GS

Het behoud van grasland wordt momenteel gemonitord volgens afspraken met de Europese Commissie, per lidstaat mag het areaal niet onder een referentiemaat komen. Het behoud van grasland heeft ook een positief effect voor diverse provinciale opgaves, bijvoorbeeld op het gebied van verdroging en nitraatuitspoeling. Voor de nieuwe GLB periode (vanaf 2023) zullen agrarische ondernemers met behulp van ecoregelingen extra vergoedingen ontvangen. Op dit moment worden deze ecoregelingen landelijk verder uitgewerkt. Het aanplanten van bossen in hellingen heeft echter ook een positief effect op waterberging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt provincie om als bruggenbouwer te gaan functioneren tussen natuur en landbouw om zodoende zekerheid te bieden aan bedrijven die aan natuurinclusieve landbouw doen.	5020

Standpunt GS

Binnen het 'Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, Koers naar de toekomst' staat beschreven dat de provincie Limburg gaat investeren in de transitie naar het circulaire produceren binnen de landbouw middels een aantal activiteiten. Middels dit beleidskader is de provincie momenteel bezig met uitwerken van een 'Actieplan natuurinclusieve landbouw'. In deze uitvoeringsagenda wordt gezocht naar de verbinding tussen landbouw en natuur. Binnen deze uitvoeringsagenda wordt ook onderzocht welke verdienmodellen bij de agrarische ondernemers passen bij de transitie naar natuurinclusieve landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ketenverkorting en regionalisering.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat gewerkt kan worden aan regionale afzet, ketenverkorting en gepersonaliseerd voedsel, daarin zou van de overheid meer aansturing en ondersteuning noodzakelijk zijn. Het is daarbij van belang dat de provincie een faciliterende en stimulerende rol op zich neemt om de verbinding tussen de Limburgse agrariërs en lokale supermarkten weet te leggen.	5028, 5187
Indiener stelt dat er wel gewerkt kan worden aan regionale afzet, ketenverkorting en gepersonaliseerd voedsel; gericht op een circulair agrofoodsysteem, uitgaande van de potentie in dat gebied. Om dit gebiedsbreed van de grond te krijgen, is echter meer aansturing en ondersteuning vanuit de overheid nodig. Door dit sector-breed op te pakken en met ondersteuning en sturing vanuit provincie/overheid heeft dit een kans van slagen en zorg je ervoor dat tegenover de transitieopgave een passend en realistisch verdienmodel staat.	5093
Indiener stelt dat om ketenverkorting, regionale afzet en gepersonaliseerd voedsel van de grond te krijgen in Zuid-Limburg van de grond te krijgen meer ondersteuning van de overheid nodig is. Indiener stelt dat de macht van de retailsector daarvoor te groot is. De retailsector drukt individuele bedrijven uit de markt. Zonder hulp van de sector en de overheid is ketenverkorting geen realistisch verdienmodel.	5003, 5187, 5199, 5200
Indiener stelt dat indien de provincie een korte keten tussen Limburgse boeren en Limburgse burgers wilt stimuleren er eveneens een koppeling tot stand gebracht moet worden tussen de betreffende boeren en supermarkten in de regio. Daarnaast moeten agrariërs die hierop inspelen in financieel opzicht gesteund worden. Agrariërs krijgen dit niet zelf voor elkaar omdat hun kostprijs te hoog is waardoor supermarkten de voorkeur geven aan goedkope producenten.	5023
Indiener vindt dat meer ondersteuning en aansturing van de overheid nodig is bij het werken aan regionale afzet, ketenverkorting en gepersonaliseerd voedsel. Indiener acht een individuele aanpak niet kansrijk. Indiener stelt dat dit sector-breed moet worden opgepakt met aansturing en ondersteuning van de provincie/overheid.	5132, 5187, 5189
Indiener is van mening dat gewerkt kan worden aan regionale afzet, ketenverkorting en gepersonaliseerd voedsel; gericht op een circulair agrofoodsysteem en uitgaande van de potentie in het gebied. Indiener stelt dat pogingen hiertoe vanuit individuele bedrijven direct verdrongen worden door de markt. Indiener verzoekt om meer ondersteuning en aansturing vanuit de provincie/overheid om dit gebiedsbreed (op Zuid-Limburgse schaal) van de grond te krijgen.	5009
Waar de hele Omgevingsvisie euregionaal en internationaal is voor het bedrijfsleven, handel en recreatie wordt voor Zuid-Limburgse melkveehouders gesteld dat ze voor de lokale markt moeten produceren. Voor indiener is Europa lokaal en de handel gaat over de hele wereld door het brede pallet aan producten die zijn coöperatie namens indiener produceert om een goede vermarkting mogelijk te maken. Indiener stelt dat uit de beperkte groei van de biologische landbouw geconcludeerd kan worden dat lokaal en duurzaam in de praktijk niet zo goed te vermarkten is als dat wat de	5103

consument bij het invullen van enquêtes belooft. Lokaal produceren botst ook met andere doelstellingen die de provincie ons melkveehouders geeft. Een lokale markt vraagt ook vergroting van de bedrijfsoppervlakte.	
--	--

Standpunt GS

In het 'Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, Koers naar de toekomst' worden een aantal opgaven onderkend. Eén van de vier hoofd-investeringslijnen is het versterken van de marktketens. Het versterken van de economische kracht, meer samenwerking in de keten en oog voor de consument, staan hierin centraal.

'Kiempunt Korte Ketens' (zowel een online als fysieke community) geeft sector-breed ondersteuning bij het werken aan regionale afzet, ketenverkorting en gepersonaliseerd voedsel. Aansturing en ondersteuning van de provincie Limburg (in samenwerking met LIOF, Arvalis, LLTB en Bluehub) uit zich in de initiatieven en activiteiten die 'Kiempunt Korte Ketens' hiervoor opzet en uitvoert.

Een individuele bedrijfsconcept wordt door een aantal indieners niet kansrijk geacht. Dit standpunt onderschrijven wij niet. Goede initiatieven worden getoond op de website van Kiempunt.

In 2019 kozen steeds meer consumenten voor voedsel met een duurzaamheidskeurmerk en het aanbod van deze producten werd ook steeds groter (marktaandeel 14% van de totale bestedingen aan voedsel in Nederland in 2019). Dit staat in de jaarlijkse 'Monitor Duurzaam Voedsel'.

Haalbaarheid van individuele danwel sector-brede marktconcepten zijn afhankelijk van onder andere de potentie van het gebied en het marktpotentieel. Anderzijds kan dit leiden tot locatievraagstukken. Dat de provincie inzet op ketensamenwerking met aandacht voor regionale en lokale productie betekent niet dat de provincie dergelijke bedrijfsconcepten voor alle bedrijven als doel heeft. Uiteraard moet dit passen bij de mogelijkheden van de ondernemer en de bedrijfslocatie. Daarom gaat de provincie Limburg het komend jaar in gesprek met partijen uit de voedselverwerkende- en voedselproducerende industrie (waaronder ook supermarkten), om ook de agrariër in de keten een betere positie te geven. Hierin heeft de provincie ook een faciliterende en stimulerende rol, om de verbinding tussen de agrariërs en deze partijen te leggen. Naast dat we ons richten op meer bewustwording bij de consument, richten we ons ook op het vermarkten van producten op andere manieren. In de tekst van de Omgevingsvisie zullen we onze aanpak concreter beschrijven.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

We faciliteren initiatieven die bijdragen aan versterkende verdienmodellen voor de land- en tuinbouw, zoals landbouw gericht op maatschappelijke diensten; natuurinclusieve landbouw, agrarisch landschapsbeheer en voedselgemeenschappen zoals het concept herenboeren, regionale afzet, korte ketens, hightech en gepersonaliseerd voedsel, gericht op een circulair agrofoodstelsel, uitgaande van de potentie in het gebied. **We hebben specifieke aandacht voor het versterken van de marktketens. Het versterken van de economische kracht, meer samenwerking in de keten en oog voor de consument, staan hierin centraal.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist het streven om onze inwoners en gasten meer te laten eten van ons eigen land en meer in te zetten op biologische voeding. Trefwoorden als korte ketens, 0-km voeding en interne logistieke verbindingen tussen landbouw en horeca ontbreken.	5149
Indiener mist de relatie in dit hoofdstuk met gezonde voeding (lokaal-regionaal Voedselsysteem in de keten ook benaderd in het kader van de gewenste landbouwtransitie/circulaire economie)	1026

Standpunt GS

De provincie ondersteunt duurzame initiatieven die ervoor zorgen dat consumenten, inwoners en gasten meer laten eten van ons Limburgs Land. Ook onze investeringslijn 3 uit ons 'Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, Koers naar de toekomst': "Versterking van de Marktketen" draagt hieraan bij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Grootschalige voorzieningen in buitengebied

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af wat er wordt verstaan onder grootschalige voorzieningen.	5102
Indiener mist de omschrijving van het begrip "toekomstbestendige locaties" (ten behoeve van nieuwe grootschalige voorzieningen).	5113
Indiener mist de voorwaarden waaronder de ontwikkeling van nieuwe grootschalige voorzieningen kan worden toegestaan.	5113
Initiatiefnemer is van mening dat voor (agro)industriële ontwikkelingen met oorsprong in het Heuvelland, ontwikkelruimte geboden moet worden op basis van integrale kwaliteitscriteria.	5108
Indiener is van mening dat de provincie sturend en zo mogelijk faciliterend dient op te treden bij conflicterende belangen. De provinciale rol daarbij is om ook gemeentegrens overstijgende alternatieven aan te dragen, af te wegen of mogelijk te maken. Initiatiefnemer denkt hierbij aan het realiseren van terreinen voor vestiging van agro-industrie, opslag en verwerking van (landbouw)producten, waarbij de faciliterende rol van de provincie kan bestaan uit het beschikbaar stellen van financiële middelen of van gronden of het opstellen van bestemmingsplannen.	5108
Initiatiefnemer is van mening dat indien voor (agro)industriële ontwikkelingen vanuit de gemeenschap onvoldoende draagvlak blijkt te bestaan, de provincie hiervoor alternatieve gebieden dient aan te wijzen en/of te faciliteren zodat een dergelijk initiatief doorgang kan vinden.	5108
Indiener onderschrijft het uitgangspunt dat nieuwe grootschalige voorzieningen op toekomstbestendige locaties gevestigd dienen te worden. Indiener is het echter niet eens met de conclusie dat dit in beginsel niet op de bestaande locatie is. Juist de bestaande locatie dient de eerste optie te zijn om nieuwe ontwikkelingen te laten plaatsvinden. Dat is volgens de indiener toekomstbestendig. Enerzijds omdat het ruimtelijk aansluit bij bestaande bebouwing en anderzijds omdat dit economisch toekomstbestendig is, omdat het efficiënt is in de bedrijfsvoering. Denk daarbij aan minder transport, synergie met de bestaande activiteiten en lage realisatie- en exploitatiekosten. Uiteraard geldt ook hier dat de ontwikkelruimte gekoppeld dient te zijn aan de ruimtelijke kwaliteit passend bij de draagkracht.	2004, 2011
Indiener vraagt zich af wat wordt bedoeld met het uitgangspunt dat nieuwe grootschalige voorzieningen op toekomstbestendige locaties worden gevestigd. Indiener verzoekt om bouw op bestaande agrarische bouwvlakken niet ter discussie te stellen.	5075, 5163, 5167, 5168, 5178, 5179, 5183, 5191
Indiener uit zijn zorgen over de opmerking in de Omgevingsvisie dat nieuwe grootschalige voorzieningen niet bij de bestaande activiteit mogen liggen. Het is niet efficiënt om dit op afstand te doen; dit moet bij het bedrijf zelf zijn.	5205
Indiener wil een nieuw gebouw realiseren bij het agrarisch bedrijf in de Groenblauwe mantel, maar leest dat nieuwe grootschalige voorzieningen bij de bestaande activiteit niet mogelijk zijn. Bouwen op een bedrijventerrein is voor indiener niet haalbaar.	5072
Indiener begrijpt de ontwerp-Omgevingsvisie zodanig dat nieuwe grootschalige voorzieningen bij de onderhavige bestaande activiteit niet mogelijk zijn. Bouwen op een bedrijventerrein is niet haalbaar.	5102
Indiener maakt uit de Omgevingsvisie op dat er een verbod is op nieuwbouw van loodsen (lees grootschalige voorzieningen) op bestaande locaties. Indiener vindt echter dat middels maatwerk nieuwbouw van een bewaarplaats ten behoeve van de land- en tuinbouw mogelijk moet zijn. Indiener verzoekt om vast te leggen dat binnen de aanduiding 'buitengebied' medewerking wordt verleend aan bewaarloodsen ten dienste van de akker- en tuinbouw.	5087, 5090
Door indiener wordt aangegeven dat verdere bedrijfsontwikkeling het meest efficiënt is op de huidige locatie vanwege de aanwezigheid van vruchtbare gronden, de bestaande functionele gebouwen met zonnepanelen, de verleende NB vergunning en het voorkomen van veel extra transport.	5162
Indiener leest in de ontwerp-Omgevingsvisie dat nieuwe grootschalige voorzieningen bij bestaande activiteit niet mogelijk zijn. Indiener acht bouwen op een bedrijventerrein voor	5037

hem niet haalbaar. Daarnaast wil de industrie waarmee de indiener contracten heeft afgesloten, het risico met betrekking tot de bewaring van producten bij de telers neerleggen. Indiener stelt dat het voor zowel de kostprijs als voor het milieu (transportbewegingen) het beste is om de bewaring op het landbouwbedrijf te laten plaatsvinden.	
Indiener vraagt wat de omschrijving is van het begrip 'grootschalige voorzieningen' (mede in relatie tot bestaande activiteiten op de huidige locatie)? Volgens indiener wordt in de Omgevingsvisie aangegeven dat bij een bestaande activiteit geen bebouwing meer mogelijk is. Indiener geeft aan dat dit niet strookt met het idee van kringlooplandbouw. Immers het toevoegen van een installatie aan een bestaande activiteit biedt de mogelijkheid om kringlopen te optimaliseren.	5099
Indiener verzoekt om vast te leggen dat binnen de aanduiding 'buitengebied' medewerking wordt verleend aan bewaarloodsen ten dienste van de akker- en tuinbouw. Indiener heeft een kaart toegevoegd van een planlocatie waar een dergelijke ontwikkeling voorzien is.	5087
Indiener vraagt kritisch te zijn op locaties waarop landbouwers a-typische activiteiten uitoefenen (grote opslagloodsen en toeristisch/recreatieve voorzieningen). Deze hoeven niet noodzakelijkerwijs in het buitengebied plaats te vinden.	5048
Initiatiefnemer is van mening dat de provincie korte ketens dient te faciliteren. Hierbij dient agro industrialisatie op bedrijventerreinen plaats te vinden om aantasting van het Nationaal Landschap te vermijden.	5108
Indiener vindt het teleurstellend dat niet gesproken wordt over agrarische bedrijventerreinen in plaats van opslagloodsen her en der in het landschap.	2016
Indiener heeft plannen op zijn bouwvlak een nieuwe loods te realiseren en vraagt zich af hoe de passage "nieuwe grootschalige voorzieningen worden op toekomstbestendige locaties gevestigd" moet worden uitgelegd (Midden-Limburg)	5036
Indiener vraagt zich af hoe de passage "nieuwe grootschalige voorzieningen worden op toekomstbestendige locaties gevestigd" moet worden uitgelegd. Indiener wil voorkomen dat de discussie die in Zuid Limburg bestaat over dat loods en bij akkerbouwbedrijven maar op een bedrijventerrein gebouwd moeten worden zich ook naar Midden-Limburg verplaatst. (5127) Indiener verzoek te borgen dat bestaande bouwblokken gehandhaafd blijven en dat het ook in de toekomst mogelijk blijft voor agrarische bedrijven om zich hier verder te ontwikkelen.	5036, 5127
Indiener geeft aan dat bewerken en verwerken bij draagt aan verdienmodellen voor de Landbouw. Alleen bewerker en verwerken zou niet de hoofdactiviteit moeten zijn, omdat het dan bedrijvigheid is die niet meer past in het landschap. Indiener geeft aan dit als ondergeschikte activiteit toe te staan.	1026
Indiener stelt dat vastgelegd dient te worden dat grootschaligere kringlooplandbouw gepaard gaat kleinschalige landschapselementen en dat opslagloodsen op industrieterreinen geplaatst dienen te worden.	5128

Standpunt GS

Met grootschalige voorzieningen bedoelen we onder andere grootschalige opslagloodsen voor akkerbouwproducten, koelcellen voor fruit en loods en loods van loonwerkbedrijven.

Uitgangspunt voor de ontwikkeling van grootschalige agrarische voorzieningen is of er sprake is van een toekomstbestendige locatie. Of een locatie een toekomstbestendige locatie is, wordt op lokaal niveau afgewogen en is afhankelijk van het initiatief. Overwegingen die aan de orde zijn bij de afweging of een locatie toekomstbestendig is, zijn onder andere: ligging van de locatie ten opzichte van percelen en daarmee samenhangende vervoersbewegingen (al dan niet door kernen), synergie met bestaande bedrijfsactiviteiten, fysieke ontwikkelingsmogelijkheden gelet op omgevingskwaliteit en leefbaarheid en het investeringsvolume ten opzichte van de bestaande voorzieningen. Een toekomstbestendige locatie kan de huidige locatie betreffen, maar ook een locatie op afstand (eventueel een vrijkomende agrarische bedrijfslocatie), nabij een bestaand cluster agrarische bedrijven of een bedrijventerrein. Dit is maatwerk.

Wij beseffen dat vanuit landschappelijke waarden in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg de vestiging van grootschalige voorzieningen op een (agrarisch) bedrijventerrein uitkomst kan bieden.

Echter, om verschillende redenen (onder andere financiële haalbaarheid, inpassing bedrijfsvoering) blijkt dit in de praktijk lastig te realiseren. Daarnaast kennen een deel van de bestemmingsplannen nog latente plancapaciteit, waardoor bedrijfsontwikkeling binnen het bouwvlak in die situatie eenvoudig te realiseren is. Mede gelet op het beperkt aantal bedrijfsontwikkelingen en de spreiding van de bedrijfslocaties en de bijbehorende gronden verkiezen wij een meer realistische maatwerkaanpak, waarbij per casus een locatieonderzoek de alternatieven in beeld brengt, inclusief de randvoorwaarden om de ontwikkeling haalbaar te maken. Dit is in lijn met het vigerend provinciaal beleid. Wij zullen dit echter verduidelijken in de Omgevingsvisie.

Via deze werkwijzen kan beter ingespeeld op de kansen die zich voordoen, bijvoorbeeld kijkende naar vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing, of naar een gefaseerde verplaatsing naar een bestaand cluster met agrarische bedrijven of nabij of op bedrijventerreinen. De provincie onderzoekt hiertoe of het provinciale erfpachtkader kansen biedt ter realisatie van grootschalige voorzieningen op toekomstbestendige locaties. Een positieve grondhouding van alle partijen om te komen tot toekomstbestendige ontwikkellocaties is hiertoe noodzakelijk. Te beginnen bij lange termijn visie door de ondernemer.

Voor complexe situaties in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg werken wij bij de begeleiding en advisering met integrale casusteams. In deze multidisciplinaire teams zijn kwaliteitscommissies, dorpsbouwmeesters/welstandcommissies betrokken voor de borging van de ruimtelijke kwaliteit.

Ook voor Noord- en Midden Limburg is het uitgangspunt dat grootschalige voorzieningen voor opslag op, voor die functie, toekomstbestendige locaties worden gevestigd. Met dien verstande dat, in situaties waarbij de opslag niet uitsluitend voor gebruik binnen het eigen bedrijf is bedoeld conform het uitgangspunt bij agglomeratielandbouw, een sterke voorkeur bestaat voor vestiging op bedrijventerreinen. Via het bestemmingsplan kan hierop gestuurd worden. Wij zullen dit in de tekst van de Omgevingsvisie nader toelichten.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

In het Nationaal Landschap Zuid-Limburg worden nieuwe grootschalige ~~worden~~ voorzieningen, zoals grootschalige opslagloodsen voor akkerbouwproducten, koelcellen voor fruit en loodsen van loonwerkbedrijven op toekomstbestendige locaties gevestigd. Indien de voorzieningen ~~teer~~ noodzakelijk zijn bij de bestaande activiteiten op de huidige locatie, dan hanteren we randvoorwaarden om de landschappelijke kwaliteit en inpassing via een motiveringsplicht te borgen. Hierbij wordt rekening gehouden met onder andere de bestaande bouw, het omringende landschap, mogelijke vervoersbewegingen en de aansluiting op hoofdwegen. We stellen voorwaarden aan het locatieonderzoek en aan een kwalitatieve inpassing in het gebied.

Ook voor Noord- en Midden Limburg is het uitgangspunt dat grootschalige voorzieningen voor opslag op, voor die functie, toekomstbestendige locaties worden gevestigd. Met dien verstande dat in situaties waarbij de opslag niet uitsluitend voor producten van eigen bedrijf is bedoeld, conform het uitgangspunt bij agglomeratielandbouw, een sterke voorkeur bestaat voor vestiging op bedrijventerreinen.

Agglomeratielandbouw

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat vormen van agglomeratielandbouw algemeen voorkomend zijn en een belangrijk onderdeel vormen van het verdienmodel van agrarische bedrijven. Indiener is van mening dat het van groot belang is dat agglomeratielandbouw zich verder kan ontwikkelen op de locatie van het primaire bedrijf. Verkorting van de keten is immers een onderdeel van het (nieuwe) verdienmodel van veel bedrijven, iets dat ook door de provincie van harte wordt ondersteund. Door te eisen dat verwerking en bewerking van producten op een andere locatie moet plaatsvinden dan het primaire bedrijf, wordt het verdienmodel aangetast en ontstaan er meer transportbewegingen in het buitengebied. Indiener vraagt deze passage te schrappen.	2004, 2011
Indiener stelt dat er in de toekomst mogelijk alleen een verdienmodel is als ondernemers meer toegevoegde waarde aan het product toevoegen, zodat bewerking op het bedrijf	5037

dient plaats te vinden. Indiener vindt dat hier mogelijkheden voor moeten blijven bestaan op de landbouwbedrijven.	
Indiener stelt dat als agrarische bedrijven verplicht worden zich op locaties (bedrijventerreinen) te vestigen waarbij de directe binding met de gemeenschap en het landschap langzaam zal gaan verdwijnen, eerder een productielandbouw zal ontstaan dan een natuurinclusieve of kringlooplandbouw.	1019
Indiener vraagt om het mogelijk te maken ketens te verkorten en het verdienmodel te versterken, inclusief mestbewerking en –verwerking als verduurzaming van de veehouderij. Hierbij hoort ook de samenwerking tussen verschillende bedrijven uit verschillende sectoren.	5156

Standpunt GS

De term agglomeratielandbouw is toegelicht in de begrippenlijst van de Omgevingsvisie. Het betreft een vorm van land- en tuinbouw waarbij ketenintegratie ver is doorgevoerd, met een industriële uitstraling en zich uit door bijvoorbeeld de aanwezigheid van verwerkingsunits en laaddocks voor de aanvoer en afvoer van grote hoeveelheden producten. Naast de ruimtelijke impact is er sprake van vele vervoersbewegingen jaarrond. De geleidelijke uitbreiding van activiteiten binnen de keten is niet meer weg te denken als ontwikkeling binnen de agrarische sector. Mestbewerking en mestverwerking, die we in het POL2014 als aparte categorie hebben aangeduid, scharen wij in de huidige Omgevingsvisie onder het begrip agglomeratielandbouw. De ruimtelijke doorwerking voor beide categorieën is gelijk.

De doorgroei van agglomeratielandbouw in het buitengebied is alleen acceptabel in gebieden waar deze ontwikkeling ruimtelijk inpasbaar is en er sprake is van een 'toekomstbestendige locatie'. Dit is een afweging op lokaal en/of regionaal niveau.

Wanneer zich geheel nieuwe initiatieven voordoen, of indien de ketenintegratie verder gaat dan uitsluitend het eigen bedrijf, vinden wij dat deze bij voorkeur thuishoren op bedrijventerreinen of bij een bestaand, grootschalig en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven. Dit ter bevordering van de mogelijkheden voor kringlooplandbouw. Kwaliteitsverbetering van het leef- en vestigingsklimaat, aanwezigheid van logistieke knooppunten, aanwezigheid van aanvoer en afzetmarkt en zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik vormen aandachtspunten bij het bepalen of een locatie voor dit soort functies toekomstbestendig is (overeenkomstig POL2014).

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

De geleidelijke uitbreiding van activiteiten binnen de keten en korte ketens is niet meer weg te denken als ontwikkeling binnen de agrarische sector. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verwerking, verpakking en opslag van eigen producten en die van derden of het verwaarden van reststromen, **zoals mestbewerking en mestverwerking.**

Voor het behoud van de economische betekenis van de agrarische bedrijven is **doorgroei van agglomeratielandbouw in het buitengebied mogelijk indien sprake is van een 'toekomstbestendige locatie'**, mede in verband met de mogelijke kansen voor het versnellen van verduurzaming, verwaarding en het uitwisseling van stofstromen. **Kwaliteitsverbetering van het leef- en vestigingsklimaat, aanwezigheid van logistieke knooppunten, aanwezigheid van aanvoer en afzetmarkt en zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik vormen aandachtspunten bij het bepalen of een locatie voor dit soort functies toekomstbestendig is.** ~~onder voorwaarden acceptabel.~~ **Voor wat betreft nieuwe initiatieven van agglomeratielandbouw heeft vestiging op een bedrijventerrein of bij een bestaand, grootschalig en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven de voorkeur, zeker indien er sprake is van verwerking van producten van derden.** De verordening biedt hiertoe mogelijkheden. **Deze beleidslijn is ook van toepassing op grootschalige mestbewerkingsinstallaties en mestverwerkingsinstallaties.**

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 22. Begrippenlijst, begrip "Agglomeratielandbouw":

Grootschalige ~~landbouw-~~ **en tuinbouw** met industriële uitstraling waarbij ketenintegratie op het bouwvlak centraal staat. Naast de primaire productie worden de landbouwproducten opgeslagen,

en/of verder verwerkt tot een halffabricaten of eindproducten en/of worden reststromen verwerkt
(inclusief grootschalige mestbewerking en mestverwerking).

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie ruimere mogelijkheden voor de agglomeratielandbouw biedt dan de structuurvisie van de gemeente Venlo en vindt dat de Omgevingsvisie aan de gemeentelijke structuurvisie moet worden aangepast.	5113

Standpunt GS

De provincie geeft in de ontwerp-Omgevingsvisie haar visie op agglomeratielandbouw. De Omgevingsvisie is zelfbindend. Dit betekent dat de omgevingsvisie van de gemeente een minder ruime mogelijkheden kan hebben op dit thema. Dit leidt niet tot aanpassing van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist de voorwaarden waaronder agglomeratielandbouw kan worden toegestaan en vreest dat door het toestaan van agglomeratielandbouw de soorten- en gebiedsbescherming in gevaar komt.	5113

Standpunt GS

Bij elke ruimtelijke ontwikkeling of ontwikkeling met ruimtelijke consequenties moet een belangenafweging plaatsvinden en beoordeeld worden of sprake is van een goede ruimtelijke ordening (kijken of ontwikkelingen naast elkaar kunnen bestaan). Een toetsing aan wet- en regelgeving voor natuur hoort daarbij. We nemen de voorwaarden voor het toestaan van agglomeratielandbouw op in de Omgevingsvisie. Deze zijn overeenkomstig de voorwaarden zoals beschreven in POL2014.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

De geleidelijke uitbreiding van activiteiten binnen de keten en korte ketens is niet meer weg te denken als ontwikkeling binnen de agrarische sector. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verwerking, verpakking en opslag van eigen producten en die van derden of het verwaarden van reststromen, **zoals mestbewerking en mestverwerking.**

Voor het behoud van de economische betekenis van de agrarische bedrijven is **doorgroei van agglomeratielandbouw in het buitengebied mogelijk indien sprake is van een 'toekomstbestendige locatie', onder voorwaarden acceptabel**, mede in verband met de mogelijke kansen voor het versnellen van verduurzaming, verwaarding en het uitwisseling van stoffstromen. **Kwaliteitsverbetering van het leef- en vestigingsklimaat, aanwezigheid van logistieke knooppunten, aanwezigheid van aanvoer en afzetmarkt en zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik vormen aandachtspunten bij het bepalen of een locatie voor dit soort functies toekomstbestendig is.**

Voor wat betreft nieuwe initiatieven van agglomeratielandbouw heeft vestiging op een bedrijventerrein of bij een bestaand, grootschalig en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven de voorkeur, zeker indien er sprake is van verwerking van producten van derden. De verordening biedt hiertoe mogelijkheden. **Deze beleidslijn is ook van toepassing op grootschalige mestbewerkingsinstallaties en mestverwerkingsinstallaties.**

Definitie Intensieve veehouderij

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat er melding gemaakt wordt van een aangepaste definitie van (intensieve) veehouderij in het kader van het omvormen van de land- en tuinbouw naar	2004, 2011

meer extensieve vormen. Omdat de toegevoegde waarde hiervan niet nader wordt geduid, vraagt indiener deze passage te schrappen en de definities uit het POL2014 te blijven hanteren.	
Indiener stelt dat het niet duidelijk is hoe de nieuwe definitie voor intensieve veehouderij zou moeten luiden, wanneer deze bekend wordt en hoe mensen hun zienswijzen daarop kenbaar kunnen maken. Indiener verzoekt om op de hoogte gebracht te worden zodra de nieuwe definitie bekend gemaakt wordt.	5084
Indiener is van mening dat de opmerkingen dat een aangepaste definitie van 'intensieve veehouderij' helpt bij de aansturing van de omvorming van de traditionele vormen van landbouw naar meer extensieve vormen geen vertrouwen wekt.	5127
Indiener stelt dat de nieuwe definitie voor intensieve veehouderij niet toegelicht wordt. Indiener stelt dat dit de mogelijkheid om hiertegen een zienswijze in te dienen schaadt.	5032, 5127, 5163, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5180, 5191
Indiener geeft aan dat er in de ontwerp-Omgevingsvisie wordt nagedacht over een nieuwe definitie intensieve veehouderij, maar dat de details ontbreken. Indiener vindt dit onacceptabel en deelt de zorg dat deze definitie een verdere beperking zal zijn voor veehouderijen in Limburg. Indiener vindt dat de primaire landbouw op veel fronten onder druk staat, voornamelijk op het gebied van levensvatbaarheid. Indiener stelt ook dat de term intensieve veehouderij verschillend is dan een melkveehouderij.	5060
Indiener vreest dat in het licht van een aangepaste definitie voor intensieve veehouderij, melkveehouderijbedrijven als zodanig worden bestempeld en deze worden beperkt in hun gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden.	5167, 5168, 5178, 5179, 5180

Standpunt GS

De huidige definitie van intensieve veehouderij (het hebben van een bedrijfsmatige tak van varkens, kippen, vleeskuiken, vleeskalveren, stieren voor roodvleesproductie, geiten, eenden, pelsdieren, konijnen, kalkoenen, of parelhoenders) is uitsluitend gebaseerd op het houden van een aantal specifieke diercategorieën. De definitie maakt daarbij geen onderscheid in de vorm waarop de dieren gehouden worden, intensief of extensief. In de praktijk sluit deze definitie niet altijd aan bij de gestelde provinciale doelen.

Zo is bijvoorbeeld op basis van de huidige definitie het starten van een innovatief concept met diercategorieën die nu onder de noemer intensieve veehouderij vallen nauwelijks mogelijk, ook al worden de dieren extensief gehouden.

Een nieuwe definitie moet een hulpmiddel zijn om de provinciale doelen te bereiken, invulling te geven aan de maatschappelijke opgaven en aansluiten bij wet- en regelgeving; dit ter voorkoming van extra (provinciale) regeldruk. We betrekken hierbij ook het op te stellen landelijke mestbeleid, dat uitgaat van grondgebondenheid voor de melkveehouderij en rundvleesveehouderij.

De herijking van de definitie en het in beeld brengen van de consequenties voor vestiging en doorontwikkeling van veehouderijbedrijven zal plaatsvinden in het kader van een herziening van de provinciale omgevingsverordening. Dat betekent dat deze wijziging ter visie wordt gelegd voordat deze geëffectueerd wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Vestigingsbeleid intensieve veehouderij

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt de extensiveringsgebieden voor intensieve veehouderij te schrappen. In deze gebieden bevinden zich nog nauwelijks bedrijven, terwijl nabijgelegen bedrijven in het verwevingsgebied onterecht worden belemmerd. Ook in dit soort situaties moet gelden dat ontwikkeling alleen kan plaatsvinden op een toekomstbestendige locatie.	2004, 2011
Indiener is van mening dat gezien de landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden zijn komen te vervallen er ook geen grond meer is om de extensiveringsgebieden in stand te houden.	5074

Indiener geeft aan dat het voor hem absoluut onduidelijk is waarom de ontwikkelingsgebieden IV geschrapt zijn uit het provinciale beleid en de tegenhanger daarvan, de extensiveringsgebieden, niet.	5127
Indiener verzoekt in relatie tot het schrappen van de ontwikkelingsgebieden IV om een duidelijke definitie van wat verstaan wordt onder 'kwalitatieve incidentele nieuwvestiging'.	5084
Als er ambitie is voor herstructurering van de intensieve veehouderij dan zou het accent moeten liggen op ondersteuning van bedrijven op locaties waar geen ontwikkeling mogelijk is naar betere locaties. Bijvoorbeeld bedrijven kort bij de kern.	2011
Indiener wijst er op dat het Ontwikkelingsgebied IV is aangewezen om bedrijfsontwikkeling, innovatie en daarmee emissiereductie elders te bewerkstelligen. Het uitgangspunt dat verdere bedrijfsontwikkeling alleen gepaard kan gaan met het wegbestemmen van latente ruimte is niet conform het streven van het ontwikkelingsgebied en benadeeld de bedrijven aldaar. Indiener verzoekt om zorg te dragen dat latente ruimte niet wordt wegbestemd.	5164, 5165, 5166

Standpunt GS

De zonerings intensieve veehouderij in Noord- en Midden-Limburg komt voort uit het Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg (2004) en had tot doel om de herstructurering van de intensieve veehouderij in goede banen te leiden. Dit door een afwaartse beweging ten opzichte van kwetsbare (natuurgebieden) te realiseren, via het aanwijzen van extensiveringsgebieden en het concentreren van nieuwe bedrijfslocaties in ontwikkelingsgebieden intensieve veehouderij.

Het doel voor het aanwijzen van het extensiveringsgebied, zijnde het zo veel als mogelijk vrijmaken en vrijhouden van de omgeving van kwetsbare natuurgebieden van IV-activiteiten, is en blijft van kracht. Om die reden zijn er binnen extensiveringsgebieden geen toekomstbestendige locaties voor intensieve veehouderij-activiteiten gelegen. De aanduiding van de extensiveringsgebieden heeft overigens geen aanvullende werking op de IV-activiteiten die buiten de extensiveringsgebieden plaatsvinden.

Het oorspronkelijk doel van de splitsing tussen ontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden voor intensieve veehouderij was het streven naar een concentratie van de IV-activiteiten binnen de ontwikkelingsgebieden. Een grootschalige verplaatsing van IV-bedrijven is, onder meer vanwege financiële redenen, niet haalbaar gebleken. Bovendien blijkt dat ondernemers eerder kiezen voor meerdere locaties, wat de noodzaak voor bedrijfsverplaatsingen en nieuwvestiging minder groot maakt.

Bij de inwerkingtreding van POL2014 zijn de verwevingsgebieden al vervallen. Reden hiervoor is dat algemene wet- en regelgeving in dit verband bepalend is voor de doorgroei van bedrijven en voldoende sturing biedt en daarom de aanduiding als verwevingsgebied geen toegevoegde waarde heeft.

Met het schrappen van ontwikkelingsgebieden intensieve veehouderij uit het provinciale beleid willen we de ontwikkeling van nieuwe locaties voor intensieve veehouderij-activiteiten tegengaan, omdat er voldoende ruimte is voor hergebruik en doorontwikkeling van bestaande locaties waar ondernemers hun bedrijfsactiviteiten stoppen.

Verder behouden we buiten de extensiveringsgebieden de mogelijkheid voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging van IV-bedrijven op een toekomstbestendige locatie. Hervestiging in combinatie met kwaliteitswinst zoals sloop, het weghalen van latente ruimte in bestemmingen en/of vergunningen en de afname van emissie op kwetsbare natuurgebieden en woonkernen wordt hierbij als randvoorwaarde gesteld. Daarbij bieden we de mogelijkheid voor gefaseerde afbouw op de niet-toekomstbestendige locaties. Ook dit biedt een alternatief voor het schrappen van de ontwikkelingsgebieden intensieve veehouderij.

Limburg is actief betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van de diverse stoppers- en saneringsregelingen, in samenwerking met het Rijk (LNV), IPO, VNG en de sector.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af welke belangenafweging er wordt gemaakt wanneer voedselgemeenschappen zoals Herenboeren intensieve veehouderij gaan bedrijven op plekken waar nieuwvestiging IV volgens het vigerende bestemmingsplan onder het huidige POL2014 niet is toegestaan. Indiener stelt dat intensieve veehouderij in de directe nabijheid van burgerwoningen (zonder draagvlak van de omgeving) onwenselijk is vanwege de aantasting van de leefkwaliteit en gezondheidsrisico's. Indiener verwijst hierbij naar diverse onderzoeken en plan-MER van de Omgevingsvisie.	5045, 5123, 5124, 5125, 5146, 5147, 5201, 5204, 5208, 5210, 5213
Indiener stelt dat in het Ontwerp duidelijk aangegeven is dat intensieve veehouderij enkel kan op "bestaande locaties waar reeds de bestemming intensieve veehouderij op rust en welke nog conform de milieuvergunning als zodanig in werking is, worden toegestaan". De indiener stelt dat er zonder draagvlak in directe omgeving geen intensieve veehouderij tegen bebouwd of stedelijk gebied aan kan en dit niet in een woongebied thuishoort.	5045, 5123, 5124, 5125, 5146, 5147, 5201, 5204, 5208, 5210, 5213
Indiener stelt dat uitgesloten dient te worden dat in de nabijheid van woningen een nieuwvestiging van veehouderijen met IV-dieren kan ontstaan. Ook IV-dieren die gehouden worden op de manier volgens het concept van de Herenboeren vallen volgens indiener in deze categorie en horen daarom niet thuis aan de rand van een woongebied. Indiener vreest dat deze voor overlast, gezondheidsrisico's, aantasting van de leefkwaliteit en sociale onrust zullen zorgen.	5045, 5123, 5124, 5125, 5147, 5201, 5204, 5208, 5210, 5213
Indiener constateert in de praktijk dat de huidige wet- en regelgeving niet is toegesneden op het concept herenboeren en vraagt aandacht daarvoor. Het gaat dan met name om de Wet milieubeheer in relatie tot het houden van kippen en varkens in agrarisch gebied.	1030

Standpunt GS

In de huidige definitie van intensieve veehouderij is nieuwvestiging uitsluitend mogelijk in ontwikkelingsgebieden of bij incidentele nieuwvestiging buiten extensiveringsgebieden. We willen de definitie intensieve veehouderij herijken. En wel op een zodanige manier dat binnen ons vestigingsbeleid voor intensieve veehouderij meer rekening gehouden kan worden met de wijze waarop dieren gehouden worden dan uitsluitend met de diercategorie. De gemeente toetst aan wet- en regelgeving en is er verantwoordelijk voor dat bij het faciliteren van initiatieven voldoende rekening wordt gehouden met leefkwaliteit, gezondheid en draagvlak bij omwonenden. Het concept Herenboeren is ook gebonden aan de huidige wet- en regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener voorziet problemen en hoge kosten om te kunnen voldoen aan de gestelde voorwaarden voor incidentele nieuwvestiging voor IV-bedrijven. Indiener verzoekt om het huidige 'Ontwikkelingsgebied intensieve veehouderij' voor zijn bedrijfslocatie te behouden. Indiener heeft kaartbeelden van het bedrijf in kwestie toegevoegd.	5180, 5191

Standpunt GS

Bij incidentele nieuwvestiging gaat het over een vestiging van een geheel nieuw bouwvlak. Bij uitbreiding van een bestaand bouwvlak zijn de aanvullende voorwaarden die gelden bij incidentele nieuwvestiging niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de traditionele landbouw en in het bijzonder de veehouderij negatief worden benaderd in deze visie. Indiener vraagt om de passage dat 'de relatie tussen de landbouw, wonen en werken traditioneel hoofdzakelijk wordt bepaald door de mate van stankoverlast' te schrappen of te herformuleren.	5075, 5127, 5163, 5164, 5165, 5166, 5168, 5178, 5179, 5180,

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen en beschrijft per thema de opgaven, de provinciale ambitie en de aan de orde zijnde beleidskeuzes in het fysieke domein. We constateren dat er al een flinke winst is geboekt in het verlagen van emissies. Toch is er nog een aantal doelen (bijvoorbeeld op het gebied van biodiversiteit, (grond)waterkwaliteit) en aantal geurgehinderden niet behaald op gebiedsniveau. We begrijpen uw standpunt ten aanzien van de betreffende passage en passen deze aan.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

~~Traditioneel werd de relatie tussen landbouw, wonen en werken hoofdzakelijk bepaald door de mate van stankoverlast.~~ **In sommige situaties kan geur tot overlast in de omgeving leiden en een aandachtspunt vormen.** De aandacht is daarnaast gericht op mogelijke risico's die de land- en tuinbouw op de gezondheid van bewoners heeft. We zullen vanuit de bestaande locaties bezien hoe we de omgevingskwaliteit kunnen verbeteren, onder andere via sturing met een integrale gebiedsaanpak op de kwaliteitsverbetering van bestaande knelsituaties.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener is het niet eens met het handhaven van de bestaande geitenstop. Indiener is het niet eens met het eventueel bijstellen of heroverwegen hiervan op basis van de uitkomsten van het VGO-onderzoek, omdat de ontwikkelingsmogelijkheden van zijn geitenhouderijbedrijf langdurig worden geblokkeerd nu de onderzoeken maar blijven duren. Indiener verzoekt om, onder voorwaarden, uitzonderingen op de geitenstop te maken en mee te denken aan oplossingen. Indiener is van mening dat de provincie Limburg niet 'beweegt' op het gebied van geitenhouderij.</p> <p>Indiener verzoekt de tekst over de heroverweging van de geitenstop op basis van de uitkomsten van de VGO-onderzoek, als volgt te herzien. Dat na het bekend worden van de uitkomsten in ieder geval een heroverweging plaatsvindt waarbij wordt bekeken of een opheffing of bijstelling van de geitenstop (bijvoorbeeld in geval van toepassing van maatregelen) mogelijk is.</p>	5032

Standpunt GS

Naar aanleiding van het onderzoek 'Veehouderij en Gezondheid Omwonenden III, longontsteking in de nabijheid van geiten- en pluimveehouderijen; actualisering van gegevens uit huisartspraktijken 2014-2016' d.d. september 2018 hebben wij gekozen voor een algeheel verbod voor het oprichten van een geitenhouderij en het uitbreiden van een bestaande geitenhouderij. In het genoemde onderzoek wordt een correlatie bevestigd tussen het wonen in de nabijheid van geitenhouderijen en een verhoogd risico op longontsteking. Om dit risico te beperken voor de inwoners van Limburg is ervoor gekozen om hiervoor regels met een rechtstreekse werking in te stellen. Indien er uit het betreffende onderzoek volgt dat er geen causaal verband is tussen longontstekingen en de nabij gelegen geitenhouderijen zal deze paragraaf in heroverweging worden genomen door PS, overeenkomstig het huidige standpunt van PS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Stikstofproblematiek

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist aandacht voor de stikstofproblematiek.	2014

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie Limburg wordt meerdere malen het 'Limburgs Aanvalsplan Stikstof' genoemd. Vanuit het 'Limburgs Aanvalsplan Stikstof' wordt op dit moment gewerkt aan een probleemgerichte gebiedsaanpak. Door middel van deze aanpak wordt ingezet op een vermindering van stikstofemissies (en daarmee vermindering van de depositie op natuur) door middel van bronmaatregelen. Door deze aanpak kan het herstel van de natuurkwaliteit en de biodiversiteit in stikstofgevoelige Limburgse natuurgebieden worden versneld. Daarnaast wordt in de ontwerp-Omgevingsvisie meerdere malen het nieuw op te stellen 'Nationaal Natuurprogramma' genoemd, waarin het Rijk en provincies afspraken maken over het doelbereik van de 'Europese Vogel- en Habitatrichtlijn' in 2050.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener bepleit bronmaatregelen bij agrarische bedrijven om de natuur te versterken.</p> <p>Toevoeging 2004: Door emissieverlaging van veehouderijbedrijven te stimuleren wordt voorkomen dat deze bedrijven noodgedwongen moeten stoppen. Bijkomende effecten als het behoud weidegang, voorkomen omzetting van grasland in bouwland, vasthouden van water in buitengebied.</p> <p>Toevoeging 2011: Investeren in maatregelen bij land- en tuinbouwbedrijven draagt bij aan een afname van de impact op de natuur en is hierdoor effectiever dan saneringsmaatregelen. Dit is positief voor natuur, de omgeving van de bedrijven en water in buitengebied.</p>	2004, 2011

Standpunt GS

Vanuit het 'Limburgs Aanvalsplan Stikstof' wordt op dit moment gewerkt aan een probleemgerichte gebiedsaanpak. Door middel van deze aanpak wordt ingezet op een vermindering van stikstofemissies (en daarmee vermindering van de depositie op natuur) door middel van bronmaatregelen. Daarbij wordt ook onderzocht welke mogelijkheden er zijn om emissies bij bestaande bedrijven terug te dringen met andere bronmaatregelen dan opkoop, bijvoorbeeld met behulp van emissiereducerende technieken in stallen. Voor een sector als de melkveehouderijsector hebben dit soort maatregelen over het algemeen de voorkeur boven opkoop (met name in Zuid-Limburg) vanwege bijkomende voordelen op het gebied van bijvoorbeeld erosie, nitraat en landschappelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener ziet de oplossing voor de noodzakelijke stikstofvermindering (in grote lijnen) in: Maak regio's met een standstill in het aantal dieren. Zorg ervoor dat er per regio per periode een afname van de emissie wordt bereikt (door een forse vermindering van het aantal dieren). Zet niet in op emissie-arme stalsystemen. Daarmee wordt immers een (verkeerd) productiesysteem in stand gehouden, dat gekenmerkt wordt door import van grondstoffen en overschot aan mest en stikstof. Richt je op kringlooplandbouw, natuurinclusieve productie, minder stikstof, minder CO2, minder gif, betere bodem, hogere grondwaterstand, meer biodiversiteit. De natuur, de landbouw en de gezondheid en welzijn van alle Nederlanders hebben daar baat bij.</p>	5106

Standpunt GS

Om de noodzakelijke stikstofvermindering te realiseren gaat de provincie vanuit het 'Limburgs Aanvalsplan Stikstof' een aantal gebiedsgerichte bronmaatregelen inzetten. Deelname aan opkoop- en saneringsregelingen die het Rijk daarvoor ter beschikking stelt, wordt door de provincie gefaciliteerd. De focus van de provincie Limburg daarbij is erop gericht om de emissie (en daarmee depositie) van stikstof te verminderen. Dat streven volgt ook nadrukkelijk uit de 'Uitvoeringsagenda

Vitale Veehouderij', waar de effecten van de genoemde opkoop- en saneringsregelingen nauwlettend worden gemonitord. Daarbij wordt breder gekeken dan alleen stikstof, zo ook nadrukkelijk naar geur en fijnstof teneinde de totale leefomgeving te verbeteren.

Sturing op dieraantallen gebeurt via de doorwerking van Rijks wet- en regelgeving. Er zijn ook gevallen waarin innovatie op andere gronden dan stikstof sterk de voorkeur heeft boven opkoop, zoals bijvoorbeeld voor een sector als de melkveehouderij (in met name Zuid-Limburg). Dit vanwege bijkomende voordelen op het gebied van bijvoorbeeld erosie, nitraat en landschappelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet in de hoge kosten van nieuwe stalsystemen in het kader van vermindering stikstofemissies een grote belemmering voor bedrijfsovernames.	2007

Standpunt GS

Met (de vertegenwoordiging van) de sector zijn eerder afspraken gemaakt over ontwikkelingen en innovatie. Voor de veehouderij betekent dat het toewerken naar een lager emissieniveau van ammoniak, geur en fijnstof met als doel om te komen tot een emissieniveau dat geen of slechts verwaarloosbare hinder/risico voor de omgeving oplevert. Het reguliere investerings- en vervangingsregime ligt ten grondslag aan de gekozen fasering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat alleen de ongebruikte stalruimte in aanmerking komt voor behandeling in relatie met quotums. Indien rekening gehouden wordt met intern en/of extern salderen, is uitkopen van quotums dweilen met de kraan open. Indiener vraagt om aandacht aan dit onderwerp te besteden en te bepalen dat de ongebruikte ruimtes van aanwezige omgevingsvergunningen niet mogen worden gesaldeerd anders dan voor reeds aanwezige ongebruikte stalruimte. Er mag bij het afgeven van (nieuwe) omgevingsvergunningen geen extra ruimte worden verstrekt. Ongebruikte extra ruimte in de omgevingsvergunningen moet worden ingenomen.	2014

Standpunt GS

Het realiseren van stikstofdaling is noodzakelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor 'Natura 2000-gebieden'. De 'Beleidsregels intern en extern salderen in Limburg, december 2019' bepalen op welke wijze stikstofruimte voor in-/extern salderen kan worden ingezet, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de relevante jurisprudentie op dit onderwerp, en dienen daarmee afdoende het gestelde doel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener heeft zorgen over de gepande uitbreiding van vliegbasis de Peel, vanwege beperkingen in de stikstofuitstoot van zijn bedrijf.	5162

Standpunt GS

Voor bestaande activiteiten die beschikken over rechtsgeldige (milieu)toestemmingen geldt dat sprake is van vergunde rechten en deze niet in omvang kunnen worden ingeperkt als gevolg van de komst van nieuwe initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Doorwerking Uitvoeringsagenda Vitale veehouderij

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ondersteunt de provinciale 'Agenda Vitale Veehouderij' op hoofdlijnen waaraan in de Omgevingsvisie wordt gerefereerd en verwijst naar de schriftelijke reactie van de indiener hierop d.d. 5 oktober 2018.	2004, 2011

Standpunt GS

Wij waarderen de samenwerking die heeft plaatsgevonden en nog plaatsvindt in het 'Bestuurlijk Overleg Schone Stallen', nu genaamd 'Bestuurlijk Overleg Vitale Veehouderij' omtrent de totstandkoming en uitvoering van de 'Agenda Vitale Veehouderij'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is het niet eens met de opmerking om te bezien in hoeverre het beleid van de uitvoeringsagenda in de omgevingsverordening moet worden verankerd. (2004, 2011) Rijksbeleid en doorwerking van landelijke regelgeving alsmede het 'Aanvalsplan Stikstof' hebben invloed op de ontwikkeling van de veehouderij. De effecten hiervan zijn niet op voorhand in te schatten. (5127, 5136) Indiener vindt het niet gepast dat deze nota zonder verdere toelichting in de ontwerp-Omgevingsvisie is opgenomen, terwijl menige agrariër niet zal weten wat de inhoud van deze nota is en hier om die reden geen zienswijze tegen richt.	2004, 2011, 5127, 5136, 5156
Indiener vraagt de provincie om een duidelijke keuze te maken inzake de regierol rondom het terugdringen van emissies en het verbeteren van de omgevingskwaliteit en leefbaarheid van (intensieve) veehouderijen.	1022

Standpunt GS

De zienswijze inzake het 'Uitvoeringsprogramma Vitale Veehouderij' richt zich niet op de inhoud van de Omgevingsvisie, maar op de 'Agenda Vitale Veehouderij' (PS, 2018). Voor wat betreft doorontwikkeling van de Limburgse veehouderij richting de maatschappelijke opgaven worden met stakeholders afspraken gemaakt over een nieuw en integraal actieprogramma, waarin naast de oplossing van huidige knelpunten en de te bereiken milieuwinst ook de toekomstvastе ontwikkeling van de Limburgse veehouderij centraal staat. Daarbij is ook de bestuurlijke ambitie uitgesproken om te komen tot gedeelde (reductie)doelstellingen.

In samenspraak met het 'Bestuurlijk Overleg Vitale Veehouderij' wordt bekeken of het gewenst is om (onderdelen van) de 'Agenda Vitale Veehouderij' te verankeren in de Omgevingsverordening. Eisen voor wat betreft ammoniakemissie volgend op de uitvoeringsagenda zijn al eerder opgenomen in de Omgevingsverordening. Ook voor de onderdelen 'geur' en 'fijnstof' dienen normen te worden verankerd om daarmee de gestelde doelen te behalen. Om het bevoegd gezag (veelal de gemeenten) de kaders te bieden waarmee de gestelde doelen kunnen worden behaald is het opnemen van deze normen in de Omgevingsverordening noodzakelijk. Wanneer dit aan de orde is, dan volgt vanzelfsprekend de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen. Deze mogelijkheid is niet afhankelijk van het al dan niet indienen van een zienswijze ten aanzien van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener stelt dat hij tegen het intrekken van latente ruimte is zonder een zorgvuldige onderbouwing. Veehouders die omschakelen naar concepten die inspelen op dierenwelzijn hebben meer ruimte nodig voor hetzelfde aantal dieren of houden op de bestaande ruimte minder dieren.	2004, 2011

Indiener is het pertinent oneens met de in 'Agenda Vitale Veehouderij' opgenomen passage over intrekking van de latente ruimte zowel daar waar (nog) niet benutte vergunningsruimte als ook (nog) onbenutte delen van het bouwblok bedoeld zijn.	5075, 5127, 5163, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5191
Indiener is niet akkoord met het intrekken van latente ruimte. Indiener verzoekt te kijken naar ontwikkelruimte in plaats van beperkingen, omdat vernieuwing en innovatie de grootste kans op realisatie van ambities geven.	5060
Indiener stelt dat de veehouderij ruimte dient te behouden voor het ontwikkelen van nieuwe concepten. Indiener stelt dat alleen met behoud van ruimte verduurzaming en verbetering van dierwelzijn mogelijk is.	5156
Indiener stelt dat het inperken van de latente ruimte van het bouwblok een enorme beperking zou zijn voor de verdere ontwikkeling van het bedrijf zowel voor de agrarische tak als de verbrede landbouw activiteiten waarvoor in de toekomst de nodige voorzieningen moeten worden gerealiseerd om een renderende activiteit te ontplooiën.	5102
Indiener is het niet eens met de in het uitvoeringsprogramma vitale veehouderij opgenomen APK voor verouderde stallen.	5075, 5127, 5163, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5191

Standpunt GS

Voor wat betreft latente ruimte hebben sommige agrarische locaties vrij ruime bouwblokken en/of ongebruikte milieuruimte. Door de ruimtelijke en milieutechnische plancapaciteit aan te laten sluiten bij de gebruikte en op korte termijn te ontwikkelen plancapaciteit wordt ruimte gecreëerd voor innovatieve en kwalitatieve projecten. Het intrekken van latente ruimte (bevoegdheid gemeenten) draagt bij aan een structuurversterking van en behoud van draagvlak voor de blijvende en kwalitatief groeiende bedrijfslocaties in het buitengebied. Wanneer intrekking van latente ruimte aan de orde is, dan dient dit zorgvuldig onderbouwd te worden en dient hiervoor een zorgvuldig proces doorlopen te worden met mogelijkheid tot inspraak.

Bestaande regelgeving voor het duurzamer en extensiever maken van veehouderijen is momenteel hoofdzakelijk gericht op nieuwe bedrijven of ontwikkelende bedrijven. Voor alle bedrijven worden, conform bestaand beleid in de vigerende Omgevingsverordening Limburg2014, per 2030 verdergaande eisen op het gebied van reductie van de emissie van ammoniak emissie gesteld. Om ook voor andere vormen van het belasten van de omgeving (geur, fijnstof, CO2) slagen te maken is het een optie om stallen periodiek af te zetten tegen de technische mogelijkheden die er op het gebied van het beperken van de belasting van de omgeving bestaan. Omdat voor het daadwerkelijk toepassen van een dergelijke optie de provincie afhankelijk is van mogelijkheden die landelijke en gemeentelijke wetgeving biedt, is in het 'Uitvoeringsprogramma Vitale Veehouderij' aangegeven dat we de mogelijkheden voor het toepassen van het zogenoemde APK voor stallen zullen beoordelen bij de invoering van de Omgevingswet. Over de vraag of, en in welke vorm, dit dan wordt toegepast zal nog nadere besluitvorming plaats moeten vinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Vestigingsbeleid glastuinbouw

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de tekst uit de Omgevingsvisie op verschillende manieren uitgelegd kan worden en vaag blijft, waardoor zorgen ontstaan over het toekomstperspectief van hun glastuinbedrijven in een Ontwikkelingsgebied Glastuinbouw.	5024, 5029, 5030, 5054, 5082, 5092, 5111
Indiener vraagt de provincie ruimte te bieden voor toekomstvast ontwikkelingsgebieden glastuinbouw met en voor gezonde glastuinbouwbedrijven.	5017, 5024, 5029, 5030, 5054, 5059,

	5065, 5077, 5082, 5111, 5122, 5148, 5186, 5211, 5214
Indiener constateert dat de ontwerp omgevingsvisie solitaire glastuinbouwbedrijven onvermeld laat. Solitaire locaties kunnen locatiespecifieke kansen voor verduurzaming en bedrijfsontwikkeling bieden, passend in de omgeving en bij lokale omstandigheden. In die gevallen pleit de indiener wel voor het bieden van ruimte en het faciliteren van doorontwikkeling tot duurzame solitaire locatie. Indiener vraagt de provincie solitaire glastuinbouw toekomstperspectief te bieden door het bestaande beleid te continueren.	5042, 5121, 2011
Indiener stelt dat solitaire glastuinbouwbedrijven minder gevolgen hebben van ziekten en plagen gezien hun ligging. Indiener vindt dat dit een reden is om ook gefaciliteerd te worden in de bedrijfsvoering en ontwikkelingsmogelijkheden om zo te kunnen werken aan een toekomstgerichte bedrijfsvoering.	5025

Standpunt GS

Glastuinbouwbedrijven zijn van belang voor de Limburgse economie en bieden oplossingen voor maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld op het gebied van energie en op het gebied van gezondheid. Het belang wordt onderstreept en versterkt door aanwezigheid van de Brightlands Campus Greenport Venlo. De Omgevingsvisie geeft mede invulling aan het 'Nationale Tuinbouwakkoord' en de 'Nationale Tuinbouwagenda 2019-2030'. Hiertoe wordt in de Omgevingsvisie ruimte geboden voor doorontwikkeling in en van bestaande ontwikkelingsgebieden glastuinbouw en vestiging van nieuwe ontwikkelingsgebieden glastuinbouw. Wij onderkennen dat bepaalde, te continueren vigerende beleidsuitgangspunten voor glastuinbouw onvoldoende zichtbaar zijn in de ontwerp-Omgevingsvisie. Aanvulling van de tekst is nodig ter verduidelijking van het geheel aan beleidslijnen voor de glastuinbouw. Voor de concrete inhoud verwijzen wij naar onderstaand tekstvoorstel voor PS.

Door de samenvoeging van de Zilvergroene natuurzone en de Bronsgroen landschapszone uit POL2014 tot de Groenblauwe mantel in de Omgevingsvisie zijn er binnen de Groenblauwe mantel gebieden met ontwikkelingsmogelijkheden voor glastuinbouwbedrijven (voormalig Bronsgroen). Er zijn echter ook gebieden zonder ontwikkelingsmogelijkheden voor glastuinbouwbedrijven (voormalig Zilvergroen). Wij zullen bij de herziening van de Omgevingsverordening een kaart opnemen om dit inzichtelijk te maken.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

Wij continueren het principe van concentratie van glastuinbouw in ontwikkelingsgebieden glastuinbouw. Nieuwvestiging blijft alleen mogelijk in een ontwikkelingsgebied glastuinbouw. Omschakeling naar glastuinbouw buiten de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw blijft uitgesloten.

Binnen ontwikkelingsgebieden glastuinbouw is doorontwikkeling van een bedrijf mogelijk. Wij continueren het huidige beleid dat buiten een ontwikkelingsgebied glastuinbouw doorgroeit van (solitaire) bedrijven mogelijk is in combinatie met sloop van bestaande kassen. Dit met uitzondering van die gebieden waar doorgroei volgens de 'Omgevingsverordening Limburg 2014' niet is toegestaan (het Natuurnetwerk Limburg en delen van de Groenblauwe mantel).

De ~~doergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

~~Omschakeling naar glastuinbouw buiten de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw blijft uitgesloten. Dit is verankerd in de Omgevingsverordening.~~

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in de ontwerp-Omgevingsvisie geen aandacht wordt gegeven aan de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van Siberië-West (Klaver 13) terwijl in het geldende POL2014 voor deze mogelijkheden nadrukkelijk verwezen werd naar de visie	5126

van de gemeente/regio op deze gebieden. Indiener verzoekt voor het glastuinbouwgebied Siberië, Businesspark Siberië en de toekomstige ontwikkeling Siberië-West (Klaver 13) de huidige ontwikkelingsmogelijkheden, die uitgaan van flexibiliteit en synergie, minimaal te handhaven en uit te breiden voor verdere ketenintegratie. Indiener stelt als ontwikkelaar van deze gebieden dat er slechts een passage is opgenomen over glastuinbouw en dat alle ontwikkelingsgebieden over een kam worden geschoren. Indiener mist de aandacht voor deze belangrijke sector in Limburg.	
---	--

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen. Ontwikkeling van agglomeratielandbouw behoort in deze gebieden tot de mogelijkheden. In de ruimtelijke plannen van de gemeenten is concreet beschreven welke ontwikkelingsmogelijkheden er zijn binnen de betreffende gebieden.

Het onderscheid tussen genoemde gebieden komt tot uiting in de fysieke ontwikkelingsmogelijkheden, ontsluiting en collectieve voorzieningen ter plekke. Het belang van glastuinbouw wordt onderstreept en versterkt door de aanwezigheid van de Brightlands Campus Greenport Venlo.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is verbaasd over het feit dat de gemeente naar verdere inperking van ontwikkelingsgebieden glas gaat kijken en maakt hier bezwaar tegen.	5082, 5148
Indiener is verbaasd c.q. het er niet mee eens dat dat de gemeente naar de verdere inperking van ontwikkelingsgebieden glas gaat kijken terwijl indiener met gemeente in gesprek is over hoe indiener de structuur van het gebied kan versterken, de infrastructuur kan verbeteren, de energieverduurzaming kan oppakken en welke voorzieningen (bijvoorbeeld warmtenetten, elektriciteit, CO2) daarvoor nodig zijn.	5017, 5030, 5065, 5077, 5211, 5214
Indiener is tegen een verdere inperking van ontwikkelingsgebieden glas door gemeenten. Indiener gaat graag met gemeente in gesprek over versterking van de structuur van het gebied, verbetering van de infrastructuur, oppakken van de energieverduurzaming oppakken en welke voorzieningen (bijvoorbeeld warmtenetten, elektriciteit, CO2) daarvoor nodig zijn. Het in kaart brengen van de vraag naar en het aanbod aan ontwikkelingsruimte hoort daarbij.	5042, 5054, 5122, 5126, 5186, 5211, 5214
Toevoeging 5042: Het is aan initiatiefnemers en stakeholders om daar invulling aan te geven.	
Indiener is met gemeente in gesprek over hoe de betrokken bedrijven de structuur van het gebied kunnen versterken, de infrastructuur kunnen verbeteren, de energieverduurzaming oppakken en welke voorzieningen (bijvoorbeeld warmtenetten, elektriciteit, CO2) daarvoor nodig zijn. Het in kaart brengen van de vraag naar en het aanbod aan ontwikkelingsruimte hoort daarbij.	5122, 5111
Indiener stelt dat het inperken van ontwikkelingsgebieden een uiterst onwenselijke ontwikkeling is gezien vanuit de glastuinbouwbelangen en ook onverstandig vanuit overheidswege om doelstellingen te kunnen realiseren. Denk hierbij aan het verduurzamen van de energievoorziening (koppelen van vraag en aanbod en zorgdragen voor voldoende schaalgrootte), CO2 uitwisseling, het werken aan het sluiten van de kringlopen op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten en dergelijke.	5024, 5029, 5121
Indiener noemt herbegrenzing als een optie als delen van het gebied niet geschikt of niet te benutten zijn voor glastuinbouw, maar gebied daarbuiten wel.	5030, 5054, 5111, 5122
Indiener is het er niet mee eens en snapt de insteek niet dat gemeenten naar verdere inperking van ontwikkelingsgebieden glas gaan kijken. Indiener noemt de herbegrenzing van een ontwikkelingsgebied als een voorbeeld hoe de gemeente samen met de ondernemer een win-win situatie heeft kunnen creëren: versterken van een bestaand glastuinbouwgebied door ondernemers ruimte te bieden op voorwaarde van versterking van de infrastructuur.	5111
Indiener is van mening dat de provincie zelf met de tuinders aan tafel moet om te bezien of verdere inperking mogelijk is van specifieke ontwikkelingsgebieden glastuinbouw. De provinciale rol is onduidelijk, evenals wie de relevante stakeholders zijn en welke rol de glastuinders in het gebied daarbij krijgen.	5059

<p>Indiener worstelt met de vraag wat de Omgevingsvisie concreet voor bedrijfsvoering en ontwikkelingsmogelijkheden voor hun glastuinbouwbedrijf betekent omdat in de Omgevingsvisie aangegeven is dat de gemeente het voortouw neemt om samen met stakeholders te bezien of verdere inperking mogelijk/wenselijk is van ontwikkelingsgebieden glas. De rol van de provincie en de tuinders waaronder indiener is daarbij niet duidelijk. Verder geeft indiener aan dat in een ontwikkelingsgebied het primaat ook bij de tuinder zou moeten liggen.</p>	5059
<p>Indiener pleit voor een aanpak waarbij gemeenten het voortouw nemen om samen met gevestigde ondernemers en stakeholders het toekomstperspectief van de Ontwikkelingsgebieden glastuinbouw in kaart te brengen. Aan de hand van onder meer ontwikkelambities, ontwikkelingspotentieel, duurzaamheidsambitie, verduurzamingsopties en ruimtebehoefte, worden te nemen maatregelen als herstructurering, sloop/uitplaatsing van bedrijven en of woningen en herbegrenzing in kaart gebracht met als doel te komen tot toekomstbestendige ontwikkelingsgebieden glastuinbouw. Bij aangetoonde behoefte kunnen in afstemming met provincie nieuwe, duurzame, ontwikkelingsgebieden gerealiseerd worden.</p>	5017, 5030, 5042, 5065, 5082

Standpunt GS

Met betrekking tot de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw kan inperking, herbegrenzing of vergroting aan de orde zijn. Herbegrenzing is verandering van de vorm bij een gelijkblijvende oppervlakte. Een eventuele inperking van een ontwikkelingsgebied is bedoeld om te komen tot een toekomstvast ontwikkelingsgebied, met en voor gezonde glastuinbouwbedrijven, en richt zich op die delen van het ontwikkelingsgebied die niet functioneel inzetbaar zijn voor het ontwikkelingsgebied glastuinbouw. De tekst van de Omgevingsvisie wordt op dit punt verduidelijkt.

Wij willen er nadrukkelijk op wijzen dat in de Omgevingsvisie is opgenomen dat onder voorwaarden nieuwe ontwikkelingsgebieden glastuinbouw kunnen worden gerealiseerd. Dit is nieuw beleid ten opzichte van het POL2014.

Wij verwachten dat gemeenten besluiten tot herbegrenzing, inperking of vergroting van de gebieden, altijd in samenspraak met gevestigde ondernemers en andere stakeholders nemen. Enkele gemeenten lopen vooruit op de vaststelling van de Omgevingsvisie en zijn al het gesprek aangegaan met de zittende ondernemers over andere de structuurversterking in de betreffende gebieden.

Het realiseren van toekomstvast ontwikkelingsgebieden glastuinbouw sluit aan bij het 'Tuinbouwakkoord' en de 'Nationale Tuinbouwagenda 2019-2030', waarin het moderniseren en verduurzamen van de inrichting van productiegebieden één van de zeven prioriteiten is en de afspraak is gemaakt om gebiedsvisies op te zetten in alle regio's met glastuinbouw, inclusief ruimtelijke ordening, onder- en bovengronds ruimtebeslag. We zullen de tekst van de Omgevingsvisie verduidelijken.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

Van:

~~De gemeenten nemen het voortouw om samen met relevante stakeholders te bezien of verdere inperking mogelijk/wenselijk is van specifieke ontwikkelingsgebieden glas. Daarbij wordt gekeken naar het ontwikkelingspotentieel van het betreffende gebied en de behoefte aan nieuwvestigings- en doorgroeimogelijkheden in de regio. Nieuwe ontwikkelingsgebieden glas gebeuren in afstemming met de Provincie, alleen op basis van aangetoonde behoefte én op toekomstgerichte locaties.~~

Naar:

Om te komen tot toekomstvast, vitale ontwikkelingsgebieden glastuinbouw nemen de gemeenten het voortouw om, samen met gevestigde ondernemers en andere relevante stakeholders, te bezien of inperking, herbegrenzing of vergroting van bestaande specifieke ontwikkelingsgebieden glastuinbouw mogelijk en wenselijk is. Daarbij wordt gekeken naar het ontwikkelingspotentieel van het betreffende gebied (onder andere fysieke ontwikkelingsruimte, mogelijkheden tot revitalisering, (aanpassing van) ondergrondse en bovengrondse infrastructuur) en de behoefte aan nieuwvestigings- en doorgroeimogelijkheden in de regio. Nieuwe ontwikkelingsgebieden glastuinbouw en vergroting van bestaande ontwikkelingsgebieden vinden plaats in afstemming met de Provincie, alleen op basis van aangetoonde behoefte én op toekomstvast locaties.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwacht vanuit de provincie een faciliterende rol om samen met ondernemers en gemeente het voortouw te nemen om de glastuinbouwontwikkelingsgebieden vitaal te houden.	5029, 5024
Indiener vraagt om heldere keuzes en concrete instrumenten die glastuinbouwbedrijven toekomstperspectief bieden. In eerste instantie binnen deze Omgevingsvisie en daarna bij doorvertaling naar de Omgevingsverordening.	5042, 5059

Standpunt GS

In het voorgaande is al aangegeven dat wij het beleid voor de glastuinbouw op onderdelen zullen verduidelijken. Wij zullen het beleid waar nodig handhaven/opnemen in de Omgevingsverordening. Het voortouw voor wat betreft vitalisering ontwikkelingsgebieden glastuinbouw ligt bij de stakeholders in het gebied en de betreffende gemeente. Op dit moment beschikt de provincie niet over instrumentarium gericht op het vitaal houden van ontwikkelingsgebieden glastuinbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is er op tegen dat het ontwikkelen binnen en grenzend aan Ontwikkelingsgebieden glastuinbouw via de Omgevingsverordening wordt gekoppeld aan herstructurering en sloop. Laat aan initiatiefnemers de ruimte om hier zelf invulling aan te geven.	2011, 5042
Indiener is tegen een verplichte koppeling van groei van ontwikkelingsgebieden glastuinbouw met sloop of herstructurering.	5017, 5024, 5029, 5030, 5054, 5059, 5077, 5082, 5111, 5121, 5122, 5148, 5186, 5211, 5214
Sloop en herstructurering kunnen bij de uitbreiding of nieuwvestiging van een ontwikkelingsgebied glastuinbouw een rol in spelen, mits haalbaar en betaalbaar.	5030, 5054, 5077, 5082, 5111, 5122, 5186, 5211, 5214
Indiener is van mening dat herbegrenzing van het ontwikkelgebied glastuinbouw een optie is waarbij sloop en herstructurering een optie kan zijn.	5017, 5186, 5211, 5214

Standpunt GS

In het POL2014 is als beleid opgenomen dat doorgroei van glastuinbouwbedrijven buiten ontwikkelingsgebieden glastuinbouw mogelijk is in combinatie met sloop van bestaande kassen. Een nadere uitleg daarvan is opgenomen in de toelichting op de paragraaf glastuinbouw in de Omgevingsverordening Limburg 2014. Een achterliggende gedachte van dit beleid is het bieden van uitbreidingsruimte aan de glastuinbouw in combinatie met het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit buiten de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw. Dit beleid draagt bij aan het principe van concentratie van glastuinbouw (op basis van de Limburgse principes, zie 3.1). Daarnaast hebben we sinds POL2006 stevig (financieel) ingezet op een afwaartse beweging van glastuinbouw in het buitengebied (uitplaatsing van glastuinbouwbedrijven uit het stroomvoerend winterbed van de Maas, ten zuiden van Hout-Blerick en een sloopregeling voor solitair gelegen glastuinbouwbedrijven).

In deze Omgevingsvisie wordt als nieuw beleid ten opzichte van het POL2014 het vergroten van ontwikkelingsgebieden glastuinbouw en het realiseren van nieuwe ontwikkelingsgebieden glastuinbouw mogelijk gemaakt. Omdat bij doorgroei van glastuinbouwbedrijven buiten ontwikkelingsgebieden een koppeling met de sloop van kassen wordt gelegd, vinden wij het met name uit oogpunt van rechtsgelijkheid belangrijk om ook bij nieuwe of te vergroten ontwikkelingsgebieden een dergelijke randvoorwaarde op te leggen. Het begrip 'sloop' willen wij hierbij verbreden tot 'sloop en/of herstructurering'. Wij stellen voor de betreffende tekst enigszins te verduidelijken.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

Van:

~~Randvoorwaarden: aansluiten aan bestaande ontwikkelingsgebieden voor glas óf locaties waar vraag en aanbod van energie, (rest)warmte en CO₂ uitgewisseld kunnen worden. Beide opties worden gekoppeld aan een sloop/herstructureringsopgave. De verordening wordt hiertoe aangepast.~~

Naar:

Randvoorwaarden **hierbij zijn: 1) Ligging** aansluitend aan **een** bestaand ontwikkelingsgebied voor glas **en/óf op een** locatie waar vraag en aanbod van energie, (rest)warmte en CO₂ uitgewisseld kan worden. **2)** koppeling aan een sloop/herstructureringsopgave. De verordening wordt hiertoe aangepast.

Teeltondersteunende voorzieningen (TOV's)

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener uit zijn zorgen over de passage in de Omgevingsvisie om met gemeenten aanvullende afspraken te maken over teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) omdat zonder deze TOV's het niet haalbaar is om zacht fruit en bepaalde nieuwe appelrassen te telen.	5205
Indiener stelt dat een beperking van het gebruik van teeltondersteunende maatregelen het einde van renderende teelt zou betekenen. Ook dient hierbij volgens indiener in acht te worden genomen dat de teelt van asperges tevens een economische drijfveer is gezien de (dag)toeristen.	5102
Indiener leest in de ontwerp-Omgevingsvisie dat gelet op de schaalvergroting van de TOV's en de impact van TOV's op de landschappelijke en waterkundige belangen de noodzaak verkend wordt voor aanvullende afspraken met gemeenten hierover. Indiener verzoekt u daarbij niet alle TOV's over één kam te scheren.	5036, 5039
Indiener stelt dat er verschil bestaat tussen verschillende teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) en roept op deze niet over een kam te scheren. Indiener benadrukt dat veel akkerbouw-, bollenteelt- en vollegrondsgroenteteeltbedrijven aangewezen zijn op TOV's. Indiener verzoekt om te faciliteren dat TOV's ook in Noord- en Midden-Limburg mogen worden toegepast.	5036, 5183, 5191
Indiener stelt dat aanvullende afspraken van de provincie met gemeenten overbodig zijn ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen (TOV). Gemeenten stellen voorwaarden aan het gebruik van TOV's. Het beleidskader van de gemeente Horst aan de Maas is daar een goed voorbeeld van en kan ook door andere gemeenten toegepast worden.	2011

Standpunt GS

Zowel de vollegrondstuinbouw, fruitteelt als boomteelt zijn sterk vertegenwoordigd in Limburg en zijn van groot belang voor ons agrofoodcomplex.

Wij onderkennen dat het vervroegen of verlaten van de teelt ten opzichte van normale open teelt en/of beschermen tegen weersinvloeden, ziekten en plagen leidt tot een betere kwaliteit van het product en betere prijsvorming hiervan. De teelt- en milieutechnische voordelen kunnen aanzienlijk zijn, kijkende naar emissies van meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en watergebruik.

Teeltondersteunende voorzieningen kunnen een grote ruimtelijke impact hebben. De schaal waarop dergelijke voorzieningen toegepast worden, groeit en belangen op het gebied van landschap en water kunnen in het geding zijn.

Graag willen we met gemeenten en stakeholders het gesprek aangaan, ervaringen delen en zo nodig aanvullende (gebiedsgerichte) afspraken maken met gemeenten. Daarbij zullen wij rekening houden met de vele verschijningsvormen van teeltondersteunende voorzieningen en de snelheid van innovaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s)
-------------	-----------

	inspreker
Indiener stelt momenteel gebruik te maken van teeltondersteunende voorzieningen voor de teelt van asperges en gaat er vanuit dat de bestaande rechten worden gerespecteerd, maar vraagt zich hierbij wel af wat de Omgevingsvisie betekent als het bedrijf een nieuw perceel met teeltondersteunende voorzieningen wil aanleggen (gelet op passage grootschalige voorzieningen).	5102

Standpunt GS

Bij eventuele nieuwe afspraken worden bestaande rechten gerespecteerd. De ontwikkelingsmogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen zijn op gemeentelijk niveau vertaald in ruimtelijke plannen. Het gemeentelijke niveau is het aangewezen niveau om te bepalen of ontwikkelingsmogelijkheden passend zijn binnen de gebiedskwaliteiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's), vrijkomende agrarische gronden

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt het een gemiste kans dat de provincie in de ontwerp-Omgevingsvisie niet ingaat op de mogelijkheden voor VAB's waar grote behoefte aan is, zoals herbestemming voor huisvesting van arbeidsmigranten of opslag. Een benadering waarbij sloop de nieuwe opgave wordt, is te eenzijdig en veroorzaakt kapitaalvernietiging bij de agrariërs.	5036, 5075, 5127, 5163, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5183, 5191

Standpunt GS

Wij erkennen dat herbestemming een deel van de oplossing kan vormen voor de komende leegstandsopgave. Echter de mogelijkheden voor herbestemming nemen af en/of zijn beperkt. Dit komt door het gebrek aan kansrijke nieuwe functies, de omvang en verschijningsvorm van de bebouwing en de ligging. Daarnaast is te verwachten dat het aantal stoppers procentueel toeneemt, als gevolg van onder andere rijksregelgeving, stoppersregelingen en diverse crises. Dit heeft meer leegstand tot gevolg en een situatie waarbij sloop de nieuwe opgave wordt, ter voorkoming van verpaupering en ondermijnende activiteiten in het buitengebied en de maatschappelijke kosten die dit met zich meebrengt.

We hebben inderdaad niet specifieke kansrijke herbestedingsmogelijkheden benoemd, temeer omdat de mogelijkheden tot herbestemming óók afhankelijk zijn van de ondernemer, de locatie, de courantheid van de bebouwing en het marktpotentieel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is positief over het voorstel over de herbestemming van VAB's 1) hergebruik agrarisch, 2) herbesteden buiten de sector, 3) sloop, waarbij de mogelijkheden worden bepaald door het potentieel van het vastgoed en de omgeving, van uit het principe juiste ontwikkeling op de juiste locatie. Onder 2 heeft indiener wel een toevoeging: "Met dien verstande dat beeldbepalende/monumentale en karakteristieke bebouwing blijft staan maar dat oude, vaak landschap ontsierende stallen worden gesloopt". Wij willen gezamenlijk de mogelijkheden onderzoeken om deze sloop te faciliteren.	1026

Standpunt GS

Het aanbod om gezamenlijk de mogelijkheden voor sloop te onderzoeken nemen wij graag aan. Voor wat betreft sloop gaat het inderdaad enkel over de gebouwen die niet vallen onder de categorie beeldbepalende/monumentale en karakteristieke bebouwing. We nemen de tekstsuggestie over.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

Sloop (met uitzondering van beeldbepalende/monumentale en karakteristieke bebouwing), waarbij de mogelijkheden worden bepaald door het potentieel van het vastgoed en de omgeving, vanuit het principe juiste ontwikkeling op de juiste locatie.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat de ontwerp-Omgevingsvisie aangeeft dat sloop een optie is, doch hoe wij gezamenlijk deze sloopopgave kunnen aanpakken wordt niet nader geduïd. Indiener ziet graag dat de provincie deze sloopopgave actief ondersteunt.	1002, 1005

Standpunt GS

Het voortouw voor de aanpak van de VAB's ligt bij de regio's, conform de Bestuursafspraken POL2014. De regio's hebben het onderwerp opgepakt via het 'Actieprogramma Land- en tuinbouw Noord Limburg', 'Programma Landbouw en Natuur Midden-Limburg' en 'Uitvoeringsprogramma Middengebied Zuid-Limburg'. Wezenlijk voor de aanpak is de visievorming bij de agrarisch ondernemer gericht op het strategisch herontwikkelen, of verantwoord afbouwen van de bedrijfslocatie en creëren van nieuw perspectief.

De in de ontwerp-Omgevingsvisie benoemde procesmatige en gebiedsgerichte aanpak gericht op de herbestemmings- en sloopopgave is nog niet gestart. Wij willen dit graag met de regio samen oppakken, waarbij rollen en bevoegdheden nader te duiden zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het herbestemmen van agrarische gebouwen nooit een belemmering mag vormen voor agrarische bedrijven.	5154
Indiener wil voorkomen dat particulieren die gaan wonen in vrijkomende agrarische woningen ondernemers beperken in hun bedrijfsontwikkeling.	5050
Indiener vraagt hoe de provincie ermee omgaat dat, nu ook andere functies dan agrarisch in het buitengebied verschijnen (bijvoorbeeld wonen), de verhoudingen op scherp kunnen komen te staan. Niet enkel de agrarische ondernemer kan verantwoordelijk worden gehouden voor de kwaliteit van de leefomgeving.	5034, 5058

Standpunt GS

Bij het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing of het toestaan van nieuwe functies zal sprake moeten zijn van een goede ruimtelijke ordening. Bij de afweging zal dus ook rekening moeten worden gehouden met de vraag of dit leidt tot hinder en/of belemmeringen voor omliggende functies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is het er niet mee eens dat bij discussie over VAB's de latente (milieu) gebruiksruimte aan de orde wordt gesteld. Indiener wijst op het belang van verkoop van milieurechten voor de herinvulling van VAB's door het agrarisch bedrijf.	5164, 5165, 5166, 5167, 5168

Standpunt GS

Ten aanzien van het te voeren beleid bij VAB's heeft agrarisch hergebruik de eerste voorkeur. De provinciale beleidsregels intern- en extern salderen staan daarbij het gebruik van milieurechten (ammoniak) onder voorwaarden toe, daarmee is geen sprake van beperkingen bij herinvulling. Wanneer een VAB een andere functie krijgt, dient de planologische en milieugebruiksruimte afgestemd te worden op de nieuwe situatie, ook daarbij geldt dat onder voorwaarden gebruik gemaakt kan worden van de genoemde beleidsregels.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de milieu- en luchtvervuilingsrechten van opgekochte agrarische bedrijven niet verhandelbaar mogen zijn.	5195

Standpunt GS

Op dit moment wordt uitvoering gegeven aan een aantal Rijksregelingen gericht op het stoppen van de agrarische bedrijfsvoering, zoals de 'Warme Saneringsregeling varkenshouderijen'. Voorwaarden voor deelname worden bepaald door het betreffende Ministerie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zonnevelden op vrijkomende agrarische bouwvlakken

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de duurzaamheidsdoelstellingen niet te realiseren zijn als landbouwgronden in algemene zin worden uitgesloten voor de realisatie van zonneparken. Indiener verzoekt om op te nemen dat inzet van landbouwgronden mogelijk is als de initiatiefnemer kan aantonen dat: 1) de locatie op draagvlak van de omgeving kan rekenen. 2) het project passend in het landschap wordt verwerkt. 3) er ruimte is geboden voor participatievormen. 4) waar mogelijk sprake kan zijn van dubbelgebruik.	5086

Standpunt GS

De Limburgse zonneladder is opgesteld met als doel stimulerend te werken voor zon op daken, en terughoudend te zijn met zon op landbouwgronden en in natuurgebieden. De zonneladder is nadrukkelijk niet bedoeld om volgtijdelijk te doorlopen. Het is niet zo dat eerst alle daken vol hoeven te liggen voordat een andere treden kan worden benut. De genoemde voorwaarden (draagvlak, landschap, participatie, meervoudig ruimtegebruik) worden door de RES'en en afzonderlijke gemeenten meegewogen in het vergunningenproces. Naar aanleiding van de meest recente inzichten uit de Provinciale Statenvergadering van 12 december 2020, willen we de zonneladder ook op dit punt verduidelijken middels een tekstaanvulling. Voor agrarische gronden geldt, als trede 4 van de zonneladder, een nee-tenzij principe. Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

Bij de behandeling van de Provinciale Energiestrategie op 18 december 2020 heeft Provinciale Staten de gewijzigde motie 2685 zonneladder stap voor stap aangenomen. Deze motie verzoekt het College van Gedeputeerde Staten om:

- In de Provinciale Omgevingsvisie het 'nee, tenzij-principe' dat wordt gehanteerd bij de Limburgse zonneladder nader te omschrijven en te duiden en op te nemen in de nog op te stellen Omgevingsverordening. Zo uit te leggen dat goede landbouwgrond en kwetsbare natuur als uitzonderingsmogelijkheid worden gebruikt bij de inpassing van zonne-energie.
- In de Omgevingsverordening een motivatieplicht op te nemen zodat gemeenten en de provincie moeten motiveren waarom er wordt gekozen voor een bepaalde trede van de zonneladder. Conform deze motie is de tekst in de Omgevingsvisie aangevuld.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4.

Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~-waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het concept van de expliciete koppeling van zonneparken bij de warme sanering en het voorgestelde afwegingskader ten aanzien van de VAB's op korte termijn een oplossing lijkt te zijn voor de realisatie van maatschappelijke opgaven zoals asbestsanering en sloop 'stoppers 2020', maar op lange termijn juist voor versnippering en verrommeling kan zorgen	1029, 1003

Standpunt GS

Wij staan positief tegenover het plaatsen van zonnepanelen op agrarische bouwkvavels die vrijkomen als gevolg van deelname aan de warme saneringsregeling varkenshouderij. Een van de genoemde voorwaarden in de ontwerp-Omgevingsvisie is de inpassing binnen de landschappelijke en ruimtelijke kernkwaliteiten. De pilot zonnepanelen op vrijkomende agrarische bouwkvavels als gevolg van deelname aan de 'Warme saneringsregeling varkenshouderij' wordt geëvalueerd in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES). Op basis van deze evaluatie wordt bezien of de opgedane ervaringen aanleiding geven tot herijking en/of verdere uitrol van dit concept.

De zonneladder is een afwegingskader gericht op de ontwikkeling van zonne-energie. In de RES werken we met gemeenten aan een aanvullend kader voor locaties voor zon- en windenergie. Daarbij zullen de belangen van landschap en natuur betrokken worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de vrijkomende agrarische bouwkvavels in het Heuvelland niet in te zetten voor het leggen van zonnepanelen.	1026

Standpunt GS

De gecombineerde opgave van duurzame energieopwekking en het waarborgen van het Zuid-Limburgse landschap is een proces van zorgvuldige afwegingen.

Vanzelfsprekend dient eventuele plaatsing van zonnepanelen in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg met respect voor de landschappelijke kernwaarden te gebeuren. Het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg is daarvoor een belangrijke handreiking.

Om te verduidelijken dat een goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en~~-waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

m.b.t. toevoegingen over en bij trede 4 & 5: zie zienswijzebeantwoording eerder in dit hoofdstuk.

Mestverwaarding, vermesting, waterkwaliteit, wateronttrekking, bodembiodiversiteit

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener voorziet dat mest in de nabije toekomst steeds meer als waardevol product gezien zal worden.	2007

Standpunt GS

De vraag naar meststoffen zal wereldwijd de komende decennia stijgen, mede gelet op stijgende vraag naar voedsel. Daarmee ligt er een kans voor ondernemers als zij in staat zijn mest tot waarde te maken. Gelet op de voorgestane lijn van het nieuwe landelijke mestbeleid zal het gebruik van kunstmest verder gaan dalen. Dierlijke mest zal in de toekomst ook meer ingezet gaan worden om te verwerken naar een waardevol product dat goed is voor de bodem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Vanwege de hoge nitraatverontreiniging van het grondwater aan Duitse zijde van de grens, verzoekt indiener dringend om het onderwerp kringlooplandbouw mee te nemen in de strategische overwegingen en als kerndoel te verankeren.	3002

Standpunt GS

De provinciale ambitie "In verbinding en samenwerking met andere kennisregio's" wordt hier de nieuwe standaard, ontwikkeld voor moderne, duurzame en circulaire, vraaggestuurde land- en tuinbouw, die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving, sluit aan bij het verzoek van de indiener.

We onderschrijven het belang van grensoverschrijdende bescherming van het grondwater voor de drinkwatervoorziening en zullen in de komende beheerperiode de samenwerking met de relevante Duitse overheden zoeken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de export van drijfmest vanuit Nederland naar Duitsland en het uitrijden over de velden een steeds groter probleem vormt bij het veiligstellen van grondwatervoorziening. Indiener vindt dat ook dat dit probleem meegenomen dient te worden bij het bepalen van de land- en tuinbouwstrategie en verankerd moet worden in een bijbehorende doelstelling.	3010

Standpunt GS

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft de eerste contouren voor een nieuw mestbeleid uiteengezet. Dit beleid is gericht op het opstellen van een toekomstbestendig mestbeleid waarmee we verder op weg gaan naar emissiearme en kringlooplandbouw, een verdere verbetering van de waterkwaliteit en reductie van broeikasgas- en stikstofemissies.

De contouren bestaan uit drie pijlers: 1) grondgebondenheid voor de melkveehouderij en rundvleesveehouderij; 2) afvoer van alle mest naar mestverwerkers voor intensieve bedrijven en 3) een gebiedsgerichte aanpak om waterkwaliteitsdoelen te behalen.

Dit impliceert dat wanneer export aan de orde is, dit met name ziet op hoogwaardigere bemestingsproducten, die beter af te stemmen zijn op de behoeftes van de bodem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s)
-------------	-----------

	inspreker
Indiener roept op om in de Omgevingsvisie meer aandacht te besteden aan de problematiek van de achteruitgang van de kwaliteit van de bodem (verdichting, vermesting, verdroging, bestrijdingsmiddelen, achteruitgang van de bodemvruchtbaarheid) en hiervoor ambities op te stellen en beleid te ontwikkelen.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5104, 5106

Standpunt GS

De Omgevingsvisie heeft een integraal karakter en kent een hoog abstractieniveau. Het concrete onderwerp, de visie en de ambities ten aanzien van de problematiek van de achteruitgang van bodemkwaliteit (bodemverdichting, erosie en run-off leidend tot wateroverlast, verdroging, vermesting, gebruik bestrijdingsmiddelen, achteruitgang van de bodemvruchtbaarheid) wordt in de komende jaren meegenomen in (uitwerking van) programma's zoals het 'Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023', het 'Provinciaal Waterprogramma' en het 'Provinciaal Natuurprogramma'. Op landelijk niveau is onder andere het te herijken mestbeleid relevant.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De visie noemt het verdunnen van drijfmest met water als een van de oplossingsrichtingen voor het beter benutten van mineralen. Indiener geeft aan dat dit een behoorlijke opvangfaciliteit vergt voor bedrijven in gebieden waar oppervlaktewater niet beschikbaar is. Een andere oplossingsrichting is het scheiden van mest en urine. Indiener geeft aan dat hiervoor nieuwe opslag gecreëerd moet worden. Indiener stelt dat hiermee rekening moet worden gehouden, zodat de agrarische bouwblokken/bouwvlakken hiervoor voldoende ruimte bieden.	5151

Standpunt GS

Het verdunnen van mest met water is een van de maatregelen in het kader van de stikstofaanpak, zoals beschreven op landelijk niveau. De focus binnen de gebiedsgerichte aanpak van het 'Limburgse aanvalsplan stikstof' ligt op bronmaatregelen voor alle sectoren. Mogelijk gaan deze maatregelen gepaard met een ruimtelijke ontwikkeling. Bij elke ruimtelijk ontwikkeling moet een planologische en milieuhygiënische afweging gemaakt worden of zo'n ontwikkeling op de betreffende plek mogelijk en verantwoord is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er geen beperkingen mogen komen voor het gebruik van grondwater in de glastuinbouw aangezien grondwater nodig is zijn voor de exploitatie.	5025
Indiener verzoekt om de noodzaak van beregening op agrarische percelen te erkennen en de mogelijkheden hiertoe niet verder in te perken.	5164, 5165, 5166, 5178, 5181, 5183, 5191

Standpunt GS

We onderkennen het nut van voldoende water voor natuur, de openbare drinkwatervoorziening, de industrie en de landbouw. In het op te stellen 'Waterprogramma' wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt. Onderdeel van dit traject is ook om samen met stakeholders te kijken hoe we meer water kunnen vasthouden in het buitengebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener stelt dat het terugdringen van emissies en verbeteren van de omgevingskwaliteit ook in het landbouwgebied van eminent belang is, bijvoorbeeld voor het halen van doelen uit de 'Kaderrichtlijn Water'. Daar ziet indiener op deze plek graag meer aandacht voor.	1015
---	------

Standpunt GS

Wij onderkennen de noodzaak om emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw terug te dringen. Wij zijn hierover in overleg met het Rijk, dat voor het terugdringen van bedoelde emissies primair verantwoordelijk is. In het 'Provinciaal Waterprogramma 2022-2027' zullen wij hierop ingaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat bodem en bodemeigenschappen een aanwijzing vormen voor geschiktheid/ongeschiktheid voor bepaalde teelten of infiltratie dan wel retentie van water. Volgens indiener vereist dit nadere bestudering van die ondergrond, onder andere in agrarische gebieden.	2016

Standpunt GS

Bodem en bodemeigenschappen kunnen inderdaad een aanwijzing vormen voor geschiktheid voor bepaalde teelten en/of infiltratie en waterretentie.

Met name door de WUR (Wageningen University & Research), maar ook door andere universiteiten en kennisinstellingen, wordt in agrarische gebieden veel bodemonderzoek gedaan en wordt daar regelmatig over gepubliceerd en informatie over beschikbaar gesteld. Zie bijvoorbeeld DINOLoket.nl en BROLOket.nl. We onderschrijven het belang van bodem- en ondergrond onderzoek en kartering in met name agrarische gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet graag het aspect bodembiodiversiteit uitdrukkelijker terug komen in de Omgevingsvisie. De wijze waarop agrariërs hun land bewerken, via monocultuur, brengt schade toe aan de bodemdiversiteit. Een omslag is noodzakelijk.	1002, 1005

Standpunt GS

De wijze van bewerking van agrarische land is één van meerdere factoren die de bodemkwaliteit en de biodiversiteit van en in de bodem kan beïnvloeden. Wij staan positief tegenover concepten als kringlooplandbouw en natuurinclusieve land- en tuinbouw waarbij bijvoorbeeld met gewasdiversificatie of niet-kerende grondbewerking een bijdrage kan worden geleverd aan het vergroten van de agrarische bodembiodiversiteit. De provincie Limburg heeft via het 'Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023' aangegeven dat zij de noodzaak van de landbouwtransitie onderschrijft. De provincie Limburg heeft tevens aangegeven hoe zij, gebruik makend van de 20 miljoen euro die voor dit beleidskader in deze collegeperiode ter beschikking zijn gesteld, de ondernemers daarbij faciliteert. via instrumenten zoals 'POP3', het LIOF programma 'Limburg toekomstbestendig' en het voorziene 'Actieplan natuurinclusieve landbouw'. Door middel van dit actieplan worden ondernemers gestimuleerd om de transitie in te zetten naar duurzame en natuurinclusieve landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat bodembescherming niet enkel in relatie tot Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) van belang is, maar dat het ook belangrijk is bodemfuncties/vlakken die te beschermen natuurwaarden bezitten te behouden en beschermen. Indiener stelt dat deze	3004

met voorrang moeten worden geborgd en gecompenseerd door middel van vermijdings-, mitigatie- en compensatiemaatregelen.

Standpunt GS

Het onderwerp 'bedreiging' van achteruitgang van bodem- en waterkwaliteit. (bijvoorbeeld door Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), PFAS, chemische gewasbeschermingsmiddelen, et cetera), maar ook het onderwerp 'functie- en gebiedsgerichte bescherming' tegen die bedreigingen in met name beschermde natuurgebieden, wordt in de komende jaren in programma's zoals het 'Waterprogramma' en het 'Natuurprogramma' meegenomen en verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener doet een concreet tekstvoorstel voor het IBP (Inter Bestuurlijk Programma) Zuid-Oostelijke zandgronden omdat niet de proeftuin de impuls geeft maar het IBP zelf. Tekstvoorstel: 'Het Interbestuurlijk programma (IBP) vitaal platteland geeft een impuls aan een verbeterde samenwerking tussen het rijk, de provincies, de waterschappen en de gemeenten. Om dit in de praktijk te brengen zijn 15 deelgebieden aangewezen in Nederland. Voor Limburg zijn dat de Zuidoostelijke zandgronden (ZO Brabant en Noord, - en Midden Limburg) en het Heuvelland in Zuid-Limburg. In proeftuinen, waarbij de urgente opgaves voor het gebied leidend zijn, wordt hier uitvoering aan gegeven.'	1022

Standpunt GS

Gelet op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie stellen wij voor om de gehele alinea te schrappen in de paragraaf 'waar kiezen we voor?' en in de paragraaf 'wat is de opgave?' de relatie te leggen met andere beleidskaders en programma's.

Voorstel aan PS

~~De~~ ~~oergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk. 12 Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

~~De proeftuin van het Interbestuurlijk Programma (IBP) (...) ten aanzien van deze thema's.~~

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~de~~ ~~oergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.1 Wat is de opgave?:

Van:

De bodem is nu en in de toekomst van grote waarde om diverse doelstellingen te kunnen behalen. De structuur en kwaliteit van de bodem en ~~het de grondwaterkwaliteit is krijgen~~ **nadrukkelijk de aandacht** ~~ook een punt van aandacht in de relevante beleidsprogramma's en het Interbestuurlijk Programma (IBP) Heuvelland en het IBP Zuid-Oostelijke zandgronden en de aanpak via de aangewezen NOVI-gebieden Zuid-Limburg en de Peel.~~

Diversen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit voor een maximaal bebouwd oppervlakte, in plaats van een maximaal bouwblok. Via een dergelijke benadering kan de brandveiligheid worden vergroot. Indiener pleit ervoor om deze benadering los te laten en de gemeenten de ruimte te geven voor 'bouwblokken op maat'.	2004

Standpunt GS

Wij hanteren geen beleid gericht op maximale maten. Gemeenten kennen aan agrarische bouwkvavels een bouwkvavel op maat toe in de bestemmingsplannen (toekomstige omgevingsplannen). De omvang van de bouwkvavel is afhankelijk van het bouwplan en de mogelijkheden binnen wet- en regelgeving. De gemeente dient het bouwplan te toetsen aan onder andere het bouwbesluit, waarin de eisen ten aanzien van brandveiligheid zijn vervat. Dit is landelijke regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist de inzet van Boa's bij het toezicht in het buitengebied.	5112

Standpunt GS

Toezicht en handhaving maken deel uit van de concrete uitvoering van de Omgevingsvisie en komen als zodanig niet aan de orde in de Omgevingsvisie. Wij verwijzen u naar het 'VTH-Beleidsplan 2021-2023' (vastgesteld 10 november 2020), voor de wijze waarop wij toezicht en handhaving inzetten. De concrete acties voor toezicht en handhaving (waaronder de inzet van de boa's in het buitengebied) zijn opgenomen in het 'Uitvoeringsprogramma VTH 2021'. Ook dat hebben wij 10 november 2020 vastgesteld. Beide documenten zijn voor u beschikbaar via www.limburg.nl/provincialestaten (onder Vergaderkalender en Stateninformatie bij de ingekomen stukken).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt de teelt van hoog maïsgewas een belemmering van uitzicht op het Limburgse landschap. Indiener vreest een toename in deze teelt ten behoeve van biomassa en verwacht dat dit impact heeft op het aantrekken van recreanten. Indiener keurt grootschalige teelt van mais af.	2010

Standpunt GS

Wij delen uw mening niet dat maïsteelt de keuze van de recreant beïnvloedt om al dan niet te recreëren in ons Limburgse landschap. Naast dat het product bijdraagt aan een afwisselend, kleinschalig en verrassend landschap, maakt maïs deel uit van de bedrijfsvoering van melkveehouderijen. Zie ook de beantwoording van de zienswijzen met betrekking tot hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering onder het kopje "Zonering Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe mantel".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet een voedselbos als een moderne vorm van landbouw en economie. Indiener vraagt wat de Omgevingsvisie voor haar droom en haar voedselbosproject kan betekenen.	5109

Standpunt GS

De provincie Limburg onderschrijft het belang van voedselbossen, dit heeft de provincie door ondertekening van de 'Greendeal voedselbossen' ook bevestigd. Binnen het 'Actieplan natuurinclusieve landbouw' vinden de voedselbossen hun plek. Daarnaast wordt er ook binnen het 1 Miljoenbomenplan ruimte gemaakt voor voedselbossen. Wegens het nieuwe karakter van voedselbossen wordt er mogelijk nog aanvullend beleid ontwikkeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wenst dat provincie voedsel (net als grondstof en energie) als 1 v.d. 3 primaire levensbehoeften erkent (verwijzend naar artikel over Chemelot in Limburgs Dagblad op 10 oktober 2020) en hoopt dat men niet alleen Chemelot, maar ook de land- en tuinbouw zal ondersteunen.	5059

Standpunt GS

De Omgevingsvisie zelf is niet de plek waarin wordt ingegaan op primaire levensbehoeften. Met betrekking tot het belang van voedsel merken we op dat de Limburgse principes, die we gebruiken als we afwegingen moeten maken, aansluiten bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen die de Verenigde Naties in 2015 (als Sustainable Development Goals (SDG's)) hebben vastgesteld. Hierin komt het belang van onder meer voedselzekerheid en voedzame en gezonde voeding terug naar voren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.13. Zienswijzen over Hoofdstuk 13: Water

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Structuurvisie 2030 (als gevolg van verplichtingen KRW en nu Waterprogramma '22/27) een zeer gedetailleerd beeld geven van onder andere de droogdalen Wan- en Zouwdal, welke als hoofdstructuur staan aangegeven. Indiener is van mening dat hieraan in de Omgevingsvisie onvoldoende prioriteit is gegeven.	5008

Standpunt GS

De verplichtingen in het kader van de KRW en de beekdalen en laagten die belangrijk zijn voor het watersysteem van Limburg worden in het Provinciaal Waterprogramma uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener vraagt, in het verlengde van de ambitie en aanpak voor droogte en hittestress, concrete aandacht voor zoetwaterbeschikbaarheid voor de agrofoodsector. De indiener pleit voor meer bestuurlijke aandacht/agendavorming om bedrijven te stimuleren elders bedachte innovaties in de regio Noord-Limburg te introduceren. De indiener wil nadenken over borging in regelgeving.	1009

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van zoetwaterbeschikbaarheid voor alle watergebruikers, zoals de agrofoodsector, de industrie, de drinkwatervoorziening en waterafhankelijke natuur. In ons Waterprogramma zullen wij aandacht besteden aan innovatieve maatregelen die de zoetwaterbeschikbaarheid kunnen vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Om gewenste ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken vraagt de indiener van de provincie om in overleg te treden met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat om duidelijkheid te creëren over de status van de Beleidslijn Grote Rivieren (en specifiek de recentelijk opgehoogde gebieden achter de dijken (onder andere in de gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum)).	1009

Standpunt GS

We zijn hierover – samen met andere regionale Maaspartners – reeds in gesprek met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, in navolging op de kamerbrief van 18 juni 2020 over dit onderwerp.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Met het oog op de toenemende behoefte aan grondwater en het feit dat de stroomgebieden van de Limburgse wateronttrekkingen zich in sommige gevallen tot ver op Duits grondgebied uitstrekken, beveelt de indiener grensoverschrijdende afstemming met Duitse actoren inzake waterbeheer aan.	3004

Standpunt GS

In paragraaf 20.1 'Uitgangspunten bij uitvoering' omschrijven we een aantal procesmatige uitgangspunten waarop we samenwerken. Daarin stellen we dat opgaven en kansen zich niet aan bestuurlijke grenzen houden en dat wij samenwerken met de relevante overheden, verlengd lokaal bestuur, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners. Specifiek voor het thema water

onderstrepen we dit in paragraaf 13.1 met de tekst: 'Gezien onze ligging als grensprovincie worden de waterhoeveelheden en waterkwaliteit in zowel het oppervlaktewater en het grondwater sterk bepaald door activiteiten in het aangrenzende buitenland. Grensoverschrijdende afstemming van beleid en maatregelen is daarom van wezenlijk belang.'

We nemen uw aanbeveling gaarne over en zullen in de komende beheerperiode, in ieder geval over het grondwaterbeheer, met de relevante Duitse overheden samenwerken. In het provinciale Waterprogramma wordt dit verder uitgewerkt

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat grensoverschrijdende effecten op grond- en drinkwater in acht moeten worden genomen. Een kwalitatieve of kwantitatieve aantasting van het grondwater moet voorkomen worden. Indiener voegt daarom informatie bij (in de vorm van een link) over de aangewezen waterbeschermings- en stroomgebieden.	3006

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van grensoverschrijdende bescherming van het grondwater voor de drinkwatervoorziening en zullen in de komende beheerperiode de samenwerking met de relevante Duitse overheden zoeken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt specifiek aandacht voor waterbeschermingsgebied Kastanienburg (kaartbeeld toegevoegd), aangezien het regeneratiegebied hiervan deels op Nederlands grondgebied ligt. Het is daarom van belang dat in dit gebied geen industrie gevestigd wordt.	3006

Standpunt GS

Het regeneratiegebied (intrekgebied) van waterwinning Kastanienburg nabij Straelen is als grondwaterbeschermingsgebied in de Omgevingsverordening Limburg opgenomen. De bescherming is daarmee geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
In afwachting van de nadere uitwerking van de doelstellingen voor het waterbeheer in het Provinciaal Waterprogramma, wijst indiener erop dat de overeengekomen afstemming met betrekking tot het project 'Lob van Gennep' nog niet is afgerond.	3007

Standpunt GS

We zullen aan de projectorganisatie van de MIRT-verkenning Lob van Gennep meegeven dat zij de afstemming met de Kreis Kleve meenemen in hun omgevingsproces.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener verwacht dat het Waterprogramma middels een breed participatief proces waar gemeenten een rol in spelen wordt opgesteld.	1010

Standpunt GS

Bij het opstellen van het Provinciaal Waterprogramma worden de relevante partijen betrokken via een participatieproces. Daarnaast is er voor eenieder gelegenheid om zienswijzen op het ontwerp in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener mist in hoofdstuk 13 de provinciale bevoegd gezag rol met betrekking tot grondwater.	1010
Indiener vindt het zorgelijk dat er momenteel onduidelijkheid is over de rol- en taakverdeling ten aanzien van grondwater.	2003

Standpunt GS

De wettelijke verdeling van taken in het waterbeheer is relatief complex. Wij zullen deze verdeling beschrijven in het komende Provinciaal Waterprogramma 2022-2027.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener vraagt om in de Omgevingsvisie aandacht te geven aan de (klimaat)opgaven en aanpak in het Zuidelijk Maasdal (inclusief de pilot Integraal Riviermanagement in Maastricht).	1010
Indiener gaat er nog steeds vanuit dat de provincie bij de uitwerking van het nieuwe landelijke programma Integraal Riviermanagement ook het lopende project Zuidelijk Maasdal blijft trekken.	1026
Indiener verzoekt de provincie om de herontwikkeling van de weerden bij Grubbenvorst en Lottum toe te voegen in het kader van hoogwateropgaven.	1022

Standpunt GS

Wij hebben de herontwikkeling van de weerden bij Grubbenvorst en Lottum in beeld als onderdeel van de IRM-pilot 'Samenhangende uitwerking ten noorden van Venlo', in samenhang met de dijk teruglegging Venlo-Velden en het plan Hertogbroek. Ook de Maasoevers Maastricht zijn in beeld. Na besluitvorming in het Bestuurlijk Overleg MIRT op 25 november 2020 nemen wij vanuit onze rol als middenbestuur deel aan deze IRM-pilots. Deze zullen we specifiek in de Omgevingsvisie benoemen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Maasvallei, derde bullet:

De IRM-pilots waar we inmiddels aan deelnemen zijn Maasoevers Maastricht, Verlagen dam Lateraalkanaal en Samenhangende uitwerking ten noorden van Venlo. Ten aanzien van Maasoevers Maastricht is de voorwaarde gesteld dat de scope zich beperkt tot die onderdelen die daadwerkelijk een directe samenhang hebben met de oplossing voor het nautisch knelpunt in de Maas zelf.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt de provincie onderzoek te (laten) doen naar de gevolgen van de beëindiging van de bruinkoolwinning in Duitsland en de bovenregionale en internationale effecten daarvan in beeld te brengen.	1003

Standpunt GS

Het stoppen van de bruinkoolwinning in Duitsland zal effecten hebben op de waterhuishouding in Limburg. De stijghoogte van het grondwater in de diepe pakketten zal langzaam weer toenemen. De inzet van oppervlaktewater voor het vullen van de groeves en het wegvallen van het lozen van bemalingswater op de waterlopen heeft effect op de afvoer van met name de Roer. Gezamenlijk met

de Nederlandse en Duitse betrokken overheden zullen we deze ontwikkelingen volgen en waar nodig actie ondernemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener maakt zich zorgen over eventuele beperkingen op het gebied van beregening van agrarische percelen. Indiener gaat ervan uit dat de provincie de noodzaak van beregening onderkent en ondersteunt, mede in het kader van de door provincie gewenste landbouwtransitie.	5036, 5127
Indiener wijst er op dat wijzigingen in de huidige grondwaterstand tot schade aan de landbouwgrond kan lijden	5153

Standpunt GS

We onderkennen het nut van beregening evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In het Provinciaal Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de gebruikte luchtfoto bij het hoofdstuk Water meer dan zeven jaar oud is.	1020

Standpunt GS

We bedanken de indiener voor het attent maken op de actualiteit van de gebruikte foto op blz. 92 van de ontwerp-Omgevingsvisie. De foto zal worden vervangen door een actuele foto.

Voorstel aan PS

De titelfoto van hoofdstuk 13. Water wijzigen naar een actuele foto.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de provincie aangeeft een regisserende, stimulerende en faciliterende rol te willen spelen in de gebiedsontwikkelingen in de Maasvallei. Indiener verwacht dezelfde rol ook nadrukkelijk van de provincie voor de gebiedsontwikkeling van het dijktracé Thorn-Wessem. Indiener verzoekt de Omgevingsvisie hierop aan te passen.	1020

Standpunt GS

We zijn betrokken vanuit onze rol als middenbestuur en hebben daarbij oog voor de ontwikkeling het middengebied tussen Thorn en Wessem. We zijn betrokken bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma, waar Thorn-Wessem één van de vijftien ontwikkelingen is. We kiezen er omwille de leesbaarheid voor om niet alle vijftien op te noemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener deelt de opvatting dat de beëindiging van de bruinkoolwinning in Duitsland zal leiden tot een toename van de stijghoogte in de diepe pakketten van de Roerdalslenk. Indiener vraagt de resultaten van het onderzoek (dat momenteel wordt uitgevoerd, naar de consequenties van deze stijging) met indiener te delen. Indiener verwacht, ondanks dat het herstel vele tientallen jaren kan duren, gevolgen voor de gemeente. Significante, permanente fluctuatie in het grondwaterpeil kan schade aan de natuur en de bebouwde	1029

omgeving veroorzaken. Het is voor indiener daarom van strategisch belang om hierop te kunnen anticiperen. Op korte termijn zijn voor indiener de afspraken die de provincie maakt over het grensoverschrijdend grondwater in de Roerdalslenk (in de Omgevingsvisie aangewezen als ASV, Aanvullende Strategische Voorraden) van belang.	
--	--

Standpunt GS

De onderzoeken die zijn uitgevoerd naar de effecten van alle onttrekkingen op de stijghoogte in de diepe pakketten van de Roerdalslenk zijn beschikbaar via de provinciale site (www.limburg.nl). We onderschrijven uw standpunt dat afspraken over het grensoverschrijdend beheer van het diepe grondwater in de Roerdalslenk van belang zijn, voor zowel gemeente als provincie. Dit wordt in het Provinciaal Waterprogramma verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in dit hoofdstuk de koppeling tussen een laag grondwaterpeil en de brandveiligheid van de natuur ontbreekt.	1029

Standpunt GS

Wij onderkennen het risico op natuurbranden (schade aan natuur), net zoals wij schade aan landbouw en drinkwatervoorziening onderkennen, bij een laaggrondwaterpeil (door droogte). In het Provinciaal Waterprogramma gaan wij in op de gevolgen van droogte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wijst op de verdrogingsproblematiek en pleit voor het verhogen van de grondwaterstand rondom natuur. Door de klimaatsverandering wordt de noodzaak hiertoe alleen maar groter. Indiener doet een aantal aanbevelingen die kunnen leiden tot meer waterconservering zoals: hogere stuwpeilen over een langere periode, verondiepen van sloten, meer ruimte voor beken en rivieren, afbouw van haspelberegening, verbetering van bodemstructuur, teeltgestuurde herinrichting, brede beschermingszones rond natuur, natschade accepteren, water vasthouden in steden, infiltratie- en retentiegebieden, laaggelegen percelen niet ontwateren, afbouw van industriële grondwateronttrekking en drinkwateronttrekkingen niet laten toenemen).	5106

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang om in onze natte natuurgebieden de grondwaterstanden op orde te hebben. In de afgelopen droge zomers is dit belang nog duidelijker geworden. Wij zullen de door indiener genoemde aanbevelingen meenemen in onze opgave gerichte gebiedsaanpak. De verdere uitwerking van de aanpak van droogte vindt plaats in het Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het behoud van voldoende (goed beheerde) landbouwgrond van belang is voor de waterhuishouding. Ondanks een toename van neerslag daalt het grondwaterpeil immers. Een belangrijke oorzaak hiervan is volgens indiener het onttrekken van grond aan de landbouw ten gunste van andere functies (toenemende oppervlakte verharding).	5151

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van voldoende gronden waar hemelwater kan infiltreren om het grondwater aan te vullen. Ook in stedelijk gebied is het zaak om de toename van verhardingen tegen te gaan. Daarin hebben ook gemeenten een rol. In het Provinciaal Waterprogramma is onder meer opgenomen dat wij gaan verkennen welke mogelijkheden er in Limburg zijn om meer water langer vast te houden en het grondwater zoveel mogelijk aan te vullen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat vervuiling van open water en grondwater onmiddellijk moet worden aangepakt, waarbij de waterleidingmaatschappij maatgevende voorwaarden dient te stellen.	5128

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van schoon grond- en oppervlaktewater. In het Waterprogramma wordt verder uitgewerkt hoe we daar invulling aan geven. WML heeft als taak het oppompen, behandelen en distribueren van het drinkwater, niet het stellen van maatgevende voorwaarden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat een nieuwe innoverende visie op waterbeheer, afvoer en retentie ontbreekt en dat dit een gemis is. Indiener is van mening dat de provincie meer initiatief dient te nemen voor een op deze innovaties gerichte toekomstvisie.	5128

Standpunt GS

Onze visie op het waterbeheer zal worden opgenomen in het nieuwe Provinciaal Waterprogramma vanwege het detailniveau. Daarbij wordt onder andere ingegaan op de mogelijkheden om via een opgavengerichte gebiedsaanpak te komen tot een integrale aanpak met doelstapeling van de diverse opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil samen met de provincie optrekken om het volgende te realiseren: "De problemen rond waterkwaliteit en -kwantiteit raken ook de waterafhankelijke natuur, waarbij de Natura 2000-gebieden de eerste prioriteit hebben. We zien hier een kans voor synergie tussen het hydrologisch herstel van de Natura 2000-gebieden en de stikstofaanpak".	1015

Standpunt GS

Het herstel van de Natura 2000-gebieden is een belangrijke opgave in de planperiode. We werken samen met indiener graag aan een aanpak waarbij we doelen van natuur, water en stikstof combineren daar waar synergie aanwezig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt over de doelvertraging van de Kaderrichtlijn Water het volgende: Indiener onderschrijft dat de doelen moeilijk haalbaar zijn. Zij heeft er echter goede hoop op dat als iedereen de benodigde bijdrage levert dit wel haalbaar zou kunnen zijn. Ze is er dan ook geen voorstander van om op dit moment het gesprek over doelvertraging aan te gaan.	1015

Het ontslaat partijen nu reeds van het leveren van inzet, ook op onderdelen die wel haalbaar zijn. Bovendien is het een rem op lopende initiatieven die bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Indiener wil met een gezamenlijke financiële inzet van provincie, waterschap en betrokken partners verder werken aan het verbeteren van de waterkwaliteit, waarbij maximaal gebruik gemaakt van onder meer DHZ, Stikstofgelden, POP3/POP4 en Green Deals. Mocht er een tekort blijven bestaan, dan hebben we een maximale inspanning geleverd. Dit is ook voor de verantwoording richting de EU van belang.	
Indiener verzoekt de provincie om alle inspanningen inzake KRW te richten op doelrealisatie en pas in tweede instantie in te zetten op doelvertraging.	2003
Indiener maakt bezwaar tegen het toepassen van doelvertraging in de haalbaarheid van de KRW-doelen. Indiener vreest dat een afwachtende houding uiteindelijk leidt tot afstel van de doelen. Indiener verzoekt om visie, beleid en geld vanuit het principe 'de vervuiler betaalt'. Indiener verzoekt om meer ambitie en een betere onderbouwing van de inzet op de KRW doelen. Indiener stelt dat actief de discussie en samenwerking zoeken een oplossing dichterbij brengt.	2009
Indiener vraagt zich af of het uitgangspunt van de Limburgse principes wordt losgelaten door bij het Rijk en partners aan te dringen op doelvertraging ten aanzien van de waterkwaliteit.	1017

Standpunt GS

Wij onderschrijven de ambitie om de KRW-maatregelen zoveel mogelijk in de periode 2022-2027 uit te voeren. Doelvertraging is voor ons geen doel op zich. Wel hanteren wij hierbij het uitgangspunt dat deze ambitie haalbaar en betaalbaar moet zijn. Met name voor de realisatietermijn 2027 bepleiten wij een realistische benadering. Indien die termijn niet haalbaar is kiezen wij ervoor om de doelen op een latere termijn te halen ('doelvertraging') maar niet voor verlaging van doelen ('doelverlaging'). Hoe om te gaan met besluiten omtrent doelvertraging - in de situatie waarin de voor doelbereik nodige maatregelen (op nationaal en internationaal niveau) nog niet helder zijn - is op dit moment onderwerp van overleg met het Rijk. Mede op basis hiervan zullen wij omtrent doelvertraging besluiten nemen in het komende Provinciaal Waterprogramma 2022-2027.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) spreker
Indiener stelt dat de figuur op blz. 95 niet de beschreven ambitie illustreert: een ecologisch gezond functionerend, veerkrachtig en adaptief watersysteem, dat in staat is om de gevolgen van weersextremen en wisselende waterkwaliteit op een natuurlijke wijze op te vangen. Indiener stelt dat een illustratie van de beekdalbrede benadering hier beter past. Indiener wil deze indien gewenst aanleveren.	1015

Standpunt GS

Bedoelde figuur illustreert de meervoudige functies van het watersysteem en inderdaad niet de bedoelde ambitie. Wij vinden de gekozen illustratie ondersteunend bij de tekst en passend bij de opmaak van het algehele document.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) spreker
Indiener stelt dat het aan te bevelen is hier duidelijk te maken dat ook burgers, boeren en bedrijven een rol hebben. Het watersysteem is de end-of-pipe. De winst is met name bij de bron te behalen.	1015

Standpunt GS

Wij hebben aangegeven dat we een integrale en realistische benadering van de verschillende watergerelateerde opgaven verkiezen, samen met de verschillende maatschappelijke partners. Daarbij zullen wij ook burgers, landbouwers en bedrijven betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist een concrete visie die verder gaat dan de stand van vandaag. Indiener stelt dat er op het gebied van waterbeheer veel wordt uitgewerkt in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. Indiener vertrouwt erop dat de conceptteksten van het waterbeheerprogramma van waterschap Limburg programma aansluiten op het Waterprogramma van de provincie.	1015

Standpunt GS

Het waterbeheerprogramma van het waterschap dient inderdaad aan te sluiten op het waterprogramma van de provincie. Veel bouwstenen voor beide programma's (bijvoorbeeld de Kaderrichtlijn Water en het Deltaplan Hoge Zandgronden) zijn reeds gezamenlijk tussen provincie, waterschap en andere stakeholders ontwikkeld. Over de nadere afstemming tussen beide programma's vindt overleg plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de afstemming in de waterketen beperkt wordt tot afstemming van rioleringsbeheer en waterzuivering. De brede kijk op de waterketen verdient hier wat betreft indiener de voorkeur: van drinkwaterwinning, watergebruik, waterzuivering tot lozing van gezuiverd afvalwater. Dit vraagt om een visie op zuinig drinkwatergebruik, om maatregelen om het gebruik van drinkwater te beperken en om hergebruik van gezuiverd afvalwater.	1015

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat ook in de winning en het gebruik van drinkwater besparingen te behalen zijn. Wij willen dan ook partijen oproepen om deze samenwerking te continueren. Wij zullen de tekst ontwerp-Omgevingsvisie Limburg hierop aanpassen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), vierde bullet:

Samenwerking in de waterketen kan grote voordelen bieden: van winning en gebruik van drinkwater tot vuilwaterafvoer, waterzuivering en lozing van gezuiverd afvalwater.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er op blz. 98 in de tweede bullet aangegeven wordt dat water in stedelijk gebied onderdeel uitmaakt van het regionaal watersysteem. Dit is volgens indiener niet correct. Water in stedelijk gebied heeft wel grote invloed op het regionaal watersysteem.	1015

Standpunt GS

Bedoelde passage beoogt de samenhang tussen het regionaal watersysteem en het stedelijk waterbeheer te duiden. Wij zullen de tekst ontwerp-Omgevingsvisie Limburg aanpassen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), vierde bullet:

Omdat het stedelijk waterbeheer grote invloed heeft op het watersysteem werken wij het provinciaal beleid ten aanzien van het stedelijk waterbeheer, de rol van de provincie daarin en de inzet van het instrumentarium van de Omgevingswet uit in het Provinciaal Waterprogramma.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt om de volgende tekst aan te passen “Bij de normstelling hanteren we het uitgangspunt dat maatregelen haalbaar en betaalbaar, maar ook landschappelijk inpasbaar en ecologisch duurzaam zijn.” naar “Bij de normstelling hanteren we in het algemeen het uitgangspunt dat maatregelen haalbaar en betaalbaar zijn. Voor bebouwd gebied spelen ook de elementen veiligheid (levensbedreigend snelstromend water), leefbaarheid en de inzet van andere partners nadrukkelijk mee in de afweging.” (zie toelichting in de zienswijze op blz. 6).	1015

Standpunt GS

Wij erkennen dat meerdere elementen van belang zijn bij de normstelling voor wateroverlast. Haalbaarheid, betaalbaarheid en landschappelijke inpasbaarheid zijn uitgangspunten die al in het POL2014 waren opgenomen en die wij ook in de Omgevingsvisie willen benoemen. In hoeverre overige elementen van belang zijn zullen wij uitwerken in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. Daarbij zullen wij herbezien of ecologische duurzaamheid een hard uitgangspunt is of een element dat meespeelt bij de normering.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), zesde bullet:

Bij de normstelling hanteren we het uitgangspunt dat maatregelen haalbaar en betaalbaar, maar ook landschappelijk inpasbaar moeten zijn. Ook andere elementen kunnen van belang zijn voor de normstelling. Wij zullen het beleid voor de normstelling verder uitwerken in het Provinciaal Waterprogramma.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat bij Beken en beekdalen de tekst sterker zou worden als de term ‘Beekdalbrede benadering’ toegevoegd zou worden.	1015

Standpunt GS

Hoe de ambitie (realiseren van een ecologisch gezond, veerkrachtig en adaptief watersysteem om weersextremen zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze op te vangen) te realiseren, bijvoorbeeld door een beekdal brede aanpak, zullen wij uitwerken in het komende Provinciaal Waterprogramma 2022-2027.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt bij de tweede bullet onder het kopje grondwater hoe in tijden van waterschaarste een goede verdeling van het beschikbare grondwater gerealiseerd kan worden. Aan welke knoppen kan worden gedraaid?	1015

Standpunt GS

In het kader van het Provinciaal Waterprogramma zullen in het proces Waterbeschikbaarheid samen met de betrokken stakeholders de mogelijkheden worden verkend om water verder te besparen en beter vast te houden, zodat in tijde van waterschaarste de uitgangssituatie het meest optimaal is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat volgende passage op blz. 100 "We gaan uit (...) met het waterschap" geen passage is om in de Omgevingsvisie toe te voegen aangezien deze over de lange termijn gaat en niet moet stilstaan bij jaarlijkse besluitvormingsmomenten van een ander overheidsorgaan. Indiener stelt dat het is goed dat provincie en waterschap regelmatig met elkaar overleggen over de ambitie en koers, maar uiteindelijk is het waterschap een autonome overheid, die zijn eigen tarieven vaststelt en daarbij uiteraard zorgvuldig te werk gaat.	1015

Standpunt GS

In bedoelde passage hebben wij aangegeven dat uitvoering van het waterbeleid haalbaar en betaalbaar moet zijn. Voor ons is dit een belangrijk uitgangspunt voor ons waterbeleid, dat verdergaat dan de uitvoering op korte termijn. Wij erkennen daarbij dat het waterschap een zelfstandige overheid is met een eigen bevoegdheid tot vaststelling van tarieven. Wel willen wij borgen dat uitvoering van het provinciaal waterbeleid haalbaar en betaalbaar blijft en daarmee niet leidt tot disproportionele kosten, die uiteindelijk voor rekening van de burger zullen komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het hoofdstuk water op een hoog abstractieniveau is geschreven waardoor een mate van concreetheid ontbreekt.	1018

Standpunt GS

Dit abstractieniveau vinden wij passend bij het karakter van de Omgevingsvisie. Een concrete uitwerking van het waterbeleid volgt in het komende Provinciaal Waterprogramma 2022-2027.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwacht dat het provinciaal waterplan door middel van een breed participatief proces waarbij de gemeenten in de gelegenheid worden gesteld om hun bijdrage te leveren.	1018

Standpunt GS

Bij het opstellen van het Provinciaal Waterprogramma betrekken wij de stakeholders. Dit doen we in verschillende ronden. Daarna kan eenieder zijn reactie geven op het ontwerpplan dat ter visie wordt gelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat een aantal ingrepen in, en met respect voor, het landschap nodig is in het Middengebied. Indiener wil onder andere de kennis op het gebied van de aanpak van waterproblematiek en landschap met elkaar in verbinding brengen en gezamenlijk komen tot één plan.	1002, 1005

Standpunt GS

Voor water en klimaat zien wij kansen als onderdeel van integrale opgaven. Wij erkennen dat het nodig is om bij het gebiedsgericht invullen van deze opgaven rekening te houden met het landschap. In gebiedsplannen voor klimaatadaptatie en de aanpak van waterproblematiek zal het belang van en

kennis over het landschap een plaats moeten krijgen. Dit geldt voor plannen in het Heuvelland maar ook elders in Limburg. Wij zullen dit met toevoeging van een tekstpassage benadrukken in de tekst.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), vierde bullet:

In gebiedsplannen voor klimaatadaptatie en de aanpak van waterproblematiek dient het landschappelijk belang en kennis over het landschap een plaats te krijgen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om 'De Dommel' als Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) toe te voegen.	2003

Standpunt GS

De Dommel is inderdaad aangewezen als strategische grondwatervoorraad. We passen de tekst aan. Ook in het Waterprogramma zal de winplaats de Dommel worden meegenomen bij het aanwijzen van de Aanvullende Strategische Grondwatervoorraden.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Grondwater, achtste bullet:

We wijzen de grondwatervoorraden in de Roerdalslenk en Venloschol **en van winplaats De Dommel** aan als Aanvullende Strategische Voorraden (ASV).

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil graag dat men in hoofdstuk 13 opneemt dat ook de provincie zich hard maakt voor het herstellen van de natuurlijke balans in het watersysteem en dit expliciet als uitgangspunt formuleert.	2003

Standpunt GS

De doelstelling is een ecologisch gezond, veerkrachtig en adaptief watersysteem om weersextremen zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze op te vangen. Een belangrijk onderdeel daarvan is het zorgen voor voldoende water voor alle water vragende functies. Dit zal verder worden uitgewerkt in het Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om de functie van de Maas als leefgebied voor beschermde vissoorten expliciet te vermelden.	2009

Standpunt GS

We verwijzen indiener naar Rijkswaterstaat, die als rivierbeheerder hier verantwoordelijk voor is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om bij gebiedsopgaven uit te gaan van een integrale benadering en om lokale en regionale belanghebbenden op een actieve wijze in dat proces te betrekken.	2009

Standpunt GS

Wij willen in onze aanpak zo veel mogelijk gebiedsgericht en opgavegericht te werk gaan. Dat betekent dat we kijken naar de kansen om lokale en regionale opgaven op het gebied van water, natuur en stikstof te combineren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet de provincie als partner in gebiedsontwikkeling en hoeder van de ruimtelijke kwaliteit. Indiener wil benadrukken dat sport en recreatie, en daarmee de sportvisserij, bijdragen aan deze ruimtelijke kwaliteit.	2009

Standpunt GS

We hebben oog voor de sportvisserij als vorm van sport en recreatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat voor het voorkomen van structurele schade aan natuur het doel moet zijn om het grondwater weer op niveau te krijgen. Indiener roept op tot het herstel van oude beken en beekdalen en de zorg voor een goede waterkwaliteit.	2013

Standpunt GS

Het realiseren van een klimaatrobuust en ecologisch gezond functionerend watersysteem is centrale doelstelling van het Provinciaal Waterprogramma. Daarmee worden onderliggende opgaven als het voorkomen van wateroverlast, watertekort, verdroging, beekherstel en verbetering van de waterkwaliteit aangepakt. Hydrologisch herstel van natuurgebieden maakt deel hiervan uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt de ambitie ten aanzien van beekdalen een goede zaak. Indiener vraagt om speciale aandacht voor laaglandbeken met doorstroommoerassen. Indiener verzoekt om ook deze doorstroommoerassen te bestempelen als beekdalen.	2014

Standpunt GS

In het Waterprogramma zal een kaart opgenomen worden met aanduiding van de beekdalen en overige natte laagtes. De aanduiding beekdalen is gebaseerd op de aanduiding van oorspronkelijke beekdalbodems op de bodemkaart. De overige natte laagtes bestaan uit voormalige riviergeulen, dekzandlaagtes en droogdalen. In al deze laagtes dient de aanwezige ruimte voor het vasthouden en bergen van water behouden te blijven. In een nader te bepalen deel van de beekdalen zal gedurende de planperiode verdere ontwikkeling plaatsvinden, waarbij de ontwikkeling van een doorstroommoeras tot de mogelijkheden behoort.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet vanuit de regierol voor het regionale watersysteem en in het licht van klimaatadaptatie voor de provincie een noodzaak tot herinrichting van het landschap, het waterproof maken (infiltratie, retentie, natuurzuivering) en het beheer van de grondwaterstand (verdroging, verzakking). Indiener vindt hiertoe onderzoek naar bodemeigenschappen van belang.	2016

Standpunt GS

Een bodemsoort met eigen bodemeigenschappen bepaalt (mede) de hydrologische eigenschappen van land en landschappen. Daarmee spelen bodemeigenschappen een rol in klimaatadaptatie en het waterproof maken van het (regionale) watersysteem in Limburg tegen met name wateroverlast én droogte.

Door de WUR, maar ook door andere universiteiten en kennisinstellingen, wordt veel bodemonderzoek gedaan en wordt daar regelmatig over gepubliceerd en informatie over beschikbaar gesteld. Zie bijvoorbeeld DINOLoket.nl en BROLOket.nl.

We onderschrijven het belang van bodem- en ondergrond onderzoek en kartering in relatie tot klimaatadaptatie en (grond)waterbeheer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt overleg met buurlanden vereist, niet alleen met betrekking tot verontreiniging maar ook met te verwachten/berekende aangevoerde waterhoeveelheden.	2016

Standpunt GS

In paragraaf 20.1 'Uitgangspunten bij uitvoering' omschrijven we een aantal procesmatige uitgangspunten waarop we samenwerken. Daarin stellen we dat opgaven en kansen zich niet aan bestuurlijke grenzen houden en dat wij samenwerken met de relevante overheden, verlengd lokaal bestuur, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners. Specifiek voor het thema water onderstrepen we dit in paragraaf 13.1 met de tekst: 'Gezien onze ligging als grensprovincie worden de waterhoeveelheden en waterkwaliteit in zowel het oppervlaktewater en het grondwater sterk bepaald door activiteiten in het aangrenzende buitenland. Grensoverschrijdende afstemming van beleid en maatregelen is daarom van wezenlijk belang.'

We onderschrijven uw standpunt dat afstemming over het grensoverschrijdend beheer van het grondwater nodig is. Met name voor de diepe pakketten in de Roerdalslenk zijn we hiermee gestart. In het Waterprogramma werken we dit verder uit. Ook ten aanzien van oppervlaktewater vindt overleg met de buurlanden plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in hoofdstuk 13 'Water' de koppeling van hoogwaterveiligheid met ontgrondingen. Indiener verzoekt om onder de kop 'Maasvallei' (blz. 97) aanvullend in te gaan op de bijdrage die het ontgrondend bedrijfsleven kan leveren aan de benodigde hoogwateropgave in Limburg. Dit uiteraard in combinatie met de realisatie van primaire maatschappelijk gewenste doelen, zoals de ontwikkeling van nieuwe natuur. Vanaf de jaren '90 is het ontgrondingsbeleid van de provincie Limburg sterk gericht op een effectieve ruimtelijke invulling van rivierverruiming en natuurontwikkeling in combinatie met delfstoffenwinning. Er lag in het Maasdal namelijk een grote ruimtelijke opgave met een belangrijke regie voor de provincie en het Rijk! Om hieraan medewerking te verlenen heeft het ontgrondend bedrijfsleven grondposities ingenomen in het Maasdal. Het is volgens indiener van belang dat in nieuwe visies voor het Maasdal de delfstoffenwinning daaraan op een exploitabele wijze invulling kan geven. Indiener verzoekt dan ook het belang van ontgrondingen bij hoogwaterbescherming en de sturende rol van de provincie daarin te benadrukken.	5033

Standpunt GS

We zien voor ons als provincie geen regisserende rol weggelegd in de relatie tussen hoogwaterbescherming en ontgrondingen. In het hoofdstuk over ontgrondingen is aangegeven dat bij de winning van zand en grind de voorkeur uitgaat naar projecten die bijdragen aan de gebiedsontwikkelingen in de Maasvallei.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de rol van de land- en tuinbouw in de waterparagraaf onderbelicht blijft. Zo dient water onder meer een veilige en gezonde voedselproductie. Daarbij is het van cruciaal belang om de beschikking te hebben en te houden over voldoende water van goede kwaliteit. Verankering van dit belang is daarom gewenst.	2011

Standpunt GS

We onderkennen het nut van voldoende water voor de land- en tuinbouw voor een veilige en gezonde voedselproductie, evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In het Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt. We voegen in de tekst van de waterparagraaf de land- en tuinbouw toe.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Grondwater, tweede bullet:

We zorgen ook in tijden van waterschaarste voor een goede verdeling van het beschikbare grondwater tussen de waterafhankelijke functies zoals drinkwatervoorziening, natuur, **land- en tuinbouw** en industrie.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet graag dat het watersysteem regelbaar blijft om de effecten van droogte te mitigeren en om wateroverlast te voorkomen, bijvoorbeeld door (boeren)stuwen. 'Water vasthouden als het kan, en afvoeren als het moet' is een motto dat de indiener ondersteunt. Indiener wil hier graag een actieve rol in nemen.	2011
Indiener geeft aan dat in het hoofdstuk over landbouw het volgende is opgenomen. 'Door de klimaatverandering krijgen we te maken met extremere weersomstandigheden, zoals langere periodes van droogte en korte periodes van intensieve neerslag. Dit vraagt om nieuwe maatregelen rond het afvloeien of juist vasthouden van water. De structuur en kwaliteit van de bodem en de grondwaterkwaliteit is ook een punt van aandacht. Indiener ziet graag dat ook in het hoofdstuk water beter in gegaan wordt op deze relatie.	1024
Indiener stelt dat verweving van functies en meervoudig gebruik steviger mag terugkomen. Indiener ziet graag een normering voor water vasthouden als optie terugkomen.	1015

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie wordt aangegeven dat we kiezen voor een samenhangende benadering voor functies als kringlooplandbouw, natuur, water, energieopwekking, veiligheid en gezondheid, recreatie en toerisme. Hierbij worden ook de mogelijkheden van natuurlijke waterbuffering benut. We erkennen de wenselijkheid van een regelbaar watersysteem. Om de effecten van droogte te kunnen mitigeren zullen we moeten kunnen beschikken over voldoende zoetwater ten allen tijden. Gebleken is tijdens de afgelopen droge zomers van 2018, 2019 en 2020 dat dit niet overal mogelijk is.

Wij erkennen het belang van het vasthouden van water. Dit is wel afhankelijk van de betreffende functie. Wij waarderen elk aanbod om hier een actieve rol in te spelen.

In het nog op te stellen Provinciaal Waterprogramma zullen wij nader ingaan op de relatie van maatregelen gericht op het beter vasthouden van water met de bodem- en grondwaterkwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil graag samen met provincie en waterschap verder op de ingeslagen weg om de waterkwaliteit in Limburg verder te verbeteren.	2011

Standpunt GS

Wij hebben aangegeven dat we een integrale en realistische benadering van de verschillende watergerelateerde opgaven verkiezen, samen met de verschillende maatschappelijke partners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwacht niet dat het vergroten van beschermingszones rond waterwingebieden binnen afzienbare termijn zal leiden tot een betere waterkwaliteit.	2011

Standpunt GS

We zijn het eens met indiener dat het vergroten van de beschermingszones niet binnen 25 jaar tot een betere waterkwaliteit leidt. Deze zone is immers nu ook al beschermd. Doel van een vergroting van het beschermingsgebied is het waarborgen van de waterkwaliteit op de lange termijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener maakt zich zorgen over de ruimtelijke impact die het voorgestelde adaptief en duurzaam ecologisch inrichten van het beekstelsysteem zal hebben. Deze ook wel genoemde 'beekdalbrede benadering' vraagt om ruimte. Indiener verwijst naar de Verklaring van Roermond, het door provincie en LLTB opgestelde convenant waarin afgesproken is zuinig om te gaan met landbouwgrond. Indiener verzoekt om het hydrologisch en ecologisch functioneren van (recent) heringerichte beken te onderzoeken voordat er gekeken kan worden naar de uitrol van een beekdalbrede benadering.	2011

Standpunt GS

Teneinde allerhande problemen op gebied van wateroverlast, watertekort, verdroging en waterkwaliteit aan te pakken is watersysteemherstel nodig. Aangezien de beken en beekdalen de hoofddrains van het watersysteem vormen is een aanpak hiervan vereist om genoemde probleem aan te pakken. Bij het ontwikkelen van beken en beekdalen, dat via pilots zal geschieden, zal uitdrukkelijk gekeken worden naar de mogelijkheden om zuinig met landbouwgrond om te gaan en agrariërs een rol te geven in het beheer. In 2009 is de Verklaring van Roermond getekend, met bijbehorend maatregelenpakket. De betreffende verklaring uit 2009 komt weliswaar niet met naam en expliciet terug in het ontwerp-Omgevingsvisie. Echter overeind blijft de beleidslijn dat voorbereiders, beslissers en uitvoerders van ruimtelijke plannen en projecten rekening houden met de belangen van de landbouw als, voor dat plan of project, landbouwgrond wordt omgezet in een andere functie. Deze beleidslijn is opgegaan in het algemene principe van zuinig ruimtegebruik dat in de vorm van het principe 'Meer stad, meer land' en in de vorm van het toepassen van de Ladder voor duurzame verstedelijking verankerd is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de Omgevingsvisie concreter kan zijn voor regionale en lokale autoriteiten met betrekking tot het voorkomen van droogte. Indiener verzoekt om een concretere aanwijzing op te nemen voor de lokale en euregionale autoriteiten voor het uitbreiden en ondersteunen van het areaal van (voedsel)bossen, in het bijzonder in probleemgebieden.	5142

Standpunt GS

In het Waterprogramma wordt concreter de aanpak en de maatregelen om te komen tot watersysteemherstel opgenomen. De inzet van de instrumenten die de Omgevingswet beidt, zoals de aanwijzing, zullen wij onderzoeken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat voldoende schoon zoet water een van de basisvoorwaarden is voor een gezonde Limburgse economie en roept de provincie dan ook op ervoor te waken dat de aandacht voor dit onderwerp niet verslapt. Indiener vraagt in dit kader ook aandacht voor de ontwikkelingen in de Limburg omringende landen, die voor de Limburgse waterkringloop van belang zijn.	5142

Standpunt GS

We onderkennen het nut van voldoende water voor economische activiteiten, evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening en landbouw erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In het Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt. Daarbij zoeken we samenwerking met onze burens. Water houdt zich immers niet aan (lands)grenzen. De ontwikkelingen bij onze burens volgen we op de voet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wijst op de meerwaarde van koolstofopslag in de bodem voor het vasthouden van water. Indiener verzoekt de provincie de Omgevingsvisie zodanig aan te passen dat het belang van meer koolstof in de bodem niet als laagwaardig, maar als zeer hoogwaardig gebruik wordt gezien.	5142

Standpunt GS

Het verhogen van de bodemkwaliteit, waaronder het verhogen van het (effectief) organische stofgehalte (OS) van de bodem, heeft diverse positieve omgevingseffecten. Het vergroten van het vochtvasthoudend en vocht afgevend/leverend vermogen van de bodem, de vochtretentie ofwel de zogenaamde "sponswerking", is daar één van. Wij zien echter geen toegevoegde waarde om dit inzicht in de Omgevingsvisie te verwoorden met de voorgestelde termen 'laagwaardig' versus 'zeer hoogwaardig' gebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat er ook volledige oplossingen dienen te worden gezocht voor de "achteruitgang sponswerking" van de Limburgse bodem door het aanbrengen van verhardingen. Niet alleen de infiltratie naar het grondwater dient te worden opgelost, ook de verdamping verdient veel aandacht.	5142

Standpunt GS

Wij onderkennen dat we de sponswerking van de bodem zoveel mogelijk moeten herstellen. Dit doen we door de infiltratie van regenwater zoveel mogelijk te bevorderen en te herstellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s)
-------------	-----------

	inspreker
Indiener wil graag geïnformeerd worden over het in ontwikkeling zijnde Waterprogramma.	5142

Standpunt GS

Voor het Waterprogramma wordt met stakeholders overlegd. Op verzoek zullen we indiener informeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener volgt uw visie inzake watermanagement in Zuid-Limburg en wil zich ook in de toekomst inzetten om te komen tot synergie tussen de ambities van uw provincie, het waterschap Limburg en de toeristische sector bij de uitwerking van uw plannen voor zover ze onze bedrijfstak of onze gasten raken.	5149

Standpunt GS

Dank u wel voor het aanbod. We waarderen het dat u mee wil denken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de huidige benadering van het watersysteem nadelen heeft voor (natte) natuurwaarden, woningen en infrastructuur (onder andere verzakkingen door lagere grondwaterpeilen). Ook de biodiversiteit staat onder druk. Dit wordt versterkt door klimaatverandering. Dit vraagt om een trendbreuk: <ul style="list-style-type: none"> - bouw zoveel mogelijk agrarische en industriële grondwateronttrekkingen af; - kies voor een systeem dat zorgt voor een nieuwe evenwichtige (water)balans; - en hierbij zijn kansen voor energieopwekking. 	5104

Standpunt GS

In het Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt. Daarbij wegen we alle grondwater gerelateerde belangen mee, dus die van de natuur, drinkwatervoorziening, industrie en landbouw. Door het beschikbare water te gebruiken, en niet meer, komt er vanzelf een evenwichtig watersysteem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat het drinkwater, dat in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg grotendeels uit grondwater gewonnen wordt, veilig dient te blijven. Indiener is van mening dat waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden daarom gevrijwaard dienen te blijven van de oprichting van (agro)industrie, woonwijken, parkeerplaatsen of andersoortige ingrepen in het landschap. Het oordeel hierover initiatieven in deze gebieden dient per definitie 'nee' te zijn en niet 'ja' of 'ja-mits'.	5108

Standpunt GS

In de Omgevingsverordening Limburg is vastgelegd wat wel en niet is toegestaan in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden. In het kader van 'beschermen om te blijven' gaan we na wat nodig is om ook op lange termijn (2050) een duurzame drinkwatervoorziening te kunnen garanderen. Onderdeel daarvan is ook een herijking van de regels om het grondwater te beschermen. In het Waterprogramma wordt dit verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil tijdig afspraken over de aanpak van de historische grondwaterverontreiniging en deze opnemen in de omgevingsverordening. Indiener geeft aan dat door te wachten op het Provinciaal Waterprogramma 2022 -2027 een gat in de aanpak ontstaat.	1024

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van een goede overgang van de aanpak van historische grondwaterverontreiniging bij de overgang van de Wet Bodembescherming naar de Omgevingswet. We zijn ons terdege bewust van de juridische en inhoudelijke implicaties en zorgen voor een goede transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet graag dat er op blz. 99 eerste gedachtestreepje ook water overlast genoemd wordt naast kwaliteit en droogte.	1024

Standpunt GS

Wij onderkennen dat het beperken van wateroverlast ook een opgave is die gestapeld kan worden met de opgaven van natuur en stikstof, in gebieden waar deze stapeling tot synergie leidt.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), zevende bullet:

Een belangrijke rol in de uitvoering van het waterprogramma zien we in een aanpak waarbij de opgaven van water (kwaliteit, droogte **en wateroverlast**) met de opgaven van natuur en stikstof gestapeld worden in gebieden waar deze stapeling tot synergie leidt.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil dat er meer gerichte maatregelen worden genomen om de agrarische en industriële grondwateronttrekkingen te verminderen om te voorkomen dat beken, poelen en vennen niet verder verdrogen. Door toenemende verdroging wordt de natuur die gebonden is aan water steeds verder bedreigd. Indiener beveelt daarom aan om niet alleen "oude watermolenlandschappen" te herstellen maar ook meer maatregelen te nemen die gericht zijn op het vasthouden van regenwater.	5190

Standpunt GS

We onderkennen het nut van voldoende water voor natuur, beken en poelen, evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de industrie en landbouw. In het Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener roept op om jaarrond zoveel mogelijk water vast te houden in het hele buitengebied, dus ook in de buffergebieden. Stel beheer en duurzaam behoud van voldoende en gezond water centraal boven consumptie van water. Verminder wateronttrekking door het intrekken van vergunningen en het afbouwen van (haspel)beregening en bouw zoveel mogelijk agrarische en industriële grondwateronttrekkingen af.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106

Standpunt GS

We onderkennen het nut van voldoende water voor natuur, de openbare drinkwatervoorziening, de industrie en de landbouw. In het Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt. Onderdeel van dit traject is ook om samen met stakeholders te kijken hoe we meer water kunnen vasthouden in het buitengebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener heeft de conceptteksten van het Waterbeheerprogramma van waterschap Limburg met de provincie gedeeld in september en over de inhoud van dit programma is veelvuldig ambtelijk overleg geweest. Indiener vertrouwt erop dat dat programma derhalve aansluit op het Waterprogramma van de provincie.	1015

Standpunt GS

Bouwstenen voor Waterprogramma en Waterbeheerprogramma zijn in gezamenlijk overleg ontwikkeld. Daarnaast is herhaald contact geweest over de afstemming tussen beide programma's. Over nog resterende bespreekpunten zetten wij de afstemming in de komende weken voort, voorafgaand aan de vaststelling van het ontwerp van het Waterprogramma begin 2021.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat het nog altijd zoeken blijft naar de duidelijke visie die verder voor de toekomst basis biedt voor de invulling van het Waterprogramma en de Omgevingsverordening van de provincie Limburg. De regelgeving in een verordening of de maatregelen in het Waterprogramma staan in de ogen van de indiener namelijk niet op zichzelf. Het is van belang dat de onderbouwing van de noodzaak van de maatregelen en regels, in bijvoorbeeld het Waterprogramma en de omgevingsverordening, voortkomt uit het provinciaal beleid. Indiener stelt dat de (nieuwe) Omgevingsvisie op relevante onderdelen voldoende concreet zal moeten zijn om deze rol op een goede manier te vervullen.	1015

Standpunt GS

Waterprogramma en Omgevingsverordening vinden inderdaad hun basis in de Omgevingsvisie. Onze visie en ambitie (kort samengevat: het komen tot een ecologisch gezond, veerkrachtig en adaptief watersysteem om weersextremen zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze op te vangen) biedt naar ons oordeel deze basis. Daar waar dit verdere uitwerking behoeft krijgt dit plaats in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat Venlo-Velden ontbreekt bij de opsomming van systeemmaatregelen.	1017

Standpunt GS

De opsomming bij de tweede bullet op blz. 97 gaat over de projecten, waaronder de systeemmaatregelen, waar we financieel aan bijdragen, met als doel het versterken van gebiedskwaliteiten. Deze opsomming is niet bedoeld als volledige opsomming van alle systeemmaatregelen.

De systeemmaatregel Venlo-Velden is inmiddels wel onderdeel van de IRM-pilot 'Samenhangende uitwerking ten noorden van Venlo', en hoort bij de derde bullet.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Maasvallei, derde bullet:

De IRM-pilots waar we inmiddels aan deelnemen zijn Maasoevers Maastricht, Verlagen dam Lateraalkanaal en Samenhangende uitwerking ten noorden van Venlo. Ten aanzien van Maasoevers Maastricht is de voorwaarde gesteld dat de scope zich beperkt tot die onderdelen die daadwerkelijk een directe samenhang hebben met de oplossing voor het nautisch knelpunt in de Maas zelf.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat keuzes en maatregelen die genomen worden ten aanzien van het stroomgebied van de Maas ook in het benedenstroomse gebied van invloed zijn en dat we daar naar moeten handelen. Indiener verwijst hierbij ook naar de passage water in Hoofdstuk 17: Limburg in bovenregionaal perspectief (blz. 127).	1017

Standpunt GS

We zijn ons bewust van effecten van keuzes en maatregelen in het stroomgebied van de Maas en zoeken hierover de afstemming met de benedenstroomse partners, maar ook met de 'bovenstroomse' partners, waar maatregelen effecten hebben op het stroomgebied van de Maas in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.14. Zienswijzen over Hoofdstuk 14: Natuur

Natuurbescherming en biodiversiteit: 1. Ambitie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de bestaande wezenlijke kenmerken en waarden in beschermde (natuur-)gebieden in de visie geborgd moeten worden.	5113
Indiener stelt dat innovatieve projecten waarvan de effecten op Natura 2000-gebieden niet op voorhand vaststaan niet in de nabijheid van die gebieden moeten worden toegestaan.	5113
Indiener mist de relatie tussen Natura 2000-gebieden en aanliggende gebieden. Het betreffen voor een gedeelte namelijk agrarische gronden. Hoe denkt de provincie daarmee om te gaan, volgen hierop nog aanpassingen?	1026

Standpunt GS

De Omgevingsvisie Limburg heeft een strategisch lange termijn karakter. De aard van een strategische lange termijn visie maakt dat de visie een hoog abstractieniveau kent en gebiedsgericht en thematisch verder wordt geconcretiseerd, onder meer in programma's zoals het Waterprogramma en het Natuurprogramma.

Hoewel de nadruk ligt op de borging van de wezenlijke kenmerken en waarden in de Natura 2000-gebieden, is het onze ambitie om ook de natuur- en landschapswaarden daarbuiten te behouden en te versterken daar waar mogelijk. De wezenlijke waarden en kenmerken worden beschermd via de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat herstel van biodiversiteit en natuurwaarden zoveel mogelijk bevorderd moet worden. Naast minimaal behoud zal herstel benodigd zijn. De Omgevingsvisie schiet hierin volgens de indiener ernstig tekort.	5113
Indiener is van mening dat de ambitie voor nieuwe natuur bedroevend laag is. Indiener verzoekt als kleine stap in de goede richting de zin 'Deze zones bestaan uit de Groenblauwe mantel en waar dit nodig is uit aanvullende bufferzones' op te nemen ter vervanging van de zin die nu bij 14.3 2e bullet staat. Indiener is van mening dat de woorden 'waar mogelijk' uit de zin 'Dat wil zeggen dat rekening wordt gehouden met.....' geschrapt moeten worden omdat deze zin anders niet past bij een omgevingsvisie met ambitie.	5128
Indiener verzoekt om consequent te spreken over natuurversterking in plaats van natuurbehoud en over herstel van de biodiversiteit in plaats van het in stand houden van de biodiversiteit	1022
Indiener geeft aan dat op blz. 103 het provinciaal belang is 'het in stand houden van de biodiversiteit'. Indiener stelt dat dit juist 'het versterken van de biodiversiteit' zou moeten zijn.	1002, 1005
Indiener stelt dat de biodiversiteit wereldwijd al decennialang heel hard terugloopt. Indiener vindt daarom de ambitie ten aanzien van Natuur erg zwak. Indiener verzoekt om als ambitie op te nemen om de biodiversiteit te vergroten, te verbreden en het huidige te behouden door te beschermen.	2010
Indiener verzoekt om ten aanzien van de doelstelling voor de biodiversiteit ook toe te voegen dat deze verbeterd wordt.	2014
Indiener vindt de aandacht van de Omgevingsvisie voor biodiversiteit onvoldoende sterk geformuleerd (het woord komt niet voor in het landelijk gebied buiten natuurgebieden). Een uitspraak als '....concurrere natuur met de toenemende ruimtevraag vanuit andere functies zoals.....' illustreert een nog te sectorale benadering. Het dient de ambitie en uitdaging te zijn om deze aspecten aan elkaar te koppelen en niet te laten concurreren.	1014
Indiener stelt dat de ambitie niet 'het in stand houden van de biodiversiteit' zou moeten zijn, maar het 'behouden en vergroten van de biodiversiteit'. Natuurbehoud en ruimtelijke kwaliteit is een voorwaarde voor een gezonde bevolking en duurzame samenleving.	5104

Indiener is van mening dat in de Omgevingsvisie moet worden opgenomen dat de natuur randvoorwaarden stellend is voor economische ontwikkelingen. Dit gaat verder dan alleen de Europese en nationale verplichtingen.	
Indiener vindt dat biodiversiteit niet in stand gehouden moet worden maar verbeterd. Dit zou veel nadrukkelijk moeten worden opgenomen in dit thema.	1026

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie geven we wel degelijk aan dat we inzetten op herstel. We geven aan dat 'als we de unieke natuur en biodiversiteit in Limburg willen behouden, we deze moeten beschermen, met zorg beheren en waar nodig herstelmaatregelen nemen.' We geven aan dat we de abiotische omstandigheden voor het Natuurnetwerk en vooral Natura 2000-gebieden gaan herstellen. We verbeteren het water, de bodem en milieucondities door overbelasting aan te pakken. Hoe we dit gaan doen wordt verder uitgewerkt in het Natuurprogramma. Gedeputeerde Staten hebben op vrijdag 6 november motie 2646 overgenomen. Dat betekent dat de doelstelling voor het Natuurprogramma 2021-2030 wordt: 'het behoud van biodiversiteit en versterking waar mogelijk'. In de ontwerp-Omgevingsvisie spreken we bij ambitie over de instandhouding van de biodiversiteit. Bij de opgaven spreken we over het behouden en herstellen van de natuur en biodiversiteit. Dit neemt niet weg dat we ons streven naar 'versterking van biodiversiteit waar mogelijk' steviger in de tekst kunnen laten terugkomen.

Het doet recht aan de uitwerking en de maatregelen dat we onze ambitie aanpassen en de tekst wijzigen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf Provinciaal belang, eerste bullet: Het in stand houden **en waar mogelijk versterken** van de biodiversiteit.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.2 Wat is onze ambitie?, eerste alinea:

We willen de biodiversiteit in stand houden **en waar mogelijk versterken** door het realiseren van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit én door het realiseren van een groen dooraderd landelijk gebied.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat in de Omgevingsvisie een krachtigere terminologie voor de bescherming van natuur en landschap gebruikt dient te worden. Indiener is van mening dat de zeer ruime beschrijving van de Limburgse principes nu niet iets is waar we trots op kunnen zijn.	5128

Standpunt GS

De Limburgse principes gelden als algemene uitgangspunten die aan de basis staan voor de afwegingen die we maken. De ruime omschrijving is nodig om de principes algemeen toepasbaar te laten zijn. Daarbinnen is dan ruimte om met maatwerk specifieke gebiedsgerichte keuzes te maken. Daarbij wordt dan rekening gehouden met het karakter van een gebied en de belangen op lokale schaal. In dit geval geven de hoofdstukken Natuur en Landschap inhoudelijk richting aan de bescherming van natuur en landschap.

De Omgevingsvisie kent een hoog abstractieniveau en wordt gebiedsgericht en thematisch verder geconcretiseerd, onder meer in programma's zoals het Waterprogramma en het Natuurprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat in de Omgevingsvisie dient te worden opgenomen dat de provincie naast middelen van Europa en het Rijk ook eigen middelen inzet om haar ambities omtrent de ontwikkeling van natuur te realiseren.	5128

Standpunt GS

Uw mening dat in de Omgevingsvisie dient te worden opgenomen dat de provincie naast middelen van Europa en het Rijk ook eigen middelen inzet om haar ambities omtrent de ontwikkeling van natuur te realiseren zullen we in de Omgevingsvisie verduidelijken door op te nemen dat de provincie ook eigen middelen inzet om haar ambities omtrent de ontwikkeling van natuur te realiseren. In het Collegeprogramma voor de komende periode zijn middelen opgenomen voor natuur. Zo is in het kader van het 1 Miljoenbomenplan uit eigen middelen budget ingezet. De tekst kan daarop aangepast worden.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Kwaliteits- en kwantiteitsimpuls natuur, eerste bullet:

Voor het realiseren van onze opgaven en ambities zoeken we, **naast de inzet van voor zover beschikbare eigen middelen**, naar financiële ondersteuning vanuit het en Rijk en Europa.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat, gezien de impact van natuur op ons welzijn en onze gezondheid, de beperkte ambitie niet alleen de biodiversiteit te kort doet, maar ook alle Limburgers. Indiener onderschrijft het citaat in de Omgevingsvisie dat de natuur niet vanzelfsprekend is. Indiener stelt dat nu het moment is om de troef te spelen en te investeren in het realiseren van biodiversiteit.	2010

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat we met onze inspanningen op het gebied van natuur bijdragen aan het welzijn en de gezondheid van de Limburgers.

Gedeputeerde Staten hebben op vrijdag 6 november de motie 2646 overgenomen. Dat betekent dat als doelstelling van het Natuurprogramma 2021-2030 wordt: 'het behoud van biodiversiteit en versterking waar mogelijk. De ambitie in de Omgevingsvisie wordt in deze zin aangepast.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf Provinciaal belang, eerste bullet: Het in stand houden **en waar mogelijk versterken** van de biodiversiteit.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.2 Wat is onze ambitie?, eerste alinea:

We willen de biodiversiteit in stand houden **en waar mogelijk versterken** door het realiseren van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit én door het realiseren van een groen dooraderd landelijk gebied.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat voor de toeristische bedrijfstak een gezonde natuur de randvoorwaarde is voor het economische bestaan. Vanuit dat economische perspectief pleit indiener niet alleen voor het behoud van de natuur die we nog over hebben, maar ook voor het vergroten van de biodiversiteit en de verruiming van de natuur daar waar hier kansen voor ontstaan.	5149

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie beschrijven we dat we in uiteenlopende sectoren de onderlinge verbinding tussen natuur, landschap en economie willen versterken. Zoals in de tekst staat wordt rekening gehouden met natuurwaarden.

Gedeputeerde Staten hebben op vrijdag 6 november de motie 2646 overgenomen. Dat betekent dat de doelstelling voor het Natuurprogramma 2021-2030 wordt: het behoud van biodiversiteit en versterking waar mogelijk.

De ambitie in de Omgevingsvisie kan hierop worden aangepast.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf Provinciaal belang, eerste bullet: Het in stand houden **en waar mogelijk versterken** van de biodiversiteit.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.2 Wat is onze ambitie?, eerste alinea:

We willen de biodiversiteit in stand houden **en waar mogelijk versterken** door het realiseren van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit én door het realiseren van een groen dooraderd landelijk gebied.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener is van mening dat de ambitie voor het thema natuur zou moeten zijn het behouden en vergroten van de biodiversiteit.</p> <p>Indiener is niet duidelijk waarom in het tweede concept de term 'bufferzones' nauwelijks meer voorkomt. Indiener verwijst in dit verband ook naar blz. 88 MER.</p> <p>Indiener verzoekt om de bufferzones opnieuw in de tekst van de Omgevingsvisie op te nemen en (indicatief) op de bijbehorende kaarten.</p>	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106

Standpunt GS

Gedeputeerde Staten hebben op vrijdag 6 november de motie 2646 overgenomen. Dat betekent dat de doelstelling voor het Natuurprogramma 2021-2030 wordt: het behoud van biodiversiteit en versterking waar mogelijk. De ambitie in de Omgevingsvisie kan hierop worden aangepast. De bufferzone heeft geen planologische status. De natuurwaarden zijn hier niet in geborgd. Maatregelen met een bufferende werking zullen vooral in de Groenblauwe mantel worden gerealiseerd.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf Provinciaal belang, eerste bullet: Het in stand houden **en waar mogelijk versterken** van de biodiversiteit.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.2 Wat is onze ambitie?, eerste alinea:

We willen de biodiversiteit in stand houden **en waar mogelijk versterken** door het realiseren van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit én door het realiseren van een groen dooraderd landelijk gebied.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener roept op om in de Omgevingsvisie als uitgangspunt te nemen dat natuur randvoorwaardenstellend is voor economische ontwikkelingen. Voorts verzoekt indiener om in de Omgevingsvisie een eigen provinciale ambitie met betrekking tot het thema natuur te benoemen die verder gaat dan alleen de Europese en nationale verplichtingen.</p> <p>Indiener verzoekt om concreet beleid te formuleren om de natuur in gebieden buiten het Natuurnetwerk Limburg te beschermen en te ontwikkelen.</p>	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106

Standpunt GS

De transities en opgaven waar we voor staan komen met verschillende soorten ruimtevragen en bijbehorende spanningen en dilemma's. Deze ruimtevragen, spanningen en dilemma's worden aangekaart in de Omgevingsvisie en waar mogelijk ook al geduid. Uiteraard kunnen niet alle ontwikkelingen overal tegelijkertijd plaatsvinden. De Omgevingsvisie geeft op hoofdlijnen een koers voor de toekomst en benoemt daarbij Limburgse principes die als uitgangspunt gelden voor de keuzes die wij maken. Onder de principes is ook opgenomen dat de kenmerken en identiteit van gebieden centraal staan en dat wij kiezen voor meer stad en meer land. Zodoende streven we dan ook naar een balans tussen de door u genoemde economische ontwikkeling en natuurlijke waarden.

In de Omgevingsvisie worden ook ambities benoemd die verder gaan dan Europese en nationale verplichtingen. Zo wordt in deze ambitie onze Limburgse bossenstrategie genoemd. In het kader van het 1 Miljoenbomenplan is ook uit eigen middelen budget ingezet.

Beleid voor natuur buiten het Natuurnetwerk Limburg zoals in de Groenblauwe mantel wordt geconcretiseerd in het Natuurprogramma. Wij zullen aan uw verzoek tegemoetkomen door in de Omgevingsvisie te benadrukken dat deze ambities ook uit eigen middelen gefinancierd worden.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Kwaliteits- en kwantiteitsimpuls natuur, eerste bullet:

Voor het realiseren van onze opgaven en ambities zoeken we, **naast de inzet van voor zover beschikbare eigen middelen**, naar financiële ondersteuning vanuit het en Rijk en Europa.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de provincie zich kan afvragen of met behulp van de zienswijzen en de MER (blz. 56) voor de natuur- en milieuparagrafen niet een nieuwe visie geschreven dient te worden met een duidelijke visie en veel meer ambitie.	5128

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een langetermijnvisie op hoofdlijnen gericht op toekomstbestendige ontwikkeling. Dit is in lijn met het gedachtengoed van de Omgevingswet. Dat betekent dat de operationalisering van de visie en beleid plaats vinden in het Natuurprogramma. De zienswijzen en de MER zullen hierbij worden meegewogen.

Gedeputeerde Staten hebben op vrijdag 6 november de motie 2646 overgenomen. Dat betekent dat de doelstelling voor het Natuurprogramma 2021-2030 wordt: het behoud van biodiversiteit en versterking waar mogelijk.

De ambitie in de Omgevingsvisie kan hierop worden aangepast.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf Provinciaal belang, eerste bullet: Het in stand houden **en waar mogelijk versterken** van de biodiversiteit.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.2 Wat is onze ambitie?, eerste alinea:

We willen de biodiversiteit in stand houden **en waar mogelijk versterken** door het realiseren van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit én door het realiseren van een groen dooraderd landelijk gebied.

Natuurbescherming en biodiversiteit: 2. Integraliteit

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert met belangstelling dat natuurinclusief ondernemen wordt gestimuleerd en dat dit aansluit bij het project zandgroeve Spaubeek en groeve Nagelbeek, omdat hier wordt ingezet op een combinatie van de functies natuur, recreatie en horeca voorzieningen. Indiener acht het van belang dat hierbij rekening wordt gehouden met de natuurwaarden.	5068

Standpunt GS

Zoals juist wordt geconstateerd stimuleren we natuurinclusief ondernemen en willen we in uiteenlopende sectoren de onderlinge verbinding tussen natuur/ landschap en economie versterken. Zoals in de tekst van de Omgevingsvisie staat wordt rekening gehouden met natuurwaarden. We constateren met instemming uw opmerking dat dit goed aansluit bij project zandgroeve Spaubeek en groeve Nagelbeek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener hoopt in de toekomst de biodiversiteit met meerdere organisaties samen te kunnen regelen.	5094

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie geeft de provincie aan in paragraaf 14.1 dat Limburg verschillende professionele organisaties, vrijwilligersorganisaties en burgerinitiatieven kent die zich inzetten voor behoud van natuur en landschap en die willen zorgen voor de eigen omgeving. In de Omgevingsvisie paragraaf betrokkenheid en draagvlak natuur en landschap wordt beschreven dat we burgers en bedrijven uitdagen om bij te dragen aan het beheer van natuur en landschap en dat we initiatieven op het gebied van burgerparticipatie ondersteunen. Hoe we dit doen wordt verder uitgewerkt in het Natuurprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener constateert dat de huidige natuur bestaat uit losse postzegeltjes waar veel recreatieve druk op staat.</p> <p>Indiener pleit ervoor om prioriteit te geven aan biodiverse en vitale natuur, waarbij een verbinding wordt gemaakt met gezonde landbouw ecosystemen zoals voedselbossen.</p> <p>Indiener roept ook op om te investeren in bewustwording</p>	5109

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie wordt aangegeven dat we kiezen voor een samenhangende benadering voor functies als kringlooplandbouw, natuur, water, energieopwekking, veiligheid en gezondheid, recreatie en toerisme.

In de Omgevingsvisie wordt ook aangegeven dat betrokkenheid en draagvlak voor natuur en landschap een belangrijk onderdeel is.

Verder is aangegeven dat we streven naar vermaatschappelijking van natuur. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan bewustwording. In het nog op te stellen Natuurprogramma werken we de hoofdlijnen zoals beschreven in de Omgevingsvisie verder uit. In de paragraaf over vermaatschappelijking, op weg naar een natuurinclusieve samenleving, beschrijven we dit spoor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener beveelt aan om te gaan voor rewilding Limburgse natuur in combinatie met agrarische ecosystemen.</p> <p>Natuur heeft, bij goed beleid en beheer, een economische waarde. Natuur draagt positief bij aan de economie, gezondheid en welzijn van de inwoners.</p> <p>Laat regionale economische ontwikkeling inspelen op de kansen die voortvloeien uit natuurontwikkeling en natuurbehoud. En verbindt dit met agrarische, natuurvolgende, ecosystemen zoals voedselbossen.</p>	5109

Standpunt GS

We onderschrijven uw aanbeveling met betrekking tot de rewilding van de Limburgse Natuur. We zullen de tekst in de Omgevingsvisie daarom aanvullen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Betrokkenheid en draagvlak natuur en landschap, als vijfde bullet:

Het Interreg project Wildlife Economy waarin de provincie Limburg momenteel als Leadpartner participeert gaat uit van de kansen die natuur biedt aan diverse sectoren en andersom. De provincie beziet dan ook of dit de komende jaren regionaal verder uitgewerkt kan worden door te werken met businessmodellen gebaseerd op de kracht van natuur en landschap.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener stelt in relatie tot het recreatieve gebruik van natuurgebieden dat daar geen plek moet zijn voor motorvoertuigen (met uitzondering van landbouwvoertuigen) en prestatiegerichte sporten. Indiener verwijst hierbij naar de Cittaslow-gedachte en de</p>	2010

zienswijze van VTN op de gebiedsvisie Midenterras Bemelen-Mesch van Gemeente Eijsden-Margraten.	
---	--

Standpunt GS

In natuurgebieden ligt het primaat op het behoud van de wezenlijke kenmerken en waarden van die gebieden. Daarbinnen is extensief recreatiefmedegebruik mogelijk. Onder de wezenlijke kenmerken en waarden behoren onder andere ook rust en stilte. Het gebruik van motorvoertuigen en of prestatiegerichte sporten kunnen van invloed zijn op deze waarden. Indien de waarden worden geraakt wordt van geval tot geval beoordeeld of dit passend is. Het toestaan van motorvoertuigen is een bevoegdheid van de gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat ruimte voor herstel van biodiversiteit wellicht concurreert met de genoemde functies, maar het gaat goed samen met de functie waterbeheer.	1015

Standpunt GS

Wij zoeken vanuit een samenhangende gebiedsgericht aanpak naar slimme combinaties van natuur met andere functies. Wij delen uw bevinding dat de biodiversiteit goed samen kan gaan met de functie waterbeheer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om met betrekking tot de Natura 2000-doelen oog te hebben voor het verband tussen de KRW en de gunstige staat van instandhouding van diverse Natura 2000-soorten. Indiener verzoekt om de beoogde kwaliteitsimpuls natuur en de KRW als een geheel te zien.	2009

Standpunt GS

Naar onze mening wordt in de Omgevingsvisie aan uw verzoek met betrekking tot de kwaliteitsimpuls voldoende tegemoet gekomen. Daar waar de doelstellingen van Natura 2000 kunnen profiteren van KRW-maatregelen verliezen we in de Omgevingsvisie de synergie niet uit het oog. De kwaliteitsslag Natura 2000-graslanden vormt onderdeel van Actielijn 1: versnellen en verankeren herstel van natuurkwaliteit en biodiversiteit uit het Aanvalsplan stikstof. Daarin wordt Actie 6 benoemd: In 6 Natura 2000-gebieden (St. Pietersberg, Savelsbos, Bemelerberg en Schiepersberg, Geuldal, Kunderberg en Roerdal) inzetten op het omzetten van ten minste 200 ha. kruiden- en faunarijke graslanden naar hoogwaardigere natuurgraslanden. Deze kwaliteitsslag richt zich op maatregelen voor inrichting en beheer van natuurterreinen waarin specifieke beschermde en stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden voorkomen die in het kader van Natura 2000 als doelen zijn aangewezen. In eerste instantie komen hiervoor glanshaverhooiland in het Roerdal en glanshaverhooiland, heischrale graslanden en kalkgrasland in Zuid-Limburg in aanmerking. De prioriteit gaat uit naar deze habitattypen omdat deze habitattypen in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren en met behulp van de kwaliteitsslag een belangrijke bijdrage kan worden geleverd aan het behalen van de Natura 2000-doelstellingen. De kwaliteitsslag richt zich dus niet op de KRW-doelen. Daar waar de doelstellingen van Natura 2000 kunnen profiteren van KRW-maatregelen verliezen we de synergie niet uit het oog.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener roept op tot het realiseren van groene verbindingen tussen Natura 2000-gebieden ten behoeve van genetische uitwisseling en daarmee verbetering en vermeerdering van	2010

de biodiversiteit. Als voorbeelden van een potentiële pilotprojecten noemt indiener het viaduct van Bemelerberg-Schiepersberg naar het Savelsbos en de diervriendelijke wandel-/fietsbrug over de Rijksweg N278 westelijk van Cadier en Keer.	
---	--

Standpunt GS

We zetten ook de komende periode in op het doorontwikkelen van het Natuurnetwerk Limburg, inclusief de Natura 2000-gebieden en de Groenblauwe mantel.
We wegen de aanbevelingen van potentiële pilotprojecten mee in onze overwegingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit, voor het gebied Zuid-Limburg, voor het opnemen van initiatieven die niet alleen de natuur versterken, maar die ook toeristisch van (visuele) waarde zijn, zoals de gescheperde begrazing door (mergelland)schapen.	5149

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een langetermijnvisie op hoofdlijnen gericht op toekomstbestendige ontwikkeling. Dit is in lijn met het gedachtengoed van de Omgevingswet. Dat betekent dat de operationalisering van de Omgevingsvisie beleid verder wordt uitgewerkt in het nog op te stellen Natuurprogramma.
Hier wordt beschreven welke middelen worden ingezet om doelen te behalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de geschetste ontwikkeling van natuurbeleid positieve effecten heeft, maar dat een echte verandering en verbetering van natuur en milieu pas is te behalen door de effecten van winstmaximalisatie in landbouw en industrie beter te mitigeren.	5104

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie geven we aan de samenhang te zoeken door in uiteenlopende sectoren de onderlinge verbinding te stimuleren tussen natuur en landschap en economie. We streven naar natuurinclusiviteit. Ten aanzien van de effecten van winstmaximalisatie in landbouw en industrie erkennen we dat veranderende marktomstandigheden vragen om een heroriëntatie op het verdienmodel. Het aanpassen van productieprocessen in de richting van de maatschappelijke opgaven biedt aanknopingspunten om te komen tot producten met meerwaarde. Daarnaast speelt innovatie in de breedste zin van het woord een belangrijke rol bij het vinden van nieuwe of het verbeteren van bestaande verdienmodellen in de agrifood sector. Het is in eerste instantie aan ondernemers zelf om het ondernemen te richten op een solide verdienmodel. De provincie erkent dat dit een lastige opgave is, gegeven de huidige marktordering. In het beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023: 'Koers naar de toekomst' is het versterken van de markt ketens daarom benoemd tot één van de vier investeringslijnen, waarvoor de provincie middelen en beleidsinstrumenten ter beschikking stelt om de ondernemer bij zijn opgave te ondersteunen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Natuurbescherming en biodiversiteit: 3. Verordening

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in de Omgevingsvisie een betere bescherming en handhaving van de Limburgse natuur geregeld moet worden om te voorkomen dat er voor de natuur schadelijke activiteiten ontwikkeld worden.	5128

Standpunt GS

We delen uw standpunt dat de bescherming van en de handhaving in Limburgse natuur goed geregeld moet worden. De Omgevingsvisie is echter een langetermijnvisie op hoofdlijnen gericht op toekomstbestendige ontwikkeling. Dit is in lijn met het gedachtengoed van de Omgevingswet. Dat betekent dat de operationalisering van de Omgevingsvisie onder meer plaats vindt in het Natuurprogramma 2021-2030. Bescherming en handhaving van de Limburgse natuur komen onder meer in het Natuurprogramma en de Omgevingsverordening nadrukkelijk aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in en in de directe nabijheid van Natura 2000-gebieden (3km) en andere kwetsbare gebieden visies vastgesteld dienen te worden om de biodiversiteit en natuurwaarden te verbeteren en negatieve effecten te voorkomen.	5113

Standpunt GS

Wij nemen kennis van uw zienswijze. We zorgen voor Natura 2000-plannen voor de Natura 2000-gebieden. Daarnaast zorgen we voor soortenplannen om de biodiversiteit en natuurwaarden te verbeteren. De Natura 2000-gebieden en de soorten worden beschermd onder de Wet natuurbescherming. Het Natuurnetwerk Limburg inclusief de Natura 2000 wordt ook beschermd via de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in de visie ontbreekt hoe wordt omgegaan met de cumulatie van de effecten op de beschermde en zeldzame soorten.	5113

Standpunt GS

Met betrekking tot uw zienswijze aangaande cumulatie en de bescherming van beschermde en zeldzame soorten is het concretere beleid onder andere verwoord in de beleidsregels ten behoeve van de passieve soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming in Limburg en de beleidsregel natuurcompensatie. Deze regels veranderen niet als gevolg van de vaststelling van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat er situaties zijn waar het niet acceptabel is dat natuur- of landschapswaarden ten behoeve van andere belangen verloren gaan ondanks dat er sprake is compensatie. Indiener stelt dat het niet ter plekke compenseren van natuurwaarden die bij ontwikkelingen verloren gaan niet dient te worden toegestaan.	5128

Standpunt GS

De bescherming van het Natuurnetwerk Limburg wordt vastgelegd in de Omgevingsverordening. Op grond van de Omgevingsverordening wordt een ruimtelijke afweging gemaakt tussen de verschillende belangen.

Voor wat betreft compensatie van natuurwaarden geldt dat de wijze waarop gecompenseerd moet worden in de Omgevingsverordening en in de beleidsregel Natuurcompensatie wordt uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Natuurbescherming en biodiversiteit: 4. Diversen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat bij natuurontwikkeling en beheer gebieden goed moeten worden ingericht, zodat zich daar natuur ontwikkelt die de gemeenschap wenst en dat de provincie daar voldoende middelen voor moet reserveren zodat er geen verwildering en overwoekering plaatsvindt.	5021

Standpunt GS

Het uitgangspunt dat bij natuurontwikkeling en beheer van gebieden uit moet worden gegaan van natuur die de gemeenschap wenst is een mooi uitgangspunt. Maar de provincie is ook verantwoordelijk voor het beheer en inrichting van de Natura 2000-gebieden die door de minister zijn aangewezen. Het is in de wet geregeld dat de provincie zorgt voor behoud en verbetering van de aangewezen habitats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat een representatief referentie jaartal of een meetbare waarde van de gewenste biodiversiteit ontbreekt in de visie.	5113

Standpunt GS

Uw stelling dat een representatief referentie jaartal of een meetbare waarde van de gewenste biodiversiteit ontbreekt in de visie is correct. Dit valt te verklaren omdat de Omgevingsvisie een langetermijnvisie op hoofdlijnen gericht op toekomstbestendige ontwikkeling is. Dit is in lijn met het gedachtengoed van de Omgevingswet. Dat betekent dat de operationalisering van de Omgevingsvisie beleid plaats vindt in het Natuurprogramma 2021-2030.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener zou het waarden als het Reichswald/Ketelwald als habitatnetwerk aangewezen zou worden.	3007

Standpunt GS

Om de biodiversiteit in stand te houden vinden wij het van belang om een grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit te realiseren. Dit staat benoemd in Hoofdstuk 14 Natuur. Hoewel het Reichswald/Ketelwald hier niet specifiek wordt genoemd, valt ook de verbinding van natuur tussen Noord-Limburg en Duitsland onder het streven naar een grensoverschrijdend natuurnetwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener eist dat vrijkomende emissierechten opgekocht worden binnen de invloedssfeer van Natura 2000-gebieden en dat deze rechten (gedeeltelijk) op minder kwetsbare plaatsen en op grotere afstand van Natura 2000-gebieden en overige beschermde en kwetsbare gebieden van voorgenomen initiatieven ingezet worden.	5113

Standpunt GS

Het Ministerie van LNV is verantwoordelijk voor de opkoopregelingen in het kader van de stikstofaanpak. De provincie Limburg moet zich daarmee conformeren aan de voorwaarden zoals die door het Rijk zijn opgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener oppert dat natuurgebieden met elkaar verbonden kunnen worden door te investeren in de biodiversiteit en de landschappelijke waarde van (verbindings)zones, zonder dat deze feitelijk hoeven te worden omgezet naar natuur. Indiener ziet hierin een kosteneffectieve manier om de kwaliteit van natuurgebieden te versterken.	2006
Indiener mist het werken aan robuuste natuur, alsook de nadruk op de ecologische verbindingszones tussen natuurgebieden.	1026

Standpunt GS

In zijn algemeenheid verbinden wij natuurgebieden door het aanleggen van het Natuurnetwerk, de Groenblauwe zone en agrarisch natuurbeheer. We zetten ook de komende periode in op het doorontwikkelen van het Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat waterkracht de habitat en de migratiemogelijkheden van vissen op een negatieve manier beïnvloedt en dat vissterfte bij waterkrachtcentrales eerder regel dan uitzondering is.	2009

Standpunt GS

De Omgevingsvisie geeft op hoofdlijnen richting aan de bescherming van de water- en natuurdoelen in Limburg. Bij nieuwe initiatieven om middels waterkracht energie op te wekken dient, zoals u in uw bijzin ook aangeeft, van geval tot geval te worden beoordeeld wat de impact daarvan of de beschermde natuurwaarde is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het opstuwende water bij het herstel van historische watermolens in Natura 2000-gebieden tot een teloorgang van de habitat van zeldzame (en beschermde) in Limburg voorkomende rheofiele vissoorten leidt.	2009

Standpunt GS

De provincie Limburg hecht zowel aan het behoud van het historische erfgoed als aan een gezond en volledig netwerk van natuurgebieden. Door bij projecten integraal naar beide (en andere) aspecten te kijken zal het veelal mogelijk zijn meerdere doelen te bereiken. Zo kan in voorkomende gevallen beekbodempophoging een hoger stuwpeil combineren met het behoud van de stromingsdynamiek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat bepaalde diersoorten in aantallen overheersen en schade toe brengen aan meer zeldzame diersoorten. Indiener vraagt om adequaat beheer van dergelijke dieren boven aan de voedselketen, zoals de vos en wildzwijn. Indiener wijst op de succesvolle beschermingsmaatregelen ten behoeve van de das. Indiener verzoekt om ten aanzien van het toekomstig beheer van de das onderzoek en monitoring te doen over aantallen en vraatschade.	2010
Indiener stelt dat op zijn agrarische percelen er veel schade kan ontstaan door het schadelijk wild wat vrij spel krijgt in het gebied.	5153

Standpunt GS

Het beheer van wilde dieren die schade toebrengen is geregeld in het Faunabeheerplan van de Faunabeheereenheid Limburg. De das is ook hierin opgenomen, met tellingen van aantal dassenburchten en jaarlijks getaxeerde (vraat) schade. Ook Bij12/faunafonds publiceert jaarlijks over de getaxeerde schade door wilde dieren en hoeveel schade aan agrariërs is uitgekeerd namens de provincies. De provincie verleent op basis van het faunabeheerplan ontheffingen om schade te voorkomen. Voor de das worden ontheffingen verleend indien dassen een gevaar vormen voor de openbare veiligheid. Op 8 december 2020 is het Faunabeheerplan 2020-2026 vastgesteld door GS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om de biodiversiteit te monitoren en op basis van concrete doelen de sterk verminderde biodiversiteit te herstellen. Indiener ziet hiertoe een rol voor provincie om gemeenten te wijzen op concrete maatregelen die genomen moeten worden.	2013

Standpunt GS

In het Natuurpact (september 2013) en in de Wet natuurbescherming (januari 2017) zijn afspraken gemaakt in verband met de monitoring van de natuurkwaliteit en de rapportage. De provincies zijn verantwoordelijk voor het beschikbaar krijgen van de voor het Rijk en de provincies noodzakelijke natuurgegevens.

We voeren samen met de TBO's volgens een gemeenschappelijk methode een basismonitoring uit die zowel voor de evaluatie van de Europese, landelijke als provinciale natuurdoelen wordt gebruikt. Specifiek voor het soortenbeleid verzamelen we aanvullende gegevens over het voorkomen en de verspreiding van zeldzame soorten, van soorten die potentieel schade veroorzaken (bijvoorbeeld ganzen en kraaiachtigen) en (invasieve) exoten (bijvoorbeeld brulkikker en pallas' eekhoorn).

Om de effectiviteit van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) te beoordelen monitoren we de soorten waarvoor het beheer wordt uitgevoerd. Het betreft (dier)soorten die hun leefgebied in het agrarisch gebied hebben en van internationaal belang zijn zoals de hamster.

In overleggen met gemeenten wordt er gewezen op maatregelen die genomen moeten worden. Een voorbeeld waarbij dit heeft plaatsgehad is gemeentelijk bermbeheer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wijst op de zogenaamde 'Biotopverbundflächen' die vastgelegd zijn in Regionalplan Köln en verzoekt erop toe te zien dat deze ook op grondgebied van provincie Limburg middels ruimtelijke ordening geborgd worden.	3016

Standpunt GS

Het Nederlands systeem is in wezen niet veel anders dan het Duitse systeem. Ook het natuurbeleid van de provincie Limburg hanteert de natuurgebieden als kerngebieden. We gaan uit van het Natuurnetwerk en anderzijds van de realisatie van zones die van belang zijn voor het realiseren van de biodiversiteitsdoelen.

De provincie ziet dan ook geen reden om over te schakelen op het Duitse systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat eerst de opgave binnen het Natuurnetwerk moet worden gerealiseerd alvorens wordt overgegaan tot andere realisatie van bos en natuur.	5167, 5168, 5179, 5180, 5183
Indiener stelt dat de focus dient te liggen op herstel en behoud van bestaande	2004

natuurwaarden in plaats van aanleg nieuwe natuur.	
Indiener stelt dat Limburg uiterst terughoudend dient te zijn met het aanleggen van nieuwe natuur buiten het Natuurnetwerk Limburg. Dit mag geen doel op zichzelf zijn. Dit is een nieuwe claim op de ruimte, naast andere claims. Indiener stelt dat de focus dient te liggen op herstel en behoud van bestaande natuurwaarden in plaats van op aanleg van nieuwe natuur.	2011
Indiener vindt dat eerst de opgave binnen het Natuurnetwerk moet worden gerealiseerd alvorens wordt overgegaan tot andere realisatie van bos en natuur.	5163
Indiener vindt het niet redelijk dat de provincie nieuwe opgaves ziet voor realisatie van bos en natuur, terwijl de bestaande opgave binnen het Natuurnetwerk niet volledig is gerealiseerd.	5036

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie legt het provinciebestuur het lange termijnbeleid op het brede terrein van de Limburgse fysieke leefomgeving vast. We zetten hierbij in op meerdere sporen om de biodiversiteitsdoelen te behalen. Dat betekent dat we enerzijds inzetten op het Natuurnetwerk en anderzijds op de realisatie van zones die van belang zijn voor het realiseren van de biodiversiteitsdoelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de natuur gebaat is bij de melkveehouderij als buffer rondom natuurgebieden en als agrarisch natuurbeheerder.	2007

Standpunt GS

Agrarisch gebied (waaronder melkveehouderij) rondom een natuurgebied (bijvoorbeeld Natura 2000) kan in voorkomende gevallen als goede buffer fungeren, onder voorwaarde van een natuur- en milieugerichte bedrijfsvoering. Dit kan onder andere betekenen een verminderde (of geen) bemesting, een substantiële waterstandsverhoging (plasdras) van het landbouwperceel. Een en ander is afhankelijk van de abiotische randvoorwaarden die door het aangrenzende natuurgebied worden bepaald. Het behouden van grasland heeft tevens waarde voor het tegengaan van erosie en nitraatuitspoeling.

Ook als agrarisch natuurbeheerder geldt dat de agrarische natuur daarbij gebaat kan zijn, mits de bedrijfsvoering daarop afgestemd wordt. Om die reden wordt het stelsel voor agrarisch natuurbeheer gecoördineerd door gecertificeerde agrarische collectieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt goede verbindingen tussen Natura 2000-gebieden van belang. Indiener vraagt om de volgende verbindingen mee te nemen: – Schiepersberg- Savelsbos; Savelsbos-Hoogbos 4.	1026

Standpunt GS

In zijn algemeenheid verbinden wij natuurgebieden door het aanleggen van het Natuurnetwerk, de Groenblauwe zone en agrarisch natuurbeheer. We zetten ook de komende periode in op het door ontwikkelen van het Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe mantel.

De provincie zal bij de reconstructie van het viaduct van de N278 acht slaan op een betere verbinding tussen Schiepersberg- Savelsbos en Savelsbos-Hoogbos.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener vraagt om een hogere prioritering op te nemen voor maatregelen en middelen om de huidige biodiversiteit in natuurterreinen beter te waarborgen en te vergroten voor de toekomst. Deze biodiversiteit staat steeds meer onder druk door de stikstof problematiek en de verdroging.	5190
--	------

Standpunt GS

Maatregelen en middelen om de huidige biodiversiteitsdoelstelling te waarborgen worden niet in de Omgevingsvisie geregeld. De Omgevingsvisie is van strategische aard en de maatregelen en prioritering wordt verder uitgewerkt in deelplannen zoals het Natuurprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil meer en betere overgangszones om de bestaande natuurgebieden te verbinden zodat met name bedreigde soorten en soorten waarvoor Limburg een hoge verantwoordelijkheid draagt (bijvoorbeeld hamster en vuursalamander) meer mogelijkheden en leefgebieden krijgen.	5190

Standpunt GS

In zijn algemeenheid verbinden wij natuurgebieden door het aanleggen van het Natuurnetwerk, de Groenblauwe zone en agrarisch natuurbeheer. Voor bedreigde soorten bekijken wij lokaal wat nodig is en dragen wij vanuit de actieve soortenbescherming bij aan de aanleg van gerichte verbindingzones, indien haalbaar en betaalbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat aangegeven is dat gestreefd wordt naar een gunstig ondernemersklimaat voor de agrofoodsector, echter indiener vindt dat, gezien het feit dat maar deel van de eigendommen deze aanduiding hebben meegekregen, daar niet uit blijkt dat er rekening wordt gehouden met haar individuele belangen. Tevens heeft een deel van de gronden de aanduiding extensivering intensieve veehouderij.	5027

Standpunt GS

De aanduidingen Natuurnetwerk en Groenblauwe mantel stellen geen extra beperkingen of eisen aan het huidige agrarisch gebruik (mits het gebruik in overeenstemming is met het vigerende bestemmingsplan of gemeentelijk omgevingsplan). De daarin vastgelegde bestemmingen blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen. De aanduiding extensiveringsgebied intensieve veehouderij werkt enkel door op de bouwvlakken waar nu een intensieve veehouderij gevestigd is en is niet gericht op grondgebruik van bouw- of graslanden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt aandacht voor zijn onhoudbare situatie als gevolg van de intekening van de percelen als Natuurnetwerk, waardoor zijn bedrijf onverkoopbaar is geworden. Indiener heeft daarom zijn bedrijf eerder (tevergeefs) ter verkoop of ruiling aangeboden aan de provincie, zodat de provincie hier natuur kan ontwikkelen en indiener het nieuwe bedrijf aan hun meewerkende zoon kan overdragen/verkoopen. Indiener kan nu ondanks hun hoge leeftijd geen kant op. Indiener doet een dringend beroep op het morele besef om, als de provincie Limburg hier natuurontwikkeling wil, indiener (gronden en gebouwen) dan uit te kopen. Maar als provincie Limburg hier geen natuurontwikkeling wil, de intekening dan te wijzigen naar een voor de landbouw gunstigere zoning.	5039

--	--

Standpunt GS

De provincie is nog steeds van mening dat met het vaststellen van de Omgevingsvisie de huidige bedrijfsvoering voortgezet kan worden. De aanduiding Natuurnetwerk stelt geen extra beperkingen of eisen aan het huidig agrarisch gebruik (mits het gebruik in overeenstemming is met het vigerende bestemmingsplan of gemeentelijk omgevingsplan. De daarin vastgelegde bestemmingen blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen. Opkoop van het totale bedrijf is niet aan de orde omdat hier geen noodzaak toe is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Plattelandsontwikkeling

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt een diepgaande studie naar natuur en landschap van het gebied Kempenbroek wenselijk en indiener onderschrijft het belang van educatie ten aanzien van landschapsbeleving. Indiener verzoekt om dit te noteren bij natuur en natuurbeleving.	2014

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van educatie ten aanzien van landschapsbeleving. Dit staat ook vermeld in hoofdstuk 15 Landschap. Voor een betere landschapsbeleving zet de provincie in op educatie, gegevensontsluiting kennisondersteuning en op de ontwikkeling van nieuwe belevingsmogelijkheden, bijvoorbeeld ook via sociale media. Nadrukkelijk worden hierbij ook verbindingen gelegd met het cultuur- en sociaal beleid en de beleving van stilte, rust en duisternis. Dit past bij het streven naar betrokkenheid en draagvlak bij natuur en landschap zoals vermeld in hoofdstuk 14 Natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor om de Maasplassen en in het bijzonder de passief recreatieve zuidelijke Oolderplas te verondiepen tot een diepte van maximaal 8 meter bij normaal peil om een inversielaag te voorkomen en steile oeverwal te elimineren. Door het verondiepen wordt meer begroeiing van de oevers door riet en lissen mogelijk, en wordt de waterkwaliteit, vis- en vogelstand positief beïnvloed. Indiener stelt voor om een zandeiland in het midden van de zuidelijke Oolderplas, vergelijkbaar met de ontwikkeling van de Marker Wadden in het Markermeer, te realiseren. Het verondiepen en aanleggen van brede rietkragen zal de vogel- en visstand sterk bevorderen en de waterkwaliteit in de plassen sterk verbeteren. Ook zullen brede rietkragen met lissen als natuurlijk filter, de jaarlijkse herverontreiniging van de extensief recreatieve uiterwaardenoever met zware metalen uit slib sterk verminderen. Opmerking: indiener heeft bij de zienswijze adviezen en onderzoeksrapporten gevoegd waarin onderbouwd wordt waarom de verondieping van de Oolderplas de gestelde positieve effecten op de natuurontwikkeling zou moeten hebben.	5116

Standpunt GS

We hebben met belangstelling kennisgenomen van uw voorstellen voor het verondiepen van de Oolderplas en de meerwaarde hiervan voor de natuur en landschap. Het verondiepen van de Oolderplas is echter een verantwoordelijkheid van de rivierbeheerder (Rijkswaterstaat).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat ten behoeve van natuuraanleg en natuurlijke verbindingen tussen bestaande natuurgebieden, gebiedsgerichte kavelruil moet worden geïntroduceerd. De provincie zou deze kavelruil moeten faciliteren door stoppende bedrijven uit te kopen en de vrijkomende grond voor kavelruil in te zetten De ligging van het bedrijf is in de zienswijze geprojecteerd op de kaart van de Ontwerpvisie.	5040

Standpunt GS

Het uitkopen van bedrijven gebeurt middels de inmiddels opengestelde opkoopregeling stikstof. De daarbij mogelijk vrijkomende gronden worden zo doelmatig mogelijk ingezet. We zetten vooralsnog niet in op planmatige kavelruilprojecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener staat open voor beheer van natuur en landschap mits dit in de winter kan worden uitgevoerd en er een serieuze vergoeding tegenover staat.	5062

Standpunt GS

Het beheer van natuur en landschap wordt middels de SVNL geregeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor dat de provincie na de transitieperiode van de Nationale Parken in Limburg de ondersteuning voortzet en vraagt daarnaast welke rol de provincie na deze periode voor zichzelf ziet weggelegd.	1003
Indiener stelt dat onduidelijk is welke rol de provincie na het transitieproces van de Nationale Parken voor zichzelf ziet weggelegd. Voor een duurzaam behoud en waardevolle ontwikkeling van de Nationale Parken is het van belang dat er duidelijkheid komt over de ondersteuning vanuit de provincie voor de Nationale Parken. Indiener stelt voor om op te nemen dat de ondersteuning ook na de transitieperiode wordt voortgezet.	1029

Standpunt GS

De Nationale Parken zijn primair regionaal gedragen. De toekomstige governance wordt dan ook daar bepaald. Over de toekomstige betrokkenheid zal gedurende de transitieperiode nader overleg worden gevoerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor om samen met de Middengebied gemeenten, terreinbeherende instanties, waterschap en wellicht private partijen gezamenlijk te kijken welke gronden minder geschikt zijn voor de landbouw, maar uitermate geschikt zijn voor het vergroten van biodiversiteit en deze gronden hiervoor in te zetten.	1002, 1005

Standpunt GS

Momenteel lopen diverse gebiedsprojecten - waarvan IBP Heuvelland de omvangrijkste is – waarin samen met de genoemde partijen wordt gewerkt aan het verbeteren van de waterhuishouding en biodiversiteit. Bij succes zal dit verder worden uitgerold in het Heuvelland. Het succes is met name afhankelijk van de bereidheid van ondernemers om een transitie door te maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet graag dat de provincie de Middengebied gemeenten en andere betrokkenen actief ondersteunt bij projecten die het landschapsbeheer borgen, maar ook de biodiversiteit fors verhogen (capaciteit/middelen/kennis en kunde).	1002, 1005

Standpunt GS

Er wordt reeds intensief samengewerkt met de genoemde partijen op dit gebied. Hierbij kan gedacht worden aan het stimuleren van kennisnetwerken, co-investeren in pilots (bijvoorbeeld ten behoeve van de vuursalamander, korenwolf, etc.), maar ook ondersteuning bij lokale processen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener onderstreept de waarde van schapen- en /geitenkuddes voor natuurlijke en duurzame begrazing van bermen en het gevoel van natuurbeleving dat het bij Limburgers en toeristen oproept. Dit in tegenstelling tot het chemisch kapotspuiten van bermen, wat nu vaak ten koste gaat van de biodiversiteit. Indiener adviseert om voor bermen tussen natuurgebieden een beschermingszone in te stellen en deze bermen passend te beheren. Indiener adviseert om natuurlijk graasbeheer door dieren (grote grazers) toe te passen in groeves, om zo bij te dragen aan de landschapsbeleving en het bewaken van uit het zicht gelegen valleien.	2010
Indiener stelt dat routestructuren steeds meer door taurossengebieden lopen. Indiener vindt dat de voor de veiligheid benodigde afrastering met prikkeldraad afdoet aan de uitstraling van het gebied. Indiener stelt voor om routes niet af te rasteren en gebruik te maken van grazers die geen gevaar vormen voor de recreërende mens en aansluiten op de cultuurhistorische achtergrond.	2014

Standpunt GS

De provincie bepaalt welk natuurdoeltype nagestreefd wordt. Het is vervolgens aan de terreinbeheerder hier de juiste wijze van beheer (bijvoorbeeld begrazing) te bepalen. Daar waar mogelijk worden de bermen op een ecologisch verantwoorde wijze beheerd. Wij stimuleren dit ook bij andere wegbeheerders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt Grenspark KempenBroek geen voorbeeld van een "succesvolle grensoverschrijdende samenwerking". Indiener vindt de plannen voor KempenBroek te groot en de samenwerking sterk hiërarchisch. Indiener stelt voor om de samenwerking terug te brengen tot de aangrenzende natuurgebieden en van onderop met beheer en vrijwilligers op te bouwen. Indiener stelt voor om in de tekst op te nemen dat de grensoverschrijdende samenwerking van het Grenspark KempenBroek aan herziening toe is en dat een Midden-Limburgse samenwerking opgezet en uitgewerkt zou moeten worden.	2014

Standpunt GS

Naast het genoemde Grenspark wordt in het kader van de transitie Nationale Parken zowel in de Peel breed als ook rondom de Meinweg ingestoken op een samenwerking. Ook met de Midden-Limburgse gemeenten wordt hierbij aansluiting gezocht. Wij blijven een goede samenwerking dus nastreven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener zou het Weerter KempenBroek willen toevoegen als vierde Nationaal Park.	2014

Standpunt GS

Het Weerter Kempenbroek voldoet niet aan de criteria die op nationaal niveau hiervoor gelden. Daarnaast is het provinciaal beleid erop gericht te komen tot gebieden met meer gezonde samenhang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener – die enkele landbouwgronden bezit waar de provincie de ambitie heeft om deze om te vormen naar natuur – stelt dat het omvormen van deze landbouwgronden hoge kosten in tijd en in financiële middelen met zich meebrengt. Indiener stelt dat het omvormen van landbouwgronden naar natuur de huidige agrariër geen perspectief voor de toekomst biedt.	5101

Standpunt GS

In bepaalde gevallen is dat zeker aan de orde. Schadevergoeding kan plaatsvinden in de vorm van afwaardering, opkoopvergoeding of het aanbieden van ruilgronden. Voor de omvorming van landbouw naar natuur wordt een marktconforme prijs betaald conform de regels in de SKNL.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er voor de eigenaar/gebruiker onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn om de huidige reeds aanwezige natuur te beheren alsmede te kunnen onderhouden en vraagt zich daarom af hoe de nieuwe natuurgronden duurzaam beheerd kunnen worden met het oog op de toekomst.	5101

Standpunt GS

Indien er nieuwe natuur wordt gerealiseerd is tevens voorzien op welke wijze het beheer vorm dient te krijgen en of deze gefinancierd wordt. Voor een duurzaam beheer van onze natuurgronden worden thans in samenspraak met het Rijk scenario's ontwikkeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om gelijke behandeling tussen grote terreinbeherende organisaties en de particuliere (natuur)terrein eigenaar/beheerder, door ondersteuning in kennis en voldoende financiële middelen (in lijn met de besluiten van Provinciale Staten, de nationale overheid en de Europese Unie). Indiener vindt het jammer dat de particuliere (natuur)terrein eigenaar/beheerder geen enkele keer wordt genoemd in paragraaf 14.1 waardoor de aanwezigheid en de grote gepassioneerde inzet van deze particulieren wordt miskend.	5101

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie hebben wij op hoofdlijnen aangegeven hoe het beleid voor natuur komt te luiden, waarbij richting wordt gegeven hoe bepaalde bevoegdheden en middelen zullen worden ingezet. Een van die middelen is het programma. Voor het onderdeel natuur zal een Natuurprogramma worden opgesteld. Dat zal concreter zijn over de doelstelling voor duurzaam natuurbeheer, het instrumentarium om deze doelstelling te bereiken en de daarvoor benodigde

middelen becijferen. Een van de onderdelen van het Natuurprogramma zal zijn dat het Subsiestelsel Natuur en Landschap wordt ingezet voor het bereiken van natuur en landschap dat met zorg wordt beheerd. Een van de pijlers van dit instrument is de gelijke behandeling van grote terrein behorende organisaties en de particuliere (natuur)terrein eigenaar/beheerder. Wij streven naar vermaatschappelijking van natuur en landschap. Dit betekent ook dat de inzet van particuliere eigenaren voor het beheer van natuur en landschap een bijdrage levert aan dat uitgangspunt. Wij zijn ons bewust van het belang van (Agrarisch) Natuur- en Landschapsbeheer en zullen dit nadrukkelijker in de Omgevingsvisie benoemen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte tekst~~ weghalen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.1 Wat is de opgave?, laatste alinea:

~~Ook zijn er boeren die een bijdrage leveren via natuurinclusieve landbouw.~~

Ook zijn er boeren en particulieren die een belangrijke bijdrage leveren via (Agrarisch) Natuur- en Landschapsbeheer en natuurinclusieve landbouw.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil dat de provincie meer aandacht geeft aan projecten en deze stimuleert, die ontwikkeld worden samen met burgers voor draagvlak en goede combinatie van natuur, educatie, recreatie en groene dagbesteding.	5190

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie geven we aan dat we streven naar vermaatschappelijking van natuur en landschap. Dat we burgers en bedrijven uitdagen om bij te dragen aan het beheer van natuur en landschap. Wij ondersteunen initiatieven op het gebied van burgerparticipatie. We stimuleren natuurinclusief ondernemen en willen de onderlinge verbinding tussen natuur en landschap versterken. In het Natuurprogramma zullen we dit verder uitwerken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Vergunningen, toezicht, handhaving

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat 'het maken van afwegingen' en 'het verlenen van ontheffingen' niet zorgt voor bescherming van natuur, maar dat het ontsnappingsclausules creëert voor ongewenste ontwikkelingen in natuurgebieden. Indiener is van mening dat initiële beslissingen inzake natuur op provinciaal niveau gemaakt moeten worden in plaats van op lokaal gemeentelijk niveau. Indiener verzoekt hiertoe om de ontsnappingsclausules in te perken.	5001

Standpunt GS

Wij herkennen ons niet in uw constatering dat 'het maken van afwegingen' en 'het verlenen van ontheffingen' niet zorgt voor bescherming van natuur, maar dat het ontsnappingsclausules creëert. De provincie bepaalt voor haar gebied wat wel en niet mag in de natuur. Dat doet zij zorgvuldig aan de hand van nationale en internationale regels. Sinds 1 januari 2017 is de provincie bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming (Wnb) en geeft in die hoedanigheid ook vergunningen en ontheffingen af. Bij een aanvraag voor een vergunning of ontheffing wordt beoordeeld in hoeverre de activiteiten schadelijk zijn voor flora en fauna en wordt bezien hoe de verwachte schade gemitigeerd of gecompenseerd kan worden zodat er per saldo geen waarden verloren gaan. De beoordeling van een aanvraag is een zorgvuldige afweging van de verschillende belangen die in de betreffende casus aan de orde zijn. Om die reden kunnen er dus accentverschillen zijn bij verschillende afwegingen. Wanneer iemand van mening is dat de afweging onvoldoende is kan dit aan de hand van een zienswijze kenbaar gemaakt worden of eventueel een verzoek tot handhaving indienen. Gaat het om activiteiten die belangrijk zijn voor heel Nederland (bijvoorbeeld militaire activiteiten of werkzaamheden aan dijken) dan geeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de vergunning of ontheffing af.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er niet altijd sprake is van zorgvuldige afwegingen bij het verlenen van omgevingsvergunningen en regels in de omgevingsverordening te ruim worden toegepast. Indiener is van mening dat striktere regels, zorgvuldigere afwegingen en duidelijke handhaving met meer betrokkenheid van omgeving, burgers en organisaties noodzakelijk zijn om natuur- en landschapswaarden te kunnen beschermen.	5128

Standpunt GS

De beoordeling van een aanvraag is een zorgvuldige afweging van de verschillende belangen die in de betreffende casus aan de orde zijn. Om die reden kunnen er dus accentverschillen zijn bij verschillende afwegingen. Wanneer iemand van mening is dat de afweging onvoldoende is kan dit aan de hand van een zienswijze kenbaar gemaakt worden of eventueel door het indienen van een verzoek tot handhaving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om handhaving van wet- en regelgeving voor natuur- en diversiteitsbehoud. Indiener bepleit om hiertoe de Groene Brigade op voldoende mankracht in stand te houden en deze aan te vullen met boa's van natuurbeheerinstanties en gemeenten. Indiener ziet extra noodzaak van toezicht op natuurgebieden vanwege de COVID-19 pandemie.	2010

Standpunt GS

In deze handhaving wordt voorzien. In het kader van het samenwerkingsverband Samen Sterk in Limburg (SSIL) wordt door de Groene Brigade samen met boa's van de partners in het buitengebied hier vorm aan gegeven. Onlangs is de Groene Brigade tijdelijk in omvang uitgebreid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Bos

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat veel bestaande bossen slecht beheerd worden. Indiener verzoekt om eerst bestaande bossen te herstellen en goed te beheren alvorens wordt overgegaan tot realisatie van nieuw bos.	5032, 5036, 5039, 5075, 5127, 5163, 5167, 5168, 5179, 5180, 5181, 5183
Indiener vindt dat bij de aanplant van nieuw bos en natuur voorwaarden moeten worden gesteld, zoals onderzoek naar gevolgen voor de waterhuishouding in het gebied en doeltreffend beheer en maatregelen ter voorkoming van onkruidplagen en wildschade. Indiener vreest dat anders een verstoring van de landbouw plaatsvindt.	5032, 5036, 5039, 5075, 5127, 5163, 5167, 5168, 5179, 5180, 5181, 5183
Indiener stelt dat de dialoog tussen natuurorganisaties en de agrarische sector bij bosaanplant ver te zoeken is.	5032, 5036

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie legt het provinciebestuur het lange termijnbeleid op het brede terrein van de Limburgse fysieke leefomgeving vast. We zetten hierbij in op meerdere sporen om de bos- en

biodiversiteitsdoelen te behalen. De omvang van door de EU en het Rijk opgedragen bosuitbreidingsambitie (10% meer) is zodanig dat deze zowel binnen als buiten het Natuurnetwerk Nederland (NNN) gerealiseerd moeten worden. Dat betekent dat we enerzijds inzetten op het Natuurnetwerk en anderzijds op de realisatie van zones die van belang zijn voor het realiseren van de bos- en biodiversiteitsdoelen.

In de nieuwe Provinciale Bossenstrategie, onderdeel van het Natuurprogramma worden inspanningsverplichtingen opgenomen om de functievervulling en klimaatbestendigheid van het bos te verbeteren. Op vrijwillige basis biedt dit verbeterde beheer kansen. Het beheer van het bos blijft altijd een verantwoordelijkheid van de eigenaar (de provincie is hierin geen partij).

Het uitvoeren van een voorafgaande watertoets maakt deel uit van de ruimtelijke procedures en uitvoering van de Omgevingswet. Omgekeerd kan ook worden gesteld dat bos een waterbufferende en conserverende werking heeft.

De verantwoordelijkheid voor het contacteren en communiceren met belanghebbenden ligt bij de initiatiefnemer. In het vooroverleg over het bosontwerp worden nut en noodzaak hiervan gehoord. Daarbij wordt ook gewezen op het belang van goede nazorg. Dit is ook subsidiabel.

Met betrekking tot de inrichting en nazorg worden (gesubsidieerde) afspraken gemaakt over het startbeheer na de eerste aanleg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie Limburg moet voorzien in een "mind shift" bij burgers en bestuurders door aan te tonen dat bomen en struiken van economisch belang (in verband met voldoende zoetwater) zijn voor onze leefomgeving.	5142

Standpunt GS

Dank voor de aanbeveling.

De specifieke aandacht voor het bos vindt plaats in het hoofdstuk bossen van het nieuwe Provinciale Natuurprogramma. De functievervulling van het bos (waaronder waterthema's en communicatie) wordt meegenomen in de bijbehorende bossenstrategie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat in hoofdstuk 14 de aandacht voor (bos)brandpreventie natuurbranden ontbreekt.	1029

Standpunt GS

In het nieuwe bosbeleid, onderdeel van het toekomstige Natuurprogramma en in de uitwerking van de bossenstrategie wordt aandacht besteed aan de risicobeperking van bos en natuurbranden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening waar bomen aangeplant worden ter uitbreiding van het bosareaal ook een budget vrijgemaakt moet worden om hiervan een volwaardige 'ecologische leefgemeenschap' te maken.	5128

Standpunt GS

Hoewel bossen ook andere doelen kunnen dienen dan het nastreven van hoge ecologische kwaliteit (denk aan recreatiebossen, stadbossen, agroforestry), kan dit aspect wel geborgd worden in het inrichtingsplan. In de fase van het vooroverleg met betrekking tot het bosontwerp wordt met de ecologische aspecten rekening gehouden. Wij maken nu geen budget vrij specifiek voor de ecologische leefgemeenschap, maar dragen met de provinciale subsidie van bijvoorbeeld het 1

Miljoenbomenplan bij aan het zo goed mogelijk laten functioneren van bos. Ecologie is daar één aspect van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat initiatieven voor de uitbreiding van bosareaal nodig zijn.	5112
Indiener juicht het aanplanten van inheemse soorten bomen toe. Indiener stelt voor om nabij stedelijke gebieden in het kader van het 1 Miljoenbomenplan 'belevingsbossen' aan te leggen. Indiener wijst op de educatieve en recreatieve waarde en benadrukt het belang van toegankelijkheid voor mindervaliden. Indiener vindt het een bijkomend voordeel dat bosgebruik-doelgroepen zodoende gescheiden worden en in de Natura 2000-gebieden de rust en stilte gehandhaafd blijven.	2010

Standpunt GS

Wij vinden het fijn dat deze beleidsdoelstellingen worden onderschreven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om in de richtlijnen van de Omgevingsvisie voor het Limburgs bosprogramma op te nemen. Indiener stelt voor om indien bos niet in de stad-land zones gerealiseerd wordt, dit te realiseren op plekken waar het voor 1850 ook aanwezig was te realiseren. Ook stelt indiener voor de aanleg van houtwallen voor deze te realiseren op de historische locaties voor en daarnaast rondom moderne akkers.	2014

Standpunt GS

Dank voor de aanbevelingen.

Bij het wegen van de diverse belangen zal worden onderzocht wat de mogelijkheden zijn. De uitwerking vindt plaats in het hoofdstuk bossen van het nieuwe Provinciale Natuurprogramma.

Aandacht voor de locaties wordt meegenomen in de uitwerking van de bijbehorende bossenstrategie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener heeft de indruk dat het 1 Miljoenbomenplan meer een subsidieregeling voor initiatiefnemers is dan dat er een weloverwogen planologisch concept achter zit.	2016

Standpunt GS

Het 1 Miljoenbomenplan is in eerste instantie bedoeld om een impuls te geven aan verbetering van de milieuomstandigheden en de biodiversiteit in de provincie. Daarmee is het een aanjager van de bredere Limburgse bossenstrategie. De initiatieven hiervoor liggen grotendeels bij de gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is ervan overtuigd dat de zoetwaterkringloop mede kan worden hersteld door het aanplanten van bomen en de aanplant van voedselbossen. De huidige kwetsbare natuurgebieden zouden hiervoor een erkende status dienen te krijgen als waterkringloop natuurgebieden.	5142

Standpunt GS

Wij vinden het fijn dat deze beleidsdoelstellingen worden onderschreven. De suggestie zal worden meegenomen in de uitwerking van de te ontwikkelen bossenstrategie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat het met het oog op het tegengaan van klimaatverandering erg belangrijk is om (oudere) bomen te sparen. Indiener stelt dat provincie en waterschappen zich geen bomenkap meer kunnen permitteren vanwege de droogte.	5142

Standpunt GS

Vragen over het beheer, zoals voor en tegen het kappen van bomen, worden meegenomen in het hoofdstuk bossen van het nieuwe Provinciale Natuurprogramma en de bijbehorende te ontwikkelen bossenstrategie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in de visie voor bossenaanleg de belangen voor afvangen CO ₂ , het weer op peil brengen van het zuurstofgehalte in de lucht en het terugbrengen van oorspronkelijke Limburgse natuur. De opgekochte gronden van boeren kunnen hiervoor worden gebruikt volgens indiener.	5195

Standpunt GS

In de uitwerking van het nieuwe Provinciale Bosbeleidsplan, onderdeel van het Natuurprogramma worden de achtergronden, de relatie met het klimaatbeleid en de uitvoeringsstrategie van de nieuwe bossen nader onderbouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vreest dat delen van percelen die als plantenkwekerij in gebruik zijn en tevens zijn voorzien van de aanduiding Natuurnetwerk op enig moment nodig zijn voor natuurrealisatie.	5181

Standpunt GS

Indien dit aan de orde zou zijn is dit een planologische afweging die op gemeentelijk niveau in afstemming met de provincie wordt gemaakt. Bij de beoordeling van ruimtelijke plannen leveren we maatwerk en kijken we gebiedsgericht naar de situatie ter plaatse.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat natuur meer is dan bospercelen. Indiener stelt dat bosareaaluitbreiding ten koste kan gaan van insecten. Indiener verzoekt om gebiedsgericht naar dergelijke ontwikkelingen te kijken. Indiener verzoekt om op te nemen dat ook agrarische bedrijvigheid kan worden gelijkgeschakeld met het realiseren van een natuurfunctie, indien dit (zoals bij het bedrijf van indiener) de flora en/of de fauna aantoonbaar ten goede komt.	5181

Standpunt GS

Bij de voorbereiding en tijdens het vooroverleg met betrekking tot het bosontwerp en het inrichtingsplan wordt vanwege de biodiversiteit, met de ecologische aspecten (waaronder insecten) rekening gehouden.

De afweging van agrarische belangen versus natuur vindt op lokaal niveau en door de gemeenten plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het onderdeel beschermde houtopstanden ontbreekt.	5113

Standpunt GS

In het Natuurprogramma, onderdeel houtopstanden, alsmede in de Omgevingsverordening zullen wij terugkomen op de bescherming van houtopstanden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambtshalve wijzigingen

Argument
In het hoofdstuk Natuur wordt gesproken over het provinciaal bosprogramma. De correcte term moet zijn de provinciale bossenstrategie. De tekst van het hoofdstuk is hier op gewijzigd.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.2 Wat is onze ambitie?, tweede alinea:

~~Limburgs bosprogramma~~ **Limburgse bossenstrategie**

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Kwaliteits- en kwantiteitsimpuls natuur, zevende bullet:

~~Limburgs bosprogramma~~ **Limburgse bossenstrategie**

2.15. Zienswijzen over Hoofdstuk 15: Landschap

Visie / ambitie / houding / aanpak

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener onderschrijft de generieke opgave voor het behoud, beheer en het ontwikkelen van de beleving van de landschappelijke, cultuurhistorische, natuurlijke en waterhuiskundige waarden van het landschap. Indiener verzoekt de provincie om een proactievare houding met meer inzet en regie.	5001

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat wij over de genoemde onderwerpen vaak een proactieve houding hebben. Regie en uitvoering vinden echter veelal plaats in programma's die nog volgen op deze Omgevingsvisie zoals voor natuur en water. Voor een deel kiezen wij er voor om de uitwerking en uitvoering van projecten over te laten aan de regio, gemeenten en het waterschap. De provincie ondersteunt deze processen en projecten onder andere via de Nota Landschap verbindt Limburg en de transitie van de drie Limburgse Nationale Parken en het Programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet een risico in het beschermingsregime van zonerings zoals de Groenblauwe mantel, de Nationale Parken en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, omdat (kleinschalige) gebieden waar geen beschermingsregime van toepassing is volgens indiener aan kwaliteit kunnen verliezen en aan verrommeling ten onder kunnen gaan. Indiener roept op om meer oog te hebben voor de kleinschaligheid van het diverse landschap.	5081

Standpunt GS

Via de zoning van het landelijk gebied kiezen wij er nadrukkelijke voor om selectief te zijn in gebieden waar wij vanuit het provinciaal belang landschappelijke kernkwaliteiten willen beschermen. Dat betekent niet dat de overige gebieden onbeschermd zijn en gaan verrommelen. Wij zien hier een belangrijke rol weggelegd voor de regio en gemeenten. Daarnaast zal er via de uitwerking van specifieke beleidsthema's ook bescherming plaatsvinden buiten de genoemde gebieden. Tevens richt de provinciale nota landschap (investeringsagenda) Landschap verbindt Limburg zich op heel Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat voorkomen moet worden dat het landschap (verder) overbelast wordt door toeristen en recreanten.	5048

Standpunt GS

Wij beseffen dat er in Limburg met name nabij een aantal toeristisch recreatieve hotspots er op bepaalde dagen sprake is van (ervaren) overdruk. Voor een deel wordt deze (ervaren) overdruk veroorzaakt door recreëren van onze eigen inwoners. De vrijetijdseconomie is economisch een zeer belangrijke sector voor Limburg. Voor de duurzame ontwikkeling van de vrijetijdseconomie is het belangrijk om te zorgen voor de balans tussen de positieve en negatieve effecten van het toerisme. Onder andere via de visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg werken wij samen met de regio aan het verminderen van deze overlast door het verleggen van routes op drukke plekken en een betere verdeling van de ruimte en evenementenbeleid (steden). Wij ondersteunen meerdere initiatieven door de hele provincie om toeristisch attractief te blijven en het toeristisch recreatief gebruik meer te verdelen over de hele provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af of de belangrijke functie van Natura 2000-gebieden voor de biodiversiteit en de functie als recreatiezone wel te verenigen zijn.	5048

Standpunt GS

De meeste Natura 2000-gebieden zijn (veelal alleen op wegen en paden) geopend voor publiek. Hierbij wordt door de terreinbeherende instanties onder andere via de Natura 2000-beheerplannen rekening gehouden met specifieke biodiversiteitsbelangen. Dit leidt onder andere in zonerings van bezoekers en afsluiting van kwetsbare deelgebieden of paden. In de meeste gevallen is extensief recreatief gebruik te verenigen met de ecologische belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat ruilverkaveling in Zuid-Limburg leidt tot grootschaligheid en verlies aan kleine landschapselementen en mist een provinciale visie op ruilverkaveling (in Zuid-Limburg).	5049

Standpunt GS

De laatste ruilverkavelingen dateren uit de jaren '90 van de vorige eeuw en waren vooral gericht op landbouwstructuurversterking. Momenteel spelen er alleen integrale gebiedsontwikkelingen. Als er binnen deze gebiedsontwikkelingen provinciale landschapsbelangen aan de orde zijn, dan is er aandacht voor de kernkwaliteiten van het landschap. Via deze processen wordt de visie op het landschap geconcretiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat klimaatmaatregelen, natuurontwikkeling en bosaanleg ruimte vragen. Het Zuid-Limburgse landschap is een eeuwenoud cultuurlandschap. Indiener stelt dat de inpassing van de ruimteclaims zorgvuldig dient te gebeuren en dat er ontwerp, dus beeldend onderzoek voor nodig is.	1031

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat inpassing van ruimteclaims in Zuid-Limburg zorgvuldig dient te gebeuren. Daartoe continueren we onze rol gericht op het behouden, beheren, ontwikkelen en beleven van de landschappelijke kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Gemeenten hebben via de Omgevingsverordening de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan. Onder die kernkwaliteiten verstaan we het reliëf, het contrast tussen de open- en beslotenheid, het groene karakter en het cultuurhistorisch erfgoed. Wij zien grote kansen om met landschappelijke klimaatmaatregelen, natuurontwikkeling en bosaanleg de landschappelijke kernkwaliteiten van Zuid-Limburg te versterken. Bedacht moet worden dat het Zuid-Limburgse cultuurlandschap de afgelopen decennia jaren door met name schaalvergroting sterk genivelleerd is. Ontwerpend onderzoek vinden wij een goede methode om -in het licht van de kernkwaliteiten- integraal, gebiedsgericht en via maatwerk deze opgaven uit te werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor in de Omgevingsvisie een duidelijke ambitie op te nemen waarin is opgenomen welke stappen worden ondernomen om toekomstig aantastingen van natuur en landschap te voorkomen en hoe de beleidsvoornemens naar de praktijk verankerd worden.	5128

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat in de Omgevingsvisie een duidelijke ambitie en visie is opgenomen hoe we aantasting van natuur en landschap willen voorkomen. De uitwerking zal via een groot aantal verschillende instrumenten plaatsvinden waarvan de Omgevingsverordening provinciaal één van de belangrijkste is (naast onder andere programma's, bestuursafspraken, investeringsagenda's, etc.). Het exact uitwerken van alle stappen naar de praktijk is geen onderdeel van deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat in de Omgevingsvisie krachtiger beschreven mag worden dat tot het uiterste wordt gegaan om de geformuleerde ambities te realiseren en zich niet te verschuilen achter haalbaar en betaalbaar.	5128

Standpunt GS

Wij doen er veel aan om onze ambities te realiseren. Voor de financiering van deze ambities zijn wij in veel gevallen mede afhankelijk van andere overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, ondernemers, etc. "Haalbaar en betaalbaar" vinden wij een realistische kijk op het bereiken van de genoemde ambities.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat het woord 'omgaan' in de zin 'Gemeenten hebben de motiveringsplicht.....' vervangen dient te worden door 'geborgd' opdat de in deze zin genoemde kernkwaliteiten daadwerkelijk beschermd worden.	5128

Standpunt GS

Wij hebben hier de tekst van de Omgevingsverordening Limburg 2014 gevolgd. Hierin staat tevens dat inzichtelijk gemaakt moet worden hoe eventuele negatieve effecten op de kernkwaliteiten gecompenseerd worden. Ons inziens is daarmee ook sprake van borging (in relatie tot de motiveringsplicht). De exacte tekst van de Omgevingsverordening zullen wij opnieuw beoordelen bij de voorziene toekomstige herziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist een strakke regie op de toekomst van de gebouwde omgeving in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg door een commissie die ervoor zorgt dat nieuwe plannen of verbouwingsplannen in lijn met het DNA van het Zuid-Limburgse Heuvelland worden ontwikkeld. Zo blijft nieuwbouw en verbouw aansluiten bij onze historische context en voorkomen we dat onze gebouwde omgeving steeds meer gaat lijken op de ziellose oorden die voortvloeien uit de tekentafels van projectontwikkelaars die vanuit het oogpunt van winstmaximalisatie standaard woonconcepten over ons land exporteren. Indiener stelt dat in het belang van de toeristische miljardensector, die wortelt in een authentiek en iconisch Zuid-Limburgs landschap, wij ervoor moeten zorgen dat Zuid-Limburg vooral 'Zuid-Limburg' blijft. Want daar ligt de toeristische kracht van de regio, ook in de toekomst.	5149

Standpunt GS

Bij ruimtelijke ontwikkelingen waar provinciale belangen spelen kiezen wij voor samenwerking op basis van integraal ontwerpen. We voeren de dialoog in een vroeg stadium van het afwegingsproces. Voor complexe situaties in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg werken wij bij de begeleiding en advisering met integrale casusteams. In deze multidisciplinaire teams zijn kwaliteitscommissies, dorpsbouwmeesters/ welstandcommissies betrokken voor de borging van de kwaliteit. Daarnaast werken ook een groot aantal gemeenten in Zuid-Limburg zelfstandig met dergelijke adviesorganen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het 'ja-mits' criterium geschrapt dient te worden in de Omgevingsvisie. Door de toepassing van dit criterium ontstaat nu een spanningsveld tussen gemeenten, burgers en de provincie ten aanzien van gemeentelijke uitvoering. Door ruimte te geven aan een 'ja-mits' komen belangrijke waarden onder druk te staan. Indiener vraagt daarom om duidelijke kaders. Indiener stelt dat in Zuid-Limburg, gezien de gemeente-overstijgende waarden en aanwezige (afwezige) competenties bij gemeenten, de regie over landschappelijke onderwerpen volledig in handen dient te blijven van de provincie.	5108

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat het belangrijk is om een gezamenlijke visie op het landschap van Zuid-Limburg te hebben omdat er anders altijd een spanningsveld zal blijven bestaan tussen gemeenten, burgers en provincie. Dit ongeacht het type beleid. Overigens maken wij straks als doorwerking van de landschapswaarden in de Omgevingsvisie gebruik van een groot aantal soorten instrumenten: van gebodsbepalingen tot stimuleringsmaatregelen.

Wij zijn van mening dat deze regie niet alleen bij de provincie dient te liggen, maar ook gedragen dient te worden door de regio en gemeenten. Dat is ook de reden dat de provincie samen met de regio en de belangrijkste stakeholders intensief samenwerken via het Programma Nationaal Landschap en het NOVI-gebied Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit voor het slim ontwikkelen van bestaande locaties in plaats van relocatie. Hiervoor dient in zijn ogen de traditionele landbouw in Zuid-Limburg omgevormd te worden naar ecologische vormen en nieuwe verdienmodellen te worden ontwikkeld. Op deze wijze wordt voorkomen dat kernwaarden van het landschap worden aangetast.	5108

Standpunt GS

Een van de Limburgse principes van deze Omgevingsvisie is dat we zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden. Vanuit die lijn hebben wij een voorkeur voor hergebruik van bestaande locaties in plaats van het gebruik van nieuwe locaties. Wij steunen landbouwkundige ontwikkelingen die de kernwaarden van het landschap versterken en tevens leiden tot een goed verdienmodel voor de agrariër.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Economisch belang landschap

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de ruimte voor ruimte regeling, de regeling beëindiging agrarische bedrijven en de vervanging van asbest daken een zeer grote bedreiging	5008

vormen voor de bescherming van cultuurhistorie en het landschap. Indiener roept op tot waakzaamheid en verzoekt om het financiële aspect niet bepalend te laten zijn.	
---	--

Standpunt GS

Bij deze regelingen dient in voorkomende gevallen - zeker bij een provinciaal landschapsbelang - ook rekening gehouden te worden met de bescherming van cultuurhistorie en het landschap. Bedacht moet daarnaast worden dat deze regelingen tevens (soms op andere locaties) leiden tot een versterking van landschappelijke waarden omdat er sloop en sanering van landschap ontsierende stallen en dergelijke plaatsvindt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in de ontwerp-Omgevingsvisie richtinggevende uitspraken en prioritering ten aanzien van de afweging van de belangen van economie, energievoorziening, gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit bij gebiedsgerichte aanpak, om te voorkomen dat het landschap het in deze afweging aflegt tegen economische belangen en zo de kwaliteit van het landschap te behouden en te versterken.	5048

Standpunt GS

De Omgevingsvisie Limburg bestaat uit twee delen: een thematisch deel en een gebiedsgerichte uitwerking op deze thema's. Ook in het gebiedsgerichte deel en de (toekomstige) uitwerkingen daarvan gelden de Limburgse principes en het generieke thematische beleid (zoals over de kwaliteit van het landschap). In lijn met de Omgevingsvisie vinden wij het van belang dat deze Limburgse principes en landschapsbeleid ook in verdere gebiedsgerichte uitwerkingen een plek krijgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De Omgevingsvisie spreekt over "versterking van de groene binnentuin". Indiener vraagt zich af ten koste waarvan die versterking gaat plaatsvinden. Indiener is voorstander van een integrale kijk op conservering, versterking én ontwikkeling van het landschap. Het heuvelland mag geen 'open-lucht-museum' worden.	1007

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat versterking van de groene binnentuin juist zal leiden tot een versterking van de economie in deze binnentuin. Het Zuid-Limburgse landschap is een levend landschap en gaat niet 'op slot'. Wij willen samen met gemeenten en regio de noodzakelijke transitie in het landelijk gebied van Zuid-Limburg vormgeven, waarbij ons inziens landschappelijke versterking een van de leidende principes is. In uw zienswijze legt u zelf ook een koppeling met de Cittaslow uitgangspunten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er door gemeentes en provincie naar hartenlust wordt afgeweken van voorgenomen beleidsvoornemens en dat dit ingeperkt dient te worden omdat anders economische waarden het altijd zullen winnen van natuur- en landschapsbelangen.	5128

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat wij in de Omgevingsvisie een goede balans hanteren tussen economische waarden en natuur- en landschapsbelangen. Wij zijn niet voornemens om af te wijken van deze beleidsvoornemens. Natuur- en landschapsbelangen zien wij nadrukkelijk ook als economisch belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Landschapsbeheer

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat natuur- en landschapsbeheer geen geschikt verdienmodel is voor land- en tuinbouwbedrijven en dat dit niet als uitgangspunt in de Omgevingsvisie moet worden opgenomen.	5040

Standpunt GS

Ofschoon natuur- en landschapsbeheer niet een zelfstandig verdienmodel is of kan zijn, zien wij het wel als mogelijk onderdeel van een hybride businessmodel binnen de agrarische sector.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat het verleiden van de boeren en burgers om zich in te zetten voor natuur en landschap een speerpunt zou moeten zijn dat extra aandacht en inzet verdient in het streven naar een verdere vermaatschappelijking van natuur en landschap. Het ANLb en een goed gevuld Landschapsfonds gecombineerd met natuurinclusieve landbouw kunnen een geweldige impuls bieden aan de biodiversiteit. Langs deze weg kan bijvoorbeeld ook invulling gegeven worden aan natuurcompensatie en de bossenstrategie van LNV zonder dat nog meer landbouwgrond wordt opgeofferd voor andere functies.	2004, 2011

Standpunt GS

Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) kan in onze ogen geen wijze zijn waarop hoogwaardige natuur gecompenseerd kan worden. Wel zijn wij met de indiener van mening dat extensivering van de agrarische activiteiten rondom Natura 2000 gebieden kan leiden tot verbetering van deze habitattypen zonder dat landbouwgrond onttrokken wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt de provincie om extra te investeren in het ANLb aangezien dit een goedkope en effectieve manier is om het landschap (toevoeging zienswijze 2011: en de biodiversiteit) te versterken.	2004, 2011

Standpunt GS

Het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) zal vanaf 2023 in lijn worden gebracht met de uitgangspunten van het EU-beleid. Hierbij zal worden meegenomen dat de financiering van onder andere ecodiensten dan rechtstreeks zal gaan verlopen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
In het ontwerp-Omgevingsvisie wordt niet vermeld dat het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) al veel jaren een belangrijke bijdrage aan natuurwaarden en biodiversiteit levert. Dit terwijl zo'n 1300 agrariërs en particulieren hieraan deelnemen en hier jaarlijks bijna 7 mln euro in omgaat.	2006, 2011

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust van het belang van Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer en zullen dit nadrukkelijker in de Omgevingsvisie benoemen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.1 Wat is de opgave?, laatste alinea:

~~Ook zijn er boeren die een bijdrage leveren via natuurinclusieve landbouw.~~

Ook zijn er boeren en particulieren die een belangrijke bijdrage leveren via (Agrarisch) Natuur- en Landschapsbeheer en natuurinclusieve landbouw.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit voor een landschapsfonds dat alle eigenaren van gronden in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg duurzaam en langjarig helpt bij het onderhoud van de zo kenmerkende landschapselementen.	5149
Indiener stelt dat voor het realiseren van de hoge ambities voor natuur en landschap budget nodig is, bijvoorbeeld in de vorm van een landschapsfonds.	2006
Indiener vraagt hoe het landschapsfonds gezamenlijk kan worden opgestart en welke rol de provincie daarbij wil. Zie hiervoor ook zienswijze 1002.	1026

Standpunt GS

De realisatie van de ambities ten aanzien van ontwikkeling en beheer vraagt om een financiering waarbij publieke middelen van verschillende overheden én private partijen hand in hand gaan. De vorming van een landschapsfonds dient door maatschappelijke partijen te worden opgepakt. Een initiatief daartoe is door een aantal maatschappelijke partijen genomen. De provincie heeft hierbij geen leidende rol, maar is wel betrokken bij de start-upfase als 'early investor'. De provincie heeft zich bereid verklaard om eenmalig hiervoor een bijdrage beschikbaar te stellen. Zodra deze fase is afgerond met het instellen van een dergelijk fonds en de daarbij horende governance zal zij haar betrokkenheid beëindigen. Het financieren van beheer betekent namelijk dat er ook een structurele financiering dient te zijn van een dergelijk fonds. Vooralsnog is de provincie terughoudend om hierover uitspraken te doen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Nationale Parken

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat de Nationale Parken op Nederlands grondgebied een positief effect hebben op toerisme en recreatie en biodiversiteit in de regio. Indiener is dan ook zeer positief hierover.	3007

Standpunt GS

Wij zijn blij om te horen dat indiener onze visie hierop deelt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De grondeigenaren rondom de Nationale Parken dienen minimaal een gelijkwaardige positie te krijgen in het proces van de transitie naar de regionale landschappen.	2011
Indiener maakt zich zorgen over de transitie van de Nationale Parken naar regionale landschappen. De gronden van de agrariërs die rondom de natuurkern liggen zijn bedoeld als buffer waarbij de nadruk ligt op biodiversiteit, landschap en natuurinclusieve landbouw. Indiener is bezorgd over het toekomstperspectief van de agrarische bedrijven en het verdienmodel. Indiener vraagt de provincie zorg te dragen voor maatwerkoplossingen.	2004, 2011
Indiener vraagt zich met betrekking tot de Maasduinen af wat de omvorming van Nationaal Park naar regionaal landschap betekent. Indiener vraagt zich af welke gevolgen de transformatie heeft voor het nabijgelegen bedrijf en de bedrijfsvoering. Indiener heeft	5185

kaartmateriaal bijgevoegd.	
Indiener wil de dóórontwikkeling van het Belevingspark De Meinweg (voorheen Gouden Driehoek), met onder andere de uitbreiding van de golfbaan onder de aandacht brengen. Deze doorontwikkeling van het Belevingspark sluit volgens indiener nauw aan op de in de Omgevingsvisie vermelde keuzes voor natuur en landschap. Indiener geeft aan dat wordt ingezet op een betere landschapsbeleving en op de ontwikkeling van nieuwe belevingsmogelijkheden, waarbij nadrukkelijk ook verbindingen worden gelegd met het cultuur- en sociaal beleid en de beleving van stilte, rust en duisternis.	1029
Indiener heeft zijn bedrijf/gronden in de buurt van Nationaal Park De Peel. Indiener vraagt zich af wat de gevolgen zijn van de omvorming van Nationaal Park naar regionaal landschap.	5121
Indiener constateert onduidelijkheid over het effect van de omvorming van Nationaal Park naar regionaal landschap voor de bedrijfsvoering in de directe omgeving van het toekomstig Regionaal Landschap Maasduinen gelegen.	5063
Indieners vragen wat de omvorming van Nationaal Park (de Meinweg) naar Regionaal Landschap betekent (voor bedrijven grenzend aan het Nationaal Park). De indieners vragen zich bijvoorbeeld af of er nog teeltondersteunende voorzieningen kunnen worden getroffen. Indiener vraagt of deze verandering voor beperkingen zorgen. Toevoeging in 5003: Indiener noemt hierbij beperkingen ten aanzien van onder meer: het bemesten, bewerken en beregenen van akkers; teeltondersteunende voorzieningen volvelds als ook op het bouwblok (folies, netten, tunnels); activiteiten op het agrarisch bouwblok bijvoorbeeld het verkleinen met onbenutte gedeeltes en/of het verbieden van (uitbreiding van) voorzieningen en activiteiten.	5003, 5005

Standpunt GS

De doorontwikkeling van het Nationaal Park heeft op zichzelf geen gevolgen voor bedrijven in het gebied. Wel is het mogelijk dat vanuit een andere ontwikkeling, zoals Limburgs Aanvalsplan Stikstof, nieuwe Limburgs Natuurprogramma of landelijke aanscherping ten aanzien van natuurontwikkeling, extensivering of omvorming gevraagd is. Deze ontwikkelingen zullen echter gebiedsgericht en in nauw overleg met partijen worden vormgegeven. Daartoe behoren ook de ondernemers rondom stikstofgevoelige natuurgebieden.

In de transitie Nationaal Park De Meinweg wordt naar een breder gebied gekeken dan de Natura 2000-kern. In deze ontwikkelingen kunnen initiatieven worden meegenomen zoals aangegeven. De regie hiervoor ligt in de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Diversen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in het project zandgroeve Spaubeek en groeve Nagelbeek het landschap wordt gezien als inspiratiebron.	5068

Standpunt GS

Wij nemen met instemming kennis van het feit dat de doelstellingen die in het Ontwerp Omgevingsvisie zijn opgenomen over landschap, geen belemmeringen lijken te vormen voor het genoemde project maar juist een kans (natuurinclusief ondernemen, participatie van ondernemers).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de principes van de Ladder voor duurzame verstedelijking ook van toepassing zouden moeten zijn op het buitengebied. Er zou altijd gekeken moeten worden of een initiatief kan landen in bestaande bebouwing voordat nieuwbouw wordt	5048

toegestaan (bijvoorbeeld cultureel erfgoed en agrarische stallen).	
Indiener stelt dat het buitengebied vaak veel schoner is dan stedelijk gebied. Indiener denkt daarom dat je hier bepaalde functies aan kunt koppelen, zoals bijv. zorg/en/of herstel (zie Soete II) dat hier uitdrukkelijk op in gaat. Dit mede in relatie tot vrijkomende bebouwing die vaak ook nog monumentaal/karakteristiek is. Indiener vraagt om deze mogelijkheden op te nemen.	1026

Standpunt GS

Het ruimtelijk ordenen van functies benaderen wij vanuit de Limburgse principes, zoals toegelicht in hoofdstuk 3. Uit het principe 'De kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal' volgt een gebiedsgerichte aanpak. De huidige Omgevingsverordening Limburg heeft in de paragraaf 'duurzame verstedelijking' reeds een artikel over herbenutting van leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen. Dit is ook van toepassing in het buitengebied. Voor agrarische bebouwing stimuleren we ten aanzien van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's): 1) agrarisch hergebruik, 2) herbestemmen buiten sector, 3) sloop, waarbij de mogelijkheden worden bepaald door het potentieel van het vastgoed en de omgeving, vanuit het principe juiste ontwikkeling op de juiste locatie. Voor een belangrijk deel dient dit via gebiedsgerichte opgaven samen met de regio's aangepakt worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor in de Omgevingsvisie een evaluatie op te nemen van de aantastingen van natuur en landschap tijdens de periode POL 2014-2020.	5128

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is ons inziens niet de plek voor een evaluatie over natuur en landschap. Wij onderschrijven wel het belang voor een evaluatie van natuur en landschap. Voor natuur vindt dit reeds plaats via onder andere het Rijk en provinciale natuurkarteringen (Natura 2000 en doelsoorten). Zowel vanwege de organisatie als vanwege de kosten lijkt het niet zinvol als de provincie Limburg alleen een landschapsmonitoring op gaat zetten. Dit zal vanuit het Rijksoverheid overkoepelend geïnitieerd en ondersteund moeten worden. Momenteel werken de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Wageningen Environmental Research, Landschappen NL, Planbureau voor de Leefomgeving en Kadaster, in opdracht van de ministeries van BZK, OCW en LNV, samen aan de ontwikkeling van de Monitor Landschap. In de Monitor Landschap brengen deze partijen het Nederlandse landschap in een GIS-bestand in beeld, zodat ontwikkelingen in het landschap zichtbaar en meetbaar worden. Het doel hiervan is om onderzoekers, beleidsmakers en andere geïnteresseerden handvatten te bieden om onderzoek en beleid hierop te baseren. Verwacht wordt dat deze Monitor Landschap bruikbaar is voor vragen vanuit Limburg. Na het gereed komen van deze monitor wordt bekeken of en hoe we vanuit de provincie nog verdere verdiepingen willen laten uitvoeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit voor meer rechtstreekse betrokkenheid van de samenleving in adviesgroepen opdat er meer rekening wordt gehouden met de waarden van het landschap.	5128

Standpunt GS

Wij zijn voorstander om de samenleving via onder andere adviesgroepen te betrekken bij de omgang met het landschap in het fysiek domein. Zo stimuleren wij onder andere het werken in zogenaamde casusteams bij complexere opgaven. Decentraal en participatie van de samenleving zijn speerpunten in de Omgevingswet. In de praktijk zullen daarom bij veel uitvoeringsgerichte ontwikkelingen gemeenten het eerste aanspreekpunt zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener adviseert ten aanzien van de maatschappelijke en economische waarde van groeves om deze te voorzien van (enkel overdag toegankelijke) wandelpaden en uitkijkposten.	2010

Standpunt GS

Wij ondersteunen dit advies mits passend bij andere belangen (zoals natuurbescherming, veiligheid). Groeves die niet meer in exploitatie zijn kunnen zo een hogere belevingswaarde krijgen voor bezoekers. Gemeenten en eigenaren / terrein beherende organisaties zijn hierbij primair aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt het van belang dat de het landschap weer ingericht wordt met kleine landschapselementen zoals graften die in samenhang een groene dooradering vormen. Dit ten behoeve van biodiversiteit en waterbeheersing/erosie.	2016

Standpunt GS

Wij ondersteunen dit belang. Zo ondersteunen wij onder andere de oprichting van een Landschapsfonds en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Ook ondersteunen wij via de nota Landschap verbindt Limburg kleinschalige projecten gericht op de versterking van landschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich in het licht van het programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg af waaraan de betreffende projecten zijn getoetst en hoe hun samenhang is beoordeeld. Daarnaast is het indiener niet duidelijk hoe "uitnodigingsplanologie" is gedefinieerd en hoe dit uitpakt in het landschap.	2016

Standpunt GS

De hefboomprojecten uit het Programma Nationaal Landschap zijn opgesteld op basis van verschillende integrale expertmeetings met een groot aantal inhoudelijk betrokken van overheden en maatschappelijke organisaties. Vervolgens is het Bestuurlijk Overleg Nationaal Landschap Zuid-Limburg geconsulteerd. Het begrip 'uitnodigingsplanologie' wordt niet gebruikt in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener deelt de visie op het landschap en herkent de inbreng die de toeristische bedrijfstak op dit onderdeel mocht geven binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg.	5149

Standpunt GS

Wij nemen met instemming kennis van deze inbreng.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in de ontwerp-Omgevingsvisie vooral wordt ingezoomd op het behoud van de waardevolle landschappen en schadebeperking. Het risico hiervan is dat de	5104

landschappelijke kwaliteit geleidelijk aan kwaliteit inboet, vooral door de invloed van landbouw en andere economische ontwikkelingen. Indien er is van mening dat moet worden gezorgd dat bij iedere aantasting voor meer dan 150% wordt gecompenseerd om de geleidelijke afbraak van voorgaande jaren ook weer geleidelijk te verbeteren.	
---	--

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is niet het instrument om natuurcompensatie in detail uit te werken. Hiervoor verwijzen wij naar de Omgevingsverordening en de daaraan gekoppelde beleidsregel natuurcompensatie. In de huidige verordening hanteren wij alleen een kwaliteitstoets als het ontstane verlies aan natuurwaarden moeilijk of slechts na lange ontwikkelingstijd te realiseren is. Dit zal in veel gevallen niet aan de orde zijn. Wij vinden het daarnaast niet reëel om eventuele eerder ontstane schade op een initiatiefnemer te verhalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener onderschrijft het belang van het Nationaal Landschap als onderdeel van het Drielandenpark voor het vestigingsklimaat en de woon- en leefkwaliteit van de regio. Indiener vindt het van belang dat de landschappelijke kwaliteiten behouden blijven, duurzaam worden beheerd en waar mogelijk worden versterkt.</p> <p>Indiener onderschrijft dat het Nationaal Landschap Zuid-Limburg ruimte dient te bieden voor regionale en lokale bedrijvigheid, inclusief grondgebonden landbouw, mits met respect voor de omgeving.</p> <p>Indiener ondersteunt de visie dat grootschalige woningbouw, megastallen, agro-industrie en bedrijventerreinen er niet zijn toegestaan.</p> <p>Indiener constateert echter dat bij de uitvoering van bovenstaande visie er verschillen in interpretatie tussen gemeenten voorkomen. Indiener pleit voor een eenduidige uitvoering.</p> <p>Indiener is van mening dat politieke kleur en de relatie van stakeholders met de gemeenten een objectieve beoordeling van ontwikkelingen in de weg staat. Indiener pleit voor een zware provinciale zorgplicht om te beoordelen of ontwikkelingen wenselijk zijn.</p>	5108

Standpunt GS

De provincie oefent haar taken en bevoegdheden uit als dat nodig is met het oog op onder andere het provinciaal belang. Veel ruimtelijke ontwikkelingen rond landschap raken niet het provinciaal belang en worden door gemeenten eigenstandig afgehandeld. Waar wel sprake is van een provinciaal belang wordt in de fase van het vooroverleg ten aanzien van nieuwe ruimtelijke initiatieven gemeenten regelmatig door ons geattendeerd op de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap. Bijvoorbeeld met het verzoek om een ontwikkeling te heroverwegen, aan te passen of nader te onderbouwen op basis van deze kernkwaliteiten. In de meeste gevallen leidt deze stap tot een verbeterd plan, waarmee de kernkwaliteiten ons inziens voldoende zijn gewaarborgd en derhalve kan worden ingestemd.

In de regionale bestuursafspraken Zuid-Limburg is tevens vastgelegd dat gemeenten en provincie in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg ter objectivering, behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten bij ruimtelijke ontwikkelingen gebruik maken van het Handvat kernkwaliteiten NLZL. Specifiek geldt dit voor alle ontwikkelingen waarbij conform de Omgevingsverordening Limburg 2014 in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg de afweging van kernkwaliteiten aan de orde is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener is van mening dat de Omgevingsvisie geen afspiegeling vormt van de inzichten en beleidsplannen voor het heuvelland, die de afgelopen jaren zijn gepasseerd. De plannen van Prof. Luc Soete herkent indiener niet in de Omgevingsvisie, evenmin als de conclusies uit het rapport 'Erfgoed ensembles', 'Modern boeren op oude hoeven' of de Natuurvisie Limburg 2016, Daarnaast verwijst indiener naar publicaties in 'Gebiedsontwikkeling' en 'De groene Amsterdammer'.</p>	5108

Standpunt GS

Wij delen deze mening niet. De genoemde plannen zijn wel degelijk gebruikt bij het opstellen van de thematische hoofdstukken en de regiobeschrijving van de Omgevingsvisie. Uiteraard heeft dit, gezien de positie van de Omgevingsvisie, wel op een hoger schaalniveau plaatsgevonden dan genoemde plannen. Ook in de verdere beleidsuitwerking wordt met de Omgevingsvisie als vertrekpunt gebruik gemaakt van genoemde plannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener signaleert het ontbreken van een reflectie op de geologische component die in Zuid-Limburg ook een grote culturele én toeristische dimensie heeft. Dit omdat een belangrijk deel van onze cultuur zich onder de grond bevindt of uit de ondergrond voortvloeit (Krijt/Mergel/Kalk en Mijnen). In Zuid-Limburg wordt onderzocht in hoeverre de culturele, landschappelijke en maatschappelijke uitvloeiselen uit de geologische Krijtperiode kansen bieden voor de status van een Unesco Geopark. Indiener verzoekt deze ontwikkeling op te nemen in de Omgevingsvisie.	5149

Standpunt GS

Het initiatief komt voort vanuit Visit Zuid-Limburg en een aantal gemeenten uit het Heuvelland. Het is een interessant initiatief dat ook past binnen de door de gemeenteraden in Zuid-Limburg vastgestelde Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg. Op basis van verdere verdieping door en breed draagvlak in de regio zullen wij bepalen of de provincie hier een verdere rol in speelt en zo ja welke rol dat is. Opname in de Omgevingsvisie komt voor ons nu nog te vroeg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit voor de toevoeging van een nieuw soort zone: de stad-landzone, waarin activiteiten zoals stadslandbouw, recreatie en klimaatadaptieve voorzieningen een plaats kunnen krijgen, aangezien deze qua schaalgrootte niet meer passen in het buitengebied.	5048

Standpunt GS

Wij hebben stad-landzones voor Zuid-Limburg in de ontwerp-Omgevingsvisie aangegeven op de kaart van de regiovisie Zuid-Limburg (blz. 163). Deze gebieden zijn begrensd op basis van een verkenning met de regio. Voor Nood- en Midden-Limburg heeft een dergelijke verkenning (nog) niet plaatsgevonden waardoor begrenzen in de Omgevingsvisie op dit moment voor heel Limburg niet opportuun is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat de landschappelijke kwaliteit achter uit gaat wanneer gekozen wordt voor veel bosontwikkeling in de groenblauwe mantel. Indiener vindt de door de Omgevingsvisie gestelde voorwaarden ten aanzien van locatie en inpassing van nieuwe grootschalige voorzieningen een directe belediging voor de manier waarop momenteel al grootschalige voorzieningen zijn vormgegeven (gebeurt verantwoord en duurzaam in zijn ogen).	5194

Standpunt GS

Mits zorgvuldig uitgewerkt, kan bosontwikkeling zeker bijdragen aan het versterken van de landschappelijke kwaliteiten. Dit is onder andere ook uitgewerkt in het samen met de regio opgestelde Handvat kernkwaliteiten nationaal landschap Zuid-Limburg en het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg. Daarnaast zijn wij van mening dat blijkens verschillende initiatieven ten aanzien van

ruimtelijke kwaliteit nog winst te behalen valt in de manier waarop grootschalige stallen en loodsen in het landschap zijn vormgegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat zij de afgelopen 40 jaar de natuur en het landschap steeds verder achteruit ziet gaan en vraagt de provincie om het klein stukje Limburgse aarde in een betere en meer natuurlijke balans te brengen.	5190

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie wordt aangegeven dat we kiezen voor een samenhangende benadering voor functies als kringlooplandbouw, natuur, water, energieopwekking, veiligheid en gezondheid, recreatie en toerisme. De balans tussen alle functies die tezamen ons landschap vormen, is een van de centrale uitgangspunten van de provinciale visie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener roept op om maatregelen te formuleren om de achteruitgang van de landschappelijke kwaliteit in de gebieden buiten de beschermde landschappen te voorkomen. Indiener verwijst in dit verband ook naar blz. 91 van het plan-MER. Indiener beveelt aan om de bescherming van landschappelijke kwaliteiten als randvoorwaarde voor de ambities en ontwikkelingen op andere thema's zoals economie, landbouw en energietransitie te hanteren en een uitvoeringsprogramma landschap op te stellen dat focust op de ontwikkeling/versterking van het landschap.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106

Standpunt GS

Wij hebben bewust gekozen om de meer kwetsbare en waardevolle landschappen inclusief het Limburgs natuurnetwerk en het Beschermingsgebied van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg aan te duiden als provinciaal belang en te beschermen. Dit is in lijn met het POL2014 en de Omgevingsverordening Limburg 2014. Wij vinden het belangrijk dat ook buiten deze gebieden zorgvuldig met landschappelijke kwaliteiten wordt omgegaan. Wij zien hier een belangrijke rol voor de gemeenten en de regio. Daarnaast vinden wij het van belang dat ook in de door u genoemde transitie landschappelijke belangen worden meegewogen. Recent hebben wij de nota Landschap verbindt Limburg vastgesteld. Via deze investeringsagenda hebben wij middelen vrijgemaakt om de landschappelijke kwaliteiten in heel Limburg te versterken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat een grote professionele paardenhouderij beter is voor de ruimtelijke kwaliteit van het landschap dan de her en der in het landschap voorkomende particuliere paardenweiden en de daarin gebouwde schuilhutten.	5117

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat de ruimtelijke kwaliteit in deze sterk afhankelijk is van de inspanningen die door initiatiefnemers/ eigenaren gepleegd worden om deze kwaliteit te versterken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener constateert dat er geen samenhangende aanpak in de Omgevingsvisie is uitgewerkt voor de transitie voor het landelijk gebied en biedt aan hier een actieve en prominente rol in te willen spelen.	1022
---	------

Standpunt GS

Wij zijn verheugd dat u als gemeente een actieve en prominente rol wilt spelen in de transitie van het landelijk gebied. Wij zullen de gemeenten in het landelijk gebied intensief betrekken bij de verdere uitwerking van de verschillende transities.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt het gebruik van contrasterende kleuren in vlakken, vormen of details in het buitengebied een vorm van uitzichtvervuiling. Indiener adviseert om ten behoeve van de landschappelijke inpassing van alle nieuwbouw in het buitengebied gebruik te maken van aan de omgeving aangepaste kleuren.	2010

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie (blz. 112) hebben wij aangegeven dat wij ruimtelijke kwaliteit zien als de goede functie op de goede plek, op de goede manier ingepast in de omgeving. Bij een goede manier van inpassen hoort ook een passende architectuur en materialisatie van gebouwen. Over het algemeen hebben wij hier als provincie geen rol in. Deze ligt primair bij gemeenten. Wel kunnen wij in uitzonderingsgevallen (pilot) meewerken aan onderzoek hoe de architectonische kwaliteit van bijvoorbeeld agrarische loodsen vergroot kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om in het gebied Peel en Maas de landschapselementen te benoemen die niet mogen worden aangetast en die beschermd en hersteld moeten worden.	2013

Standpunt GS

Het benoemen van specifieke landschapselementen op gemeentelijkniveau behoort niet tot de provinciale belangen van deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.16. Zienswijzen over Hoofdstuk 16: Bodem en ondergrond

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat bij dit thema het ontbreken van de integraliteit tussen de verschillende thema's goed aan het licht komt omdat hier onmiskenbaar raakvlakken zijn met landbouw/natuur, energie en water.	1016

Standpunt GS

Bodem en ondergrond heeft raakvlakken met tal van thema's. Met het oog op de integraliteit is het van belang dat deze 'derde dimensie' van de ruimtelijke ordening volwaardig wordt meegenomen bij te maken afwegingen met betrekking tot al deze thema's. Daarom is dit als opgave in de Omgevingsvisie opgenomen.

Het is niet doenlijk, en naar ons idee ook niet nodig, om al deze thema's te benoemen in het hoofdstuk Bodem en ondergrond om de beoogde integraliteit te bewerkstelligen.

De integrale benadering komt overigens ook terug in het Limburgse principe dat we zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden; boven- én ondergronds.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Beschermen bodemfuncties, bodemkwaliteit & bodemdiversiteit

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de bescherming van de milieukwaliteiten van de bodem onvoldoende is. Indiener stelt de vraag of de provincie het er mee eens is dat er pas van daadwerkelijke bodembescherming sprake is indien er geen niet-biologisch afbreekbare stoffen de bodem meer bereiken. Indiener stelt als dit zo dit te vertalen in de Omgevingsvisie.	5128

Standpunt GS

Wij gaan in de Omgevingsvisie uit van het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestreden moeten worden en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Dat hebben wij beschreven in paragraaf 3.1 Limburgse principes van de Omgevingsvisie. Dit is in lijn met de Omgevingswet. Wij zullen dit verduidelijking in hoofdstuk 16.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 16. Bodem en ondergrond, paragraaf 16.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Bodembescherming, bij de laatste bullet:

Daarbij houden we rekening met het Limburgse principe "We gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden; boven- én ondergronds."

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil dat aan dit hoofdstuk het belang van een schone bodem wordt toegevoegd.	2003

Standpunt GS

Het belang van een schone bodem komt tot uiting in met name paragraaf 3.1 Limburgse principes. Daarin is beschreven dat wij uitgaan van het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestreden moeten worden en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Dit is in lijn met de Omgevingswet. Wij zullen dit verduidelijking in hoofdstuk 16.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 16. Bodem en ondergrond, paragraaf 16.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Bodembescherming, bij de laatste bullet:

Daarbij houden we rekening met het Limburgse principe “We gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden; boven- én ondergronds”.

Effecten in ondergrond als gevolg van diverse ontwikkelingen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
In Noord-Rijn Westfalen zijn nabij de grens aardbevingsstations gesitueerd. In verband met de gevoelige meetapparatuur ter plekke, verzoekt de indiener betrokken te worden bij concrete planuitwerkingen die trillingen of schokken in de ondergrond teweeg kunnen brengen.	3004

Standpunt GS

Conform de Europese m.e.r.-richtlijn en de bilaterale uitvoeringsafspraken die daarover gemaakt zijn tussen Nederland en Duitsland, zullen bij toekomstige concrete projecten de mogelijke grensoverschrijdende milieueffecten van ruimtelijke ontwikkelingen in het grensgebied onderzocht worden. Wanneer dergelijke effecten optreden, zullen zowel de Duitse inwoners als de autoriteiten betrokken worden bij de betreffende planprocedures.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verwacht eenzelfde actieve rol van de provincie (als bij de na-ijleffecten van de Limburgse steenkolenwinning) als na het stoppen van de bruinkoolwinning en het hiermee samenhangende stijgen van het grondwater blijkt, dat soortgelijke schade ontstaat. Hierbij denkt indiener ook aan de gevolgen voor de bovengrondse- en ondergrondse infrastructuur voor de energielevering.	1029

Standpunt GS

We volgen de effecten van het onttrekken van grondwater voor de bruinkoolwinning op de Limburgse belangen intensief. Als na 2030 de bruinkoolwinning stopt, zullen we de Limburgse belangen blijven bewaken.

Er zijn overigens geen aanwijzingen dat in het verleden als gevolg van de bruinkoolwinning schade aan de infrastructuur of andere belangen in Limburg is opgetreden. Ook van het te zijner tijd stoppen verwachten we op dit moment geen nadelige effecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ontgrondingenbeleid algemeen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener bevestigt dat ontgrondingen meerdere doelen kunnen dienen.	2016
Indiener constateert met genoegen dat als ambitie is opgenomen dat de ‘winning van bouwgrondstoffen gebeurt als onderdeel van projecten met een meervoudige doelstelling en een zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde.’ Indiener ziet op dit onderdeel een continuering van bestaand beleid.	5033
Indiener is het eens met de visie dat bij ontgrondingen meerdere doelen zo worden gecombineerd dat een zo hoog mogelijke maatschappelijke meerwaarde wordt bereikt, en dat de ondergrond duurzaam inzetbaar blijft voor toekomstige generaties.	5212

Standpunt GS

Wij zijn blij te vernemen dat u met dit onderdeel van de Omgevingsvisie kunt instemmen. Het betreft inderdaad een continuering van bestaand beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat terughoudend moet worden omgegaan met het opstarten van nieuwe ontgrondingen om primaire grondstoffen te delven. Innovatie vindt constant plaats en in deze tijd past het toewerken naar een circulaire economie.	1029, 1030

Standpunt GS

Wij constateren dat u zich herkent in dit onderdeel van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de provincie niet terughoudend te zijn wanneer het gaat om vergunningverlening voor projecten ten behoeve van primaire winning. Indiener stelt dat het benutten van de mogelijkheden van primaire bouwgrondstoffen twee doelen dient: "Enerzijds de realisatie van maatschappelijke gewenste doelen en anderzijds de bouw voorzien van de broodnodige bouwgrondstoffen".	5015, 5056

Standpunt GS

Wij gaan terughoudend om met de winning van primaire bouwgrondstoffen vanwege de gewenste transitie naar een circulaire economie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener eist dat de aanwijzing en vergunningverlening van wingebieden geschiedt op basis van de nationale behoefte.	3002
Indiener uit zorgen over de terughoudendheid met betrekking tot de winning van grondstoffen, voor zover dit ook de winning van zand en grind betreft. Winning van deze grondstoffen ten behoeve van de exploitatie naar Nederland heeft nadelige gevolgen gehad voor onder andere natuur en landschap op Duits grondgebied. Indiener verwacht daarom dat Limburg zelfvoorzienend wordt op dit gebied door aanwijzing van ontgravingsgebieden voor zand en grind.	3007
Indiener stelt dat winning van grondstoffen in een land afgestemd moet worden op de nationale behoefte in dat land.	3010

Standpunt GS

Limburg is meer dan zelfvoorzienend voor grind en zand. Veel andere provincies in Nederland zijn dat niet. Het opgenomen beleid is een voortzetting van het reeds sinds 2006 gevoerde provinciale beleid. Het aanwijzen van wingebieden maakt daarvan geen onderdeel meer uit. Over de beleidswijziging is destijds (door Rijk en provincies) uitvoerig met de diverse Duitse overheden overlegd. De nadelige gevolgen voor natuur en landschap in Duitsland zijn een gevolg van het in Duitsland nog steeds in de wetgeving vastgelegd systeem van aanwijzen van wingebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
In de ontwerp-Omgevingsvisie is aangegeven dat nieuwe ontgrondingen bij voorkeur worden gerealiseerd in combinatie met gebiedsontwikkelingen in de Maasvallei. De ontgraving dient een bijdrage hieraan te leveren. In de ontwerp-Omgevingsvisie worden ontgrondingen elders niet uitgesloten. Indiener is van mening dat nieuwe ontgrondingen enkel nog dienen te worden gefaciliteerd om rijksbelangen te dienen en verzoekt dit expliciet in de ontwerp-Omgevingsvisie op te nemen door de zin: 'Dat betekent niet dat	1030

projecten daarbuiten uitgesloten zijn' te schrappen.	
Indiener stelt, gezien de ervaringen met een specifiek project, voor om niet meer te ontgronden buiten de Maasvallei. Mocht dat niet haalbaar zijn dan verzoekt indiener om aanpassing van het uitgangspunt naar: "De winning van zand en grind geschiedt in principe in projecten die bijdragen aan de gebiedsontwikkelingen in de Maasvallei". De tweede zin vervalt.	2014

Standpunt GS

Ontgrondingsprojecten bestaan vaak uit een combinatie van rijks-, regionale en lokale belangen. Ook zijn er meer rijksbelangen dan alleen hoogwaterveiligheid. Wij zullen bij initiatieven voor projecten zorgvuldig alle betrokken rijks-, regionale en lokale belangen afwegen. Wij zien geen reden om projecten buiten de Maasvallei op voorhand af te wijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt in de Omgevingsvisie te verankeren dat zuinig ruimtegebruik alsmede het zo efficiënt mogelijk benutten en dóórontwikkeling van bestaande ontgrondingslocaties van het grootste belang is. Dit om daarmee nog beter aansluiting te zoeken op de maatschappelijke wensen en behoeften anno 2020.	5015, 5033

Standpunt GS

Zuinig ruimtegebruik is verankerd in de Omgevingsvisie in paragraaf 3.1 (de Limburgse principes). Het uit oogpunt van de bedrijfsvoering zo efficiënt mogelijk benutten en door ontwikkelen van bestaande locaties kan op gespannen voet staan met de beoogde eindsituatie. Wij zullen bij besluitvorming over ontgroningen de betrokken belangen, waaronder het bedrijfsbelang, zorgvuldig afwegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt twee uitgangspunten toe te voegen: Ten eerste mogen de ontgroningen niet negatief bijdragen aan de grondwaterstand. Ten tweede dient de uitvoering van de ontgroning van zand of grind bij te dragen aan de versterking van het landschappelijk raamwerk en een meerwaarde te hebben voor natuur en omgeving.	1028
Indiener vraagt op welke manier bij ontgroningen rekening wordt gehouden met het waterbergend vermogen.	5142
Indiener verzoekt om maatschappelijk verantwoorde mogelijkheden van primaire grondstofwinning zoveel te blijven benutten en te ondersteunen waarmee Nederlandse bedrijven in de regio verzekerd blijven van onder andere de benodigde grondstof zilverzand. De industrie en werkgelegenheid in de regio kan hiermee worden behouden en versterkt.	5212

Standpunt GS

Wij zullen bij besluitvorming over ontgroningen de betrokken belangen zorgvuldig afwegen. Daartoe behoren ook de invloed op de grondwaterstand, eventuele wijzigingen in het waterbergend vermogen van het gebied, positieve en/of negatieve effecten op natuur en landschap en de effecten op bedrijven en de werkgelegenheid in de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Nationaal belang van grondstoffenvoorziening

Toelichting	Nummer(s) inspreker

Indiener verzoekt om het grote belang van primaire bouwgrondstoffenvoorziening, ook voor de langere termijn, te onderkennen en in de Omgevingsvisie aansluiting te zoeken bij de Nationale Omgevingsvisie, waarin de bouwgrondstoffenvoorziening als Nationaal Belang is opgenomen.	5015, 5056
Indiener stelt dat de overheid de voorziening van grondstoffen (waaronder Zilverzand) ziet als Nationaal Belang (zoals opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie) en derhalve waarde hecht aan de beschikbaarheid van primaire grondstof zilverzand voor de Nederlandse industrie.	5212

Standpunt GS

In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) zijn nationale belangen opgenomen waaronder het 'realiseren van een toekomstbestendige, circulaire economie'. Het doel is optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen, met de hoogste waarde voor de economie en de minste schade voor het milieu. De NOVI stelt dat de winning van bouwgrondstoffen als zand, grind en klei in een aantal gevallen tegen grenzen aan loopt. De opgave is de transformatie naar een economie die is gebaseerd op het minimaliseren van abiotisch grondstofgebruik. De NOVI zet in op hergebruik van (onderdelen van) producten en (hoogwaardige) grondstoffen en het vervangen van abiotische grondstoffen door hernieuwbare grondstoffen. De dan nog noodzakelijke winning van bouwgrondstoffen dient verduurzaamd te worden. Het belangrijkste aandachtspunt daarbij is het energie- en brandstofgebruik. Wij constateren dat de winning van primaire bouwgrondstoffen door de Rijksoverheid als minst wenselijke laatste stap in het sluiten van de grondstoffenbalans wordt gezien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Bouwgrondstoffen in relatie tot circulaire economie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener deelt de aanname in de Omgevingsvisie niet dat de vraag naar primaire grondstoffen in de toekomst zal veranderen als gevolg van de transitie naar een circulaire economie. Indiener stelt dat in Nederland niet voldaan kan worden aan de vraag naar grondstoffen met secundair materiaal en dat het daarom van belang is dat de primaire winning kan blijven plaatsvinden. Op dit moment wordt nagenoeg 100% van het steenachtige bouw – en sloopafval in Nederland als secundaire grondstof hergebruikt. De behoefte aan bouwgrondstoffen in Nederland is echter een factor 4/5 hoger dan wat er aan secundaire bouwgrondstoffen beschikbaar is. Dit houdt in dat in aanvulling hierop 80-85% van de Nederlandse behoefte aan bouwgrondstoffen via primaire grondstoffen ingevuld wordt.	5015, 5056
Indiener stelt dat de vraag naar primaire bouwgrondstoffen ook de komende jaren, gelet op de forse bouwopgave waar Nederland voor staat, onverminderd groot zal blijven. Uiteraard is maximale inzet van circulaire bouwgrondstoffen van groot belang. Indiener stelt dat op basis van onderzoekscijfers (EIB, 2020) blijkt dat daarmee slechts voor 15-20% voorzien kan worden in de noodzakelijk behoefte (vervanging van primaire delfstoffen), waarbij al 100% van het vrijkomende sloop- en bouwafval wordt gerecycled. De overige hoeveelheid van 80-85 % moet dus volgens indiener voortkomen uit primaire bouwgrondstoffen. De zorg voor het verlenen van nieuwe ontgrondingsvergunningen die voorzien in de realisatie van meerdere maatschappelijke doelen blijft daarom onverminderd groot. Indiener verzoekt dan ook om dit alsmede de noodzaak in de Omgevingsvisie te verankeren.	5033
Indiener is van mening dat de winning van primaire grondstoffen ten allen tijde noodzakelijk is als aanvulling op het gebruik van secundaire grondstoffen.	5212

Standpunt GS

Wij delen de opvatting dat in de komende jaren winning van primaire grondstoffen nog noodzakelijk zal zijn om de grondstoffenbalans te sluiten.

Wij verwachten echter dat door betere productontwerpen, zuiniger gebruik, meer hergebruik en gebruik van alternatieve grondstoffen de totale behoefte aan steenachtige bouwgrondstoffen afneemt en daarmee ook de behoefte aan winning van primaire grondstoffen.

Bij initiatieven waarbij winning van bouwgrondstoffen aan de orde is zal nut en noodzaak van winning moeten worden aangetoond op basis van een actuele stand van zaken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener bespeurt te hoge verwachtingen ten aanzien van recycling. De kwaliteit van de nu vrijkomende grondstoffen laat in veel gevallen te wensen over en komen vaak ook vrij ver van de plaats waar ze opnieuw zouden kunnen worden toegepast. Goede producten die eendeloos herbruikbaar of recyclebaar (circulair) zijn, stellen hoge eisen aan de kwaliteit van de grondstoffen die gebruikt worden. Hiervoor zijn we toch aangewezen op de primaire grondstoffen.	5015, 5056

Standpunt GS

Wij verwachten dat in de komende jaren vooruitgang wordt geboekt bij de transitie naar een circulaire economie. Door betere productontwerpen, zuiniger gebruik, meer hergebruik en gebruik van alternatieve grondstoffen zal de totale behoefte aan steenachtige bouwgrondstoffen naar verwachting afnemen en daarmee ook de behoefte aan winning van primaire grondstoffen. Wij delen de opvatting dat in de komende jaren winning van primaire grondstoffen nog noodzakelijk zal zijn om de grondstoffenbalans te sluiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener deelt de volgende aannamen niet voor het zover de grondstof zilverzand betreft: "De vraag naar primaire grondstoffen in de toekomst zal veranderen als gevolg van de transitie naar een circulaire economie". Bepaalde gebruikers van veredeld zilverzand eisen een zuiverheid die niet als secundaire grondstof leverbaar is.	5212

Standpunt GS

Indien een provinciale ontgrondingsvergunning voor zilverzand aan de orde is, zullen wij deze constatering nader bezien en meenemen bij de afweging van belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Specifieke bedrijven en/of locaties

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie niet ingaat op de aangevraagde verlenging van een specifieke ontgrondingsvergunning.	1012

Standpunt GS

De Omgevingsvisie heeft een ander abstractieniveau dan de besluitvorming over een ontgrondingsvergunning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt vast dat de doelstellingen die in de ontwerp-Omgevingsvisie zijn opgenomen geen belemmeringen lijken te vormen voor een integraal herinrichtingsproject van enkele groeves.	5068

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is van een ander abstractieniveau dan het genoemde project. Besluitvorming over dit project vindt niet via de Omgevingsvisie maar via andere sporen plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat zekerheid voor langere termijn voor de bouwgrondstoffenvoorziening essentieel is voor een duurzaam, economisch gezond ontwikkelingsperspectief voor de beide Limburgse productielocaties binnen het internationale concern.	5056

Standpunt GS

Wij verwachten van het bedrijfsleven dat zij, met het oog op hun eigen ontwikkelingsperspectief, actief projecten met een meervoudige doelstelling, een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en voldoende draagvlak ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de provincie er voor te zorgen dat, in het kader van de ontwikkeling van een nieuwe zandwinning (nabij een bestaande productielocatie) eventuele nieuwe ontwikkelingen in en om het betreffende zoekgebied voor de zandwinning, toekomstige bouwgrondstoffenwinning niet onmogelijk zullen maken en/of bemoeilijken.	5056

Standpunt GS

Wij verwachten van het bedrijfsleven dat zij zelf dergelijke ontwikkelingen volgen en bijvoorbeeld gebruik maken van de reguliere inspraakprocedures om hun bedrijfsbelang naar voren te brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Op en rond een huidige winning spelen diverse andere (mogelijke) ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de plannen voor de randweg die deels over de ontgrondingsconcessie van de indiener zijn geprojecteerd. Ook is er nog het initiatief voor een gebiedsvisie voor Abdissenbosch. Onduidelijk is (voorals)nog wat de impact van deze ontwikkelingen op termijn voor de zandwinning in de nabijgelegen groeve zal zijn. De indiener vraagt hierbij aandacht voor het borgen van zijn belangen, zoals vergunde rechten, milieugebruiksruimte en dergelijke. Dit geldt overigens voor zowel de productielocatie als de winlocatie.	5056

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is van een ander abstractieniveau dan genoemde ontwikkelingen en heeft geen directe gevolgen voor bijvoorbeeld vergunde rechten en milieugebruiksruimte. Besluitvorming over de genoemde ontwikkelingen vindt niet via de Omgevingsvisie maar via andere sporen plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

DEEL B – Gebiedsgerichte visies (hoofdstuk 17, 18, 19)

2.17. Zienswijzen over Hoofdstuk 17: Limburg in bovenregionaal perspectief

Grensoverschrijdend vestigingsklimaat / euregionaal handelen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat een Euregionaal handelingsperspectief nog niet is uitgewerkt.	1003
Indiener vindt dat de specifieke uitwerking van het grensoverschrijdend vestigingsklimaat niet mag ontbreken in deze paragraaf.	1003
Indiener vindt dat de specifieke uitwerking van vrijetijdseconomie niet mag ontbreken in de paragraaf 'werken aan een uitnodigend vestigingsklimaat'.	1003
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke rol de provincie voor zichzelf ziet in dit thema. De ambitie op Euregionaal vlak komt ook niet goed uit de verf volgens de indiener.	1016
Indiener signaleert dat in het hoofdstuk 'Limburg in Bovenregionaal Perspectief' de wens wordt uitgesproken om te komen tot 'allianties' en 'samenwerking', echter een nadere invulling van die gewenste verbindingen met het omliggende buitenland ontbreekt. Een verdiepingsslag is gewenst. Dit geldt vooral voor de toeristische bedrijfstak, met internationale gastenstromen en routeverbindingen.	5149

Standpunt GS

We zien het grensoverschrijdend vestigingsklimaat als een kans en dit zal in verschillende trajecten verder worden uitgewerkt (bijvoorbeeld in de Omgevingsagenda Noord-Brabant en Limburg). Ook in het NOVI-gebied Zuid-Limburg vormt de regionale aanpak een speerpunt. We willen optimaal gebruik maken van de gunstige ligging van Limburg te midden van economische kerngebieden en willen verbindingen met de kennisregio's over de grens benutten.

Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en speelt in op ontwikkelingen binnen de Europese Unie. Voor het benutten van deze kansen is een stevige alliantie met onze partners in de Euregio nodig en moet er een goede samenwerking tussen bedrijven en instellingen ontstaan. Euregionale samenwerking op het gebied van de provinciale beleidsthema's is – daar waar aan de orde – een provinciaal belang. Vrijetijdseconomie wordt in algemene zin benoemd in het hoofdstuk 17, uitgebreidere beschrijvingen van dit thema komen op andere plekken in de Omgevingsvisie terug (waaronder de regiovisies voor Noord, Midden en Zuid-Limburg en hoofdstuk 8).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet grote potentie in grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en zal zich dan ook in de komende Europese structuurfondsperiode 2021-2027 inzetten voor deelname aan grensoverschrijdende projecten met Nederland en België.	3011

Standpunt GS

We onderschrijven de genoemde potentie in grensoverschrijdende samenwerking en stimuleren de deelname hieraan. Wij zetten de komende tijd in op meerdere grensoverschrijdende projecten/onderzoeken (L'EAU, Omgevingsagenda, NOVI-gebied Zuid-Limburg, Voorverkenning Grenslandstrategie, Velocity, etc.) om de samenwerking tussen de landen/regio's te bevorderen en om belemmeringen over de grens waar mogelijk weg te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de provinciale visie over grensoverschrijdend denken en handelen indiener erg aanspreekt.	1029
Indiener deelt het beeld dat de grenslicging zowel kansen als uitdagingen biedt. De doelstellingen om de (Eu)regionale netwerkfunctie te verbeteren en daarmee ook de	3018

voorwaarden voor sociale, economische en ecologische vitaliteit in de grensregio worden gedeeld.	
--	--

Standpunt GS

Wij waarderen deze erkenning en onderschrijven de kansen en uitdagingen die de grensligging biedt. Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en speelt in op ontwikkelingen binnen de Europese Unie. Voor het benutten van deze kansen is een stevige alliantie met onze partners in de Euregio nodig en moet er een goede samenwerking tussen bedrijven en instellingen ontstaan. Euregionale samenwerking op het gebied van de provinciale beleidsthema's is – daar waar aan de orde – een provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist grensoverschrijdende samenwerking en het realiseren van een duurzame mobiliteitstransitie als provinciaal belang en verzoekt deze op te nemen.	1010

Standpunt GS

Het provinciaal belang, zoals wij formuleren aan het begin van hoofdstuk 10 (Mobiliteit), sluit aan bij het standpunt van de indiener m.b.t. een duurzame mobiliteitstransitie. De provincie Limburg is een open provincie met veel aangrenzend en verder weg gelegen buitenland. We werken reeds op vele terreinen samen om een duurzame mobiliteitstransitie tot stand te brengen. Niet alleen met onze binnenlandse partners, maar ook de buitenlandse. Bijvoorbeeld voor wat betreft de verbetering van de grensoverschrijdende treinverbindingen voor personenvervoer naar België en Duitsland, grensoverschrijdend busvervoer waar mogelijk, het (grensoverschrijdend) werken aan Mobility as a Service, grensoverschrijdende deelfietsystemen, het gebruik van (internationale) vaarwegen om de transitie mogelijk te maken van vervoer over de weg of per rail naar vervoer per waterweg (Blueports), het reguleren van goederenverkeerstromen, het waar mogelijk stimuleren van emissievrij rijden, enzovoorts. Grensoverschrijdende samenwerking is daarbij mede een middel om onze provinciale belangen te behartigen en onze doelen te realiseren.

Ook grensoverschrijdende samenwerking is een provinciaal belang. Bij de thematische hoofdstukken (deel A van de ontwerp-Omgevingsvisie) zijn de provinciale belangen telkens weergegeven in de cirkels aan het begin van de themahoofdstukken. In de hoofdstukken die volgen (Deel B) zitten deze verwerkt in de tekst. Zie volgende passage: "Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en speelt in op ontwikkelingen binnen de Europese Unie. Voor het benutten van deze kansen is een stevige alliantie met onze partners in de Euregio nodig en moet er een goede samenwerking tussen bedrijven en instellingen ontstaan. Euregionale samenwerking op het gebied van de provinciale beleidsthema's is – daar waar aan de orde – een (aspect van het) provinciaal belang". Aangezien dit niet goed naar voren komt zullen we onderstaande aanpassingen doorvoeren.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in de introductie, bij de leeswijzer:

Door het document heen worden provinciale belangen genoemd. Deze staan **bij deel A** op het voorblad van de themahoofdstukken en zijn te herkennen aan de cirkel met pijl. **In deel B staan de provinciale belangen in te tekst benoemd.**

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.1 De Limburgse principes, bij de procesmatige uitgangspunten:

Naast bovenstaande inhoudelijke principes, hanteren we de volgende procesmatige uitgangspunten voor de uitvoering en samenwerking met onze partners:

- ...
- **(grensoverschrijdende)** samenwerking, participatie en eigenaarschap;

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 17. Limburg in bovenregionaal perspectief, paragraaf 17.1 Euregionale oriëntatie:

Euregionale/**grensoverschrijdende** samenwerking op het gebied van de provinciale beleidsthema's is – daar waar aan de orde – een ~~(aspect van het)~~ provinciaal belang. **We zetten hiervoor het benodigde instrumentarium in en streven naar het verder versterken van het netwerk in Vlaanderen, Wallonië, Noordrijn-Westfalen. Ook benutten we** de Europese middelen in de nieuwe Europese Structuurfondsperiode 2021-2017 en continueren de huidige cofinancieringssystematiek.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.1
Uitgangspunten bij uitvoering, bij het tweede kopje:

(Grensoverschrijdende) samenwerking, participatie en eigenaarschap

Agglomeratie Noord-Brabant

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de relatie met Eindhoven e.o. voor de hele regio Midden-Limburg van belang is en niet alleen voor Weert.	1003
Indiener ziet ook kansen om aan te haken op de agglomeratiekracht van Brabantstad.	1017

Standpunt GS

We onderschrijven dat de relatie met de regio Eindhoven (en breder Brabantstad) voor de hele regio Midden-Limburg, maar ook Noord- en Zuid-Limburg relevant is. Dat is op verschillende plekken in de tekst aangegeven. Er liggen kansen voor versterking over en weer. Daar wordt onder meer in de Omgevingsagenda Brabant-Limburg nader op ingezoomd en ook in het MIRT-onderzoek Verstedelijking en Bereikbaarheid Brainportregio is dit relevant. Kansen liggen er zeker in de relatie Weert-Eindhoven, in het toekomstbeeld 2030-2050 geschetst als een van de lands- of provinciegrensoverschrijdende stedelijke netwerken (daily urban systems).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Landschap en landelijk gebied

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af of met de voorkeursgebieden en voorkeursvolgorde die benoemd zijn in paragraaf 17.2 de Nationale Landschappen zijn bedoeld. Als dit zo is, dan is de benadering volgens de indiener te smal.	1003

Standpunt GS

We treffen een beschrijving over voorkeursgebieden en –volgorde niet aan in de passage (17.2) die de indiener aangeeft. We veronderstellen in de beantwoording dat er bedoeld wordt op de uitsluitingsgebieden voor windturbines. Dit betreft een continuering van beleid (POL2014) waarbij het Nationaal Landschap niet de enige factor is die in de afweging is meegenomen in de afweging om te komen tot uitsluitingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat in de Omgevingsvisie voor het landelijk gebied sprake moet zijn van een gelijkwaardig veld tussen natuur, landschap en leefomgeving enerzijds en economie anderzijds. Dit is nu niet het geval.	5128

Standpunt GS

De Omgevingswet gaat uit van een balans tussen beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Zoals in hoofdstuk 3.1. staat beschreven is de Omgevingsvisie geen blauwdruk voor de toekomst en is het bij (nieuwe) ontwikkelingen belangrijk om maatwerk te bieden en rekening te

houden met de het karakter en mogelijkheden in gebieden. Door het toepassen van de Limburgse principes dragen wij zorg voor het maken van de juiste afweging. Natuur, landschap, leefomgeving en economie zijn daar een onderdeel van. Een voorbeeld is het principe 'De kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal'. Het bepaalt hoe de balans uitpakt en dit kan per gebied verschillen. Het draagt bij aan de variatie in gebieden die we koesteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

NOVI-gebieden

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ondersteunt de voordracht van De Peel als NOVI-gebied van harte en verzoekt de ambities en aanpak inzake dit gebied een plek te geven in hoofdstuk 17 'Limburg in bovenregionaal perspectief'.	1025, 1009, 1017
Indiener voorziet een grote opgave bij transities voor landschap, landbouw en duurzaamheid en vraagt dan ook om deze vraagstukken te incorporeren bij het voorlopige NOVI-gebied Zuid-Limburg.	1026

Standpunt GS

De Peel is in de NOVI eerder aangewezen als een van de acht voorlopige NOVI-gebieden. Wij waarderen de uitgesproken ondersteuning. De beoogde aanpak is inmiddels nader uitgewerkt in een separaat Plan van Doorgaan NOVI-gebied De Peel. Dit plan van Doorgaan vormde de basis voor een besluit van het Rijk over omzetting van de voorlopige status NOVI-gebied in een definitieve. De Minister van BZK heeft, mede namens de bewindspersonen van o.m. EZK, LNV en IenW, bij brief aan de Tweede Kamer van 17 februari 2021 De Peel en Zuid-Limburg de definitieve status van NOVI-gebied toegekend. We zullen de tekst over de NOVI-gebieden in de Omgevingsvisie (hoofdstuk 20) actualiseren.

Met betrekking tot de inhoud van het NOVI-gebied Zuid-Limburg, merken wij op dat het plan van aanpak voor dit NOVI-gebied een brede insteek heeft. Over de invulling van dit NOVI-gebied, wordt ook met de regio gezamenlijk gesproken. Dit is niet is wat in deze Omgevingsvisie besloten wordt.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.3 Samenwerken, bij het kopje Samenwerking Rijk-regio:

Van:

~~Als mogelijke NOVI-gebieden in Limburg zijn De Peel en Zuid-Limburg in beeld.~~

Naar:

In Limburg zijn NOVI-gebieden De Peel en Zuid-Limburg aangewezen als NOVI-gebieden.

Wonen en centra

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat wonen en woonmilieus meer dan dat alleen is. Indiener stelt dat wonen en leefbaarheid de basis vormt van de aantrekkelijkheid van de regio en daarmee een van de pijlers van de regioparagraaf Midden-Limburg in de Omgevingsvisie is. Indiener vindt dat het wonen en woonmilieu ook een plaats moeten krijgen als basis voor de (economische) aantrekkelijkheid van Midden-Limburg.	1003

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat wonen en leefbaarheid een basis vormen voor de aantrekkelijkheid van een regio. Zowel voor Zuid-, Midden-, als Noord- Limburg. In hoofdstuk Wonen en leefomgeving en de regiohoofdstukken wordt dit beschreven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat functiemenging in steden en dorpen kan worden toegepast maar niet moet leiden tot het ondergraven van de concentratiedoelstellingen (bijv. versterken centra).	1003

Standpunt GS

Wij geven aan dat functiemenging bijdraagt aan de aantrekkelijkheid en kwaliteit van een gebied. Deze aanpak heeft ook betrekking op het versterken van centra en wordt toegepast om aantrekkelijkheid en kwaliteit van deze centra te verbeteren of te borgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.18. Zienswijzen over Hoofdstuk 18: Regiovisies Noord- en Midden-Limburg

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener betreurt het dat toerisme en recreatie niet als één van de hoofdpogingen is opgenomen voor Midden-Limburg, hoewel dit wel is gebeurd voor Zuid- en Noord-Limburg.	1004

Standpunt GS

In paragraaf 18.3.3 hebben wij onder opgave 2d ons beleid ten aanzien van het onderwerp Toerisme en recreatie voor Midden-Limburg geformuleerd. De accenten binnen de regiovisies zijn in nauw overleg met de regiogemeenten tot stand gekomen. Om die reden opteren we ervoor om die visies in hun huidige vorm in stand te laten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vreest dat er weinig resultaat te boeken is als alle genoemde negatieve ontwikkelingen voor het landelijk gebied integraal worden aangepakt.	1003

Standpunt GS

Een integrale aanpak is complexer maar in veel gevallen noodzakelijk omdat de problematiek uitsluitend in zijn onderlinge samenhang op een doeltreffende wijze oplosbaar is. Indien zaken efficiënter en doeltreffender zonder een integrale aanpak kunnen worden aangepakt zal dat echter niet worden nagelaten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor om een viertal aanscherpingen door te voeren in de Regiovisie Midden-Limburg: 1) meer aandacht voor internationale werknemers, 2) ten aanzien van Roermond de kracht van de drie trekkers (DOR, Maasplassen en binnenstad) benoemen, 3) de wijze waarop jongeren aan de regio kunnen worden gebonden en 4) het in voorbereiding zijnde bedrijventerrein Elmp.	1003

Standpunt GS

De accenten binnen de regiovisies zijn in nauw overleg met de regiogemeenten tot stand gekomen. Om die reden opteren we ervoor om die visies in hun huidige vorm in stand te laten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de kaart van Midden-Limburg in de regiovisie Midden-Limburg, die bindend is voor de provincie, op detailniveau correct dient te zijn. De IJzeren Rijn is op de kaart als bestaand spoor voor personenvervoer aangeduid. Dit is niet in overeenstemming met de feitelijke situatie en het standpunt van indiener. Indiener stelt dat het historisch tracé van de IJzeren Rijn geen functie meer dient te vervullen voor goederen- en/of personenvervoer. Indiener verwacht dat de provincie Limburg opkomt voor de belangen van indiener in dit kader.	1029

Standpunt GS

Het historische tracé oostelijk van de gemeente Roermond ligt in het Meinweggebied, een Natura 2000 gebied. Met u zijn we van mening dat een spoorlijn door dit gebied niet meer aan de orde is. De kaart kan op dat punt worden aangepast.

Voorstel aan PS

Kaart Midden-Limburg aanpassen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener heeft diverse locaties in Midden-Limburg in eigendom en verzoekt de provincie om per locatie aan te geven welke eventuele negatieve gevolgen ter plekke spelen.	5115

Standpunt GS

De Omgevingsvisie heeft geen rechtstreekse doorwerking op het niveau van individuele percelen. Nadere informatie over de toekomstperspectieven en gebruiksmogelijkheden voor individuele percelen kan bij de gemeente worden verkregen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wijst erop dat de Maas ook een primaire functie heeft als bron voor de drinkwatervoorziening en verzoekt om deze drinkwaterfunctie toe te voegen aan de tekst van de Regiovisie Midden-Limburg.	2003

Standpunt GS

Wij nemen de aanbeveling over om bij de functies van de Maas ook drinkwatervoorziening te noemen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.3.3 Uitdagingen en opgaven, bij opgave 1b Water:

De Maas heeft belangrijke functies als recreatie- en uitloopgebied voor inwoners, **drinkwatervoorziening**, ~~voor~~ het vervoer van goederen en als verbindingszone voor flora en fauna.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt over de volgende zin "Hierbij zijn de landschappelijke kwaliteiten alleen daar waar dat absoluut noodzakelijk is aangetast" dat voor het realiseren van dijkversterkingsprojecten het waterschap ook afhankelijk is van de kaders vanuit het Rijk. Uiteraard wordt altijd gepoogd ruimtelijke kwaliteiten van een gebied te behouden maar uitgangspunt voor een project is ook dat dit sober en doelmatig (in de toekomst wellicht 'slim en doelmatig') gebeurt. De term 'absoluut noodzakelijk' kan dus niet alleen betrekking hebben op de fysieke omstandigheden maar ook op de bestaande kaders voor dijkversterking. Het thema regionaal waterbeheer komt hier niet aan bod. Indiener verzoekt om dit in evenwicht te brengen met de passages hierover bij Midden-Limburg.	1015

Standpunt GS

Wij zijn het met de indiener eens dat de mogelijkheid om bestaande landschappelijke kwaliteiten in stand te houden mede wordt beïnvloed door de bestaande kaders voor dijkversterking. Ons inziens spreekt de gebruikte formulering, "zo veel als mogelijk" dat ook niet tegen.

Onderkend wordt dat in de regiovisie van Noord-Limburg, met uitzondering van de paragraaf over energie en klimaat, het thema waterbeheer minder nadrukkelijk aan de orde komt dan in Midden-Limburg. Het is niet zo dat het thema in Noord-Limburg minder speelt. De regio heeft bij haar regiovisie ervoor gekozen om iets andere accenten te leggen. Verder komt dit onderwerp zowel bij het thema water (hoofdstuk 13) als bij de gezamenlijke beschrijving Noord-Midden Limburg (hoofdstuk 18, par 1.1) voldoende aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om het woord "groene" toe te voegen aan de 3 ^e opgave genoemd in de Regiovisie Midden-Limburg.	2014

Standpunt GS

De accenten binnen de regiovisies zijn in nauw overleg met de regiogemeenten tot stand gekomen. Om die reden opteren we ervoor om die visies in hun huidige vorm in stand te laten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener stelt dat de gekozen terminologie bij hoofdstuk 18, Regiovisie Noord-Limburg, par.2.3 opgave 5c tot de volgende opmerkingen heeft geleid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De provincie is niet het bevoegd gezag voor het evalueren en/of het bepalen van de normen. Rond 2023 zal het Rijk een evaluatie uitvoeren van de Waterwet en de bijbehorende normen. De provincie kan daar, samen met waterschap en gemeenten, input in leveren en een mening uitspreken maar de bevoegdheid ligt uiteindelijk bij het Rijk. De formulering zoals deze hier staat verwoord is niet juist aldus indiener en verzoekt de tekst te herformuleren en refereren aan evaluatie door Rijk. 2. In de analyse die ten behoeve van de bestuursopdracht gedaan is zitten nog de nodige mitsen en maren wat betreft basis- en achtergrondinformatie. Het is niet gezegd dat een nadere analyse op basis van actuele basisdata dezelfde uitkomst heeft. Indiener verzoekt daarom om het woord 'mogelijk' toe te voegen in de navolgende zin: 'is vanuit de risico inschatting gebleken dat de waterveiligheidsnorm op 22 dijktrajecten in de Limburgse Maasvallei mogelijk te streng is'. 3. Er wordt gesproken over een herijking van het Limburgse waterveiligheidsbeleid. Dit is geen juiste formulering aldus indiener. Het is te voorbarig om nu al over een herijking te spreken. De Deltacommissaris is om advies gevraagd over een eventuele heroverweging van de waterveiligheidsnormen in Limburg en om het resultaat van het advies mee te nemen in de wettelijke evaluatie van de Waterwet rond 2023. Indiener verzoekt daarom om de tekst te herformuleren. 4. Opgave 5c heeft niet enkel betrekking op Noord-Limburg en zou wellicht eerder onder een algemeen hoofdstuk (Water?) thuishoren. 	1015

Standpunt GS

Ad 1. De passage impliceert niet dat de provincie bevoegd gezag is maar duidt wel het provinciale en regionale belang.

Ad 2. Wij nemen het advies over om in de tekst aan te geven dat de normen **mogelijk** te streng zijn.

Ad 3. Wij herformuleren de tekst door te spreken van een **mogelijke** herijking.

Ad 4. De accenten binnen de regiovisies zijn in nauw overleg met de regiogemeenten tot stand gekomen. Om die reden opteren we ervoor om die visies in hun huidige vorm in stand te laten. Gezien de overlap met gestelde onder hoofdstuk 13 zullen wel een verwijzing naar dit hoofdstuk opnemen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.2.3 Uitdagingen en opgaven, opgave 5c:

Het verbinden van ... gebleken dat de waterveiligheidsnorm op 22 dijktrajecten in de Limburgse Maasvallei **mogelijk** te streng is. Hier kan overwogen worden de norm te verlagen. In het laatste geval zou ook een aanpak met een wat hoger risicoprofiel overwogen kunnen worden. De voordelen hiervan zijn een minder forse ingreep in het landschap en kostenbesparing. **Zoals beschreven in Hoofdstuk 13 paragraaf 1.1 wordt deze optie momenteel betrokken in de mogelijke herijking van het Limburgse waterveiligheidsbeleid als vervolg op de Bestuursopdracht Waterveiligheid.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat de herbestemming van de VAB's in de Regiovisie Noord-Limburg meer op zijn plaats lijkt onder leefomgeving in het landelijk gebied (3b) dan onder transformatie woonvoorraad (3c) omdat dit een brede zoektocht is die niet alleen gekoppeld moet worden aan wonen.	1017

Standpunt GS

Wij onderschrijven uw constatering dat de zoektocht naar hergebruik van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's) niet uitsluitend gekoppeld is aan wonen. Zo is het ook omschreven in paragraaf 3 van hoofdstuk 12 Land- en tuinbouw. Het opnemen van hergebruik van VAB's door de regio bij transformatie woonvoorraad interpreteren wij dan ook als dat er bij de transformatie van de woningvoorraad rekening gehouden moet worden met het vaker hergebruiken van VAB's en agrarische bedrijfswoningen als reguliere woning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener doet een aantal concrete tekstsuggesties voor het onderwerp internationale werknemers.	1022

Standpunt GS

Wij hebben de tekstsuggesties voor het onderwerp internationale werknemers overgenomen. In de beantwoording op Hoofdstuk 5 – Wonen en Leefomgeving gaan we dieper in op het thema internationale werknemers.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 17. Limburg in bovenregionaal perspectief, paragraaf 17.4 Werken aan een uitnodigend vestigingsklimaat, kopje Arbeidsmarkt:

Daarnaast is het belangrijk om - de in sommige sectoren onmisbare - internationale werknemers, **en de omgeving waarin ze terecht komen**, te helpen met geschikte huisvesting, **sociale** integratie en onderwijs”.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.2.3 Uitdagingen en opgaven, opgave 1a:

...de instabiele flexibele schil van **short stay** internationale werknemers...

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.2.3 Uitdagingen en opgaven, opgave 3c:

De maatschappelijke acceptatie **en het aanpakken van de maatschappelijke effecten** verdient hierin expliciet aandacht.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om natuurwaarden als factor mee te nemen in de kosten-baten analyse voor het gebruik van voormalige stortplaatsen voor energie opwekking. Indiener verzoekt om locaties in goudgroene natuur buiten beschouwing te laten.	2014

Standpunt GS

Voormalige stortplaatsen kunnen voor de opwekking van zonne-energie worden benut, met inachtneming van soortenbescherming en natuurbeheer en de bescherming van de beheersmaatregelen voor de stortplaats (bovenafdichting). Voormalige stortplaatsen zijn veelal ingericht voor extensieve recreatie. Een aantal locaties liggen in de voorheen goudgroene natuurzone (nu Natuurnetwerk Limburg) of bronsgroene landschapszone (nu Groenblauwe mantel). Indien een verzoek wordt ingediend om de afgewerkte stortplaats open te stellen voor andere ruimtelijke

ontwikkelingen, wordt in de afweging van de omgevingsvergunning of bestemmingsplan vanzelfsprekend natuur meegenomen. We zijn terughoudend in de mogelijkheden voor een zonnepark op een stortplaats gelegen in Natuurnetwerk Limburg en zullen ieder verzoek beoordelen op de specifiek aanwezige natuurwaarden, maar uitsluiten doen we vooralsnog niet. Wel vinden we het van belang dat een goede ruimtelijke afweging plaatsvindt. Om te verduidelijken dat goede ruimtelijke afweging van essentieel belang is, zullen we in de Omgevingsverordening opnemen dat de zonneladder een motiveringsplicht kent. Dit wordt verder uitgewerkt in het traject om te komen tot de Omgevingsverordening. Middels een tekstaanvulling verduidelijken we dit in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, en waterwingebieden **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen**".

m.b.t. toevoegingen over trede 4 & 5: zie zienswijzebeantwoording op hoofdstuk 11. Energie.

Totstandkoming regiovisies

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat de vorm van co-creatie die gehanteerd is voor het opstellen van regionale paragraaf Midden-Limburg een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan het op een goede manier laten landen van de regionale opgaven in de Omgevingsvisie.	1027
Indiener waardeert dat de regiovisie grotendeels is overgenomen in de Omgevingsvisie Limburg.	1029
Indiener kan zeer waarderen dat de regionale paragraaf grotendeels één op één is overgenomen in de Omgevingsvisie.	1030

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering voor de co-creatie bij de totstandkoming van de regionale paragrafen binnen de Omgevingsvisie Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Kaartbeelden

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Groote Peel foutief is weergegeven op de kaart bij de Regiovisie Noord-Limburg: de Groote Peel is gelegen ten westen van Meijel; de huidige weergave in de Omgevingsvisie betreft de Mariapeel.	1014, 1022

Standpunt GS

Groote Peel en Mariapeel zijn inderdaad abusievelijk verwisseld. We zullen dat op de kaart herstellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven; kaart Regiovisie Noord-Limburg aanpassen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener stelt dat het logischer is de icoontjes voor verblijfsrecreatie, dagtoerisme en thematische trekkers in het gebied De Peelbergen te plaatsen en om dit gebied als een aparte zone aan te doen. De indiener vindt dat Toverland een apart icoon moet krijgen als grootste attractiepark in Limburg en vindt dat het icoontje Paardensport toegevoegd moet worden op de locatie Grandorse.	1022
---	------

Standpunt GS

De kaarten behorende tot de regiovisies zijn puur ter illustratie van de bijbehorende regiovisies. De elementen op de kaart zijn indicatief aangeduid. Grote verschillen in de exacte positionering van elementen zullen we verbeteren. Als de betekenis van elementen onvoldoende duidelijk is zullen we dat trachten te verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.; kaart Regiovisie Noord-Limburg aanpassen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat op de kaart van blz. 144 de haven in Heijen ontbreekt. Deze haven is de thuisbasis van indiener die werkt aan de verdere dóórontwikkeling van het bestaande bedrijventerrein en uitbreiding van de haven. Indiener verzoekt deze haven alsnog op te nemen op de kaart. Temeer, omdat de haven van Heijen onderdeel uitmaakt van de BluePorts Limburg, het samenwerkingsverband van Limburgse gemeenten met een haven op haar grondgebied. De overige havens van BluePorts Limburg staan immers wel op de kaart.	5033

Standpunt GS

De haven Heijen maakt inderdaad deel uit van de havens behorende tot BluePorts Limburg en zal derhalve op de regiokaart worden opgenomen.

Voorstel aan PS

Haven van Heijen op de kaart behorende bij de regiovisie Noord Limburg opnemen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat het opwaarderen van de spoorverbinding Roermond-Venlo ontbreekt op de kaart bij de Regiovisie Midden-Limburg.	1017
Indiener vindt dat de economische en toeristische icoontjes op de kaart bij de Regiovisie Noord-Limburg overal hetzelfde zijn, terwijl er accenten zijn in de gebieden.	1017
Indiener vindt dat het stedelijk centrum van Venlo groter is (Kazernekwartier) dan op de kaart bij de Regiovisie Noord-Limburg.	1017
Indiener vindt dat de verschillende assen niet goed uit de verf komen op de kaart bij de Regiovisie Noord-Limburg.	1017
Indiener vindt dat de maakindustrie ontbreekt op de kaart bij de Regiovisie Noord-Limburg.	1017
Indiener vindt dat de icoontjes bargeterminal Venlo en de Brightlands Campus Greenport Venlo geografisch beter geplaatst moeten worden op de kaart bij de Regiovisie Noord-Limburg.	1017
Indiener vindt dat de aanduiding NP Maasduinen verder noordwaarts geplaatst moet worden en dat het Grenspark Maas-Swalm-Nette moet worden toegevoegd op de kaart bij de Regiovisie Noord-Limburg	1017
Indiener wijst op het gebruik van verschillende icoontjes voor NP en Natura 2000 op de kaart bij de Regiovisie Noord-Limburg.	1017

Standpunt GS

De kaarten behorende tot de regiovisies zijn puur ter illustratie van de bijbehorende regiovisies. De elementen op de kaart zijn indicatief aangeduid. Grote verschillen in de exacte positionering van elementen zullen we verbeteren. Als de betekenis van elementen onvoldoende duidelijk is zullen we dat trachten te verbeteren.

Om de rol van de assen beter te duiden, voegen we een verduidelijkende tekst aan hoofdstuk 18.2.2.

Voorstel aan PS

Kaart Regiovisie Noord-Limburg aanpassen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.2.2 Toekomstbeeld Noord-Limburg 2030-2050:

De regio kent een omvangrijke bezoekersstroom gericht op toerisme en recreatie. In de Kop van Noord-Limburg en in de Peel/Peelbergen is sprake van clustervorming, **waarbij de onderdelen van de clusters met elkaar verbonden worden door de recreatieve assen Midden Peelweg in het westelijk- en N271 in het oostelijk- deel van Noord Limburg.** In het gehele gebied ontstaan ...

Ambtshalve wijzigingen

Argument
Een verduidelijkende zin wordt toegevoegd bij het kaartje van de Regiovisie Noord-Limburg om de inhoud en functie van de indicatieve kaartweergave beter te duiden.
Een verduidelijkende zin wordt toegevoegd bij het kaartje van de Regiovisie Midden-Limburg om de inhoud en functie van de indicatieve kaartweergave beter te duiden.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen onder de kaart van hoofdstuk 18.2. Regiovisie Noord-Limburg:

Deze regiokaart illustreert de visie op de regio zoals beschreven wordt in de regionale paragraaf. Het is een indicatieve weergave van de huidige situatie alsmede gewenste toekomstige ontwikkelingen van de regio.

Dikgedrukte tekst toevoegen onder de kaart van hoofdstuk 18.3. Regiovisie Midden-Limburg:

Deze regiokaart illustreert de visie op de regio zoals beschreven wordt in de regionale paragraaf. Het is een indicatieve weergave van de huidige situatie alsmede gewenste toekomstige ontwikkelingen van de regio.

2.19. Zienswijzen over Hoofdstuk 19: Regiovisie Zuid-Limburg

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er bij landbouw in het Heuvelland vaak geen volwaardig inkomen verworven kan worden als er gestreefd wordt naar versterking van het landschap, biodiversiteit, klimaatadaptatie, korte ketens en kleinschaligheid. Lokale afzet behoort praktisch niet tot de mogelijkheden van bijvoorbeeld de melkproductie en kleinschaligheid leidt tot verhoging van de kostprijs. Indiener benadrukt ook het belang van voldoende inkomsten voor de maatschappelijke functie van onder andere de waterhuishouding en het onderhoud van monumenten. Indiener verzoekt om hier in de vaststelling van de Omgevingsvisie rekening mee te houden.	5085, 5089

Standpunt GS

De mogelijkheden om (op termijn) om te schakelen en een verdienmodel te realiseren zijn afhankelijk van meerdere factoren, zoals de bedrijfslocatie, de financiële structuur en de visie van de ondernemer. Zo zal natuur- en landschapsbeheer niet een zelfstandig verdienmodel zijn of kunnen zijn. Wel zien we natuur- en landschapsbeheer als mogelijk onderdeel van een hybride businessmodel binnen de agrarische sector. Er zijn overigens voorbeelden van korte ketens en kleinschaligheid die wel leiden tot een volwaardig verdienmodel.

Zie ook de beantwoording van de zienswijzen op hoofdstuk 12 Land- en tuinbouw, onderdeel Verdienmodel voor de land- en tuinbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er bij landbouw in het Heuvelland vaak geen volwaardig inkomen verworven kan worden als er gestreefd wordt naar versterking van het landschap, biodiversiteit, klimaatadaptatie, korte ketens en kleinschaligheid. Vanwege de ligging van een bedrijf en het ontbreken van voldoende markt in de streek, kan er een afhankelijkheid zijn van de verwerkende industrie. Indiener stelt dat kleinschaligheid leidt tot verhoging van de kostprijs en kiest daarom voor areaalvergroting en kwaliteitsborging.	5087
Indiener benadrukt ook het belang van voldoende inkomsten voor de maatschappelijke functie van de hedendaagse akkerbouwbedrijven, onder andere gericht op de waterhuishouding en het goedkoop en doelmatig landschapsbeheer. Indiener verzoekt om hier in de vaststelling van de Omgevingsvisie rekening mee te houden.	

Standpunt GS

Het is niet onze insteek om de realisatie van de Omgevingsvisie ambitie te koppelen aan een specifieke schaalgrootte. Het kan aan de orde zijn dat voor de realisatie van benoemde transitiepaden een bepaalde schaal nodig is om toepassing van bijvoorbeeld specifieke innoverende apparatuur haalbaar en betaalbaar te maken.

Uiteraard zijn wet- en regelgeving leidend voor wat betreft de concrete ontwikkelingsmogelijkheden op bedrijfsniveau.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat in de ontwerp-Omgevingsvisie wordt ingezet op kringlooplandbouw als de manier om anders te boeren. Indiener wil dat er ook op zoek gegaan wordt naar anders boeren in het Zuid-Limburgse landschap waaronder verdienmodellen om het toekomstig landschapsbeheer te kunnen borgen. Indiener positioneert zich daarbij als centrum van integrale kwaliteitslandbouw met de focus op productie voor lokale afzet, korte ketens en agrariërs als landschapsbeheerders.	1002, 1005

Indiener wil inzetten op: - een analyse van de agrarische sector in combinatie met de inzet van een vitaliteitsmanager. - onderzoek gaan naar verdienmodellen om de toekomst van het landschapsbeheer te borgen. - vraag en aanbod van lokale producten in kaart brengen, inclusief onderzoek naar de mogelijkheden van een regionaal distributiecentrum.	
--	--

Standpunt GS

Op basis van ons beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, 'Koers naar de toekomst', kunnen we aangeven dat de voornemens van de indiener aansluiten bij de doelen van het beleidskader en dat we deze initiatieven ondersteunen. Belangrijk voor het ondersteunen van initiatieven is dat deze breed gedragen zijn door diverse sector partijen.

Ondersteuning zal worden gegeven aan kansrijke initiatieven waarbij agrarisch ondernemers met ketenpartijen afspraken maken die een duurzame toekomst van de sector dichterbij brengen. Dit kan zowel het versterken van de traditionele keten zijn, als het opzetten van een volledig nieuwe keten (regionaal voedselsysteem). Landelijk staat Limburg aan de top als het gaat om het aantal korte keten initiatieven. Om al deze initiatieven verder te versterken, wordt ingezet op het bevorderen van de samenwerking tussen al deze partijen, om ook het verdienvermogen van de korte keten (of regionaal voedselsysteem) naar een hoger niveau te tillen.

Betere verbinding met de agenda's en partijen uit de voedselverwerkende en –producerende industrie kan basis bieden voor nieuwe samenwerkingen. Komend jaar wordt onderzocht of het mogelijk is om met een 'coalition of the willing' te komen tot een actieprogramma, om de positie van de primaire sector in de keten verder te versterken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener waardeert dat de Regiovisie Zuid-Limburg en de mogelijkheden die er binnen de Groenblauwe mantel bestaan ruimte bieden voor de combinatie van functies als natuurwaarden met vrijetijdseconomie.	5068

Standpunt GS

Wij zijn blij met de waardering voor de Regiovisie Zuid-Limburg en de mogelijkheden die er binnen de Groenblauwe mantel zijn om ruimte te bieden voor de combinatie van functies als natuurwaarden met vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener onderschrijft de visie op de regio, met Chemelot en de Brightlands Chemelot Campus als motor en proeftuin voor een circulaire samenleving, maar mist hierin een verwijzing naar de ruimtebehoefte die hiermee gepaard kan gaan. Indiener verzoekt aan de tekst op bladzijde 173 een zin toe te voegen, namelijk: "Deze transitie brengt een ruimtevraag met zich mee, die wij een plaats moeten geven in de regio".	5026

Standpunt GS

Wij onderkennen dat de ontwikkeling naar een circulaire samenleving gepaard kan gaan met ruimtebehoefte. In de ontwerp-Omgevingsvisie is hierover het volgende gesteld (blz. 133): "Wij zetten in op het optimaliseren van het huidige ruimtegebruik door compacter ruimtegebruik en het combineren van functies. Waar nodig kijken wij naar het beschikbaar stellen van extra ruimte voor de verdere omschakeling naar een duurzame, circulaire economie."

En verder: "Circulaire economie stelt op haar beurt ook eisen aan het ruimtegebruik voor inzameling en opslag van materialen. Chemelot gaat deze zaken niet op de Chemelot-site vestigen, maar is op zoek naar circulaire satelliet sites in Limburg en in het buitenland." Daarmee is uitgedrukt dat wij oog

hebben voor de ruimtevraag van deze transitie en tegelijkertijd dat deze vraag veel breder gaat dan alleen de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat in de ontwerp-Omgevingsvisie gesproken wordt over 'de binnentuin' van Zuid-Limburg en verwezen wordt naar de kernwaarden (kwaliteit, kleinschaligheid en innovatie) die in het Uitvoeringsprogramma Middengebied zijn opgenomen. Indiener verzoekt 'binnentuin' in de Omgevingsvisie te vervangen door 'Middengebied'.	1002, 1005
Indiener verzoekt een andere term te kiezen voor 'binnentuin', omdat deze term verkeerde gedachten oproept, wanneer een agrarisch bedrijf wil doorgroeien. Een binnentuin heeft als definitie dat dit een (afgesloten) stuk grond is wat vaak omsloten is door muren of gebouwen.	5035

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie is de term binnentuin gebruikt om tot uitdrukking te brengen, dat het om een hoogwaardig landschappelijk gebied gaat met bijzondere kernwaarden, dat min of meer omsloten wordt door de stedelijke gebieden van Parkstad, Westelijke Mijnstreek en Maastricht en daar tegelijkertijd een directe relatie mee heeft. Er worden overigens ook vaak andere termen gebruikt om dit gebied aan te duiden, zoals bijvoorbeeld Heuvelland en Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Het is echter ook mogelijk om dit kader de term Middengebied te hanteren.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 1b Landschappelijk raamwerk:

In de groene binnentuin, **ook wel middengebied genoemd**, kiezen we voor het verder versterken van het hoogwaardig ...

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 1c Landbouw:

Het aantal agrariërs in ~~de binnentuin~~ **het middengebied** zal de komende decennia ...

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er een herbezinning moet komen op de verdere uitbreiding van recreatieve voorzieningen gezien de overbelasting die nu al plaatsvindt.	5128

Standpunt GS

Volgens de Omgevingsverordening Limburg moet bij de ontwikkeling van een initiatief met overnachtingsmogelijkheden onder meer aangetoond worden dat het initiatief voorziet in een behoefte. Het is de verantwoordelijkheid van de betreffende gemeente om bij een dergelijk initiatief de balans te zoeken tussen de diverse belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er weinig aandacht is voor de wateroverlastproblematiek in met name stedelijke gebieden, terwijl hier in Zuid-Limburg een enorme opgave ligt. Hiervoor wil de indiener met klem aandacht vragen in de regiovisie Zuid-Limburg. Indiener stelt dat er toch echt een forse opgave ligt de komende tientallen jaren.	1015

Standpunt GS

Het belang van klimaatadaptatie en integrale aanpak van de wateroverlastproblematiek komt op verschillende plekken in de Omgevingsvisie aan de orde (o.a. in de uitdagingen voor de fysieke leefomgeving, in het themahoofdstuk Water en in het hoofdstuk Limburg in bovenregionaal perspectief). Ook in de Regiovisie Zuid-Limburg geven we aan dat “het voorkomen van wateroverlast in ... stedelijk gebied ... nadrukkelijk onze aandacht [vraagt]” (zie opgave 4a). In stedelijke gebieden in Zuid-Limburg doen zich inderdaad diverse wateroverlastknelpunten voor, d.w.z. dat de kans op wateroverlast groter is dan gewenst op basis van de landelijke richtlijnen. Bovendien neemt de neerslagintensiteit toe als gevolg van klimaatverandering. Dit tezamen brengt een forse opgave met zich mee. De verantwoordelijkheden voor de aanpak liggen als volgt:

Het waterschap is verantwoordelijk voor de aanpak van wateroverlast die ontstaat door overstroming vanuit het regionale watersysteem, dat wil zeggen vanuit de wateren die zij in beheer heeft. Deze wateren zijn vermeld op de legger van het waterschap. Normen voor deze zgn. “regionale wateroverlast” (uitgedrukt in maximale overstromingskans per jaar) hebben wij opgenomen in onze Omgevingsverordening. Het waterschap dient zich bij de aanpak te baseren op deze normen. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanpak van wateroverlast die ontstaat door overstroming vanuit het rioolsysteem. Voor deze aanpak gelden landelijke richtlijnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt een tekstsuggestie voor bij de zin: ‘Door het landschap in dit deel van het raamwerk te verruwen, door extensivering, door een andere wijze van grondgebruik en grondbewerking, door bosontwikkeling en de aanleg van grotere landschapselementen kan het water beter worden vastgehouden.’ en wel door deze als volgt aan te passen: ‘Door het landschap in de beekdalen en op de hellingen te verruwen, door...	1015

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat indiener terecht aangeeft dat voor het vasthouden van water verruwing niet alleen in de beekdalen maar ook op de hellingen gewenst is. Wij volgen daarom deze tekstsuggestie.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 1b Landschappelijk raamwerk:

Van:

Door het landschap ~~in dit deel van het raamwerk~~ te verruwen, door extensivering, door een andere wijze van grondgebruik en grondbewerking, door bosontwikkeling en de aanleg van grotere landschapselementen kan het water beter worden vastgehouden.

Naar:

Door het landschap **in de beekdalen en op de hellingen** te verruwen, door extensivering ...

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet de balans tussen de ontwikkelingen van Chemelot enerzijds en de ontwikkelingsmogelijkheden van de omliggende gemeenten anderzijds onvoldoende terugkomen.	1023

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een goede balans tussen de ontwikkelingen van Chemelot enerzijds en de ontwikkelingsmogelijkheden van de omliggende gemeenten anderzijds. In dat kader wordt er o.a. gewerkt aan een integrale gebiedsvisie, om ruimtelijke ontwikkelingen in deze omgeving in balans te brengen, met aandacht voor de landschappelijke kwaliteiten van de omliggende gebieden, leefbaarheid en leefomgeving, economie, mobiliteit en logistiek. Dit doen we samen met betrokken overheden, Chemelot, omwonenden en andere belanghebbenden (blz. 133). En het komt zeker ook terug in onze ambitie om een gezonde en veilige leefomgeving te realiseren voor iedereen in Limburg

en (meer concreet voor deze omgeving) in de recent vastgestelde 'Veiligheidsvisie Chemelot e.o.' (blz. 43).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) spreker
Indiener wil, gelet op de gezamenlijke ambities, gezamenlijk optrekken door het starten van een proeftuin voor kleinschalige innovatieve productieprocessen en nieuwe businessmodellen die bijdragen aan een circulaire economie. Denk bijv. aan het initiatief 'herenboerderij' en elektrische deelauto's.	1002, 1005

Standpunt GS

Wij onderschrijven graag de gezamenlijke ambities van gemeenten in het Middengebied voor het starten van kleinschalige innovatieve initiatieven en ontwikkelingen die bijdragen aan een circulaire economie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) spreker
Indiener wil de verbinding tussen de sociale opgaven en stedelijke transformatie en de opgaven met betrekking tot het landelijk gebied explicieter tot uitdrukking laten komen in de regiovisie Zuid-Limburg. Indiener verwijst hierbij ook naar zienswijze bij het thema gezondheid.	1002, 1005

Standpunt GS

Wij onderkennen dat het Middengebied als 'groene long' kansen kan bieden in relatie tot de stedelijke transformatie en daarmee samenhangende sociale en gezondheidsachterstanden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) spreker
Indiener stelt dat het Middengebied, de groene long van Zuid-Limburg, vitaal moet blijven. Indiener stelt dat de ontwikkelingen op het gebied van demografie (ontgroening en vergrijzing), wonen (beperkte huursector, beperkte doorstroming en beperkt aanbod voor starters alsmede een verouderde woningvoorraad), landbouw (krimp van de sector leidt tot leegstand, schaalvergroting terwijl er behoefte is aan inclusieve landbouw met korte ketens), natuur en landschap (beheer staat onder druk door afnemende middelen en afname van aantal hoeders van het landschap), toerisme (verouderd productaanbod en veranderende vraag) en mobiliteit (veranderende vervoersvoorzieningen in omvang en vorm waarop de infrastructuur niet is ingericht) en de bijkomende opgaven op het gebied van duurzaamheid zetten de kernkwaliteiten onder druk. Indiener geeft aan dat de opgaven voor het Middengebied complex zijn, maar vooral vragen om ander type investeringen dan in het stedelijk gebied. Investerings die veelal kleinschaliger van aard zijn en gebaseerd op maatwerk, experimenteeruimte, innovatiekracht en specifieke expertise, met inzet van gemeenschappen, maatschappelijk investeerders en nieuwe financiële aanjaagmodellen met doorzettingsmacht vanuit de overheden.	1002, 1005

Standpunt GS

Wij herkennen dat vanwege de aard van de opgaven er sprake is van een ander type investeringen dan in het stedelijk gebied. In de Omgevingsvisie steunen wij uw zienswijze dat het Middengebied, de groene long van Zuid-Limburg, vitaal moet blijven en dat de opgaven complex en samenhangend zijn. Wij zijn daarom van mening dat, als uitwerking van de Omgevingsvisie, de aanpak van een groot aantal opgaven hier in samenhang en gebiedsgericht vanuit een gezamenlijke (investerings)agenda uitgewerkt moet worden. Dit zowel op de schaal van Zuid-Limburg als voor het Middengebied. Wij zien

kansen om met name via de trajecten van het Programma Middengebied, het programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de uitwerking van het NOVI-gebied Zuid-Limburg om samen met de regio Zuid-Limburg en het Middengebied tot deze agenda te komen. Daarnaast komt deze vraag ook aan bod in uitwerkingen van de Omgevingsvisie in programma's voor onder meer Natuur.
Zie ook beantwoording op hoofdstuk 20, blok "Regionale Samenwerking en uitwerking van de Omgevingsvisie Limburg".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil samen met de provincie bekijken hoe de opbrengsten van de EO Wijersprijs daadwerkelijk kunnen worden toegepast.	1002, 1005
Indiener vraagt zich af hoe samen met de Middengebied gemeenten, de provincie en anderen partijen als het waterschap bekeken kan worden of de opbrengsten van de EO Wijersprijs daadwerkelijk toegepast kunnen worden om zo ook toepassing te kunnen geven aan "experimenteren".	1026

Standpunt GS

Als cofinancierder van de EO Wijers prijsvraag voor de deelname uit Zuid-Limburg vinden wij het van belang om gezamenlijk met de regio Zuid-Limburg (o.a. gemeenten, waterschap, landbouw) te kijken hoe we de goede ideeën uit de prijsvraag voor een duurzame landbouw een vervolg kunnen geven. Wij ondersteunen daarom uw uitnodiging. Wij zien de processen en programmatische aanpak rond het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, het Middengebied en het NOVI-gebied Zuid-Limburg als heel kansrijk om hier meer structureel invulling aan dit onderwerp te geven. Graag gaan wij met u hierover in gesprek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de werkgelegenheid in de toeristische sector qua groei achter loopt t.o.v. de landelijke groei. Indiener stelt dat een strategie gemist wordt om deze dalende groei tegen te gaan. Indiener mist ook een sectoraal platform waar kennis, netwerk, krachten en financiële middelen op integrale wijze gedeeld en gebundeld worden. Indiener geeft ook aan dat de sector ruimte mist om te experimenteren met kleinschalige innovatieve initiatieven met name in het Middengebied is dit nodig.	1002, 1005

Standpunt GS

Wij hebben geen concrete cijfers die de stelling van de indiener onderbouwen of tegenspreken. De problematiek als gevolg van corona maakt dat beeld momenteel ook lastig te bepalen. Onze inzet is vooral gericht op voldoende en adequaat geschoold personeel voor de sector. Een goede balans tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt staat voorop. Mochten er discrepanties ontstaan, dan komen we met de partners in het veld (bedrijfsleven, onderwijs en overheden) in actie. Verder kan met stimuleren van innovaties in de sector en van goed vakmanschap werkgelegenheid worden gecreëerd, dan wel worden behouden.

Wij zien het stimuleren van een sectorplatform als een primaire verantwoordelijkheid voor gemeenten.

Wij gaan graag op basis van een concrete probleemanalyse, samen met gemeenten, met de sector het gesprek aan over de concrete problematiek en de oplossingsrichtingen daarvoor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener vindt het landschap van Zuid-Limburg uniek in Nederland. Volgens de indiener vraagt dit om het kiezen van een thema waarop het gebied dan kan worden ingericht. Indiener denkt dat de aantrekkelijkheid van het Heuvelland niet in het minst mede wordt bepaald door de aanwezigheid van erfgoed, één van de kernwaarden.	2016
--	------

Standpunt GS

Wij delen uw mening dat erfgoed één van de kernwaarden is van het landschap van Zuid-Limburg. Zoals u zelf al aangeeft in uw zienswijze hebben wij dit thema sterk verankerd in onze ontwerp-Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Kaartbeelden

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist lagen in de kaartbeelden van Zuid-Limburg die de tekst kunnen ondersteunen en het totaalbeeld kunnen verhelderen.	1001, 1005, 1024, 1031
Indiener vindt dat dat de regiovisie Zuid-Limburg een compleet beeld van de opgaven schetst. Indiener is het eens met de denkrichting en ambities van de regiovisie Zuid-Limburg. Indiener vindt dat de regionale uitwerkingen van het POL2014 goed zijn geland in de regiovisie Zuid-Limburg. Indiener denkt dat de regiovisie Zuid-Limburg aan kracht zou toenemen als per laag in de tekst de bijbehorende kaartbeelden worden toegevoegd.	1012, 1013
Indiener pleit ervoor onder par. 3b van de regiovisie Zuid-Limburg de stationsomgevingen van Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen per laag de kaarten bij te voegen, waaronder de kaart 'duurzame mobiliteit'. Uit die uit het ToekomstbeeldOV2040 afgeleide kaart blijkt een onderscheid tussen enerzijds de voornoemde stationsomgevingen en anderzijds de internationale stations van Aken en Luik. Indiener verzoekt de tekst in overeenstemming te brengen met het kaartbeeld.	1012, 1013

Standpunt GS

Wij hebben er voor gekozen om bij de regiovisies alleen het integrale kaartbeeld op te nemen (waarin alle kaartlagen zijn opgenomen). Deze regiokaart illustreert de visie van en op de regio, zoals beschreven wordt in de regionale paragraaf. Het is een indicatieve weergave van huidige situatie en gewenste toekomstige ontwikkeling van de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt het kaartmateriaal niet duidelijk. Bijv. aan de zuidzijde van Maastricht loopt de stad-land zone nu door tot aan de Belgische grens. De indiener vraagt zich af of dit klopt. In het verlengde hiervan kunnen dan ook bufferzones worden benoemd.	1026

Standpunt GS

Deze regiokaart op bladzijde 163 illustreert de visie van en op de regio, zoals beschreven wordt in de regionale paragraaf. Het is een indicatieve weergave van de huidige situatie en gewenste toekomstige ontwikkeling van de regio. De stad-land-zone van het zuidelijk Maasdal loopt inderdaad door tot aan de grens. Het is niet duidelijk wat de indiener precies bedoelt met het benoemen van bufferzones.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit ervoor om het wegwerken van de fysiek-ruimtelijke en sociaaleconomische	1012, 1013

achterstanden volgens 'NOVI-gebied Zuid-Limburg' en de Regio Deal Parkstad Limburg nader te objectiveren in het proces 'NOVI-gebied Zuid-Limburg', zodat helder wordt waar precies deze opgaven het meest spelen.	
---	--

Standpunt GS

Wij zullen dit betrekken in het proces van het 'NOVI-gebied Zuid-Limburg', waarin de betreffende opgaven samen met het Rijk en partijen in de regio preciezer worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat het vermelde aanbod aan evenementen en dagattracties voor vrijetijdseconomie te beperkt is. Indiener stelt voor het "afleiden van de recreatieve druk" aan te vullen met: de ontwikkelingen in de groengebieden om Parkstad aantrekkelijker en betere bereikbaar te maken, het cultuurhistorisch aanbod en het versterken van de verhaallijnen voor de historische ontwikkelingen.	1012, 1013

Standpunt GS

Wij zullen de door indiener genoemde elementen (ontwikkeling groengebieden, cultuurhistorisch aanbod en verhaallijnen) een plek geven in de Regiovisie Zuid-Limburg, in paragraaf 19.3 bij het onderdeel toeristische en recreatieve centra.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 3e Toeristische en recreatieve centra:

In Parkstad bevinden zich enkele recreatieve trekkers, zoals Snowworld en Mondo Verde, die complementair zijn aan de faciliteiten in het Heuvelland. **Er zijn ontwikkelingen gaande om de groengebieden in Parkstad aantrekkelijker en beter bereikbaar te maken zoals de LeisureLane, de groene fietsverbinding door Parkstad. Dit draagt, samen met het cultuurhistorisch aanbod en het verder ontwikkelen van verhaallijnen, bij** aan het afleiden van de recreatieve druk van het Heuvelland. Tegelijkertijd ~~bijdragen wordt hiermee~~ het imago en de aantrekkingskracht van Parkstad versterkt.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist in onderdeel 'ruimtelijke economie' van de regiovisie Zuid-Limburg de transformatieopgave in (aanloop)straten en (historische) linten. Hiervoor moeten programmatische en functionele uitdagingen worden aangegaan.	1012, 1013

Standpunt GS

Wij zullen de transformatieopgave in aanloopstraten en (historische) linten een plek geven in de Regiovisie Zuid-Limburg, in paragraaf 19.3 bij het onderdeel ruimtelijke economie.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 4c Ruimtelijke economie onder 'Uitgangspunten voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling in Zuid-Limburg' een bullet toevoegen:

Aanpak van de transformatieopgave in aanloopstraten en (historische) linten.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wil graag dat op blz. 172 Sittard benoemd wordt als toeristisch centrum. De nog bijna volledig omwalde binnenstad van Sittard kreeg in 1972 de status van Rijksbeschermd stadsgezicht inclusief de wallen zelf en de nog aanwezige schootsvelden.	1024

Standpunt GS

Wij onderschrijven de betekenis van de omwalde binnenstad van Sittard als toeristisch centrum en zullen dit een plek geven in de Regiovisie Zuid-Limburg, in paragraaf 19.3 bij het onderdeel toeristische en recreatieve centra.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 3e Toeristische en recreatieve centra:

... zorgen samen met de euregionale steden en natuurgebieden over de grens voor een unieke en aantrekkelijke toeristisch-recreatieve regio. **Ook de bijna volledig omwalde binnenstad van Sittard draagt hier aan bij.**

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat op dit moment de SVREZL wordt geactualiseerd wat t.z.t. mogelijk tot nieuwe teksten en kaart beelden kan leiden. Indiener verzoekt in de Omgevingsvisie bij de beschrijvingen op blz. 175 rekening te houden met de mogelijke andere invulling van genoemde locaties als gevolg van de verminderde behoefte aan grootschalige kantoren blijkend uit de evaluatie.	1024

Standpunt GS

De invulling van genoemde concentratiegebieden of wijzigingen daarvan blijven een primaire bevoegdheid van gemeenten, ook ten aanzien van kantoren. De tekst van de Omgevingsvisie is zodanig geformuleerd dat verdere specifieke regionale uitwerkingen mogelijk zijn en blijven. Mocht er aanleiding zijn om de Omgevingsvisie te actualiseren dan biedt het modulaire karakter daar de mogelijkheid toe. De kaartbeelden bij de Omgevingsvisie zijn illustratief.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt om in dit deel van de Regiovisie Zuid-Limburg in te gaan op klimaat en energie omdat op het gebied van opwek van hernieuwbare elektriciteit en duurzame warmte voorziening juist uitdagingen liggen die specifiek zijn aan deze regio.	1026

Standpunt GS

Wij onderkennen dat er op het gebied van klimaat en energie grote uitdagingen liggen, zeker ook in Zuid-Limburg. Op diverse plekken in de ontwerp-Omgevingsvisie wordt hier op ingegaan. Bijvoorbeeld in hoofdstuk 1 (Uitdagingen voor de Limburgse fysieke leefomgeving), diverse themahoofdstukken (Energie, Water, Landschap) en in hoofdstuk 17 (Limburg in bovenregionaal perspectief). Om deze reden is dit niet apart nog benoemd in de Regiovisie Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat wonen in kernen in vergelijking met het stedelijk gebied wel erg beknopt is beschreven. Ook in de kernen van het Middengebied is het belangrijk om te voorkomen dat de leefbaarheid, kwaliteit van wonen onder druk komen te staan. De indiener vraagt om gemeenten ruimte te geven voor maatwerk. Bepaalde uitbreidingen moeten wel kunnen om kernen vitaal en leefbaar te houden. Alles passend qua maat en schaal en duurzaam.	1026

Standpunt GS

De provinciale Omgevingsvisie is ons richtinggevende kader op hoofdlijnen. Omdat de woonbehoeften veranderen, maar ook omdat er lokale en regionale verschillen zijn in de opgaven ten aanzien van wonen en leefomgeving, zijn meer gerichte uitwerkingen in provinciale, regionale en/of gemeentelijke

programma's, agenda's en instrumenten noodzakelijk. Zo bieden we flexibiliteit om als uitwerking van deze Omgevingsvisie, opgaven gericht op te pakken en bij te sturen.

In de provinciale Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 hebben we onze nadere aanpak voor de komende jaren kenbaar gemaakt. We laten echter ruimte aan regio's om woningmarkt specifieke besluiten te nemen. We hebben de ambitie om samen met onze partners een voortreffelijke woon- en leefomgeving te realiseren; een leefomgeving waar mensen zich prettig voelen. Om dat samen met onze partners te kunnen doen, dienen we in de Omgevingsvisie onze kaders vast te leggen en ruimte te laten voor deze samenwerking.

Zie ook de beantwoording op Hoofdstuk 5 - Wonen en Leefomgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt in het kader van internationale bereikbaarheid van de Euregio nog steeds voor aandacht voor een half uursverbinding tussen de stations Eijsden-Visé-Luik.	1026

Standpunt GS

In samenspraak met het Rijk vinden gesprekken plaats met de vervoerders om de verbinding tussen Maastricht en Luik in kwaliteit en kwantiteit te verbeteren. Hierbij wordt er naar gestreefd dat 2 keer per uur een trein gaat rijden tussen Maastricht en Luik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt of de stad-landzones worden uitgebreid. Er zijn nu maar een paar zones. Indiener vraagt of er ruimte is om bijv. het gebied tussen Maastricht en Cadier en Keer, met zijn vele functies, monumenten, ecologische verbindingzone, maar ook rode ontwikkelingen aan te merken als stad-landzone. Zie ook de opmerking hierover t.a.v. de begrenzing van de kaart blz. 163. Indiener wil dit graag met de provincie bespreken.	1026

Standpunt GS

De stad-land-zones zijn in overleg met de gemeenten en diverse stakeholders bepaald. Het gaat hier met name om gebieden binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, waar sprake is van een sterke interactie of verwevenheid tussen stedelijke en landschappelijke functies. Hier ligt een bijzondere ruimtelijke opgave om te werken aan een robuust landschappelijk raamwerk, waarbinnen de aanwezigheid of beoogde stedelijke functies een plek kunnen krijgen (blz. 114). Dit geldt niet voor het gebied tussen Maastricht en Cadier en Keer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener ziet weinig concrete maatregelen om een sterke duurzame regionale economie te bevorderen. De stedelijke ontwikkeling van Limburgse dorpen en steden moet meer gericht worden op kwaliteit, leefbaarheid en balans met groen en niet alleen gekenmerkt worden door compactheid.	5190

Standpunt GS

Wij vinden een sterke duurzame (circulaire) economie en de stedelijke ontwikkeling van Limburgse dorpen en steden, met oog voor kwaliteit, leefbaarheid en groen, eveneens van groot belang. Dit komt op meerdere plekken in de Omgevingsvisie aan de orde (bijvoorbeeld bij: uitdagingen voor de fysieke leefomgeving, Limburgse principes, thema's woon- en leefomgeving en economie). Concrete maatregelen zijn niet direct onderdeel van deze Omgevingsvisie, maar zullen in de uitvoering via diverse programma's ter hand genomen c.q. gestimuleerd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat lopende aanpakken, zoals het regionale project Trendbreuk, worden benoemd. Indiener pleit er voor dat meer benadrukt moet worden dat de lopende aanpakken meer verbonden moeten worden met de ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. In de voorgestelde aanpak van het NOVI-gebied Zuid-Limburg is hier aandacht voor. Indiener stelt voor dat in het Bestuurlijk Kernoverleg nog een wethouder zitting neemt specifiek op het gebied van gezondheid om deze verbinding kracht bij te zetten.	1024

Standpunt GS

In de aanpak van het NOVI-gebied Zuid-Limburg is inderdaad het streven opgenomen om een betere verbinding te leggen, tussen lopende trajecten op het gebied van gezondheid en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving.

In het Bestuurlijk Kernoverleg nemen (sinds kort) twee bestuurders uit het sociaal domein zitting, waarmee extra aandacht aan het thema gezondheid kan worden gegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat in de Omgevingsvisie niet gesproken wordt over de herontwikkeling van de Oostflank Brunssum.	1012
Indiener is van mening dat Medtech-ontwikkelingen niet alleen op de bedrijventerreinen Avantis en Trilandis zouden moeten plaatsvinden. Indiener stelt dat met name de Oostflank Brunssum ruimte voor de ontwikkeling van Medtech in de stadsregio Parkstad Limburg. Indiener stelt dat dit conform de lopende gesprekken is tussen de gemeente, de stadsregio en de provincie.	1012, 1013
Indiener stelt dat onvoldoende aandacht besteed wordt aan het MedTech-cluster Parkstad.	1012, 1013
Indiener stelt dat uitbreiding op Avantis en Trilandis nauwelijks mogelijk is voor MedTech. Herontwikkeling van de Oostflank Brunssum biedt ruimtelijke mogelijkheden daarvoor. De Groenblauwe mantel is daarvoor beperkend en niet conform de conceptvisie van provincie, stadsregio en gemeente uit 2019.	1012, 1013

Standpunt GS

Het is best mogelijk dat de herontwikkelingslocatie Oostflank Brunssum in de toekomst ruimte kan bieden voor uitbreiding van Medtech. De tekst van de Omgevingsvisie is zodanig geformuleerd dat specifieke regionale ontwikkelingen mogelijk zijn en blijven. Mocht er aanleiding zijn om de Omgevingsvisie te actualiseren dan biedt het modulaire karakter daar de mogelijkheid toe. De kaartbeelden bij de Omgevingsvisie zijn illustratief. De contouren van de Groenblauwe mantel zijn overgenomen uit het POL2014. Ook de gezamenlijke visie op de ontwikkeling van de Oostflank Brunssum van 2019 is in feite niet meer actueel. Wanneer onze gezamenlijke planvorming voor de invulling van het terrein definitief is worden de kaarten bij de Omgevingsverordening en Omgevingsvisie aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat het hoofdstuk Bodem en Ondergrond nauwelijks gericht is op het versterken van de bodemdiversiteit/vruchtbare bodem hebben en houden. De indiener verwijst hierbij naar het Uitvoeringsprogramma Middengebied.	1026

Indiener vraagt om op blz. 168 (Regiovisie Zuid-Limburg) de link te leggen naar bodemdiversiteit zodat ook de juiste functie op de juiste plaats kan komen en de bodem niet verschaald.	
---	--

Standpunt GS

De Omgevingsvisie Limburg heeft een integraal karakter en kent een hoog abstractieniveau. Het concrete onderwerp, de visie en ambities ten aanzien van de problematiek van de achteruitgang van bodemkwaliteit (bodemverdichting, erosie en run off leidend tot wateroverlast, verdroging, vermesting, gebruik bestrijdingsmiddelen, achteruitgang van de bodemvruchtbaarheid) worden in de komende jaren zo mogelijk meegenomen in (uitwerking van) programma's zoals het Beleidskader Limburgse landbouw- en agrifoodsector 2020-2023, Waterprogramma, en het Natuurprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie onvoldoende aansluit op de afwegingsprincipes van de NOVI. Met name t.a.v. het NOVI-gebied, zoals het grensoverschrijdend gebied Zuid-Limburg inclusief het Lanakerveld.	5008

Standpunt GS

De Limburgse principes, die zijn opgenomen in de Ontwerp-Omgevingsvisie, sluiten in onze ogen goed aan bij de afwegingsprincipes uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Daarnaast wordt met de Omgevingsagenda Brabant-Limburg ook de verbinding gelegd tussen de Omgevingsvisies van het Rijk, de provincie en gemeenten.

Het gebied Lanakerveld maakt inderdaad deel uit van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, zoals bijvoorbeeld ook de hele stad Maastricht daar in gelegen is. Maar het is geen onderdeel van het hierbinnen aangewezen beschermingsgebied waarvoor in de provinciale verordening bijzondere regels zijn opgenomen, in relatie tot de bescherming van o.a. landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Ruimtelijke afwegingen met betrekking tot de ontwikkeling van deze omgeving liggen derhalve primair bij de gemeenten. Wij zien er vooral op toe dat de provinciale belangen geborgd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambtshalve wijzigingen

Argument
Een verduidelijkende zin wordt toegevoegd bij het kaartje van de Regiovisie Zuid-Limburg om de inhoud en functie van de indicatieve kaartweergave beter te duiden.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen onder de kaart van hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg:

Deze regiokaart illustreert de visie van en op de regio, zoals beschreven wordt in de regionale paragraaf. Het is een indicatieve weergave van huidige situatie en gewenste toekomstige ontwikkeling van de regio.

2.20. Zienswijzen over Hoofdstuk 20: Van doorwerking naar uitvoering

Regionale samenwerking en uitwerking van de Omgevingsvisie Limburg

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener verzoekt om voor Zuid-Limburg gezamenlijk te werken in een uitvoeringsagenda en te komen tot een actualisatie van de bestuursafspraken en borging daarvan (inclusief de uitwerking van de structuurvisies) in de Omgevingsverordening.</p> <p>De uitvoeringsagenda geeft aan op welke thema's nader onderzoek nodig is om tot keuzes te komen. Een aantal onderwerpen is al benoemd of zelfs al in gang gezet, zoals de Grenslandstrategie en -programma en de Verstedelijkingsstrategie Zuid-Limburg (beide onderdeel van het proces NOVI-gebied Zuid-Limburg), de transitie naar een circulaire samenleving inclusief de ontwikkeling van Chemelot Circular Hub en de Ontwikkelvisie voor MAA.</p>	1001, 1005, 1019 1024, 1031
<p>Indiener geeft aan dat een aantal onderwerpen uit de regiovisie Zuid-Limburg om nadere verdieping vraagt, juist op de schaal van de regio. Indiener wil graag samen met de provincie een verdieping van de volgende thema's oppakken voor Zuid-Limburg: transitie landbouw, strategie multimodale bereikbaarheid, ruimtelijke effecten energietransitie lange termijn (2050), ruimtelijke effecten klimaatmaatregelen, natuur en bos.</p>	1001, 1005, 1024
<p>Indiener merkt op dat zij meer dan voldoende aanknopingspunten ziet om de komende jaren samen met de provincie Limburg, de overige gemeenten in de regio en uiteraard de Triple-Helix partners een bijdrage te leveren aan de uitdagingen en opgaven met betrekking tot het landelijk gebied en duurzame mobiliteit (regiovisie Zuid-Limburg) en de thema's gezondheid, cultuur, sport en erfgoed, circulaire economie, vrijetijdseconomie, energie, land- en tuinbouw, natuur en landschap.</p>	1002, 1005
<p>Indiener stelt dat niet duidelijk blijkt uit deel A en deel B waar de gemeenten en provincie samen zouden moeten optrekken.</p> <p>De indiener constateert dat een uitvoeringsprogramma met bijbehorende middelen ontbreekt.</p>	1003
<p>De indiener stelt dat aanduiding van Venray als stedelijk gebied goed aansluit bij ambities van de gemeente. De indiener stelt dat de functie van stedelijke kern voor- en nadelen heeft en benoemt hierbij: extra toezicht om overlast te voorkomen en veiligheid te vergroten en extra aandacht voor de sociale structuur, gezondheid en verduurzaming. De indiener vraagt provincie om bij uitwerking van Omgevingsvisie in (actieprogramma's) gezamenlijk de genoemde aandachtspunten aan te pakken.</p>	1009
<p>De indiener ziet de Regionale Investeringsagenda en de Regiodeal (Noord-Limburg) als belangrijke instrumenten om bestaande regionale samenwerking verder uit te bouwen.</p>	1009
<p>Indiener staat ervoor open om de regionale visies gezamenlijk te actualiseren en om te zetten naar programma's zoals bedoeld in de Omgevingswet. Daarbij wil indiener ook met de provincie overleggen over de aanpassing van de afspraken in dynamisch voorraadbeheer, aangezien deze methodiek niet terugkomt in de Omgevingsvisie. Indiener wil in dit kader meer aansluiten bij de nationale Ladder voor duurzame verstedelijking. Ook wil indiener meer inzetten op kwaliteit in plaats van kwantiteit en het opzoeken van integraliteit in plaats van een (te) sectorale benadering.</p>	1009, 1017, 1025
<p>Indiener doet een oproep aan samen aan de slag te gaan met uitvoeringsagenda van deze stadsregio. Daarvoor is een actualisatie van de bestuursafspraken te komen en die waar nodig te borgen in de herziene Omgevingsverordening Limburg.</p> <p>Deze oproep komt overeen met die in zienswijze 1001.</p>	1012, 1013
<p>Indiener ondersteunt het uitgangspunt dat provincie regie wil nemen "als dat nodig is met het oog op het provinciaal belang en als dat belang niet op een doeltreffende en doelmatige wijze kan worden behartigd door gemeente of waterschap, of als dat bij wet is bepaald. Er moet sprake zijn van een belang dat de belangen van de betreffende gemeenten overstijgt (Memorie van Toelichting op de Omgevingswet)." Zodat de provincie waar nodig regie neemt, samenwerking tussen overheden initieert, stimuleert en waar nodig participeert.</p>	1015
<p>Indiener vraagt aandacht voor Midden-Limburg en verzoekt de provincie om in gesprek te treden met de regio. Indiener stelt het nodig is om samen op te trekken en samen te investeren om te komen tot een samenleving die meer in evenwicht is.</p>	1020

Indiener verzoekt de provincie om een actieve rol en ondersteunende bijdrage om de Limburg-brede opgave ten aanzien van werklocaties, tezamen met gemeenten en alle relevante partijen aan te kunnen pakken.	1021
Indiener stelt dat een aantal onderwerpen nadere verdieping vraagt, juist op de schaal van de regio. Indiener pakt deze graag samen met de provincie op: - transitie van de landbouw in Zuid-Limburg; - strategie multimodale bereikbaarheid perifere centra en campussen; - ruimtelijke effecten energietransitie lange termijn; - ruimtelijke effecten klimaatmaatregelen, natuur en bos.	1024, 1031
Indiener wil graag samen met provincie Limburg vorm geven aan de uitvoering.	1025, 1017, 1009
Het valt indiener op dat in de Omgevingsvisie veel provinciale belangen zijn aangeduid. De uitwerking van deze thema's wordt echter grotendeels neergelegd bij de gemeenten en regio's. Indiener vertrouwt erop, dat de gemeenten voor de uitwerking van deze thema's, een beroep op de provincie kunnen doen, om ofwel een sterkere regierol in te nemen, ofwel om (financiële) ondersteuning te bieden.	1029

Standpunt GS

Participatie

Het proces voor de totstandkoming van de Omgevingsvisie Limburg is in september 2018 gestart en is nadrukkelijk gericht op co-creatie en participatie. Dit stopt niet met het vaststellen van de Omgevingsvisie Limburg. Participatie is een continue proces. Ook na het vaststellen van de Omgevingsvisie Limburg blijft participatie een belangrijk aspect. In de Omgevingsvisie geven wij hieraan uiting met een beschrijving van de Limburgse (uitvoerings)principes. We vinden regionale samenwerking belangrijk en willen de dialoog met medeoverheden en andere belanghebbenden ook bij de uitwerking van de Omgevingsvisie voortzetten.

Regionale uitwerkingen POL2014 & actualisatie en herijking van bestuursafspraken

Met de bestuursafspraken tussen gemeenten per regio en de provincie over de uitwerking van het POL2014 is voor de regionale samenwerking de afgelopen jaren een goede basis gelegd. (Nieuwe) opgaven en de ervaringen met de intensieve regionale samenwerking de afgelopen jaren, geven aanleiding tot het actualiseren en waar nodig herijken van de bestuursafspraken en de regionale (structuur)visies die als uitwerking van het POL2014 zijn gemaakt. Dit zal in samenspraak met de regio's gebeuren.

De herijking van de bestuursafspraken wordt opgestart na vaststelling van de Omgevingsvisie en de provincie zal hiervoor het initiatief nemen. Wij zien ook in onder meer de zienswijzen 1001, 1005, 1019, 1024 en 1031 draagvlak voor deze herijking. In verschillende zienswijzen zijn een aantal suggesties gedaan voor onderwerpen die mogelijk een plek zouden kunnen hebben in (de gesprekken over de herijking van) de bestuursafspraken. Deze zullen we zo veel mogelijk in de discussie meenemen.

De bestuursafspraken hebben vooral betrekking op regionale uitwerkingen en niet zozeer op provinciebrede uitwerkingen, zoals bijvoorbeeld een provinciebreed ruimtelijk kwaliteitskader. Voor wat betreft dynamisch voorraadbeheer, verwijzen we ook naar de volgende passage in hoofdstuk 17.3 van de Ontwerp-Omgevingsvisie: "Voor woningen en stedelijke voorzieningen Als daarvoor aanleiding is zullen we via de Omgevingsverordening kaders stellen. Met rigide koppelingen op projectniveau ('nieuw voor oud') zal terughoudend worden omgegaan, omdat ze de dynamiek onnodig in de weg kunnen staan".

Voor wat betreft de actualisatie van de regionale uitwerkingen: De bestaande (structuur)visies zullen onder de Omgevingswet Intergemeentelijke programma's worden. Waar deze deels sectoraal zijn ingestoken, zoeken we in de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie ook naar het verbinden van deze Intergemeentelijke Programma's.

Doorwerking naar (uitvoerings)agenda

Uiteraard is het belangrijk om een link te leggen tussen visie en uitvoering. Daar waar de Omgevingsvisie de strategische lange termijn ambitie vormt, vormen onder meer de Omgevingsagenda, de NOVI-gebieden en de RegioDeals de verbinding naar de uitvoering. Binnen deze trajecten is er een intensieve samenwerking tussen Rijk en de regio.

De aanpak van de NOVI-gebieden verbindt ook nadrukkelijk de opgaven waar we voor staan (bijv. in het Middengebied en de transitie naar een circulaire samenleving in het Plan van Aanpak van het NOVI-gebied Zuid-Limburg).

De Omgevingsvisie zelf is niet gekoppeld aan de inzet van provinciale middelen. Uitvoering van de Omgevingsvisie vindt plaats in de programma's en beleidsuitwerkingen. De komende periode zal bezien worden hoe regionale uitvoeringsagenda's of investeringsagenda's een logische stap van deze doorvertaling gaan zijn.

De thema's die zijn benoemd als mogelijke verdiepingsthema's voor Zuid-Limburg zijn relevante thema's voor de ontwikkeling van de regio, die we graag samen met de regio willen oppakken in een verdere verdieping. De komende maanden moeten we bekijken via welke sporen en op welke tafels deze thema's het beste kunnen worden opgepakt. Eén van de tafels daarvoor is in ieder geval (de aanpak van) het NOVI-gebied Zuid-Limburg, waarmee Rijk, regio en provincie samen aan de slag gaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Relatie NOVI-gebied Zuid-Limburg

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener vindt dat de focus van het NOVI-gebied Zuid-Limburg breed gericht moet zijn op de ontwikkeling van de 'mens', de 'leefomgeving' en de relatie met het 'Buitenland'. Indiener stelt dat de pijler leefomgeving zeer wezenlijk is, gezien de kenmerken van Zuid-Limburg en de transitieopgaven (duurzaamheid, landbouw, recreatief/toeristisch) waar we voor staan en de kansen die dit biedt voor de sociale opgaven ('mens').</p> <p>Indiener verwacht dan ook binnen het NOVI-gebied Zuid-Limburg nadrukkelijk een gezamenlijke alliantie te kunnen vormen met publieke en private stakeholders op de thema's landbouw, landschap, duurzaamheid, mobiliteit, toerisme van de toekomst, wonen en gezondheid.</p> <p>Indiener ziet in dat licht een belangrijke rol weggelegd voor provincie en Rijk als dé motor in faciliterende en aanjagende zin (capaciteit, middelen, euregionaal/nationaal netwerk, kennis/kunde) daar waar knelpunten optreden rondom innovatie en experimenteeruimte wordt gestimuleerd.</p>	1002, 1005
<p>Indiener wil zich blijvend gezamenlijk inspannen voor het versterken van bestuurlijke samenwerking in de regio en ziet NOVI-gebied Zuid-Limburg daarbij als versneller.</p>	1010

Standpunt GS

De indiener vraagt aandacht voor het Plan van Aanpak van het NOVI-gebied Zuid-Limburg. Dit Plan van Aanpak is een gezamenlijk product van de regio en het Rijk, dus ook van de gemeenten. In deze aanpak zit de gevraagd brede insteek en komen de genoemde punten nadrukkelijk naar voren. Uiteraard zijn we blij met het commitment voor die aanpak.

Zie in verband met regionale samenwerking ook het vorige antwoord.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Instructiebepalingen Omgevingsverordening

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener vraagt aandacht voor de huidige instructiebepalingen in de Omgevingsverordening. De Omgevingswet gaat uit van het beginsel decentraal tenzij. Dit betekent dat de provincie alleen de onderwerpen mag regelen die van provinciaal belang zijn en instructies kan geven aan gemeenten en waterschap wanneer dit voor het voldoen aan de omgevingswaarden noodzakelijk en doelmatig is.</p>	1015

Standpunt GS

De zienswijze heeft niet zozeer betrekking op het in de Omgevingsvisie vast te stellen omgevingsbeleid, maar op de uitvoering daarvan in de nog separaat vast te stellen Omgevingsverordening. Desondanks merken wij op dat Provinciale Staten bevoegd zijn instructieregels in de Omgevingsverordening op te nemen die zien op de taakuitoefening van het waterschap. Voorwaarde daarvoor is dat hiermee een provinciaal belang wordt gediend en de instructieregels nodig zijn voor een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de taken en bevoegdheden op grond van de Omgevingswet.

In de ontwerp-Omgevingsvisie is het provinciaal belang ten aanzien van de waterschapstaken beschreven en daar richt de zienswijze zich ook niet tegen. De noodzaak voor het stellen van instructieregels aan het waterschap vloeit voort uit het feit dat het provinciebestuur in het kader van het (grond-)waterbeheer de garantie wil hebben dat bepaalde onderwerpen door het waterschap worden uitgewerkt in onder meer de waterschapsverordening en de legger. De instructieregels treden niet in de bevoegdheidsverdeling tussen provincie en waterschap en zullen het waterschap voldoende vrijheid laten in de keuze hoe het waterschap de waterschapsverordening binnen de kaders van de Omgevingswet wil inrichten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Omgevingsverordening / Doorwerking Omgevingsvisie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt in verband met voortzetting van huidige duurzame agrarische bedrijfsvoering om vooraf geïnformeerd te worden indien er plannen bestaan om de gebiedscategorieën uit te werken met aanvullende bepalingen en/of voorwaarden (bijvoorbeeld om de huidige biodiversiteit te vergroten).	5006
Indiener stelt dat de verankering van het uitvoeringsprogramma vitale veehouderij in de Omgevingsverordening niet toegelicht wordt. Indiener stelt dat dit de mogelijkheid om hiertegen een zienswijze in te dienen schaadt.	5032, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5180, 5191
Aangegeven wordt dat de provincie de sector zelf een grote rol in de transitie biedt, en dat zij vooral ondersteunend zal zijn, maar duidelijke kaders ontbreken. Indiener vraagt hoe e.a. in de Omgevingsverordening wordt vastgelegd. Juist deze regels zullen al dan niet een rechtstreeks werkend karakter krijgen dan wel doorwerken in gemeentelijk beleid. Indiener vraagt om de belangen van de agrarische sector te respecteren en ervoor zorg te dragen dat er duidelijke kaders worden gesteld.	5058

Standpunt GS

De zienswijzen hebben niet zozeer betrekking op het in de Omgevingsvisie vast te stellen omgevingsbeleid, maar op de uitvoering daarvan in de nog separaat vast te stellen Omgevingsverordening. De provinciale visie wordt in de komende jaren verder uitgewerkt in programma's zoals het Waterprogramma en het Natuurprogramma en in concrete projecten op allerlei gebieden. Concrete kaders die effecten kunnen hebben op taken van gemeenten en activiteiten van burgers en bedrijven worden ter uitvoering van het in de Omgevingsvisie geformuleerde beleid opgenomen in de Omgevingsverordening. De voorbereidingen voor de nieuwe Omgevingsverordening (i.h.k.v. de Omgevingswet) zijn reeds in gang gezet. De vaststelling van de nieuwe Omgevingsverordening is voorzien medio 2021 en vindt enkele maanden na vaststelling van de Omgevingsvisie plaats. Het proces om te komen tot de nieuwe Omgevingsverordening is gelijk aan de Omgevingsvisie (Ontwerp, tervisielegging, vaststelling) en daarmee wordt aan tijdige betrokkenheid van partners ruimte geboden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Monitoring en evaluatie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener pleit ervoor de monitoring van de uitvoering en effectiviteit van omgevingsvisies samen te organiseren, waarbij de provincie haar rol als ruimtelijk regisseur actief invult en de Limburgse monitoringaanpak coördineert. Enerzijds om daarmee de kosten te beheersen, anderzijds om het beleid van provincie en gemeenten samen actief te kunnen (bij)sturen.	1009, 1017, 1025

Standpunt GS

Wij hechten waarde aan een goede monitoring van de uitvoering en effectiviteit van het provinciale beleid. Het proces om te komen tot inrichting en/of herijking van een goede monitoring bevindt zich in een verkennende fase. Inhoud en rollen willen we als provincie graag in de komende periode bespreken met onze partners.

Ook wijzen wij erop dat het standpunt van de indieners aansluit bij het Advies van de Commissie m.e.r., waarin de Commissie adviseert op de opzet van de monitoring inhoudelijk en procesmatig uit te werken. Zoals wij ook aangeven in de beantwoording van de zienswijzen op de Plan-MER, zal de opzet van een dergelijke monitor de komende tijd verder worden uitgewerkt in afstemming met onze partners, waarbij tevens aansluiting zal worden gezocht bij de Rijksmonitor voor de NOVI. Zoals aangegeven in het MER kan monitoring in principe plaatsvinden aan de hand van het beoordelingskader van dit MER en de daaronder gerangschikte indicatoren en parameters. Deze indicatoren zijn opgenomen in de Nota Reikwijdte en Detailniveau (bijlage 2, d.d. 3 december 2019). Om dit te verduidelijken voegen we een passage toe aan de tekst in hoofdstuk 20, paragraaf 20.4.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.4
Werken volgens een beleidscyclus:

Als onderdeel van de beleidscyclus gaan wij de voortgang van de uitvoering van de Omgevingsvisie Limburg monitoren en evalueren en zullen daartoe een monitor voor de leefomgeving opstellen. De opzet van de monitor zal de komende tijd verder worden uitgewerkt in afstemming met onze partners, waarbij tevens aansluiting zal worden gezocht bij de Rijksmonitor voor de NOVI. Zoals aangegeven in het MER kan monitoring in principe plaatsvinden aan de hand van het beoordelingskader van dit MER en de daaronder gerangschikte indicatoren en parameters. Deze indicatoren zijn opgenomen in de Nota Reikwijdte en Detailniveau (bijlage 2, d.d. 3 december 2019). Voorbeelden van indicatoren die naar verwachting onderdeel worden van de monitor zijn: milieukwaliteit (stikstofoxide, fijnstof, geluid), regionale verdeling van de woningvoorraad, oppervlakte gerealiseerde nieuwe natuur, aandeel duurzame energie, grondstoffengebruik/inzet secundair materiaal.

Actualisatie Omgevingsvisie Limburg

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor om voor thema's waarvoor op basis van het beleid in het POL 2014 recentelijk een beleidsactualisatie heeft plaatsgevonden (o.a. wonen en werklocaties), de eventueel noodzakelijke aanpassing naar aanleiding van deze Omgevingsvisie mee te nemen bij de eerstvolgende herziening, op basis van een voorstel van de gemeenten.	1003, 1029
De indiener verzoekt de provincie inzichtelijk te maken hoe (en specifiek voor welke beleidsonderdelen) de doorwerking van het beleid wordt georganiseerd en geborgd. De indiener stelt dat dit door het uit elkaar halen van de trajecten visie en verordening minder inzichtelijk is.	1009
Indiener stelt dat een stabiel beeld van waar we willen zijn wenselijk is en hoe majeur zijn daarom de aanpassingen van deze visie?	1015
Indiener kan de effecten van COVID-19 op de verschillende thema's nog niet volledig overzien. Indiener verwacht dat lopende evaluaties (zoals RES etc.) tot gewijzigde inzichten kunnen leiden. Indiener hoort graag tijdig over gewenste inspanningen om de Omgevingsvisie te evalueren en waar nodig aan te passen.	1016

Indiener vindt dat het modulaire karakter van de Omgevingsvisie geen doorslaggevend vertrouwen geeft in de ambities en de uitwerkingsrichtingen. Volgens indiener maakt dit de Omgevingsvisie in grote lijnen vrijblijvend.	2012
Indiener verzoekt in het kader van het modulaire karakter om een planningsmethodiek die met fasering en regelmatige evaluatie de flexibiliteit in het plan kan bewerkstelligen.	2016

Standpunt GS

Zoals beschreven in de inleiding en in hoofdstuk 20.4 en 20.5 van de Omgevingsvisie, kiezen we voor een Omgevingsvisie op hoofdlijnen zodat er ruimte is om in samenhang met de bestuurscyclus accenten en prioriteiten te bepalen. Dit, in combinatie met het modulaire karakter van de Omgevingsvisie, maakt het mogelijk de Omgevingsvisie actueel te houden. Maatschappelijke ontwikkelingen, de gevolgen van bijvoorbeeld de coronacrisis, maar ook beleid(sevaluaties) van de regionale uitwerkingen van het POL2014, kunnen, voor zover deze op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie liggen, op die manier worden meegenomen in toekomstige herzieningen.

Een omgevingsvisie onder de Omgevingswet biedt een visie op strategisch niveau. Dit betekent dat sommige keuzes (terecht) in diverse uitwerkingen thuishoren. Actualisatie van de Omgevingsvisie, en het modulaire karakter van de visie, maakt dat de visie actuele kan blijven, maar wil niet zeggen dat de Omgevingsvisie hiermee vrijblijvend wordt. De Omgevingsvisie is zelfbindend, maar niet vrijblijvend.

Voor de vraag hoe de doorwerking van het beleid vorm krijgt, verwijzen we naar het antwoord op het blok "Regionale Samenwerking en uitwerking van de Omgevingsvisie Limburg" aan het begin van dit hoofdstuk van de Nota van Zienswijzen.

Voor het meenemen van de effecten van de coronacrisis, verwijzen we naar de beantwoording op gelijklopende vragen in hoofdstuk Beantwoording Zienswijzen over Omgevingsvisie (Algemeen) van deze nota van zienswijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Uitvoeringsprincipes Omgevingsvisie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie spreekt van een verplichting van een omgevingsdialoog. Hij stelt dat dit belangrijk is, maar dat een verplichting hiervan kan leiden tot een werkwijze waarbij iedereen akkoord moet zijn om plannen doorgang te kunnen laten vinden. Hij stelt dat het niet zo moet zijn dat één tegenstander een ontwikkeling kan tegenhouden.	5003
Indiener geeft aan een paragraaf te missen waarin wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met belangen van direct aanwonenden van provinciaal gefaciliteerde initiatieven, zoals voedselgemeenschappen volgens het concept herenboeren.	5045, 5123, 5124, 5125, 5146, 5147, 5201, 5204, 5208, 5210, 5213
Indiener maakt zich zorgen over de feitelijke uitvoering van de verplichte omgevingsdialoog. Volgens indiener is er namelijk altijd sprake van niet te overbruggen belangen.	5096

Standpunt GS

We vinden de omgevingsdialoog belangrijk. En nemen dit als uitgangspunt bij de uitvoering mee. We geven daarbij aan dat we relevante partijen betrekken. Er is geen vaste vorm waarop de omgevingsdialoog plaats dient te vinden. Zoals aangegeven in hoofdstuk 20.1 van de Omgevingsvisie, kiezen we "per opgave ... de juiste aanpak en werkwijze zodat we in een vroegtijdig stadium in gesprek kunnen gaan met de relevante overheden, verlengd lokaal bestuur, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners. Zij worden hierdoor betrokken bij hun omgeving en in staat gesteld om zich "mede-eigenaar" te voelen, ook door zelf in actie te komen". Mede

eigenaarschap is belangrijk in de afweging, maar niet bepalend. Het draait om een goede samenwerking en moet uiteindelijk bijdragen aan de kwaliteit van de besluitvorming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambtshalve wijziging

Argument
Incorrecte terminologie aanpassen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst verwijderen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 18.3 Samenwerken, onder het kopje Regionale samenwerking:

Voor een belangrijk deel staan gemeenten aan de lat voor de thema's wonen, bedrijventerreinen, kantoren, detailhandel, land- en tuinbouw en ~~verblijfsaccommodaties~~ **vrijetijdseconomie**.

2.21. Zienswijzen over het proces

Proces totstandkoming Omgevingsvisie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat veel van de gemaakte opmerkingen in het voortraject zijn overgenomen.	1005
Indiener stelt dat de regiovisie redelijk compleet en goed leesbaar is en stelt vast dat veel eerdere suggesties zijn overgenomen.	1010
Indiener had verwacht dat de provincie dit proces méér in gedachtengood van de Omgevingswet zou oppakken. Indiener had meer participatie verwacht met de inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden.	1030
Indiener waardeert de wijze waarop in een interactief traject is toegewerkt naar dit definitieve ontwerp. Partijen zijn, ook toen dat vanwege de coronamaatregelen lastig was, meegenomen in het totstandkomingstraject en meermaals in de gelegenheid geweest om, zowel ambtelijk als bestuurlijk, te reageren op concept versies. Indiener constateert dat veel van de gemaakte bemerkingen zijn overgenomen.	1031
Indiener geeft aan niet betrokken te zijn geweest bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Indiener hoopt in de toekomst op frequentere basis contact te kunnen hebben, bijvoorbeeld ten behoeve van de Omgevingsverordening.	2007
Ten aanzien van het proces van de totstandkoming van de Omgevingsvisie heeft de indiener veel waardering over de inzet om in het voortraject alle belanghebbenden te betrekken. De indiener heeft volop inbreng kunnen leveren op alle thema's die de indiener aangaat.	2011
Indiener vindt de interactie tussen stakeholders en de provincie het laatste halfjaar moeizaam. Indiener geeft aan dat er maar gedeeltelijk daadwerkelijk iets gedaan is met de gemaakte opmerkingen.	2011
Indiener betreurt het dat na publicatie van de ontwerp-Omgevingsvisie er vanuit de provincie geen communicatie is geweest met belanghebbenden en burgers om het omvangrijke plan toe te lichten. Het plan heeft namelijk bij de indiener en haar achterban veel vragen opgeroepen.	2011
Indiener spreekt bewondering uit voor de verrichte hoeveelheid werk.	2014
Indiener geeft aan als participierend burger deelgenomen te hebben aan bijeenkomsten ten behoeve van het opstellen van de Omgevingsvisie, maar uiteindelijk te zijn uitgeloot voor verdere participatie in digitale bijeenkomsten, mede omdat indiener principieel niet actief is op social media. Indiener meent dat dit de doodsteek voor burgerparticipatie is.	5008
Indiener juicht de aanpak van de planvorming toe en is de blij met de wijze waarop de landbouw betrokken is geweest. Indiener stelt dat er helaas weinig met de geleverde input is gedaan.	5010
Indiener complimenteert provincie met zorgvuldigheid en aandacht waarmee participatietraject is vormgegeven. Indiener en achterban voelen zich gehoord en begrepen in voorliggende ontwerp.	5015, 5056
Indiener stelt dat voor specifieke concrete thema's een burgerforum goed kan worden ingezet en stelt voor om dit in te zetten bij bijvoorbeeld bestemmingsplanwijzigingen met hoge impact voor de omgeving en verwacht dat in de huidige Omgevingsvisie hier naar verwezen wordt.	5108
Indiener herkent op vele plaatsen de input die geleverd mocht worden en waardeert dat aangedragen suggesties zijn meegenomen.	5149
Indiener geeft aan dat de ontwerp-Omgevingsvisie een compliment verdient, maar is wel van mening dat het proces om te komen tot een gedragen stuk verbetering verdient. Indiener ziet het als gemiste kans dat Dorp- en Wijkplatforms niet zijn betrokken in de consultatierondes. De indiener zet zich in voor het bevorderen van een goed woon-, werk- en leefklimaat in en tussen de dorpen.	5182

Standpunt GS

Het proces voor de totstandkoming van de Omgevingsvisie Limburg is in september 2018 gestart en is nadrukkelijk gericht op co-creatie. Gedurende het hele traject hebben diverse online en offline activiteiten plaatsgevonden om deelnemers te informeren over het proces rondom de visie, de

onderlinge discussie aan te gaan en om informatie op te halen. Wij bedanken eenieder voor de inbreng en waardevolle bijdrage in deze periode. De inbreng heeft bijgedragen aan het benoemen van opgaven, oplossingsrichtingen en beleidsafwegingen in de Omgevingsvisie.

Het intensieve participatietraject vond plaats met belanghebbenden (o.a. overheden, semioverheden, belangenorganisaties) en was breed toegankelijk. Wij hebben daarbij gestreefd naar een brede vertegenwoordiging van alle beleidsvelden en regio's.

Daarnaast heeft een intensief burgerparticipatie proces plaatsgevonden van het najaar 2019 tot en met maart 2020. Het burgerparticipatie bestond uit online en offline activiteiten door heel Limburg met een goede demografische spreiding. Op deze wijze werd de drempel voor het kunnen participeren zo laag mogelijk houden. Ook hebben wij bepaalde doelgroepen actief opgezocht. Zo heeft de provincie extra activiteiten uitgevoerd om ook de Limburgse jongeren bij het proces te betrekken. Alle inspanningen hebben geleid tot een representatieve resultaten en waardevolle inbreng. Een visualisatie hiervan is in de Omgevingsvisie opgenomen (te herkennen aan de gele blokken met pijl in de Ontwerp-Omgevingsvisie).

De coronamaatregelen betekenden dat vanaf maart 2020 fysiek bij elkaar komen met onze partners helaas niet verantwoord was. Gezamenlijk hebben wij, met de digitale middelen die beschikbaar waren, het participatietraject op een goede manier kunnen voortzetten. We waarderen de (extra) inspanningen die in deze periode door alle belanghebbenden zijn verricht. Het getuigt van een goede onderlinge samenwerking en betrokkenheid. Mede door de extra informatie- en afstemmingsbijeenkomsten die tot kort voor de tervisielegging van de Omgevingsvisie zijn georganiseerd is besloten om geen bijeenkomsten tijdens de tervisielegging te organiseren.

Participatie is een continu proces. Ook na het vaststellen van de Omgevingsvisie Limburg blijft participatie een belangrijk aspect. In de Omgevingsvisie geven wij hieraan uiting met een beschrijving van de Limburgse (uitvoerings)principes.

Gedurende het proces van de Omgevingsvisie Limburg zijn actualiteiten actief gedeeld via de kanalen www.expeditieruimte.nl, www.limburg.nl en (social) media kanalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Specifiekere zienswijzen participatieproces

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat in de uiteindelijke beleidsvoornemens de uitkomst van de burgerparticipatie niet terug te vinden is. Indiener beveelt aan om de uitkomsten van de burgerparticipatie te laten doorklinken in de beleidsvoornemens voor de verschillende thema's en natuur, landschap, water en bodem randvoorwaarden stellend te maken bij de verdere uitwerking van de visie.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106
Indiener stelt dat vanuit het participatietraject zaken worden aangereikt waar te weinig mee gedaan wordt. Indiener vindt dat de strekking van de opmerkingen uit het participatietraject zowel inhoudelijk als qua schrijfstijl teveel missen in de voorliggende ontwerp-Omgevingsvisie.	2014
Indiener stelt dat geen sprake is van echte burgerparticipatie en dat de inspraak als illusoir kan worden betiteld omdat er nauwelijks iets met de inbreng is gedaan. Zowel op het gebied van natuur, landschap, water als bodem.	5104
Indiener is van mening dat de resultaten van de burgerparticipatie meer kadergevend zouden mogen zijn. Uit de resultaten van burgerparticipatie komt naar voren dat natuur belangrijk gevonden wordt en ten koste mag gaan van economische groei. Dit is nu in de beleidsvoornemens niet terug te zien.	5109
Indiener is van mening dat de uitkomsten van de burgerparticipatie serieus moeten worden genomen en dat deze door moeten klinken in de beleidsvoornemens voor de verschillende thema's.	5118

Standpunt GS

Onze algemene reactie m.b.t. het participatieproces, staat benoemd in de beantwoording op het voorgaande blok.

Input voor de ontwerp-Omgevingsvisie komt uit veel verschillende bronnen en vanuit veel verschillende partijen. Naast input uit het participatietraject met stakeholders en burgers, dat is opgericht voor de Omgevingsvisie, is ook input opgehaald uit onder meer verschillende lopende processen voor de diverse thema's die aan de orde komen in de Omgevingsvisie en de plan-MER die is uitgevoerd voor deze Omgevingsvisie.

We zijn blij te vernemen dat veel mensen ervaren dat er serieus met de inbreng is omgegaan. Tegelijkertijd zien we ook dat dat sommige indieners ervaren dat er weinig met de input uit het participatietraject is gedaan. Al de, soms onderling tegenstrijdige, input vanuit de hierboven genoemde verschillende bronnen en partijen is volwaardig en serieus meegenomen bij de totstandkoming van deze Omgevingsvisie. De inbreng heeft bijgedragen aan het benoemen van opgaven, oplossingsrichtingen en beleidsafwegingen in de Omgevingsvisie. Het feit dat niet alle input terug te lezen is in de Omgevingsvisie heeft onder meer te maken met het feit dat bij de totstandkoming van de teksten keuzes zijn gemaakt en belang zijn afgewogen. Om beter te duiden hoe deze verschillende input is meegenomen, vullen we de tekst van hoofdstuk 21.2 van de Omgevingsvisie aan met een korte toelichting.

Overigens benadrukken we dat er geen hiërarchie is tussen de verschillende thema's. Het overkoepelend kader boven alle thema's zijn de Limburgse principes. Bij de uitvoering van beleid, in de aanpak van opgaven, hanteren wij die Limburgse principes (hoofdstuk 3).

Tot slot merken we op dat participatie een continu proces is. Ook na het vaststellen van de Omgevingsvisie Limburg blijft participatie een belangrijk aspect. In de Omgevingsvisie geven wij hieraan uiting met een beschrijving van de Limburgse uitvoeringsprincipes (hoofdstuk 20). Ten aanzien van het verschil in schrijfstijl tussen het rapport van het participatietraject en de Omgevingsvisie, merken we op dat de aard van beide documenten heel verschillend is. De Omgevingsvisie is een beleidsdocument, wat niet wegneemt dat het toegankelijk geschreven moet zijn. Het hanteren van bepaalde noodzakelijk vaktermen maakt de tekst qua aard anders dan het participatiedocument.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 21. Verantwoording Omgevingsvisie, paragraaf 21.2 Participatie in de Omgevingsvisie:

Al deze waardevolle inbreng is een belangrijke bron geweest voor de teksten die geschreven zijn voor de Omgevingsvisie. **De inbreng uit dit participatietraject, alsmede de input vanuit het traject met stakeholders, is op een volwaardige manier afgewogen en meegenomen in de totstandkoming van de Omgevingsvisie.** We hebben veelvoorkomende reacties uit het participatietraject waar mogelijk overgenomen en bij de desbetreffende teksten geplaatst.

Omgevingsverordening

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de provincie om de aanpassing van de provinciale Omgevingsverordening in goed overleg met indiener af te stemmen. Tevens wil indiener graag betrokken worden bij die programma's die rechtstreeks van belang zijn voor gemeenten.	1009, 1017, 1029
Indiener verzoekt om de concrete planning en het bijbehorende participatieplan voor de Omgevingsverordening.	1015
Indiener stelt dat het ontbreken van de Omgevingsverordening voor veel vragen en onduidelijkheden zorgt bij de ondernemers.	2004
Indiener stelt dat het in de tijd ontkoppelen van de publicatie van de ontwerp-Omgevingsvisie en de ontwerp Provinciale Omgevingsverordening de begrijpelijkheid van de Omgevingsvisie niet ten goede komt. Indiener roept de provincie op om samen met stakeholders te investeren in het vervolgproces om te komen tot een breed gedragen Provinciale Omgevingsverordening. Indiener stelt dat het onduidelijk blijft hoe concreet	2011

inhoud wordt gegeven aan de ambities.	
Indiener is van mening dat er een onduidelijke en onwenselijke beleidssituatie ontstaat nadat het POL2014 komt te vervallen en voordat de nieuwe Omgevingsverordening in werking zal zijn. Indiener verzoekt om het POL2014 in functie te laten tot dat alle nieuwe beleidsdocumenten in werking zijn.	5001
Indiener merkt op dat de Omgevingsverordening niet ter inzage is gelegd. Indiener stelt dat dit hem beperkt in de mogelijkheden om een zienswijze in te dienen en voorziet dat achteraf blijkt dat deze zienswijze onvolledig is. Indiener vindt het vreemd dat de nieuwste provinciale Omgevingsverordening niet ter inzage is gelegd omdat hij op basis van die verordening beter had kunnen onderkennen tegen welke onderwerpen uit de Omgevingsvisie hij een zienswijze had willen richten. Indiener geeft aan dat hij straks ook weer tegen de ontwerp-Omgevingsverordening moet ageren en kan het zijn dat hij achteraf ook beter tegen andere onderdelen van de ontwerp-Omgevingsvisie een zienswijze had kunnen richten.	5032, 5036, 5039, 5059, 5074, 5075, 5127, 5163, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168, 5178, 5179, 5180, 5181, 5183, 5185, 5191
Indiener ziet uit naar nadere concretisering in de Ontwerp Provinciale Omgevingsverordening, welke helaas vooralsnog niet gepubliceerd is.	5042
Indiener stelt dat niet helder is welke kaders in de Omgevingsverordening worden opgenomen.	5093, 5132, 5184, 5189, 5200

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie legt het provinciebestuur het lange termijnbeleid op het brede terrein van de Limburgse fysieke leefomgeving vast. Kenmerkend voor de Omgevingsvisie is dat deze geen verplichtingen oplegt aan gemeenten, burgers en bedrijven. Als het noodzakelijk is voor de uitwerking van onderdelen van dit beleid om bindende regels te stellen, dan gebeurt dit in de Omgevingsverordening. De Omgevingsverordening is een van de wettelijke instrumenten waarmee (onderdelen van) het beleid uit de Omgevingsvisie wordt uitgewerkt. Om die reden bestaat de mogelijkheid en is ervoor gekozen om de Omgevingsverordening in de tijd te laten volgen op de Omgevingsvisie en deze niet gelijktijdig in procedure te brengen; het beleid is in dat geval eerst vastgesteld voordat het in regels wordt uitgewerkt.

Zoals vastgelegd in art. 2.2 lid 1 van de Omgevingswet houden wij bij het opstellen van de nieuwe Omgevingsverordening rekening met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen en stemmen wij zo nodig met die andere bestuursorganen af. Daar waar de taken en bevoegdheden van het waterschap Limburg aan de orde zijn, zal in het eerste kwartaal van 2021 afstemming met het waterschap plaatsvinden. In het proces richting tervisielegging van de Omgevingsverordening zal met onze maatschappelijke partners de dialoog worden gevoerd van januari tot en met april. Over dit participatieonderdeel wordt op korte termijn (d.d. december 2020) meer informatie beschikbaar gesteld, maar wordt geen separaat 'participatieplan' opgesteld.

De nu voorliggende Omgevingsvisie vervangt het POL2014 als weergave van het provinciale lange-termijn beleid op het terrein van de fysieke leefomgeving. Voor een deel houdt dat een voortzetting van bestaand beleid in, voor een deel de vaststelling van nieuw of gewijzigd beleid. De nieuwe en gewijzigde beleidsuitgangspunten worden in de komende jaren uitgewerkt in programma's, projecten en regels in de Omgevingsverordening. Dit is een doorlopend proces. Het is daarom noch wenselijk, noch noodzakelijk om met de formele vaststelling van deze Omgevingsvisie te wachten tot alle uitwerkingsinstrumenten zijn vastgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Euregionale samenwerking

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener voelt zich vanwege de grensligging verbonden met provincie Limburg en ziet kansen om het potentieel dat deze grensligging met zich meebrengt te benutten, mits ook de bijbehorende lasten, benodigde ruimte en milieueffecten eerlijk worden verdeeld.	3002

Indiener is daarom blij met de mogelijkheid een zienswijze te kunnen geven en was graag ook betrokken geweest bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie.	
Indiener beveelt aan om de planstukken ter beschikking te stellen aan Wasser- und Bodenverband Mittlere Niers en het Niersverband.	3002
Met het oog op het lidmaatschap van Euregio Rijn-Maas-Noord, betreurt indiener het feit dat er geen sprake is geweest van een vroege betrokkenheid bij het proces om te komen tot de Omgevingsvisie.	3002
Indiener raadt aan de Omgevingsvisie ook voor te leggen aan Het LVR Amt für Denkmalpflege im Rheinland, Pulheim en het LVR Amt für Bodendenkmalpflege im Rheinland-, Bonn, evenals de verantwoordelijke gemeentelijke autoriteit op het gebied van erfgoedrechtelijke kwesties.	3006
Indiener verzoekt om in de toekomst geïnformeerd te worden over ontwikkelingen in de grensregio.	3009
Indiener vindt het dialoogkarakter van de Omgevingsvisie en de integratie van grensoverschrijdende componenten zeer positief en ondersteunt de ambitie voor een verdergaande samenwerking op verschillende thema's. In de toekomst hoopt de indiener nog eerder in het totstandkomingsproces van een dergelijke visie betrokken te worden.	3010
Indiener vraagt op welke wijze de Omgevingsvisie kan leiden tot bindende afspraken en uiteindelijk grensoverschrijdende planvorming. Indiener hoopt op een verdere voortzetting van de goede en constructieve samenwerking.	3010
Indiener juicht als directe buur en jarenlange partner het opstellen van een omgevingsvisie toe. Het gepresenteerde plan focust op de juiste onderwerpen voor de toekomst.	3011
Indiener verzoekt de provincie om betrokken te worden bij vervolgplannen en – programma's, vervolgbesluiten en vergunningsprocedures op regionaal en lokaal niveau die mogelijk impact hebben voor de indiener.	3013
Indiener is verheugd over de grensoverschrijdende inspraakmogelijkheid en ziet in de toekomst graag een uitbreiding van de grensoverschrijdende samenwerking.	3014
Indiener hoopt dat haar zienswijze ertoe bijdraagt de ambities van de provincie Limburg te ondersteunen en daarbij aandacht te vestigen op grensoverschrijdende interactie zodat de positieve uitstraling van de gemeenschappelijke grensregio zich verder kan ontwikkelen. De indiener gaat graag en blijft graag met provincie in dialoog over toekomstige ontwikkelingen in de gemeenschappelijke grensregio en bestaande ontwikkelingen waarbij al samenwerking plaatsvindt.	3018

Standpunt GS

Wij hechten veel waarde aan een goede samenwerking met onze buitenlandse partners. Tijdens het proces van de Omgevingsvisie zijn onze partners geïnformeerd en betrokken bij de terinzagelegging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (2019) en de Ontwerp Omgevingsvisie (2020). Ook heeft in mei 2020 in de commissie ruimtelijke ordening, infrastructuur, mobiliteit, milieu en energie (euregio Rijn-Maas-Noord) een dialoog plaatsgevonden over de Omgevingsvisie en onderdelen die voor onze partners relevant zijn. Daarnaast heeft september 2020, voor de terinzagelegging een informatiesessie plaatsgevonden gericht op onze collega bestuurders in België en Duitsland. Wij bedanken deze partners voor hun betrokkenheid en inbreng tijdens dit proces.

Mocht een partner zich niet vroegtijdig genoeg betrokken hebben gevoeld, dan betreuren wij dit. Wij streven naar een volledige vertegenwoordiging en zullen onze contacten en contactgegevens op volledigheid controleren om ervoor te zorgen dat alle partners in de toekomst op tijd betrokken worden. De suggesties om diverse partijen aan te schrijven, zullen we in de verdere uitwerking van verschillende beleidsdocumenten dan ook meenemen.

Ook naast het proces van de Omgevingsvisie Limburg blijft grensoverschrijdende samenwerking van belang. Indien er ontwikkelingen zijn die grensoverschrijdende effecten hebben dan is het vanzelfsprekend dat wij onze partners hierover informeren en hierbij betrekken. Dezelfde verwachting spreken wij uit richting deze partners over ontwikkelingen die invloed hebben op Limburg. We waarderen dan ook dat men de ambitie ondersteunt voor een verdergaande samenwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Regionale samenwerking bij opstellen Omgevingsvisie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vond het prettig als regio ook zelf te mogen bijdragen in het proces.	1029
Indiener is tevreden over de constructieve bijdrage die geleverd mocht worden in het proces. Indiener vindt het goed dat de regio zelf de regionale paragraaf heeft mogen schrijven en mee heeft mogen denken over de invulling daarvan.	1030

Standpunt GS

We kijken ook met tevredenheid terug op de samenwerking bij het opstellen van de regionale onderdelen van de Omgevingsvisie. Het proces en het resultaat laten de goede onderlinge samenwerking, betrokkenheid en inzet van eenieder zien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.22. Zienswijzen over Omgevingsvisie (Algemeen)

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indieners complimenteren de provincie met een zeer gedegen en werkbare Omgevingsvisie, geven aan dat deze redelijk compleet en goed leesbaar is en een heldere structuur, opbouw en insteek heeft.	1009, 1017, 1025, 1028, 1031, 5068, 5086
De indiener herkent zich grotendeels in de provinciale belangen en geeft aan dat veel van de opgaven in onze grensregio gelijk zijn, evenals de aanpak van deze opgaven.	3018

Standpunt GS

We zijn blij met de waardering en herkenbaarheid van de (onderdelen van de) Omgevingsvisie Limburg. Onze intentie is steeds geweest om een heldere lange termijn visie neer te zetten voor de fysieke leefomgeving zonder daarbij de aanhaking hiervan met het economische en sociale beleid te vergeten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener maakt kenbaar dat het ontwerp voor de indiener geen aanleiding geeft om een zienswijze in te dienen. De Omgevingsvisie bevat de gewenste referenties naar de relevante milieuthema's. Daarmee kan de provinciale Omgevingsvisie, ook ten aanzien van de milieubescherming, een goed beleidskader vormen waar de gemeenten bij de vorming van hun Omgevingsvisies rekening mee kunnen houden wat betreft de provinciale belangen. Dit draagt bij aan een goede verankering van de op milieubescherming gerichte regels in de omgevingsplannen van de gemeenten.	1006
Indiener constateert dat de Omgevingsvisie veel ambitie heeft en op veel fronten aansluit op die van deze gemeente.	1014
Indiener heeft geen opmerkingen ten aanzien van de Omgevingsvisie en het bijbehorende MER.	3001, 3005
Indiener geeft aan dat haar belangen voldoende behartigd worden door andere betrokken instanties en ziet daarom af van een inhoudelijke reactie.	3003
Indiener heeft geen opmerkingen ten aanzien van de Omgevingsvisie, maar kijkt enthousiast uit naar toekomstige ontwikkelingen en resultaten, wens provincie Limburg veel succes bij het verdere implementatieproces en is verheugd over toekomstige betrokkenheid en informatie-uitwisseling.	3008
Aangezien op basis van de ontwerp-Omgevingsvisie Limburg 2020 geen grensoverschrijdende effecten vastgesteld kunnen worden, heeft indiener geen bezwaar tegen de visie en bijbehorend plan-MER.	3009
Indiener heeft geen bezwaren tegen voorliggende planstukken. Indiener is positief over de in de Omgevingsvisie geschetste ontwikkelingen op het gebied van natuur en klimaat.	3014
De indiener heeft geen opmerkingen aangezien Omgevingsvisie geen strijdigheden met eigen beleid bevat. Indiener stelt dat grensoverschrijdende aspecten op meerdere plekken benoemd worden.	3017

Standpunt GS

We nemen het voor kennisgeving aan. Het proces van co-creatie waarmee deze Omgevingsvisie tot stand is gekomen had uiteraard tot doel te komen tot een gedragen visie en we zijn blij te vernemen dat ook wordt ervaren dat de Omgevingsvisie Limburg goed aansluit bij de visies en andere beleidsdocumenten van onze partners en stakeholders in binnen- en buitenland. Ook na het vaststellen van de Omgevingsvisie Limburg blijft participatie een belangrijk aspect. In de Omgevingsvisie geven wij hieraan uiting met een beschrijving van de Limburgse (uitvoerings)principes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Concretisering, interpretatie en abstractie Omgevingsvisie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt de nieuwe ontwerp-Omgevingsvisie een hoger abstractie niveau heeft dan POL2014. Indiener ziet hierin meer beleidsruimte en beleidsvrijheid voor gemeenten. Indiener hoopt dat de bestaande en/of nieuwe provinciale verordeningen deze ruimten niet gaan beperken.	1026
Indiener geeft aan dat nog niet duidelijk is of en in hoeverre er sprake is van grensoverschrijdende effecten als gevolg van hetgeen is opgenomen in de Omgevingsvisie. Indiener verzoekt daarom eventuele grensoverschrijdende effecten toe te lichten en af te stemmen conform het staatsverdrag.	3006
Indiener stelt dat Omgevingsvisie door brede opzet geen concrete aanknopingspunten biedt voor welke keuzes gemaakt gaan worden.	5003
Indiener geeft aan de Omgevingsvisie op punten onduidelijk te vinden en stelt dat de visie op verschillende manieren ingevuld kan worden. De indiener stelt dat dit voor bedrijfsvoering (akkerbouwbedrijf) mogelijk problemen oplevert.	5012
Indiener stelt dat de algemene bewoording in de Omgevingsvisie het lastig maakt om concreet te reageren.	5027
Indiener vindt dat de Omgevingsvisie te globaal qua opzet is en daarmee ruimte geeft voor interpretatie in de besluitvorming door andere bestuursorganen.	5045, 5123, 5124, 5125, 5146, 5147, 5201, 5204, 5208, 5210, 5213
Indiener is van mening dat op talloze onderdelen meetbare waarden, kaders, definities en concrete uitwerkingen ontbreken en vindt de visie daarom onduidelijk.	5113
Indiener constateert dat de Omgevingsvisie te veel bestuurlijke termen bevat die onduidelijkheden creëren en veel discretionaire bevoegdheden biedt en open staat voor velerlei interpretatie. Indiener vraagt een eenduidige omkadering om meervoudige interpretatie(s) te voorkomen.	5108
Indiener uit zijn zorg over hoe tegen visies wordt aangekeken. Gemeentelijke bestuurders wikken en wegen en vullen dit in naar hun eigen (goed)dunken zonder de burgers en hun zorgen daarin serieus mee te nemen. Indiener verwijst naar het artikel 'Neem het landschap nu eens serieus in ruimtelijk beleid' in gebiedsonwikkeling.nu van 8 juni 2020 door W. Bosschaart en K. van Knippenberg.	5108
Indiener stelt zich zorgen te maken over de kwaliteit, inhoud en daadwerkelijke uitvoering van de Omgevingsvisie omdat is gekozen voor een visie op hoofdlijnen waardoor teveel ruimte bestaat voor afwijkingen.	5128
Indiener stelt dat in de Omgevingsvisie de gemaakte keuzes zeer open zijn gehouden en dat meerdere uitleg daarvan mogelijk is. Hierdoor is juiste interpretatie onmogelijk. Dit maakt de Omgevingsvisie zwak. Indiener verwacht van de provincie een duidelijke visie met duidelijke kaders.	5156

Standpunt GS

De Omgevingsvisie Limburg heeft een strategisch lange termijn karakter. De Omgevingsvisie geeft op heel veel terreinen richting, beschrijft hierbij onze rol en het provinciaal belang, maar laat ook ruimte. Bij dit strategische lange termijn karakter past het feit dat de Omgevingsvisie richting geeft, maar ook ruimte laat om lokaal, binnen het kader dat de Omgevingsvisie schetst, verdere afwegingen te maken.

De aard van een strategische lange termijn visie maakt dat de visie een hoog abstractieniveau kent en gebiedsgericht en thematisch verder wordt geconcretiseerd, onder meer in programma's zoals het Waterprogramma en het Natuurprogramma of in regionale uitwerkingen, in samenspraak met onze partners. Concrete kaders die effecten kunnen hebben op taken van gemeenten en activiteiten van burgers en bedrijven worden ter uitvoering van het in de Omgevingsvisie geformuleerde beleid opgenomen in de Omgevingsverordening. Zie ook de zienswijzebeantwoording op hoofdstuk 20 "Van doorwerking naar uitvoering".

Met betrekking tot monitoring en gebruik van bepaalde waarden, verwijzen we ook naar de Foto van de Leefomgeving als bijlage plan-MER die in het kader van deze Omgevingsvisie is uitgevoerd. Monitoring dient als input voor de Omgevingsvisie maar is niet in de tekst van de Omgevingsvisie zelf

beschreven, aangezien de monitoring van bepaalde gegevens al snel achterhaald is en de Omgevingsvisie een langere termijn blik schetst.

De provincie hecht veel waarde aan een goede samenwerking met onze buitenlandse partners. Ook naast het proces van de Omgevingsvisie Limburg blijft grensoverschrijdende samenwerking van belang. Indien er ontwikkelingen zijn die grensoverschrijdende effecten hebben dan is het vanzelfsprekend dat wij onze partners hierover informeren en hierbij betrekken.

Een deel van bovenstaande indieners vraagt ook naar de gevolgen van de Omgevingsvisie voor agrarische bedrijven. Deze specifieke zienswijzen worden beantwoord in onderdeel 3.12 Hoofdstuk 12 Land- en Tuinbouw van deze Nota van Zienswijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Strijd om de ruimte en keuzes in de Omgevingsvisie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat er te weinig aandacht is voor spanningen en dilemma's om tot oplossingen te komen; waarbij vraagstukken wel worden geagendeerd, maar nog uitgewerkt dienen te worden.	1001, 1005, 1024
Indiener stelt dat de overkoepelende opgave van de concurrentie om ruimte een heldere visie en kaderstelling op hoofdlijnen op provinciaal niveau verdient, met strategische keuzes en prioriteiten. Bij voorkeur beperkt dit zich niet tot het landelijk gebied alleen, maar wordt vanuit een integraal perspectief ook de ontwikkelingen en kansen in het verstedelijkt gebied meegenomen. Indiener geeft aan dat de regio deze verfijning van keuzes en prioriteiten op basis van identiteit en kenmerken van een gebied graag in samenspraak met de provincie wil uitwerken.	1009, 1017, 1025
Indiener stelt dat de hoe-vraag en mogelijke spanningen en dilemma's door het agenderende karakter van Omgevingsvisie weinig in beeld komen. Indiener geeft aan dat bij concrete uitvoering nog veel onduidelijk is en opgelost zal moeten worden.	1010
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie uitstraalt dat alle opgaves (mits integraal aangepakt) allemaal kunnen landen in het gebied (terwijl dit binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg niet altijd meer mogelijk is). Indiener is van mening dat aandacht moet zijn voor de contradicties en dilemma's en dat er soms keuzes gemaakt moeten worden. Deze scherpste wordt volgens de indiener gemist. Indiener doet het voorstel om middels een ontwerpend onderzoek te verkennen wat de mogelijkheden zijn voor de grootschalige ruimte vragende ontwikkelingen.	1019
Indiener vindt dat er te weinig keuzes worden gemaakt of sturing gegeven in de Omgevingsvisie. Indiener vraagt zich af of het toekomstbeeld van elk beleidsveld verenigbaar is. Indiener stelt dat er keuzes gemaakt moeten worden en dat beschreven moet worden hier mee om te gaan. Indiener verzoekt de Omgevingsvisie hierop aan te passen. Indiener vraagt zich af of alle opgaven verenigbaar zijn en naast elkaar kunnen bestaan en gerealiseerd kunnen worden. Indiener geeft aan dat dit een utopie lijkt.	1020
Indiener constateert dat bij de ambities op de verschillende thema's de mogelijke spanningen met andere thema's en dilemma's om tot oplossingen te komen te weinig aandacht krijgen. Daarmee heeft de Omgevingsvisie en de daarin opgenomen regiovisie Zuid-Limburg meer het karakter van een agenda dan van een concreet beleidsstuk. De gevolgen van de energietransitie voor de kwaliteiten van het Nationaal Landschap, de gewenste landbouwtransitie en de gevolgen daarvan voor de agrarische sector, de uitdaging om de perifere centra multimodaal te ontsluiten, zijn duidelijke voorbeelden van vraagstukken die nog moeten worden uitgewerkt.	1024
Indiener geeft wel aan dat bij het abstractie niveau van de Omgevingsvisie geen echte keuzes zijn gemaakt (zoals bij duurzaamheid en energie).	1026
Indiener ondersteunt de visie dat de kenmerken en identiteit van gebieden centraal moet staan. Indiener stelt dat dit betekent dat een gebiedsgerichte aanpak noodzakelijk is en dat ruimte moet bestaan voor maatwerk. Indiener verzoekt op te nemen hoe dit maatwerk wordt toegepast. Hierbij dient aandacht	1028

te zijn voor de samenhang tussen de thematische ambities en keuzen, de status van de gekozen provinciale belangen en de gedachte achter de Omgevingswet (zoveel en zo laag mogelijk decentraal). Indiener is van mening dat dit maatwerk lokaal moet kunnen worden toegepast.	
Voor de verschillende thema's zijn ambities en denkrichtingen aangegeven, waarmee indiener het eens is. Echter, de mogelijke spanningen en dilemma's om tot oplossingen te komen, krijgen te weinig aandacht. De gevolgen van de energietransitie voor de kwaliteiten van het nationaal landschap, de gewenste landbouwtransitie en de gevolgen daarvan voor de agrarische sector, de uitdaging om perifere centra multimodaal te ontsluiten, zijn voorbeelden van vraagstukken die nog moeten worden uitgewerkt. Daarmee heeft de Omgevingsvisie volgens de indiener meer het karakter van een agenda dan van een concreet beleidsstuk.	1031
Indiener is van mening dat de visie nauwelijks/geen keuzes maakt bij belangentegenstellingen en daarmee ruimtelijk nauwelijks sturend is. Veel keuzes en te nemen maatregelen worden doorgeschoven naar uitwerkingsprogramma's (bijv. programma's Bossen, Natuur, Water en RESsen) en de Omgevingsverordening.	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106
Indiener stelt vast dat ten aanzien van de keuzes in het buitengebied heel veel open wordt gehouden. De echte keuzes ontbreken vaak en het instrumentarium dat invulling moet geven aan de te maken keuzes wordt niet benoemd.	2011
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie in hoge mate tijdgeest ademt en nobele uitgangspunten heeft. Indiener vindt dat de overheid zich moet richten op het algemeen belang dat nuttig, gewenst of nodig is voor het welzijn van de bevolking en dat dit een zorgvuldige omgang met de ruimte impliceert.	2012
Indiener doet de aanbeveling om meer naar duidelijke uitgangspunten toe te schrijven. Indiener stelt dat er tussen de uitgangspunten te weinig keuze wordt gemaakt.	2014
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie de keuzes en concrete maatregelen doorschuift naar programma's en de Omgevingsverordening en vindt niet de bedoeling van een strategisch plan.	2015
Indiener mist concretisering en doelstelling.	2016
Indiener denkt dat in het buitengebied niet voor alle ambities ruimte is, ook niet voor de kringlooplandbouw of natuur inclusieve landbouw welke 20% meer ruimte vraagt dan de huidige vorm van productie. Indiener verzoekt om keuzes en ruimtelijke planvorming omdat functies nu niet optimaal geordend zijn.	2016
Indiener vindt dat het in de Omgevingsvisie ontbreekt aan visie (zijnde: een inspirerend, uitdagend en dynamisch beeld van de toekomst; een ambitieus en collectief gedeeld beeld, dat perspectieven biedt over een periode van ten minste drie tot vijf jaar). Indiener constateert dat het collectieve beeld volledig ontbreekt, dat er geen keuzes zijn gemaakt en dat het heel oppervlakkig is. Indiener vraagt om het creëren van duidelijkheid, om het maken van keuzes en het scheppen van een duidelijk beeld met kaders.	5060
Indiener plaatst vraagtekens bij de uitvoerbaarheid van de ambities op de verschillende thema's, omdat een groot aantal van deze om ruimte van het buitengebied vraagt. Indiener stelt dat het buitengebied al 'te vol' is en de landbouwgronden nu als wisselgeld voor alle andere activiteiten worden ingezet.	5087
Indiener stelt dat de inhoud van de ontwerp-Omgevingsvisie met enige regelmaat naïef is.	5103
Indiener stelt dat de maatschappelijke opgaven en ambities per thema goed worden weergegeven, maar dat de Omgevingsvisie nauwelijks sturend is omdat het nauwelijks/geen keuzes maakt bij belangentegenstellingen. Daadwerkelijke keuzes en te nemen maatregelen worden doorgeschoven naar uitwerkingsprogramma's.	5104
Indiener is van mening dat er onvoldoende keuzes worden gemaakt (richting natuur en milieu) bij belangentegenstellingen en dat daarmee (ruimtelijk) onvoldoende gestuurd wordt.	5106
Indiener constateert dat de Omgevingsvisie nauwelijks keuzes maakt bij belangentegenstellingen en daardoor weinig sturend is. Indiener vraagt om keuzes te maken. Profitlandbouw én profiteconomie en een gezonde leefomgeving/natuur gaan niet altijd of overal samen. Indiener stelt dat het in de Omgevingsvisie geschetste toekomstbeeld niet zonder duidelijke keuzes waargemaakt kan worden.	5109

Indiener signaleert dat de Limburgse principes goed aansluiten bij het streven van de toeristische sector. In de uitwerking mist indiener op enkele plaatsen de feitelijke keuzes.	5149
Indiener mist in de ambities van de Omgevingsvisie de ruimtelijke claims daarvan en wie die ruimten moet leveren.	5154

Standpunt GS

Zoals aangegeven in het voorgaande antwoord heeft de Omgevingsvisie als strategische lange termijn visie een hoog abstractieniveau. Zoals beschreven in de inleiding en in hoofdstuk 20.4 en 20.5 van de Omgevingsvisie, kiezen we voor een Omgevingsvisie op hoofdlijnen zodat er ruimte is om in samenhang met de bestuurscyclus accenten en prioriteiten te bepalen. Dit, in combinatie met het modulaire karakter van de Omgevingsvisie, maakt het mogelijk de Omgevingsvisie actueel te houden.

De transities en opgaven waar we voor staan komen met verschillende soorten ruimtevragen en bijbehorende spanningen en dilemma's. Deze ruimtevragen, spanningen en dilemma's worden aangekaart in de Omgevingsvisie en waar mogelijk ook al geduid. Niet voor niets hebben we als onderdeel van de totstandkoming van de Omgevingsvisie een Nota Omgevingsdilemma's opgesteld. De Omgevingsvisie maakt keuzes waar mogelijk, geeft voor een deel van deze dilemma's al een richting en benoemt het instrumentarium op hoofdlijnen. De visie wordt gebiedsgericht en thematisch verder geconcretiseerd, onder meer in programma's zoals het Waterprogramma en het Natuurprogramma of regionale uitwerkingen in samenspraak met onze partners (zie ook antwoord op vorige blok zienswijzen).

Daarnaast is de exacte ruimtevraag voor verschillende opgaven en transities nog niet te duiden. Er lopen diverse processen, waaronder de RES-sen en PES, waarbij uitkomsten uit de processen invloed kunnen hebben op de Omgevingsvisie. We vinden het belangrijk niet vooruit te lopen op de uitkomsten van deze processen.

Uiteraard kunnen niet alle ontwikkelingen overal en tegelijkertijd plaatsvinden. De Omgevingsvisie geeft op hoofdlijnen een koers voor de toekomst, maar geeft geen universele aanpak voor de diversiteit aan prachtige gebieden die Limburg kent. Om recht te doen aan deze diversiteit en om maatwerk te bieden, zullen keuzes en afwegingen inclusief de inzet van instrumentarium, met behulp van de Limburgse principes en procesmatige uitgangspunten omschreven in de Omgevingsvisie, gebiedsgericht worden gemaakt. Dit alles kijkend naar de kwaliteiten, de mogelijkheden, onmogelijkheden, kansen en uitdagingen in verschillende gebieden. Zoals ook aangegeven bij de procesmatige uitgangspunten in hoofdstuk 20.1 van de Omgevingsvisie: "Opgaven kunnen verschillen per regio, de te maken keuzes zijn dan ook vaak gebiedsspecifiek".

Uiteindelijk komen verschillende opgaven en transities samen in gebieden. Zoals we ook aangeven in hoofdstuk 15 van de Omgevingsvisie kiezen we er "in het belang van een kwaliteitsvol landschap ...voor om de grote ruimtelijke opgaven op het gebied van natuur, water, energie, landbouw en landschap in samenhang te bezien en aan te pakken via een integrale, gebiedsgerichte benadering. Dit samen met de verschillende maatschappelijke partners". Zo worden bijvoorbeeld met de aanpak voor de NOVI-gebieden De Peel en Zuid-Limburg opgaven verbonden en in samenhang opgepakt.

Ook wordt vanuit de provincie een ontwerpend onderzoek uitgevoerd die inzicht zal bieden in de toekomstige ruimtevraag in Limburg, gebaseerd op onder andere het geformuleerde beleid in de Omgevingsvisie. De verkenning hiervan vindt plaats en zal na vaststelling van de Omgevingsvisie worden uitgevoerd.

Overigens maakt het modulaire karakter van de Omgevingsvisie het mogelijk de visie na vaststelling ook op onderdelen te actualiseren en bij te sturen. Zo kan ingespeeld worden op de dynamiek in de samenleving.

Zie ook antwoord op het blok "Concretisering, interpretatie en abstractie Omgevingsvisie" hierboven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Integraliteit

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat niet bij ieder thema de relaties met andere thema's of vraagstukken in de volle breedte zijn opgezocht en vraagt aandacht voor integraliteit en het in samenhang oppakken van bestaande en nieuwe (maatschappelijke) vraagstukken.	1008
Indiener vindt dat de koppeling van opgaven met thema's explicieter en beter kan; met name de koppeling van sociaal-maatschappelijke opgaven, circulaire economie en klimaatadaptatie met het thematische deel. Een betere koppeling draagt bij aan de integraliteit van de Omgevingsvisie zoals beoogd door de Omgevingswet.	1012, 1013
Indiener mist op onderdelen de integraliteit van de opgaven in de fysieke omgeving.	1014
Indiener stelt dat er in de integraliteit van het stuk nog winst valt te behalen. Doordat keuzes niet doorwerken in alle thema's zal dit in de uitvoering voor onduidelijkheden zorgen over de gemaakte keuzes volgens indiener.	1016
Indiener vindt dat de Omgevingsvisie sectoraal is opgezet waardoor samenhang en integraliteit tussen de hoofdstukken ontbreekt, zoals die met de invoering van de Omgevingswet wordt beoogd. Indiener verzoekt de Omgevingsvisie hierop aan te passen.	1020
Indiener geeft aan dat in het tweede deel van de ontwerp-Omgevingsvisie het bovenregionale perspectief en de Euregionale verbindingen en kansen naar voren komen. Indiener pleit ervoor om ook in het eerdere deel van de Omgevingsvisie sterker te verbinden met het toekomstbeeld en de opgaven en aanpak.	1024
Indiener signaleert potentiële tegenstrijdigheden, dan wel het niet maken van kansrijke koppelingen. Indiener benoemt deze punten vervolgens apart.	5149

Standpunt GS

Het verbinden van verschillende thema's en opgaven met elkaar, gebeurt in de gebiedsgerichte gedeelte van de Omgevingsvisie: hoofdstuk 17, 18 en 19. Om de integraliteit van de Omgevingsvisie te borgen, hebben we ook in het thematische deel kruisverwijzingen gelegd tussen onderwerpen die elkaar raken. Uitwerkingen vinden daarnaast ook plaats in gebiedsgerichte uitwerkingen zoals in de NOVI-gebieden de Peel en Zuid-Limburg.

In alle hoofdstukken wordt daarnaast de koppeling gelegd naar de diverse opgaven waar we in Limburg voor staan. In hoofdstuk 1 zijn deze opgaven globaal beschreven, maar per thema zijn specifieke accenten of aandachtspunten voor het thema ook benoemd.

We onderkennen dat de kruisverwijzingen en koppelingen tussen verschillende thema's niet uitputtend zijn. Het feit dat koppelingen tussen verschillende thema's niet altijd expliciet in de tekst worden gelegd, betekent echter niet dat deze er niet zijn. De Omgevingsvisie legt zo veel mogelijk koppelingen tussen verschillende thema's, ambities en opgaven, maar streeft er niet naar hierin uitputtend te zijn aangezien de koppelingen tussen thema's en opgaven op allerlei mogelijke vlakken liggen en ook per ontwikkeling, opgave en ambitie bekeken zullen moeten worden. De Limburgse principes uit hoofdstuk 3 en de procesmatige uitgangspunten beschreven in hoofdstuk 20 van de Omgevingsvisie, helpen bij deze integrale benadering van verschillende opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Verhouding tussen onderwerpen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat mobiliteit en bereikbaarheid voorwaardenscheppend zijn voor veel ontwikkelingen en daarom integraal in alle facetten van de Omgevingsvisie dient te worden meegenomen.	1029, 1030
Indiener mist een prioriteitenlijst. Indiener ziet zelf prioriteit voor bestaande knelpunten als stikstof, vervuiling agrarische bedrijvigheid en het Natuurnetwerk / Groenblauwe mantel.	2016
Indiener verzoekt de provincie expliciet in de Omgevingsvisie op te nemen dat woon- en leefomgeving topprioriteit heeft in combinatie met natuur en landschap.	5016
Indiener vraagt durf om te kiezen voor een toekomstbestendig Limburg. Hiervoor is het volgens indiener nodig om vitale natuur op nummer 1 te zetten. Indiener roept de provincie op om een voorbeeldfunctie in te nemen, ook binnen Europa. Indiener constateert veel druk op de fysieke leefomgeving.	5109

Indiener benoemt natuur, landschap, water en bodem als essentiële belangen die in haar ogen meer aandacht dienen te krijgen.	
Indiener stelt voor natuur, landschap, water en bodem kaderstellend te maken bij de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie.	5118
Indiener verzoekt een gezondheids- en natuurbevorderende Omgevingsvisie te maken.	5152
Indiener verzoekt expliciet in de Omgevingsvisie op te nemen dat woon en leefomgeving in combinatie met natuur en landschap topprioriteit hebben ten opzichte van het thema economische ontwikkeling.	5182

Standpunt GS

Afwegingen worden gemaakt aan de hand van de Limburgse principes beschreven in hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie:

- We streven naar een inclusieve, gezonde en veilige samenleving
- De kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal
- Meer stad, meer land
- We gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden; boven- én ondergronds

Dit betekent ook dat er geen algemene prioritering zit tussen de verschillende thema's voor de hele provincie of dat één thema voorwaardenscheppend is boven andere thema's. Ook de volgorde van de thema's in de Omgevingsvisie geeft geen prioritering. Afwegingen tussen verschillende thema's zullen worden gemaakt aan de hand van de Limburgse principes en met behulp van de volgende procesmatige uitgangspunten:

- de maatschappelijke opgaven en kansen staan centraal;
- samenwerking, participatie en eigenaarschap;
- we werken gebiedsgericht;
- we werken adaptief aan de opgaven;
- we werken als één overheid.

Per gebied en per ontwikkelingen zullen we zorgvuldig alle betrokken belangen afwegen, onder meer op het gebied van gezondheid, natuur, wonen, bodem, landschap, water, veiligheid, en de andere thema's die in de Omgevingsvisie terug komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ontwikkelen afwegingskader

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie weinig sturing geeft om de grote transities in goede banen te leiden en pleit daarom om de Omgevingsvisie aan te vullen met afwegingskaders om zo de ingewikkelde keuzes die in het verschiep liggen te kunnen maken.	1009
Indiener beveelt aan om een afwegingskader te ontwikkelen op basis waarvan initiatieven worden getoetst (nadere uitwerking in uitwerkingsprogramma's en vastlegging in de Omgevingsverordening).	2002, 2005, 2008, 2013, 2014, 2015, 5106
Indiener stelt: Ontwikkel een afwegingskader voor omgevingskwaliteit op basis waarvan initiatieven worden getoetst. Dit afwegingskader zou naar de mening van indiener in programma's moeten worden uitgewerkt en te worden vastgelegd in de Omgevingsverordening.	5118
Indiener is van mening dat een afwegingskader in de Omgevingsvisie ontbreekt indien verschillende thema's (bijv. woon & leefomgeving versus economie) met elkaar botsen en beide een claim leggen op dezelfde fysieke ruimte.	5182

Standpunt GS

Bij uitwerkingen van de Omgevingsvisie is het van belang dat we de Limburgse principes goed kunnen hanteren. Hierbij is flexibiliteit, gebiedsgericht werken en participatie van belang. Een vast afwegingskader biedt deze flexibiliteit, gebiedsgericht werken en participatieve mogelijkheden niet altijd. We maken daarom geen één uniform afwegingskader, maar hanteren instrumenten voor

verschillende thema's die voor de opgaven behorende bij deze thema's relevant zijn. Denk hierbij aan een Zonneladder voor Energie, het kader van het integraal programma mobiliteitsopgaven Limburg (IPML), en de Ladder van Duurzame verstedelijking.

Zie ook het vorige antwoord.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Verhouding deel A (thematische deel) en B (gebiedsgericht deel)

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af welke rol het gebiedsgerichte deel speelt ten opzichte van het geheel en welke gelaagdheid er in de verschillende onderdelen aanwezig is.	1003
Indiener stelt dat dat in deel A en B ontbreekt aan prioritering en/of toetsing van de gebiedsgerichte beschrijving voor Midden-Limburg in deel B ten opzichte van deel A.	1003
Indiener verzoekt de provincie om bestaande regionale visies en afspraken op grond van POL2014 een stevigere en prominentere plek in de Omgevingsvisie te geven. Een duidelijke koppeling met de thematische hoofdstukken en de regionale hoofdstukken ontbreekt.	1009, 1017, 1025
Wat de indiener betreft zouden regionale verschillen sterker tot uiting mogen komen bij de thematische beschrijvingen van de opgaven en ambities en niet alleen beperkt moeten blijven tot het gebiedsgerichte deel. Indiener herkent zich niet in een aantal generieke beschrijvingen van thema's (bijvoorbeeld bij wonen, werklocaties, mobiliteit en energie) en heeft de indruk dat deze gekleurd zijn vanuit het Zuid-Limburgse perspectief. Indiener pleit ervoor om de regionale verschillen te blijven respecteren en ruimte te bieden voor maatwerk c.q. oplossingen die passen bij de opgaven en ambities van de verschillende regio's.	1009, 1017, 1025
Indiener stelt dat de deel A en deel B (regiovisie Zuid-Limburg) niet altijd in lijn zijn (bijv. voor de thema's energie en mobiliteit). Het is voor de indiener niet duidelijk wat in dat geval leidend is.	1010
Indiener vraagt nadrukkelijk aandacht ervoor door de opzet van een tweeledige opzet (thematisch en gebiedsgericht) onduidelijkheden kunnen ontstaan bij de implementatie van de Omgevingsvisie op regionaal, lokaal en/of projectniveau en in de vertaling in de Omgevingsverordening Limburg.	1012, 1013

Standpunt GS

Zoals is beschreven in de leeswijzer van de Omgevingsvisie, bestaat de Omgevingsvisie Limburg bestaat uit twee delen: een thematisch deel en een gebiedsgerichte kijk op deze thema's. Het thematische deel gaat gedetailleerd in op de opgaven en ambities voor de verschillende thema's en beschrijft zaken die voor heel Limburg gelijk zijn. Desalniettemin wordt in de thema's ook gekeken naar regionale verschillen. Om dit te verduidelijken voegen we 1 zin toe aan de leeswijzer.

Opgaven, ambities of rollen beschreven in Deel A gelden dan ook voor de hele provincie, óók als ze niet expliciet benoemd worden in het gebiedsgerichte deel. Er bestaat geen 'rangorde'/gelaagdheid tussen deel A en deel B.

De thematische hoofdstukken zijn het hart van de Omgevingsvisie en geven een algemeen, globaal beeld van de provincie. De regiovisies laten regionale verbijzonderingen zien en zijn daarmee een gebiedsgerichte doorvertaling van het thematische deel. De regiovisies geven de gebiedsgerichte verschillen aan en hebben aandacht voor de accenten die in de gebieden spelen.

Deel B is gedetailleerder dan deel A doordat deel B gezamenlijk met de regio's is opgesteld en ook aansluit bij het door de regio's gekozen abstractieniveau. Dit betekent ook dat deel A en deel B niet strijdig zijn, maar wel van abstractieniveau en qua accent verschillen om aan te sluiten bij hetgeen er in de regio's speelt.

We herkennen ons niet in het beeld dat de themabeschrijvingen gekleurd zijn vanuit het Zuid-Limburgse perspectief. Het proces voor de totstandkoming van de Omgevingsvisie Limburg is daarnaast nadrukkelijk gericht op co-creatie. Hierbij hebben stakeholders vanuit de verschillende

regio's (en daarbuiten) deelgenomen. We vinden het heel belangrijk regionale verschillen te respecteren. Om deze reden wordt de Omgevingsvisie gebiedsgericht en thematisch verder wordt geconcretiseerd, onder meer in programma's zoals het Waterprogramma en het Natuurprogramma of in regionale uitwerkingen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in de Introductie bij de leeswijzer:

Het thematische deel gaat gedetailleerd in op de opgaven en ambities voor de verschillende thema's en beschrijft zaken die voor heel Limburg gelijk zijn. **Desalniettemin wordt in de thema's ook gekeken naar regionale verschillen.** Opgaven, ambities of rollen beschreven in dit gedeelte gelden dan ook voor de hele provincie, óók als ze niet expliciet benoemd worden in het gebiedsgerichte deel.

Toonzetting Omgevingsvisie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat Omgevingsvisie meer beperkingen en restricties uitademt dan het denken in kansen en mogelijkheden.	5003

Standpunt GS

We vinden het jammer dat de Omgevingsvisie wordt ervaren als een document met veel beperkingen en restricties. Met de Omgevingsvisie hebben we een visie neer willen zetten die richting geeft, aangeeft wat niet mogelijk is, maar bovenal ook ruimte laat voor welke mogelijkheden en kansen er wel zijn. Dit is ook iets wat we laten doorklinken in onze Limburgse principes en de procesmatige uitgangspunten voor verdere samenwerking. Deze principes en uitgangspunten, gaan uit van een benadering die kijkt naar de onmogelijkheden, maar zeker ook de mogelijkheden, kansen, opgaven en kwaliteiten van gebieden. Dit komt ook terug in het Toetsingsadvies over het milieueffectrapport dat de Commissie voor de Milieueffectrapportage uitbracht over het Plan-MER van de Omgevingsvisie: "De huidige visie bevat, zoals aangegeven, de principes en procesbesluiten. In het vervolg kunnen nog concrete kaderstellende besluiten genomen worden ...".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de Omgevingsvisie vrij algemeen is opgesteld met nauwelijks concrete voorbeelden. Overheden en (markt)partijen kunnen van voorbeelden gebruik maken. Er worden drie casussen in de gemeente Kerkrade genoemd die voorbeeld zijn van mogelijkheden om zonnepanelen verplicht te stellen (bij blz. 66 bedrijventerreinen), circulaire economie en transformatie en ketenbenadering (bij circulaire economie) en gebiedsgerichte aanpak bij gezondheid en sociale opgaven (bij blz. 45 gezondheid).	1008

Standpunt GS

Voorbeelden en best practices dienen inderdaad als mooie inspiratie voor overheden en (markt)partijen. Het karakter en abstractieniveau van de Omgevingsvisie leent zich niet om constant voorbeelden te benoemen. In de Omgevingsvisie benoemen we uiteraard wel voorbeeldconcepten bijv. i.r.t. energietransitie en landbouwtransitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Het is indiener niet duidelijk welke formele status de Omgevingsvisie heeft en welke samenhang er is met andere ruimtelijke plannen. Indiener verzoekt daarom om een beschrijving, bij voorkeur in het Duits, van de relaties tussen de verschillende instrumenten en niveaus van het Nederlandse ruimtelijke ordeningssysteem.	3002

Standpunt GS

Algemene informatie over het stelsel van de Omgevingswet inclusief de instrumenten onder de Omgevingswet, zoals de Omgevingsvisie, is te vinden op de website van de Rijksoverheid:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet> en <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/>

Helaas is deze informatie niet beschikbaar in het Duits. Informatie over wetgeving en het stelsel van de Omgevingswet komt vanuit de Nederlandse Rijksoverheid. Uiteraard staan wij, voor zover mogelijk, wel altijd open voor het geven van een toelichting over dit stelsel in het Duits.

Voor wat betreft de Omgevingsvisie Limburg, hiermee is geanticipeerd op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Hierbij is bij het opstellen van de Omgevingsvisie rekening gehouden met de kaders voor een dergelijke visie zoals de Omgevingswet ze stelt.

In het kader van deze Omgevingswet, heeft ook de Rijksoverheid een Omgevingsvisie opgesteld (de Nationale Omgevingsvisie). Deze is in het Duits te vinden op:

<https://novistukken.nl/deutsch/default.aspx>

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist op een aantal onderdelen de rol van de provincie, zoals ten aanzien van ondermijning, mobiliteit en landbouw.	1004

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie streven we naar een goede definitie en beschrijven van onze rolbepaling voor de verschillende thema's. Voor de rolbepaling op de bovengenoemde thema's hebben we dit gedaan in de hoofdstukken Veiligheid en Gezondheid (Ondermijning), Mobiliteit en Land- en Tuinbouw.

Verdere uitwerking van deze thema's volgt in verschillende programma's en beleidskaders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ruimtelijke gevolgen van de coronacrisis

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de uitgangspunten van de ontwerp-Omgevingsvisie ingrijpend kunnen veranderen als gevolg van de effecten van de coronacrisis.	1003
Indiener geeft aan de effecten van corona nog niet bekend zijn en dat we gezamenlijk moeten blijven optrekken om stad en regio veilig en gezond door te ontwikkelen.	1010
Indiener vindt het onduidelijk wat de invloed van de huidige stand van corona is geweest op het ontwerp. Indiener stelt dat het gewenst is inzicht te hebben hoe covid19 de Omgevingsvisie beïnvloedt (prioritering/fasering?).	1015
Indiener stelt dat actualisatie van de Omgevingsvisie op korte termijn reeds aan de orde zal zijn. Indiener doelt hiermee op de coronacrisis en de grote (ruimtelijke) gevolgen. Indiener geeft o.a. als voorbeelden: het mobiliteitsvraagstuk (thuiswerken), groei van e-commerce en de gevolgen voor fysieke winkelvoorraad, consumentenbewustwording en vraag naar een meer duurzame en diervriendelijke productie. Indiener verwijst naar de zin op blz. 13: "het is in deze fase nog te vroeg om een compleet overzicht van de lange termijn effecten te hebben en deze volledig mee te nemen in het document" (verwijzend naar corona). Indiener stelt dat de zin suggereert alsof er in het rapport aandacht wordt besteed aan de coronacrisis terwijl dit niet zo is.	1027
Indiener vraagt om de negatieve effecten van corona en overtoerisme op de leefomgeving en gezondheid in steden als Maastricht en het landelijk gebied expliciet in kaart te brengen en te analyseren als basis voor richtinggevende voorstellen ter voorkoming en verbetering.	5107
Initiatiefnemer verzoekt om een aparte corona paragraaf in de definitieve provinciale Omgevingsvisie op te nemen met richtinggevende aanwijzingen en richtlijnen en te focussen op de maatregelen in het fysieke domein.	5107

Standpunt GS

Zoals we in hoofdstuk 1 van de Omgevingsvisie aangeven volgen “veranderingen en nieuwe ontwikkelingen ... elkaar ... in een snel tempo op en lijken zich steeds sneller te voltrekken. De wereld is constant in beweging en de kijk op 2030-2050 kan over een bepaalde tijd door nieuwe ontwikkelingen en inzichten nieuwe kansen laten zien. Zo is in 2020 door het coronavirus duidelijk gebleken dat er onvoorspelbare zaken gebeuren die grote invloed hebben op onze leefomgeving. Het vraagt ons om op een andere, wellicht meer flexibele wijze naar de toekomst te kijken”.

We weten uiteraard dat de coronacrisis verstrekkende gevolgen heeft. Niet alleen voor onze gezondheid, maar ook voor het hele maatschappelijke leven, inclusief de fysieke leefomgeving (zo werken we bijvoorbeeld meer vanuit huis en bestellen we veel online). Voor een visie op herstel en hervorming na de coronacrisis hebben we een Brede Economisch Sociale Taskforce (BEST) ingesteld. Deze taskforce heeft naar twee centrale vragen gekeken:

Wat is de impact van de coronacrisis op de Limburgse samenleving?

Wat kunnen de samenleving en de provincie doen om zo goed mogelijk te herstellen van de crisis? En wat moeten we eventueel anders doen dan voorheen?

In het op 8 oktober door deze taskforce gepubliceerde advies, zijn 10 aanbevelingen opgenomen. Met als de twee centrale denklijnen “koester de kracht van ontmoeting” en “bevorder samenwerking over grenzen heen”, zitten hier uiteraard ook raakvlakken met de fysieke leefomgeving. Allereerst is het van belang dat de provincie bepaalt in relatie tot haar partners welke rol zij in het geheel van aanbevelingen aanneemt. Dit is het onderwerp van een statenconferentie op 12.2.2021.

Waar vervolgstappen effect hebben op de (fysieke) leefomgeving en hetgeen staat beschreven in de Omgevingsvisie, kan dit leiden tot een actualisatie van de Omgevingsvisie. Het modulaire karakter van de Omgevingsvisie geeft hier ruimte voor. Zoals aangegeven in hoofdstuk 1 van de Omgevingsvisie : “zo kunnen de eventuele gevolgen van deze en andere onvoorziene en nieuwe ontwikkelingen altijd een plek krijgen en worden aangepast aan de realiteit die dan bestaat”.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Diversen

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener heeft behoefte aan duiding van de verschillen tussen de Omgevingsvisie en POL2014. Waar zitten de verbeteringen? Indiener stelt dat het voor een burger ondoenlijk is om beide omvangrijke documenten te vergelijken. Indiener verzoekt om de verbeteringen in de Omgevingsvisie ten opzicht van het POL2014 te duiden.	5108

Standpunt GS

Zowel het POL2014 als de Omgevingsvisie Limburg zijn visies waarin veel verschillende onderwerpen aan bod komen. De Omgevingsvisie is een visie die niet enkel op het POL2014 is gebaseerd. Sinds vaststelling van het POL2014 hebben vanuit de provincie verschillende aanvullingen plaatsgevonden, en zijn beleidskaders en programma's op- of bijgesteld (ditzelfde op Europees- en Rijksniveau). Dit op basis van o.a. maatschappelijke ontwikkelingen.

De Omgevingsvisie vervangt weliswaar het POL2014, maar is daarmee geen 'verbetering' van het POL2014. Het is een visie waarin een koers wordt uitgezet gebaseerd op basis van nieuwe inzichten en inbreng van geldend beleid dat in de periode 2014 – heden is vastgesteld. Het zou daarom onterecht zijn om het POL2014 en de Omgevingsvisie direct met elkaar te vergelijken. Wel is een overzicht toegevoegd aan het planMER (blz. 3) met daarin het overzicht van de beleidsnota's die zijn meegenomen bij de totstandkoming van het planMER en de Omgevingsvisie. Daarnaast zit een beknopt overzicht met beleidswijzingen in de ontwerp-Omgevingsvisie ten opzichte van bestaand beleid als achtergrondinformatie bij de documenten die aan provincie Staten worden aangeboden bij de behandeling van de Omgevingsvisie. Hiervan kan de indiener ook kennisnemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Indiener stelt dat aanvragen tot verandering in de leefomgeving moeten worden getoetst aan duidelijke meetbare voorwaarden. Indiener is van mening dat een motiveringsplicht een te ruim begrip is en zou moeten worden gerelateerd aan de impact van een ingreep op de leefomgeving, aantasting van kernkwaliteiten, milieu, enz. Hoe ingrijpender, hoe zwaarder de motiveringsplicht. Indiener vindt dat de regie volledig in handen moet zijn van de provincie.</p>	5108

Standpunt GS

Het landschap wordt in de bestaande praktijk van het omgevingsrecht al zo ingevuld als de indiener wenst. Hoe zwaarder de ingreep, des te belangrijker de motivering. De beoordeling daarvan vindt plaats bij het opstellen en wijzigen van structuurvisies, bestemmingsplannen, omgevingsvergunningen, etc. (en na invoering van de Omgevingswet de instrumenten die uit die wet voortkomen). De regie daarover ligt soms bij de provincie, maar gemeenten hebben daar vaak ook zelfstandige bevoegdheden in, die de provincie dient te respecteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2.23. Zienswijzen over de Kaartbeelden bij de Omgevingsvisie

Kaarten komen niet overeen met feitelijke situatie of andere vastgestelde documenten

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert dat de begrenzingen in de kaartbeelden nagenoeg volledig zijn overgenomen uit de kaartbeelden van het POL2014. Indiener stelt dat bij het overnemen van de contouren geen rekening is gehouden met de feitelijke situatie en het grondgebruik. Indiener vindt dat de provincie verzuimd heeft om de contouren in overeenstemming te brengen met de in het gebied aanwezige waarden en grondgebruik. Indiener vindt dat de zones in het POL2014 al foutief waren ingetekend en voor vaststelling van de Omgevingsvisie moeten worden gecontroleerd en aangepast.	5052, 5067, 5132, 5133, 5134, 5136, 5196, 5198, 5199, 5200, 5215
Indiener constateert dat de belijning en contouren op het kaartmateriaal vaak onlogisch is en geen rekening houdt met feitelijk gebruik en bestaande kadastrale grenzen. Indiener verzoekt het kaartmateriaal zorgvuldig te controleren op tekenfouten en de gebiedsbegrenzingen daarop aan te passen.	5073
Indiener stelt dat de begrenzing van het buitengebied van Weert op de kaart Landbouw in de ontwerp-Omgevingsvisie niet in overeenstemming is met het ter plaatse vigerende bestemmingsplan en stelt dat de visie het geldende bestemmingsplan moet volgen. Op de kaart landbouw is de begrenzing van het buitengebied gewijzigd en niet in overeenstemming met bestaande bestemmingsplan "woongebieden".	5045, 5123, 5124, 5125, 5146, 5147 5201, 5204, 5208, 5210, 5213
Indiener stelt dat bij het kaartmateriaal geen gebruik is gemaakt van de meest actuele gegevens en verzoekt de provincie de actuele situatie op kaart te weergeven.	1009
<p>McDonald's Brunssummerweg De grens tussen de zone "Stedelijk gebied" en "Buitengebied" ligt thans voor deze vestiging van McDonald's. Dit vindt indiener niet logisch. Voorgesteld wordt de zone "Stedelijk gebied" te verruimen zodat McDonald's binnen deze zone komt te liggen.</p> <p>Bedrijf Einsteinstraat Het bedrijf dat onder aan de Einsteinstraat en langs de Binnenring is gevestigd ligt binnen de zone "buitengebied". Dit betreft echter een bestaand bedrijf en planologisch is deze locatie bestemd voor bedrijvigheid. Indiener stelt voor om hier te kiezen voor de zone "Werklocatie".</p> <p>Groenzone langs de Einsteinstraat De aanduiding 'Natuurnetwerk' langs de Einsteinstraat lijkt indiener wat zwaar aangezet. Deze strook grond heeft een normale groenbestemming en in deze zone ligt tevens een wooncomplex. Naar het oordeel van indiener hoort dit gebied gewoon tot het stedelijk gebied van Landgraaf.</p> <p>Buurt de Hopel In het gebied Gravenrode ligt de woonbuurt de Hopel. Deze buurt ligt deels binnen de zone "buitengebied" en deels binnen de zone "Natuurnetwerk Limburg". Een groot deel van de bestaande bebouwing ligt binnen de zone "Natuurnetwerk Limburg". Indiener vindt dit geen logische keuze en stelt voor om hier te kiezen voor de zone "buitengebied".</p>	1032
De woonwijk Laarveld is deels gepositioneerd in de zonering 'Woongebied'/ Bebouwd gebied - stedelijk (fase 1) en deels in de zonering Landelijk gebied - buitengebied (fase 2, 3 en 4). Indiener verzoekt voor het volledige plangebied van Laarveld de zonering te wijzigen in 'Woongebied'/ Bebouwd gebied - stedelijk. De uitbreiding Baetenhof in Tungelroy is volledig gepositioneerd in de zonering Landelijk gebied - Buitengebied. Indiener verzoekt voor dit gebied de zonering te wijzigen in 'Woongebied' / Bebouwd gebied - landelijke kern.	1030
Indiener verzoekt het perceel kadastraal benoemd in de zienswijze toe te voegen aan de landelijke kern, conform het geldende bestemmingsplan.	5176
Indiener geeft de locatie Bergervliet als concreet voorbeeld waar de begrenzing fout is, deze is aangeduid als 'Buitengebied' in plaats van 'landelijke kern'. Er ligt namelijk een bouwvergunning en is opgenomen op de regionale woningbouwprogrammering.	1018
Indiener verzoekt de provincie om de functie wonen toe te kennen aan de percelen	5014

kadastraal benoemd in de zienswijze.	
Indiener verzoekt om nauw overleg te voeren over de exacte begrenzing.	1018
Indiener heeft de huiskavel liggen binnen de aanduiding bebouwd gebied- landelijke kern (bestemd voor bedrijven, economie, infrastructuur, verstedelijking en wonen) en indiener vindt het niet duidelijk of het bestaande agrarische bedrijf op deze locatie voortgezet kan worden.	5027
Indiener kan zich niet verenigen met de wijze waarop alle in de zienswijze vermelde gronden zijn aangeduid onder het POL2014 en de ontwerp-Omgevingsvisie. Indiener verzoekt daarom: - voor alle percelen welke in hoofdzaak gelegen zijn binnen de zone 'Buitengebied' de tekenfouten te herstellen en aan de gronden, waar op basis van de ontwerp-Omgevingsvisie de aanduiding 'Groenblauwe mantel' van toepassing is, de zone 'Buitengebied' toe te kennen. Indiener verwijst naar de specifieke percelen. - om het perceel, welke grenst aan de zone 'Buitengebied' en waar op basis van de ontwerp-Omgevingsvisie de aanduiding 'Groenblauwe mantel' van toepassing is, de zone 'Buitengebied' toe te kennen. Indiener verwijst naar het specifieke perceel.	5015
Indiener stellen dat de zoneringskaarten niet in overeenstemming zijn met de vigerende bestemmingsplannen of het feitelijk gebruik ter plekke van hun grondeigendom en maken zich zorgen over het gebruik van de betreffende gronden. Indiener verzoeken in dit kader de kaartenbeelden van de Omgevingsvisie in overeenstemming te brengen met het feitelijk gebruik, de onderliggende bestemmingsplannen en eventuele functieaanduidingen in de kaarten op te nemen.	5002, 5010, 5011, 5035, 5064, 5067, 5070, 5133, 5136, , 5178, 5187, 5196, 5198, 5199, 5200
Indiener vindt het kaartmateriaal te globaal. Indiener voorziet in de kaartbeelden beperkingen door zoneringen direct grenzend aan zijn bedrijf en zijn percelen. Indiener stelt dat een om- of beschrijving daarvan ontbreekt. Indiener stelt dat de lijnen relatief globaal zijn weergegeven.	5156
Indiener vraagt of de grenzen indicatief zijn en of deze nog kunnen wijzigen.	5027
Indiener stelt dat Omgevingsvisie vier gedeeltelijk andere informatie bevat dan de SVREZL en SVWZL, in elk geval voor: - de aanduiding van Holtum Noord I als grootschalige logistieke locaties - de werklocaties Driehoek Rijksweg Zuid Sittard, - Groenseijkerstraat e.o. - Koplokatie IJzerenBrug - de omvang van de campus Chemelot - de omvang van Kantorenpark Sittard - de kantoorlocatie Mauritspark - bedrijvenstad Fortuna - Gardenz - Centrum Sittard Indiener stelt ook dat de aanduiding bedrijvigheid bij VDL Nedcar niet correspondeert met de kaarten bij het PIP. Indiener verzoekt de Omgevingsvisie-kaarten met de kaarten van de SVREZL, de SVWZL en het PIP VDL Nedcar in overeenstemming te brengen.	1024
Indiener stelt dat de zoneringen nader worden omschreven, maar dat het ontwerp geen kaart bevat van de verschillende in de zoneringen beschreven gebieden. De gebieden zijn wel duidelijk omschreven, maar het principe dat nieuwe stedelijke ontwikkelingen thuis horen in bestaand bebouwd gebied mag niet betekenen dat bestaande initiatieven, die niet in het bestaand bebouwd gebied maar wel liggen binnen de stedelijk contour (zoals die in eerdere provinciale omgevingsplannen is gehanteerd), om deze reden ter discussie worden of kunnen worden gesteld. Mochten zich ten opzichte van eerdere provinciale omgevingsplannen wijzigingen hebben voorgedaan, die de ontwikkelingsmogelijkheden binnen onze gemeente beperken, dan verwachten wij hieromtrent een tegemoetkomende houding uwerzijds zodat deze wijzigingen de door ons gewenste ontwikkelingen niet belemmeren.	1029
Indiener verzoekt om ter voorkoming van verwarring slechts een bestemming per perceel toe te kennen. Indiener heeft een lijst met landbouwpercelen toegevoegd.	5188

Indiener verzoekt om ten aanzien van de toekomstbestendigheid van het agrarisch bedrijf van indiener op de bedrijfslocatie de bestemming 'buitengebied' te hanteren.	5188
Indiener geeft aan dat het ontwerp-Omgevingsvisie kiest voor een nieuwe zonering, wat betekent dat concreet ten opzichte van andere-niet geactualiseerde- beleidsdocumenten? Indiener hoort graag hoe bij toekomstige planvorming met deze verschillen moet worden omgegaan.	1026

Standpunt GS

De kaarten bij de Omgevingsvisie zijn zoneringskaarten. Dit betekent dat zones over bouwblokken, gebouwen, wegen, paden en ander grondgebruik, anders dan beoogt in de betreffende zonering, geprojecteerd zijn. Ook komt het voor dat de begrenzing van zones, bijvoorbeeld bufferzones rondom beken, dwars over percelen geprojecteerd zijn. Het precieze begrenzen van alle gebruiksfuncties hoort thuis op het niveau van de gemeentelijk bestemmingsplannen (onder de Omgevingswet: omgevingsplannen). Voor de bestemmingen in de vigerende bestemmingsplannen heeft de Omgevingsvisie geen directe gevolgen. De daarin vastgelegde bestemmingen blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen.

Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten in de Groenblauwe mantel aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan.

Bij nieuwe ontwikkelingen zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezige omgevingskwaliteiten, maar ook met regionale afspraken ten aanzien van de ontwikkeling van onder meer wonen, bedrijventerreinen, detailhandel en vrijetijdseconomie.

De kaarten die bij de ontwerp-Omgevingsvisie zijn aangeboden via ruimtelijkeplannen.nl en de polviewer.nl maken formeel geen onderdeel uit van de Omgevingsvisie. De aangeboden kaarten zijn ontleend aan de Omgevingsverordening Limburg 2014 en zijn, met aanpassing op de voorgestelde zonering in de Omgevingsvisie, als extra service ter ondersteuning van de visie als indicatieve kaarten aangeboden.

In het kader van de nieuw op te stellen Omgevingsverordening wordt al het kaartmateriaal geactualiseerd, waarbij alle binnengekomen zienswijzen op het kaartmateriaal ontwerp-Omgevingsvisie in acht worden genomen. Deze kaarten van de Omgevingsverordening zullen tevens als ondersteunend kaartmateriaal voor de Omgevingsvisie Limburg dienen zoals dat ook bij de Omgevingsverordening Limburg 2014 en het POL2014 het geval was.

Indien nodig zullen wij in overleg met u grenzen aanpassen.

Daar waar sprake is van agrarische bedrijven binnen landelijke kernen zullen wij indien mogelijk de kaart aanpassen.

Daar waar sprake is van nieuwe bebouwing aansluitend op bebouwd gebied, zullen deze in het bebouwd gebied worden opgenomen.

Voorstel aan PS

De kaartbeelden in het kader van de Omgevingsverordening te actualiseren en als ondersteunend kaart materiaal aan de Omgevingsvisie ter beschikking te stellen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.2 Algemene zonering, tweede alinea:

De kaarten bij de Omgevingsverordening zijn zoneringskaarten. Dit betekent dat zones over bouwblokken, gebouwen, wegen, paden en ander grondgebruik, anders dan beoogt in de betreffende zonering, geprojecteerd zijn. Ook komt het voor dat de begrenzing van zones, bijvoorbeeld bufferzones rondom beken, dwars over percelen geprojecteerd zijn. Het precieze begrenzen van alle gebruiksfuncties hoort thuis op het niveau van de gemeentelijk omgevingsplannen. Voor de bestemmingen in de vigerende bestemmingsplannen (onder de Omgevingswet: omgevingsplannen) heeft de Omgevingsvisie geen directe gevolgen. De daarin vastgelegde bestemmingen blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.2 Algemene zonering, kopje Groenblauwe mantel, als laatste alinea:

Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten in de Groenblauwe mantel aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan.

Bij nieuwe ontwikkelingen zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezige omgevingskwaliteiten, maar ook met regionale afspraken ten aanzien van de ontwikkeling van onder meer wonen, bedrijventerreinen, detailhandel en vrijetijdseconomie.

Onduidelijke kleurstelling kaartmateriaal / leesbaarheid kaartmateriaal

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat het kaartmateriaal een onlogische en onduidelijke kleurstelling heeft en dat dit voor verwarring en interpretatie- en denkfouten kan zorgen met betrekking tot gebruiksmogelijkheden in de verschillende zoneringen. Indiener stelt dat in afwijking van het POL2014 de provincie een zeer onlogische kleurstelling hanteert waarbij aan de meest belangrijke natuurgebieden in het Natuurnetwerk een lichtblauwe/lichtgrijze kleur is toegekend. Dit terwijl aan de Groenblauwe mantel een donkergroene kleur is gegeven. De indruk kan ontstaan, dat de belangen in de Groenblauwe mantel met name gericht zijn op natuurontwikkeling, terwijl in het Natuurnetwerk het belang van natuur is afgenomen. Indiener verzoekt om de kleurstellingen uit het POL2014 als uitgangspunt te hanteren.	5009, 5013, 5018, 5019, 5021, 5028, 5035, 5040, 5043, 5047, 5052, 5053, 5067, 5071, 5073, 5076, 5078, 5079, 5080, 5093, 5130, 5132, 5133, 5135, 5136, 5137, 5138, 5114, 5184, 5187, 5189, 5196, 5197, 5198, 5199, 5200, 5215
Indiener stelt dat de kleurkeuze (van 'Natuurnetwerk' en 'Groenblauwe mantel') verwarrend en onduidelijk zijn.	5023, 5028

Standpunt GS

Wij hebben ons bij het samenstellen van de kaarten zoveel mogelijk gehouden aan de standaard kleurgebruik die momenteel voor alle provincies wordt ontwikkeld in het kader van het nieuwe Digitaal Stelsel Omgevingswet. Wij begrijpen dat de kleuren soms onduidelijk zijn en voor verwarring kunnen zorgen. Wij zullen bij de definitieve Omgevingsvisie afwijken van de landelijke standaard voor provincies en voor een andere/eigen kleurstelling voor de kaarten kiezen. Wij nemen de door u gedane suggesties daarbij in overweging.

Voorstel aan PS

Bij de actualisering van al het kaartmateriaal te kiezen voor andere kleurstellingen en arceringen, om zo de interpretatie van de kaarten eenduidiger te maken en verwarring te voorkomen.

POLviewer

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat zij én een groot deel van de agrariërs, de POLviewer niet als gebruiksvriendelijk ervaren. Indiener vindt dat de gebruiksvriendelijkheid moet worden verbeterd door een stappenplan toe te voegen aan de website waarin eenieder kaartmateriaal makkelijker kan vergelijken en de implicaties van wijzigingen kan inzien.	5132

Standpunt GS

Wij begrijpen dat het werken met de POLviewer niet voor iedereen even makkelijk is. De POLviewer beschikt over een hulpfunctie waarin kort en overzichtelijk de functionaliteiten van de viewer wordt uitgelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt aandacht voor de nauwkeurigheid van de POLviewer.	1012, 1013

Standpunt GS

Op ruimtelijkeplannen.nl en polviewer.nl zijn de kaarten tot op perceelniveau te bekijken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om de in huidige kaart in de POLviewer meer differentiatie aan te brengen door de woonsferen weer te geven.	1012, 1013

Standpunt GS

Een detaillering in de kaarten voor woonsferen past niet in het abstractieniveau van de kaartbeelden bij een provinciale Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat er overlapping is tussen verschillende kaarten, zo komt de zone-indeling op kaart 2 en 10 terug. Volgens de indiener is dit niet gebruiksvriendelijk.	5023

Standpunt GS

Op kaart twee hebben we de algemene principes van Limburg in zonering aangegeven. Op de kaarten 3 t/m 14 hebben we een nadere invulling van deze zoneringen weergegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat er geen relatie wordt gelegd tussen de kaartbeelden op ruimtelijkeplannen.nl en de tekst. Verder zijn de kaarten moeilijk leesbaar door het ontbreken van een legenda.	1004

Standpunt GS

Op ruimtelijkeplannen.nl is net als bij bestemmingsplannen een koppeling tussen kaart en tekst gemaakt door onder de functiekop 'plekinformatie' op de legenda te klikken waarna automatisch de bijbehorende tekst in een pop-up scherm of een nieuw tabblad verschijnt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat de kaarten op detailniveau lastig te lezen waren. Indiener verzoekt om flexibiliteit als de kaarten behorende bij de brochure van de dóórontwikkeling van het Belevingspark De Meinweg en de subsidieaanvraag voor het participatief transitieproces Nationaal Park De Meinweg (in 2 bijlagen) verschillen ten opzichte van de Omgevingsvisie.	1029

Standpunt GS

Op ruimtelijkeplannen.nl en polviewer.nl zijn de kaarten tot op perceelniveau te bekijken. De ontwikkelingen in de Meinweg zijn tot stand gekomen onder het POL2014 en passen ook in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Kaarten bij Regiovisies (in relatie tot POLviewer)

Zie ook de beantwoording van zienswijzen bij de Regiovisies Noord-, Midden- en Zuid-Limburg van hoofdstuk 18 en 19.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de kaartmaterialen in de POLviewer niet overeen komen met de vastgestelde thematische regionale structuurvisies zoals SVREZL, SVWZL, visie VTE en RES.	1016

Standpunt GS

De kaartbeelden behorende bij regionale structuurvisies zijn van een ander abstractieniveau dan de kaartbeelden bij de Omgevingsvisie en komen derhalve niet overeen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de kaarten uit de regiovisies niet zijn opgenomen in de POLviewer, dit zou het wel overzichtelijker maken.	1016

Standpunt GS

De kaarten bij de regionale visies zijn opgesteld in samenspraak met gemeenten uit de regio en zijn uitsluitend ter illustratie van de betreffende regionale visies. Ze hebben derhalve een andere status dan de zoneringskaarten en worden om die reden niet als kaart, maar uitsluitend als illustratie, in de POLviewer opgenomen. Er gaat geen werking uit van deze illustratieve regiokaarten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat volgens het kaartmateriaal de kern Valkenburg aangeduid is als landelijke kern. Volgens de indiener is de kern Valkenburg echter geen standaard landelijke kern (door bijvoorbeeld het toeristische karakter, uitdagingen met betrekking tot de mobiliteit en betaalbaarheid van woningen) en past een aanduiding als stedelijk gebied beter. Indiener vindt dat er bij het onderdeel winkelgebieden geen specifieke plek is voorzien voor toeristische kernen, terwijl dit in SVREZL destijds bewust wel is gedaan. Steller vindt dat voorkomen moet worden dat door te sterke scheiding/stad/land/randen de ruimte van een hernieuwde uitvinding en dóórontwikkeling voor dit soort kernen beperkt wordt en verzoekt om de kern Valkenburg toe te voegen aan het stedelijke gebied of een aparte tussen categorie te benoemen.	1018

Standpunt GS

Deze regiokaart is in samenspraak met gemeenten in de regio opgesteld en illustreert de visie van en op de regio, zoals beschreven wordt in de regionale paragraaf. Het is een indicatieve weergave van huidige situatie en gewenste toekomstige ontwikkeling van de regio. Vanuit de zoning landelijke kern gaat geen beperking uit ten opzichte van landelijke kernen met een regionaal verzorgende functie. Zie ook de beantwoording van zienswijzen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zoning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Gebruiksmogelijkheden kavels a.h.v. kaarten versus feitelijke situatie

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat zijn bouwkavels zijn vastgelegd in een bestemmingsplan van de gemeente. Bij de vaststelling hiervan heeft het provinciale beleid als uitgangspunt gediend met betrekking tot de situering en de bouw- en gebruiksmogelijkheden van de bouwkavel. Om deze getrapte wijze van beleidstoepassing goed vast te leggen in de ontwerp-Omgevingsvisie dient duidelijk te worden omschreven dat de gebiedsaanduidingen zoals die over individuele bouwkavels van bedrijven liggen voor wat betreft de gebruiksmogelijkheden, niet van toepassing zijn voor die agrarische bouwkavels. Indiener vraagt goed vast te leggen dat de onderliggende bestemmingsplannen de regels en gebruiksmogelijkheden voor de agrarische bouwkavels bevatten. Hierdoor wordt voorkomen dat er, bij een gebiedsaanduiding 'Natuurnetwerk', onnodige discussies ontstaan over de gebruiksmogelijkheden van gronden binnen een agrarische bouwkavel/bedrijf.	5009, 5013, 5018, 5019, 5021, 5023, 5028, 5035, 5043, 5047, 5052, 5053, 5067, 5071, 5073, 5080, 5093, 5132, 5133, 5135, 5136, 5137, 5138, 5184, 5187, 5189, 5196, 5200, 5215
Indiener adviseert om in Omgevingsvisie of Omgevingsverordening op te nemen dat “de werkelijke (veld)situatie (en/of ruimtelijk besloten) situatie leidend is voor het vormgeven van [het] beleid en besluiten”.	1009
Indiener vindt dat met de gebiedsaanduiding ‘Groenblauwe mantel’ richting wordt gegeven aan of geduid wordt op natuurlijke ontwikkelingen. Indiener geeft aan dat op diverse plaatsen in de Groenblauwe mantel sprake is van agrarische bedrijven, met aanwezige bebouwing en verharding en de benaming daardoor niet op zijn plaats is.	5132
Indiener verzoekt, conform de aanduiding in de bekendmaking, nadrukkelijk in de provinciale Omgevingsvisie te vermelden dat het gaat om 'indicatieve' kaartbeelden. De kaartbeelden hebben immers niet het karakter of de nauwkeurigheid dat hieraan enig recht of status moet kunnen worden ontleend.	1028
Indiener stelt dat onvoldoende helder is wat het doel van de kaarten is en de status van de verschillende aanduidingen die hiermee gegeven wordt. Voorkomen moet worden dat deze straks een formele status krijgen en beperkingen, danwel mogelijkheden creëren die door het ontbreken van detailniveau tot problemen gaan leiden, verzocht wordt om meer tijd te geven om op detailniveau via planviewer een nadere analyse te maken.	1018

Standpunt GS

De kaarten bij de Omgevingsvisie zijn zoneringskaarten. Dit betekent dat zones over bouwblokken, gebouwen, wegen, paden en ander grondgebruik, anders dan beoogt in de betreffende zoning, geprojecteerd zijn. Ook komt het voor dat de begrenzing van zones, bijvoorbeeld bufferzones rondom beken, dwars over percelen geprojecteerd zijn. Het precieze begrenzen van alle gebruiksfuncties hoort thuis op het niveau van de gemeentelijk bestemmingsplannen (onder de Omgevingswet: omgevingsplannen). Voor de bestemmingen in de vigerende bestemmingsplannen heeft de Omgevingsvisie geen directe gevolgen. De daarin vastgelegde bestemmingen blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen.

Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten in de Groenblauwe mantel aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan.

Bij nieuwe ontwikkelingen zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezige omgevingskwaliteiten, maar ook met regionale afspraken ten aanzien van de ontwikkeling van onder meer wonen, bedrijventerreinen, detailhandel en vrijetijdseconomie. Zie ook de beantwoording van zienswijzen in hoofdstuk 3 Limburgse principes en algemene zoning.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zoning, paragraaf 3.2 Algemene zoning, tweede alinea:

De Omgevingsvisie is een visie in tekst en bevat geen specifiek kaartmateriaal. De begrenzingen van de zonerings en andere werkingsgebieden die voortkomen uit de Limburgse principes en de uitwerkingen in de thema's in deze Omgevingsvisie, zullen verankerd worden in het kaartmateriaal behorende bij de Omgevingsverordening Limburg. Daarna dienen deze tevens ter ondersteuning voor deze visie.

Contouren Groenblauwe mantel / aanduiding Groenblauwe mantel op percelen met agrarische, recreatieve of bedrijfsbestemming

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De indiener van mening dat een binnen de zienswijze op kaart aangeduid gebied niet als Groenblauwe mantel zou moeten worden aangemerkt.	5074
Indiener zou graag zien dat gebiedsaanduiding Groenblauwe mantel verwijderd wordt op percelen in eigendom van de indiener.	5037
Indiener verzoekt om de gronden van haar bedrijf die zijn gelegen in de "Groenblauwe mantel" (met de kadastrale aanduidingen zoals vermeld in haar zienswijze) te wijzigen in "buitengebied", omdat zij niet onwelwillend staat tegenover natuurinclusieve landbouw, maar dan wel op basis van keuzevrijheid. Indiener ervaart de huidige visie als dwingend en toekomstbelemmerend voor de bedrijfsuitvoering.	5051
Indiener stelt dat zijn glastuinbedrijf nu in de Groenblauwe mantel wordt geplaatst en vraagt zelf maatwerk te leveren en deze te schrappen zodat de glastuinbouwlocatie in "landelijk gebied-buitengebied" komt te liggen.	5092
Indiener constateert dat het zijn huiskavel en twee op afstand gelegen veldkavels in de Groenblauwe mantel liggen, waar dat voorheen overwegend bronsgroene landschapszone was. Indiener wil het belang duiden dat de uitgangspunten binnen de Groenblauwe mantel gelden niet conflicteren met de ruimte die geboden wordt voor externe vormen van veehouderij, zoals vrije uitloopruimte voor scharrelkippen.	5199
Indiener verzoekt provincie om percelen de aanduiding Buitengebied te geven en niet de aanduiding Groenblauwe mantel, conform het huidige en toekomstige gebruik en de geldende toestemming in het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Gulpen-Wittem, teneinde de boerderijcamping uit te breiden naar 25 standplaatsen.	5020
Indiener stelt dat het gedeelte van de vigerende agrarische bouwlocatie gelegen binnen de aanduiding Landelijk gebied Groenblauwe mantel vanwege het bedrijfsmatige gebruik geen bijdrage kan leveren aan de doelstellingen van de groen blauwe mantel. Indiener verzoekt deze daarom aan te duiden als Landelijk Gebied –buitengebied-. Indiener verzoekt de 3 percelen die op grond van de ontwerp-Omgevingsvisie aangeduid worden als Landelijk gebied-Natuurnetwerk te wijzigen naar Groenblauwe mantel omdat zij deze landbouwkundig willen blijven exploiteren en vanwege de aanduiding in de Omgevingsvisie geen waardendrukkend effect willen hebben.	5069
Indiener constateert dat agrarische bouwlocatie de aanduiding "Groenblauwe mantel" heeft gekregen. De aanduiding buitengebied grenst tot op 35 meter van de bedrijfslocatie. Een aanpassing van de begrenzing heeft daardoor voor het gebied weinig invloed, maar biedt cliënt wel de mogelijkheden om het agrarisch bedrijf goed te (blijven) exploiteren. Indiener stelt dat (ondanks de toelichting van provincie dat de kaart indicatief is), in de praktijk blijkt dat andere instanties de indicatieve begrenzingen als "harde lijn" verwerken in het verdere beleid. Mede daarom verzoekt indiener om de begrenzing van het gebied aan te passen.	5047
Indiener vraagt om een kleiner deel van zijn huiskavel binnen de Groenblauwe mantel te laten vallen.	5103
Indiener exploiteert een toekomst gericht landbedrijf en kan zich niet verenigen met ontwerp-Omgevingsvisie met bijbehorende Plan-MER.	5184
Indiener verzoekt provincie de aanduiding Groenblauwe mantel op de huidige bedrijfslocatie als ook de lus van de buitenring te verwijderen en de zoning werklocatie op te nemen.	5207
Indiener is het niet eens met enkele zaken in de visie die de gezonde ontwikkelingen van het bedrijf in de weg staan. Zowel aan de noord- alsmede de zuidzijde van de glastuinbouwlocatie is momenteel een procedure lopende voor aanpassing van het bestemmingsplan om het bedrijf ontwikkelingsmogelijkheden te bieden middels uitbreiding	5092

van de aanwezige glasopstanden. In het POL2014 werd destijds aangegeven dat de Bronsgroene begrenzings indicatieve begrenzings waren en dat gemeenten ten tijde van de actualisering van bestemmingsplannen maatwerk zouden kunnen bieden. In de praktijk wordt er vanuit gemeentes geen maatwerk geboden op dit punt.	
Indiener geeft aan dat zijn bedrijf is gelegen binnen het gebied aangeduid als Groenblauwe mantel. Indiener verzoekt om deze aanduiding te wijzigen in Buitengebied ten behoeve van het goed kunnen exploiteren van het agrarisch bedrijf. Zijn eerdere ervaring bij POL2014 (geen aanpassing doorgevoerd) is dat de 'indicatieve' aanduidingen bij 'toetsing' als 'harde' grenzen worden gezien.	5057
Indiener heeft kaartbeelden toegevoegd van een eigendomsperceel waar volgens indiener in het bestemmingsplan een andere begrenzing van het beekdal is opgenomen dan bij de Groenblauwe mantel.	5178
Indiener exploiteert een volwaardig en toekomstgericht gemengd agrarisch bedrijf met akkerbouw als hoofdtak en een rundvleesveehouderij als neventak. Volgens het kaartmateriaal van het ontwerp komt de bouwkevel en de huiskavel deels te liggen in de gebiedsaanduiding 'Groenblauwe mantel'. Indiener is van mening dat er sprake is van een tekenfout nu er onder andere geen rekening is gehouden met de feitelijke situatie en het grondgebruik. Een gedeelte van de bouwkevel dat volledig bebouwd en verhard is heeft de gebiedsaanduiding 'Groenblauwe mantel'. Indiener verzoekt om de begrenzing aan te passen en de bouwkevel volledig te tekenen binnen de gebiedsaanduiding ' Buitengebied'. Indiener geeft in overweging om deze aanpassing ook mee te nemen voor de rest van de omliggende lintbebouwing.	5078
Indiener bepleit een separate aanduiding voor agrarische bouwvlakken in de Groenblauwe mantel. Mocht de provincie geen separate aanduiding willen opnemen dan dient in het Ontwerp tekstueel duidelijk te worden gemaakt dat de gebiedsaanduidingen zoals die over individuele bouwkevels van bedrijven liggen voor wat betreft de gebruiksmogelijkheden, niet van toepassing zijn voor die agrarische bouwkevels en dat het onderliggende bestemmingsplan de regels en gebruiksmogelijkheden voor die bouwkevels bevat.	5079
Indiener verzoekt uitdrukkelijk vast te leggen dat medewerking wordt verleend aan wijziging van bestaande agrarische bouwkevel binnen de Groenblauwe mantel indien noodzakelijk voor de bedrijfsontwikkeling, aangezien de gemeente bij de uitwerking van haar visie de (vastgestelde) Omgevingsvisie als uitgangspunt zal nemen.	5161
De bouwkevel van indiener ligt geheel in de gebiedsaanduiding 'Groenblauwe mantel' en is ook als zodanig bestemd in het bestemmingsplan 'Buitengebied Roerdalen, 2e herziening'. Naar mening van indiener hoort een agrarische bouwvlak niet thuis in de Groenblauwe mantel. Hiervoor zou een separate aanduiding moeten worden opgenomen om te voorkomen dat bouw- en gebruiksmogelijkheden beperkt worden.	5079
Indiener kan zich niet verenigen met de wijze waarop alle in de zienswijze vermelde gronden zijn aangeduid onder het POL2014 en de ontwerp-Omgevingsvisie. Indiener verzoekt daarom: voor het perceel waar op basis van de ontwerp-Omgevingsvisie de aanduiding 'Natuur netwerk' opgenomen is, de zone 'Buitengebied' of 'Groenblauwe mantel' (de aangrenzende grond is ook Groenblauwe mantel) toe te kennen. Het betreffende perceel is niet ontpacht en daarom is de zone 'Natuur netwerk' niet juist. Het college heeft dit ook niet nodig geacht.	5105

Standpunt GS

De voormalige zilvergroeene natuurzone en bronsgroene landschapszone zijn samengevoegd tot de Groenblauwe mantel.

De kaarten bij de Omgevingsverordening zijn zoneringskaarten. Dit betekent dat zones over bouwblokken, gebouwen, wegen, paden en ander grondgebruik, anders dan beoogt in de betreffende zoning, geprojecteerd zijn. Ook komt het voor dat de begrenzing van zones, bijvoorbeeld bufferzones rondom beken, dwars over percelen geprojecteerd zijn. Het precieze begrenzen van alle gebruiksfuncties hoort thuis op het niveau van de gemeentelijk bestemmingsplannen (onder de Omgevingswet: omgevingsplannen). Voor de bestemmingen in de vigerende bestemmingsplannen heeft de Omgevingsvisie geen directe gevolgen. De daarin vastgelegde bestemmingen blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen.

Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten in de Groenblauwe mantel aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan.

Bij nieuwe ontwikkelingen zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezige omgevingskwaliteiten, maar ook met regionale afspraken ten aanzien van de ontwikkeling van onder meer wonen, bedrijventerreinen, detailhandel en vrijetijdseconomie. Zie ook de beantwoording van zienswijzen in hoofdstuk 3 Limburgse principes en algemene zonering.

Voorstel aan PS

De kaartbeelden in het kader van de Omgevingsverordening te actualiseren en als ondersteunend kaart materiaal aan de Omgevingsvisie ter beschikking te stellen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.2 Algemene zonering, tweede alinea:

De kaarten bij de Omgevingsverordening zijn zoneringskaarten. Dit betekent dat zones over bouwblokken, gebouwen, wegen, paden en ander grondgebruik, anders dan beoogt in de betreffende zonering, geprojecteerd zijn. Ook komt het voor dat de begrenzing van zones, bijvoorbeeld bufferzones rondom beken, dwars over percelen geprojecteerd zijn. Het precieze begrenzen van alle gebruiksfuncties hoort thuis op het niveau van de gemeentelijk omgevingsplannen. Voor de bestemmingen in de vigerende bestemmingsplannen (onder de Omgevingswet: omgevingsplannen) heeft de Omgevingsvisie geen directe gevolgen. De daarin vastgelegde bestemmingen blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.2 Algemene zonering, kopje Groenblauwe mantel, als laatste alinea:

Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten in de Groenblauwe mantel aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan.

Bij nieuwe ontwikkelingen zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezige omgevingskwaliteiten, maar ook met regionale afspraken ten aanzien van de ontwikkeling van onder meer wonen, bedrijventerreinen, detailhandel en vrijetijdseconomie.

Specifieke verzoeken

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de weergave van het terrein Mourik niet overeenstemt met "de visie die in 2019 samen met de provincie is opgesteld". De contouren uit de Groenblauwe mantel zijn volgens indiener een op een overgenomen uit het POL.	1012
Indiener stelt dat de contouren van de Groenblauwe mantel niet conform de conceptvisie uit 2019 voor de Oostflank in Brunssum zijn en verzoekt op in de POLviewer de gebieden Hendrik, Mourik en Oostflank Brunssum aan te duiden als herontwikkelingslocaties.	1012, 1013

Standpunt GS

De gezamenlijke conceptvisie voor de Oostflank Brunssum van 2019 is in feite niet meer actueel. Wanneer de visie voor de invulling van de Oostflank definitief is en deze aanleiding geeft tot aanpassing van de kaarten bij de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening zullen wij deze kaarten aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat er in 2009 een kaartfout zou worden gecorrigeerd en dat dit blijkbaar niet gebeurd is (natuurbeheer).	5046

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat de kaarten niet conform afspraak uit 2009 zijn. Wij zullen dit corrigeren in het Natuurbeheerplan. Het Natuurbeheerplan wordt jaarlijks herzien en daarin dient deze wijziging opgenomen te worden. Deze correctie wordt meegenomen in het Natuurbeheerplan 2022 (vaststelling augustus 2021). Aan de hand van het Natuurbeheerplan zullen de grenzen Natuurnetwerk Limburg in de kaarten van de Omgevingsverordening worden gewijzigd.

Voorstel aan PS

Grenscorrectie in het Natuurbeheerplan 2022 opnemen en laten doorwerken in kaarten Natuurnetwerk Limburg in de Omgevingsverordening.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener constateert een aantal omissies in de kaartbeelden en vraagt om deze kaarten daarop aan te passen. Het gaat onder meer om het ontbreken van BCC, een onjuiste aanmerking van BCC als kantoorlocatie, het aanduiden van haven Stein als onderdeel van de Chemelot site, inclusief de verbinding tussen haven Stein en Chemelot, en de onvolledige weergave van huidige en toekomstige buisleidingen tracés (kaarten 6, 7 en 8).	5026

Standpunt GS

De opgenomen werklocaties op alle kaartbeelden zijn conform het de registratie op de provinciale website www.rebislimburg.nl.

Alle buisleidingentracés zijn opgenomen op kaart 8 bij de ontwerp-Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft dat hun gronden voorheen in de zilvergroene zone lagen en in kaart 10 van de ontwerp-Omgevingsvisie een deel van deze gronden behoren tot het Natuurnetwerk. Indiener stelt hierdoor beperkt te worden in de exploitatie van deze gronden en verzoekt dit te herstellen en de gronden op het regime van de Groenblauwe mantel op te nemen.	5023

Standpunt GS

Het betreffende perceel is in alle kaarten als Groenblauwe mantel opgenomen. Een aangrenzend perceel is conform een wijzigingsverzoek in 2018 gewijzigd naar Natuurnetwerk Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt voor, om de grens van de Groenblauwe mantel op te schuiven richting het aanwezige wandelpad aan de oostzijde van zijn camping. Dit pad vormt de feitelijke en meer natuurlijke scheiding tussen zijn (kampeer)terrein en de aangrenzende percelen. Indiener vindt het niet logisch dat het huidige kampeerterrein en de rest van de voormalige huiskavel (toekomstig kampeerterrein), onderdeel uitmaakt van de Groenblauwe mantel. In POL2014 was dit buitengebied (witte gebied).	5064

Standpunt GS

Ter plekke van de camping is de begrenzing ongewijzigd ten opzichte van het POL2014 en valt een deel in 'buitengebied' en een deel in de Groenblauwe mantel (eerder bronsgroene landschapszone en zilvergroene natuurzone).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener geeft aan dat er sprake is van tekenfouten op een locatie. Indiener geeft aan dat het de aanduiding Natuurnetwerk en Natura 2000 betreft en dat deze reeds met de gemeente en provincie zijn besproken. Indiener verzoekt de provincie om te tekenfouten in de Omgevingsvisie aan te passen.	5134
---	------

Standpunt GS

Er heeft overleg plaatsgevonden tussen indiener en de provincie over eventuele herbegrenzing Natura200. Herbegrenzing van Natura 2000-gebieden is echter een rijksaangelegenheid. In het kader van de Omgevingsvisie Limburg wordt deze begrenzing niet aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener wijst ons erop dat het Meelderbroek recent met een nieuw bestemmingsplan een her-begrenzing heeft gekregen. Indiener verzoekt om deze daarom op de kaart als zodanig in te tekenen.	5111

Standpunt GS

De begrenzing van het ontwikkelingsgebied Glastuinbouw brengen we in overeenstemming met de recente herbegrenzing van ontwikkelingsgebied glastuinbouw Meelderbroek, zoals vastgesteld door de gemeente.

Voorstel aan PS

De kaartbeelden in het kader van de Omgevingsverordening te actualiseren en als ondersteunend kaart materiaal aan de Omgevingsvisie ter beschikking te stellen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Wilhelminaberg Op basis van de ontwerpkaarten ligt het klimpark van Snowworld binnen de zone "buitengebied". De top van de Wilhelminaberg ligt binnen de zone "Groenblauwe mantel". Ofschoon die zonering op het eerste gezicht niet in de weg staat aan het huidige en toekomstige gebruik van de trap en de top van Wilhelminaberg, is indiener van oordeel dat gebruik en functie van de zone tussen de gebouwen van Snowworld Landgraaf en de trap op de Wilhelminaberg, duidelijk afwijkt van de rest van de Wilhelminaberg. Indiener stelt daarom voor om daar voor de zone "buitengebied" te kiezen.</p> <p>Groeve langs Dr. Calsstraat Dit gebied, dat wordt begrensd door twee spoorlijnen ligt binnen de zone "Groenblauwe mantel". Indiener is van mening dat, gelet op het huidige gebruik en de toekomstige potenties, een aanduiding "Buitengebied" is te rechtvaardigen. Bij andere bekende groeves (onder andere op het grondgebied van de gemeente Heerlen) is ook gekozen voor deze aanduiding.</p> <p>Groeves en stortplaats Abdissenbosch De stortplaats en de bestaande groeves in Abdissenbosch liggen binnen de zone "Groenblauwe mantel". Indiener stelt voor om te kiezen voor de meer passende zone "Buitengebied".</p>	1032

Standpunt GS

De samenvoeging van de zones Bronsgroene Landschapszone en Zilvergroene natuurzone in de Omgevingsvisie heeft geen directe gevolgen voor het gebruik van de percelen, zoals vastgelegd in de vigerende bestemmingsplannen. Alle kaartbeelden zullen geactualiseerd en waar nodig gecorrigeerd worden in het kader van de nieuwe Omgevingsverordening. Na vaststelling van de nieuwe Omgevingsverordening zullen de kaartbeelden tevens ter ondersteuning voor de Omgevingsvisie dienen en zijn ze niet meer indicatief van aard. Indien nodig zullen wij in overleg met u grenzen aanpassen.

Voorstel aan PS

De kaartbeelden in het kader van de Omgevingsverordening te actualiseren en als ondersteunend kaart materiaal aan de Omgevingsvisie ter beschikking te stellen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
<p>Randweg Abdissenbosch Indiener geeft aan al enkele jaren met de provincie nauw samen te werken aan de voorbereiding van de aanleg van de Randweg Abdissenbosch. Indiener mist op de kaarten een zonering voor deze provinciale verbindingsweg, die de Buitenring ter hoogte van het bedrijventerrein Abdissenbosch verbindt met Duitsland.</p> <p>Bedrijventerrein Abdissenbosch Het gebied tussen het bedrijventerrein en de Buitenring ligt nu binnen de zone "Buitengebied". Wanneer de zone voor de Randweg Abdissenbosch is toegevoegd kan volgens indiener de zone tussen deze weg en het bedrijventerrein worden aangeduid als werklocatie, waardoor er beperkte uitbreidingsmogelijkheden ontstaan op zichtlocaties langs de Randweg.</p>	1032

Standpunt GS

De besluitvorming over de Randweg Abdissenbosch is voorlopig opgeschort tot 2022. Zolang er geen concreet besluit over het tracé en de uitvoering van de weg is genomen, nemen we deze weg niet op in onze kaarten.

Ook zullen we in dit kader het bedrijventerrein Abdissenbosch niet uitbreiden met de aanduiding werklocaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat zijn bedrijf een zoekgebied voor de natuur is geworden. Dit zal zijn bedrijf in de problemen brengen om goed en duurzaam te kunnen blijven produceren en om te voldoen aan de maatschappelijke wensen van de samenleving.	5094

Standpunt GS

Het bedrijf van indiener was in POL2014 in de Zilvergroene natuurzone opgenomen. In de Omgevingsvisie ligt het bedrijf in de Groenblauwe mantel. Er verandert niets aan het huidige gebruik van het perceel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat uit het, bij de Omgevingsvisie gebruikte, kaartmateriaal zou blijken dat gronden zijn veranderd van bestemming buitengebied naar glastuinbouw. Om diverse redenen, wordt dit als een ongewenste ontwikkeling beschouwd.	5083, 5141, 5150, 5159, 5160 5169, 5170, 5172

Standpunt GS

Ten opzicht van het vigerende POL2014 is er geen sprake van een uitbreiding van het voor glastuinbouw aangemerkte gebied. De ten onrechte getrokken conclusie is er wellicht in gelegen dat kaart 10 (land en tuinbouw) uit de Omgevingsvisie vergeleken moet worden met kaart 11 (landbouw) en niet met kaart 10 (landschap en cultuurhistorie) uit het vigerende POL2014.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt zijn huidige bedrijf, dat nu niet ingetekend is op de kaart Ontwikkelingsgebied Glastuinbouw, aan te merken als concentratiegebied ten behoeve van glastuinbouw.	5065

Standpunt GS

Het bedrijf ligt aansluitend op het ontwikkelingsgebied glastuinbouw, maar is tevens gelegen in een beekdal en derhalve niet opgenomen binnen het ontwikkelingsgebied Glastuinbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de aanduiding van het Terca-terrein (Rembrandstraat Brunssum) als "Landelijk gebied – Buitengebied" een beleidsmatige beperking is die niet past omdat de gemeente op dit moment bekijkt welke ontwikkeling daar kan plaatsvinden en omdat die niet past binnen de uitwerking van het project Renaturering Rode Beek, waarin de provincie participeert.	1012

Standpunt GS

De opgenomen werklocaties op alle kaartbeelden zijn conform het de registratie op de provinciale website www.rebislamburg.nl. Het betreffende terrein is niet meer in het Rebislimburg opgenomen en heeft derhalve de aanduiding Buitengebied gekregen. De 'renaturering' van de Roode Beek is een ontwikkeling die binnen de zoning Buitengebied past.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt de provincie het indicatieve buisleidingentracé Laarbeek-Echt Susteren niet op te nemen in de Omgevingsvisie.	1004

Standpunt GS

In het kader van het Programma Energiehoofdstructuur wordt bezien of het indicatieve buisleidingentracé Laarbeek-Echt-Susteren gehandhaafd blijft. Totdat daar duidelijkheid over is blijft het tracé op de provinciale kaarten staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener verzoekt om de gehele vigerende Ow-concessie van de groeve (Landgraaf) als 'Groenblauwe mantel' aan te merken in plaats van een deel als 'Natuurnetwerk'.	5056

Standpunt GS

Het eindplan behorende bij deze Ow-concessie is gebaseerd op de goud- en zilvergroeene zones uit POL2014. In de Omgevingsvisie zijn de Zilvergroeene natuurzone en Bronsgroeene landschapszone samengevoegd tot de Groenblauwe mantel. De Goudgroeene natuurzone heet voortaan Natuurnetwerk Limburg. Deze naamwisseling verandert de invulling van het eindplan van de betreffende Ow-concessie niet, derhalve passen we de kaarten hier niet op aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker

Indiener is van mening dat de grotere en/of aaneengesloten groen- en natuurgebieden die in de vigerende bestemmingsplannen van de gemeente Kerkrade zijn bestemd als "natuur" in de Omgevingsvisie opgenomen dienen te worden als "Natuurnetwerk". Er worden enkele voorbeelden genoemd die nu deels als "Werklocatie", "Buitengebied" of "Groenblauwe mantel" zijn opgenomen.	1008
--	------

Standpunt GS

Wij zullen uw verzoek meenemen in het kader van het Natuurbeheerplan 2022 en bezien of er percelen natuur aan Natuurnetwerk Limburg kunnen worden toegevoegd.

Voorstel aan PS

Tekst Ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener is van mening dat de begrenzing van gebieden, hoewel deze indicatief is, toch zo correct mogelijk dient te zijn. In de bijlage bij de zienswijze zijn (detail) opmerkingen c.q. het verzoek tot aanpassing van de digitale kaartlagen van de ontwerp-Omgevingsvisie opgenomen.	1008

Standpunt GS

De kaarten worden geactualiseerd en waar nodig gecorrigeerd voor de definitieve Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

De kaartbeelden in het kader van de Omgevingsverordening te actualiseren en als ondersteunend kaart materiaal aan de Omgevingsvisie ter beschikking te stellen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist kaarten van het Natuurnetwerk Limburg, de Groenblauwe mantel en de Algemene zoning, waardoor de ruimtelijke structuur in het ongewisse blijft.	2016

Standpunt GS

Op zowel ruimtelijkeplannen.nl als polviewer.nl zijn alle kaarten beschikbaar gesteld.

Voorstel aan PS

Tekst Ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener stelt dat de kaartbeelden zoals nu opgenomen veel vragen oproepen: <ul style="list-style-type: none"> - In de kaarten worden onderdelen benoemd die niet in de tekst voorkomen. - De begrenzing is dusdanig concreet dat er geen sprake lijkt te zijn van indicatieve gebieden. - Sommige aspecten lijken niet in de kaarten te zijn opgenomen. 	1016

Standpunt GS

Het klopt dat niet alle puntlocaties op verschillende themakaarten in de tekst benoemd zijn. Daarbij geldt ook dat niet al het benoemde in de teksten zich leent om in een werkingsgebied op kaart weergegeven te worden.

Omdat de kaarten bij de ontwerp-Omgevingsvisie van het POL2014 gebruikt zijn, hadden ze een indicatief karakter. Wij gaan de kaarten actualiseren, welke ook in de Omgevingsverordening zullen worden verankerd gelden en dan geen indicatief karakter meer hebben.

Voorstel aan PS

De kaartbeelden in het kader van de Omgevingsverordening te actualiseren en als ondersteunend kaart materiaal aan de Omgevingsvisie ter beschikking te stellen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonerings, paragraaf 3.2 Algemene zonerings, tweede alinea:

De kaarten bij de Omgevingsverordening zijn zoneringskaarten. Dit betekent dat zones over bouwblokken, gebouwen, wegen, paden en ander grondgebruik, anders dan beoogt in de betreffende zonerings, geprojecteerd zijn. Ook komt het voor dat de begrenzing van zones, bijvoorbeeld bufferzones rondom beken, dwars over percelen geprojecteerd zijn. Het precieze begrenzen van alle gebruiksfuncties hoort thuis op het niveau van de gemeentelijk omgevingsplannen. Voor de bestemmingen in de vigerende bestemmingsplannen (onder de Omgevingswet: omgevingsplannen) heeft de Omgevingsvisie geen directe gevolgen. De daarin vastgelegde bestemmingen blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener bevreemdt de Groenblauwe mantel rondom Greenport Venlo en Brightlands Campus omdat deze economische dragers hierdoor worden beperkt in plaats dat ze als economische aanjagers worden ondersteund en gefaciliteerd.	5156

Standpunt GS

De Groenblauwe mantel rondom Greenport Venlo en Brightlands Campus is niet van invloed op ontwikkelingen binnen de gebieden die als werklocatie in de Omgevingsvisie zijn opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst Ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt het onduidelijk welke ruimte de aanleg van grootschalige zonneparken krijgt in de Omgevingsvisie omdat ze niet zijn ingetekend op de kaarten.	5156

Standpunt GS

De visie op ontwikkeling grootschalige zonneparken staat in hoofdstuk 11 van de Omgevingsvisie beschreven. Hier zijn geen concrete werkingsgebieden, die op een kaart verbeeld kunnen worden, aan gekoppeld.

Voorstel aan PS

Tekst Ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener maakt bezwaar tegen alle veranderingen die van bovenaf worden doorgedrukt. Dit omdat van een perceel landbouwgrond van indiener in de gemeente Weert de status is veranderd van landbouw in natuur. Indiener stelt dat de gemeente heeft toegegeven daarbij fouten te hebben gemaakt. Indiener is bereid als gelijke partner de dialoog aan te gaan om de impasse te doorbreken.	5031

Standpunt GS

Het perceel is deels gelegen in Natura 2000-gebied. In het POL2014 was het perceel opgenomen in de Goudgroene natuurzone, in de ontwerp-Omgevingsvisie is het perceel in het Natuurnetwerk Limburg opgenomen.

Het huidige gebruik van gronden blijft ongemoeid. Bij nieuwe ontwikkelingen zal echter steeds wel rekening gehouden moeten worden met de aanwezige natuurwaarden.

Het wijzigen van een bestemmingsplan is de bevoegdheid van de gemeente en hoort niet thuis in de provinciale Omgevingsvisie. Als een dergelijke wijziging aan de orde is moet dit passend zijn binnen de provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
-------------	---------------------

Indiener constateert dat door uitbreiding van het Natura 2000-gebied landbouwgrond (boven de Sibbergroeve en Fleschenberg) van de indiener wordt aangemerkt als Natura 2000. Indiener geeft aan dat het voorheen enkel de ondergrondse kalksteengroeve betrof. Indiener vindt dat zij hiertoe zal worden beperkt in het gebruik van de grond in kader van het bedrijf. Indiener maakt bezwaar tegen de aanmerking van de landbouwgrond als Natura 2000.	5100
---	------

Standpunt GS

De ondergrondse groeven behoren tot de Natura 2000-aanwijzingsbesluiten. In tegenstelling tot het POL2014 hebben wij ervoor gekozen om in de Omgevingsvisie ook Hr Groeven op de kaarten weer te geven.

Nieuwe gevolgen hiervan zijn er niet. Wij begrijpen dat de toevoeging van de Hr Groeven aan het kaartbeeld een beeld schetst dat het Natura 2000-gebied is uitgebreid. Wij zullen de kaarten aanpassen het de Hr Groeven als apart onderdeel van de Natura 2000 op de kaarten weergeven.

Voorstel aan PS

De Hr Groeven als apart onderdeel van de Natura 2000-gebieden op de kaarten opnemen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vraagt zich af waarom het beekdal zo breed is ingetekend. Indiener vreest dat de nadruk op klimaatadaptatie in de beekdalen ten koste gaat van landbouw.	5164, 5165, 5166, 5178, 5183, 5191
Indiener vraagt zich af waarop de intekening van het beekdal is gebaseerd. Indiener vreest dat de ruime intekening en sturende functie van de beken en beekdalen ten koste zullen gaan van de landbouw. Indiener vraagt om bestaand agrarisch gebruik in de beekdalen ook te beschermen c.q. zoveel mogelijk te behouden en in ieder geval te borgen dat voor bestaande agrarische bouwvlakken binnen beekdalen de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden behouden blijven.	5032
Indiener vraagt zich af waarop de intekening van het beekdal is gebaseerd. Indiener vreest dat de ruime intekening en sturende functie van de beken en beekdalen ten koste zullen gaan van de landbouw. Indiener vraagt om bestaand agrarisch gebruik in en rond de beekdalen ook te beschermen c.q. zoveel mogelijk te behouden. Indiener geeft aan dat het voor de fruitsector noodzakelijk is dat gewasbeschermingsmiddelen mogen worden toegepast.	5039

Standpunt GS

Een beekdal omvat de meer vlakkere dalbodems aan weerszijden van de beken in Limburg voor zover deze gelegen zijn buiten het winterbed van de Maas.

Ook maken de zogenaamde droogdalen (de smalle dalbodems in de hellingen van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg) hier deel van uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener geeft aan dat grondruiling tussen percelen kadastraal benoemd in de zienswijze, in eigendom van indiener, en de percelen kadastraal benoemd in de zienswijze, in eigendom van Staatsbosbeheer, zowel de natuur als de bedrijfsstructuur van de Camping ten goede komt, terwijl het feitelijk gebruik van de percelen kadastraal benoemd in de zienswijze ongewijzigd blijft (grasland met beweiding door paarden). Indiener verzoekt om medewerking aan deze grondruil.	5161

Standpunt GS

De beoordeling van het dan niet subsidiabel zijn vindt plaats in het kader van het natuurbeheerplan en openstellingsbesluit subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Limburg. Deze beoordeling gebeurt niet in het kader van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener mist bij de kaart H 17.2, blz. 125 nadere kaartlagen, waardoor de omgrenzingen niet nauwkeurig te volgen zijn, en het dus ook niet te vergelijken is met de voormalige goud en zilvergroene begrenzingen. Indiener stelt dat een zienswijze geven daardoor niet mogelijk is. Indiener verzoekt om het plan alsnog als toegevoegd onderdeel van deze ontwerp-visie aan eenieder ter beoordeling voor te leggen alvorens tot vaststelling van uw definitieve Omgevingsvisie over te gaan.	2014

Standpunt GS

De kaarten in de tekst zijn van indicatieve aard. Via ruimtelijkeplannen.nl en polviewer.nl zijn kaarten beschikbaar gesteld die op perceelniveau te bekijken zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt de functie van de opgenomen kaart in 17.2 onduidelijk, met name de aanduiding "beekdal". Bij de keuzes in het kader van de samenhangende aanpak van opgaven is water zeer zeker ook één van de belangen. Bij kringloopsluiting en circulaire economie op de site Chemelot moet ook nadrukkelijk de waterketen een plaats hebben.	1015

Standpunt GS

Deze kaart in de tekst in paragraaf 17.2 is een indicatieve weergave van huidige situatie en gewenste toekomstige ontwikkeling van Limburg de Euregio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener vindt dat - vanwege het ontbreken van een kaart van de verschillende zoneringen – nieuwe stedelijke ontwikkelingen die plaatsvinden buiten bestaand bebouwd gebied ter discussie mogen worden gesteld en dringt erop aan deze stedelijke gebieden die status te geven die de voorziene stedelijke ontwikkelingen niet belemmeren.	1003

Standpunt GS

De betreffende kaartbeelden zijn te raadplegen via ruimtelijkeplannen.nl en polviewer.nl. Alle kaarten zullen geactualiseerd en waar nodig gecorrigeerd worden waarna deze verankerd zullen worden in de nieuwe Omgevingsverordening.

Wij hanteren de Ladder voor duurzame verstedelijking voor de ruimtelijke ordening van nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Deze ladder is ook opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en wordt in de Omgevingsvisie op verschillende plekken genoemd. Onder andere wordt het in thematische hoofdstukken aangehaald en wordt het omarmd in hoofdstuk 17 'Limburg in bovenregionaal perspectief' onder het kopje 'Compacte steden blijven het uitgangspunt'. Ook de Limburgse principes ondersteunen dit, zie het principe 'Meer stad, meer land'.

Hieruit volgt dat er een voorkeur is voor het onderbrengen van stedelijke functies in het bebouwd gebied. Zodoende zien wij toe op het tegengaan van stedelijke ontwikkelingen buiten bestaand bebouwd gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Ambtshalve wijziging

Argument

De kaarten die bij de ontwerp-Omgevingsvisie zijn aangeboden via ruimtelijkeplannen.nl en de polviewer.nl maken formeel geen onderdeel uit van de Omgevingsvisie. De aangeboden kaarten zijn ontleend aan de Omgevingsverordening Limburg 2014 en zijn, met aanpassing op de voorgestelde zonering in de Omgevingsvisie, als extra service ter ondersteuning van de visie als indicatieve kaarten aangeboden.

Toch hebben deze kaartbeelden in veel gevallen geleid tot het indienen van zienswijzen. Om de status van de kaartbeelden te verduidelijken, voegen we een korte tekstpassage toe aan hoofdstuk 3 van de ontwerp-Omgevingsvisie.

In het kader van de nieuw op te stellen Omgevingsverordening wordt al het kaartmateriaal geactualiseerd, waarbij alle binnengekomen zienswijzen op het kaartmateriaal ontwerp-Omgevingsvisie in acht worden genomen. Deze kaarten van de Omgevingsverordening zullen tevens als ondersteunend kaartmateriaal voor de Omgevingsvisie Limburg dienen zoals dat ook bij de Omgevingsverordening Limburg 2014 en het POL2014 het geval was.

De Omgevingsvisie Limburg zal na vaststelling door Provinciale Staten enkel als tekst gepubliceerd worden, met een verwijzing naar de kaarten van de Omgevingsverordening ter ondersteuning van de visie. Wanneer het nieuwe Digitale Stelsel Omgevingswet van kracht is zal de visie in deze viewer te raadplegen zijn.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.2 Algemene zonering, tweede alinea:

De Omgevingsvisie is een visie in tekst en bevat geen specifiek kaartmateriaal. De begrenzingen van de zoneringen en andere werkingsgebieden die voortkomen uit de Limburgse principes en de uitwerkingen in de thema's in deze Omgevingsvisie, zullen verankerd worden in het kaartmateriaal behorende bij de Omgevingsverordening Limburg. Daarna dienen deze tevens ter ondersteuning voor deze visie.

2.24. Zienswijzen over het plan-MER

Toelichting	Nummer(s) inspreker
Indiener merkt op dat in het plan-MER onvoldoende onderscheid wordt gemaakt tussen landbouw, intensieve landbouw en glastuinbouw. Indiener vindt dat de effecten van glastuinbouw op de aspecten leefbaarheid, energie, water en bodem, ecologisch kapitaal en een aantrekkelijke leefomgeving significant verschillen. Indiener geeft aan dat hiervan ook sprake is als onder 'glastuinbouw' ook teeltondersteunende bedrijven vallen.	5154, 5159, 5160, 5172

Standpunt GS

Het plan-MER, waarin beleidsvoornemens zijn beoordeeld op effecten (kansen en risico's) op de leefomgeving, sluit aan bij het strategisch niveau van de Omgevingsvisie Limburg. Vanwege het strategisch karakter van de Omgevingsvisie heeft er ook een (globale) effectbeoordeling plaatsgevonden voor de land- en tuinbouwsector als geheel. Vanwege de (specifieke) effecten van de intensieve veehouderij op zowel de Planet- als de People- aspecten (natuur, omgeving, gezondheid), wordt deze bedrijfssector apart behandeld in het plan-MER (paragraaf 8.9). Het is een terechte constatering dat deze effecten verschillen van de effecten die de glastuinbouw heeft / kan hebben op de leefomgeving, maar gezien het strategisch niveau van de Omgevingsvisie is er niet voor gekozen omdat om de verschillende landbouwsectoren ook nog afzonderlijk te 'bemerren' qua omgevingseffecten. De ontwerp-Omgevingsvisie biedt hiervoor in deze fase onvoldoende aanknopingspunten.

Overigens kan het zeer goed mogelijk zijn dat er bij concrete ruimtelijke plannen/ gebiedsontwikkelingen, bijvoorbeeld in het landelijk gebied en waarbij tevens land- en tuinbouwaspecten aan de orde zijn, alsnog een plan- of projectMER-plicht aan de orde is. Pas op dat moment kunnen de omgevingseffecten meer concreet in beeld worden gebracht in het MER. De effecten ten aanzien van de verschillende landbouwsectoren (intensieve veehouderij, glastuinbouw, etc.) zijn dan concreter bekend en kunnen dan worden betrokken bij de ruimtelijke afweging en inrichting. De in het nu voorliggend MER geschetste kansen & risico's met betrekking tot land- & tuinbouw beogen hier op strategisch niveau ondersteuning aan te bieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie en plan-MER handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De Commissie vraagt aan te geven welk beleid is gebruikt als input bij de autonome ontwikkeling (het opstellen van het Portret), welk beleid recent is vastgesteld (maar nog niet in uitvoering is) en welk beleid formeel als 'nieuw' beschouwd moeten worden.	Advies Commissie m.e.r. (zie bijlage)

Standpunt GS

Er is een aanvulling op het MER opgesteld. In deze 'Aanvulling Milieueffectrapport' (d.d. 15 december 2020) is aangegeven welk bestaand beleid is gebruikt als input bij de autonome ontwikkeling en wat 'nieuw beleid' is. Voor het opstellen van dit MER is als 'nieuw beleid' aangemerkt: het beleid dat is vastgesteld na medio 2019 (zoals aangegeven op blz.12 van het plan-MER onder het kopje 'Portret van Limburg als uitgangspunt'). Voor het nieuwe beleid dat is vastgesteld (na medio 2019) zijn de kansen en risico's voor de fysieke leefomgeving bepaald. Voor het geplande / nog vast te stellen nieuwe beleid is er nog geen inschatting gemaakt van de kansen en risico's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie en plan-MER handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De Commissie adviseert de volgende aanvullende informatie op te nemen: <ul style="list-style-type: none">• Welk beleid is onderzocht? (zie vorige zienswijze)• Wat zijn de kansen / risico's van het nieuwe beleid?	Advies Commissie m.e.r. (zie

• Hoe is dit bepaald? (welke methodiek?)

bijlage)

Standpunt GS

Er is aan aanvulling op het MER opgesteld. In deze 'Aanvulling Milieueffectrapport' (d.d. 15 december 2020) is aanvullende informatie opgenomen over welk beleid (bestaand en nieuw) onderzocht is, wat de kansen en risico's zijn van het nieuwe beleid en hoe dit bepaald is. Daarbij is tevens specifiek aangegeven hoe de scores in de matrix (door middel van kleuren) tot stand zijn gekomen. Deze kleuren scores zijn tot stand gekomen door middel van expert judgement.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie en plan-MER handhaven.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De Commissie adviseert een Passende beoordeling op te stellen, waarin voor de Natura 2000 gebieden wordt beschreven welke problemen er op hoofdlijn spelen die het halen van een gunstige staat van instandhouding in de weg staan. En globaal aan te geven of en hoe deze knelpunten oplosbaar zijn.	Advies Commissie m.e.r. (zie bijlage)

Standpunt GS

Er is een aanvulling op het MER opgesteld. In deze 'Aanvulling Milieueffectrapport' (d.d. 15 december 2020) is een Passende beoordeling Natura 2000- gebieden opgenomen, afgestemd op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie. De Passende beoordeling is integraal opgenomen in de 'Aanvulling Milieueffectrapport' (hoofdstuk 3).

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 21. Verantwoording Omgevingsvisie, paragraaf 21.3 Milieueffectrapportage, kopje Omgevingsvisie en m.e.r., als tweede alinea:

~~Om deze redenen is geen passende beoordeling uitgevoerd~~

Naar aanleiding van het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r. is alsnog een Passende beoordeling uitgevoerd, passend bij het strategisch niveau van de Omgevingsvisie. De conclusie van de Passende beoordeling is: Het is de verwachting dat het voorgenomen beleid van de Omgevingsvisie niet zal leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Om dit per Natura 2000-gebied uitgebreider te duiden is een aanvulling op het MER opgesteld waarbij een Passende beoordeling van de effecten van het voorgenomen beleid op de instandhoudingsdoelen is opgenomen. Deze Passende beoordeling is afgestemd op het niveau van de Omgevingsvisie en kijkt naar kansen en risico's van het voorgenomen beleid voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. De Passende beoordeling constateert daarbij dat de visie vooral kansen voor verbetering oplevert. De conclusies van deze Passende beoordeling bevestigen hetgeen hierover al in het MER is opgenomen, namelijk dat het risico dat het voorgenomen beleid leidt tot verslechtering van de instandhoudingsdoelstellingen verwaarloosbaar is.

De Passende beoordeling is integraal opgenomen in de 'Aanvulling Milieueffectrapport' (d.d. 15 december 2020).

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De Commissie vraagt om aan te geven hoe het milieubelang in op de Omgevingsvisie volgende besluiten (zoals programma's) volwaardig en integraal meegewogen worden.	Advies Commissie m.e.r. (zie bijlage)

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat het aspect van de integrale milieufweging in wezen al goed verwoord en geborgd is in de Omgevingsvisie (via de zogenaamde Limburgse principes en de integrale benadering in de themahoofdstukken 5 t/m 16). In aanvulling hierop zullen wij de beschrijving van de Limburgse principes in de Omgevingsvisie op dit punt nader verduidelijken, teneinde de integraliteitsgedachte nog beter tot uitdrukking te brengen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.1 De Limburgse principes, kopje We gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden; boven- én ondergronds, als vierde alinea:

In onze afweging bij vervolgbesluiten zullen wij altijd het belang van de fysieke leefomgeving c.q. het brede milieubelang volwaardig en integraal meewegen. Integraal betekent ons inziens betrekking hebbend op alle terreinen van de fysieke leefomgeving. Concreet betekent dit dat wordt ingegaan op de samenhang tussen (programma's inzake) ruimte, water, milieu, natuur, landschap, economie, energie, land- & tuinbouw, verkeer & vervoer, infrastructuur, cultureel erfgoed en gezondheid. Het nog op te stellen provinciaal monitoringssysteem zal hier op aansluiten.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.4 Werken volgens een beleidscyclus, eerste alinea:

Bij het werken volgens de beleidscyclus wordt het brede milieubelang volwaardig en integraal betrokken. Waar nodig wordt hiertoe tevens een passende m.e.r. procedure doorlopen.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De Commissie adviseert om de opzet van de monitoring inhoudelijk en procesmatig verder uit te werken. Maak daarbij een onderscheid tussen doel- en effectparameters en zorg dat conclusies navolgbaar / reproduceerbaar zijn.	Advies Commissie m.e.r. (zie bijlage)

Standpunt GS

De opzet van de monitor zal de komende tijd verder worden uitgewerkt in afstemming met onze partners, waarbij tevens aansluiting zal worden gezocht bij de Rijksmonitor voor de NOVI. Zoals aangegeven in het MER kan monitoring in principe plaatsvinden aan de hand van het beoordelingskader van dit MER en de daaronder gerangschikte indicatoren en parameters. Deze indicatoren zijn opgenomen in de Nota Reikwijdte en Detailniveau (bijlage 2, d.d. 3 december 2019).

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.4 Werken volgens een beleidscyclus, als tweede alinea:

Als onderdeel van de beleidscyclus gaan wij de voortgang van de uitvoering van de Omgevingsvisie Limburg monitoren en evalueren en zullen daartoe een monitor voor de leefomgeving opstellen. De opzet van de monitor zal de komende tijd verder worden uitgewerkt in afstemming met onze partners, waarbij tevens aansluiting zal worden gezocht bij de Rijksmonitor voor de NOVI. Zoals aangegeven in het MER kan monitoring in principe plaatsvinden aan de hand van het beoordelingskader van dit MER en de daaronder gerangschikte indicatoren en parameters. Deze indicatoren zijn opgenomen in de Nota Reikwijdte en Detailniveau (bijlage 2, d.d. 3 december 2019). Voorbeelden van indicatoren die naar verwachting onderdeel worden van de monitor zijn: milieukwaliteit (stikstofdioxide, fijnstof, geluid), regionale verdeling van de woningvoorraad, oppervlakte gerealiseerde nieuwe natuur, aandeel duurzame energie, grondstoffengebruik / inzet secundair materiaal.

Toelichting	Nummer(s) inspreker
De Commissie adviseert om bij de verdere uitwerkingen van de Omgevingsvisie integraal naar knelpunten en mogelijke oplossingen te kijken. En daarbij na te gaan of er door slimme combinaties ambities / doelen gehaald worden (door combinaties van klimaatmaatregelen, gezonde leefomgeving, natuurdoelen, natuur-inclusieve landbouw etc.)? En kansen te benutten op synergie en het verkleinen van risico's op tegenstrijdigheden.	Advies Commissie m.e.r. (zie bijlage)

Standpunt GS

De suggesties van de Commissie ten aanzien van de vervolgaanpak worden onderschreven. Gelijktijdig constateren we dat een dergelijke aanpak in wezen al in de Omgevingsvisie is opgenomen en we zullen deze integrale werkwijze / benadering ook (blijven) volgen. In aanvulling hierop zullen wij

de beschrijving van de Limburgse principes in de Omgevingsvisie op dit punt nader verduidelijken, teneinde de integraliteitsgedachte nog beter tot uitdrukking te brengen.

Voorstel aan PS

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.1 De Limburgse principes, kopje We gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden; boven- én ondergronds, als vierde alinea:

In onze afweging bij vervolgbesluiten zullen wij altijd het belang van de fysieke leefomgeving c.q. het brede milieubelang volwaardig en integraal meewegen. Integraal betekent ons inziens betrekking hebbend op alle terreinen van de fysieke leefomgeving. Concreet betekent dit dat wordt ingegaan op de samenhang tussen (programma's inzake) ruimte, water, milieu, natuur, landschap, economie, energie, land- & tuinbouw, verkeer & vervoer, infrastructuur, cultureel erfgoed en gezondheid. Het nog op te stellen provinciaal monitoringssysteem zal hier op aansluiten.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.4 Werken volgens een beleidscyclus, eerste alinea:

Bij het werken volgens de beleidscyclus wordt het brede milieubelang volwaardig en integraal betrokken. Waar nodig wordt hiertoe tevens een passende m.e.r. procedure doorlopen.

Ambtshalve wijzigingen

Argument
Verouderde tekstpassage actualiseren.

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte tekst~~ weghalen in hoofdstuk 21. Verantwoording Omgevingsvisie, paragraaf 21.3 Milieueffectrapportage, kopje Procedure:

~~In de periode van de inspraak over de ontwerp-Omgevingsvisie en het planMER (zienswijzenperiode) brengt de Commissie advies uit over het plan-MER.~~

De Commissie m.e.r. heeft op 23 november 2020 (projectnr. 3407) haar toetsingsadvies over het plan-MER uitgebracht. De reactie hierop is verwerkt in de rapportage 'Aanvulling Milieueffectrapport d.d. 15 december 2020'.

3. OVERZICHT VOORGESTELDE AANPASSINGEN

In dit hoofdstuk worden allen aanpassingen in de Omgevingsvisie (tekst en/of kaartbeelden), inclusief Plan-MER en passende beoordeling, gebundeld weergegeven. Ze komen voort uit de zienswijzen die in de vorige hoofdstukken besproken zijn. Daarnaast zijn er aantal ambtshalve aanpassingen.

Binnen deze indeling zijn de voorgestelde aanpassingen opgedeeld aan de hand van de hoofdstukken uit de Omgevingsvisie waarop een kernpunt uit een zienswijze betrekking had. Ook de ambtshalve wijzigingen staan hier tussen. Aanpassingen die voortkomen uit zienswijzen op het proces van de Omgevingsvisie, algemene opmerkingen op de Omgevingsvisie, de kaartbeelden of het plan-MER, staan in de laatste paragrafen van dit hoofdstuk.

3.1. Hoofdstuk 1: Uitdagingen voor de Limburgse fysieke leefomgeving

Voorstel aan PS 1-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?:

- Belangrijke criteria bij het bepalen van nieuwe locaties voor dit type bedrijvigheid zijn verder multimodaliteit, arbeidsmarkt, gezondheid, veiligheid, clusteren van risicovolle activiteiten, biodiversiteit, **klimaatadaptatie** en landschappelijke kwaliteit.
- Bij de vestiging van nieuwe bedrijven streven we zo veel mogelijk naar multifunctioneel ruimtegebruik. Combinaties van functies vergroot de levensvatbaarheid en duurzaamheid van bedrijventerreinen en de koppelkansen met andere beleidsdoelen zoals de energietransitie en **klimaatadaptatie**.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?:

- Ten aanzien van het provinciale wegennet willen wij de basis op orde hebben (beheer en onderhoud) **en waarbij we risicogestuurd rekening houden met de gevolgen van klimaatverandering**.

3.2. Hoofdstuk 2: Toekomstbeeld 2030-2050

Voorstel aan PS 2-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 2. Toekomstbeeld 2030 - 2050, als derde alinea.

Limburg heeft een leefomgeving waar mensen zich prettig voelen. Alle mensen Limburg kunnen wonen in een zelf gekozen woning en woonomgeving (die past bij hun mogelijkheden en levensfase) waar ze zich thuis voelen. De inrichting van de leefomgeving stimuleert bewegen, sporten, ontmoeten, zelfredzaamheid, educatie en een gezonde levensstijl en draagt bij aan de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van de inwoners van Limburg in een kwetsbare positie en aan het verbeteren van hun participatie in de samenleving. Limburg heeft een sterke culturele basisinfrastructuur, cultureel erfgoed wordt behouden en (her)gebruikt en Limburg kent een ruim, divers, bereikbaar en toegankelijk aanbod aan kwalitatief goede sport- en cultuurvoorzieningen in de hele provincie.

3.3. Hoofdstuk 3: Limburgse principes en algemene zonering

Voorstel aan PS 3-A

Tekst wijzigen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.2 Algemene zonering, kopje Buitengebied:

Van:

Op de hogere zandgronden van Noord- en Midden-Limburg is, rekening houdend met de ~~droogtegevoeligheid en de kwaliteit van de grondwatervoorraden~~, een breed scala aan grondgebruiksvormen mogelijk en rekening houdend met de ruimteclaims vanuit de verschillende transitieopgaves.'

Naar:

Op de hogere zandgronden van Noord- en Midden-Limburg is, rekening houdend met **de natuurlijke omstandigheden** en de ruimteclaims vanuit verschillende transitieopgaven, een breed scala aan gebruiksvormen mogelijk.

Voorstel aan PS 3-B

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonerings, paragraaf 3.2 Algemene zonerings, kopje Groenblauwe mantel:

In de Groenblauwe mantel blijft de grondgebonden landbouw de belangrijkste functie en is de agrarische sector tevens de belangrijkste beheerder. Wij bieden mogelijkheden voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer die bijdragen aan de instandhouding en versterking van de landschappelijke kernkwaliteiten.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 15. Landschap, paragraaf 15.3 Waar kiezen wij voor?:

De grondgebonden land- en tuinbouw heeft van oudsher bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het zeer aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap in de Groenblauwe mantel. Behoud en ontwikkeling van een grondgebonden kringlooplandbouw in balans met de omgevingskwaliteiten is hier van groot belang. Vooral hier liggen kansen voor de verweving van functies voor landbouw, natuur, waterbeheer, landschapsbeheer en andere maatschappelijke diensten én meervoudig grondgebruik. Wij willen hier meer mogelijkheden bieden voor natuurinclusieve en biologische landbouw. Voor het specifieke beleid van land- en tuinbouw verwijzen we naar hoofdstuk 12 Land- en tuinbouw.

3.4. Hoofdstuk 4: Provinciaal belang

Geen aanpassingen n.a.v. zienswijzen op hoofdstuk 4.

DEEL A – Thematische visies (hoofdstuk 5 t/m 16)

3.5. Hoofdstuk 5: Wonen en leefomgeving

Voorstel aan PS 5-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, paragraaf 5.1 Wat is de opgave?, aan het einde van de 1^e alinea:

We zien daarbij ook de woningmarktontwikkelingen in gebieden grenzend aan Limburg (nationaal en internationaal).

Voorstel aan PS 5-B

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, paragraaf 5.3 Waar kiezen wij voor?, als nieuwe bullet:

Waar nodig maken wij met ondernemers ruimte voor arbeidsmigratie met leefbare huisvesting voor tijdelijke arbeidsmigranten en goede integratie van ‘nieuwe Limburgers’. Wij helpen gemeenten om op een goede wijze de huisvesting te organiseren waarbij we willen toewerken naar één keurmerk, namelijk het keurmerk van de Stichting Normering Flexwonen (SNF).

Voorstel aan PS 5-C

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, paragraaf 5.3 Waar kiezen wij voor?:

Met het stimuleren van **natuurinclusief en circulair bouwen**, de verduurzamingsopgave en het levensloopbestendig maken van bestaande en nieuwe woningen **vragen we om gebruik te maken van meekoppelkansen** voor een klimaatbestendige en klimaatadaptieve woonomgeving.

Voorstel aan PS 5-D

Dikgedrukte tekst toevoegen als voetnoot bij de term ‘gemengde wijken’ in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, paragraaf 5.1 Wat is de opgave?:

Onder gemengde wijken wordt verstaan dat wijken een gevarieerd woningbestand kennen (huur en koop in verschillende prijsklassen).

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 22. Begrippenlijst, begrip “gemengde wijken”:

Ruimtelijke situatie waarin een woongebied gekenmerkt wordt door **een gevarieerd woningbestand (huur en koop in verschillende prijsklassen)** ~~huisvesting van mensen uit verschillende klassen in eenzelfde wijk, in plaats van in aparte wijken.~~

Voorstel aan PS 5-E

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, onderaan paragraaf 5.2 Wat is onze ambitie?:

Verder is het ten aanzien van het project Ruimte voor Ruimte onze ambitie om de komende jaren samen met gemeenten het project af te ronden door middel van de realisatie van in totaal 900 woningen op planologisch aanvaardbare locaties in het buitengebied. Hiermee worden de in 2001 gemaakte afspraken tussen provincie, de gemeenten in Noord- en Midden-Limburg en Ruimte voor Ruimte Limburg C.V./B.V. niet gewijzigd door de Omgevingsvisie.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 5. Wonen en leefomgeving, onderaan paragraaf 5.3 Waar kiezen wij voor?:

... het herbestemmen van monumentale bebouwing in het buitengebied zijn hiervan voorbeelden (zie hiervoor ook het hoofdstuk Economie). **Deze uitzondering – hoewel niet tijdelijk – geldt ook voor Ruimte voor Ruimte woningen.**

Voorstel voor PS 5-F

Dikgedrukte tekst toevoegen en doorgestreepte tekst weghalen in hoofdstuk 5, provinciaal belang:

Een woningaanbod/ planvoorraad waarbij vraag en aanbod in evenwicht zijn, ~~zowel~~ in kwalitatief en kwantitatief opzicht. Derhalve voldoende (betaalbare) woningen van de juiste kwaliteit op de juiste plek **op het juiste moment beschikbaar.**

3.6. Hoofdstuk 6: Veiligheid en gezondheid

Voorstel aan PS 6-A (afhankelijk van GS besluit in januari 2021)

Aanvullen tekst met betrekking tot ambities luchtkwaliteit conform GS besluit in januari 2021.

Voorstel aan PS 6-B

Dikgedrukte tekst toevoegen aan hoofdstuk 6. Veiligheid en Gezondheid, paragraaf 6.3 Waar kiezen we voor?:

Daar waar wij geen wettelijke bevoegdheid of kerntaken hebben, vervullen wij vanuit de Veiligheidsagenda de rol van een goed middenbestuur door te faciliteren, verbinden, netwerken, signaleren en zo nodig te coördineren. Met de Veiligheidsagenda geven we een extra impuls aan onze reguliere wettelijke taken. **Het buitengebied in heel Limburg is een van de speerpunten in deze Veiligheidsagenda, en ook ondermijning pakken we hierbij samen met onze handhavingpartners op.**

Voorstel aan PS 6-C

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 6 Veiligheid en gezondheid, paragraaf 6.3 Waar kiezen wij voor?, onder het kopje Gezondheid en aanpak sociale opgaven:

Gezondheid heeft raakvlakken met zowel het sociale en fysieke domein. In de diverse onderdelen van deze Omgevingsvisie, focussen we ons in relatie tot gezondheid op de fysieke componenten die de gezondheid beïnvloeden zonder hierbij de aanhaking naar het sociale en economische beleid te vergeten. Zo kijken we onder meer naar omgevings- en milieukwaliteit, stille gebieden, de inrichting van de woon- en leefomgeving en (de bereikbaarheid en toegankelijkheid van) het voorzieningenniveau. De provincie Limburg kijkt vanuit onder meer de Sociale Agenda breder naar het thema gezondheid. Dit heeft ook raakvlakken met de fysieke leefomgeving en wordt hieronder daarom kort benoemd.

Voorstel aan PS 6-D

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 6. Veiligheid en gezondheid, in de hoofdstuktitel: **Veiligheid en gezondheid**

3.7. Hoofdstuk 7: Cultuur, sport en erfgoed

Voorstel aan PS 7-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.2 Wat is onze ambitie?, in de derde alinea:

Daarnaast zetten we ons met eigenaren, Rijk, gemeenten **en deskundigen** in voor het behoud en de herbestemming van beschermde monumenten.

Voorstel aan PS 7-B

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.1 Wat is de opgave?, in de vijfde alinea:

Het belang van het bezoeken van evenementen in de vrijetijdsbesteding is toegenomen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.2 Wat is onze ambitie?, in de tweede alinea:

Wij ondersteunen met ons cultuur- en sportbeleid grote en kleine evenementen door middel van subsidieregelingen en via het provinciaal Cultuurplan en de Subinfrastructuur.

Voorstel aan PS 7-C

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.3 Waar kiezen wij voor?, in de tweede alinea:

Dit doen we in samenwerking met het Rijk, gemeenten en relevante partners.

Voorstel aan PS 7-D

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.1 Wat is de opgave? In de eerste alinea:

~~Ook~~ **De intrinsieke waarde van cultuur en de als professionele culturele sector is cultuur van belang voor het leefklimaat en de sociale en economische ontwikkeling van Limburg en haar inwoners.**

Voorstel aan PS 7-E

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 7. Cultuur, sport en erfgoed, paragraaf 7.3 Waar kiezen wij voor?:

Ook de aanleg en opwaardering van recreatieve fietspaden in het landschap kan een bijdrage leveren. **Het gebruik van dit soort routes willen wij stimuleren.'**

3.8. Hoofdstuk 8: Economie

Voorstel aan PS 8-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 8. Economie, paragraaf 8.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Campusontwikkeling, eerste bullet:

Wij blijven inzetten op de doorontwikkeling van de vier Brightlands-campussen in Limburg **en versterking van de samenhang daartussen.**

Voorstel aan PS 8-B

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 8. Economie, paragraaf 8.3 Waar kiezen wij voor?, bij kopje Circulaire economie en bij kopje Chemelot-site. In hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.2 Wat is onze ambitie?. In hoofdstuk 17. Limburg in bovenregionaal perspectief, paragraaf 17.4 Werken aan een uitnodigend vestigingsklimaat, in het kader Chemelot. En in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, 3f Grote werklocaties.

~~European Circular Hub~~ **Chemelot Circular Hub**.

Voorstel aan PS 8-C

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 6. Veiligheid en gezondheid, paragraaf 6.3 Waar kiezen wij voor?, onder kopje Gezondheid en aanpak sociale opgaven, als bullet 7:

De toeristisch-recreatieve bedrijfstak kan bijvoorbeeld via aanleg en bewegwijzering van routes een positieve bijdrage leveren aan gezondheid door meer bewegen en meer vertoeven in de buitenlucht te stimuleren.

Voorstel aan PS 8-D

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 8. Economie, paragraaf 8.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Vrijtijdseconomie, derde bullet:

~~Hotels en~~ Dagrecreatieve voorzieningen zoals bioscopen, ~~escaperooms~~, casino's, **kartbanen en trampolineparken** horen thuis in het stedelijk gebied **'bebouwd gebied' ('stedelijk gebied', 'stedelijke centrumgebied' en 'landelijke kern')**. Dit type voorzieningen en andere functies zoals detailhandel en horeca profiteren van elkaars aanwezigheid, zij versterken elkaar en daarmee de vitaliteit van de stadscentra. Voorzieningen als kartbanen en trampolineparken zijn fysiek meestal te groot voor de stadscentra, maar zijn ook gebonden aan het stedelijk gebied. In het landelijk gebied buiten de plattelandskernen en bebouwingsclusters zijn alleen initiatieven voor vrijetijdseconomie mogelijk die daar functioneel aan gebonden zijn, zoals een kampeerterrein en een dagstrand. Een uitzondering hierop is het vestigen van een grootschalige (boven)regionale dagrecreatieve trekker, indien het landelijk gebied bij een integrale afweging de meest optimale locatie blijkt. **Dit type voorzieningen en andere functies zoals detailhandel en horeca versterken elkaar en kunnen daardoor met name de vitaliteit van stedelijke centra versterken. De schaal van de voorziening dient te passen bij de schaal van de kern. In het 'buitengebied' en de 'Groenblauwe mantel' zijn alleen initiatieven voor vrijetijdseconomie mogelijk die daar functioneel aan gebonden zijn, zoals bijvoorbeeld een kampeerterrein, een dagstrand, agrotourisme of een visvijver voor de sportvisserij. Een uitzondering hierop is het vestigen van een grootschalige (boven)regionale dagrecreatieve trekker in het 'buitengebied', indien de beoogde locatie bij een integrale afweging de meest optimale locatie blijkt.**

Voorstel aan PS 8-E

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 8. Economie, paragraaf 8.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Vrijtijdseconomie:
~~arbeidsmigranten~~ **internationale werknemers**

3.9. Hoofdstuk 9: Werklocaties

Voorstel aan PS 9-A

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje bedrijventerreinen, tweede bullet:

Wij nemen de regie als het gaat om het bepalen van nieuwe locaties voor bedrijventerreinen voor grootschalige productielocaties van meer dan ~~40 hectaren~~ **70 hectaren bruto**, met bedrijvigheid van de hogere milieu categorieën en/of logistieke terreinen. De reden hiervoor is dat ~~deze nationaal en internationaal opererende bedrijven op bovenregionale schaal locaties zoeken~~ **de ontwikkeling van een dergelijk terrein een bovenregionale afweging vereist.**

Voorstel aan PS 9-B

Tekst wijzigen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Bedrijventerreinen, eerste bullet:

Van:

~~We hanteren de voorkeursvolgorde volgens de NOVI: 1. gebruik ruimte op bestaande terreinen; 2. ontwikkeling nieuwe terreinen aansluitend aan stedelijk gebied; 3. andere buitenstedelijke locaties. Hiermee sluiten we niet alleen aan bij de nationale lijn (NOVI), maar ook bij onze eigen ‘Limburgse principes’, met name de principes ‘meer stad, meer land’ en ‘zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden’.~~

Naar:

We hanteren de redeneerlijn “behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw”, om zo zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik te stimuleren. Dit betekent concreet: 1. de behoefte aantonen; 2. (her)gebruik ruimte op bestaande, evt. te herstructureren terreinen; 3. ontwikkel nieuwe terreinen aansluitend aan bestaande werklocaties; 4. mogelijk andere buitenstedelijke locaties, mits gemotiveerd, te ontwikkelen. Hierbij sluiten we ook bij onze eigen ‘Limburgse principes’, met name de principes ‘meer stad, meer land’ en ‘zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden’. Ergo..

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Bedrijventerreinen, eerste bullet:

Pas als dit geen oplossing biedt, bekijken we in overleg met de gemeenten ~~de derde vierde~~ stap: de mogelijkheden voor nieuwe locaties voor bedrijventerreinen.

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Logistiek, eerste alinea:

Ook voor het uitbreiden ... **sluiten we aan bij de voorkeursvolgorde volgens de NOVI: na aangetoonde behoefte (1) vestiging in eerste instantie op bestaande, eventueel te herstructureren bedrijventerreinen (2), indien niet haalbaar dan concentreren in aantal vooraf aangewezen nationale en bovenregionale clusters langs corridors; in Limburg ligt de focus op de voorkeursvolgorde volgens de NOVI. De focus ligt daarbij op de Limburgse multimodale hotspots die zich bevinden in Venlo-Venray en Sittard-Geleen/Stein/Beek. Hier komen meerdere vervoersmodaliteiten (spoor, weg, water, lucht) bij elkaar en is overslag mogelijk (3). Aanvullend op deze treden uit de NOVI houden wij vast aan een extra trede: indien ook trede 3 niet haalbaar is, dan gemotiveerd eventueel andere buitenstedelijke locaties in clusters langs corridors (4). De reden hiervoor is gelegen in het mogelijk maken van combinaties van logistieke functies aan regionaal gebonden maakindustrie. In de uitvoeringsagenda NOVI 2021-2024 wordt deze optie benoemd.**

Weghalen ~~doorgestreepte~~ tekst uit hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Logistiek, tweede alinea:

~~Ook voor het uitbreiden van de logistieke vestigingsmogelijkheden geldt de eerder genoemde voorkeursvolgorde in drie stappen. De focus ligt daarbij op de Limburgse multimodale hotspots Venlo-Venray en Sittard-Geleen/Stein/Beek. Hier komen meerdere vervoersmodaliteiten (spoor, weg, water, lucht) bij elkaar en is overslag mogelijk.~~

Voorstel aan PS 9-C

Tekst wijzigen in hoofdstuk 9. Werklocaties, paragraaf 9.3 Waar kiezen wij voor?, kopje
Bedrijventerreinen:

Van: ~~We verkennen bijvoorbeeld de mogelijkheden om bij grote logistieke hallen en bedrijfsgebouwen
het plaatsen van zonnepanelen verplicht te stellen.~~

Naar: **We verkennen bijvoorbeeld de mogelijkheid om bij grote logistieke hallen en
bedrijfsgebouwen het plaatsen van zonnepanelen verplicht te stellen via een juridische
verankering in de omgevingsverordening.**

3.10. Hoofdstuk 10: Mobiliteit

Voorstel aan PS 10-A

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf
10.3 Waar kiezen wij voor?:

~~We streven naar een betere doorstroming op de A2, A67 en A76 en op de A73 ter hoogte van Venlo.~~
We streven naar een goede doorstroming op het Limburgse hoofdwegennet.

Voorstel aan PS 10-B

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?, als
vijfde bullet:

**Met het oog op een verdere ruimtelijk-economische vervlechting tussen zuid- en oost-
Nederland, en de bereikbaarheid van wonen, onderwijs en economische clusters daarbinnen
blijft ons streven gericht op integrale verdubbeling van de Maaslijn, zodat er op termijn een
systeem van meer treinen en snellere treinen mogelijk wordt.**

Voorstel aan PS 10-C

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf
10.3 Waar kiezen wij voor?, laatste bullet:

~~Dit wordt verder uitgewerkt in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid voor Limburg en de eventuele
vervolgen daarop.~~

**Nadere uitwerking van vrachtwagenveiligheid vindt plaats op basis van de
intentieovereenkomst tussen de provincie, diverse gemeenten, LWV, RWS, politie en
branchepartijen.**

Voorstel aan PS 10-D

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?,
zevende bullet:

We stimuleren het gebruik van de binnenvaart en de Limburgse binnenhavens. Zij vormen een
belangrijk onderdeel van de grensoverschrijdende logistieke corridors van waterwegen, kunnen een
bijdrage leveren aan duurzaam vervoer, **spelen een belangrijke rol in de modal shift en kunnen**
het wegennetwerk ontlasten.

Voorstel aan PS 10-E

Dikgedrukte tekst toevoegen aan hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.1 Wat is de opgave?:
Voorbeelden van deze aanpak zijn de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg, **Trendspatial**, de gebiedsopgave
Westelijke Mijnstreek (Chemelot-MAA) en de corridors Weert en Venlo.

Voorstel aan PS 10-F

Dikgedrukte tekst toevoegen aan hoofdstuk 10. Mobiliteit, paragraaf 10.3 Waar kiezen wij voor?, als nieuwe bullet:

Voor de belangrijkste provinciale wegen, die een belangrijke bereikbaarheids- en doorstroomfunctie hebben, en voor enkele spoorwegen hanteren we aan weerszijden reserveringsstroken, zodat op termijn een verbreding en/of aanpassing van de (spoor)weg eventueel mogelijk is. Dit geldt ook voor toekomstige, nieuwe (spoor)wegen. Aanleiding kan dan zijn de (verwachte) verkeersgroei, wegontwerpeisen voortkomend uit het streven naar een duurzaam veilig wegverkeerssysteem, of maatschappelijk-bestuurlijke overwegingen (de (spoor)weg moet 'toekomstvast' zijn). De reserveringsstroken zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening.

3.11. Hoofdstuk 11: Energie

Voorstel aan PS 11-A (onder voorbehoud van besluitvorming PES door Provinciale Staten)

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.2 Wat is onze ambitie?, na de eerste alinea:

Veel inwoners, instellingen en bedrijven willen om verschillende redenen bijdragen aan de energietransitie. Daarbij gaat het om besparen op gebruik, duurzaam opwekken met zon en wind en andere bronnen. Waterstof als energiedrager is daarbij in beeld en ook het gesprek over kernenergie is weer mogelijk.

Samen met alle partijen willen wij werken aan een innovatieve en structuurversterkende energietransitie. Daarbij gaan wij op zoek naar een passende energiemix met bijpassende infrastructuur voor Limburg. Een zoektocht die nog zeker 10-20 jaar duurt en waarbinnen ook de Stroomstudie Energie-infrastructuur past.

Belangrijk daarbij zijn leveringszekerheid, draagvlak en eigenaarschap, een realistische tempo met haalbare en betaalbare investeringen.

Dikgedrukte tekst toevoegen en deergestreepte tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.2 Wat is onze ambitie?:

~~Als Provincie werken wij aan de Provinciale Energiestrategie (PES), waarin wij keuzes maken voor Limburgse sleutelinnovaties en betaalbare energiebesparingsmaatregelen. De Omgevingsvisie zal op dit onderdeel worden aangevuld met de gemaakte keuzes.~~

In de Provinciale Energie Strategie (PES) beschrijven wij een vijftal perspectieven waarmee wij richting geven aan de energietransitie. Perspectieven voor inwoners, instellingen en bedrijven:

- 1. een toekomstbestendige infrastructuur;**
- 2. volop ruimte voor innovatie, techniek en vakmanschap;**
- 3. de kansen die de Limburgse warmte biedt;**
- 4. sociaal en eerlijk door participatie en lokaal profijt;**
- 5. de provincie die zelf het goede voorbeeld geeft.**

Als randvoorwaarde hanteren wij dat de energietransitie is ingebed in de leefomgeving. Met actielijnen voor ieder perspectief geven wij invulling aan onze ambitie.

In de Limburgse Waterstofagenda 2.0 zien wij een toenemende rol voor waterstof bij de energievoorziening en het energietransport. Belangrijk daarbij is het om tijdig aan te sluiten op de nationale en internationale waterstofinfrastructuur en te onderzoeken of en hoe het maken van blauwe en groene waterstof in Limburg mogelijk wordt.

De Stroomstudie Energie-infrastructuur benoemt een aantal uitdagingen die een ruimtelijke impact hebben. De bestaande netwerken in Limburg zullen moeten worden verzaard en uitgebreid tussen Maasbracht, Chemelot en Zuid Limburg. Het overgrote deel van de onderstations zal moeten worden uitgebreid. Niet overal is daar ruimte voor. Nieuwe

buisleidingen tussen Chemelot en Rotterdam en Duitsland zijn nodig bij de energietransitie. Daarmee zetten we ook een stap naar een circulaire economie.

Voorstel aan PS 11-B

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 11. Energie, paragraaf 11.3 Waar kiezen we voor?:

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op die locatie. De zonneladder is als volgt (niet volgtijdelijk): 1. Op daken en gevels van gebouwen; 2. Onbenutte terreinen in bebouwd gebied; 3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur. 4. Gronden in gebruik voor landbouw **en gronden gelegen binnen de groenblauwe mantel**; 5. Uitsluitingsgebieden (~~Natura 2000-gebieden~~ **Natuurnetwerk Limburg**, ~~en waterwingebieden~~ **en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de groenblauwe mantel**). **De zonneladder kent een motiveringsplicht. Voor trede 4 geldt een nee-tenzij principe. Trede 5 betreft uitsluitingsgebieden. De uitwerking hiervan wordt in de Omgevingsverordening opgenomen.**

3.12. Hoofdstuk 12: Land- en tuinbouw

Voorstel aan PS 12-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?, als nieuwe bullet:

Verbreding van de land- en tuinbouw met niet-agrarische nevenfuncties draagt bij aan een vitaal landelijk gebied. Afhankelijk van de aard van de verbrede land- en tuinbouwactiviteit(en) leidt dit tot nieuw- en verbouw van agrarische bedrijfsgebouwen, vaak kleinschalig van aard. De ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor niet-agrarische activiteit(en) dienen te worden afgestemd op de regionale behoefte.

Voorstel aan PS 12-B

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in Hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

We faciliteren en ondersteunen omvorming ~~van traditionele vormen van land- en tuinbouw~~ naar meer extensieve vormen **van land- en tuinbouw.**

Voorstel aan PS 12-C

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk. 12 Land- en tuinbouw, paragraaf 12.1 Wat is de opgaven?:

Die essentie volgen wij. **Kringlooplandbouw is daarbij een middel en geen doel op zich.** De kringlopen kunnen **sectoraal** verschillend **en op diverse schaalniveaus** zijn ingericht: binnen een bedrijf, een regio, Nederland of grensoverschrijdend.

Voorstel aan PS 12-D

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk. 12 Land- en tuinbouw, paragraaf 12.1 Wat is de opgave?:

Er zijn meerdere transitiepaden waarin de kringloopgedachte centraal staat die ons inziens perspectief bieden. Denk aan landbouw gericht op maatschappelijke diensten (verbrede land- en tuinbouw, energietransitie of klimaat), land- en tuinbouw gericht op hightech of verkorting van de keten met meer vraaggestuurd, gepersonaliseerd voedsel en voedselgemeenschappen. **Transitiepaden zijn niet bedoeld als blauwdruk voor bedrijven en in alle situaties toepasbaar. De provincie wil ruimte**

bieden aan ondernemers, onafhankelijk van de schaalgrootte, om hun pad te kiezen hierin dat passend is bij hun visie, fysieke ontwikkelruimte, marktpotentieel etc.

Voorstel aan PS 12-E

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

Het initiatief voor het bewerkstelligen van de landbouwtransitie zal vanuit de sector én de samenleving moeten komen. De provinciale rol op land- en tuinbouwgebied is vooral een mix van faciliteren, stimuleren en van het creëren van condities voor bloei, regisseren en reguleren, **via diverse (uitvoerings)programma's en de Omgevingsverordening.**

Voorstel aan PS 12-F

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

We faciliteren initiatieven die bijdragen aan versterkende verdienmodellen voor de land- en tuinbouw, zoals landbouw gericht op maatschappelijke diensten; natuurinclusieve landbouw, agrarisch landschapsbeheer en voedselgemeenschappen zoals het concept herenboeren, regionale afzet, korte ketens, hightech en gepersonaliseerd voedsel, gericht op een circulair agrofoodsysteem, uitgaande van de potentie in het gebied. **We hebben specifieke aandacht voor het versterken van de marktketens. Het versterken van de economische kracht, meer samenwerking in de keten en oog voor de consument, staan hierin centraal.**

Voorstel aan PS 12-G

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

In het Nationaal Landschap Zuid-Limburg worden nieuwe grootschalige ~~worden~~ voorzieningen, zoals **grootschalige opslagloodsen voor akkerbouwproducten, koelcellen voor fruit en loodsen van loonwerkbedrijven** op toekomstbestendige locaties gevestigd. Indien de voorzieningen ~~teek~~ noodzakelijk zijn bij de bestaande activiteiten op de huidige locatie, dan hanteren we randvoorwaarden om de landschappelijke kwaliteit en inpassing via een motiveringsplicht te borgen. Hierbij wordt rekening gehouden met onder andere de bestaande bouw, het omringende landschap, mogelijke vervoersbewegingen en de aansluiting op hoofdwegen. We stellen voorwaarden aan het locatieonderzoek en aan een kwalitatieve inpassing in het gebied. **Ook voor Noord- en Midden Limburg is het uitgangspunt dat grootschalige voorzieningen voor opslag op, voor die functie, toekomstbestendige locaties worden gevestigd. Met dien verstande dat in situaties waarbij de opslag niet uitsluitend voor producten van eigen bedrijf is bedoeld, conform het uitgangspunt bij agglomeratielandbouw, een sterke voorkeur bestaat voor vestiging op bedrijventerreinen.**

Voorstel aan PS 12-H

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

De geleidelijke uitbreiding van activiteiten binnen de keten en korte ketens is niet meer weg te denken als ontwikkeling binnen de agrarische sector. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verwerking, verpakking en opslag van eigen producten en die van derden of het verwaarden van reststromen, **zoals mestbewerking en mestverwerking.**

Voor het behoud van de economische betekenis van de agrarische bedrijven is **doorgroei van agglomeratielandbouw in het buitengebied mogelijk indien sprake is van een**

'toekomstbestendige locatie', mede in verband met de mogelijke kansen voor het versnellen van verduurzaming, verwaarding en het uitwisseling van stofstromen. **Kwaliteitsverbetering van het leef- en vestigingsklimaat, aanwezigheid van logistieke knooppunten, aanwezigheid van aanvoer en afzetmarkt en zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik vormen aandachtspunten bij het bepalen of een locatie voor dit soort functies toekomstbestendig is.** ~~onder voorwaarden acceptabel.~~ **Voor wat betreft nieuwe initiatieven van agglomeratielandbouw heeft vestiging op een bedrijventerrein of bij een bestaand, grootschalig en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven de voorkeur, zeker indien er sprake is van verwerking van producten van derden.** De verordening biedt hiertoe mogelijkheden. **Deze beleidslijn is ook van toepassing op grootschalige mestbewerkingsinstallaties en mestverwerkingsinstallaties.**

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 22. Begrippenlijst, begrip "Agglomeratielandbouw":

Grootschalige ~~landbouw~~ **en tuinbouw** met industriële uitstraling waarbij ketenintegratie op het bouwvlak centraal staat. Naast de primaire productie worden de landbouwproducten opgeslagen, en/of verder verwerkt tot een halfproducten of eindproducten en/of worden reststromen verwerkt **(inclusief grootschalige mestbewerking en mestverwerking).**

Voorstel aan PS 12-I

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

~~Traditioneel werd de relatie tussen landbouw, wonen en werken hoofdzakelijk bepaald door de mate van stankoverlast.~~ **In sommige situaties kan geur tot overlast in de omgeving leiden en een aandachtspunt vormen.** De aandacht is daarnaast gericht op mogelijke risico's die de land- en tuinbouw op de gezondheid van bewoners heeft. We zullen vanuit de bestaande locaties bezien hoe we de omgevingskwaliteit kunnen verbeteren, onder andere via sturing met een integrale gebiedsaanpak op de kwaliteitsverbetering van bestaande knelsituaties.

Voorstel aan PS 12-J

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

Wij continueren het principe van concentratie van glastuinbouw in ontwikkelingsgebieden glastuinbouw. Nieuwvestiging blijft alleen mogelijk in een ontwikkelingsgebied glastuinbouw. Omschakeling naar glastuinbouw buiten de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw blijft uitgesloten.

Binnen ontwikkelingsgebieden glastuinbouw is doorontwikkeling van een bedrijf mogelijk. Wij continueren het huidige beleid dat buiten een ontwikkelingsgebied glastuinbouw doorgroeit van (solitaire) bedrijven mogelijk is in combinatie met sloop van bestaande kassen. Dit met uitzondering van die gebieden waar doorgroei volgens de 'Omgevingsverordening Limburg 2014' niet is toegestaan (het Natuurnetwerk Limburg en delen van de Groenblauwe mantel).

De ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

~~Omschakeling naar glastuinbouw buiten de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw blijft uitgesloten. Dit is verankerd in de Omgevingsverordening.~~

Voorstel aan PS 12-K

Tekst wijzigen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:
Van:

~~De gemeenten nemen het voortouw om samen met relevante stakeholders te bezien of verdere inperking mogelijk/wenselijk is van specifieke ontwikkelingsgebieden glas. Daarbij wordt gekeken naar het ontwikkelingspotentieel van het betreffende gebied en de behoefte aan nieuwvestigings- en doorgroeimogelijkheden in de regio. Nieuwe ontwikkelingsgebieden glas gebeuren in afstemming met de Provincie, alleen op basis van aangetoonde behoefte én op toekomstgerichte locaties.~~

Naar:

Om te komen tot toekomstvaste, vitale ontwikkelingsgebieden glastuinbouw nemen de gemeenten het voortouw om, samen met gevestigde ondernemers en andere relevante stakeholders, te bezien of inperking, herbegrenzing of vergroting van bestaande specifieke ontwikkelingsgebieden glastuinbouw mogelijk en wenselijk is. Daarbij wordt gekeken naar het ontwikkelingspotentieel van het betreffende gebied (onder andere fysieke ontwikkelingsruimte, mogelijkheden tot revitalisering, (aanpassing van) ondergrondse en bovengrondse infrastructuur) en de behoefte aan nieuwvestigings- en doorgroeimogelijkheden in de regio. Nieuwe ontwikkelingsgebieden glastuinbouw en vergroting van bestaande ontwikkelingsgebieden vinden plaats in afstemming met de Provincie, alleen op basis van aangetoonde behoefte én op toekomstvaste locaties.

Voorstel aan PS 12-L

Tekst wijzigen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

Van:

~~Randvoorwaarden: aansluiten aan bestaande ontwikkelingsgebieden voor glas óf locaties waar vraag en aanbod van energie, (rest)warmte en CO₂ uitgewisseld kunnen worden. Beide opties worden gekoppeld aan een sloop/herstructureringsopgave. De verordening wordt hiertoe aangepast.~~

Naar:

Randvoorwaarden **hierbij zijn: 1) Ligging** aansluitend aan **een** bestaand ontwikkelingsgebied voor glas **en/óf op een** locatie waar vraag en aanbod van energie, (rest)warmte en CO₂ uitgewisseld kan worden. **2)** koppeling aan een sloop/herstructureringsopgave. De verordening wordt hiertoe aangepast.

Voorstel aan PS 12-M

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:

Sloop (met uitzondering van beeldbepalende/monumentale en karakteristieke bebouwing), waarbij de mogelijkheden worden bepaald door het potentieel van het vastgoed en de omgeving, vanuit het principe juiste ontwikkeling op de juiste locatie.

Voorstel aan PS 12-N

~~Deergestreepte tekst weghalen in hoofdstuk 12 Land- en tuinbouw, paragraaf 12.3 Waar kiezen we voor?:~~

~~De proeftuin van het Interbestuurlijk Programma (IBP) (...)ten aanzien van deze thema's.~~

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte tekst weghalen~~ in hoofdstuk 12. Land- en tuinbouw, paragraaf 12.1 Wat is de opgave?:

Van:

De bodem is nu en in de toekomst van grote waarde om diverse doelstellingen te kunnen behalen. De structuur en kwaliteit van de bodem en ~~het de grondwaterkwaliteit is krijgen~~ **nadrukkelijk de aandacht, ook een punt van aandacht in de relevante beleidsprogramma's en het Interbestuurlijk Programma (IBP) Heuvelland en het IBP Zuid-Oostelijke zandgronden en de aanpak via de aangewezen NOVI-gebieden Zuid-Limburg en de Peel.**

3.13. Hoofdstuk 13: Water

Voorstel aan PS 13-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Maasvallei, derde bullet:

De IRM-pilots waar we inmiddels aan deelnemen zijn Maasoevers Maastricht, Verlagen dam Lateraalkanaal en Samenhangende uitwerking ten noorden van Venlo. Ten aanzien van Maasoevers Maastricht is de voorwaarde gesteld dat de scope zich beperkt tot die onderdelen die daadwerkelijk een directe samenhang hebben met de oplossing voor het nautisch knelpunt in de Maas zelf.

Voorstel aan PS 13-B

De titelfoto van hoofdstuk 13. Water wijzigen naar een actuele foto.

Voorstel aan PS 13-C

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), vierde bullet:

Samenwerking in de waterketen kan grote voordelen bieden: van winning en gebruik van drinkwater tot vuilwaterafvoer, waterzuivering en lozing van gezuiverd afvalwater.

Voorstel aan PS 13-D

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), vierde bullet:

Omdat het stedelijk waterbeheer grote invloed heeft op het watersysteem werken wij het provinciaal beleid ten aanzien van het stedelijk waterbeheer, de rol van de Provincie daarin en de inzet van het instrumentarium van de Omgevingswet uit in het Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS 13-E

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), zesde bullet:

Bij de normstelling hanteren we het uitgangspunt dat maatregelen haalbaar en betaalbaar, maar ook landschappelijk inpasbaar moeten zijn. Ook andere elementen kunnen van belang zijn voor de normstelling. Wij zullen het beleid voor de normstelling verder uitwerken in het Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS 13-F

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), vierde bullet:

In gebiedsplannen voor klimaatadaptatie en de aanpak van waterproblematiek dient het landschappelijk belang en kennis over het landschap een plaats te krijgen.

Voorstel aan PS 13-G

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Grondwater, achtste bullet:

We wijzen de grondwatervoorraden in de Roerdalslenk en Venloschol **en van winplaats De Dommel** aan als Aanvullende Strategische Voorraden (ASV).

Voorstel aan PS 13-H

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Grondwater, tweede bullet:

We zorgen ook in tijden van waterschaarste voor een goede verdeling van het beschikbare grondwater tussen de waterafhankelijke functies zoals drinkwatervoorziening, natuur, **land- en tuinbouw** en industrie.

Voorstel aan PS 13-I

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 13. Water, paragraaf 13.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Beken en beekdalen (regionaal oppervlaktewatersysteem), zevende bullet:

Een belangrijke rol in de uitvoering van het waterprogramma zien we in een aanpak waarbij de opgaven van water (kwaliteit, droogte **en wateroverlast**) met de opgaven van natuur en stikstof gestapeld worden in gebieden waar deze stapeling tot synergie leidt.

3.14. Hoofdstuk 14: Natuur

Voorstel aan PS 14-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf Provinciaal belang, eerste bullet: Het in stand houden **en waar mogelijk versterken** van de biodiversiteit.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.2 Wat is onze ambitie?, eerste alinea:

We willen de biodiversiteit in stand houden **en waar mogelijk versterken** door het realiseren van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit én door het realiseren van een groen dooraderd landelijk gebied.

Voorstel aan PS 14-B

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Kwaliteits- en kwantiteitsimpuls natuur, eerste bullet:

Voor het realiseren van onze opgaven en ambities zoeken we, **naast de inzet van voor zover beschikbare eigen middelen**, naar financiële ondersteuning vanuit het Rijk en Europa.

Voorstel aan PS 14-C

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Betrokkenheid en draagvlak natuur en landschap, als vijfde bullet:

Het Interreg project Wildlife Economy waarin de provincie Limburg momenteel als Leadpartner participeert gaat uit van de kansen die natuur biedt aan diverse sectoren en andersom. De provincie beziet dan ook of dit de komende jaren regionaal verder uitgewerkt kan worden door te werken met businessmodellen gebaseerd op de kracht van natuur en landschap.

Voorstel aan PS 14-D

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte tekst~~ weghalen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.2 Wat is onze ambitie?, tweede alinea:
~~Limburgs besprogramma~~ **Limburgse bossenstrategie**

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte tekst~~ weghalen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Kwaliteits- en kwantiteitsimpuls natuur, zevende bullet:
~~Limburgs besprogramma~~ **Limburgse bossenstrategie**

3.15. Hoofdstuk 15: Landschap

Voorstel aan PS 15-A

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte tekst~~ weghalen in hoofdstuk 14. Natuur, paragraaf 14.1 Wat is de opgave?, laatste alinea:
~~Ook zijn er boeren die een bijdrage leveren via natuurinclusieve landbouw.~~
Ook zijn er boeren en particulieren die een belangrijke bijdrage leveren via (Agrarisch) Natuur- en Landschapsbeheer en natuurinclusieve landbouw.

3.16. Hoofdstuk 16: Bodem en ondergrond

Voorstel aan PS 16-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 16. Bodem en ondergrond, paragraaf 16.3 Waar kiezen wij voor?, kopje Bodembescherming, bij de laatste bullet:

Daarbij houden we rekening met het Limburgse principe “We gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden; boven- én ondergronds.

DEEL B – Gebiedsgerichte visies (hoofdstuk 17, 18, 19)

3.17. Hoofdstuk 17: Limburg in bovenregionaal perspectief

Voorstel aan PS 17-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in de introductie, bij de leeswijzer:

Door het document heen worden provinciale belangen genoemd. Deze staan **bij deel A** op het voorblad van de themahoofdstukken en zijn te herkennen aan de cirkel met pijl. **In deel B staan de provinciale belangen in te tekst benoemd.**

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonerings, paragraaf 3.1 De Limburgse principes, bij de procesmatige uitgangspunten:

Naast bovenstaande inhoudelijke principes, hanteren we de volgende procesmatige uitgangspunten voor de uitvoering en samenwerking met onze partners:

- ...
- **(grensoverschrijdende)** samenwerking, participatie en eigenaarschap;

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 17. Limburg in bovenregionaal perspectief, paragraaf 17.1 Euregionale oriëntatie:

Euregionale/**grensoverschrijdende** samenwerking op het gebied van de provinciale beleidsthema's is – daar waar aan de orde – een ~~(aspect van het)~~ provinciaal belang. **We zetten hiervoor het benodigde instrumentarium in en streven naar het verder versterken van het netwerk in Vlaanderen, Wallonië, Noordrijn-Westfalen. Ook benutten we** de Europese middelen in de nieuwe Europese Structuurfondsperiode 2021-2027 en continueren de huidige cofinancieringssystematiek.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.1 Uitgangspunten bij uitvoering, bij het tweede kopje:

***(Grensoverschrijdende)** samenwerking, participatie en eigenaarschap*

Voorstel aan PS 17-B

Tekst wijzigen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.3 Samenwerken, bij het kopje Samenwerking Rijk-regio:

Van:

~~Als mogelijke NOVI-gebieden in Limburg zijn De Peel en Zuid-Limburg in beeld.~~

Naar:

In Limburg zijn NOVI-gebieden De Peel en Zuid-Limburg aangewezen als NOVI-gebieden.

3.18. Hoofdstuk 18: Regiovisies Noord- en Midden Limburg

Voorstel aan PS 18-A

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.3.3 Uitdagingen en opgaven, bij opgave 1b Water:

De Maas heeft belangrijke functies als recreatie- en uitloopgebied voor inwoners, **drinkwatervoorziening**, ~~voor~~ het vervoer van goederen en als verbindingzone voor flora en fauna.

Voorstel aan PS 18-B

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.2.3 Uitdagingen en opgaven, opgave 5c:

Het verbinden van ... gebleken dat de waterveiligheidsnorm op 22 dijktrajecten in de Limburgse Maasvallei **mogelijk** te streng is. Hier kan overwogen worden de norm te verlagen. In het laatste geval zou ook een aanpak met een wat hoger risicoprofiel overwogen kunnen worden. De voordelen hiervan zijn een minder forse ingreep in het landschap en kostenbesparing. **Zoals beschreven in Hoofdstuk 13 paragraaf 1.1 wordt deze optie momenteel betrokken in de mogelijke herijking van het Limburgse waterveiligheidsbeleid als vervolg op de Bestuursopdracht Waterveiligheid.**

Voorstel aan PS 18-C

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 17. Limburg in bovenregionaal perspectief, paragraaf 17.4 Werken aan een uitnodigend vestigingsklimaat, kopje Arbeidsmarkt:

Daarnaast is het belangrijk om - de in sommige sectoren onmisbare - internationale werknemers, **en de omgeving waarin ze terecht komen**, te helpen met geschikte huisvesting, **sociale** integratie en onderwijs”.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.2.3 Uitdagingen en opgaven, opgave 1a:

...de instabiele flexibele schil van **short stay** internationale werknemers...

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.2.3 Uitdagingen en opgaven, opgave 3c:

De maatschappelijke acceptatie **en het aanpakken van de maatschappelijke effecten** verdient hierin expliciet aandacht.

Voorstel aan PS 18-D

Kaart Regiovisie Noord-Limburg aanpassen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 18. Regiovisies Noord- en Midden-Limburg, paragraaf 18.2.2 Toekomstbeeld Noord-Limburg 2030-2050:

De regio kent een omvangrijke bezoekersstroom gericht op toerisme en recreatie. In de Kop van Noord-Limburg en in de Peel/Peelbergen is sprake van clustervorming, **waarbij de onderdelen van de clusters met elkaar verbonden worden door de recreatieve assen Midden Peelweg in het westelijk- en N271 in het oostelijk- deel van Noord Limburg.** In het gehele gebied ontstaan ...

Voorstel aan PS 18-E

Dikgedrukte tekst toevoegen onder de kaart van hoofdstuk 18.2. Regiovisie Noord-Limburg:

Deze regiokaart illustreert de visie op de regio zoals beschreven wordt in de regionale paragraaf. Het is een indicatieve weergave van de huidige situatie alsmede gewenste toekomstige ontwikkelingen van de regio.

Dikgedrukte tekst toevoegen onder de kaart van hoofdstuk 18.3. Regiovisie Midden-Limburg:

Deze regiokaart illustreert de visie op de regio zoals beschreven wordt in de regionale paragraaf. Het is een indicatieve weergave van de huidige situatie alsmede gewenste toekomstige ontwikkelingen van de regio.

3.19. Hoofdstuk 19: Regiovisie Zuid-Limburg

Voorstel aan PS 19-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 1b Landschappelijk raamwerk:

In de groene binnentuin, **ook wel middengebied genoemd**, kiezen we voor het verder versterken van het hoogwaardig ...

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 1c Landbouw:

Het aantal agrariërs in ~~de binnentuin~~ **het middengebied** zal de komende decennia ...

Voorstel aan PS 19-B

Tekst wijzigen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 1b Landschappelijk raamwerk:

Van:

Door het landschap ~~in dit deel van het raamwerk~~ te verruwen, door extensivering, door een andere wijze van grondgebruik en grondbewerking, door bosontwikkeling en de aanleg van grotere landschapselementen kan het water beter worden vastgehouden.

Naar:

Door het landschap **in de beekdalen en op de hellingen** te verruwen, door extensivering ...

Voorstel aan PS 19-C

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~doorgestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 3e Toeristische en recreatieve centra:

In Parkstad bevinden zich enkele recreatieve trekkers, zoals Snowworld en Mondo Verde, die complementair zijn aan de faciliteiten in het Heuvelland. **Er zijn ontwikkelingen gaande om de groengebieden in Parkstad aantrekkelijker en beter bereikbaar te maken zoals de LeisureLane, de groene fietsverbinding door Parkstad. Dit draagt, samen met het cultuurhistorisch aanbod en het verder ontwikkelen van verhaallijnen, bij** aan het afleiden van de recreatieve druk van het Heuvelland. Tegelijkertijd ~~bijdragen wordt~~ **hiermee** het imago en de aantrekkingskracht van Parkstad versterkt.

Voorstel aan PS 19-D

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 4c Ruimtelijke economie onder 'Uitgangspunten voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling in Zuid-Limburg' een bullet toevoegen:

Aanpak van de transformatieopgave in aanloopstraten en (historische) linten.

Voorstel aan PS 19-E

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg, paragraaf 19.3 Uitdagingen en opgaven, onder 3e Toeristische en recreatieve centra:

... zorgen samen met de euregionale steden en natuurgebieden over de grens voor een unieke en aantrekkelijke toeristisch-recreatieve regio. **Ook de bijna volledig omwalde binnenstad van Sittard draagt hier aan bij.**

Voorstel aan PS 19-F

Dikgedrukte tekst toevoegen onder de kaart van hoofdstuk 19. Regiovisie Zuid-Limburg:

Deze regiokaart illustreert de visie van en op de regio, zoals beschreven wordt in de regionale paragraaf. Het is een indicatieve weergave van huidige situatie en gewenste toekomstige ontwikkeling van de regio.

3.20. Hoofdstuk 20: Van doorwerking naar uitvoering

Voorstel aan PS 20-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.4 Werken volgens een beleidscyclus:

Als onderdeel van de beleidscyclus gaan wij de voortgang van de uitvoering van de Omgevingsvisie Limburg monitoren en evalueren en zullen daartoe een monitor voor de leefomgeving opstellen. De opzet van de monitor zal de komende tijd verder worden uitgewerkt in afstemming met onze partners, waarbij tevens aansluiting zal worden gezocht bij de Rijksmonitor voor de NOVI. Zoals aangegeven in het MER kan monitoring in principe plaatsvinden aan de hand van het beoordelingskader van dit MER en de daaronder gerangschikte indicatoren en parameters . Deze indicatoren zijn opgenomen in de Nota Reikwijdte en Detailniveau (bijlage 2, d.d. 3 december 2019). Voorbeelden van indicatoren die naar verwachting onderdeel worden van de monitor zijn: milieukwaliteit (stikstofdioxide, fijnstof, geluid), regionale verdeling van de woningvoorraad, oppervlakte gerealiseerde nieuwe natuur, aandeel duurzame energie, grondstoffengebruik/inzet secundair materiaal.

Voorstel aan PS 20-B

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst verwijderen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 18.3 Samenwerken, onder het kopje Regionale samenwerking:

Voor een belangrijk deel staan gemeenten aan de lat voor de thema's wonen, bedrijventerreinen, kantoren, detailhandel, land- en tuinbouw en ~~verblijfsaccommodaties~~ **vrijtijdseconomie**.

3.21. Omgevingsvisie (Proces)

Voorstel aan PS 21-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 21. Verantwoording Omgevingsvisie, paragraaf 21.2 Participatie in de Omgevingsvisie:

Al deze waardevolle inbreng is een belangrijke bron geweest voor de teksten die geschreven zijn voor de Omgevingsvisie. **De inbreng uit dit participatietraject, alsmede de input vanuit het traject met stakeholders, is op een volwaardige manier afgewogen en meegenomen in de totstandkoming van de Omgevingsvisie.** We hebben veelvoorkomende reacties uit het participatietraject waar mogelijk overgenomen en bij de desbetreffende teksten geplaatst.

3.22. Omgevingsvisie (Algemeen)

Voorstel aan PS 22-A

Dikgedrukte tekst toevoegen in de Introductie bij de leeswijzer:

Het thematische deel gaat gedetailleerd in op de opgaven en ambities voor de verschillende thema's en beschrijft zaken die voor heel Limburg gelijk zijn. **Desalniettemin wordt in de thema's ook gekeken naar regionale verschillen.** Opgaven, ambities of rollen beschreven in dit gedeelte gelden dan ook voor de hele provincie, óók als ze niet expliciet benoemd worden in het gebiedsgerichte deel.

3.23. Kaartbeelden bij de Omgevingsvisie

Voorstel aan PS 23-A

De kaartbeelden in het kader van de Omgevingsverordening te actualiseren en als ondersteunend kaart materiaal aan de Omgevingsvisie ter beschikking te stellen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.2 Algemene zonering, tweede alinea:

De kaarten bij de Omgevingsverordening zijn zoneringskaarten. Dit betekent dat zones over bouwblokken, gebouwen, wegen, paden en ander grondgebruik, anders dan beoogt in de betreffende zonering, geprojecteerd zijn. Ook komt het voor dat de begrenzing van zones, bijvoorbeeld bufferzones rondom beken, dwars over percelen geprojecteerd zijn. Het precieze begrenzen van alle gebruiksfuncties hoort thuis op het niveau van de gemeentelijk omgevingsplannen. Voor de bestemmingen in de vigerende bestemmingsplannen (onder de Omgevingswet: omgevingsplannen) heeft de Omgevingsvisie geen directe gevolgen. De daarin vastgelegde bestemmingen blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.2 Algemene zonering, kopje Groenblauwe mantel, als laatste alinea:

Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten in de Groenblauwe mantel aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan.

Bij nieuwe ontwikkelingen zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezige omgevingskwaliteiten, maar ook met regionale afspraken ten aanzien van de ontwikkeling van onder meer wonen, bedrijventerreinen, detailhandel en vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS 23-B

Bij de actualisering van al het kaartmateriaal te kiezen voor andere kleurstellingen en arceringen, om zo de interpretatie van de kaarten eenduidiger te maken en verwarring te voorkomen.

Voorstel aan PS 23-C

Grenscorrectie in het Natuurbeheerplan 2022 opnemen en laten doorwerken in kaarten Natuurnetwerk Limburg in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS 23-D

De Hr Groeven als apart onderdeel van de Natura 2000-gebieden op de kaarten opnemen.

Voorstel aan PS 23-E

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.2 Algemene zonering, tweede alinea:

De Omgevingsvisie is een visie in tekst en bevat geen specifiek kaartmateriaal. De begrenzingen van de zoneringen en andere werkingsgebieden die voortkomen uit de Limburgse principes en de uitwerkingen in de thema's in deze Omgevingsvisie, zullen verankerd worden in het kaartmateriaal behorende bij de Omgevingsverordening Limburg. Daarna dienen deze tevens ter ondersteuning voor deze visie.

3.24. PlanMER

Voorstel aan PS 24-A

Dikgedrukte tekst toevoegen en deergestreepte tekst weghalen in hoofdstuk 21. Verantwoording Omgevingsvisie, paragraaf 21.3 Milieueffectrapportage, kopje Omgevingsvisie en m.e.r., als tweede alinea:

~~Om deze redenen is geen passende beoordeling uitgevoerd~~

Naar aanleiding van het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r. is alsnog een Passende beoordeling uitgevoerd, passend bij het strategisch niveau van de Omgevingsvisie. De conclusie van de Passende beoordeling is: Het is de verwachting dat het voorgenomen beleid van de Omgevingsvisie niet zal leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Om dit per Natura 2000-gebied uitgebreider te duiden is een aanvulling op het MER opgesteld waarbij een Passende beoordeling van de effecten van het voorgenomen beleid op de instandhoudingsdoelen is opgenomen. Deze Passende beoordeling is afgestemd op het niveau van de Omgevingsvisie en kijkt naar kansen en risico's van het voorgenomen beleid voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. De Passende beoordeling constateert daarbij dat de visie vooral kansen voor verbetering oplevert. De conclusies van deze Passende beoordeling bevestigen hetgeen hierover al in het MER is opgenomen, namelijk dat het risico dat het voorgenomen beleid leidt tot verslechtering van de instandhoudingsdoelstellingen verwaarloosbaar is.

Voorstel aan PS 24-B

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 3. Limburgse principes en algemene zonering, paragraaf 3.1 De Limburgse principes, kopje We gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden; boven- én ondergronds, als vierde alinea:

In onze afweging bij vervolgbesluiten zullen wij altijd het belang van de fysieke leefomgeving c.q. het brede milieubelang volwaardig en integraal meewegen. Integraal betekent ons inziens betrekking hebbend op alle terreinen van de fysieke leefomgeving. Concreet betekent dit dat wordt ingegaan op de samenhang tussen (programma's inzake) ruimte, water, milieu, natuur, landschap, economie, energie, land- & tuinbouw, verkeer & vervoer, infrastructuur, cultureel erfgoed en gezondheid. Het nog op te stellen provinciaal monitoringssysteem zal hier op aansluiten.

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.4 Werken volgens een beleidscyclus, eerste alinea:

Bij het werken volgens de beleidscyclus wordt het brede milieubelang volwaardig en integraal betrokken. Waar nodig wordt hiertoe tevens een passende m.e.r. procedure doorlopen.

Voorstel aan PS 24-C

Dikgedrukte tekst toevoegen in hoofdstuk 20. Van doorwerking naar uitvoering, paragraaf 20.4
Werken volgens een beleidscyclus, als tweede alinea:

Als onderdeel van de beleidscyclus gaan wij de voortgang van de uitvoering van de Omgevingsvisie Limburg monitoren en evalueren en zullen daartoe een monitor voor de leefomgeving opstellen. De opzet van de monitor zal de komende tijd verder worden uitgewerkt in afstemming met onze partners, waarbij tevens aansluiting zal worden gezocht bij de Rijksmonitor voor de NOVI. Zoals aangegeven in het MER kan monitoring in principe plaatsvinden aan de hand van het beoordelingskader van dit MER en de daaronder gerangschikte indicatoren en parameters. Deze indicatoren zijn opgenomen in de Nota Reikwijdte en Detailniveau (bijlage 2, d.d. 3 december 2019). Voorbeelden van indicatoren die naar verwachting onderdeel worden van de monitor zijn: milieukwaliteit (stikstofdioxide, fijnstof, geluid), regionale verdeling van de woningvoorraad, oppervlakte gerealiseerde nieuwe natuur, aandeel duurzame energie, grondstoffengebruik / inzet secundair materiaal.

Voorstel aan PS 24-D

Dikgedrukte tekst toevoegen en ~~deergestreepte~~ tekst weghalen in hoofdstuk 21. Verantwoording Omgevingsvisie, paragraaf 21.3 Milieueffectrapportage, kopje Procedure:

~~In de periode van de inspraak over de ontwerp-Omgevingsvisie en het planMER (zienswijzenperiode) brengt de Commissie advies uit over het plan-MER.~~

De Commissie m.e.r. heeft op 23 november 2020 (projectnr. 3407) haar toetsingsadvies over het plan-MER uitgebracht. De reactie hierop is verwerkt in de rapportage 'Aanvulling Milieueffectrapport d.d. 15 december 2020'.

4. BIJLAGEN